S. Francesco di
Fiesole N.ro 1438:

DE

LITERIS ENCYCLICIS DISSERTATIO

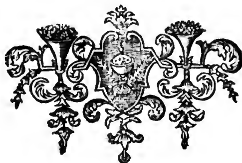
FRANCISCI DOMINICI BENCINI

ABBATIS SANCTI PONTII

AD MAGNUM

VICTORIUM AMEDEUM

SARDINIAE REGEM.

AUGUSTAE TAURINORUM M.DCC.XXVIII.

Ex Typographia JOHANNIS FRANCISCI MAIRESSE.

Superiorum permissu.

Ad uso del P. M. R. Raimondo di Firenze
Applicato alla Libreria di S. Francesco di Fiesole

MAGNO

VICTORIO AMEDEO

SARDINIAE REGI

FRANCISCUS DOMINICUS BENCINI F.

Vae res in veteri nuncupandorum Librorum consuetudine plurimum possunt, conditio Autoris, Moecenatis amplitudo, & Operis argumentum, eae simul omnes fecerunt, REX INVICTISSIME, *ut tenue hoc Literarum nostrarum Munusculum ad Majestatis Tuae pedes deferrem*

rem ; atque omnem pariter metum, & trepidationem exuerem, qua Tuum ad Augustissimum Conspectum nunquam non corripior, perinde ac solent oculi ad Solis jubar, quum fulget in summo Coeli fastigio, felicissimumque sub se Terrarum Orbem & illustrat, & recreat. Nam si ad Te aliud afferrem nihil, quàm piae sincerae-que venerátionis conscientiam, verendum mihi haudquaquam erat, quin eam probares, & quae incredibilis est Clementia Tua, eo etiam favore complecterêris, quo Aeternum Numen, cujus ipse personam agis, castam potius, & religiosam mentem, quàm pingues hostias, & peregrina Cultorum suorum donaria complectitur. Nunc verò quùm non sine maxima, qua possum, grati animi significatione, eâque duratura quandiù scripta nostra aetatem ferent, suusque Sanctioribus Literis honos habebitur, Regiam interpellem Munificentiam Tuam, qua me Tibi beneficiis immortalibus devinctum esse voluisti ; in eam spem fidenter totus devenio, futurum, ut palam facias, hos qualescumque labores meos Tibi, REGUM SAPIENTISSIME, *non improbari.*

Notum

Notum oppidò, & pervulgatum eſt, hoc jure meritoque noſtrorum temporum, Tuique Imperii felicitati adſcribendum, quòd quicumque ſummo ſtudio, labore, atque induſtria ad rem publicam Literariam, ferè ubique conſeneſcentem, ornandam, augendamque incumbunt, Te Vindice, Te Patrono, dicam etiam, Te Autore, atque Judice glorientur. Quanta verò eſt ad ſublimiorem Divinarum rerum cognitionem promovendam, ad defoecatiorem Religionis ſcientiam, ad Fidei defenſionem, uno verbo, ad veterem Orthodoxam Theologiam reſtituendam Animi Tui contentio? Quàm divinum illud eſt propoſitum Tuum, quo frigeſcenti Pietati, ac Fidei excitamenta ubique, & praeſidia in florentiſſimo hoc Imperio conſtituiſti? Superabit, vereor, Annalium fidem quidquid inter praeclara Tua, & ad immortalitatem comparata facinora olim audiet Poſteritas. Te ſcilicet pro Italiae libertate Sacrum, & Auguſtum Caput, cujus incolumitatem debuerant omnes periculo ſuo paciſci, hoſtibus potentiſſimis objicere non detrectaſſe. Te ſcientia rei militaris, autoritate, fel icitate clarum, poſt reſtitutam Le-

gum

gum Majeſtatem, ſumma dignitate, & incomparabili moderationis laude Rempublicam difficillimis temporibus & defendiſſe, & rexiſſe. Te omni ſtudio ad ſalutem Populorum curandam, vehementi accuratione ad vitiorum licentiam compeſcendam, incredibili Munificentia ad bonas Literas, Arteſque juvandas incubuiſſe. Te denique & Auguſti ſapientiam, & Titi humanitatem, Trajani probitatem, Conſtantini Religionem, pietatem Theodoſii, & Caroli cognomento Magni gloriam, famamque complexum, ad illud dignitatis faſtigium evectum eſſe, quo nihil eſt in rebus humanis auguſtius, atque ſublimius. Adeo ea eſt Virtutis felicitas, ut ſuis quidem contenta viribus, ſola, ſine Fortuna quamplurimum poſſit: Ea Fortunae indoles, ut ſine Virtute parum admodum poſſit, ac prope nihil: Altera verò alterius ope ſic adjuvetur, ut ſimul conjunctae non tantum aggredi quaecumque ardua, & Mortalibus impervia, ſed omnino praetergredi valeant.

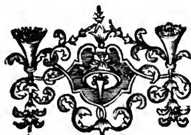
Hoc igitur, REGUM OPTIME, *fortunis meis abunde pulcrum, & magnificum acceſſiſſe*

non

non dubito, ut inter alias qualescumque lucubrationes meas, hanc potissimùm de Ecclesiasticis prisci Aevi Literis amplissimo Nomini Tuo inscriberem, quae ad Religionem à novitatis labe vendicandam momenti plurimum est aliquando habitura. Ignorat hodie nullus, Tibi interdum à gravissimis Regni curis tantum animi superesse, ut, quò Literarum decus, & amplitudinem augeas, haudquaquam graveris, scriptiones illas praesertim cognoscere, & acute dijudicare, quae vel ad res feliciter, ac praeclare gerendas, vel ad Rempublicam sapienter religioseque moderandam, adjumento esse videantur. Major mea est de Tua gravitate, moderatione, pietate opinio, quàm ut tantillum suspicer, conatus hosce meos posse à Te improbari, ex quibus quid Religionis incolumitati, quid servandae Ecclesiarum firmitati accedat, facile intelliges. Fruar in tempore, REX CLEMENTISSIME, judicio Tuo, fortasse non cariturus apud Posteros, quum obtrectatio decesserit, industriae testimonio: atque agam deinceps omni contentione, quò vel ex hoc amplissimo suffragio Tuo doceatur, nihil praecelsis mentibus esse

à

à natura proclivius, quàm summa quaeque complecti, suique simillima. Ego verò id certe assecutus videbor, ut mihi, quod votorum meorum Caput est, Augustissimo Patrocinio Tuo quamdiutissime liceat gloriari. Dabam Taurini Ad V. Non. Octobr. Ann. M.DCC.XXVIII.

PROOE-

PROOEMIUM OPERIS.

Ctavus Annus supra Trigesimum jam vertitur, ex quo ad Fidei, & Religionis disciplinam illustrandam, vendicandamque, Romae primùm, tum in hac Taurinensi Academia divino munere, Summorumque Principum autoritate admotus fui. Ac principio quidem saepè mecum reputavi, quid demum caussae esset, quod, quum tam multae lucubrationes Virorum pietate, ac doctrina praestantium, summo Catholicae Ecclesiae bono prodierint, levi nihilominus, & nullo ferè profectu ab alienae Communionis hominibus exceptae sint, nonnullae etiam ad haereticalis pertinaciae argumentum traductae: Donec in mentem venit, ortum id maximè ex anticipata quadam illorum opinione, in qua evellenda, praecipua Polemicorum desudare debet industria; quodque nisi fiat, omnis perit labor, atque opera luditur in singularibus de dogmatis contentionibus. Scilicet ut illi nobis plerumque non intercedunt, quum de Scripturarum Divinarum autoritate, & pondere, ac de Fidei capitibus, quae iisdem Divinis Instrumentis diserte evidenterque prodita sunt, ex instituto nostro disquirimus; ita quaecumque nos à Dei verbo tradito repetimus dogmata, atque à Patrum, Conciliorum, Pontificum, ceterorumque Scriptorum persuasione, & monumentis literarum hactenùs illibatè custodita, docemus, multis illi ambagibus, innumerisque contentionum molestiis implicant, hac imprimis de caussa, quod velut res in utramque partem versatiles ab ipsis Veteribus habitas, opinentur, easque in tantum adiaphoras, ut

qualitercumque doceantur, nec fides inde, nec vera Ecclesia labascat. Ad haec insuper haerere plerosque, ambigere, atque insidiosè à Catholicis sciscitari novimus, qua fieri ratione possit, ut Divinae plurimorum dogmatum Traditiones, quae in sacro Ecclesiarum Deposito à Christo, & Apostolis consignatae feruntur, eodem planè censu, ac ne hilum quidem, ut decet, immutatae ad nos usque pervenerint. Temporum diuturnitas omnia passim intervertit, ac delet, aera etiam, & saxa: nec quidquam est, sive à necessitate, usuque, sive à pietate, & Religione commendatum, quod Hominum aut socordia, aut impietate, aut fraude ad seram Posteritatem vitiatum non transmittatur. Hinc, opinor, fermè omnis in Religione dissensus oritur, & animorum, sententiarumque mira collisio: Hinc Sectariorum in Romanam Ecclesiam scommata, sannae, odia, insectationes, & pertinax ab eadem secessus. Catholici verò, tametsi de ea, quae oretenus tradita Fides est, & hodieque perseverat, ex Divinis ipsis Scripturis sat erudiamur, & generalem quandam normam adipisci possimus, qua germanae Traditionis characteres constituantur; ita semper nihilominus censui, singulares dogmatum Traditiones vix pro dignitate adversus nostrorum temporum Scepticos vendicari, & contentiosis hominibus suaderi posse, nisi certam fixamque rationem compererimus, qua eaedem à primaeva origine, & deinceps, aetate qualibet, & quacumque patuit Christianus Orbis, non à Patribus dumtaxat, & Scriptoribus, quibus illi quidem opinationes affingunt, atque etiam, si Diis placet, aberrationes, sed insuper abs unanimi, constantique Episcoporum, Ec-

clesia-

clesiarum, & Populorum omnium fide, consensu, ac persuasione repetantur. In his majestas elucet, ac dignitas Catholicae Ecclesiae, quam Divinus Paracletus agit, & dirigit, ut ab avito Fidei candore, à Dogmatum puritate, atque à recta Scripturarum intelligentia nunquam desciscat. Equidem nemo, qui secum parumper reputet summam Patrum solertiam in explanandis Fidei dogmatis, solicitum Episcoporum zelum in vendicandis, in custodiendis Ecclesiarum summam religionem, & miram Populorum in profitendis consensionem; nemo, inquam, nisi cor Zenonis habeat, aut jecur Cratetis, eò adducetur, ut iis assentiri detrectet, quae tot retrò Seculis, & tanto animorum concentu Ecclesia Christi tenuit, & professa est. *Ecquid enim verisimile est*, aïebat Tertullianus, de Praescript. 196
cap. 28., *ut tot, ac tantae Ecclesiae in unam fidem erraverint? Nullus inter multos eventus unus est exitus: variasse debuerat error doctrinae Ecclesiarum. Ceterum quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum.*

II. Haec igitur animo reputanti, atque in eruditae Antiquitatis rudera, & mores sedulò inquirenti, opportunè succurrit pristina Encyclicarum Literarum disciplina, quibus Ecclesiastici Praesules ad Dogmatum puritatem, atque ad Animorum unitatem servandam, usos diù fuisse compertum est. Haec, nisi fallor, praecipua ratio fuit, qua priscae Apostolicae Ecclesiae, & quae ab iis duxere originem, Coelestis doctrinae Depositum innoxium, & ab omni labe, interpolatione, & fraude tutissimum servaverunt. Hic lydius, pene dixerim, lapis fuit, ad quem & olim Majores nostri, & nos ipsi Traditio-

nem singularium Dogmatum exigentes, Fidei antiquitatem, universalitatem, consensionem, adversus profanas hujuscemodi aevi novitates, nullo negotio, magna verò securitate deprehendimus. Non secus enim ac Principum Leges, & Edicta, quondam in Provinciis, & Urbibus evulgata, atque in normam regundae, moderandaeque Reipub. adscita, etiam post innumeras temporum, Imperiorum, ac rerum omnium vicissitudines, qui tùm mores fuerint Populorum, quomodo lites, & universim reliqua Civium officia peragerentur, quae Magistratuum, ac Subditorum placita, quae denique totius vitae instituta essent, procul omni dubietate edocent Posteros, & erudiunt: ita fere Traditio dogmatum, Apostolicis Ecclesiis semel contradita, ac ceteras subinde per universum Christianum Orbem pervagata, atque unanimi fide, constanti persuasione, & identidem repetita in Encyclicis Literis professione, recepta ubique, & custodita; inter plurimas scelestorum Hominum aberrationes, fraudes, & corruptelas; imò, quod dolendum magis, verendumque fuerat, ipsas inter studiorum, rituum, disciplinae, morumque luctuosas immutationes, perstitit eadem, nullâ sui parte major, nullâ minor, & cujusmodi à Christo, & Apostolis profecta est, eadem ad nostra tempora, potissimum Encyclicarum ope, sincera perseverat. Nam quum Episcopis omnibus, & constitutis apud eosdem Doctorum Presbyterorum Collegiis, animo haereret praeceptum illud saluberrimum, quo Redemtor servari religiosè caverat Fidei unitatem, & animorum; si quos forte contra niti, & ab avita sententia declinare viderent, continuò respicientes ad Depositum dog-

matum

matum, excuſſis praeſertim Literis Praedeceſſorum, ultrò citroque in Orbem datis, & quas, velut certam unius communionis teſſeram, Eccleſiae Originales, & Matrices ſervaſſent; denuò repetebant priſcas fidei profeſſiones, mutuis conſcriptis, atque invicem, & ubique ſubſcriptis Epiſtolis, tanta plerumque animorum conſenſione, ut novitii errores, Eccleſiaſtici hujus Magiſterii robore confixi, damnatique exularent; omniſque Eccleſia, ne θάλπειν ὄφιν ἐν τῷ κόλπῳ, ipſos jam Autores errorum, & novitatum deteſtaretur. Hinc auditae paſſim, & adhibitae primis VIII. Seculis Epiſtolae Communicatoriae, Pacificae, Formatae, aliaeque id genus multae, quibus Epiſcopi cum Primatibus ſuis, Primates inter ſe ſe, & univerſi cum Petri Cathedra, quae centrum communionis eſt, in una Fidei, & animorum ſocietate cohaereſcere, inſuper Divinorum Codicum corruptores, & quotquot audaces eſſent Traditionum interpolatores, odiſſe, exſecrari, & damnare, invicem teſtabantur. Et optimo quidem jure Sanctiſſimi illi Praeſules tam auguſtum perinde atque obvium Religionis cuſtodiendae ſubſidium in mores receperunt. Etenim quum Leges duas, inter ſe diſcrepantes, unde ἀντινομία profluit, minimè conſervari poſſe, conſtet, ſitque turpe, in ea Civitate, quae legibus teneatur, diſcedi à legibus, quippe hoc unum vinculum eſt dignitatum, quibus Populi ſalus perſiſtit, hoc praecipuum fundamentum libertatis: multò id verius obtinet in Legibus Chriſtianorum, à quarum puritate, integritate, & uſu ipſa pendet aeterna ſalus, quaeque ſunt Apoſtolorum, & Chriſti dogmata, ſcripto partim, partim vivae vocis oraculo promulgata, atque Epi-

ſcoporum, Doctorumque vigilantiae tradita, ut ad Nepotes, ac Poſteros integra, & illibata tranſmitterent.

III. Tametſi verò difficillimum ſit in omni conquiſitione rationis exordium, lubet, rem hanc à ſimpliciſſimis originibus ſuis repetere. Eccleſiam Chriſtus inſtituit, columnam, & firmamentum veritatis, fecitque ampliſſimo ſuo munere indefectibilem, quoties de Divino jure reſponſa ferret. Sed quoniam ita hominum animis naturae quodam vitio comparatum eſt, ut quandiù hoc labili corporum ergaſtulo obſtricti ſunt, vix citra erroris periculum intelligant, judicentve; ſpopondit inſuper, ſemet eidem Eccleſiae adfuturum ad Seculorum uſque conſummationem, ne unquam Inferorum portae praevaleant; imò & alium Paracletum divinitùs miſſurum, qui veritatem omnem edoceat, Paſtoreſque, & fideles in recto Fidei tramite ita contineat, ut non vi aliqua exteriore, non machinis, non fraudibus deduci poſſent ab ea profeſſione dogmatum, quae vel perſemet docuerat, vel per Apoſtolos in Eccleſiae Depoſito mandaverat cuſtodienda. Haec quum certa ſint, atque extra dubitationis aleam poſita, ſive Sponſoris majeſtatem, ſummamque veritatem, quae nec fallere poteſt, nec falli; ſive etiam mirabiles penſemus effectus, qui Eccleſiam, quamquam gravibus ad hunc uſque diem agitatam procellis, in ea tamen fide, quam accepit, hactenus permanſiſſe, teſtantur: Age jam, quae fuerit de ejuſdem autoritate, unitate, candore apud primitivos Fideles perſuaſio, exquiramus. Ac primùm quidem de conſtituto apud illos, fixoque praejudicio, quo Eccleſiae ſententiam, velut aequam ſemper, & irre-

voca-

vocabilem, suscipiebant, malo hîc habeantur Augustini verba, quam mea. *In hac re* (inquit ille adversus Cresconium lib.1. cap.33.) *à nobis tenetur veritas, quum hoc facimus, quod universae jam placuit Ecclesiae, quam ipsarum Scripturarum commendat autoritas; ut quoniam sacra Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, eandem Ecclesiam consulat, quam sine ulla ambiguitate Scriptura demonstrat*. Et in Psal. 57. *Quisquis à ventre Ecclesiae separatus fuerit, necesse est, ut falsa loquatur .... Potest fieri, ut homo mentiatur: non potest fieri, ut Veritas mentiatur. Ex Veritatis ore cognosco Christum, ipsam Veritatem: ex Veritatis ore cognosco Ecclesiam, participem veritatis*. Praeclara quoque illa sunt ejusdem verba in Psal. 9. v. 12. *Ipsa, quae nunc est, Ecclesia, nisi Dominus non habitaret, iret in errorem quamlibet studiosissima speculatio*. Est verò supremum hoc Magisterium ita Ecclesiae traditum, ut sive eadem in Capite sit adunata, eoque tum invisibili, quod Christus est, universam compagem Divinis charismatibus animans; tum in humano, & aspectabili, quod est ejusdem externa velut basis, & fundamentum; sive in Oecumenico Concilio ex omni Christiano Orbe sit congregata; sive denique per eundem Orbem dispersa, & suorum ubique Praesulum, ac Doctorum ore, consensuque definiens, perinde vim suam exserat, à recta Scripturarum, & Traditionis regula nusquam aberratura. Nihil attinet hoc loco dicere, quae ejusdem sint partes, quae vis, quae dignitas in Capite, aut in Oecumenicis Synodis: Sed quemadmodum diffusa per Orbem agat, aut judicet, ex instituto nostro aperiemus. Omnis autem haec ratio duabus omnino partibus continetur, quarum alteram *Passivam* vocant, quia traditam

396

fidem tenet, & profitetur; *Activam* alteram, quia Dogmatum susceptorum veritatem edocet, & quae receptae professioni sint consentanea, definit. Neque enim Ecclesiae actio, & Magisterii dignitas aliud exigunt quidpiam, quam perspicere, quid in unaquaque re verum, sincerumque sit, quid consentaneum Fidei, quid consequens, quid repugnans. *Ceteram turbam*, inquit Augustinus, cont. Epist. Fundam. cap. 4., *non intelligendi vivacitas, sed credendi simplicitas tutissimam facit*. Utroque hoc munere veteres Christianos, & Antistites, qui sanè tanti nominis mensuram implebant, usu Encyclicarum Literarum perfunctos esse, ex nostris Dissertationibus tum, reor, constabit, quum & Populos, novitia dogmata haereticorum hominum exhorrescentes, & Episcopos, ac Doctores, ubique ad Depositum exigentes, & per Epistolas, circumquaque susceptas, placita eadem exsecrantes contemplabimur.

IV. Unde verò institutio hujuscemodi ad Ecclesiam manarit, & quo praeeunte, tandiù obtinuerit, nec difficile, & persemet jucundum erit assequi, si B. Pauli Epistolam ad Ephesios, quam fuisse Encyclicam, in Differt. II. commonstrabitur, non oscitanter perlustremus. Id in ea sibi sumserat Gentium Apostolus, ut Ecclesiae, & Capitis naturam, membrorum ordinem, & Praesidum, Doctorumque officia, & dotes monstraret: Quorum omnium conditionem compendio perstringens, aït cap. 4. v. 7. *Unicuique autem Nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi*. Et ferè è vestigio subjungit. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores*. Nihil enimvero est in corpore quovis Po-

litico

litico tam compositum, tam mirè compactum, & coägmentatum, velut in hac Ecclesiae ordinatione deprehenditur, ubi partes cùm inferiores, tum principes, suis licet diversae, distinctaeque gradibus, eodem tamen Spiritu, eadem fide conjunctae, ad unum finem omnes collineant, scilicet, ut pergit ibidem Apostolus, *ad consummationem Sanctorum, in opus Ministerii, in aedificationem Corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi; ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinae, in nequitia Hominum, in astutia, ad circumventionem erroris*. Pastores ii, & Doctores, constituti usque ad Seculi consummationem in opus Ministerii, & Ecclesiae aedificationem, iidemque una dogmatum professione colligati, quacumque demum ratione, sive adunati in Capite, sive in Generalibus Synodis collecti, sive etiam per Orbem dispersi, decreta condant, ferantque sententiam, modò unanimes sint, divini Spiritus directione potiuntur: atque adeo quotquot illis adhaerescunt, nec ab Ecclesiae corpore usquam divelli, nec inanis doctrinae vento poterunt circumferri. Namque & Redemtoris promissa generatim de Ecclesia pronunciata sunt; & praesertim ubi cetera media non suppetant, etiam dispersa Ecclesia, quae, sibi, & suo Capiti constans, quidpiam Encyclicis Literis ad fidei, aut morum integritatem, puritatemque decernat, eodem planè jure gaudeat necesse est.

V. Equidem primis Ecclesiae Seculis, quibus publicorum Coetuum habendorum facultas politicis Legibus erat intercepta, aut ab arbitrio summarum Potestatum suspensa; publicus etiam Cursus sine Im-

periali Diplomate interdictus, nonne simplici Episcoporum consensu, Encyclicis praestito, sine Generalium Conciliorum adunatione decernebatur, quid esset in rebus dubiis consectandum? An non sexcentae haereses, ante Synodum Nicaenam exortae, sola sine Synodis Pastorum consensione obrutae sunt, & compressae? Ebionem, Cerinthum, Menandrum, Nicolaum, & ceteros subinde gregales quod Judicium proscripsit, nisi sola Apostolicae fidei in Ecclesiis conscientia? Vix Basilidis, & Saturnini impiae machinationes adversus Evangelicam veritatem, & Ecclesiae dogmata emerserunt, quum *eodem tempore plurimi Ecclesiastici Viri patrocinium veritatis susciperent, & pro Ecclesiastica, Apostolicaque doctrina disertissime decertarent; nonnulli etiam assertiones suas, scriptis proditas, tanquam remedia, ad cavendas supradictas haereses*
315 *comparata, Posteris reliquerunt*. Inquit Eusebius H. E. lib. 4. cap. 7. Et hoc potissimum medio, pergit idem, *Catholica Ecclesia, quae sola vera est, semperque sui similis, & constans, novis quotidie incrementis augebatur; gravitate, sinceritate, ac libertate, modestia denique, & sanctitate vitae cujusdam, Philosophiaeque divinae omnium oculos non Graecorum modo, verum etiam Barbarorum perstringens*. Quod autem laudatissimus ille Historiae Ecclesiasticae Parens lib. 5. cap. 16. memorat de Montanistarum damnatione, quae Episcoporum consentientium Epistolis, & disputationibus peracta est, magnam argumento, in quo versamur, lucem foeneratur. *Et adversus Cataphrygarum quidem haeresim, propugnator veritatis Deus tum Apollinarem Hierapolitanum ...... tum alios cum illo quamplures, doctrina, & eloquentia praestantes, tanquam validum, atque invictum telum excitavit*. Haec ille de Apollinaris laboribus, ut ce-

tero-

terorum Episcoporum animos ad haeresim improbandam accenderet. Jam verò de Montani fraudibus, & conatibus, queis primùm Phryges, tum Ecclesiam universam, ad quam sibi aditum omnem senserat praecludi Encyclicis Apollinaris scriptis, dehonestare, ac lacessere molitus est. *Hi perpauci erant Phryges, huiusmodi fraude decepti. Universam verò, quae per Orbem terrarum sparsa est, Ecclesiam idem ille arrogantissimus Spiritus maledictis appetere eos docebat, eo quod nec honorem, nec aditum ullum ad ipsam Pseudo-propheticus Spiritus reperiret. Nam quum Fideles, qui in Asia erant, saepius, & in plurimis Asiae locis eius rei caussa convenissent, novamque illam doctrinam examinassent, & prophanam, atque impiam judicassent, damnata Haeresi, isti ab Ecclesia, & Fidelium communione ejecti sunt.* Apollinaris Hierapolitanus Episcopus, & Metropolita Serapionem Antiochenum Patriarcham, cui erat subjectus; hauddubiè illius haeresis commonefecit. Nam id erat in more positum, ut Episcopi, & Metropolitae quaelibet recèns exorta dogmata Hierarchae suo patefacerent, & illius operâ ceteris Primatibus, & per Orbem Episcopis; quatenus siqua adversus novitates Encyclica conscriberetur, ea abs unanimi omnium subscriptione, & suffragio robur, ac magisterium sumeret: quod suo loco prolixius, & accuratius disputabitur. Hinc Serapion in Encyclica, cujus fragmentum Eusebii solertiâ adhuc legimus, ibid. cap. 19. in hunc modum scripsit. *Atque ut sciatis, qualiter universa, quae in terris est, Fraternitas, operationem illam simulatae factionis, quae nova Prophetia nominatur, aversata, atque abominata est, Beatissimi Patris Claudii Apollinaris, qui Hierapolitanae Urbis in Asia Episcopus fuit, Literas ad vos misi.* Consensum, subinde

prae-

praestitum Encyclicae Serapionis, memorat Historicus, dum subscriptiones distinctè aliquas recitat, ceteras generatim ita perstringit. *Sed & aliorum complurium Episcoporum, idem cum illis sentientium, subscriptiones, propriis ipsorum manibus appositae, in illa, quam dixi, epistola leguntur*. Tanta deinde fide, & obsequio à singulis Ecclesiarum ordinibus decretum illud Encyclicum susceptum est, ut unius, ejusdemque vi, & pondere Fideles communionem haereticorum illorum aufugerent. Iccirco Beatissimus ille Apollinaris in superioribus scripserat, ibid. cap. 16. in fine *Quamobrem quotiescumque Ecclesiae Viri, ad Martyrium pro vera fide subeundum vocati, una cum quibusdam de Phrygum haeresi, qui Martyres dicuntur, casu quodam coïerint, semper ab illis dissentiunt, & communionem eorum solicite vitantes, gloriosum Martyrii exitum consequuntur; quippe qui Montani, & Mulierculárum Spiritui assensum commodare, nefas ducant*. Praeclarissima haec sunt prisci moris vestigia, haec Magisterii Ecclesiastici in Pastoribus, ubique diffusis, non ambigua, nec marte nostro meditata specimina, ex quibus, quantum praesidii in consensione Ecclesiarum, & Episcoporum positum sit, ad rectam fidem constituendam, atque ad omnem comprimendam haeresim, abunde perspici potest. Nemo unus ignorat, emersisse tunc multò plures, & nihilo difficiliores de Religione contentiones, atque infensissima exarsisse animorum, sententiarumque dissidia: Et tamen quotusquisque est è Scriptoribus illorum temporum, qui memoret, Episcoporum Concilia ea de caussa celebrata fuisse, si quaedam particularia demas, quae, senescente II. Seculo, & deinceps à Metropolitis celebrata sunt, ut iis, quae per Encyclicas decernebantur, quum

examini ſubjeciſſent, ſuffragio deinde, & ſubſcriptione conſentirent? Erat nimirum inſtar Synodorum ipſa Praeſulum conſtabilita inter ſe ſe Formatis, Communicatoriis, & Pacificis, dogmatum communicatio, fidei unitas, & recta Divinarum Traditionum intelligentia. Fidelibus quoque inſtar Generalis Concilii erat quidquid noſſent ab Epiſcopis, & Doctorum Collegiis in unaquaque controverſia diſcuſſum, & unanimi omnium conſenſione definitum. In ea enim ſententia verſabantur, id rectiſſime cogitabant, Eccleſiae diſperſae, perinde atque in Synodis adunatae, deſponſatam eſſe, oppigneratamque à Chriſto veritatem: Non erraſſe eam ante Synodos, nec eorum, quae pridem univerſim decreverat, palinodiam in Synodis canere; eaſque licet hoſtili quadam vi praepediri contingeret, nullo errorum impetu columnam veritatis concuti poſſe: ſed eandem ſemper & ante Synodos, & ſine Synodis Eccleſiam, in unum quidpiam coëuntem ſub Chriſto Capite, Divini Spiritus oraculum in medio habituram.

VI. Hinc Veteres Tractatores, & Patres dogmatum aſſerendorum rationem ferè univerſam deduxere, qua Novatores, quotquot eſſent, ad doctrinam, judiciumque Eccleſiarum provocare conſueverunt. Id quod imprimis diſcere eſt ab Irenaeo, qui ipſo 167
fere initio Operis, quod adverſus Haereſes exaravit, ſacram hanc velut anchoram Fidei arripit, & Valentino opponit. *Eccleſia enim*, inquit lib. 1. cap. 2., *per univerſum Orbem uſque ad fines terrae ſeminata, & ab Apoſtolis, & à Diſcipulis eorum accepit eam fidem &c.* Symbolum hîc recenſet, & ſubinde proſequitur cap. 3. *Hanc praedicationem quum acceperit, & hanc fidem, quemadmodum praediximus, Eccleſia, & quidem in univerſum*

Mun-

Mundum disseminata, diligenter custodit, quasi unam domum inhabitans, & similiter credit iis, videlicet quasi unam animam habens, & unum cor, & consonanter haec praedicat, & docet, & tradit, quasi unum possidens os. Ubi in ea, quae ubique est, Ecclesia quod *Passivum* est, ab *Activo* secernit, & ut fidei, ita doctrinae Magisterium commendat. Quae vero subjungit, utriusque muneris rationes mirum in modum illustrant. *Nam etsi in Mundo loquelae dissimiles sunt, sed tamen virtus Traditionis una & eadem est. Et neque hae, quae in Germania sunt fundatae Ecclesiae, aliter credunt, aut aliter tradunt: Neque hae, quae in Hiberis sunt, neque hae quae in Celtis, neque hae, quae in Oriente, neque hae, quae in Aegypto, neque hae, quae in Lybia, neque hae, quae in medio Mundi sunt constitutae. Sed sicut Sol creatura Dei in universo Mundo unus & idem est; sic & lumen, praedicatio veritatis ubique lucet, & illuminat omnes homines, qui volunt ad cognitionem veritatis venire.* Quemadmodum verò & sibi, & Religioni constans permaneat veritatis Magistra, eleganter alibi docet, quum ait lib. 3. cap. 40. *Fidem, perceptam ab Ecclesia, custodimus, & quae semper à Spiritu Dei, quasi in vase bono eximium quoddam, juvenescens, & juvenescere faciens ipsum vas, in quo est. Ubi Ecclesia, ibi Spiritus Dei, & ubi Spiritus Dei, illic Ecclesia, & omnis gratia. Spiritus autem veritas.* His ita constitutis, falsos Fratres, & impostores aggreditur, eosque duplici momento dumtaxat refelli docet, ibid. cap. 2., scilicet vel divinis Scripturis, *vel quum ad eam iterum Traditionem, quae est ab Apostolis, quae per successionem Presbyterorum in Ecclesiis custoditur, provocamus eos.* Ope nimirum Epistolarum, quibus, quale sit apud omnes Depositum, quae professio, quae fides, exploramus. Nam, ut prosequitur cap. 3. Irenaeus, *Traditionem*

Apo-

Apostolorum, in toto Mundo manifestatam, in Ecclesia adest perspicere omnibus, qui vera velint audire. Et habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & Successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his deliratur. Placuit Irenaeo, id omne ulterius experiri, & inter ceteras, ad Romanam Ecclesiam provocat, ad quam *propter potentiorem Principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt undique Fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab Apostolis, Traditio.* Ejus rei gratia Urbis Pontifices ad sua usque tempora censet: *Et hac ordinatione,* inquit, *& successione, ea quae est ab Apostolis in Ecclesia Traditio, & veritatis praeconiatio pervenit usque ad nos. Et est plenissima haec ostensio, unam, & eandem vivificatricem fidem esse, quae in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata, & tradita in veritate.* Admirabilem eandem consensionem experitur quoque in Ecclesiis Ephesina, & Smyrnensi, quarum alteram Paulus, & Johannes, alteram Polycarpus fundaverant. De iis autem fidenter quoque asseverat. *Et testimonium his perhibent, quae sunt in Asia, Ecclesiae omnes.* Quamobrem universam disputationem ita concludit cap. 4. *Tantae igitur ostensionis quum sint haec, non oportet adhuc quaerere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere, quum Apostoli, quasi in Depositorium dives, plenissime in eam contulerint omnia, quae sunt veritatis. ..... Quid enim & si quibus de aliqua modica quaestione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sunt, & ab eis de praesenti quaestione sumere quod certum, & re liquidum est? Quid autem si neque Apostoli quidem Scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi Traditio-*

nis, *quam tradiderunt iis*, *quibus committebant Ecclesias*. Sed tam est acer, & adeo frequenter, atque apposité in hoc argumento versatur magnus ille Ecclesiasticae pacis, & dignitatis vindex, Irenaeus, ut aliud fere nihil sibi agendum constituisse videatur, quam ut scriptis suis Posteros erudiret, puritatem dogmatum, & fidei candorem in Ecclesiarum totius Orbis consensione inquirere oportere.

VII. Haeret iisdem planè vestigiis, eademque dis-
196 putat persuasione Septimius Tertullianus, qui omnem cum Haereticis disputationem exigens ad certos quosdam explorandae verae fidei Canones, ita primùm statuit, de Praescript. cap. 20. *Dehinc in Orbem profecti* (Apostoli) *eandem doctrinam ejusdem fidei Nationibus promulgaverunt*, *& proinde Ecclesias apud unamquamque Civitatem condiderunt*, *à quibus traducem fidei*, *& semina doctrinae ceterae exinde Ecclesiae mutuatae sunt*, *& quotidie mutuantur*, *ut Ecclesiae fiant*. Colligit inde unitatem Ecclesiarum, quae vel in eo potissimum elucet, quod *est illis communicatio Pacis*, *& appellatio Fraternitatis*, *& contesseratio Hospitalitatis*: *quae jura non alia ratio regit*, *quam ejusdem Sacramenti una Traditio*. Iccirco etiam in iis, quae de singularium Traditionum veritate moventur contentiones, Ecclesias ipsas interrogandas praescribit, atque adeo concludit ibid. cap. 21. *Constat proinde*, *omnem doctrinam*, *quae cum illis Ecclesiis Apostolicis*, *Matricibus*, *& Originalibus fidei conspiret*, *veritati deputandam*, *sine dubio tenentem*, *quod Ecclesiae ab Apostolis*, *Apostoli à Christo*, *Christus à Deo accepit* : *omnem verò doctrinam de mendacio praejudicandam*, *quae sapiat contra veritatem Ecclesiarum*, *& Apostolorum*, *& Christi*, *& Dei*. Hac fidei norma lib. 4. adversus Marcionis deliramenta

Johanni Apostolo adjudicat sacrum Apocalypseos Librum: hoc veritatis indice contra Ebionem, Valentinum, Basilidem, aliosque hujusce furfuris homines, singularia passim Traditionis capita vendicat. Altum ubique est de Synodorum celebratione silentium: & eas sicubi memorat, per quas *& altiora quaeque in commune tractantur, & ipsa repraesentatio totius nominis Christiani magna veneratione celebratur*: id agere illas dumtaxat edocet, ut quae ubique locorum in Ecclesiis singulis, atque ab Episcopis omnibus, Catholica communione praeditis, tenebatur fides, in Conciliis pro Christiani nominis majestate eluceret. Ceterum appellat ubique Apostolicam in Ecclesiis Traditionem, & afflatum Divini Spiritus, nullo temporum lapsu, nulla humanarum rerum immutatione iisdem defuturum: ubique ad Episcoporum non interruptas successiones, ad Presbyterorum Collegia, quae penes unamquamque Sedem constituta erant; ad animorum, sententiarumque unitatem, atque concentum; denique ad augustissimam Ecclesiarum omnium compagem provocat, in qua una quaedam Apostolica prima est, à qua omnes; atque ut Apostolicae omnes sint, omnes prima, & una dicuntur, dum in unum Corpus, & Spiritum unum, omnes toto undique Orbe admirabiliter colligatae, & coelesti quodam nexu inter se se devinctae conspirant. Quamobrem eleganter Magnus Augustinus in Psal. 141. v. 4. *Quae Ecclesiae, ipsae Ecclesiae pluraliter dicuntur: propter unitatem Ecclesiae, una Ecclesia. Una est Columba mea, una est Matris suae. Propter congregationes Fraternas per loca multae sunt Ecclesiae.* 396

VIII. Senserunt vim Magisterii hujus quotquot

fere ab Ecclesiae primordiis usque ad VIII. integrum Seculum, aestu novitatis perciti fuere; & neque, quid de Divinis, & Apostolicis Traditionibus saperent, intelligentes, credula ingenia perniciosissimarum opinionum laqueis implicare, moliti aliquando sunt. Nolo hîc exempla congerere, quae commodius, & accuratius in hiscemet Dissertationibus discutientur. Tantum quod res est, ex Novatiani, Pelagiique damnatione perstringam. Ac
251 Novatianus quidem Encyclica Cornelii Pontificis, cui Episcopi ex omni Orbe subscripsêre, reus Schismatis actus fuerat, damnatusque. Haerebat inter alios de vi hujusce Magisterii Antonianus, quem, ut ad justam caussae hujus aestimationem adduceret, in hunc modum Cyprianus alloquitur. *Quam vanum est, ut Novatiano, nuper retruso, & refutato, & per totum Orbem à Sacerdotibus Dei abstento, nunc adulatores adhuc vobis patiamur illudere, & de majestate, ac dignitate Ecclesiae judicare*. Scilicet Cornelii Encyclica in autoritatem universalis Ecclesiae recepta fuerat, quoniam unus toto Orbe Episcopatus indissociabili collegio, & fidei vinculo sibi cohaerescebat. Hinc nefas erat, posteaquam, nihil praepediente locorum intercapedine, omnes ubique Gentium Episcopi, velut uno spiritu, unoque ore, instar Oecumenicae Synodi, ad haeresim, atque haereticum damnandum convenerant, de augustissimo hoc Magisterio ambigere velle, & sustinere assensum. Quapropter
370 Pacianus idipsum Symproniano Novatiano Epist. I. fidenter opposuit. *Parva vobis de Apostolicis Viris, parva de primis Sacerdotibus, parva de Beatissimo Cypriano Martyre, atque Doctore currit autoritas? An volumus docere Doctorem? Quid & earum partium Sacerdotes, quos*

per

per totum Orbem cum eodem Cypriano pax una solidavit? Quid tot annosi Episcopi, tot Martyres, tot Confessores? Haec subinde amplificat, eidemque Magisterio inhaerens, *securus nulla alia certaminum argumenta quaerit.* Pelagii verò haeresim, fraudes, & placita quid nisi Innocentii, & Zosimi Literae, in Orbem transmissae, toto pariter Christiano Orbe proscripsit? Ea
de re B. Prosperi verba digna sunt, quae hîc adscri- 444
bantur. *Quondam*, scribit ille adv. Collat. cap. 41., *Beatae Memoriae Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit, quando Pelagium ad profitendam in se, suosque sententiam, Palaestinorum Episcoporum Synodus coärctavit: Quando Africanorum Conciliorum decretis Beatae Recordationis Papa Zosimus sententiae suae robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem, gladio Petri dexteras omnium armavit Antistitum.* Et ante Prosperum
Augustinus, lib. 4. ad Bonif. cap. ult., de eadem Pe- 396
lagianorum damnatione pertractans, Cypriani, & Ambrosii prolatis testimonis, *Quid ergo*, inquit, *quod jactant rabiosa nunc mentis caecitate, toto penitùs Occidente non minus stultum, quam impium dogma susceptum? Quandoquidem, Domino miserante, suamque Ecclesiam misericorditer gubernante, sic vigilavit Catholica fides, ut non minus stultum, quam impium dogma, quemadmodum Manichaeorum, sic etiam non susciperetur istorum.* Et optimo quidem jure. Non secus enim haeresis haec, Episcoporum & Capitis conspirante judicio, compressa est, quam fuerit olim Manetis insania, Archelaï primum disputationibus, tùm Episcoporum, quos ille commonuit, concordi professione rejecta. *Quid est ergo quod dicunt* (prosequitur Augustinus) *de simplicibus Episcopis, sine Congregatione Synodi in locis suis sedentibus, extorta subscriptio est? Numquid Beatissimis,*

& in fide Catholica excellentissimis Viris, Cypriano, & Ambrosio, ante istos, adversus istos extorta subscriptio est? ...... Aut vero congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur; quasi nulla haeresis aliquando sine Synodi congregatione damnata sit. Quum potius rarissimae inveniantur, propter quas damnandas, necessitas talis extiterit: multoque sint, atque incomparabiliter plures, quae ubi extiterunt, illic improbari, damnarique meruerunt, atque inde per ceteras terras devitandae, innotescere potuerunt. Verum istorum superbia, quae tantum se extollit adversus Deum, ut non in illo velit, sed potius in libero Arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos, Orientis, & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam, Deo eis resistente, pervertere nequeunt, saltem commovere conantur: quum potius vigilantia, & diligentia Pastorali, post factum illis competens, sufficiensque judicium, ubicumque lupi isti apparuerint, conterendi sint. Oppidò praeclara est omnis haec Augustini in rem nostram disputatio, qua dos supremi indefectibilis Magisterii asseritur Ecclesiae, vel per Orbem dispersae, sibi tamen, & cum Capite suo consentienti; qua haereses plurimas citra Synodorum celebrationem, docet, ubi eruperant, ibi compressas, corrogatis ope Encyclicarum suffragiis Episcopalibus; qua ipsam hanc judicandi rationem perspicue, & nervose a cavillationibus vendicat; qua denique omnes appellationes Synodorum ita pertinacibus adimit, ut vel ad obsequium redigat, vel poenae, & damnationi relinquat. Quod Juliano proponit, & aliis XIII. Episcopis, qui post hujusmodi circularia decreta, queis adjunxerat robur Apostolicae Primae Sedis consensio, spe Concilii sibimet blandiebantur. *Quid adhuc* (inquit lib. 2. Oper. ult. adv.

Jul. cap. 103.) *quaeris examen, quod apud Apostolicam Sedem factum est? Quod denique jam factum est in Episcopali judicio Palaestinae. Ergo haeresis ab Episcopis non adhuc examinanda, sed coërcenda est Potestatibus Christianis.*

IX. Multa hîc commemorare in promtu esset, ad priscam hanc disciplinam illustrandam comparatissima, à quibus consultò temperandum est, tum quod commemorata hactenus, sat Veterum ea de re persuasionem testentur; tum quòd satiùs videatur, studiosum Lectorem ad eas Dissertationes vocare, in quibus non perfunctoriam de Encyclicis commentationem Eruditorum commodis, & Ecclesiae bono exhibemus. Neque enim in hanc aleam studia nostra conjecimus, Argumenti tantum dignitate, ubertate, usu, varietate, & quae ab omnibus hisce profluit, incredibili jucunditate pellecti: sed zelus vendicandae Catholicae Ecclesiae, & Divinae Traditionis adversus profana insanientis humanae sapientiae ratiocinia, ipsaque officii conscientia fecit, ut diutius in hanc rem meditaremur, consuleremus, ubicumque licuit, Veterum scripta, & priscarum Ecclesiarum archiva, origines, mores, & siquid aliud nobis lucem afferre aliquam posset, non indiligenter versaremus. Interdum etiam placuit, exemplo veterum Polemicorum, Apollinaris, Irenaei, Tertulliani, Augustini, aliorumque clarissimorum Fidei, & Traditionis Assertorum, hanc disputandi rationem experiri in Dogmaticis Controversiis, quibus Ecclesiasticos Viros, magna Dei miseratione ad hanc palaestram vocatos, quotidie informamus. Difficile autem dictu est, in hisce Dogmatum commentationibus, simulque vendiciis, quantum soliditatis ad

ſuadendum, roboris ad convincendum, perſpicuitatis, & apodixeos ad confirmandum in fide, oblectandumque Chriſtianum animum, ſumant quae paſſim proferenda ſunt revelatae divinitùs, traditaeque veritatis documenta. Nihil hîc fucatum, & ſuſpectum, nihil obſcurum, aut impeditum, nihil alienum, aut redundans: ſed ſingula, quae Catholici hodieque profitemur fidei capita, eadem plane, atque in integrum eſſe demonſtrantur, quae primis VIII. Seculis, non tantum inter Patrum opinationes, aut placita Pontificum, & Scriptorum fuere recepta, ut immeritò Novatores ſuſpicantur; ſed omnium, qua latè quondam patuit Chriſtianus Orbis, Epiſcoporum, Doctorum, Populorumque perſuaſione, conſtanter, & ſemper in Encyclicis credita ſunt, & ſuſcepta. Nae illi ignari, aut projectae frontis ſunt, qui in tanta, ac tam mirabili hominum, & temporum de iiſdem dogmatis conſenſione, fateri detrectant, una hac in re, etiamſi deeſſent cetera, ſingularem Numinis Providentiam in moderanda Religione, & Eccleſia ſplendeſcere. Fraudes verò obrepſiſſe, additamenta invaluiſſe, uno verbo, placita Hominum in fidei regulam commigraſſe, quis aſſeverare ſuſtineat, qui norit conſentientium ubique doctiſſimorum, ac Sanctiſſimorum hominum miram in aeſtimandis Fidei rebus, dijudicandiſque ſolertiam; acumen, & perſpicaciam, quam nihil potuit latuiſſe; diligentiam, quam nihil fugiſſe; induſtriam, cui nihil non facile, ac promtum; fidem denique, & doctrinam, qua non tam, quò vellent, impellebant, quam quò ratio ipſa, & Traditionis regula vocaret, plano velut tramite, ſecuras, & magna luce circumfuſas, Populorum mentes deduce-

bant?

bant? Hic scilicet erat Encyclicarum, quae de fide conscribebantur, usus; haec praestantia, vis, & dignitas magisterii Ecclesiae, toto Orbe diffusae, & in una dogmatum professione, aut sententia consentientis. Quamobrem Johannes Chrysostomus, Homil. 398
43. in 1. ad Corinth., ejus rei exemplum in Apostoli Pauli scriptis praeclare, sciteque annotat ad illa verba. *Sicut constitui Ecclesiis Galatiae, ita & vos facite. Non adducit*, inquit ille, *aut duas, aut tres Civitates, sed totam Gentem. Quod quidem facit etiam in dogmatibus, dicens: sicut & in omnibus Ecclesiis Sanctorum. Si hoc enim est validum ad fidem faciendam dogmatum, multò magis ad facta aemulanda*. Et Magnus Basilius, 370
quum Neöcaesarienses suos erudiret, quam normam in rebus Fidei sectari oporteret, scribit Epist. 56. *Fuerat autem justius, res nostras aestimare non ex uno, aut altero eorum, qui ad veritatem haud recto pede ingrediuntur: sed ex multitudine totius Orbis Episcoporum, qui gratia Christi conjuncti nobis sunt. Requirantur verò Pisidae, Lycaönes, Isaüri, Phryges, & qui utriusque sunt Armeniae, quotquot vicini nobis sunt, Macedones, Illyrii, Galli, Hispani, tota simul Italia, Siculi, Afri, & qui in Aegypto adhuc sani sunt, & quae reliqua portio est Syriae, qui quidem Literas ad nos mittunt, & vicissim à nobis recipiunt: ex quibus cum quae illinc ad nos feruntur, tum quae universa isthinc ad ipsos mittuntur, cognoscere potestis, quod unanimes omnes eodem sensu praediti sumus*. Quid ni ergò & nos quoque ad hanc amussim exigemus Catholicam, quam tenemus, & vendicamus Fidem? Cur & nobis non erit integrum, ubi de quopiam singulari Dogmate venire in disputationem cogunt Catholicae Ecclesiae nostrorum temporum desertores, ad primitiva sanctissima tempora fidenter pro-

vocare ? Non eſt equidem committendum, ut praecipuum veritatis ſubſidium nobis, quod aliquando ſocordia noſtra contingit, ab inimicis veritatis praeripiatur, quorum tricae, & contentiones, ſi veteris Eccleſiae fidem appellemus, ſpontè ſua diffluunt, atque evaneſcunt. Namque etiamſi illi Antiquitate paſſim, & priſca integerrima fide glorientur, ſubinde tamen ſunt eorum plerique ita in Sectis defendendis affecti, ut modo partium ſtudiis, & inſtituto ſcribendi inſerviant, famae ſint ſuae, & veritatis liberaliter prodigi, atque eruditae Poſteritatis ſecuri.

X. Nos itaque, quum in ea inciderimus tempora,
quibus, nutante Fide, & frigeſcente Pietate; hoſtibus
verò potentia, amplitudine, atque eruditione
florentibus, appropinquantis Divini Judicii, ut Vin-
434 centius Lirinenſis in Commonit. aït, terribilis quae-
dam expectatio augeri efflagitat ſtudia defendendae
Religionis: quod hactenus delineavimus, jam aggredimur
opus, idque ad Fidei antiquitatem, univerſalitatem,
& perpetuitatem demonſtrandam accommodatum.
Hoc verò in VII. Diſſertationes partimur, fuſiores eas quidem, quam alii mallent. Sunt multa tamen, ex ipſis Eccleſiaſticae antiquitatis penetralibus eruta, eaque tanti momenti, ut paullò operoſius prolixiuſque ſint commentanda, quaeque Diſſertationum quantacumque ubertate, atque, ut ita dicam, loquacitate vix ſatis enucleentur: tantis illa ſunt ambagibus, tantis contentionum moleſtiis impedita.

In Diſſertatione I. vetus illa Encyclicarum conſcribendarum, de qua diximus, Eccleſiae diſciplina proponitur, ejuſque origo, partes, uſus, & auto

ritas generatim, & velut in Προθεωρία aperiuntur.

In II. Differt. ampliffimam, & accuratam rationem inibimus omnium, quae de fidei Dogmatis ab ipfo Ecclefiae exordio ufque ad Concilium Generale I. motae funt, & ufu Encyclicarum diremtae, finitaeque controverfiae. Per quae equidem tempora affirmare aufim, vix unam, aut alteram fuiffe haerefim, quae fine Conciliis, vel ante Conciliorum ipforum celebrationem, non fuerit improbata, & profcripta magifterio Epifcoporum, & Ecclefiarum, fubfcribentium ubique Encyclicis, & confentientium.

In Differt. III., & IV. celeberrimas Epifcoporum, & Synodorum Encyclicas Literas complectemur, quarum autoritate cum multiplices Arianorum Sectae, tum Macedoniani, Pelagiani, Neftoriani, Prifcillianiftae, Eutychiani, & quotquot fuerunt ad Synodum ufque Chalcedonenfem infeftiffimae haerefes, rejectae funt, & damnatae. Ad Commentaria deinde elucubranda nobiliffimae Adlocutionis Patrum Chalcedonenfium ad Marcianum aggrediemur, in qua Sanctiffimi Praefules, velut orthodoxae Fidei profeffiones, laudatas Ecclefiarum Encyclicas fufcipi oportere, decernunt, & in illis perfeverans Supremum Magifterium confitentur. Quod fane monumentum cum inter cetera, quae Religionis, Ecclefiaeque bono ad nos ufque pervenerunt, fit praeftantiffimum, tum mirari vehementer fubit, quemadmodum in tanta ftudiorum luce ignotum quafi hactenus relictum fit, ufque adeò ut ab eruditiffimis Viris alicubi vix memorari contingat.

In V. Differt. Ecclefiafticam eandem difciplinam à temporibus Chalcedonenfis Synodi ufque ad inte-

grum IX. Christianum seculum, viguisse docebimus. Namque in contentione Acaciana, in caussa Origenis, & Trium Capitulorum, in Monothelismi, & Iconomachismi damnatione, in Schismate Photianorum, & similibus Ecclesiarum dissidiis, multa sunt prisci moris documenta, quae vim, praestantiamque magisterii, in Encyclicis usurpati, commonstrant.

Postremae, quae sequentur, duae Dissertationes eandem fere disciplinam in Ecclesia Judaïca obtinuisse olim demonstrabunt. Ac in VI. quidem vendicias Libri Esther complectimur, qui duabus velut partibus continetur, novem scilicet primis Capitibus, quae Scripturam Canonicam esse, non diffitentur Judaei, consentiunt etiam Heterodoxi; nisi quod istorum aliqui veriti non sunt, sacrum opus tragicomicum omne dijudicare: postremis verò VII. Capitibus, quae sunt pars altera, & à Judaeis simul atque Heterodoxis adscitia omnino, & à quopiam subleſtae fidei Hellenista fuisse assuta, judicantur. Divinum dictamen in toto, atque integro illo Libro, ut à Catholica Ecclesia suscipitur, ita commonstrabimus, ut ostendamus, Mardochaeum partem primam conscripsisse Epistolari libello, ad Synagogam, ac ceteros ubique Judaeos directo, ut nossent, Divina Miseratione jam Fratres immunes factos esse ab ea caede, quam Assuerus, & Aman comminati fuerant, atque ideò festum Phurim celebrarent: alteram verò partem, postremis VII. Capp. comprehensam, quae in Hebraïcis Codd. desideratur, & habent Additamenti nomine, LXX. Graeci Interpretes, continere epistolam alteram, ab ipso Mardochaeo, atque Esther conscriptam, & ad Synagogam, Populosque directam, ut totius Judaïcae

Ecclesiae decreto sollennis, ac perpetua festi Phurim observatio stabiliretur. Quae omnia si ex sacrae, & profanae Antiquitatis consensu, accedente etiam priscae Christianae Ecclesiae persuasione, probè constituantur, Canonicus integer Liber ille nullo negotio monstrabitur, nec ullus erit locus aut suspicandae in primis Capitibus allegoriae, aut fraudis in posterioribus, & adulterinae adjectionis asserendae.

In VII., & ultima Differt. de Libro II. Machabaeorum disputabitur, quem Novatores omnes usque adeo à Divinarum Scripturarum censu alienum existimant, ut & multa ab eo peccari humanitùs in Historia, & Jasonis Cirenaei epitomen fusioris Operis esse, nil dubitent asseverare. Quod totum orationis genus, quàm à studiorum, & partium praejudicio profectum sit, deinceps fortasse erit in numerato, quum scilicet constiterit, nihil illum complecti praeter duas Epistolas, quas Hierosolymitana Ecclesia ad Judaeos Aegypti incolas, & addictos Templo, quod Onias Heliopoli adversùs Legem construxerat, providè, atque opportunè transmisit, ut Schismati erupturo consuleret, & indiceret sacram Scenopegiae sollennitatem. Multa in hanc rem congeremus ex Seleucidarum, Antiochidarum, & Syro-macedonum rebus, multa ex profanis illorum temporum institutis, multa denique ex ipsa penitiore Machabaeorum Historia, rerumque aliarum synchronismo disputabimus, ut has Judaïcae Ecclesiae Literas esse antiquas, ut feruntur, & Divino afflatu exaratas, demonstremus.

XI. Hoc interim opus, inter cetera, quae publicae utilitatis gratia in sacras, & profanas Antiquita-

tes commentati ſumus , prodire primùm in lucem placuit hac potiſſimùm mente (nihil enim attinet cauſſas alias hoc loco enarrare) ut habeant juniores Theologi in Dogmaticis ſtudiis certam , fixamque rationem explorandi , quemadmodum tradita Dogmata conſtanter , ubique , & ſemper Catholica Eccleſia cuſtodierit , eademque ad noſtra tempora certâ Eccleſiarum , Populorumque perſuaſione fuerint illibatè ſervata . Ceterum , quum in mores ferè tranſiërit , ut nulli promtius , & alacrius aliena vellicent , quam qui vel aliud agunt , vel nihil, futuros non dubitamus , quibus haec qualiacumque diſpliceant . Nihili ſcilicet eſt Homo ille, cui planè non invidetur , ſuique deſunt obtrectatores. Sint igitur . Noſtro nos pede metimur , & quae noſtra ſit ſuppellex , probè novimus , gratias ob eam rem habituri multas , ſiqui nos hoc onere relevent , nobiſque hanc unam laudem permittant, viam iis , qui inire velint , monſtraſſe . Quod ſiquis etiam laciniofas utriuſque Antiquitatis monumentorum , SS. Patrum , Conciliorum , priſcorumque Pontificum , ac Theologorum Diſſertationes nauſeet , & prae iis aut rixoſas Scholae tractationes , aut criticas qualeslibet obſervationes , aut etiam humanarum Facultatum delicias concupiſcat , nae ille delicatiſſimi , & inſolentis faſtidii eſt , qui in Religionis ſapientia aurum praeterit , ut legat quiſquilias . Sua ſunt Hiſtoricis , Chronologis , Geographis , Philoſophis , & eruditis id genus Hominibus Regna latiſſima : Theologo verò in Scripturis , in Synodis , & Veterum ſcriptis verſari , tam ferè eſt neceſſarium , ut qui aliter inſtituuntur , ab hac praeclariſſima Facultate quamlongiſſimè abeſſe jure op-

timo censeantur. Suppudet interdum, quod jam fateri, ingenuitas est, quae invidia vacat, Medicos alibi, Mathematicos, aliosque hujuscemodi Homines tam mirè profecisse in Ecclesiastica eruditione, quantum magno cum Ecclesiae probro, & detrimento Nostrates multi, in vanis plerumque contentionibus suaviter enutriti, eam & ignorant, & negligunt, & aspernantur. Quocirca quum ad totius Ecclesiae fundamentum ex prisca Traditione, & factis, dictisque Ecclesiarum, atque Episcoporum contra vicinos Haereticos tuendum venitur, tam frigidè caussa agitur, ut versutis, captiosisque Ministellis prodi videatur. *Ipsa Christi schola est* (inquit Tertullianus in Scorpiaco, de Patribus, & Episcopis, Apostolorum successoribus, differens) *quos & sibi Discipulos Dominus adoptavit, omnia utique edocendos, & nobis Magistros ordinavit, omnia utique edocturos.* Denique fortassis erunt qui limam desiderare videantur in stylo, quo nec rudi prorsùs, & inculto, nec solicito semper, & anxio usi sumus. Facultas haec nostra munditiem curat quidem, sed fucum negligit, & affectationem, sibique satis consuluit, si verba ad sententiam exprimendam aptiora adhibuerit, licet ea fortè non sint à Cicerone probata. *Quid enim* (aïebat non inconcinne Agobardus in opuscul. pag. 5.) *prodest clavis aurea, si aperire quod volumus non potest? Aut quid obest lignea, si hoc potest, quando nihil quaeritur, nisi patere quod clausum est?*

196

814

Ad. R. P. Sacarello Consult. S. Off. pro revisione.

F. Jo: Albertus Alferius Mag. Vic. Gen. S. Off.

REverendissimi Patris Johannis Alberti Alferii, Magistri, & Vicarii Generalis Sancti Officii jussis lubentissimè obsecutus, incredibili exultantis animi alacritate attentam diligentiam solicitante, inspiciendum, excutiendumque suscepi Librum, cui Titulus. *De Literis Encyclicis. Dissertatio Prima, Autore Abbate Francisco Dominico Bencini, in Regio Archigymnasio Primario Theologiae Professore.* In hoc quidpiam, quod Orthodoxis Sacrae Fidei Canonibus, Ecclesiasticae Disciplinae, bonisque Moribus adversetur, non modo non offendi, verùm integram tractationem alieno minimè elaboratam ingenio, analytica methodo explicatam, dictionis castitate, & elegantia excellentem, sacra eruditione cum ex Veteribus Ecclesiae monumentis, tum ex Sanctis Patribus studiosè conquisita, & accuratè deducta, refertissimam, quàmmaximè suspexi. Purum ergo, perennemque fontem aquae salientis in vitam aeternam egregium hoc opus appellare non dubito, (*a*) ex quo non tyrones modò, sed Eruditi quique reconditiorem illius sapientiae aquam libare poterunt, qua fidem saluberrimam gigni, nutriri, roborari, defendi, ni cum D. Augustino malimus contendere ultrò fatendum est. (*b*) Quarè cum ex absolutissimo Opere Autori laudem, fidei decus, Ecclesiae non mediocrem utilitatem, meo quidem judicio, accedere intelligam, publica dignissimum luce illud excudendum oppidò censebam. Taurini in Aedibus nostris S. Joseph die 13. Aprilis anni 1728.

(a) *Jo: cap. 4. B. 14.* (b) *Lib. 14. de Trinit. Dei cap. 1.*

Carolus Antonius Saccarelli Clericorum Regularium Infirmis ministrantium, in Regio Archigymnasio Theol. Col., S. Off. Consult.

IMPRIMATUR.

F. Jo: Albertus Alferius Magist. Vic. Gen S. Off.

V. De Salutiis à Paesana Censor.

V. Caselette de Graveris pro Excell. D. Comite, & P.P. Ricardi, Magnae Cancellariae Custode.

CAPITA

CAPITA DISSERTATIONIS.

AD LECTOREM.

DUo sunt, Amice Lector, quae admonuisse hoc loco non poenituerit. Primùm, in Chronologia Ecclesiastica Scriptorum, & Conciliorum, quam plerumque indicatam videa, eam rationem secuti sumus, ut Scriptorea quidem annis, quibus praesertim claruerunt, aut clarescere coeperunt, non quibus Opera sua vulgarunt; Concilia verò iis, ad quos referuntur in Collectionibus Generalibus, alligaremus. Operarum deinde errata, quae in aliquibus Exemplaribus irrepserunt, ut corrigas, monemus: velut sunt pag. 3. Ecimologico, pro, Etymologico. Pag. 19. scriptas, pro, scriptae. Pag. 28. preseferre, pro, praeseferre. Pag. 51. *Domino*, pro *Domno*. Pag. 133. ad marg. 535., pro, 553. Pag. 149. *Thophilum*, pro, *Theophilum*. Pag. 180. suscribentium, pro, subscribentium. Pag. 179. ωὐτί, pro, αὐτί. Et siquae sunt alia id genus levissima. Haec volebam, nescius ne esses. Vale.

DISSERTATIO I.

DE

LITERIS ENCYCLICIS

IN COMMUNI.

T nulla diſciplina eſt, nulla facultas, reconditiorum Studiorum Viris vel mediocriter profutura, quae ad faciliorem ſublimioremque veritatis indagationem, multa ex principiorum explanatione adjumenta ſibi non comparet: ita, ut quod pertractandum ſuſcipimus Epiſtolarum Encyclicarum argumentum pro ſui dignitate majeſtateque eluceſcat, danda imprimis eſt opera, quatenus ea de ſingulis diſſeramus, quae in materia curſim ab àliis atque obiter tacta, veram ſuſcepti laboris ideam, juſtamque aeſtimationem ingenerent. Rem iccirco ab ovo, quod ajunt, aggredientes, earumdem Encyclicarum nomen, eſſentiam, diviſionem, latores, recitationis modum, atque alia huc pertinentia expendemus. Equidem in ſuſcepto labore veriſſimum illud eſſe comperi, quod fert vulgaris paraemia, diem ſcilicet à die doceri, & invenire hodiernum, quod heſternus praeteriit. Hinc enatae mihi paſſim novae per Veterum monumenta obſervationes, quibus, ut fieri potuit, completum benevolo atque erudito Lectori opus exhiberem. Ea itaque in priori hac Diſſertatione diſcuſſa exhibebimus omnia, ex quibus Encyclicarum materies, & forma vérior exurgit; haec eadem illuſtrius preſſiuſque demonſtraturi, quum editas in primitiva Eccleſia Encyclicas in Secunda Diſſert. recenſebimus.

§. I.

DE ENCYCLICIS, VARIISQUE EARUM APPELLATIONIBUS.

Synopsis.

I. *Tractationis ordo.* II. *Encyclicae unde dictae, & ortae.* III. *Encyclicarum in regimine Ecclesiastico usus.* IV. *Cur Catholicae dictae sint.* V. *Cur Tractoriae.* VI. *Tractatoriae.* VII. *Denunciativae.* VIII. *Declarativae.* IX. *Indicativae.* X. *Enthronisticae.* XI. *Paschalium Epistolarum in Veteri Testamento origo, & usus.* XII. *Earumdem conscribendarum, & vulgandarum in Ecclesia Christiana ratio proponitur.*

Ante C. 285. I. PRaeclarè, sapienterque monuit Epicurus in Physicis ad Herodotum, nominum imprimis, & vocum habendam esse rationem. *Ante omnia* (inquit ille) *nosse oportet, quae sunt subjecta vocibus, ut babeamus ad quae referentes ea, quae ex opinione, vel in dubio posita sunt, dijudicemus, & ne temerè, & confusè nobis in infinitum officiant omnia, neve inanes sine re voces babeamus; necesse est enim primam in unaquaque voce notionem considerare.* Quamobrem, anteaquam ad pleniorem suscepti argumenti tractationem gradum faciamus, minimè supervacaneum duximus, varia hujusmodi Epistolarum nomina primùm exponere. Ijs quippe expeditis omnibus, quae ad ἐτυμολογίαν originesque attinent, nihil erit, quod ad rem ipsam discutiendam accedere prohibeat: factoque per generalem expositionem Systematis universi compendio, quidquid deinceps prolixius differendum erit, minùs operosum scribenti, legentique continget.

II. Atque, ut à genere ordiamur, hae Epistolae Encyclicae communiùs indigetantur à Graeco ἐν & Κύκλῳ quod est *in orbe*, seù *circulo*; ideò sic nuncupatae, quod ad plurimos, ceù per orbem, dirigerentur. Eae autem, vel à Principe mittebantur, qui hac ratione publica Provinciis mandata proponebat, quae subditos vellet exequi; vel à Magistratu, ad ea manifestanda, quorum omnes admoneri intere-

rat, ut unitas, atque concordia servaretur: unde & legum earumdem custodia, & regiminis subditorumque pax, & incolumitas emergunt. Id tamen Epistolarum genus peculiare Ecclesiae Christi fuisse videtur, quae, ut ambitiosa non secus, atque invidiosa nomina Praecepti, Edicti, Mandati & similia missa faceret, ea omnia, quae sive ad fidem, sive ad mores, disciplinamque spectantia, ab universis cognoscenda duxit, per hasce Epistolas significavit, quae ob id Graecis Encyclicae, Latinis Circulares sunt appellatae, unde in magno Etimologico ad vocem *Encyclicae* cir.
annotatum, *quod ubique est commune*. Et Hesychius, *quod* 290.
ubique circumit, ubique permeat.

III. Ecclesia, quae velut acies benè, sapienterque ordinata, ab ipsis initiis omnibus illis instructa fuit, quae ad perfectum regimen spectant, non eâdem semper ratione propriam jurisdictionem exercuit; sed variis temporum circumstantiis semet accommodans, varias regundorum fidelium vias inivit. Prisca enim illa aetate, qua, ut Optatus 368.
loquitur, in Republica Ecclesia erat, tametsi parùm exteriùs se proderet, eorum tamen omittebat nihil, quae ad sui Constitutionem, subjectorumque salutem pertinerent. Sive enim delinquentes coërcendi essent, poenisque multandi, sive edicta promulganda, sive aliud quidpiam agendum, quod ad Christiani populi, Ecclesiarumque emolumentum spectaret, atque conferret, id omne vel per Concilia, vel, quod frequentiùs fuit, per hasce Epistolas perficere consueverat. Hoc unum quippe medium iis temporibus, quibus persecutores in Ecclesias incrudescebant, accommodum expeditumque videbatur. Quoties itaque Controversiam fidei aliquam Ecclesiae totius consensu dirimi oportuit, quum in Coetum adunari Antistites, calamitas temporum prohiberet, ad errores, eorumdemque authores omnibus significandos, adhibitae sunt hae Epistolae, quas eadem prisca aetas *Clericas* nuncupavit, tùm ab iis, qui easdem perscribebant, tùm à ratione qua dirigebantur, nomenclatura deducta. Eo sane titulo à S. Cypriano indigetantur: idem- 248.
que Epistola 4. librata ratione conscribendas edocet, quod in publicum Ecclesiarum bonum vulgarentur. *Perquam etenim grave est* (inquit S. Martyr) *si Epistolae Clericae veritas*

mendacio aliquo; & fraude corrupta est. Hinc in Encyclica à Confessoribus eidem Cypriano data, quae est num. 17., hanc legimus adiectam formulam: *Praesente de Clero, & Exorcista, & Lectore.* Ii quidem non nominantur: satis tamen Luciano fuit, qui omnium nomine Epistolam scripsit, ut authoritatem Encyclicae huic conciliaret, eos adhibere testes, qui ad Clerum pertinerent.

IV. Catholicae non eo quidem sensu dictae sunt Encyclicae, quod de rebus ad Catholicam Ecclesiam pertinentibus agerent, sed à voce καθόλου. *Universus*, quòd scilicet ad universos Christi fideles dirigerentur. Hoc nomine saepiùs indigetantur à Patribus una & altera Petri, tres Johannis, Jacobi una, & Judae; ea sanè de causa, quod non ad specialem Ecclesiam aliquam, sed ad universam per Orbem Ecclesiam fuerint missae. Animadvertit id Oecumenius in
990 Comment. ad Epistolam Jacobi: *Catholicae dicuntur illae Epistolae, quasi Encyclicae: non enim separatim gentem unam, aut civitatem, quemadmodum D. Paulus Romanos, aut Corinthios, his Epistolis alloquitur Discipulorum Domini Chorus, nimirum Petrus, Johannes, & Judas; sed in universum fideles omnes.*

Hae aliaeque deinceps Epistolae, quae postmodum Encyclicae sunt appellatae, meritò Catholicae nuncupabantur,
254 & Rationales, quod ad publicum Ecclesiae, Fidei, disciplinaeque commodum ordinarentur. Hoc sensu Dionysius Alexandrinus in Paschali Epistola ad Hermammonem apud Eusebium l. 7. c. 10. loquens de Macriano, cujus impiis exemplis Valerianus Imperator factus est Christianorum persecutor, quique Rationalis officii munere tùm fungebatur, ad vocem alludens, scripsit. *Qui initio quidem, quum* καθολικὸς; *id est, Rationalis Imperatoris diceretur, nihil rationi consonum, nihil Catholicum sensit, aut publicum. Sed imprecationi propheticae subjacuit, quae sic habet, Veh iis: qui prophetant ex cor-*
368 *de suo, nec prae oculis habent bonum publicum.* Huc verba quoque Optati referas, Catholici vocabulum explicantis lib. 2. *Ubi ergò erit proprietas Catholici nominis, cum inde dicta sit Catholica, quod sit rationalis, & ubique diffusa?* Rectè ergò Catholicae, atque Rationales dicebantur Encyclicae, quum ad Ecclesiarum totius Orbis unitatem in fide, atque moribus sartam tectamque servandam ordinarentur. Hinc fa-

ctum,

ctum, ut particulares Ecclesiae, Encyclicas quaquaversum dirigentes, Ecclesiae per universum Orbem dispersae titulum adjungerent, quo à reliquis Ecclesiis, atque sectis se se discriminarent. Quod perspicere pronum est in Smyrnensis Ecclesiae Encyclica, quae ad Catholicam Ecclesiam praenotata est, ut haec abs adulterinis Ecclesiae Coetibus secerneretur. Icciercò in actis passionis Pionii Martyris, qui
passus est in Deciana persecutione, legitur. *Tum Polemo*: 250
Christianus, inquit, es? Respondit Pionius: sum profecto. Cujus, inquit Polemo, es Ecclesiae? Respondit Pionius, Catholicae; nulla est enim alia apud Christum. Cum enim & Sectae reliquae Ecclesias haberent suas, meritò Pionius dixit, se in Catholica, proindeque vera in Ecclesia esse.

Eodem quoque sensu Christiano II. Seculo, quum
Dionysius Corinthiorum Episcopus, & suae Dioeceseos, & 170
reliquos per orbem fideles Epistolis instituere suscepisset, dedisse Catholicas Epistolas ab Eusebio dicitur Hist. l. 4 c. 23. *Primum quidem de Dionysio dicendum est, qui Corinthiorum Ecclesiae Episcopatum gessit, nec solum populis sibi commissis, verum etiam aliarum regionum, & urbium incolis divinos labores suos prolixè communicavit, omnium commodo utilitatique inserviens in Catholicis illis, quas ad diversas Ecclesias scripsit, Epistolis.* Id equidem sibi muneris officiique arrogans
Themision quidam, graviter ab Apollonio, strenuo ejus- 192
dem aevi exercitatore, est reprehensus, cujus fragmentum
reservavit Eusebius Hist. l. 5. c. 18. *Themision speciosa ava-* 315
ritia obvelatus, qui Confessionis signum non pertulit, sed magna pecuniae vi erogata, vincula abjecit, cum ob eam causam modestiùs deinceps, ac submissiùs agere deberet, tanquam Martyr se se efferens, ausus est exemplo Apostoli, conscripta Epistola Catholica, eos quidem, qui fideliores ipso exstiterant, instruere; novae autem doctrinae patrocinari, ac postremò in Dominum, in Apostolos, & in Sacrosanctam Ecclesiam impiè loqui. Ordinabatur itaque Catholica quaevis Epistola ad Magisterium exercendum, quod quidem ex recepta formulae intelligentia ad Universos porrigeretur.

V. Encyclica à Latinis nuncupabatur Tractoria. Quemadmodum enim à Circulo, seu quod undique circumiret, Encyclica apud Graecos audiebat, ità apud Latinos à tra-

ctu, seu cursu publico, quem Ecclesiastici Cursores, ultrò
citroque Epistolas ad Ecclesias deferentes, peragrabant, Tra-
ctoria dicta est. A Seculi usu Vocis haec significatio ad isti-
usmodi Epistolarum genus indigetandum translata est. Cur-
sus publicus olim penès Imperatorem erat, ejusdemque fa-
cultas & usus, non nisi Imperiali diplomate, atque sigillo
concedebatur, citra quam veniam eo uti licebat omnino ne-
mini. Ità Constantino, qui obsidis loco à Maximiano Ga-
lerio detinebatur, ad Patrem abituro, Maximianus *dedit il-
li sigillum, inclinante jam die, praecepitque, ut postridie manè
acceptis mandatis proficisceretur...... quae quum ille prospice-
ret, quiescente jam Imperatore post coenam, properavit exire, su-
blatisque per mansiones multas omnibus equis publicis, evolavit.*
304 Verba sunt Lactantii de mortibus Persecutorum c. 24. Re-
scriptum porrò illud, quo publici cursus copia fiebat, Tra-
ctoria nuncupabatur. Qua de re in l. 8. Cod. Theod., & in
tit. Cod. de cursu publico, Schefferus de Vehiculari re cap.
18. p. 264. Lipsius ad Tacitum Annal. 13. c. 2. Casaubonus
ad Aeneam Tacticum. Ab hoc itaque rescriptorum genere
nomen derivarunt Ecclesiasticae Epistolae, quae, quòd
tractum Christiani Orbis pervagarentur, meritò Tractoriae
417 sunt appellatae. Hinc celeberrima Pontificis Zosimi Episto-
la apud Marium Mercatorem in Commonitorio Tractoria
dicitur. Similiter Episcopis, quum ad Concilia erant
evocandi, Tractoria dabatur, ut in itinere publico cursu
uti possent. Quod de se ipso testatur Augustinus Epistola
395 217. *Tractoria,* (inquit) *ad me V. idus Decembris venit,
jam finito die, & me valdè indispositum invenit, ut occurrere
omninò non possem.* Formulam publicae illius Tractoriae obviam
660 habes apud Marculphum lib. Form. 11 *Ille Rex omnibus agen-
tibus. Dum & nos in Dei nomine Apostolicum virum illum, par-
tibus illis legationis caussa direximus, ideò jubemus, ut locis
convenientibus eisdem, evectio simul, & humanitas ministretur,
hoc est veredes, aut paraveredes tantos &c.*

VI. Tractatoria etiam dicebatur, quod insuper tractatu,
ut reor, habito, vel error denunciandus, vel personae vi-
tandae summatim in Encyclica perstringerentur. S. enim
Augustinus Epist. 167. differens de contumacibus, & rebel-
libus, qui à falsae doctrinae pravitate non destiterant, eos

universo Orbi per Tractatoriam aït esse deferendos. *Quod si non fecerint, ibi etiam eorum pravitas & perversitas innotescet; missaque Tractatoria super eorum nomine per totum Orbem terrarum, quacumque jam Christi Ecclesia dilatata est, ab omnibus Ecclesiis eorum Communio praecidatur*. Iis gemina sunt, quae in Comment. in Psal. 36. Serm. 2. idem Augustinus habet. Agens enim de Primiano Donatiano, ejusdemque pravitate, devitandum illum esse aït, admonitis per Tractatoriam fidelibus omnibus; ad quod agendum Episcopos hinc cogi asserit, ut sarta tectaque persistat fidei puritas, Ecclesiaeque unitas. *Atque ideo*, [inquit] *non immemores puritatis Ecclesiae, conducibile existimavimus, omnes Sanctos con-Sacerdotes, & omnes Clericos, & omnes populos, qui se Christianos meminerunt, hac nostra Tractatoria admonere, ut omnes ejus* (Primiani scilicet) *Communionem, utpotè damnati, diligenti cura horreant*.

VII. Denunciativae hinc auditae Epistolae. Sunt autem circulares Epistolae ad universas Ecclesias missae, in quibus nomina vel haereticorum, vel excommunicatorum denuntiabantur, nequis cum illis Communionis frequentaret commercia, sed cautè religiosèque refugeret. Eodem in censu illae fuêre, in quibus populis denunciabantur errores, ab uno quopiam contra communem fidei professionem, persuasionemque disseminati.

VIII. Iis Declarativae succedebant, eo quidem cum discrimine, quòd denunciativa circularis nudum errorem, nudaque Authorum nomina, ut ab utroque caverent fideles, proponebat: Declarativa verò, quae & Tractatoria, tribus plerumque partibus constaret. I., Rectae fidei professio exposita atque probata exhibebatur, erroribusque nascentibus opponebatur. II., Obortos errores. III., Haeresiarchae nomen, fautoresque praecipuos recensebat. Hinc plures ad modum tractatus exaratae occurrunt, quibus quandoque opusculum quodpiam addebatur, quo Presbyteri Doctores instructi, catholicum dogma explanare possent, atque tueri.

IX. Indicativae, quarum frequentior persecutionum tempore usus, ab Ecclesiis & Episcopis mittebantur reliquis per Orbem fidelibus, iisdemque nomina Martyrum, qui glorioso certamine Martyrium consummaverant, exponebant, ut

illorum diem anniverſaria ſolennitate impoſterum celebrarent. Plerumque Martyrii quoque acta continebant. Ex hiſce Epiſtolis memoriae Martyrum, glorioſi fidei Agones, & illuſtria Sanctiſſimorum Virorum certamina ad nos uſque pervenerunt, invidiâ temporum dubio procul obliteranda, niſi Epiſtolarum iſtiuſmodi ope in variis Eccleſiis fuiſſent reſervata. Hiſce monumentis ſuam Eccleſiae priorum tempo-
315 rum Hiſtoriam enucleavit Euſebius, atque in exſtantibus hodieque illuſtriores certioreſque antiquae diſciplinae rationes deprehendimus.

X. Sequitur earum Epiſtolarum expendendus uſus, quae Enthroniſticae ſunt appellatae, quaſque in Enthroniſmo, ideſt, in exordio Epiſcopatus ſui ad ſe mutuò miſſitabant Patriarchae, & Epiſcopi: quemadmodum & erant Enthroniſticae Homiliae, ſeu Conciones, quas Epiſcopi in auſpicio Epiſcopatus ſui primas habebant ad Populum. Exemplum
553 ſuggerit Liberatus cap. 19. Brev., agens de Severo Antiocheno Theopaſchitarum Duce. *Fertur autem expoſitio ejus, quae ab eo dicta eſt in Enthroniſmo, in qua & Unitivum ſuſcipit Zenonis, & anathematizat Chalcedonenſe Concilium, & communicare ſe confitetur Alexandrino, & CPno.* Enthroniſticis hiſce Epiſtolis fidei adjungebatur profeſſio, ſubſcribendaeque erant ab omnibus, & ad Authorem remittendae. Quem morem improbè arripuiſſe praedictum Severum, prodit in
594 hunc modum Evagrius Hiſt. l. 4. c. 4. de Juſtini imperio agens. *Primo autem Imperii ſui anno Severum, qui Antiochiae Epiſcopus, ſicut ſupra dictum eſt, fuerat ordinatus, propterea quod Chalcedonenſem Synodum damnare quotidie non ceſſaret, praecipuè in Epiſtolis, quas* ἐνθρονιστικὰς *vocant, & in reſponſionibus ad eaſdem Epiſtolas, quas ad ſingulos Patriarchas mittebat: quae quidem ejus Epiſtolae ſuſceptae ſunt dumtaxat Alexandriae à Johanne, qui priori Johanni ſucceſſerat, & Dioſcoro ac Timotheo, & ad noſtram uſque aetatem ſervatae ſunt, &c.* Sed de his infra prolixius §. IV.

XI. Paſchales Epiſtolae non ultimum inter Encyclicas obtinuerunt locum. Edebantur iſtae, & ad univerſas Eccleſias, earumque Primates à Romano Epiſcopo dirigebantur: Illi verò ad ſubjacentes Epiſcopos, atque fideles dabant. In quo equidem pro majeſtate conſpicitur Hierarchicus Ordo,

uni-

unitas fidei, & disciplinae, atque in exteriori Ecclesiastica Politiâ servata à singulis, omnibusque concordia. Priscae, receptaeque consuetudinis origo, & earumdem evulgandarum ratio à Veteri etiam Testamento praeclarè repeti potest. A. C.
Atque, ut alia mittamus, sat id docemur Ezechiae exemplo, qui collapsam Mosaïcarum Legum observantiam instauravit. 726
Quum enim solennem Paschatis celebritatem multi negligerent, sive potius mense primo fieri non potuisset, ut eamdem peragerent, *inito Consilio Regis & Principum, & universi Coetus Jerusalem, decreverunt ut facerent phase mense secundo*. Decretum hoc Cursorum opera ad omnes, qui judaeo nomine censebantur, fuit perlatum. *Et decreverunt ut mitterent nuncios in universum Israël, de Bersabee usque Dan .... Perrexeruntque Cursores cum Epistolis ex Regio imperio, & Principum ejus in universum Israël & Judam, juxta id quod Rex jusserat, praedicantes: Filii Israël revertimini ad Dominum .... igitur Cursores pergebant velociter de Civitate in Civitatem per terram Ephraïm, & Manasse, usque ad Zabulon*. Usus ergo jam tùm invaluit, ut Paschalibus hisce Epistolis, praesentissimo Cursorum medio vulgatis, & Pascha denunciaretur, & omnes ad Religiosam Legis disciplinaeque custodiam impellerentur. Effectum sanè hunc, qui & in Ecclesia Christiana praecipuus fuit Paschalium, aliarumque Encyclicarum scopus, egregiè commonstrant quae subdit Sacer textus 2. Paralip. c. 30. v. 12. *In Juda verò facta est manus Domini, ut daret eis cor unum, ut facerent juxta praeceptum Regis, & Principum Verbum Domini*. Imo & hinc factum, ut idololatricus cultus in omni Judaea deleretur, subdente Scriptura ibidem v. 14. *Et surgentes destruxerunt Altaria, quae erant in Jerusalem, atque universa, in quibus Idolis adolebatur incensum, subvertentes projecerunt in Torrentem Cedron*.

XII. Hinc earumdem Paschalium in Ecclesia Christiana usus, quarum specimina exhibet Synodus Arelatensis I. sub 314
Sylvestro celebrata, in qua Canone I. haec ad Sylvestrum Ducenti qui convenerant ex toto Orbe Episcopi scribunt. *Primo loco de observatione Paschae Dominici, ut uno die, & uno tempore per omnem Orbem à nobis observetur, & juxta consuetudinem literas ad omnes tu dirigas*. In Orbem itaque universum ante Arelatense Concilium juxta receptam *Consuetudi-*

nem,

nem, Pontifex *ad omnes dirigebat* Epistolam, quam ab indicendo futuri Paschatis die Paschalem indigetabant. Inscribebantur autem hae Epistolae ad Primates, quorum opera ad reliquas Provinciarum Ecclesias transmittebantur. Extat perseverantis hujus consuetudinis, & adhibitae formae specimen apud S. Leonem, qui denunciaturus Paschatis diem
440 Ravennio Arelatensi Primati, utitur laudati Canonis verbis. Sic enim epist. 76. editionis Quesnellianae. *Ad praecipuum Religionis nostrae pertinet Sacramentum, ut in Festivitate Paschali nulla sit toto Orbe diversitas. Et quia hoc divina institutio & paterna traditio voluit ad nostram solicitudinem pertinere, Fraternitatem tuam solenniter admonemus, ut Pascha Domini celebrandum nobis die* X. *Kal. April. recognoscas, quod manifesta ratio patefacit Sacrae Observantiae hunc diem esse legitimum. Cujus notitiam per dilectionem quoque tuam, Frater carissime, omnibus volumus declarari, ut quorum in fide sit una confessio, sit etiam in hac festivitate una devotio*. Paschales istiusmodi Epistolae occurrunt multae ab Athanasio, Theophilo Alexandrino, Cyrillo, aliisque editae, in quibus Episcopus, ac praesertim Diaecesеon Primas festivitatis diem, simulque fidei professionem dirigebat ad alios, qui mutuam vicissim salutationem professionemque emittebant. Unde hoc mutuarum epistolarum commercio unitas fidei, atque animorum concordia servabatur. De fidei professione Paschalibus hisce epistolis inserta, certiores nos reddit author imprimis Praedestinati, qui haeresi 89. haec literis mandavit. *Consuetudo est namque, ut unum Tractatum suum Episcopus Alexandrinus mittat ad CPlim, qui recitetur in Pascha, & Tractatum suum Constantinopolites, qui Alexandriae recitetur. In Tractatu suo Constantinopolites Nestorius scripsit, Mariam non esse Theotocon, sed Christotocon.* Atque eo ex more Cyrillus occasionem sumsit conscribendae adversus Nestorium Encyclicae. Cum enim probè nosset professionem illam ad reliquos etiam Episcopos ex recepta consuetudine fuisse à Nestorio missam, ipse eosdem omnes Episcopos erroris commonitos voluit. Idipsum ex Paschalibus Theophili Epistolis liquet, quarum occasione universi Orbis Ecclesiis Origenistas, eorumque errores denunciavit. Porrò, cum hae Paschales Epistolae fidei professionem, atque expositionem continerent,

quae cum scribentis Episcopi, tùm subscribentium circumquaque Episcoporum mutuo consensu, in communem unius fidei, veraeque Confessionis tesseram evadebat; hinc magno excipiebantur aestimio, ac potissimam in fidei rebus authoritatem obtinebant. Quod animadvertens Hieronymus ad- 375
versus Origenistas depugnaturus, Paschales Theophili Encyclicas Latio donavit, atque in libris adversus Rufinum, Origenistarum in Occidente Ducem, illarum saepius pondus authoritatemque promovit. Imò etiam Leo Magnus in 440
Epistola Encyclica ad Leonem Imperatorem, inter alia, prolixius, pressiusque testimonia laudat Paschalium Encyclicarum Theophili. Sanè Origeniana placita per Theophili Encyclicam ab Orbis Episcopis, atque imprimis ab Anastasio Pontifice probatam subscriptamque, apud Catholicos omnes mansisse proscripta, certò discimus ex Theophili ipsius sermone ad Monachos quosdam Origenistas, cujus fragmentum reservavit Justinianus in Tractatu contra Origenem ad Men- 541
am Constantinopolitanum, qui E. Tom. III. Concil. Hard. Sunt haec Theophili verba. *Quare anathematizantes Origenem, ceterosque haereticos exemplo nostro, & Anastasii S. R. E. Episcopi, qui ex veteribus certaminibus clarus, nobilissimi Populi Dux creatus est, quem & universa B. Occidentis Episcoporum sequitur Synodus, quae accepit, ac probavit Alexandrinae Ecclesiae sententiam in impium latam.* Post nobilissimum hoc Episcoporum Magisterium tanta fuit suscepti decreti persuasio, tantaque fides, ut siqui Haeretici semet purgare vellent, unà cum aliis haereses pariter Origenis distinctè ejurare deberent. Hinc Pelagius à Patribus Africanis, atque ab Innocentio I. damnatus, libellum fidei ad Innocentium transmittens, ejuratis Sabellii, Arii, & Apollinaris blasphemiis, expressè Origenis errores de resurrectione carnis, de praeexistentia Animarum, aliosque anathematizat. Libellum vulgavit ex MS. Cod. Vaticano Baronius Tom. V. ad ann. 417.

§. II.

DE EPISTOLIS ENCYCLICIS, QUAE SALUTATORIAE DICTAE SUNT, ET FESTIVAE.

Synopsis.

I. *Acta purgationis Felicis Aptungitani.* II. *Quid Salutatoriae in illis memoratae.* III. *Haesitarunt hactenus cum Baluzio Eruditi.* IV. *Earum Origo, ut animorum Concordia f. veretur.* V. *Eòdem respiciebat mutuum Osculum.* VI. *Salutatoriae eaedem ferè quae Paschales.* VII. *Salutatoriae seu Paschales Dionysii Alexand. expenduntur.* VIII. *Salutatoriarum argumentum multiplex.* IX. *Quis illarum Scopus.* X. *Athanasii, Cyrilli, & Theophili Paschales expensae.* XI. *Cassiani de illis testimonium.* XII. *Cur sub clavi positae, & inter Deificos Codices.* XIII. *Salutem decreta omnia vocabant Afri.* XIV. *Salutatoriae à Martyribus datae.* XV. *Ab Afris praesertim usurpatae, & laudatae.* XVI. *Quae potissimum Epistolae in Cathedra Episcopali fuerint asservatae.*

314 I. PRopositae Disquisitioni locum ea tribuunt, quae leguntur in actis purgationis Felicis Aptungitani, Caeciliani Carthaginensis ordinatoris, quem Donatistarum factio per calumniam apud Constantinum Imperatorem traduxerat, ceu reum traditionis Deificorum Codicum, quo sanè admisso crimine, depositione summo Canonum jure mulctatus, illicitam fecisset ordinationem. Haec enim in actis
1650 apud Baluzium in Tom. 2. Miscellan. pag. 83. occurrunt. *Sic Galatius nobiscum perrexit ad locum, ubi orationes celebrare consueti fuerant. Inde Cathedram tulimus, & Epistolas Salutatorias, & ostia omnia combusta sunt secundum sacrum praeceptum.* Constat hinc Epistolas Salutatorias in Ecclesia fuisse, atque intra Cathedram sub clavi reconditas. Hasce Epistolas à libris Evangelii distinctas, qui super Altare retinebantur, hîc memorari, colligere pronum est ab aliis Actorum verbis. p.87. *Tolle clavem, & quos invenies in Cathedra libros, & super lapide Codices, tolle illos.* Et mox: *Omnia tulimus secundum*

pla-

placitum, & adussimus secundum sacrum praeceptum. Ac tandem in sententia, seù judicato, quo Proconsul Felicem absolvit ab imposito traditionis crimine, sub finem adjungitur. *Felicem autem Religiosum Episcopum liberum esse ab exustione instrumentorum Deificorum, manifestum est, cum nemo in eum aliquid probare potuerit, quod religiosissimas scripturas tradiderit, vel exusserit.*

II. Instituti nostri ratio diligentiorem horum omnium discussionem videtur postulare, atque imprimis, cujusmodi essent Salutatoriae Epistolae, quarum pondus & aestimium vel inde colligitur, quòd in Cathedra Episcopali, ad Altaris vicinia posita, custodirentur, & sub clavi quidem, atque religiosè. Illud insuper discutiendum est, quomodo eaedem Epistolae inter Deifica instrumenta recenseri potuerint, adeò ut Diocletianeo Edicto de sacris incendendis Codicibus subderentur. Tertiò tandem juvabit inquirere, quomodo Epistolae hujusmodi tanti sint habitae, ut per earum traditionem, si reipsa facta à Felice fuisset, jure Canonum ab Episcopali dignitate depositus foret existimandus.

III. Baluzius in notis ad laudata acta haec habet p. 418. *Epistolas Salutatorias.* & infra. *Epistolas Salutatorias de Basilica protulerit. Difficile est explanare, quid hic intelligatur per Epistolas Salutatorias: neque enim mihi hactenus probatur, quod quidam ex hoc loco colligant, Epistolas Salutatorias eas esse, quibus quis alicui salutem impertit. Manifestum quippe est, heic agi de Codice quodam Venerando, quem Alfius Caecilianus Duumvir ex Basilica Aptungitana sustulit; haud dubiè ut ureret. Nam post Cathedram Episcopalem, & Epistolas Salutatorias sublatas, etiam ostia omnia combusta sunt secundum sacrum praeceptum.* Difficilis quoque nobis visa olim est ea dictio. Sed postquam huic operi manum admovimus, suspicari coepimus, agi hoc loco de Encyclicis, & Tomo Encyclico, in quo Epistolae authenticae reservabantur, praesertim quae conspirantem Ecclesiarum omnium in dogmatis consensionem testabantur, atque continebant. Quamobrem ob ingentem apud fideles, & Episcopos earum existimationem, in censu quasi Canonicorum Codicum, & velut Deifica Christianorum instrumenta, sunt habitae, earumque traditores Canonum

585 poenis mulctati. Eadem ſanè dictio apud Fortunatum occurrit lib. 5. Poëmat. 18. Sed & quotquot opus illud illuſtrarunt, lucem verbo attulere nullam, quòd hanc primitivae Eccleſiae diſciplinam minimè adverterint. Rem ergò, ut qua par eſt, accuratione perſequamur, nonnulla praeſupponenda ſunt, ex quibus conjectura noſtra ſolidior dignoſci queat.

IV. Unio, & animorum concordia, quam & Apoſtolis commendavit Redemtor, & ut ſervaretur, in ultima poſt coenam oratione (Johan. 17.) Patrem rogavit, ſemper in primitiva Eccleſia variis exculta mediis, atque promota fuit. Apoſtoli imprimis non indiligentem navarunt operam, ut illam inter fideles ingenerarent, & qua in Epiſtolis, qua in propoſitis ritibus ſervandam commendarunt. Quoniam verò abs Epiſcopis, utpotè Paſtoribus, atque exemplaribus, exordiendum fuit, ſicuti Paulus in univerſis ſuis Epiſtolis frequens eſt in ſalutationibus, ità Apoſtolici viri ſimiles hortatorias Epiſtolas ad Eccleſias conſcribentes, ſalutare de Clero ſingulos perſaepe conſueverunt. Ab his edoctae poſterioris aevi Eccleſiae, mutuarum Epiſtolarum uſum ſecutae ſunt, in quibus mutuae hae ſalutationes exhibentur. Invaluit ab eodem tempore conſuetudo, ut Epiſcopi in praecipuis ſolennitatibus mutuas darent, reciperentque Epiſtolas, in quibus ſe in una fidei profeſſione perſeverare oſtendebant; A praecipuo autem fine, quo ſalutem ſibi invicem adprecabantur, Salutatoriae videntur appellatae.

V. Conſalutatio equidem, & Confraternitas teſſera olim erat verae Eccleſiae, ut non ſemel in libro Praeſcript. do-
196 cet Tertullianus. Hujus praeſertim indicium erat, quod fideles ſe conſalutantes, Oſculo etiam, quod pacis dicebatur, plerumque obvios excipiebant: quemadmodum in Eccleſia, ante Euchariſtiae ſumtionem eodem ſigno probabant unius inter ſe vinculi, & Charitatis conjunctionem. Qua-
368 propter Optatus, inter alia Schiſmatici animi argumenta, illud Donatiſtis exprobat, quod Catholicis obvii pacis oſculum denegarent. Ità enim lib. 4. ſcribit. *Nec vos negare poteritis, qui contra nos ſcandala ponitis, dum aliqui veſtrum & non intellectas proferunt lectiones, & auferunt etiam illud, quod inter omnes homines ſolet eſſe commune, ſalutationis*

videlicet officium : nam & vos ipsi aliqui in persunctoria salutatione oscula solita denegatis.

VI. Quod à fidelibus passim factitatum erat, Episcopi, Populorum pastores, per mutuas Epistolas longè perfectiùs praestitere, quae Paschales, & Festivae apud Latinos, à Graecis verò Ἑορταστικαὶ Ἐπιστολαὶ sunt nuncupatae. Earum autem conscribendarum potissima fuit ratio, ut mutuis hisce salutationibus, fideique insertis professionibus, auguſtiùs ostenderetur Religionis unitas, & animorum Concordia; atque in jugi insuper mutuarum Epistolarum commercio, luculentissimam verae Ecclesiae tesseram haberent. Unde longo licet terrarum tractu dissiti Episcopi, istiusmodi tamen anniversaria Epistolarum frequentatione, quam tuerentur fidem certissimè dignoscebant. Illae siquidem, ut in solennioribus festivitatibus, ità vel maximè in Paschate quaquâversum mittebantur; à quo frequentiori usu Salutatoriae dictae sunt, & Paschales. Perseverantem ad sua usque tempora priscum hunc morem commendat Avitus Viennensis epist. 490
65., & antea Theodoritus in suis epistolis, ut Dionysium, Athanasium, Theophilum, & Cyrillum Alexandrinos Episcopos, nec non aliosmittam, quorum exempla congessit Bucherius in Victorii Canonem paschalem pagg. 72. 78. 82., & 469. Formatam à Primatibus recipientes Episcopi, qua de die Paschatis commonebantur, & susceptae Epistolae subscribere, & ad eosdem rescribere tenebantur. Quod erui posse videtur ex can. 7.
Carth. V. Concil. *Placuit ut dies Venerabilis Paschae Formatarum subscriptione omnibus intimetur.* Ad Reges etiam in solen- 401
nioribus festivitatibus Salutatorias hasce ab Episcopis fuisse directas, docent formulae harum Epistolarum apud Mar- 660
culphum n. 44. & seqq.

VII. Festalium, & Paschalium Epistolarum cùm aestimium, tùm argumentum colligi ex eo etiam potest, quod quas Dionysius Alexandrinus scripsit uno in codice suo aevo 254
conservatas, Eusebius asseverat lib. 7. H. E. c. 20. *Prae-* 315
ter supradictas Epistolas, idem Dionysius Paschales illas, quas habemus Epistolas tunc temporis conscripsit : Encomia in illis, & Panegyricos Sermones de Paschali Festo contexens. Harum unam Flavio nuncupavit, alteram Domitio, ac Didymo. In qua probans festum Paschae diem non nisi post aequinoctium Vernum ce-

le-

lebrari oportere, octo annorum Canonem publicavit. Aliam quoque Epistolam ad Compresbyteros Alexandrinae Ecclesiae, itemque alias ad diversos scripsit Epistolas, easque grassante adhuc persecutionis furore. Has omnes Paschales fuisse, planissimum fit, si quae seq. cap. subjungit Eusebius, accuratè expendantur. *Post haec*, scribit ille, *pace vix dum restituta, Alexandriam regressus est. Verùm cum seditio, bellumque rursus illic exortum fuisset, adeò ut ipse Universos ejus Urbis fratres, utpote in alterutram seditionis partem distractos, alloqui non posset; iterum ipso Paschae die ex Urbe Alexandria, tanquam extorris, eos per literas alloquitur. Sanè in altera Paschali Epistola, quam paullo post ad Hieracem, unum ex Aegypti Episcopis exaravit, de seditione illa, quae tunc temporis Alexandriae commota est, mentionem fecit.* Pergit autem sub finem capitis 22. post varia Paschalium harum Epistolarum recitata fragmenta, in hunc modum. *Post hanc Epistolam, cum res in Urbe Alexandriae pacatae essent, ad Fratres per Aegyptum constitutos Paschalem rursus Epistolam Dionysius scripsit, aliasque post hanc deinceps exaravit. Exstat etiam Epistola de Sabbato, & alia de Exercitatione. Praeterea ad Hermammonem, fratresque in Aegypto degentes, Epistolam scribens, postquam de Imp. Decij & successorum illius improbitate disseruit, pacis, quae viguit Principatu Galliēni, mentionem facit.* Tandem & Epistolae hujus allato fragmento cap. 23. concludit. *Deinde tempus ipsum quo haec scribebat, designat his verbis: Ac mihi rursus Imperatoris nostri annos contemplari subit. Video enim impiissimos illos, qui adeo celebres olim exstiterunt, brevi postea obscurissimos evasisse: Religiosissimus vero, Deique amantissimus Imperator, septennalem circulum jam emensus, nonum Imperij annum degit, quo nos festa celebraturi sumus.* Ex his oppidò liquet, Epistolas omnes, quas in laudatis capp. recolit Eusebius, in uno eoque distincto codice comprehensas, Salutatorias fuisse, & Heortasticas.

VIII. Argumentum itaque Salutatoriarum istiusmodi Epistolarum multiplex erat. Primum quidem & praecipuum ad fovendam animorum, fideique unitatem, quam mutuis illis Epistolis atque salutationibus exprimebant. Id quod perspici ex eo praesertim potest, quod eas Epistolas non tantum subjacentibus Episcopis Primates darent, sed proprio

etiam

etiam Clero, ut Dionysii exempla commonstrant. II. Praecipua Ecclesiasticae Historiae capita eaedem recensebant, cujusmodi erant Tyrannorum invasiones, seditionesque inde, & persecutiones in Ecclesiam motae: quemadmodum Alexandriae contigit, quum Aemilianus tyrannidem ibi arripuit. Qua de re Pollio in XXX. Tyrannis, & Eunomius 315
in Panegyrico ad Constantium, ubi de Galiëni temporibus 360
loquens, id memoriae prodidit, *tota Aegyptus, & Syriae defecerunt*. Agit etiam Dionysius in sua Paschali de peste per Aegyptum grassante, deque Presbyteris, & Diaconis, quorum opera adjuti plurimi, Christo per Baptismum, Regnoque coelesti nomen dederunt, multi quoque in pristinam valetudinem restituti sunt: Quin etiam explicat, quo essent in censu, qui peste laborantibus naviter inservierant, apud Euseb. l. 7. c. 22. *Et hoc quidem pacto optimi quidam ex Fratribus nostris, quorum nonnulli Presbyteri erant, ac Diaconi; & ex Populo laudatissimus quisque mortem oppetierunt: adeo ut genus hoc mortis ob pietatem fideique constantiam nequaquam inferius Martyrio censeatur*. Non secus & Eusebius ex
Epistola Paschali ad Hermammonem cap. 10. ejusdem libri, 315
integrum reservavit fragmentum de Valeriano Imperatore, deque excitata ab eo persecutione, Macriano impellente, cujus scelestissima acta recenset ibi Dionysius; illud insuper annotans, quod ignominiosam apud Persas servitutem Deo vindice sit expertus. III. Morum quoque emendatio Festalium harum Epistolarum scopus fuit. Dissidia enim & simultates, vel ipsos inter privatos exortas, Paschali tempore appropinquante, literis hisce componere allaborabant Episcopi. Consuetudinis hujus nobile exemplum exstat in actis Proconsularibus, in caussa Silvani Cirtensis Episcopi factis,
apud Baluzium tom. 2. Miscellan. Quum enim Silvanum 320
Episcopum inter, & Nundinarium Diaconum simultates gravissimae intercederent, Paschatis festo instante, Episcopi aliique Silvano scripserunt, ad pacem inter utrumque sarciendam. Consule plurimas ibidem exstantes Epistolas, & certò certius constabit, Festales hasce literas mutuo fuisse datas, ad contentiones simultatesque, vel ipsos inter Episcopos ortas, vel quae Episcopum, & Clerum, vel quae populos in contrarias partes distrahebant, sopiendas.

IX. Præcipuus tamen Festalium scopus erat, fidei inco-

lumitati proſpicere. Dionyſii Paſchales, ex Euſebio l. 7. c. 20. complectebantur *Encomia*, *& panegyricos ſermones*. Panegyrici ſermones feſtivitatis dignitatem reſpiciebant, Encomia vero dilucidam fidei expoſitionem. Unde & à quibuſdam homiliae dicebantur. Equidem laborum enarratio, quos martyrio Dionyſius comparat, à Presbyteris & Diaconis tempore peſtis obitos, oſtendit, quae in Paſchalibus doctrina traderetur. Quamobrem & in aliis de Sabbato, deque Exercitatione diſſertationes addidit, quae ob dubia recèns enata videntur editae. Cumque inſuper hae non particularium Epiſcoporum cuipiam inſcriberentur, ſed cenſeantur Univerſis datae, colligendum nobis eſt, haſce Paſchales reipſa fuiſſe encyclicas, declarativas, & inſtructivas. Paſchales enim illas omnes, monente Euſebio in fine cap. 22., tùm ſcripſit, quùm res in Urbe Alexandriae *pacatae eſſent*, *ad Fratres per Aegyptum conſtitutos*. Eo proinde tempore, quo libera facultas erat inſtruendi, monendique.

X. Uberrima Paſchalium, poſtremique hujus argumenti
385 exempla, & documenta ſuggerunt Theophili itidem Alexandrini Epiſcopi tres praecipue, inter alias, quae periere, ab eo ſcriptas, Paſchales Epiſtolae. Has, quod ad Origeniſtarum retardandos impetus, per Rufinum in Occidente
375 excitos, idoneae eſſent, latio donavit Hieronymus, & in ejuſdem Epiſtolarum Tomis leguntur. Alias à Theophilo
412 ſcriptas aſſerere haud dubitaverim, cum Cyrillus plures
326 quae exſtant dederit, & plures ante ipſum Athanaſius, cujus feſtales Epiſtolae, ob diuturnioris Epiſcopatus tempora multum perduxiſſent ad praeſens argumentum illuſtrandum, ſi pacificè Sedem obtinuiſſet. In exſtantibus porrò tribus Theophili Paſchalibus ea omnia, quae iſtiuſmodi Epiſtolarum generi materiam praebuiſſe dicebamus, deſcripta inveniuntur. Panegyricus de Solennitate praecedit ſermo: errores deinde Origeniſtarum recenſet, dilucideque convellit, ab illis recedere edocet, ac puram, quam proponit, fidei ſemitam amplecti ſuadet. Mox initium adamuſſim indicat, & finem Quadrageſimae: tandem ſalutationibus conſuetis Epiſtolam claudit, omneſque commonet de Epiſcopis recèns defunctis, aliiſque in illorum vicem ordinatis, ut Pacificas, & has mutuas Salutatorias recipientes, noſſent,

qui-

quibus rescribendum, communicandumve esset. *Salutate invicem in osculo Sancto: Salutant vos omnes, qui mecum sunt, Fratres. Et hoc necessariò scribimus, ut sciatis pro Sanctis, & Beatis Episcopis, qui in Domino dormierunt, ordinatos esse, in Lemnado pro Herone Nasteam; in Erythro, pro Sabatio, Paulum; in Omboes, pro Silvano Verrem. His ergo scribite, & ab iis accipite Pacificas juxta Ecclesiasticum morem literas.* Vides hîc Paschalium formam; quarum usu Ecclesia fidei atque morum unitatem servare elaborabat, necnon Christianam inter Episcopos animorum unionem, qui Pacificis ultrò citròque datis Epistolis, cum mutua salutatione, conspirantem in unum professionem dogmatum testabantur. Has Theophili Epistolas fuisse Encyclicas, atque Orbi universo directas, simulque per eas anathema in Origenistas dictum, in seqq. Differt. commonstrabimus.

Quod exstat Paschalis Epistolae S. Athanasii fragmentum, in qua Librorum Sacrorum Canonem exhibebat, confirmat etiam receptam consuetudinem, ut in hisce Epistolis dogmata fidei, eorumdemque professiones adderentur, sive ad illa confirmanda, sive ad enatas haereses ac novitates Episcopis Ecclesiisque denunciandas. Nec minus id adstruunt Cyrilli XXX. Paschales homiliae, quae & ab aliis Episto- 412
lae nuncupantur. Propositas enim animadversiones mirum in modum illustrare possunt, & confirmare.

XI. Porrò de Paschalibus hisce Epistolis commemorasse sat erit, quae Cassianus in libro 2. Collationum edisserit. 425
Intra Aegypti Regionem mos iste antiqua traditione servatur, ut peracto Epiphaniarum die [quam Provinciae illius Sacerdotes vel Dominici Baptismi, vel secundum carnem nativitatis esse definiunt, & iccirco utriusque Sacramenti solennitatem non bifariè, ut in Occiduis partibus, sed sub uno die hujus festivitatem celebrant.] Epistolae Pontificis Alexandrini per universas Aegypti Ecclesias dirigantur, quibus initium Quadragesimae, & dies Paschae, non solum per Civitates omnes, sed etiam per universa Monasteria designantur. Secundum hunc igitur, post dies admodum paucos, quam superior cum Patre Isaac agitata fuerat collatio, Theophili praedictae Urbis Episcopi solennes Epistolae commearunt, quibus cum denunciatione Paschali, contra ineptam quoque Antropomorphitarum haeresim longa disputatione

differuit, eamque copioso sermone destruxit.

XII. Notione itaque, argumento, usu, atque aestimio Paschalium harum Epistolarum exposito, pronum erit colligere, qua de caussa Salutatoriae Epistolae sub clavi dicantur fuisse in Cathedra Episcopali; quomodo insuper Deificos inter Codices censerentur, atque edicto Diocletianeo suppositae referantur in laudatis Felicis Aptungitani purgationis actis. Etenim undenam Ecclesiarum in fide consensio, una professio dogmatum, atque in erroribus reijciendis unanimis Episcoporum sententia illustrius elucesceret, quam ex hisce Encyclicis Epistolis, Paschalibus, & Heortasticis, in quibus Primatum & reliquorum Episcoporum subscriptiones conspiciebantur? Undenam Episcoporum quilibet suam cum Ecclesijs per Orbem terrarum diffusis communionem certius aptiusque probaret, quam ex Epistolis hisce, quae non alio fine perscribi consuevere, nisi ut vinculum pacis servaretur, unde Pacificae sunt appellatae, & jura hospitalitatis atque confraternitatis illibata ubique permanerent?

XIII. Sed quid in conquirenda appellationis notione detinemur, siquidem omnes has epistolas, fidelibus ad fidei disciplinaeque constitutionem quaquaversus datas, Salutatorias ex Africanorum phraseologia dictas esse, exploratum est: quippe qui & ipsum ad universos emissum decretum quodvis, *Salutem* nuncupabant. Exstant Saturnini, & Sociorum acta, qui passi sunt sub Anulino Proconsule, apud Baluzium ibid. Ii porrò, quum Diocletianea instaret persecutio, quae in Sacros etiam Codices debacchabatur, martyrium subituri, ad fideles omnes Epistolam dederunt, in qua traditionis crimen damnabant. Decretum hocce *Salutem* vocant acta. Sic enim num. 18. p. 72 habent. *Interea Martyres Christi non carceris squallor, non viscerum dolor, non denique ulla rerum penuria commovebat, sed meritis jam Domino & confessione vicini, direxerunt in posteros SALUTEM, qua communem Christiani nominis progeniem ab omni recidiva communione Traditorum secernerent, tali sub communione: Siquis Traditoribus communicaverit, nobiscum partem in Regnis coelestibus non habebit, & hanc sententiam suam Sancti Spiritus authoritate conscriptam, tali comparatione firmabant: Scriptum est, inquiunt, in Apocalypsi: quicumque adjecerit ad librum istum*

apicem unum, aut literam unam, adjiciat illi Deus innumerabiles plagas, & quicumque deleverit, deleat partem ejus Dominus de libro vitae. Si ergo additus apex unus, aut litera una demta de libro sancto radicitus amputat, & Sacrilegum facit, & subvertit authorem, necesse est omnes eos, qui Testamenta divina, legesque Venerandas Omnipotentis Dei D. N J. C. profanis ignibus tradiderunt exurendas, aeternis ardoribus, atque inextinguibili igne torqueri: & ideo ut supra diximus, siquis Traditoribus communicaverit, nobiscum partem in Regnis coelestibus non habebit. Addunt subinde acta post hujusmodi indictum fidelibus monitum, omnes Traditorum, velut excommunicatorum, commercia vitasse. *Haec communicantes singuli ad passionis gloriam festinabant, supremâque testatione unusquisque Martyrum cruore proprio consignabat. Exinde Ecclesia sancta sequitur Martyres, & detestatur exsecratae perfidiae Traditores*.

XIV. Equidem ab eo tempore factum reor, ut in Africa omnes à Martyribus Epistolas extorquerent, quibus fideles à Traditoribus secernerentur, seque Martyribus communicare ostenderent. Quod quidem cum tempore incipientis Donatiani Schismatis turbas ciëret, iccirco Africani Episcopi Patribus Arelatensibus proposuisse videntur mala, quae exinde oriebantur. Quamobrem & Patres canonem IX. ediderint, quo id cautum est. *De his qui Confessorum literas afferunt, placuit, ut sublatis iis literis, accipiant communicatorias*, utique ab Episcopis dandas. Cum enim plerique omnes per Africam traditionis vitio vel laborarent, vel per Donatistarum calumniam dehonestarentur, atque imprimis Episcopi; quotquot à Martyribus acceperant Epistolas, temerè propriis Episcopis insultabant. Id quod apertè supponit Canon; atque adeo priorem disciplinam instaurans, nonnisi ab Episcopis communicatorias decernit suscipiendas. Enimvero Epistolas illas eo à Martyribus fine, eaque mente fuisse editas, commonstrant laudata Actorum verba. *Meritis jam Domino & Confessione vicini, direxerunt in posteros SALUTEM, qua communem Christiani nominis progeniem ab omni recidiva communione Traditorum secernerent*. Quanti autem hae Martyrum Epistolae essent aestimii, docet cùm fidelium usus, qui illis, velut certa communionis tessera, ute-

314

bantur; tùm Donatianorum, qui se Martyrum successores, communicatoresque esse passim gloriabantur, ut qui emissa adversus Traditores Martyrum mandata sequi se arbitrarentur: Unde & Catholicos, quos Caecilianistas vocabant, ceu Traditores, exsecrabantur. Quod passim Catholicis objectarunt, ut ex pluribus Augustini locis liquidum est. Id ipsum
396 Arelatensium Patrum Canon demonstrat, qui ut abusui occurrerent, quo intempestivam, minimeque regularem Communionem plurimi per hasce Epistolas à Martyribus obtinebant, pristinum servandae Communionis modum instaurarunt, proprio jure Episcopis restituto. Erat itaque in Africa Salutatoriarum Epistolarum usus & aestimium; erat & communis usurpatio vocabuli, ut Epistolas hasce, fidelibus Universis datas, in quibus praescribebatur quicpiam ad publicum pertinens Ecclesiae bonum, SALUTEM nuncuparent.

196 XV. Addere lubet Tertullianum, qui de Hierosolymitanae Synodi, Act. 15., Epistola agens, ex qua eruere conatur Moechiae peccatum esse ex irremissibilibus unum, ait: *Nos in Apostolis quoque Veteris Legis formam Salutamus, circa Moechiae, quanta sit, demonstrationem, ne fortè lenior existimetur in novitate disciplinarum, quàm in vetustate, quorum haec sane est sententia: Habemus in Epistola illa Hierosolymitani Concilii ad Ecclesias directa, Salutatoriam formam*. Ex quibus colligere in promtu est, Epistolas illas, quas Graeci Heortasticas, Latini Paschales, seu Festales & Encyclicas nuncupabant, quaeque ad Ecclesiae pacem, unitatem & commoda pertinebant, apud Africanam Ecclesiam Salutatorias fuisse appellatas: pro Africanorum videlicet more, qui peculiares notiones vocibus subjiciebant, vel voces etiam pro arbitratu effingebant, ut perspicere est in Apuleïo, Tertulliano, Cypriano, aliisque Scriptoribus Africae. Mirum itaque non est, si Epistolae Salutatoriae unâ cum Deificis instrumentis comburendae traderentur; si has in Cathedra inventas Persecutores exusserint, atque ad easdem Diocletianeum mandatum extensum fit. Norant enim quantopere ad Religionem sovendam servandamque conducerent.

XVI. Si vero quis roget, quaenam potissimum Epistolae fuerint asservatae, id à nobis responsum feret, omnes sci-

licet generatim Epiſtolas, quae ſuperioribus temporibus vel
ad fidem, vel ad diſciplinam ſpectantes, emiſſae fuerant,
quaſque in II. Diſert. recenſebimus [quòd ob Epiſcopo-
rum Paſtorumque conſenſum Eccleſiae Magiſterium in illis
repraeſentaretur] in Epiſcopali Cathedra fuiſſe ſervatas;
aſſervata etiam ſupra tabulam, ſive Altare Evangelia. Imo
Epiſtolarum, Librorumque diſtincta erant loca pro diverſi-
tate argumenti; quae omnia laudata edocent Acta. Enim-
vero Epiſcopos haſce Epiſtolas conſcripſiſſe, & diligenter
religioſeque ſervaſſe, docet ipſe Cyprianus, qui, ut infra an- 248
notabimus, cum Encyclicas in cauſſa ſchiſmatis Novatia-
norum, atque in controverſia Lapſorum, & Libellaticorum
Epiſtolas dediſſet, Clericum deputavit, qui ex authentico
traderet exſcribendi copiam. Inter eas autem repoſitas &
Conſalutatorias, praecipuoque ſtudio Feſtales arbitramur aſ-
ſervatas, ut ex illis oſtenderent totius Orbis in una com-
munione ſocietatem. Non ſpernendum enim argumentum
erat ex hiſce Salutatoriis, quas Optatus *Formatas* vocat, de- 368
ductum. Probaturus quippe Africanam Eccleſiam cum to-
tius Orbis Eccleſiis in una Communione ſociari, id ex com-
mercio Formatarum eruit, dum l. 2. Africanos aſſerit cum
Petri Cathedra ſociatos eſſe per Siricium. *Hodie qui noſter
eſt Socius, cum quo nobis totus Orbis commercio Formatarum in
una communionis Societate concordat*. Vocaverat ob id Epiſco-
pos omnes *Pacificos*, quòd ope iſtiuſmodi Formatarum mu-
tuae charitatis vinculum, fideique concordiam foverent. Eo-
dem ſenſu Theophilus monet in ſua Paſchali Epiſcopos, 385
ſe ob id Catholicorum Epiſcoporum exprimere nomina, ut
ſcirent quibus *pacificas Epiſtolas* dare deberent, & à quibus
recipere. Sanctus quoque Auguſtinus adverſus eoſdem Schiſ- 396
maticos idem urget, regeritque argumentum, atque ut ſe
ſe cum Eccleſia per Orbem diffuſa communicare oſtendat,
aſſeverat ſe ab omnibus, ſi ad omnes pergeret, ope harum
Epiſtolarum excipiendum, idemque Petiliano ſe conceſſu-
rum promittit, ſi ad Catholicam venire ſtatueret unitatem.

§. III.

DE EPISTOLA DIACONICA.

Synopsis.

I. *Praestantia, & difficultas tractationis.* II. *Qui apud Gentes Asiarchae.* III. *Qui Collegiarii pariter, & Scribae.* IV. *Apud Christianos Diaconi, Archivorum custodes.* V. *Locus Eusebii de Diaconicis Epistolis.* VI. *Valesius notatus* VII. *Diaconica erat Diploma Cursori datum.* VIII. *Occasio id probat, qua Dionysius Diaconicam Hippolyto tradidit.* IX. *Probat Eusebianae narrationis ordo.* X. *Acta purgationis Felicis Aptungitani, & promotae per Ingentium Scribam fraudes expenduntur.* XI. *Ingentius Encyclicam Donatistarum cum falsata Felicis Epistola circumfert.* XII. *Habebat modum Cursoris, seu Diaconicam.* XIII. *Aproniani de illo verba.* XIV. *Quid inde Sectae accreverit.* XV. *Damnatur in actis Proconsularibus.* XVI. *Canon 13. Arelatensis illustratur.* XVII. *Diaconicarum usum promovet Basilius M.* XVIII. *Et Theodoritus.* XIX. *Diaconi nomine praenotabantur.* XX. *Ecclesiarum & fidelium de Diaconis etiam extorribus praejudicium.*

I. SAlutatoriarum Epistolarum appellationem, & usum, quave ratione Encyclicis accenseri debeant, & quod earumdem fuerit aestimium, hactenus exploravimus. Quae quidem disquisitio, quantum proposito expendendo argumento contulerit, nemo est qui non videat. Occurrit modo Diaconicarum species, quae cum maximè ad propositum nostrum conferunt, minimèque spernendam suscepto argumento praeferunt lucem, tùm ab iis, qui de Ecclesiasticis Epistolis sermonem habuerunt, vel jejunè atque obiter attinguntur, vel omninò etiam à plerisque praetermittuntur. Impellimur hinc ad nobilissimum hocce antiquitatis monumentum discutiendum, de solicita videlicet religiosaque primitivae Ecclesiae cura tàm in ministro deligendo, quàm in tradenda eidem tessera, Ecclesiastici hujus obeundi mi-

nisterii, adhibita, ne fraus dolusve in Encyclicis hisce ultrò citròque missitandis intercurreret.

Quod verò in rebus omnibus jam obsoletis, vetustatemque praeseferentibus usuvenit, ut monumentorum inopia difficillimae sint tractationis, id nobis, ut in Salutatoriarum, ità in Diaconicarum Epistolarum notione, legitimoque usu explorando contingit. Nomen quidem apud Scriptores deprehendimus, sed nudum illud, & vulgaribus notionibus destitutum. Tametsi enim obvia eo tempore, quo illarum vigebat usus, & pervia esset cognitio, cum nihilominus, ut assolet in rebus vulgari usu receptis, peculiaris, & accurata enarratio à Scriptoribus omittatur, factum est, ut ultimam rei ideam tradere, cordatioribus viris visum sit difficillimum. Hinc quemadmodum ex receptis consuetudinibus Salutatorias, earumdemque usum conjectaneis illustrare conati sumus, iisdem quoque mediis ad verosimiliorem Diaconicarum Epistolarum assequendam notionem est contendendum.

II. Rem ut ab ovo exordiamur, in primi Christiani aevi, & sequentium mores in publicis recensendis, servandisque Actis operae pretium erit inquirere, qui sanè non modicam Dissertationi nostrae lucem foenerabunt. Scripserat de sacris Seculi sui apud Ethnicos moribus in libro de spectaculis c. 11. Tertullianus. *Quid ergò mirum, si apparatus* 196
agonum Idololatria conspurcat de Coronis profanis, de Sacerdotalibus Praesidibus, de Collegiariis ministris, de ipso postremò Boum sanguine. Erant itaque *Praesides Sacerdotales*, erant & *Collegiarii Ministri*. In Asia dicebantur ii Asiarchae, qui Sacris omnibus praeerant, quales liberae omnes Asiae civitates habebant. Hinc de Trallibus scribit Strabo. l. 14. *Civibus optimè frequentata est, ut ulla Asiaticarum Urbium alia opulentis: & semper aliqui eorum sunt principe in Provincia loco, quos Asiarchas appellant.* De horum Asiarcharum conventu, Ephesi habito, intelligendum est quod legitur Actorum 19. Sed de his non est hîc agendi locus.

III. Collegiarii erant Ministri, qui Asiarchis, & Sacerdotalibus Praesidibus servitio, officiisque praesto erant. Inter eos numerantur Γραμματεῖς qui apud Asiarchas, eosdemque Sacerdotales Praesides magnae dignitatis erant, & authori-

190 tatis. De iis Pollux. l. 8. c. 9. p. 916. *Scriba qui juxtà Prytaneam à Senatu sorte eligitur, ad tabulas servandas & decreta. Secundus delectus ad Senatus leges. Sed qui propter aerarium eligitur Scriba, & populo, & Senatui praelegit.* Iis quibus praeerant Scribae, addebatur ἀντιγραφεὺς, ad quam vocem Glossa: *Dictator, Rescriptor; praesente Scriba publico, scribebant ambo ea, quae dicebantur.* Cujus perseverantis apud Christianos consuetudinis vestigium elucet in adducta §. I. Confessorum Epistola Clerica, in qua perscribenda Martyres adhibuerunt Scribam Lucianum, duobus praesentibus, Exorcista, & Lectore, qui utique & testes, & Scriptores esse
ante Chr. 366 debuere, ut quaquaversum Epistola dirigeretur.

Publica scripta reservantes Scribae, sive Codices, sive acta vel ad fidem faciendam, vel ad populum edocendum, hi dubio procul Lectores erant. Hinc Aeschines contra Ctesiphontem quicpiam ex publicis actis comprobaturus apud eos, ad quos orationem dicebat, eorum recitationem Scribae imponit. *Sed ne vos ab instituto sermone longius abducam, epigramma, quod in eos qui populum à Phyla reduxerunt, scriptum est, Scriba vobis recitabit.* Frequens inde apud Oratores formula illa occurrit, ut Scriba legat: quoties videlicet Scribis hisce publicis, & Collegiariis ministris mandabant, ut decreta, Epistolas, aut publica quaevis acta perlegerent, sive etiam leges, quas in rem suam contra adversarios afferri volebant. Hac enim ratione majoris censebantur authoritatis, minimeque suspecta. Quamobrem idem Aeschines de falsa legatione: *Ut autem constet, me nihil falsi dixisse apud vos, capiat Scriba Decretum, & Collegarum testimonia recitet.* Scribae autem illa asservabant, ubi opus erat, depromebant, perlegebantque, & denuo in archivo, diligentiae suae concredito, recondebant.

Scribas etiam habuere Sacerdotales Praesides, & Asiarchae, quod erat maximae dignitatis ministerium. Liquet id ex 19. Actorum capite. Cum enim tota Ephesina Civitas in Paulum commota esset, adveniens Asiarcharum Scriba turbas sua praesentia sedavit, ut ibi versu 35. dicitur. Additur autem v. ultimo: *Et cum dixisset dimisit Ecclesiam.* Graecum autem verbum ἀπέλυσε dimissionem cum authoritate significat. Hinc in numismatibus saepius comparent inscrip-

ta Scribarum nomina, quod non ſemel obſervatum deprehendes apud eruditiſſimum Morellium in Specimine pag. 235., apud Harduinum, Spanhemium alioſque. Apud Sponium quoque plures inter Graeças inſcriptiones extant, in quibus Scribarum occurrit mentio, qui publicorum Actorum cuſtodes eſſent, quique jurejurando ſeſe obſtringerent, tùm ad fidelem ſcriptorum, actorumque cuſtodiam, tùm ad eadem poſtulantibus pro neceſſitate exhibenda.

IV. Porro in qualibet Eccleſia Diaconi cuſtodes erant ſacri Archivi, actaque fidem publicam facientia, ſi proferenda eſſent, & ipſi proferebant, & recitabant. Id quod vel ex ſola Orientalium Conciliorum lectione unicuique fit teſtatiſſimum. Hos Encyclicarum latores, Curſoreſque Dominicos fuiſſe, innumeris ex ſacra antiquitate depromtis teſtimoniis infra demonſtrabitur. Suo interim Diplomate munitos fuiſſe, ſive quum officium cuſtodiendorum Archivorum ſuſcipiebant, ſive quum Encyclicas ad Primates & alias Eccleſias deferebant, tollit omnem ambigendi locum Apoſtolica ſolicitudo, quae in conſtituendis Eccleſiis id cautè monuerat; 1. Corinth. c. 14. v. 40. *Omnia autem boneſtè, & ſecundum ordinem fiant*. Noſtri ergo penſi eſt, ut hanc ſuſcepti miniſterii teſſeram atque indicem, Diploma ſcilicet Diaconis, Dominiciſque Curſoribus conceſſum, exhibeamus. Hos autem peculiari delectu atque examine ad hoc obeundum munus aptatos fuiſſe, ac conſtitutos, ſupponimus ex infra dicendis. In praeſentiarum ſat erit circa praedictum obeundi muneris ſignum diſputare, & quàm ab aliis praeſtitum hactenus ſit, accuratius diſquirere.

V. Diu equidem cunctabundi (neque enim diffitemur) haeſimus animo circa modum probandi publicum, & authenticum iſtiuſmodi ſuſcepti miniſterii inſtrumentum. Tandem lux affulſit aliqua ex Euſebio, & laudatis purgationis Felicis Aptungitani Proconſularibus actis, ex quibus ſat, reor, argumentum hocce queat illuſtrari. Et quidem Euſebius l. 6. 315
H. E. c. 46. Codicem alium Epiſtolarum laudans, earumdemque cenſum in volumine recluſarum texens, ait: *Ἑξῆς ταύτῃ καὶ ἑτέρα τις ἐπιςολὴ, τοῖς ἐν Ῥώμῃ τοῦ Διονυσίου φέρεται Διακονικὴ διὰ Ἱππολύτου.* Haec, ut Interpretes alios nihil moremur, vertit in hunc modum Valeſius: *Sequitur deinde altera ejuſdem Dionyſii Epi-*

ſtola ad Fratres Romae conſtitutos per Hippolytum miſſa de officio Diaconi. In notis autem ad vocem *Diaconicam* haec ſubjungit : Sic habent noſtri Codices , & Georgius Syncellus in Chronico. Rufinus vertit *de miniſteriis*, quaſi illa Epiſtola ſic inſcripta fuerit , eo quod de miniſtris Eccleſiae in ea tractaretur. Jacobus Goar, qui Georgium Syncellum in lucem edidit , notiſque illuſtravit , genus quoddam Epiſtolarum Eccleſiaſticarum eſſe putavit , quod Διακονικὴ diceretur, ſicut fuere Synodicae , Pacificae , Dimiſſoriae & ſimiles . Verum ego Rufino potius aſſentior qui , Epiſtolam Διακονικὴν dictam eſſe innuit , quod de officio Diaconi pertractaret. Haec Valeſius. Vide Goarum ibid. pag. 375.

VI. Pace tamen viri doctiſſimi , Goaro aſſentior , qui
Diaconicae vocem Epiſtolarum ſpeciem quandam preſeferre
merito augurabatur , tametſi quae illarum eſſet forma ,
quae occaſio , quodve argumentum , vel ignoraverit , vel dicere
praetermiſerit. Valeſium quidem movit Rufiniana interpretatio ,
& verſio , quae habet , *de miniſterio Diaconi* ;
cuique innixus & ipſe vertit , *de officio Diaconi*. Perperam
tamen , ut mea fert ſententia. Quemadmodum enim ex eo
251 quod Cornelius ab Euſebio dicatur communicatoriam miſiſſe
ad Lapſos Carthagine degentes, male Valeſius colligeret ,
ſcripſiſſe Cornelium de officio & natura communi-
248 catoriae Epiſtolae : inſuper quum Cyprianus Epiſtolam Clericam
laudat , inſulſe quis commentaretur, Epiſtolam ab eo
laudari de officio Clerici ſcriptam : ità cum Dionyſium Hippolyto
Diacono Epiſtolam Diaconicam dediſſe ad fratres
Romae conſtitutos , apud Euſebium memoratur , id minimè
intelligendum eſt de Epiſtola , Diaconorum officia expendente ,
ſed cujuſmodi ſit Diaconica illa , Hippolyto
Diacono data , ulterius remanet diſquirendum .

VII. Diaconicam itaque Epiſtolam in altero Dionyſii Epiſtolarum Codice exſtantem , fuiſſe ſuſpicor Diploma quoddam , quo univerſis innoteſcebat , illud proferentem eſſe Dominicum Curſorem , cuius erat Encyclicas epiſtolas quaquaverſum deferre, Eccleſiis intimare , iiſdemq; exemplar propria ſubſcriptione munitum relinquere. Erat autem neceſſarium Diploma iſtiuſmodi , tùm ut pro dignitate officium in deferenda Epiſcopis, Eccleſiiſque Encyclica Diaconus exe-

que-

queretur, tùm ut fraudi cuilibet, & imposturae obviam irent. Enimvero si Episcopi, si Clerici, si fidelium itinerantium quilibet, ut aliorum ubique hospitalitate fruerentur, Formatam, aut Pacificam, aut Communicatoriam habere obstringebantur; jure potiori Ecclesiasticus Cursor Epistola quadam muniendus erat, cum maximi momenti relationes, & publica mandata deferret, in quibus priscis illis temporibùs vinculum fidei & unitatis persistebat. Nec exigua sane authoritate indigebat Diaconus, Dominici cursoris functurus officio: quippe praeter Encyclicas, Ecclesiis singulis relinquendas una cum subscriptione, qua se ex authentico exemplaria dedisse testabatur, plurima nonnunquam oretenus sibi contradita, nec chartis committenda, habebat, quae ut renunciata fidem facerent Ecclesiis, atque Episcopis, certissimum exigebant de Cursoris fide atque integritate testimonium. Quinam autem opportunius, certiusque id poterat innotescere, nisi ex Epistola de eo Diaconis data, quaeque ab officio merito Diaconica ab Eusebio sit nuncupata? Germanum hunc esse vocis Diaconicae sensum, nemo, ut opinor, inficias ibit, qui locum Eusebii controversum paullò attentius cum iis, quae praecedunt, & subsequuntur contulerit.

VIII. Dederat Dionysius Hippolyto Diacono plurimas 254
Epistolas cùm aliò, tum maxime Romam deferendas, *ad Cornelium*, *ad Confessores* nonnullos in Schisma Novatiani prolapsos, insuper *ad integram Romae consistentem Fraternitatem*, atque ad alios. Earum argumentum est de poenitentia, deque Novatiani Schismate. Omnes erant Encyclicae, eaque de caussa datae & occasione, quòd Cornelius Romanus Pontifex suam dedisset Encyclicam, cujus exemplar ad Fabium Antiochenum refert Eusebius ibi cap. 43., ut commoneret omnes, cùm de Novatiani Schismate, tùm de illorum adversus Poenitentes deliriis In iis, praeter expositam sententiam adversus Schisma recèns exortum, explicitoque dogmate de peccatis universis per Ecclesiae potestatem condonandis, quod à Novatianis pernegatum est, pariter renunciant denatum esse Fabium Antiochenum, ejusque loco suffectum Demetrianum, nec non etiam Alexandrum Hierosolymitanum beato exitu in carcere defunctum; quae

om-

385 omnia, ut ex Theophili Paschali constat, Encyclicarum criteria erant, & characteres. Hae quidem deferendae erant tradendaeque pluribus Romae existentibus, Schismaticis, Libellaticis, Lapsis atque aliis, qui occasione Schismatis in varias partes abierant. In ea tamen turbulentissimi temporis circumstantia zelus Legati & industria exoptabatur, qui dissitis distractisque partibus Dionysii nomine, doctrina ac sanctitate celeberrimi, monita exhiberet, sensa Aegyptiacae totius Ecclesiae reseraret, omnesque nervos intenderet ad evocandos à Schismate viros, de universa ceteroquin Ecclesia optimè meritos, ut erant Confessores, quorum plurimi in Schismate & controversia Lapsorum Novatiano adhaerebant. Quid mirum igitur si Dionysius, ratus tot negotiis satisfieri minime posse nuda directarum Epistolarum recitatione, Hippolyto, per Epistolam Diaconicam, potestatem fecerit, quaecumque ad id pertinerent agendi, atque ut tutius ageret, in Diaconica id ipsum expresserit? Simi-
440 les alias Diaconicas variis à Leone Pontifice datas, quoties audiendum quempiam direxit, perspicere est in ejusdem Epistolis. Ex his constat fuisse quoddam Epistolarum genus, quibus universis innotescebat cùm legati officium, tum authoritas in dijudicandis controversiis nomine mittentis. Quamobrem ea turbarum, in Ecclesia Romana exortarum, occasione meritò Dionysius Diaconicam Hippolyto consignasse credetur, qua & exemplaribus Encyclicarum, quae Ecclesiae Romanae, & dissociatis Fratribus tradendae ab illo erant, sua constaret fides, atque illius in agendo authoritas esset explorata.

IX. Evincit ordo ipse, Epistolam Hippolyto datam esse Diaconicam, seu Diploma quoddam tum de Dominici cursoris munere & officio, tum de ejusdem authoritate, atque in agendo, proponendoque fide, cui proinde crederent omnes, siquae occurrerent terminanda, in responsivis Encyclicis non satis explanata. Etenim Epistolarum Catalogus, quarum ibi seriem texit Eusebius, Codicem unum Encyclicum implebat, in quo Dionysianae omnes reservabantur Encyclicae de controversiis tunc enatis circa Novatianum Schisma, peccata Lapsis remittenda, ac Libellaticos. Has verò per Clericum, aut fere semper per Diaconum dirigi

oportebat. Euſebius oſtenſurus quis fuerit harum omnium Encyclicarum Dominicus curſor & lator, Hippolytum Diaconum, habentem Diaconicam, aut ſuſcepti muneris quoddam Diploma, recolit, atque hanc Diaconicam in medio fere Catalogi collocat, ipſomet ordine haud dubie deſignans, eatenus Hippolyto datam, quatenus fidem faceret, omnes genuinas eſſe atque germanas. Congruit conſuetudo haec diligentiae & induſtriae, quae priſca illa aetate in tradendis Encyclicis adhiberi conſueverat, laudato apud omnes latore Diacono, ejuſque in agendo commendata fidelitate. 248
Unde dixerat Cyprianus ſupra laudatus, perquam grave eſſe, ſi Epiſtolae Clericae veritas mendacio aliquo aut fraude corrupta incederet. Vix ergo ambigendum eſt, controverſam Epiſtolam Diaconicam, Hippolyto datam, hujuſmodi fuiſſe, qua univerſis, quibus dabantur Encyclicae [variae enim erant perſonae, ad quas Dionyſius Epiſtolas direxerat, diverſi inſtituti, ingenii, & affectùs] certò innoteſceret officium, fidelitas, & Diaconi in agendo authoritas.

X. Sed non his ſolum momentis conjectura noſtra circa intelligentiam Euſebiani loci innititur; verum etiam ex laudatis Proconſularibus actis purgationis Felicis Aptungitani ea depromuntur argumenta ad confirmandam hanc de 314
Diaconico diplomate conſuetudinem, quae adinſtar demonſtrationis eſſe queant. Quoniam vero implexa ſunt acta, iiſdem diligenter inſpectis, narratio primum enucleanda eſt, foenerandaeque hinc conjecturae pro aſſertione noſtra confirmanda de diplomate, alſave teſſera Diaconis contradita, ut munere ſuo tutius fungerentur.

Omnis Donatiani Schiſmatis machinatio, per Botrum, & Coeleſium, Caeciliani Chartaginenſis Primatis competitores acta in Lucillae factioſiſſimae foeminae domo, cui ſuffragabantur Numidiae aliarumque regionum LXX. Epiſcopi, nec non Seniores aliquot Carthaginenſis Eccleſiae; in id intendebatur, ut probarent Caecilianum illegitimè ad Epiſcopatum fuiſſe promotum. Multis quidem de cauſſis factam ordinationem criminabantur, ſeu potius calumniabantur; ſed ex eo potiſſimum, quòd Caecilianus ordinem Epiſcopatus per conſecrationem accepiſſet à Felice Aptungitano Epiſcopo; quem reum traditionis Sacrorum Codicum

autumabant : quod equidem ob crimen jure Canonum , & Martyrum denunciatione , poena depositionis atque excommunicationis obstrictus detinebatur. Id ut probarent , Ingentium Scribam magna pecuniarum vi corruperunt , quatenus suam in ea effingenda calumnia operam locare non abnueret. Scribae enim , ut vidimus, cum gestorum custodes atque vindices essent , à quibus proinde exposcenda erant acta , ut ex publicis Archivis extracta , indubiam obtinerent fidem , Scribae inquam erant seligendi. Quamobrem Donatianae factionis asseclae aptissimum judicarunt ad conflandam calumniam , Ingentium , munere publici Scribae functum apud Alfium Caecilianum , Magistratum in Diocletianea persecutione gerentem. In actis Proconsularibus Epistola extabat Galatii , apud tribunal testantis , in Cathedra, & Ecclesia Felicis Aptungitani Episcopi Epistolas esse Salutatorias , & Deificos Codices. Hanc Epistolam leviter interpolatam peridoneam arbitratus est ad conflandam calumniam Ingentius , Lucillae aliorumque Schismatis ducum pecunia corruptus. Id enim Epistolae est superadditum , Felicem nempe Episcopum Galatio scripsisse , ut traderet Magistratui Salutatorias Epistolas , & Deificos codices. Unde traditionis crimen Episcopo Felici impositum certò constabat.

XI. Epistolam , ejusmodi fraude corruptam , se ab Aëtio accepisse commentus est Ingentius Scriba (Aëtium illum reor fuisse, qui officio publicorum Archivorum custodis apud Magistratum fungebatur , Ingentium autem unum è subordinatis publicis exceptoribus) eandemque Lucillae , Donatique asseclis tradidit. Hanc peropportunam existimarunt,
313 ut anteaquam Romana sub Melchiade Synodus celebrata, definitivam Caecilianum inter & Majorinum sententiam proferret , nova hac fraude omnium Provinciarum Africae animos praemunirent , injustamque Synodi ejusdem sententiam autumarent. Itaque Encyclicam ediderunt , in qua Caeciliani ordinatorem traditionis reum per calumniam diffamantes , interpolatae per Ingentium Epistolae exemplaria addiderunt ; unde certo constare videbatur , à Felice Episcopo , nemine compellente , ad Magistratum missum fuisse Galatium , ut Deifica traderet instrumenta : utque fraus ex voto tutius cederet , Ingentium ipsum direxerunt,

eidemque *Formam Curforis* confignarunt una cum commentitia iftiufmodi Epiftola, per Africam ultro citroque deferenda.

Ingentius itaque, à LXX. hauddubie Epifcopis partis Majorini accepta Encyclica denunciativa criminis Felicis Epifcopi, atque infuper Dominici curforis forma, nec non interpolata ab ipfo praedicta epiftola, fumma celeritate Numidiam, & Mauritaniam pervagatus, populos omnes commovit. Quem infauftum exitum portendebant cùm publicus ipfe directus Scriba, & quidem ab Epifcopis, quorum an improba effet factio, fub judice lis adhuc erat; tùm Epifcoporum Encyclica denunciativa, cujus è publicis proconfularibus actis erutae argumentum indubium proferebatur. Equidem nihil effingi, excogitarive poterat expeditius, atque fraudulentius ad factiones feditionefque ciëndas, quàm Scribam publicum ejufdem tribunalis feligere, & hunc ab Epifcopis delectum, qui, ceu dominicus curfor, Encyclicam Epifcoporum, atque authenticum Felicis exemplar deferret Ecclefiis, idemque voce etiam teftaretür, vera effe quae denunciabantur tum in Encyclica, tum in Epiftola ab ipfomet ex publicis Actis proconfularibus extracta. Sed de his prolixius, fubtiliufque ex actis ipfis in II. Differt. difquiremus.

XII. Illud modo videndum eft, an ex iftiufmodi Actorum narratione deduci queat, Curfores dominicos, Encyclicas hafce deferentes, ad fidem faciendam, diplomate aliquo fuiffe communitos, quo omnibus innotefceret, ab illis publica Ecclefiarum edicta deferri. Id quod abundè liquet, fi verba Aproniani perpendamus, qui advocatum Catholicae Ecclefiae adverfus confictas in Felicem Epifcopum calumnias gerebat. Cum enim lecta effet Epiftola per Ingentium adulterata, idemque miris thecnis refugeret veritatem fateri, fraudem in hunc modum referat Apronianus: *Semper fic falfum, per terrorem, per fcenam, per irreligiofam mentem actum eft ab his, qui Catholicae Ecclefiae confentire noluerunt. Nam Paulino hic adminiftrante vices Praefectorum, fubornatus eft quidam privatus homo, qui MODUM CURSORIS haberet, qui ad Catholicae unitatem veniret, atque eos induceret & terreret. Detecta itaque factio eft. Nam componebatur*

Felici religiosissimo Episcopo per mendacium, ut videretur scripturas prodidisse, & exusisse; Ingentius quidem, cum hoc totum quidquid agebat, obesset sanctitati, & religioni Caeciliani, subornatus est, ut veniret cum literis Felicis Episcopi ad Caecilianum Duumvirum, ut ei confingeret à Felice se esse mandatum.

XIII. In prioribus Aproniani verbis familiaris cùm eo,
tum omni tempore Haereticorum ars, & impostura notatur,
qui probe animadvertentes, quanto essent in pretio
apud fideles publicae Episcoporum Epistolae, his corruptis,
interpolatis, atque falsatis, Catholicae veritati fucum facere
haud verebantur: quod de suismet Epistolis factum con-
254 queritur Dionysius Alexandrinus, ut suo loco ex Eusebio
confirmabitur. Pergit II. Apronianus, delectum affirmans
ad scenam, sive potius tragoediam conficiendam publicum
Scribam, cui concredita exscribendorum saltem authenticorum
actorum facultas fuit, ut falsatio majorem inveniret
fidem. Addit III., ut improbus sceleris artifex propriâ contestatione
& perjurio calumniam confirmaret, collatum ei
fuisse publici Cursoris munus, quatenùs à se corruptas publicas
tabulas hùc & illùc ad Africanas Ecclesias & Episcopos
deferens, qui in unitate catholica adhuc perseverabant,
omnes adversus Caecilianum excitaret, omniumque sibi conciliaret
fidem. Vero non est absimile, Ingentium à LXX.
Episcopis, qui contra Caecilianum dixerant Majorinum Carthaginensem
Primatem, diploma officii cursoris exercendi
accepisse. Quî enim homo privatae authoritatis corruptam
affictamque Felici Epistolam, ceu indubiam, incorruptam,
atque ex Archivo Proconsulari exscriptam, Episcopis, Ecclesiis,
& Africanis populis denunciare potuisset, atque illegitimam
Caeciliani ordinationem intimare; nisi subscriptum
à cognito aliquo in Ecclesiis tribunali diploma protulisset?
Imo cum asseveret Apronianus ex *modo Cursoris* missi
detectam fuisse factionem, sat luculenter colligitur, calumniam
à Maiorino & Asseclis profluxisse, qui primi Duces
evaserant Donatianae tragoediae, quam in primo LXX.
Episcoporum Concilio actitare coeperant, ut, velut illegitimam
Caeciliani ordinationem, à traditore Felice Episcopo
factam, exsufflarent, & Majorini consecrationem ritè

peractam populis Africanis ostenderent. IV. tandem, ubi asserit Ingentium, una cum falsata Epistola, Encyclicam deferentem, *modum Cursoris* habuisse, vox *modi* eandem sententiam exprimit, ipso in notis observante Baluzio, ac *forma*, seu symbola, quae cursoris authoritatem & officium manifestaret. Id autem aliud non esse existimarim, nisi formam è Diaconica Epistola exscriptam, quam supra Diaconis Encyclicas ad Ecclesias ferentibus traditam probavimus, quamque consignarunt Ingentio, qui primarius fraudis artifex, duo munera repraesentaret, & Scribae publici, de Epistolae è publicis actis exscriptione testantis, & dominici cursoris, delecti, recogniti, ac per diploma ad Diaconicae instar per Episcopos mandantes probati, ut propositum facilius ab Ecclesiis exciperetur, atque omnia absolverentur securius.

XIV. Id omne ex fraudulento Donatianae factionis voto contigit. Illico enim potior Africanarum Provinciarum pars Majorino adhaesit, novoque istiusmodi subsidio minime dubitarunt Donatistae, & Romanae sub Melchiade synodi judicium spernere, & novam abs Imperatore Constan- 313
tino sententiam efflagitare, ducto ex hac falsata Epistola fundamento. Quoniam vero falsitatem certò norant Catholici, petebantque, ut Proconsularia acta, in quibus controversa Epistola servabatur, una cum Ingentio examinarentur, continuò Constantinus Aeliano Proconsuli per speciale mandatum jussit, *Ut remotis necessitatibus publicis, de vita Felicis Aptungitani publicè quaereretur*. Quod immediate post Romanam Synodum, & ante Arelatensis Concilii celebrationem factum est. Id quidem necessarium erat, quum istiusmodi fraudis ope Schismaticorum multitudo, seditionesque excitarentur per Urbes in dies, & crescerent. Equidem si Ingentii fraus, eique tradita cursoris Forma penitus non intelligatur, vix ac ne vix quidem se quisque exstricabit in agnoscenda tum caussa tot judiciorum intra duos illos annos 313. & 314. habitorum, tùm in assequendo, qua demum ratione tantopere, tamque repentè creverit Shismatica Donatiana factio. Econtra si Epistolae corruptae fraudem cognitam habeamus, si Encyclicam à Majorino & factiosis Episcopis enucleatam, publicique cursoris opera, cum diplomate electi, missam supponamus, rerum expeditam nan-

ciſcimur ſeriem, & propagati Schiſmatis occaſionem ſolidè luculenterque inveſtigamus.

XV. Jam vero quum Epiſtolae per Ingentium depravatio, eidemque dolosè traditus curſoris modus ex prolatis in judicio actis innotuiſſet, ſubjungunt Proconſularia acta. *Aelianus Proconſul dixit: Conſtantinus Maximus, ſemper Auguſtus, & Licinius Caeſares, ita pietatem Chriſtianis exhibere dignantur, ut diſciplinam corrumpi nolint, ſed potius obſervari Religionem iſtam, & coli velint.* Quibus verbis Judiciali ſententia probatam retectamque fraudem aſſeruit. Judicium hoc, ut audivit Apronianus, voluit, executionem demandati Curſoris muneris probari, quod, impellentibus Majorino & Schiſmaticis Epiſcopis, ſuſceperat Ingentius, atque in hunc modum Proconſulem interpellat: *Dignare de eo quaerere, qua authoritate, quo dolo, qua inſania circuiverit Mauritanias omnes, Numidias etiam; qua ratione ſeditionem commoverit Catholicae Eccleſiae.* Et mox urgentius inſtat: *Qua de re igitur de Ingentio quaerendum eſt, quatenus haec machinata ſint & fabricata, & quatenus voluerit circumſcribere Magiſtrum ad mendacium, ut Felicem aſpergeret infamia: dicat à quo miſſus ſit: utrum tamen machinationem iſtam in conſcientiam Felicis, quò Caeciliani pudori & initio derogaret. Eſt enim quidam, qui per Mauritaniam & Numidiam miſſus ſit ex diverſa parte.* Apronianus ergo *authoritatem* quaerit ab Ingentio, ſeu Diploma, quo revera munitus circumïerit per Africanas Provincias. Quae ſupponunt, tunc Curſores ab Eccleſia ad ferendas Encyclicas miſſos, eâ authoritate munitos circuïviſſe. Inſuper cum addat, legatum aliquem per Provincias reliquiſſe *diverſae partis* Encyclicas, uſum innuit tunc receptum, de quo poſtea dicendum, ut Curſor apud quamlibet Eccleſiam Encyclicae exemplar à ſe ſubſcriptum relinqueret: quibus equidem exemplaribus apud omnes diffamatis Apronianus accuſationem promovit. Reponente autem Ingentio, ſe Mauritaniam vere peragraſſe, Numidiam verò ne per ſomnium quidem vidiſſe, continuò excepit Apronianus. *In hoc mentitur, Domine; nam ad Mauritaniae ſitum non niſi per Numidias pergitur, quatenus dicit ſe in Mauritania fuiſſe, & non fuiſſe in Numidia.* Quod cum ſatis probatum eſſet, ſententia in Ingentium prolata eſt, de qua & in Actis, & apud

Optatum, ut commodiore loco videbimus.

XVI. Lux inde affulget Arelatensi XIII. Canoni, quem ediderunt Patres, ut artibus hisce ac fraudibus Donatistarum occurrerent, cujusque germana intelligentia nusquam deprehendetur, nisi occasionem Canonis ex laudatis Actis purgationis Felicis Aptungitani mutuemus. Aïunt enim Patres. *De his, qui Scripturas Sanctas tradidisse dicuntur, vel vasa Dominica, vel nomina Fratrum suorum, placuit nobis, ut quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus, non verbis nudis, ab ordine Cleri amoveatur. Nam si iidem aliquos ordinasse fuerint deprehensi, & de his quos ordinaverunt ratio subsistit, non illis obsit ordinatio.* (vel ut antiqua lectio habet*: non tamen illis subsistat ordinatio.*) *Et quoniam multi sunt, qui contra Ecclesiasticam regulam pugnare videntur, & per testes redemtos putant se ad accusationem admitti debere, omnino non admittantur, nisi, ut supradiximus, actis publicis docuerint, omni se suspicione carere.* Quis autem non videat Patres praesenti Canone Ingentium, factionemque Donatianam sugillare, quae nudis verbis per Ingentium, ad modum Cursoris missum, in Felicem Caeciliani Ordinatorem traditionis calumniam conflaverat? Fuit itaque haec calumnia in Ordinatorem & ordinatum eo tempore conflata, quo Caecilianus & Felix nudo traducebantur testimonio, non autem ex publicis actis legitimè productis. Quum vero tot turbas ac seditiones excitasset Ingentius, partique Donatianae vires auxisset, jure merito Concilium, ne fraus in innocentes impune grassaretur, modum statuit circa judicium in eos deinceps exercendum, quos alii traditionis reos accusarent. Gravitatem criminis, ab Ingentio Sociisque perpetrati, expressius Canon. XIV. aperit, in quo: *De his qui falso accusant fratres suos, placuit eos usque ad exitum non communicare.* Gravitas poenae falsis illis accusatoribus positae, cujusmodi est excommunicatio usque ad mortem, satis evincit, eam de qua hactenus diximus, fraudem à Donatiana factione fuisse promotam. Unde & suscepti argumenti veritas illustrata manet, de Diplomate, seu Epistola Cursori Ecclesiastico data, quam prioribus seculis Diaconicam Patres indigetarunt. 314

XVII. Quum vero anxii hactenus ac dubitabundi disserverimus, ad nostrae animadversionis, sataeque interpreta-

370 tionis coronidem occurrit Epistola 52. S. Basilii ad S. Athanasium conscripta. Agit in ea de dirigendis ad Occidentales Epistolis, ut formulae perfidiae Ariminensis subscriptionem antiquarent. Basilio, Meletio, aliisque Episcopis praesto aderat Dorotheus Diaconus, & Dominicus Cursor ad Epistolas ferendas pro controversiis, quae Orientem post Ariminense conciliabulum turbulentissimis procellis agitabant. Eum & à Meletio juxta regulas delectum, & à se jure probatum, commendat Basilius, ita tamen, ut Epistolam ei Diaconicam tribuat, qua injunctum valeat exequi ministerium. Sed ipsum loquentem audiamus Basilium. *Hac de caussa & Fratrem nostram Dorotheum, ejus Ecclesiae, quae sub colendissimo Episcopo Meletio est, Diaconum, bono circa rectam fidem zelo usum, cupientemque & ipsum Ecclesiarum videre pacem, ad pietatem tuam remisi, ut consiliis tuis obsequentem (quae in illo & tempore, & rerum experientia, & quod Spiritu consilii reliquos excellis, certiora reddere potes) ita rebus agendis, ac prosequendis admoveas: quem & absque dubio suscipies, oculisque pacificis aspicies, confortans ipsum precum tuarum auxilio, & literis ad iter hoc instructum, imo & quibusdam illic tuorum studiosis adjunctum ad propositum duces*. Requirebatur itaque Diaconica Epistola, qua ad iter instructus, demandatum sibi Cursoris officium probaret. Quae quidem potiori ratione exigebatur in Dorotheo, quia Diaconus erat & Cursor Antiochenus. Deputandus insuper ad novam omnium legationem, *Consultore Athanasio, & rerum gerendarum Duce & Principe*, ut loquitur ibi Basilius, novam Diaconicam habere debuit. Licet autem una cum Dorotheo Alexandrini Presbyteri mitterentur, qui petitioni reique gerendae vires adderent, nihilosecius distinctam Epistolam Basilius recolit, qua ad iter capessendum idoneus fieret Dorotheus, quaeque alia non est nisi Diaconica, necessaria ea quidem in alterius Ecclesiae Cursore, ad novam distinctae disceptationis legationem delecto.

XVIII. In Caussa etiam dissidiorum Cyrillum inter &
425 Orientales, scribens Theodoritus Himerio Nicomediensi Episcopo, ut in Codice Cassin. c. 71. legimus, non obscurè Dominici cursoris authoritatem fidelitatemque requisitam exponit. *Sanctitas tua & hac necessitate superior facta est, quae*

Domi-

Dominum meum honorandissimum, & Deo amicissimum Strategium direxit ad nos, quem omni festivitate conspeximus, ut Salvatoris nostri Christi Diaconum, & tuae sanctitatis dilectione ferventem, & omnia facere, & pati eligentem pro te. Hinc munus hocce non gregalium erat hominum, sed tum fidelitas, tum alia requirebantur animi virtutumque ornamenta, quibus haberi suo merito posset Salvatoris Christi Diaconus, & Dominicus Ecclesiarum Cursor.

XIX. Tantae vero existimationis, tantique ponderis erat Encyclica per delectos istiusmodi Cursores missa, ut ex Diaconi ipsius persona sub initium praenotaretur. Iccirco quum Anatolius Patritium Diaconum ad Leonem I. direxisset, ei res- 449
pondit Leo Epistola, quae in edit. Quesnel. est 128., quaeque sic in Epigraphe praenotata est. *Epistola ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum per Patritium Diaconum.* Erat quippe nota haec in Apostolicae Sedis scrinio reposita, velut index, quo Epistolarum discrimen, & probatio argumentumque innotescebat.

XX. Scribit S Cyprianus Epist. 49. de Nicostrato Dia- 248
cono, Novatianis fraudibus irretito, naufragium in fide fecisse: & mox subjungit. *Nicostratum vero, Diaconio Sanctae administrationis amisso, Ecclesiasticis pecuniis sacrilegâ fraude subtractis, & viduarum ac pupillorum depositis denegatis, non tantùm in Africam venire voluisse, quàm conscientia rapinarum, & criminum nefandorum illinc ab Urbe fugisse. Et nunc Ecclesiae desertor ac profugus, quasi mutasse sit hominem, mutare regionem, Confessorem se ultro jactat & praedicat.* Nicostratum hunc Diaconum, qui ex Urbe discesserat, ac per Regiones discurrebat, se Confessorem autumans, Novatianis partibus addictus, Dominicum antea Cursorem fuisse reor, qui fidei deinceps extorris, & Novatiani Schismatis fautor, Officium Sanctae administrationis amisit, ut loquitur Cyprianus, & voce Diaconii videtur etiam innuere. Neque enim ita facile per urbes discurrere pervagarique potuisset Novatianus factiosusque homo, nisi fuisset antea cognitus, utpote Diaconus ad Ecclesiasticas perferendas quaquaversum Epistolas destinatus. Divinando quidem haec dicimus, neque Rigaltii intelligentiam improbamus, qui de Officio administrandae Arcae Ecclesiasticae est interpretatus. Arbitramur ta-

men, expensa attentius Cypriani sententia, potius de Diaconio, seu officio Dominici Cursoris à Nicostrato amisso, eundem locutum, quàm de Arcae Ecclesiasticae administratione.

467 Confirmari potest conjectura nostra ex Opusculo in gestis de nomine Acacii, apud Labbeum tomo IV. exstante. *Scripsit ad Papam Simplicium Timotheus dicens : Petrum olim in Diaconio esse damnatum, nunc etiam Christiana societate semotum, mandans per Esaïam Episcopum, rogans ut scriberetur Imperatori de Petro, qui latebat in Alexandrina Civitate, & insidiabatur Ecclesiae, ut ad longinquum deportaretur exilium.* Petrus Mongus, de quo gesta, sub Timotheo Aeluro Diaconus erat, eoque is usus est ad Epistolas, quas contra Chalcedonense Concilium ediderat, dirigendas. Dum ergo Diaconium hocce exerceret, novimus à Catholicis Episcopis, post Encyclicas sub Leone emissas, ab administratione fuisse remotum, atque ob turbas, quas excitaverat, etiam

550 damnatum. Sanè celeberrimum primum Vigilii constitutum, quo Pontifex tria Capitula, salva Chalcedonensis Concilii authoritate, damnabat, non alia praecipuè de caussa Afros, Illyricos, Italos, Dalmatas, & universum Occidentem contra Vigilij οἰκονομίαν ita commovit, ut Afri quidem audaciores Pontificem excommunicarint, reservato illi tantum poenitentiae loco, nisi quia Rusticus, & Sebastianus, Pontificis Diaconi, qui & ipsi Judicato, seu Constituto subscripserant, idemque publicè in Ecclesia recitaverant, rebelles facti, illud invidiosè vulgare coeperunt, Africam aliasque regiones peragrantes; simulque proclamare Vigilium Chalcedonensis Synodi praevaricatorem. Qua de re loquitur ipse Vigilius in sententia damnationis eorumdem, Tom. III. Concil. Hard. pag. 175.

Accedit tandem, quod in Epistolis quas laudavimus, & infra adducentur, quaeque fermè omnes Encyclicae sunt, ubi de Diacono Dominico Cursore, per quem illae deferebantur, saepius occurrit haec formula: *Per N. Diaconum probatae fidei*, & similes, quibus equidem innititur, recipientes, cognitâ Diaconica, atque ex ea latorum in agendis fidelitate, specialiter rei hujus mentionem in responsiva fecisse. Neque enim additas toties & repetitas in univer-

ſis Encyclicis, & reſponſivis Epiſcoporum Epiſtolis formulas fruſtraneas eſſe quis credet, ſi antiquum ad fidem faciendam earumdem Epiſtolarum uſum expendat, atque in controverſiis dirimendis pondus. Unde ne fraus interveniret ulla, neve ullus intereſſet ambigendi locus, proſpicere debebant Epiſcopi, atque examinare Curſoris fidelitatem, eamque in reſponſionibus commendare.

ſ. IV.

DE ENCYCLICARUM ARGUMENTO, ATQUE NATURA.

Synopſis.

I. *Encyclicarum natura abs Origine, & occaſione earumdem eſt repetenda.* II. *Primaria Eccleſiae dos eſt fidei unitas.* III. *Irenaei hac de re teſtimonium.* IV. *Indefectibilis depoſiti cuſtodia quomodo conſiſtat.* V. *Methodus Eccleſiaſtici Magiſterii dignoſcendi ab Irenaeo propoſita.* VI. *Praeſcriptione à Tertulliano firmatur praeſertim in Encyclicis.* VII. *Magiſterii hujus ſecuritas.* VIII. *Emanatus exinde illarum uſus.* IX. *Aeſtimium & authoritas ex Caſſiano.* X. *Hinc argumentum Encyclicarum eſt una fidei profeſſio ſervanda.* XI. *Id monumentis iv. ſeculi adſtruitur.* XII. *Denunciabantur in illis haereticorum nomina, artes, & mores.* XIII. *Electiones quoque Primatum, & aliorum Epiſcoporum, ſive etiam obitus, annexâ fidei profeſſione.* XIV *Nomina inſuper & acta Martyrum.* XV. *Martyres quandoque Encyclicas ipſi dabant.* XVI. *Traditores, Martyrum Encyclica, primùm ſunt damnati.* XVII. *Illorum Sententia ab Arelatenſi Canone* 13. *fuit tantummodo confirmata.* XVIII. *Hinc in perſecutionibus hae quoque Epiſtolae ad ignem erant petitae.*

I. EPiſtolarum quidem Encyclicarum varia expendentes genera varioſque uſus, priſci hujus ſaluberrimi moris aeſtimium praeſtantiamque exhibuimus, cum tutiſſima

velut fidei tessera à fidelibus haberentur, atque in eas, ceu in Sacra Volumina debacchati sint Christiani nominis persecutores: unde & illarum argumentum naturamque adumbratam dedimus. Quoniam vero eas olim, ut dictum est, plurimi fecit Ecclesia, ad fidei unitatem inter proximos dissitosque quamtutissimè servandam, altius earumdem natura repetenda est, atque investiganda, ut de istiusmodi *re-*
313 *medio praecipuo*, quemadmodum Encyclicas vocat Alexander Alexandrinae Ecclesiae Antistes, in sua adversus Arium omnibus per Orbem data Epistola, certiora habeantur indicia, atque idea earum solidior comparetur.

II. Inter Ecclesiae dotes, & attributa, quae fideles in Symbolo semper professi sunt, primum est fidei unitas atque membrorum, quae ex Ecclesiae ipsius natura fluit. Cum enim illa sit Societas sancta, & Corpus mysticum, ejusdem Spiritùs, fidei, charitatisque vinculo membra omnia secum invicem, & cum Christo unita complectens, unitatis aliquam tesseram habeat necesse est, per quam membra eadem inter se connexa dignoscantur. Unitas autem haec in eo praecipuè sita est, ut Coetûs hujus membra, tametsi varia sint sive locorum, sive temporum conditione, nihilominus eodem semper fidei lacte roborata permaneant. Una quippe est fides quae creditur, & quâ creditur; Unaque est salutis doctrina abs revelatione emanata, quae Magistris contradita, eorumdem laboribus propagata, atque in Ecclesiis ubique adservata, mutuis professionibus & defensionibus incolumis atque intemerata perseverat. Quam ob rem pro istiusmodi unitate, velut certo Religionis indice, retinenda, monitum hoc ad Hebraeos reliquit Apostolus. c. 13. v. 7. *Mementote Praepositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt Verbum Dei, quorum intuentes exitum conversationis, imitamini fidem. Jesus Christus heri & hodie, ipse & in secula*. Iccirco concludit, tutissimos omnes in suscepta doctrina permansuros, propositaeque inhaerentes regulae, facilè à reproba, damnataque recessuros. *Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci*. Licet autem fides una & integra ab initio revelata sit, variis iisdemque peregrinis pullulantibus in dies doctrinis, necesse fuit, ut via & gradu aliquo manifestationis, declarationisque incederent Praepositi; quibus

di-

divina eloquia fuere concredita, in legitimo eorumdem proponendo ſenſu, ſinceraque doctrina à peregrinis ſecernenda. Unde Apoſtolici prioris aevi Doctores, per quos Chriſtiana Doctrina una & eadem ad nos pervenit, duo imprimis ſtabilienda ſibi propoſuere. I. quidem fundare Eccleſias, eiſdemque Depoſitum cuſtodiendum tradere cùm eorum quae revelata, tum quae ſunt manifeſtata. II. Conducibiliora fidelibus media praemonſtrare, quibus & dogmata à Praepoſitis explanata audirent, & à variis peregriniſque doctrinis aufugerent.

III. Methodum hanc & ejuſdem partes eximie deſcripſit 167
Irenaeus l. 1. adverſus haereſes c. 2. *Eccleſia per Univerſum Orbem uſque ad fines terrae ſeminata, & ab Apoſtolis & diſcipulis eorum accepit fidem.* En revelationis doctrina, quam fideles ab Apoſtolis & Praepoſitis accipientes; Apoſtoli à Chriſto, fidei unius fundamenta jacuere. Pergit ad enumeranda principaliora dogmata Eccleſiis tradita, & cap. 3. ulterius in hunc modum diſſerit. *Hanc praedicationem cum acceperit, & hanc fidem quemadmodum diximus, Eccleſia, diligenter cuſtodit, quaſi unam domum inhabitans, & ſimiliter credit iis quaſi unam animam habens & unum cor, & conſonanter haec praedicat, & docet, & tradit, quaſi unum poſſidens os: nam & ſi in mundo loquelae diſſimiles ſint, ſed tamen virtus Traditionis una eademque eſt ..... Sicut Sol creatura Dei in univerſo mundo unus idemque eſt, ſic & lumen praedicationis veritatis ubique lucet, & illuminat omnes homines, qui volunt ad cognitionem veritatis venire.*

IV. Ut autem varia ſint oportet ac peregrina haereſum dogmata, ità medium in Eccleſia aliquod neceſſarium eſt, quo Praepoſiti, converſationis, fideique exemplaria à Paulo propoſita conſectantes, idoneum aliquod atque indefectibile adipiſcerentur munimen, quatenus in proponenda declarandaque fide, veras fidelibus Chriſti doctrinas quamtutiſſimè exhiberent; peregrinas illas & profanas eſſe, proindeque abjiciendas edocerent. Munimen illud ipſam eſſe divini Spiritûs aſſiſtentiam, aſſeverat Irenaeus, cujus opem perpetuo praeſto eſſe, tam certum eſt, quam ipſam exiſtere Eccleſiam. Quum enim prolixius veritates catholicas, & ſuſcipienda dogmata expoſuiſſet, enarrat libro 3. media

ad agnoscendum depositum idonea, & depositi custodes, eorumdemque in servando indefectibilem solicitudinem. Quocirca cap. 40. haec ad rem habet: *Fidem perceptam ab Ecclesia custodimus, & quae semper à spiritu Dei, quasi in vase bono depositum quoddam eximium juvenescens, & juvenescere faciens ipsum vas, in quo est. Ubi Ecclesia, ibi est Spiritus Dei, & ubi Spiritus Dei, illic Ecclesia & omnis gratia: Spiritus autem veritas.* Praepositos, & exemplaria nobis ab Apostolo assignata in hunc modum describit. *Traditionem itaque Apostolorum in toto mundo manifestatam, in Ecclesia adest perspicere omnibus, qui vera velint audire; & habemus numerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his deliratur.* Atque haec quidem erat Ecclesiarum persuasio, & indefectibilitatis notio circa Depositi traditionem, custodiam, & veritatem.

V. Quod vero ad Ecclesiae ejusdem membra attinet, eisque proposita media, quibus solidiores facti, in conflictu verae & peregrinae discriminandae doctrinae, nossent quid firmiter tenendum, quidve esset abjiciendum, Irenaeus idem sectandam exhibet methodum, atque ex jactis fundamentis concludit ibidem. *Non oportet apud alios quaerere veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere, cum Apostoli quasi depositorium dives, plenissimè in eam contulerint omnia, quae sunt veritatis, ut omnis quicumque velit, sumat ex ea potum vitae.* Inter alia itaque tradendorum explanandorumque dogmatum media atque adjumenta, tutissimum erat Ecclesiae Magisterium, vel in Capite repraesentatae, vel in Conciliis collectae, vel in consensu Episcoporum Doctorumque per orbem dispersae. Hocce erat dives depositorium dogmatum: hinc quicquid petebatur, locupletissimum praeseferebat veritatis argumentum. Quam ob rem. c. 1. l. 5. praescriptionem hanc ità aggreditur. *Perfecit Christus, Apostoli vero tradiderunt, à quibus Ecclesia accipiens, per universum mundum sola bene custodiens tradidit filiis suis.* Uno videlicet ex laudatis nuper modis & agendi rationibus.

Eandem pluribus argumentis, atque imprimis experimento pertractat methodum S. Martyr. l. 3. c. 4. ubi ferme laudatum Apostolicum ad Hebraeos monitum commentario il-

lustrat. *Quod enim*, inquit, *& si qua de aliqua modica quaestione disceptatio esset, nonne oporteret ad antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sunt, & ab eis de praesenti quaestione sumere quod certum & re liquidum est? Quid? nobis nonne oportebat ordinem sequi traditionis, cui ordinationi assentiunt Gentes barbarorum eorum, qui in Christum credunt, sine charactere & atramento scriptam habentes in cordibus suis salutem, ac veterum traditionem diligenter custodientes*. Quod si experimentum verae ac peregrinae doctrinae, in modica etiam quaestione, juxta Apostolicum praeceptum abs antiquissimarum Ecclesiarum conversatione repetit, methodum hanc tutissimam tunc fuisse ad discernendas doctrinarum veritates nemo non videt, cum Ecclesia esset dives depositorium fidei, ejusque capita summâ semper religione servarit.

VI. Praescriptionem istiusmodi proponit quoque Tertullianus, Ecclesiarum, Fideliumque conditionem expendens, 196
quorum praecipua sit oportet solicitudo, ut sacratissimi hujus aerarii sint participes. Sic enim de Praescriptionibus cap. 20. loquitur. *Dehinc in Orbem profecti Apostoli eandem doctrinam, ejusdem fidei nationibus promulgaverunt, & proinde Ecclesias apud unamquamque Civitatem condiderunt, à quibus traducem fidei, & semina doctrinae ceterae exinde Ecclesiae mutuatae sunt, & quotidie mutuantur, ut Ecclesiae fiant: ac per hoc & ipsae Apostolicae deputantur, ut Sobolem Apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus ad Originem suam censeatur necesse est: itaque tot & tantae Ecclesiae una est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes. Sic omnes primae & omnes Apostolicae, dum unam omnes probant unitatem. Communicatio pacis, & appellatio Fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis, quae jura non alia ratio regit, quam ejusdem Sacramenti una traditio*. Postremis hisce verbis designat Epistolarum Pacificarum, & Salutatoriarum, Communicatoriarum, & Formatarum communem receptumque usum, quo & manentes Episcopi atque fideles in suis Ecclesiis apud unamquamque Civitatem, aut cum una ex praedictis Epistolis itinerantes, dignoscebantur unius esse communionis, & fraternitatis, eâque hospitalitatis tesserâ commoda & necessaria obtinebant ubique terrarum.

Tutissimum hocce, & ab Apostolis adhibitum, Episto-

larum medium extollit Tertullianus, atque in difficultatibus vel confugere ad Apoſtolicas eccleſias, vel earumdem decretis obaudire hortatur. Rationem porro ſubjungit. *Quod praedicaverunt Apoſtoli, quid illis Chriſtus revelaverit, & hic praeſcribam, non aliter probari debere, niſi per eaſdem Eccleſias, quas ipſi Apoſtoli condiderunt tam vivâ voce, quam Epiſtolis poſtea. Si haec itâ ſint, conſtat perinde omnem doctrinam, quae cum illis Eccleſiis Apoſtolicis, matricibus, & Originalibus fidei conſpiret, veritati deputandam, id ſine dubio tenentem, quod Eccleſiae ab Apoſtolis, Apoſtoli à Chriſto, Chriſtus à Deo ſuſcepit: Reliquam vero omnem doctrinam de mendacio praejudicandam, quae ſapiat contra veritatem Eccleſiarum, Apoſtolorum, Chriſti, & Dei.*

VII. Eccleſiarum porro indefectibilitatem cùm in depoſiti cuſtodia, tum in dogmatum manifeſtatione non ſecus ac Irenaeus, expoſuit confirmavitque Tertullianus, tacitae inſuper objectioni occurrens, qua regerere quis poterat, qua demum ratione dignoſci poſſet depoſitorium, & manifeſtationem ex tuto principio provenire Sic enim ille cap. 28 *Age nunc, omnes erraverint, deceptus ſit Apoſtolus, de teſtimonio reddendo quibuſdam. Nullam reſpexerit Spiritus S., uti eam in veritatem deduceret, ad hoc miſſus à Chriſto, ad hoc poſtulatus à Patre, ut eſſet Doctor veritatis. Neglexit officium Dei villicus, Chriſti Vicarius, ſinens Eccleſias interim aliter intelligere, aliter credere, quam quod ipſe per Apoſtolos praedicabat. Ecquid veriſimile eſt, ut tot ac tantae in unam fidem erraverint. Nullus inter multos eventus unus eſt exitus. Variare debuerat error doctrinae Eccleſiarum. Ceterum quod apud multos unum invenitur, non eſt erratum, ſed traditum.* Tertullianus itaque, & ante ipſum Irenaeus, perſuaſi erant, Eccleſiam docentem jugi divini Spiritûs ſubſidio dirigi, & hoc ex promiſſionibus Chriſti perpetuum dari, & perſeverare; proindeque merito nuncupandam dogmatum dives depoſitorium, ad quam ſecurè recurrendum eſt, quoties manifeſtanda, vel vera à peregrinis doctrina eſt ſecernenda. Hujus perſeverantiam ex una Communione colligit, ex appellatione fraternitatis, & hoſpitalitatis conteſſeratione, quoniam Epiſtolis hiſce ad univerſas Orbis Eccleſias datis certo innoteſcebat prima perſeverans traditio. Subjungit enim:

quae

Quae jura (communicationis ſcilicet , fraternitatis , & hoſpitalitatis) *non alia ratio regit , quam ejuſdem Sacramenti una traditio* : Unde etiam merito concludit . *Communicamus cum Eccleſiis Apoſtolicis , quod nulla doctrina diverſa. Hoc eſt teſtimonium veritatis .*

VIII. Ex Apoſtolico itaque fundandi Eccleſias , tradendique Epiſtolas uſu factum eſt , ut novae quae fundabantur Eccleſiae , quaeque Apoſtolicis erant accenſendae, Communicatorias à Matricibus , & Originalibus exigentes Epiſtolas, jura communionis haberent ; in controverſiis ad illas recurrerent ; quae utpote Matrices & Originales pro re nata Encyclicas ad alias dirigerent , ſive ad receptorum dogmatum continuandam profeſſionem , ſive ad novos evitandos errores , ſive ad perſeverantem apud omnes manifeſtandum conſenſum , & unanimem in fide ſententiam .

IX. Quantae porro vis , quantive eſſet aeſtimii conſenſus ille in Epiſtolis editus , ac pro Majeſtate ab Epiſcopis ſedentibus in propriis cathedris circa unamquamque controverſiam propoſitus & manifeſtatus , oculari demonſtratione, in Encyclicis Differt. II. recenſendis , notum fiet : ſatiſque modo erit Caſſiani teſtimonium adferre , cujus verba , quo 420
in pretio fuerint dogmata per Encyclicas declarata , luculenter commonſtrant. Probaturus enim Trinitatis myſterium, quod poſt Epocham Aſſertorum conſubſtantialis Trinitatis maleferiati homines ac impoſtores profanis vocibus perturbare conabantur , ineluctabile profert argumentum , cui neminem refragari poſſe citra haereſis notam , audacter pronunciat , idque ex fidei expoſitione à Leporio edita , in qua 420
enucleatius myſterium hocce & planius proponebatur, quamque in variis Synodis probaverant Epiſcopi , & approbatione conſenſuque ſuam fecerant . Sed ipſum audiamus Caſſianum , hanc profeſſionem adducentem lib. de Incarnatione c. ultimo , velut totius Eccleſiae receptam probatamque fidem. *Hanc ejus confeſſionem , id eſt , catholicorum omnium fidem , & omnes Africani Epiſcopi , unde ſcribebat , & omnes Gallicani , ad quos ſcribebat , comprobarunt .* En Orbis conſenſus in Paſtoribus pro dignitate expoſitus . De argumento autem ex praeſtito conſenſu depromendo haec ſubjungit : *Sufficere ergo ſolus nunc ad confutandam haereſim deberet conſenſus omnium;*

quia indubitatae veritatis manifestatio est autoritas universorum: ità ut qui contra haec sentire nitatur, hujus prima statim fronte non tam sit audienda assertio, quam damnanda perversitas, quia praejudicium secum damnationis exhibuit, qui judicium universitatis impugnat, & audientiae locum non habet, qui à cunctis statuta convellit. Confirmata enim semel ab omnibus veritate, quicquid contra hoc venit, hoc ipso statim falsitas esse noscendum est, quod à veritate dissentit. Quo nihil luculentius, nihilque illustrius, ut ostendatur, Encyclicas, communi Episcoporum in suis cathedris sedentium consensu firmatas, repraesentare Magisterium Ecclesiae, earumque osores nota haeresis esse puniendos. Expositionem eandem confirmavit
532 & Apostolica Sedes; imo & Johannes II. ex ea ad dogmata comprobanda eruit testimonium, ut suo loco dicemus. Quod quidem indicat illam à Leporio ad Apostolicam sedem fuisse directam, suo consensu probandam, ut membrorum & Capitis una ejusdem fidei confessio ostenderetur.

X. Ex his quae hactenus disputavimus cùm vera Encyclicarum origo & essentia dignoscitur, tum cujusmodi praecipuum illarum fuerit argumentum, facile dijudicare quilibet potest. Id quod aliud non est, nisi ut integra & illibata persisteret una fides, una professio. Antistites enim, ut obviam irent pervadentibus errorum contagio Ecclesias, rati non aliud expeditius praesto esse remedium, praesertim cum tempestatum persecutionumque turbines Ecclesiam concuterent, hasce Encyclicas emittebant, ne latius serperet aut propagaretur malum: illis quippe, ut non proximae tantum, sed remotissimae quaeque Ecclesiae exorti erroris admonebantur; ità persacile erat, Orbem in universorum consensu & confessione unanimem detinere. Errores autem in brevi tractatu refellebantur, ut dum de illorum pravitate apud omnes constabat, deque dolis haereticorum pravisque artibus, pariter illis opposita catholica veritas suis numeris absolutissima omnibus intimaretur.

XI. Exempla quarto Christiano Seculo non aliqua, non obscura, sed plurima eaque luculentissima occurrunt in Synodicis, Encyclicis, Festalibus, & id genus aliis Epistolis, in quibus unà cum fidei formula annexi leguntur anathematismi, Ecclesiis quae profitenda essent, quaeve ut falsa,

profana, ac novitia anathemate abjicienda, tradentes. Legatur formula Gangrensis Synodi, inter alias ejusdem aevi 340
Synodos celeberrimae, in qua una cum fidei professione
editi leguntur XX. Anathematismi : siquidem qui in Codice canonum Ecclesiae Orientalis appellatur canon XXI. revera est formula ab his suscipienda, qui Eustathianorum
detenti erroribus, ad catholicam unitatem regrediebantur.
Percurrantur quoque Anathematismi Sirmiensis Synodi adversus Photinum, Gregorii Nazianzeni ad Cledonium, Damasi adversus Apollinarem, similesque epistolae, & mos 357
versus Photinum, Gregorii Nazianzeni ad Cledonium, Da- 370
masi adversus Apollinarem, similesque epistolae, & mos 368
ille receptus deprehendetur, ut cum Anathematismis fidei formula adjungeretur. Simul etiam patebit vulgatissima primitivae Ecclesiae consuetudo, quam ulterioribus monumentis expensam in secunda Differt. exhibebimus. Unum, atque
illum illustrem sat erit adduxisse testem, Julium nempe Ro- 337
manum Pontificem in epistola de Marcelli Ancyrani restitutione scripta, quem deposuerant Eusebiani, veluti Sabellianismi assertorem. Anteaquam enim absolveretur à Julio, fidei edidit professionem propria manu subscriptam, rogavitque Pontificem, ut hanc epistolae suae adjungeret. Extat apud Epiphanium haeresi 72. professio, & postulatum
Marcelli. *Rogo te*, inquit ille, *ut exemplar* (professionis jam 368
factae, & subscriptae) *ad Epistolam quam ad Episcopos missurus es, inscribas, ut ne aliqui ex his, qui non exactè noverunt nos & illos, scriptis illorum* (Eusebianorum nempe) *animum advertentes decipiantur*. Formula equidem fidei una cum anathematismis suscipienda dilucide probat, Encyclicarum argumentum in eo totum fuisse situm, ut, cùm novi errores detegerentur, detectique Ecclesiis denunciarentur anathematizandi, tùm in fidei confessione scirent universi quid tutò esset retinendum.

XII. Secundò, denunciabantur in Encyclicis thecnae & fraudes, quibus impostores simplicioribus imponebant, atque incautorum hominum animis haereticalia conabantur instillare. Hinc similium pestium nominibus in epistola expositis, Episcopos, Ecclesiasque commonebant, ut mutuarum cum illis Epistolarum commercia evitarent : non secus ac quoties novi ordinabantur Episcopi, eorum nomina à Primate in Festalibus & subjectis, & reliquis Episcopis de-

nunciabantur, quatenùs nossent omnes, quorum Pacificae epistolae, Communicatoriae, & Formatae essent suscipiendae, & quorum communionis participes haberentur.

Tertio, materia erat Encyclicarum, mores Haeresiarcharum, pravitatem, instituta aliaque huc spectantia denunciare. Quemadmodum enim in Politicis publicae tranquillitatis osores, reos, ac pacis Majestatisque perturbatores è Reipublicae bono est, sive punitos, sive puniendos publica authoritate denunciari: ità ad tuendum Ecclesiae regimen, ac puritatem fidei sartam tectamque servandam, saepius pravorum hominum instituta Ecclesiis legimus denunciata. Sequebantur enim Paulinam methodum: siquidem Apostolus frequenter impostorum nomina moresque descripsit, monuitque fideles, ut illorum conversationem, ceu exitiosam, evitarent. Qua de re commodior infra erit differendi occasio.

XIII. Quartò, cum Ecclesiae Apostolicae ab Apostolis ipsis fundatae splendentissima quaedam essent totius Christiani nominis lumina, atque in illarum concordia fidei unitas praesertim ostenderetur, factum est, ut Episcopus quilibet electus Synodicam, seu Enthronisticam ad principaliores sedes dirigeret, cui fidei professio inserta erat. Primates receptam epistolam subjacentibus Episcopis intimabant. Quod in ipsorum etiam Primatum electione fieri consuevit. Recèns itaque electus Pontifex ad alios Primates Synodicam suam cum fidei professione dirigebat: Idque praesertim obtinuit in summo Pontifice, & Patriarchis. De summis Pontificibus testes sunt Gelasius epist. 2., Liberatus Diaconus in Breviario c. 17., Gregorius M. L. 1. epist. 4. qui in epistola 24. universis Patriarchis & Primatibus data, consuetudinem hanc ejusque finem aperit, & cum fidei professione concludit. His adde Johannem Diaconum in ejusdem Gregorii vita l. 2. c. 3., & Anastasium Bibliothecarium in Zacharia Romano Pontifice. Hisce Synodicis res-
868 pondebant adinvicem. Unde idem Anastasius in Gregorio II. scribit. *Constantinopolitanus Antistes Synodicam ei misit, atque ad eum rescriptis idem usus est Pontifex*. Vide & Authorem Praedestinati l. 1. haer. 89., & Garnerium in notis ad caput 18. Liberati. Istiusmodi Synodicarum, quibus fidei

professio adnectebatur, finis erat, ut ejusdem confessionis, fidei, & dogmatum unitas servaretur. Quem finem praeclare expressit prior Synodica Eutychii Constantinopolitani Antistitis recèns electi, quam Vigilio direxit, & extat Collat. I. Synodi V. Hoc autem incipit modo. *Scientes quantorum bonorum caussa est pax Dei, custodiens corda & sensus Fidelium, & colligens eos, ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda divina mandata, & propitium Deum faciens in his, quae recta sunt concordantibus: ideo festinantes unitatem conservare ad Apostolicam Sedem vestrae Beatitudini manifestum facimus, quod nos semper & servavimus, & servamus fidem ab initio traditam à Magno Deo, & Salvatore nostro Jesu Christo Sanctis Apostolis, & ab illis in omni Mundo praedicatam, & à Sanctis Patribus explanatam, & maximè ab his, qui in Sanctis quatuor Synodis congregati sunt, quos per omnia & in omnibus amplectimur, & suscipimus.* Subjungit explicitam horum omnium professionem, seque fatetur suscipere epistolas à Romanis Pontificibus de fide editas. Addunt deinde acta. *Idem libellus scriptus est & ab Apollinario Sanctissimo Archiepiscopo Magnae Civitatis Alexandriae, & à Domino Sanctissimo Archiepiscopo Theopoleos.* Vigilius suae, quam misit, responsivae integram Synodicam inseruit, & ità exorditur. *Repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione, quod discordiae confusione submota, pacem Deus suae reformavit Ecclesiae, ut impleretur quod dictum est: Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratrès in unum. Valde enim nos in Domino exsultare convenit, quod caritatis vestrae scripto nobis est oblata professio, cujus tenor ità se se habet: Scientes quantorum bonorum caussa est pax Dei..... His autem & subscripsimus, hujus professionis Orthodoxae claritatem libenter amplexi, eadem nos per omnia in omnibus approbantes, custodituros, atque inviolabiliter servaturos Deo nostro profitemur auctore.* En mutua subscriptio; en confessio una, atque haec, ut in titulo Vigilius aït, dirigenda ab Eutychio *Episcopis sub se constitutis*. In his quoque Synodicis haeresum caussa vulgatis, consuevisse Patriarchas prolixiori fidei formulae anathematismos adjungere, docet Synodica epistola Sophronii Hierosolymitani Episcopi, quae legitur actione XI. Synodi VI. Eadem ratione si qui ex Primatibus

 extre-

extremum diem obirent; Romano Pontifici denunciabantur: quemadmodum in Encyclicis suis in caussa Lapsorum,
254. & schismatis Novatiani Dionysium Alexandrinum egisse, §. 2. ex Eusebio l. 6. c. 46. dictum est.

XIV. Quintò, sedula quoque erat primis temporibus Ecclesiarum solicitudo dirigendi per Encyclicas in universum Orbem Martyrum nomina, eorumdemque acta & gloriosos agones, & quidquid ad fidei disciplinaeque integritatem ab illis fuisset praestitum, denunciandi: illa quidem, ut, diptychis Sacris inserta, perpetuâ atque anniversaria solennitate recolerentur; haec vero, ut fideles novam peregrinamque doctrinam abs exemplis & dictis Martyrum discerent evitare. Imo & ipsos Martyres non absimiles fidelibus
circa ann. 167. dedisse Encyclicas, certum est, & exstat antiquissimi moris documentum. Smyrnensis enim Ecclesia acta martyrii S. Polycarpi Ecclesiis denunciavit, simulque docuit quae probare, & imitari martyria debeant. Epistolam integram refert Eusebius l. 4. H. E. c. 15., & quoniam nobilissimum exemplar est Encyclicarum, cùm pro nominibus Sacris diptychis inserendis, tùm pro veri agnoscendi martyrii tessera, ejusdem argumentum peculiari disceptatione infra regerendum, ex quo discere erit, Martyrum acta prius fuisse discussa, quàm martyrii praerogativa iidem donarentur. Nec in veris tantum denunciandis Martyribus accurato examine incedebant Ecclesiae, gestorum relationem ex ipsis Proconsularibus actis desumentes; sed siqui alienae Sectae homines mortem oppetierant, cautè discernebantur: quemadmodum à Smyrnensi Ecclesia factum est, quae seriem Martyrum Christi recensens, subjungit: *In quibus & Metrodorus quidam, qui Marcionis Sectae Presbyter dicebatur, flammis consumtus, interiit*. Exstat & Lugdunensis Encyclica altera, plurimaeque exstabant in Eusebiana *de Priscis Martyribus* elucubratione.

XV. Martyres Encyclicas suas dabant, quoties ad fidem bonosque mores servandos conducerent. Quum enim martyrii aestimium summopere promoverent Antistites, ut ad fortiter agendum, atque moriendum fideles pellicerent; Martyrum epistolas ac monita plurimi ex aequo faciebant
248. omnes. Id quod testatissimum reliquit S. Cyprianus in suis

epi-

epiſtolis, in quibus nihil hiſce libellis, ſcriptis, & epiſtolis frequentius atque commendatius. Legimus apud eundem n. 17. ſcriptam Confeſſorum omnium nomine epiſtolam, quam exaravit Lucianus, *Praeſente Exorciſta, & Lectore de Clero*, ut hoc charactere Encyclicam eſſe epiſtolam, qua univerſis Lapſis pacem indulgenter conceſſerunt, eſſet exploratum. *Scias nos univerſos, de quibus apud te ratio conſtiterit, quid poſt commiſſum egerint, dediſſe pacem: & hanc Formam per te & alijs Epiſcopis innoteſcere volumus*. Per Primatem enim, ut mox videbimus, ad ſuffraganeos deferebantur Encyclicae, ut vel exemplo eſt, ipſe Cyprianus, qui cum ob perſecutionem ſeceſſiſſet, hanc & aliam ejuſdem argumenti ad Presbyteros Carthaginenſes dedit, qui eandem Epiſcopis ſui Primatialis diſtrictus intimarent, ut ex epiſt. 18. & ſeqq. liquet. Atque eodem de argumento idem Cyprianus Epiſt. 68., quae eſt ad Stephanum Romanum Pontificem, recolens B. Martyrum, & Pontificum Cornelii, & Lucii literas Encyclicas de pace Lapſis danda, in hunc modum ſcribit. *Servandus eſt enim Anteceſſorum noſtrorum Beatorum Martyrum Cornelii, & Lucii* (Anteceſſores ſuos nuncupat propter unitatem Catholicae Eccleſiae, cujus Epiſcopatus unus eſt ab uno ad multos dimanans) *bonor glorioſus; quorum memoriam cum nos bonoremus, multò magis, Frater cariſſime, bonorificare, & ſervare gravitate, & autboritate tua debes, qui Vicarius, & Succeſſor eorum factus es. Illi enim Spiritu Dei, & in glorioſo Martyrio conſtituti, dandam eſſe Lapſis pacem cenſuerunt, & poenitentia acta fructum communicationis, & Pacis negandum non eſſe, literis ſuis ſignaverunt, quam rem omnes omninò ubique cenſuimus*. Conſenſus autem hujus rationem, vim, & Magiſterium ita pergit exponere. *Neque enim poterat eſſe apud nos ſenſus diverſus, in quibus unus eſſet Spiritus: & ideo manifeſtum eſt, eum Spiritus Sancti veritatem cum ceteris non tenere, quem videmus diverſa ſentire*. Ita de Martyrum, atque imprimis Pontificum Encyclicis praeclarè ſentiebat Cyprianus.

XVI. De Traditoribus communione privandis, ſi Laïci fuerint, ſi verò Clerici, deponendis, ante annum 300. nullum exſtat decretum ſcriptum, niſi quod *Salutem* vocantes, ediderunt univerſae Fraternitati Martyres, quodque Decre-

tum, sive Epistolam integram, supra, ubi de Salutatoriis, attulimus. Etenim Traditorum Epocham, & terminum statuit S. Augustinus unà cum Epocha persecutionis Diocle-
396 tianeae, lib. 7. de Baptismo contra Donatistas cap. 2. *Post Cypriani mortem quadraginta, & quod excurrit annis peractis, traditio Codicum facta est, unde coeperunt appellari Traditores*. Cum enim an. 258. supremum obierit diem B. Martyr Cyprianus, meritò 40. post annos Traditorum crevisse turbam annotat Augustinus. Hinc edictum in laudata Encyclica emanasse, commonstrant SS. Saturnini, & Sociorum citata in superioribus acta, in quibus n. 2. legitur. *Temporibus namque Diocletiani, & Maximiani bellum Diabolus Christianis indixit isto modo, ut Sacrosancta Domini Testamenta Scripturasque Divinas ad exurendum peteret ...... Sed non vult exercitus Domini Dei immane praeceptum, sacrilegamque jussionem perhorruit, & mox fidei arma corripuit, descenditque in proelium, non tam contra homines, quàm contra Diabolum pugnaturus*. Mox Traditorum crimen sugillatur, authoresque poenarum in Traditores editarum exponuntur: *Et quamvis tradendo Gentilibus Scripturas Dominicas, atque Testamenta Divina profanis ignibus comburenda, à fidei cardine cecidere nonnulli, conservando tamen eas, & pro ipsis libenter suum sanguinem effundendo fortiter fecere quamplurimi: quique pleni Deo, devicto atque prostrato Diabolo, victricem palmam in passione gestantes, sententiam in Traditores, atque in eorum consortes, qua illos à communione Ecclesiae rejecerant, cuncti Martyres proprio Sanguine consignabant. Fas enim non fuerat, ut in Ecclesia Dei simul essent Martyres, & Traditores*.

Consuevisse equidem Martyres sermonibus, & epistolis praesentes, atque absentes edocere, saepe memorat Euse-
315. bius, ubi illorum recenset epistolas. Et author Martyrum Numidarum, qui illorum martyrium in epistola perscripsit, & exstat apud Surium die 1. Maii, & apud Baronium ad ann. 262. pag. 552., haec memoriae prodidit. *Horum tanta charitas fuit, & tanta dilectio, ut licet taciti possent jam devotae, & obsignatae virtutis exemplis fidem Fraternitatis exstruere: tamen ad stabilitatem perseverantiae latius consulentes, pectoribus nostris rorem tractatus salutaris infunderent. Neque enim tacere poterant, qui Dei sermonem videbant. Nec*

mirum, si paucis illis diebus tam largè nostrum omnium mentes eorum tractatus salubris animavit, in quibus jam Christus, micante gratia de proxima passione, fulgebat. Erat itaque Martyribus consuetudo, erat in fidelibus harum Epistolarum aestimium.

XVII. Sed diligentius animadvertenda est supradicta Martyrum Saturnini, & sociorum comminatio, ut quomodo scriptum à Martyribus decretum, in Ecclesiam ipso persecutionis tèmpore publicatum, Traditores coëgerit ad latas subeundas poenas, accuratius intelligamus, opinionique quorumdam occurramus, qui praedictum decretum ab Arelatensi I. can. 13. emanatum credunt. Supponit enim Concilium, jam firmatam, atque in Ecclesia receptam adversus Traditores disciplinam; nec aliud agit quicpiam, nisi calumniatorum, cujusmodi Ingentius fuerat, refraenare audaciam, & constituere, nequis condemnetur, cujus reatus traditionis ex publicis actis non plane constiterit: Quos solos vult, *ab ordine Cleri amoveri*. Itaque non Arelatense Concilium Traditores primum scripto decreto publicavit, sed Martyres in sua Encyclica, quam Episcopi per Orbem probantes, consensu suam fecerant. Equidem ante Concilium Arelatense, in Cirta XI. Episcopi congregati pro ordinatione Silvani, electi Cirtae, seu Constantinae in Numidia Episcopi, quòd traditionis rei essent, in subselliis velut Judices minimè sederunt, sed semet depositos confessi sunt. Et posteaquam Secundus Numidiae Primas, caussam Deo reservans, se & reliquos facinoris ejusdem consortes absolvisset, *Dixit Secundus: Sedete omnes. Tunc dictum ab omnibus, Deo gratias, & sederunt*. Ut refert Optatus lib. 1. Quod quidem idem erat, atque absolutos pronunciare à depositionis poena, qua ob traditionis confessum crimen erant mulctati. Reos enim Episcopos extra subsellia, & stantes in Conciliis examen subituros adsuisse, legitur in Collat. Carthag. die 1. *Id autem nobis expedit, id necesse est, ut quum caussa peroratur, quum prius incipitur, ut etiam personae constent, stare singulos deceat, quibus subire contigit disputationis examen*. Hinc in Chalcedonensi Synodo Dioscoriani in medio stetere, & disceptatio acris in Theodoritum mota est, contra quem interpellarunt Dioscoriani,

314 305 368 411 451

449 utpote in Latrocinali Ephesino depositum, ne cum ceteris Catholicae partis Episcopis sederet, sed primùm quomodo, quave ratione sedens Concilio adesse posset, disceptaretur, ut Actione I. Concilii ejusdem legimus.

XVIII. Crimini autem dubio procul vertebatur ante Diocletianeam persecutionem tradere Sacros Codices, in quos sub initium quàmmaximè persecutores exarserant. Rei hujus
405 documentum exhibet Prudentius περὶ στεφ., hymno 5., apud quem Datianus Praetor, cum Vincentium multis jam cruciatibus petiisset, ut fidem Christo datam exueret, hominis Deo pleni expugnaturus constantiam, postulat, ut libros sacros saltem exhibeat, Numinibus adeo invisos, atque in hunc modum Martyrem urget.

Si tanta callum pectoris
Praedurat obstinatio,
Pulvinar ut nostrum manu
Abomineris tangere:
Saltem latentes paginas
Librosque opertos detege,
Quo secta pravum seminans
Justis crematur ignibus

Annotanda verba illa, *Quo Secta pravum seminans*. Cum enim Vincentius Diaconus esset, cui sacra publica scripta tradebantur custodienda, asserere conjectando possumus, Judicem intellexisse, atque exurendas postulasse Epistolas hasce Encyclicas, seu Salutatorias, quibus per Orbem disseminatis, vera dogmata, fideique unitas custodiebantur. Sed & haec tentamenta aspernatus fortissimus pietatis athleta, secreti sacrique Arcani tenax ad vitam usque profundendam, reposuit.

Quem tu malignè mysticis
Minitaris ignem literis
Flagrabis ipse hoc justius.
Romphaea nam coelestium
Vindex erit voluminum,
Tanti veneni interpretem
Linguam perurens fulmine.

Quamvis ergo grave eſſet traditionis crimen, nullam tamen hactenus conſtitutam illi poenam fuiſſe, deprehendimus, nec ea ſcripto primitùs evulgata reperitur, niſi ſub
initium Diocletianeae perſecutionis à laudatis Martyribus 284
in ſua illa Encyclica, quam expoſita in ſuperioribus ratione Epiſcopi adprobarunt. Martyres enim Encyclicas haſce emittentes, publico Eccleſiarum bono profuturas, ad Epiſcopos, atque imprimis ad Primates dirigebant, ut Synodici decreti vim authoritatemque deinceps obtinerent.

Quae hactenus pertractavimus, praecipua fuere Encyclicarum argumenta, atque uſitatior materies. Haec enim omnia Eccleſiarum bonum, publicamque inſtitutionem reſpicientia, publico etiam ſcripto omnibus intimari decebat, ut communi acceptatione, ac ſubſcriptione firmata, univerſis prodeſſent ad fidei, religionis, diſciplinaeque unitatem.

§. V.

DE EXAMINE PRAEMISSO IN ENCYCLICIS SIVE CONDENDIS, SIVE RECIPIENDIS.

Synopſis.

I. *Eccleſia Divino Spiritu regitur*. II. *Quid apud Romanos jus primae relationis*. III. *Eo jure Petrus interlocutus eſt, & ſubinde Jacobus, quatenus Civitatis Epiſcopus, anteaquam Synodica in Concilio Hieroſol. conderetur*. IV. *Preſbyteri Doctores Antiochiae, & alibi electi, ad examen admiſſi*. V. *Presbyterium in Ignatii Epiſtolis commendatum*. VI. *Hoſce Presbyteros nuncupat Apoſtolos*. VII *Eadem appellatio variis monumentis adſtruitur*. VIII. *Epiſcoporum, & Presbyterorum conſenſio magni erat ponderis*. IX. *Presbyterorum DD. conſecratio*. X. *Doctores antonomaſticè dicti Presbyteri*. XI. *Inſurgente haereſi, Epiſcopus loci contrahebat Presbyterium, & ſimul condebant Encyclicas*. XII. *Epiſcopi Presbyterio confidebant*. XIII. *Epiſcopi nihil ſine illo decernebant, ex Cypriano*. XIV. *Rei hujus documentum in Eccleſia Romana ſub Cornelio*. XV. *De condendis, aut*

ſuſci-

suscipiendis Encyclicis examen in Presbyterio institutum. XVI. *DD. Presbyterorum vota, & sententiae Encyclicis annectebantur.* XVII. *Caussa Libellaticorum per Encyclicam terminata.* XVIII. *Similiter caussa Arii.* XIX. *Activum Ecclesiae in hisce Epistolis Magisterium vendicatur.* XX. *Partes examinis proponuntur.*

I. EA est ratio, qua dirigit & ducit Spiritus Sanctus Ec-
clesiam, cum ipsa usque ad seculorum consummatio-
nem ex Christi Domini promissione mansurus, ut humana
media non auferat, nec eam Phanaticorum modo ejusdem
impulsum experiri velit, sed illa quoties adhiberi convenit,
expeditve, proponat ipse, & ad finem suggerat opportu-
niora: ita ut quum ea alioquin per semet defectibilia sint, ut-
pote ex hominum labore, atque industria comparata; pecu-
liari virtute assistens Divinus Spiritus, in decernendis prae-
sertim controversiis certissimus ductor sit, & author. En-
cyclicarum prior, & augustior forma proponitur nobis in
Synodica Hierosolymitani Concilii Actorum 15. Apostoli
47 in ea condenda, cum Spiritum S. nedum adjuvantem, sed
etiam perfectissimè inhabitantem haberent, non ex privato
cujusdam judicio praepostero, & festinante decernere vo-
luerunt, sed diligens ac sedulum praemisére in controver-
sia dirimenda examen. Turbas commoverant usquequaque
Judaïzantes, ad quas compescendas conveniendum in coe-
tum, duxerunt Apostoli, adsciscendos socios Doctores, Se-
315 niores scilicet, quos Chorëpiscopos vocat can. 13. Neöcae-
sariensis Synodus, audiendos disceptantes, & adinstar legitimi
coetus, actis discussis expensisque, ultimam proferendam sen-
tentiam.

II. Spectabilius apparebit instituti examinis ordo, si ju-
ra in dicendo Romani Senatus spectemus, eorumque do-
cumentum ex gravi illa concertatione Senatum inter &
Exercitum de jure deligendi Principis repetamus. Utraque
274 pars, Aureliano Imperatore interfecto, eam sibi praeroga-
tivam vendicabat, atque ita Senatus hinc, inde milites di-
310 sceptarunt, ut, referente Flavio Vopisco in Tacito, *dum-
que id saepius fit, sextus peractus est mensis*. Consul itaque
in Senatu electionem proposuit. *Post haec quum Tacitus*,

qui erat primae sententiae Consularis, sententiam incertum quam vellet, dicere. Sequitur secunda sententia, de qua Vopiscus ibidem: *Praeterea qui post Tacitum sedebat Senatus Consularis, Metius Fulconius Nicomachus in haec verba disseruit.* Ordinem eundem servatum in Probo notat. Hinc praerogativa audit primae relationis in judiciis ferendis, velut majoris authoritatis specimen. Tacitum vero renuentem in ea animorum commotione, de jure summarum potestatum contendentium, oblatam decretamque Imperatoris dignitatem capessere, Senatus & rationibus, & authoritate pellicere adgressus est; quae omnia prolixe Vopiscus enarrat.

III. In illo itaque Apostolico coetu, quem futurum reliquorum exemplar Apostoli proposuerunt, Petrus illorum Coriphoeus & Princeps, & Jacobus Hierosolymorum Episcopus, velut Praesides, sederunt. Hinc factum, ut in Conciliis sive Oecumenicis, sive Nationalibus post constitutum Praesidem sederet Episcopus Civitatis, in quam coetus convenerat. Sic in Antiocheno Eusebius Nicomediensis & Fla-
cillas Episcopus Antiochenus praesederunt, ut Athanasius 341
lib. de Synodis, & Socrates lib. 2. c. 10. prodidere. Simili- 326
ter in Ephesino generali Concilio unà cum Cyrillo primas 440
egit partes Memnon Ephesinus Episcopus, ut ipsa Conci- 431
lii acta testantur. Petrus ergo jure primae relationis sermonem habuit, probavitque ex visione, sibi coelitus oblata, gentes haud teneri ad legalia cum Evangelio jungenda. *Viri Fratres, vos scitis, quoniam ab antiquis diebus in nobis elegit, per os meum audire gentes verbum Evangelii, & credere.* Actorum 15. v. 7. Ad hanc Petri interlocutionem confirmandam accessere suo calculo Paulus, & Barnabas, *narrantes quanta Deus fecisset signa, & prodigia per eos*, unde satis comprobata erat visio, & divina edita revelatio: quippe Deus tot portenta apud gentes, quae legalia praetermiserant, & circumcisionis jugo subjici detrectabant, minimè perpetrasset, si Evangelica fides ad perfectum religionis cultum sufficiens non fuisset. Jacobus vero Hierosolymitanus Episcopus congestis tandem Sacrorum Bibliorum testimoniis, ostendit veritatem hanc à Prophetis fuisse praenunciatam, antiquanda videlicet esse legalia, cum novum tabernaculum per Christum induceretur. Istiusmodi autem praemisso exa-

mine,

mine, magna illa, ut B. Lucas loquitur, finem accepit diſceptatio, ac deinde Synodica ad Provincias directa eſt, ſimulque data forma, juxta quam ceterae quotquot emergere poterant diſceptationes tranſigendae eſſent. Haec itaque prima eſt Synodica, & primum Encyclicarum deinceps emanatarum exemplar, quas omnes diligenti praehabito examine conditas, aggredimur oſtendendum.

Verum quod contingit in condendis legibus, ſive potius in conditarum expendenda dignitate, ac merito, ut, niſi prae oculis habeantur ſummarum poteſtatum jura, aſſeſſores, Conſiliarii, reliquique Miniſtri, atque eorumdem in decernendo agendoque prudentia, & induſtria, vix illarum pondus & aeſtimium percipi queat: ita prorſus, niſi judiciorum primitivae Eccleſiae ordo, atque in decernendo adhibita cautio diligenti indagine perquiratur, conditarum Encyclicarum, & ſimilium Eccleſiae decretorum naturam nuſquam pro dignitate aſſequemur. Iccirco breviter indicandi ſunt modi, quibus Epiſcopi judicium quodvis ſive decretum, publico Eccleſiarum bono emanatum, evulgare conſueverunt.

IV. Ab Apoſtolis ipſis, atque à prima Chriſtianorum Eccleſia formam repetamus, ab ipſa ſcilicet primaeva origine nominis Chriſtiani. Antiochena haec eſt, de qua Lucas in actis cap. 13. v. 1. *Erant autem in Eccleſia, quae erat Antiochiae, Prophetae, & Doctores*. Hos denique abs prudentia & rerum gerendarum conſilio Paulus, Johannes, aliique in ſuis epiſtolis Presbyteros indigetarunt. Adfuere iidem Hieroſolymitanae Synodo; & quemadmodum hîc adhibiti fuerunt conſeſſores, aſſeſſores, in judicio Socij, atque ex aequo in Synodica cum Apoſtolis in judicantium, ac imponentium cenſu leguntur habiti, ita in Eccleſia qualibet erant Presbyteri Doctores, quorum coetus Presbyterium appellabatur, & quos Epiſcopi dirigendorum, ac decernendorum Socios habentes, eorumdem conſilio in Eccleſiis regundis utebantur.

V. Presbyterorum Doctorum inſtitutionem, atque Apoſtolico ſeculo uſum, & aeſtimium repraeſentat Apoſtolorum diſcipulus S. Ignatius in ſuis non interpolatis epiſtolis, in
101 quibus pleriſque omnibus unà cum Epiſcopo Presbyterium

ſalutat. In epiſtola enim ad Smyrnaeos monita fidelibus pro ſuſcepta fide retinenda tradit, atque inter alia illud urget. *Omnes Epiſcopum ſequimini, & Presbyterium, ut Apoſtolos*. Quae verba laudantur à Damaſceno 2. Parall. 25. 740
Epiſtolam deinde claudit eorumdem ſalutatione. *Saluto Deo dignum Epiſcopum, & Deo decorum Presbyterium*. Ultima haec verba aliter alia legit translatio: *Presbyteros Doctores*. Conſonantiam porrò ab Epiſcopo, & Presbyterio in dirigendo, & decernendo ſervandam, hunc in modum in epiſtola ad Epheſios data proponit: *Unde decet vos in Epiſcopi ſententiam concurrere, quod & facitis: nam memorabile veſtrum Presbyterium, Deo dignum, ita cooptatum eſt Epiſcopo, ut chordae Citharae*. Et mox ibid. §. 20. hortatur omnes, *ut obediatis Epiſcopo, & Presbyterio*. Univerſis quidem in epiſtolis eadem repetit, nec uſquam Epiſcopum à Presbyterio divellit, ſed perpetuo conſpirantes ad ſervandam unitatem animos repraeſentat. Unde Magneſianos his alloquitur. *Hortor, ut hoc ſit veſtrum ſtudium, in Dei concordia omnia agere, Epiſcopo praeſidente Dei loco, & Presbyteris loco Senatus Apoſtolici*. Ad utriuſque conſeſsus commendandam dignitatem ſubjungit: *Quemadmodum igitur Dominus ſine Patre nihil facit ipſi unitus, neque per ſe ipſum, neque per Apoſtolos, ita neque vos ſine Epiſcopo, & Presbyterio quidquam agite*. Pergit num. 13. eoſdem hortari, ut in una fide, & unione perſeveranter degant, *Cum digniſſimo Epiſcopo veſtro, & digne contexta ſpirituali corona Presbyterii veſtri*. Nec aliter concordiam hanc Epiſcopum inter, & Presbyterium urget in epiſtola ad Philadelphienſes, de uno altari differens. Illud enim, inquit S. Martyr, unum eſſe debet ob ſacrificii, & hoſtiae unitatem, *Sicut unus eſt Epiſcopus cum Presbyterio*. Propoſitam utrique obedientiam, ejuſque neceſſitatem pugnantiſſimis hiſce verbis perurget. *Clamavi cum interiiſſem, locutus ſum magna voce: Dei Epiſcopo, & Presbyterio attendite*. Noverat equidem vir ille Apoſtolicus, quam formam pro Eccleſiarum inducendo efformandoque regimine Apoſtoli Magiſtri commendaſſent, qui abſque Presbyteris nihil agendum duxerant, & Epiſcopis à ſe conſtitutis ſolicitudinem demandabant efformandi Presbyterii. Quapropter ad Trallianos ſcribens, ſedulo monet, revereri Epiſco-

pum, *& Presbyteros, ut consessum Dei, & ut conjunctionem Apostolorum*. Addit ab exemplo Antiochenae primae Ecclesiae, in qua à Petro Episcopus substitutus ipse fuerat. *Sine his Ecclesia non vocatur*. Ecclesiae enim Antiochenae hanc Lucas ipse attribuit praerogativam, quod cum Episcopis Presbyteros Doctores haberet. Rationem autem sui dicti subjungit in eadem epistola num. 7. *Qui intra altare est, mundus est; qui vero extra est, non est mundus: hoc est, qui sine Episcopis, & Presbyteris quicquam agit, is non est mundus in conscientia*. Tandem concludit: *Valete in Jesu Christo subjecti Episcopo, ut Dei mandato, & similiter Presbyterio*.

VI. Praetereundum non arbitramur sine diligentiori commentario ejusdem epistolae locum, qui accuratè expensus hujus Presbyterii institutionem, & munera magis comprobabit, simulque hinc constabit cùm examen rerum omnium ab his susceptum, tùm quomodo acquieverint tutò fideles decretis, aut monitis abs illorum coetu emanatis. Scribit itaque Ignatius in ea epistola num. 71. de quibusdam à fidelibus refugiendis, & mox addit. *A talibus igitur vos custodite: quod fiet, si inflati non fueritis, & indivulsi manseritis à Deo Jesu Christo, & Episcopo, & praeceptis Apostolorum*. Quo loci voce Apostolorum non ipsos equidem à Christo delectos Apostolos intelligit, sed hauddubie Presbyteros. Apostolos enim ubicumque in epistolis suis memorat, praeponit Episcopis: In hac tantum postposuit; unde asseramus necesse est, Presbyteros ibi Apostolorum voce cohonestari ob Doctoratus munus, quo prae aliis fuerant insigniti.

65 VII. Hinc lucem foeneratur Hermetis locus l. 3. Similitud. 9. ita differentis. *Quadraginta vero Apostoli, & Doctores sunt praedicationis Filii Dei*. Undenam tot Apostolos in uno loco vocaret, nisi eo nomine Presbyteros Doctores intelligeret, qui Evangelio praedicando operam locarent suam, Urbes, regionesque animarum quaestu perlustrantes. Apostolico equidem & proximo seculo vocis hujus notio, & usus frequens audiebatur. Iccirco postquam Manes ab Archelaö in disputatione publica victus, aufugit apud Diodorum Presbyterum in Vico Charensi, hunc inter & Haeresiarcham nova indicta est disputatio, coram illius Vici po-

pulo.

pulo. Advenit inopinatò auxiliator Archelaüs, cujus ad- 278
ventum hac notione produnt acta, à Cl. Zachagna edita in
Monument. vet. *Multitudo vero auditorum adventum Arche-
laï, veluti Apostoli praesentiam, opinata est pro eo, quod ad
Verbi defensionem tam paratus, & tam promtus existeret*. Imo
& ipse Manes Apostoli sese titulo decorare non est veritus in
Epistola Encyclica, quam sequacibus direxit, & cujus pas-
sim meminit Augustinus, annotans *Christi Apostolum* se illum
inscripsisse. In disputatione quoque sua cum Archelaö idem 396
praeseferre ausus est. *Tu quoque*, inquit, *Archelaë, benè me
de Deo sentientem, dignamque opinionem de Christo retinentem
verbis molestissimis obtundis, licet talè sit Apostolorum genus*. Di-
xerat enim antea id ipsum in disceptatione, sic Auditores
compellans. *Ego, viri Fratres, Christi quidem sum discipu-
lus, Apostolus vero Jesu; pro nimia autem humanitate Marcelli
adesse festinavi, ut qualiter oporteat observare modum Divinae
Religionis eum edoceam*. Et mox. *Testimonium accipite, Apo-
stolum me esse Christi electum*. Hùc etiam referendum est,
quod Dissertationis initio dicebamus ex Eusebio, Themi- 172
sionem usurpasse Apostoli nomen, & Epistolam catholicam
conscripsisse ad Christianos omnes dirigendam. Atque hoc
sensu libellus Synodicus Apostoli vocem usurpat, quam Con-
stantino M. tuenti, atque promoventi Christianam Religio-
nem tribuit, recolens Nicaena acta. *Constantinus inter Chri-
stianos Imperatores Apostolus*. Hinc etiam fit, ut Cyprianus 248
Novatianorum artes depingens, dicat, *Novatianum per plu-
rimas Civitates novos Apostolos suos mittere*. Quando videli-
cet Urbis Episcopatum usurpans cum adversus Cornelium,
tùm etiam adversus Encyclicam ab Orbis Episcopis scriptam
pro Lapsis venia donandis, circumquaque cum Antencycli-
ca Presbyteros suos direxit. Qua de re alibi commodius dis-
seretur. Presbyteri itaque Doctores, istiusmodi officio at-
que exercitatione ad fidei disciplinaeque custodiam ordina-
ti, Apostolorum nomine indigetantur, eorumque sequenda
praecepta dixit Ignatius. Non absimili phraseologia usus
est Irenaeus l. 4. c. 20. scribens: *Sacerdotes sunt omnes Domi- 167
ni Apostoli, qui neque agros, neque domos haereditant hic, sed
semper Altari, ac Deo serviunt*. Equidem Presbyteris Docto-
ribus id etiam muneris injunctum erat, ut vexatas erro-

rum contagio regiones peragrantes, infectos expurgarent, atque peregrinarum doctrinarum ſatoribus occurrerent. Ut propterea mirum non ſit, eos Apoſtolorum nomine dignos fuiſſe habitos.

VIII. Inſtitutum hocce Presbyterii, & Epiſcopi, eorumdemque in examine, & doctrina concordiam commonſtra-
65. vit Angelus Hermae l. 1. viſione 3. *Lapides quem illi quadrati, & albi convenientes in commiſſuris, ii ſunt Apoſtoli, & Epiſcopi, & Doctores, & Miniſtri, qui ingreſſi ſunt in clementia Dei, & Epiſcopatum geſſerunt, & docuerunt, & miniſtraverunt ſanctè, & modeſtè electis Dei, qui dormierunt, quique adhuc ſunt, & ſemper cum illo convenerunt, & in ſe pacem habuerunt, & à ſe invicem audierunt.* Quibus equidem illorum officia, diligens adhibitum examen, doctrinaeque concordia ad regimen ordinata, atque ad fidelium bonum, graphicè deſcribuntur.

IX. Horum autem Presbyterorum Doctorum dignitas ex eo etiam elucet, quod nonniſi cautiſſimo delectu, & exteriore quadam ſacra caeremonia ad munus hocce deputarentur. Per manus enim impoſitionem, per certos ritus, & deprecationes ab Epiſcopo deputari debuiſſe, docet etiam apud Armenios Vertabieti, ut vocant, ſeu Eccleſiae Doctoris conſecratio, quam cum natio illa, tum antiquiores Orientales in hunc uſque diem adhibent, qui nec ad Epiſcopatum quemquam aſſumunt, niſi ſacra illa deputatione praemiſſa. Rei hujus veſtigia reperire licet in Cypriano epiſt. 24. ſcribente. *Ut quando cum Presbyteris Doctoribus Lectores diligenter probaremus, Optatum inter Lectores Doctorem Audientium conſtituimus, examinantes an congruerent illis teſtimonia, quae eſſe debent in iis, qui ad Clerum probantur.*

X. In priſca equidem potiſſimum Eccleſia Presbyteri Doctores fuerunt dignitate quadam praeter Sacerdotalem inſigniti. Unde qui antonomaſticè Presbyteri vocabantur, iidem celeberrimi erant Doctores: proindeque nil mirum, ſi Clemens Presbyter Alexandrinus, Tertullianus Presbyter Carthaginenſis, Rufinus Presbyter Aquileïenſis, aliique doctrina ſcriptiſque celebriores indigetantur, eo mehercle titulo cohoneſtati, non quod ſimplici Sacerdotali conſecratione munerati eſſent (erant enim complures alii Sacerdo-

tes, qui tamen Presbyteri nequaquam vocabantur) sed quod praeter Sacerdotii ordinationem praerogativa gauderent Ecclesiastici Doctoratus, quo à ceteris in gradu, ac regimine secernebantur. Hinc in Canonibus Ancyranis, & Neöcaesariensibus, ann. 314. & 315. editis, discrimen ponitur in poenis Sacerdotum lapsorum, per quas vel auferebatur illis oblatio, vel sessio concessa Presbyterorum gradui: adeo ut quibusdam, interdicta oblatione, sessio concederetur Presbyteratus. Quod equidem praerogativam designat aliquam, qua supra reliquos simplices Sacerdotes, Presbyteri Doctores praeeminebant.

XI. His ita de Presbyterorum Doctorum in primitiva Ecclesia institutione, scopo, atque aestimio disputatis, pronum erit deprehendere rationem, qua Encyclicae condebantur, conditaeque, & Ecclesiis intimatae ad consensum, & subscriptionem recipiebantur. Enata haeresi quapiam, & nova peregrinaque doctrina per Impostores inducta, Primas, vel Episcopus Presbyteros ad Concilium vocabat, vel si per tempus liceret, Episcopos: reque maturè in Presbyterio discussa, quod communi consilio decretum erat, id deinde ad proximae regionis Ecclesias dirigebatur, quae, advocato pariter Presbyterio, ac recitata primùm Encyclica epistola, si receptae in ea doctrinae concors deprehendebatur, subjectis populis intimabant. Atque hac ratione ultrò citròque transmissâ Encyclicâ, Episcoporum consensum & subscriptionem praestolari consuetum erat. In singulis Dissertatione II. censendis Encyclicis, cautelam hanc religiosè fuisse adhibitam, quamcertissimè ostendemus. Satis modo sit notiones institutionis hujus generaliores tradidisse, quibus de diligenti praemisso, concomitante, aut subsecuto examine in condendis recipiendisque Encyclicis sufficienter constet.

XII. Episcopi itaque ad Apostolicae Antiochenae Ecclesiae exemplum, Presbyterio inconsulto, de caussis Ecclesiasticis decernere consueverunt omnino nihil. Sic quum Carthagine suscepta est cognitio caussae Gemnitii Presbyteri, qui tutorem gesserat, Cyprianus, anteaquam quidquam pronunciaret, Presbyteros, quos in caussae cognitionem socios admiserat, sententiae quoque ferendae socios habere voluit. 248

Quod testatur epist. 66. *Graviter commoti sumus Ego, & Collegae mei, qui praesentes aderant, & compresbyteri mei, qui nobis assidebant*. Cypriano itaque Primati assidebant Collegae Episcopi, nec non compresbyteri. Sessio equidem haec, ut ex laudatis Conciliis vidimus, grandis erat praerogativa;
196 quam illis etiam verbis expressit Tertullianus de Pudicit. c. 7. *Differentiam inter ordinem, & plebem constituit Ecclesiae authoritas, & honor per ordinis consessum sanctificatus*. Istiusmodi autem exterior honoris ordo abs antiquissima Ecclesiae insti-
167 tutione manavit, referente Irenaeo l. 4. c. 44. de quibusdam intrusis Presbyteris, *qui Principalis consessionis bonore elati sunt*. Apparet idem ex Cypriano, qui quum ad Presbyteri Doctoris gradum quempiam provexisset, scribit ad Clerum epist. 34. *Presbyteri honorem nos illi jam designasse sciatis, & sessuri nobiscum*. Ubi pro insigni quapiam praerogativa consessum hunc specialiter annotat. Hinc etiam honor
314 Sedis in Ancyrano can. 1. vocatur. *Hos ergo placuit honorem quidem sedis retinere*. Et can. 17. agens de Episcopis ordinatis, sed quos non recipit populus, iis tantum *Presbyterii primum ordinem concedit, & ut Presbyteri residere*. Itaque Presbyteri Doctores Episcopo in Ecclesia assidebant, quorum
398 convictus domi quoque eidem necessarius erat, ex Carthag. Conc. can. 35. *Episcopus in Ecclesia, & in consessu Presbyterorum sublimior sedeat, intra domum vero Collegam se Presbyterorum esse cognoscat*. Consessum, ejusque situm graphicè
370 pingit Nazianzenus in carmine de Basilica S. Anastasiae.

Sede alta, aut alta considere mente videbar:
Nam neque per somnum mente superbus eram.
Presbyterique graves sellis utrique sedebant
Demissis, aetasque lecta ducesque gregis
Vestibus in niveis adstabat turba ministrans.

354 Et Hilarus Diaconus in Comment. ad 1. Corinth. c. 14. consessum Presbyterorum ex Seniorum Synagogae forma in hunc modum describit. *Haec traditio Synagogae est, quam nos vult sectari Apostolus, quia Christianis quidem scribit, sed factis ex gentibus, & non ex Judaeis, ut sedentes disputent Seniores dignitate in Cathedris, sequentes in subselliis, novissimi in*

pavimento. Confeffus itaque praerogativa honoris erat argumentum.

XIII. Sed ad Cyprianum regredientes, ulterius nonnulla ab ipfo difcimus, ex quibus Presbyterii dignitas, & illius in cauffis atque fententiis dicundis neceffitas plane conftat. Inter ceteras ad Carthaginenfes Presbyteros Doctores fcriptas, duas feligimus epiftolas, in quibus, quum femet perfecutioni fubduxiffet, è receffu plura ad paftoralem Ecclefiae folicitudinem fpectantia fcripfit, illud tamen fancte religiofeque teftatus, fixum fibi effe atque conftitutum, abfque illorum confilio nihil omnino decernere. Qua de re in epift. 6. *Ad id verò quod fcripferunt compresbyteri noftri Donatus, & Fortunatus, Novatus, & Gordius, folus refcribere nibil potui, quando à primordio Epifcopatus mei ftatuerim, nibil fine confilio veftro, & fine confenfu plebis meae privatim fententiâ gerere. Sed cum ad vos per Dei gratiam venero, tunc de iis, quae vel gefta funt, vel gerenda, ficut mutuus bonor pofcit, tractabimus*. Et in epift. 13. ad eofdem data, iterum illis inconfultis nihil fe ultima fententia deliberaturum repetit. *Cum Fraternitatis noftrae vel utilitas, vel neceffitas fic utique gubernetur, fi à vobis inftructi rerum gerendarum, confilium limare poffimus*.

XIV. Eadem Romanorum fuit confuetudo; unde & ab ipfo Petro, & deinceps ab aliis fufcepta eft, atque ufu firmata in affignandis Pontifici Presbyteris, ceu Affefforibus, ac Confiliariis, ut vetera monumenta teftantur. Hac de re Cornelius Pontifex in epiftola Cypriano data edifferit, occafione, qua Antiftitem Carthaginenfem, & per ipfum Africanarum Provinciarum Epifcopos certiores facit, Novatianorum complures à Schifmate regreffos, atque ad meliorem frugem effe converfos. De ratione enim fufcipiendi ad poenitentiam Schifmaticos fe cum Presbyterio deliberaffe teftatur his verbis. *Qui cum veniffent, & à Presbyteris, quae gefferant exigerentur, noviffime quod per omnes Ecclefias literae calumniis, & maledictis plenae, eorum nomine frequentes miffae fuiffent, & pene omnes Ecclefias perturbaffent, circumventos fe affirmaverunt ...... Omni igitur actu ad me perlato, contraxi Presbyterium*. Videat B. L. ordinem fervatum: Poenitentiarii Doctores Presbyteri acta regrefforum à Schifmate, & 251

poenitentiam trutinabant. Encyclicas calumniis oppletas contra Cornelii Encyclicas emiserant Novatiani; has imprimis ad examen adducunt Doctores. Quoniam vero ex illorum confessione deprehensum est, deceptos eosdem fuisse & seductos, rem ad Cornelium Doctores referunt, & Pontifex, contracto Presbyterio, deliberaturus sedit. Adjicit quinque cum Presbyterio adsuisse Episcopos, gesta ad examen revocaturos, ut condigna poenitentia An[illegible]icarum facinus puniretur: atque insuper Episcopos, ac Presbyteros vota sua scripto exarasse, quae ut Cyprianus dignosceret, ad Epistolae calcem adjunxerint, *&. ut motum omnium, & consilium singulorum dignosceret, & sententias nostras, placuit in notitiam vestri perferre, quas & subjectas leges*. Amanuensium incuria excidêre vota compresbyterorum, & Episcoporum sententiae, quae si superessent, dilucidiùs praemissum examen in id genus epistolis emittendis commonstrarent.

XV. Cum itaque haec contrahendi Presbyterii consuetudo accuratissimè observaretur, qualibet urgente publica Ecclesiarum necessitate, arduum non erit rationem deprehendere, qua conderentur Encyclicae, conditaeque ab Ecclesiis susciperentur. Ut enim in reliquis ad Ecclesiae doctrinam atque regimen spectantibus, ita in controversiis, Encyclicarum medio finiendis, ut illibata servaretur fides, potissima Episcoporum solicitudo erat, Presbyterium contrahere, atque Ecclesiarum professionibus, & Salutatoriis epistolis accuratè expensis, quae in earumdem Archivis quam diligentissimè servabantur, rem disceptatam trutinare, & decernere quid unamini Ecclesiarum professioni, & communi traditioni adversaretur, & quid concordi omnium sententia esset receptum, ut idipsum Ecclesiis singulis intimatum, atque ab eisdem non absimili examine susceptum, confirmaretur, & quidquid alienum contrariumque erat, respueretur. Plerumque in abstrusioribus rebus Encyclicae Epistolae vota Episcopi, & Presbyterii annectebantur. Innumera exstant receptae consuetudinis documenta, quae, quoniam singula persequi est alterius instituendae Dissertationis argumentum, expendenda ibidem reservamus. Unum vel alterum adduxisse sat erit, ex quibus facti hujus exami-

nis praeclara vestigia quaedam deprehendantur.

XVI. Ac primum quidem proferimus monumentum ex epistola Cleri Romani, Sede vacante, Cypriano data, in qua & Presbyteria coacta, & celebratas Episcoporum Synodos laudat, ut Libellaticorum terminaretur controversia, qui post admissum Idololatriae crimen, Martyrum precibus fulti, nullisque praemissis verae poenitentiae indiciis, praepropera festinatione reconciliationem sibi ultrò dandam queruli atque importuni clamitabant, nimiaeque crudelitatis incusabant Episcopos, qui cum eis cautè decreverant esse agendum. Inter accusatos erat Cyprianus, erat & Romanus Clerus, qui probè gnarus, Episcopos in Encyclica, de qua in secunda Differt., statuisse, Libellaticis poenitentia functis, in exitu tantum vitae reconciliationem esse dandam, istiusmodi audiens querelas, haec eidem Cypriano scripsit. I. Tametsi post tot habitas disceptationes haec in Libellaticos publicata sententia è Coelesti velut decreto profecta censeretur, fatetur nihilominus se lubenter Fratrum comprobationem auditurum circa propositam praescriptamque disciplinam: *Quamquam bene sibi conscius animus* (inquit laudatus Clerus) *& Evangelicae disciplinae vigore subnixus, & verus sibi in decretis coelestibus testis effectus, soleat solo Deo Judice esse contentus, nec alterius laudes petere, aut accusationes pertimescere: tamen geminata sunt laude condigni, qui cum conscientiam sciant Deo soli se debere Judici, actus tamen suos desiderant etiam ab ipsis suis Fratribus comprobari*. Laudant Romani Doctores in eo Cyprianum, quod cùm in tractatu de Lapsis, tum etiam in epistolis classicum primus cecinisset adversus Libertinos illos, & post Orbis communem acceptationem velut *Coeleste decretum* recepisset, quod Episcopi in Encyclica decreverant; imo & ad ipsos iterum scripserit, ut quod jamdudum decretum receptumque fuerat, comprobaretur. 250

XVII. Fatentur II. istiusmodi Encyclicas relationes, pro controversiis terminandis ultro, citroque missas, certam fuisse unitatis fidei, disciplinaeque tesseram: proindeque earumdem statuta minimè dissolvi posse, gravibus hisce verbis exponere pergunt. *Quod tu, Frater Cypriane, facere non mirum est, qui pro tua verecundia, & ingenita industria consilio-*

rum tuorum nos non tam Judices voluisti, quàm participes inveniri; ut in tuis rebus gestis laudem tecum, dum illas probamus, inveniremus, & tuorum consiliorum bonorum cohaeredes, qui affirmatores esse possimus. Idem enim omnes credimur operati, in quo deprehendimur eadem omnes censere, & disciplinae consensione sociari. Cohaeredes semet appellant, videlicet in iisdem suscipiundis decretis authores. Subdunt autem rationes, ob quas edito in Encyclicis decreto sit obtemperandum; aïuntque etiam ante Encyclicam fuisse eandem in Ecclesia Romana servatam doctrinam. *Nec hoc nobis nunc nuper consilium cogitatum est, nec haec apud nos adversus improbos modo supervenerunt repentina subsidia, sed antiqua haec apud nos severitas, antiqua fides, disciplina legitur antiqua.* Non alia
197 equidem antiqua legebatur disciplina, nisi sub Zephirino constituta, quando Montanistarum occasione circa gravissimorum omnium delictorum remissionem mota contentio est; & Episcopi literis adversus Montanistas editis, Zephirino quid sentiendum esset, exposuere. Discimus hinc, in hisce controversiis priores professiones, & Encyclica decreta diligenter fuisse expensa. Tandem concludunt, rem hanc, inita constitutaque pace, per omnes Episcopos esse examinandam. *Quoniam nec firmum decretum potest esse, quod non plurimorum videbitur habuisse consensum.* Epistolam hanc totius Presbyterii nomine scripsit Novatianus, unus de Clero, atque ex ea, praeter argumentorum rationumque pondus, innotescit sedula in hisce Encyclicis edendis animadversio, subactumque examen. Eidem annexuit Martyrum Epistolas, de quibus haec ille. *Quamquam Confessorum quoque, quos hic adhuc in carcerem dignitas suae confessionis inclusit, & ad certamen Evangelicum sua fide in confessione jam gloriosa semel coronavit, literas habeas conspirantes cum literis nostris, quibus severitatem Evangelicae disciplinae protulerunt, & illicitas petitiones ab Ecclesiae pudore revocarunt.* Novatiani, ac per eum Romani Presbyterii nobilissima dissertissimaque haec epistola priscum morem in examinandis accuratissimè Encyclicis sive conditis, sive ad illarum responsionem condendis, egregiè commonstrat. Quae enim Cyprianus egerit, & quanta cautione in Encyclica perscribenda incesserit, graphicè pingit, & nos ex illa, ubi de Libellatico-

rum

rum caussa, demonstrabimus: & quomodo insuper concordes fuerint in eadem sententia Martyres, qui ambiguum difficileque certamen gloriosi & victores evaserant. Nobilis quoque est assertio illa, quae & Encyclicarum epistolarum est fundamentum, tunc demum videlicet firmum evasurum decretum, quum accesserit consensus plurimorum.

XVIII. Monumentum alterum ex caussa Ariana petimus,
in qua, quum Alexander Alexandrinus Episcopus haereti- 313
cum hominem, priori licet Encyclicâ damnatum, Antencyclicis tamen Orbis Episcopos commovere, turbasque excitare videret, pesti longè lateque jam se proferenti, novis remediis occurrendum esse constituit. Id autem ita imprimis
praestitit, ut proprium Presbyterium Alexandrinum, & 324
Mareoticum, apud quem grassabatur lues, acciret; unde universorum consilio urgentissima media adhiberentur. Momenta instituti examinis reservata nobis sunt in fragmento à Cotelerio edito, & Tomo I. Conciliorum ab Harduino inserto, in quo sic interlocutum Alexandrum Episcopum legimus. *Alexander Presbyteris, & Diaconis Alexandriae, & Mareotae praesens praesentibus, dilectis Fratribus in Domino salutem. Tametsi jam subscripsistis bis, quae misi ad Arium, adhortans eum ad abnegandam impietatem, & ad assentiendum sanae & Catholicae Fidei, rectumque ostenderitis propositum vestrum, & in dogmatibus consensum Ecclesiae Catholicae; tamen quoniam & ad omnes ubique Comministros literas misi de Ario, necessarium duxi vos quidem Civitatis Clericos congregare, vos autem qui de Mareote estis accersere: praesertim cum ex vobis Chares, & Pistus Presbyteri, & Serapion, & Parammon, & Zosimus, & Irenaeus Diaconi secuti sint Arium, & voluerint ab eo deponi, ut & ea, quae nunc scribuntur, noveritis, vestrumque in bis consensum ostendatis, & depositioni Arii, & Pisti adstipulatores sitis. Decet enimverò nunc vos ea, quae à me praescribuntur, & unumquemque eadem tanquam à se praescripta corde retinere.* Haec erat in Encyclicis tradendis, recipiendisque cautio, hoc praemissum examen: imo & universis perspectum exploratumque erat, decreta fidelibus vulganda, ab Episcopis, & Presbyteris, quorum erat illa suomet consensu roborare ac confirmare, nonnisi summo adhibito moderamine perscribi, aut recipi consuevisse.

XIX. Hinc spontè sua ruit mota à Thrasone quodam difficultas, qui, ut Ecclesiasticae Historiae, disciplinaeque reconditioris penetralia primis vix labiis attigit; ita Encyclicarum usum, à nobis primitùs in Academia nostra scripto traditum, studiosaeque juventuti propositum audiens, rem haud planè assecutus, asseverare palam non erubuit, Ecclesiam quidem per Orbem dispersam, eandem dogmatum professionem custodientem, passivo suo consensu idoneum esse veritatis testimonium: Secus, eandem non nisi in Concilio adunatam, activum Magisterium exercere posse. Ut propterea doctrinale examen in pleno tantum coetu institui possit; Pastores autem in suis Cathedris considentes jus activum minimè habeant, etiam ubi in profitendo quopiam, aut proponendo fidelibus dogmate concordes unanimesque deprehendantur. Adeo in avia homines abripit insanabile illud, ac praeceps judicandi de incompertis cachoëtes. Verumtamen idipsum sibi olim objectum, refert
396 Augustinus lib. 2. operis, quod ultimum adversus Julianum exaravit. Cum enim ille Encyclicae adversus Pelagium, & Coelestium editae, eodem astu illuderet, inquiens activum Ecclesiae judicium in ea minimè repraesentari potuisse. *Quia rerum est maxima confusio, & stolidorum maxima multitudo. Eripiuntur Ecclesiae gubernacula rationis, & erecto cornu velificatur dogma*. Quòd per eam videlicet doctrinale examen minimè posset institui. Juliano responsurus Augustinus, strenuè rem omnem explicat: quod & agit lib. 4. ad Bonifacium c. 18., ubi non absimilem objectionem sic refellit. *Sed quoniam dicunt inimicos suos dicta nostra in odium veritatis suscepisse, & toto penitus Occidente non minus stultum, quàm impium dogma esse susceptum, & simplicibus Episcopis sine congregatione Synodi in locis suis sedentibus, ad hoc confirmandum subscriptionem queruntur extortam; cum potius earum profanas vocum novitates Ecclesia Christi & Occidentalis, & Orientalis horruerit*. Pergit ostendere, quo examine, quantaque cautione promulgata adversus Pelagianos fuerit per Encyclicam damnatio, & quomodo Episcoporum in suis Cathedris sedentium consensus, & subscriptio Magisterii vicem in Oriente, atque Occidente obtinuerit. Insulsa itaque haec dicteria convellit, concluditque cap. ult. *Quid ergo*

et quod dicunt de ſimplicibus Epiſcopis ſine congregatione Synodi in ſuis locis ſedentibus, extorta ſubſcriptio eſt? Sed de praemiſſo examine, ſecutique judicii fide, ac pondere apud primitivam Eccleſiam aliqua modo tantum delibamus, pleniore tractatu idipſum in ſequentibus ita commonſtraturi, ut facile ſimilia quaevis offendicula exſufflari valeant, quae cordatis doctiſque viris ludibrium debent; & inania ſunt noſtris hiſce temporibus perfugia quorumdam, qui vim Eccleſiaſtici magiſterii, obtentu Concilii, declinant.

XX. Ut autem probationum ſummam attingamus, unde unuſquiſque activum Encyclicarum in decernendo judicium recognoſcat, haec cuilibet Encyclicae annecti conſuevere. I. Erat ac praecipuum curſoris Dominici fidelitatem & munus ex Diaconica diligenti criterio exſpiſcari. II. Ex notis, Encyclicae nunquam non annexis, explorare quaenam Eccleſia encyclicam mitteret. Quod diligenti examine factum, adducenda monumenta certum facient. III. Epiſcopi munus erat Encyclicam poſtea una cum Presbyterio ad traditam normam exigere. IV. Eadem ſic recognita, diligentique collatione cum prioribus profeſſionibus, tum in Preſbyterio, tum frequentius in Provincialibus, ac Localibus Synodis lectitata & probata, tunc demum publicè recitabatur, fidelibus ſequenda proponendo, quae in Encyclica legebantur definita. V. Vota & ſubſcriptiones ſubiiciebantur Encyclicae, unde in ſubſcribentium dignitate, & votis, examinis pondus appareret. VI. Haec ad vicinas Eccleſias mutuis epiſtolis dirigebantur, ut omnium conſenſus, & fidei unitas dignoſceretur. Quae omnia ſigillatim explananda, adſtruendaque ſunt, quò facilè occurratur dubiis, eorum plerumque mentes occupantibus, qui ſacra Eccleſiae monumenta in compendiis lectitare conſueverunt.

§. VI.

DE ENCYCLICARUM AUTHORIBUS.

Synopſis.

I. *Encyclicarum Authores proponuntur.* II. *Praecipui ſupremique Encyclicarum conditores ſunt Romani Pontifices.* III. *Ceterorum Epiſcoporum Encyclicae ab illis erant confirmandae.* IV. *Adſtruitur id ex Epiſtola Cleri Romani ad Cyprianum, & Synodica Maximiniani Conſtantinopolitani ad Coeleſtinum.* V. *Ex Liberii Encyclica, & epiſtolis, quas dum reſcipiſcerent, PP. Ariminenſes ediderunt.* VI. *Synodica Epiſcoporum Italiae ad Illyricianos expenditur.* VII. *Liberii Encyclica ubique per Orientem fuit ſubſcripta.* VIII. *Legatorum ab Oriente ad Liberium miſſorum profeſſio.* IX. *Ab iiſdem in Ariminenſem Pſeudo-Synodum anathema dictum.* X. *Aſſenſi ſunt Occidentales Liberio.* XI. *Illorum literas recitarunt in Synodo Sicula Legati Orientalium.* XII. *Synodo quoque Tyanenſi propoſuerunt.* XIII. *Synodus quaevis, aut Primas Encyclicam emittebat.* XIV. *Particularium Epiſcoporum Encyclicae quo fuerint in aeſtimio.* XV. *Martyres quoque Encyclicas conſcribebant, quas Epiſcopi illorum evulgabant.* XVI. *Imperatores etiam eaſdem aliquando conſcripſerunt.*

I. POſt varias expoſitas Encyclicarum appellationes, diſcuſſum illarum argumentum, & enarratas praecipuas conditiones praemiſſi examinis, propius ad judicium activum in eis dignoſcendum accedimus, ac primo quidem de illarum authoribus diſſerendum, quaerendaque ratio eſt, qua ex priori inſtituto fuerint ad Eccleſias directae, atque ab eiſdem ſuſceptae.

Generali itaque aſſertione dicimus, Romanos Pontifices, praeter Decretales, alias quoque epiſtolas Encyclicas dediſſe. Synodi etiam ſive Patriarchales, ſive Nationales, ſive Provinciales, & Locales, imo & Epiſcopus quilibet in ſua Cathedra ſedens, & unaquaeque particula-

ris Ecclesia, pro ut ferebat occasio, ejusmodi epistolas exarabant, quum videlicet controversiae gravitas, & fidei disciplinaeque constituendae necessitas, praesertim persecutionum temporibus, Ecclesiarum Antistites permovebat, ut unanime per Encyclicam judicium ederent, omniumque consensu reprimeretur error, aut nata disceptatio dirimeretur; atque adeo in mutuis datis epistolis, in concordi subscriptione & voto, Ecclesiae totius in fide, ac disciplina unitas dignosceretur.

II. Ad Romanum imprimis Pontificem, cui Ecclesiarum solicitudo speciatim fuit contradita, spectabat munus invigilandi pro earumdem pace, & unitate; quippe qui in altissima velut specula constitutus, pro fidei unitate sarta tectaque custodienda, sedulo excubare debebat, atque ubi nova emergerent, Ecclesiis quid recipiendum, quidve respuendum foret, per Encyclicas etiam proponere. Insignia occurrunt consuetudinis hujus testimonia, praecipue cum vulgatior Encyclicarum usus evasit. Decretalium censum, earumdemque authoritatem hic minimè solicitamus: Sat nobis fuerit, generaliora quaedam Patrum effata ob oculos ponere, unde exploratum sit, quam olim vulgata fuerit & communis hac de re persuasio. Equidem Tertullianus, ta- 196
metsi Montani partibus jam addictus, recolens Zephirini Pontificis Encyclicam in omnium Provinciarum Ecclesiis pervulgatam, qua Montanistae, docentes inter alia, Moechiae & fornicationis peccatum ex irremissibilibus esse, damnabantur, haec lib. de Pudicitia scribit. *Audio etiam Edictum esse propositum, & quidem peremtorium, Pontifex scilicet Maximus, quod est, Episcopus Episcoporum, edicit: Ego & Moechiae, & fornicationis delicta poenitentia functis dimitto.* Cum vero Encyclicum hujusmodi edictum invidiosè perstrinxisset, quòd ubique & in omnibus Ecclesiis fuisset pervulgatum, subjungit. *Sed hoc in Ecclesia legitur, & in Ecclesia pronunciatur, & virgo est.* Ex quibus planum est, fuisse imprimis Pontificum, hujusmodi circularia decreta ab omnibus subscribenda, & suscipienda emittere ad fidem disciplinamque sarciendam. Divus quoque Augustinus de Innocentii rescripto, quod omnium Episcoporum manus ro- 396
borarunt, lib. 2. c. 3. contra duas Pelagianorum Anten-

cycli-

cyclicas epiſtolas ſcribit : *Per Papae reſcriptum cauſſa Pelagianorum finita eſt, totoque Orbe poſt ejus damnationem damnati ſunt, ac literis Innocentii tota hac de re dubitatio ſublata eſt.* Poſt hoc Apoſtolicae Sedis latum judicium, poſt Epiſcoporum mutuas concordeſque Epiſtolas, id ipſum docentium, ulteriori examini minime locum ſupereſſe, ſcripſit Capreolus Carthaginenſis primas ad Synodum Epheſinam, in qua
431 ejuſdem epiſtola probata eſt, quando ſcilicet Pelagiani, Neſtorio patrocinante, novum promovebant examen. *Tanta conſtantia, & virtute quibuſcumque novis erroribus reſiſtatis, ne hos quos pridem impugnavit Eccleſia, hiſque temporibus repullulantes, Apoſtolicae Sedis authoritas, Sacerdotumque in unum conſonans ſententia oppreſſit, ſecundae diſputationis praetextu vox jamdudum ablata revocare videatur ..... Siquis ea, quae jam olim dijudicata ſunt, denuo in diſputationem vocare ſinat, is ſane nihil aliud facere cenſebitur, quàm de fide, quae hactenus valuit, ipſemet dubitare.* Pelagiani enim ſpe Oecumenicae Synodi caput erigebant, jamque auxilio freti Neſtorii, ſperabant in proxima Epheſina Synodo id ſe obtenturos, ut diſputationem cauſſaeque propriae examen inſtaurarent. Nulla interim Oecumenica Synodo damnati illi fuerant, ſed duplici tantummodo Innocentii I., & Zoſimi Tractoria, quae in particularibus Synodis propoſita, atque ſubſcripta, Apoſtolicae primùm, aliarum deinde Sedium authoritate eorumdem errores praefocaverat. Negat autem Capreolus in Oecumenica Synodo locum illis inſtaurandae diſputationis debere concedi, cujus rei ineluctabilem continuò rationem ſuggerit, qua praecedens Pelagiana objectio funditùs convellitur. Nam error, Apoſtolicae Sedis authoritate, atque unanimi Eccleſiarum calculo per duplicem illam Tractoriam proſcriptus, tractatum alium ſuſcipere haud poterat, niſi ad majorem extenſioremque probationem. Pergit enim Capreolus: *Deinde ad poſteritatis exemplum, ut ea quae nunc pro Catholica fide definita ſunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant, oportet ea omnia inconcuſſa, immotaque conſervare, quae ſuperioribus temporibus à Sanctis Patribus conſtituta ſunt. Nam qui illa perpetuam ſtabilitatem retinere voluerit, quae de Catholicae Fidei ratione ſtatuerit, is non propria authoritate, ſed antiquorum Patrum judicio ſententiam ſuam corro-*

bora-

borare debet : *ita ut ea ratione , partim veterum , partim recentiorum decretis , & sententiis placita sua comprobans , unicam Ecclesiae veritatem jam inde ab initio ad praesens usque tempus, simplici puritate , invictâque constantia , & authoritate decurrentem se asserere , docere , & tenere ostendat* . Ergo profitetur totius Africae nomine Capreolus, integrum jam non esse, post prolatum tanta solennitate judicium , ceu in re dubia , animo hinc & inde pendere , aut recidivae disputationis campum fidei adversariis aperire , cum Pelagianorum deliramenta jam protrivisset *Apostolicaè Sedis authoritas , Sacerdotumque in unum consonans sententia* .

III. Atque hinc quaelibet à reliquis Episcopis perscriptae Encyclicae robur tunc demum obtinebant invictum , quum Apostolicae Sedis , & Ecclesiae Capitis suffragium confirmationemque haberent . Quoties enim de orta quapiam controversia Ecclesiae judicium erat exspectandum , ut omnibus prodesset, atque ex eo fidei , & animorum consensio demonstraretur , necessaria erat Capitis adprobatio . Id quod docuit Innocentius I. in responsione ad Patres Afri- 402
canae Synodi , qui, ut editum à se decretum reliquas per Orbem Ecclesias tutò pervagaretur , ejusdem praestolabantur confirmatorium calculum . *Patres olim* (inquit Pontifex) *non humana , sed divina decrevere sententia , ut quidquid in disjunctis remotisque Provinciis ageretur, non prius ducerent definiendum, quam ad illius Sedis notitiam perveniret , ubi tota ejus authoritate , juxta quae fuerit, pronuntiando firmaretur; Scientes quod per omnes Provincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent , praesertim quoties fidei ratio ventilatur . Quod arbitror omnes Fratres , & Episcopos nostros non nisi ad Petrum , id est , sui nominis , & honoris authorem referre debere , velut nunc retulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse*. Unde vero Encyclicis pondus accederet , doceat nos Rusticus Diaco- 550
nus in disput. adversus Acephalos . Recolit ille Cyrillianas adversus Nestorium Encyclicas, inter quas celeberrima illa fuit , de Pace ad Orientales edita . Hasce omnes ad plures direxerat , easdemque ab omnibus subscriptas receperat : & tamen voluit Cyrillus, easmet ab Apostolica Sede confirmari . Sic enim Rusticus . *Epistolae Cyrilli ad Nestorium*,

quas & Sanctissimus Coelestinus Papa Magnae Romae ut proprias suscepit. Et infra: *Istas Epistolas, id est, suas, & Orientalium de Pace transmittens Cyrillus Romanae Ecclesiae Sedi, à Sanctissimo Xisto confirmari sategit.*

250 IV. Novatianus propterea in Epistola apud Cyprianum num. 31. quam Presbyterii nomine scripsit, S. Antistitem laudat, quod in caussa Lapsorum, quam, salubri adhibito temperamento, Episcopis per Encyclicam, & Apostolicae Sedi significaverat, ejusdem Sedis suffragium praestolari voluerit, & concordem eandem invenerit, in qua idem disciplinae vigor perdurabat. Hujus consensionis rationem mox subjungit. *Quoniam nec tantas de nobis laudes protulisset dicendo: quia fides vestra praedicatur in toto Mundo, nisi jam exinde vigor iste radices fidei de temporibus illis mutuatus fuisset, quarum laudum, & gloriae degenerem fuisse, maximum crimen est.* Hanc persuasionem in sua prima ad Coelestinum
431 Synodica fassus est Maximinianus, in depositi Nestorii locum electus Constantinopolitanus Episcopus, in qua haec inter alia ad rem. *Omnes fines terrae, quae Dominum sincerè receperunt, & ubique terrarum Catholici veram fidem confitentes, in potestatem Romanorum Pontificum, tanquam in Solem respiciunt, & ex ipsa lumen Catholicae, & Apostolicae fidei recipiunt. Nec immeritò, quia Petrus legitur primò perfectam fidem esse confessus...... Decebat tantae dignitatis, & sapientiae virum non ab alio coelestis mysterii arcana requirere, nisi ab eo potissimum, quem non potuit caro & sanguis instruere, sed cui Dominus ipse sua secreta dignatus est aperire. Hunc enim de ceteris mortalibus ex toto terrarum Orbe Conditor Orbis elegit, cui cathedram Magisterii principaliter possidendam tenere perpetuo privilegii jure censuit, ut quisquis divinum aliquid, aut profundum nosse desiderat, ad hujus perceptionis Oraculum, doctrinamque recurrat, ne illi humiliter referre, quod solvendum est, erubescat, etiamsi ipse quod quaeritur non ignorat.* Postrema haec verba confer cum laudata Romani Presbyterii ad Cyprianum epistola, & in simili expressione priscam intellige, ac perseverantem persuasionem.

Sed quoniam fundamentalis est animadversio istiusmodi ad capitis, & membrorum unitatem in fide servandam, aut constituendam, insigni exemplo aliquo in celebri quapiam

Encyclica comprobandum eſt ſtudium illud ingens, quo Epiſcopi ſuffragia haec promovebant, & ſuffragiorum cum Apoſtolica Sede conſenſionem. Sic enim plenius quoque dubiis occurritur, quae excitari poſſent ad Encyclicarum identitatem, atque authoritatem ſubdole infringendam. Perſiſtimus in Ariminenſi conciliabulo, ejuſdemque decretis, 359
& converſionem lapſorum Epiſcoporum conſideramus, qui tandem Semiarianorum fraude detecta, qua unius literae adjectione protriverant Nicaenam formulam, contra eandem adjectionem ſcriptis inſurrexerunt. Primi qui haereticale Ariminenſe decretum improbandum eſſe cenſuerunt, fuere Macedoniani, infenſiores tunc Semiarianorum hoſtes, qui anathemate ſuperadditam formulam proſcripſerunt, ex Socrate l. 4. c. 4. *Illam quae Arimini fuerat ab Epiſcopis, quibuſcum ipſi prius conſenſerant, anathemate damnarunt*. Occidentis vero Epiſcopi, quorum plurimi lapſi fuerant, epiſtolas Liberio dederunt, proprium lapſum manifeſtantes, ac ſecum agi remiſſo canonum jure ſupplici libello poſtularunt. Liberius Encyclicam Orbi direxit, de qua Siricius in epiſt. ad Himerium n. 1. *Et poſt caſſatum Ariminenſe Concilium, miſſa ad Provincias à venerandae memoriae Praedeceſſore meo Liberio generalia decreta prohibeant*. In Encyclico iſtiuſmodi *Tomo Occidentalium*, eorumdem epiſtolae continebantur, ejurantium quod fraude decepti conſcripſerant, impiae Ariminenſi formulae, ſubdolè abs Semiarianis exaratae, ſubſcribentes: Continebantur & reliquorum epiſtolae, qui iterum unam ſolummodo formulam, & hanc Nicaenam, juxta Liberii epiſtolam, decernebant ſequendam. Tomum eundem Synodus Italica dirigendum putavit Illyricianis, qui per Urſacium, ac Valentem decepti, atque eadem fraude irretiti, Semiariani evaſerant; & tunc tandem Liberii decreta agnoſcentes, Catholicae Eccleſiae aſſociari cupiebant. Itaque praedicta Synodus epiſtolam cum Tomo direxit, ut ex recepta à reliquis Epiſcopis, qui Liberii Encyclicae ſubſcripſerant, formula, & ipſi catholicae unitati reſtituerentur; eoſdemque Illyricianos Antiſtites in hunc modum alloquitur: *Et quantum ad Italiam quidem pertinet, cum fidei paternae, hoc eſt, apud Nicaeam ſcriptae, ſe reddidit, fraudem quam paſſa eſt apud Ariminum recognoſcens, Illy-*

Margin dates: 440 (beside "Socrate l. 4. c. 4."), 385 (beside "runt. Liberius Encyclicam"), 366 (beside "Tomum eundem Synodus").

ricum etiam Deum clementi nutu respexisse gaudemus :° & consortio infidelitatis, quo gravabatur abjecto, ea quae sunt rectae sententiae, probare coepisse gratulamur. Quod ut plenius dignoscerent, exemplaria adjunxerunt cum lapsorum, tum innocentium reliquorum Episcoporum, qui vel formulae fidei subscripserant, vel epistolas ediderant; simulque formulae summam exponunt. *Nostram igitur, dilectissimi Fratres, unam eandemque accipite firmam subscriptione sententiam. Nicaeni tractatus adversus Arium, Sabelliumque, cujus Photinus partiaria haereditate damnatur, decreta servamus. Ariminensis Concilii statuta quorumdam tergiversatione corrupta, consensu omnium Provinciarum jure rescindimus, quorum etiam exemplaria transmittenda censuimus, ut nec in fide retinenda, nec in confutando Ariminensi Concilio aliqua videretur condescensio.* Formam itaque, & ordinem Encyclicarum vides. Liberius generalia decreta edidit, edita subscribuntur vel ejuratione lapsus, vel confutatione erroris ab Episcopis in integra fide persistentibus. Ad fidem imo faciendam, exemplaria Illyricianis diriguntur omnia, ut *consensum omnium Provinciarum* Occidentalium conspicientes, ipsi quoque à devio tramite ad rectam Catholicae Fidei semitam regrederentur. Epistolam hanc, propositi argumenti nobilissimum monumentum,
354 reservavit in Operis Historici fragmentis Hilarius.

VI. Sed subactius trutinanda est cautio, ab Italica Synodo exigita. Praeter enim formulam eo tenore subscribendam, cujus exemplaria in suscepto Occidentalium Tomo legebantur, proponunt ut ipsi quoque subscribentes, epistolas dirigant, ex quibus unanimitas in fide, & erroris rescissio innotescat. *Quicumque igitur nostrae unanimitatis optat habere consortium, quicumque individuam pacem nobiscum habere desiderat, quae sunt nostrae sententiae comprobare festinet, & fidei nobis memoratae subscriptionem, & rescissionem Ariminensis Concilii sine ambiguitate mittendo.* Atque ut ad id eosdem pelliciat, quorumdam Illyricianorum exempla laudat, de quibus: *Id certe petimus, quod complures harum Provinciarum porrigimus ipsi consensum.* Postulat insuper (ut perfectae Encyclicae normam exhibeat) eos profiteri, authores defectionis Provinciarum Illyrici Ursacium esse atque Valentem, formulaeque subscribendae anathematismos addere in eosdem.

Authores autem haeresis Arianae, vel Aëtianae Valentem, & Ursacium, ceterosque eorumdem consortes, non nunc esse, quod manifestari apud Illyricum coeperunt, sed olim condemnasse manifestum est. Equidem siquando, tum maxime necessaria fuit haec Episcoporum omnium subscriptio. Namque ingens illorum numerus, qui Arimini in Oecumenico velut Concilio sedentes, unanimi primùm calculo unicam proposuerant suscipiendam Nicaenam formulam; Principis dein violentia territi, laqueisque Semiarianorum irretiti, perfidiam receperant, atque subscripserant, non levem ingerebat indefectibilitati Ecclesiae fucum, eò periculosiorem, quod conciliari decreto recens illa perfidiae formula muniebatur: ut propterea nisi plausibiliori augustiorique medio fuisset rescissum, facillimè in errorem fideles adducere potuisset.

VII. Anteaquam vero abs Encyclica Liberii recedamus, qua rescissum est Ariminense Concilium, Orbis utriusque, ut Occidentalis, ita Orientalis subscriptio est inquirenda; unde innotescat tandem consuetudo in subscribendis Encyclicis observata, juxta quam Urbis Pontifices periclitanti fidei suppetias ferre consuevere, & inflicta vulnera resarcire. De Orientalium itaque subscriptionibus, origine à Macedonianis ducta, agit Socrates l. 4. c. 12., ubi quum de 440
terrae motu & ruina verba fecisset, quibus rerum maximam mutationem portendi, omnibus, excepto Eudoxio Arianorum duce, persuasum erat, mox de Macedonianis subjungit. *Qui metu magis quam violentia constricti, per singulas Civitates ultro citroque Legatos inter se miserunt: Significantes necessario confugiendum esse tum ad Fratrem Imperatoris, tum ad Liberium Romanae Urbis Episcopum, eorumque fidem amplexandam potius, quam ut cum Eudoxio communicarent*. Addit concilia plurima fuisse hac de re habita, *Et epistolas quidem scriptas tum ab Urbe Smyrna in Asia, tum ex Pamphylia, Isauria, & Lycia, ubi Concilia celebraverant*. Quae omnia eodem sensu rescripserant, fassi Liberii fidem esse suscipiendam. Epistolas illas suo aevo extitisse omnes, fatetur Socrates, quas *apponere brevitatis studio praetermisisse* se asserit. Ad has autem quaquaversum perferendas, *mittunt Eustathium Sebastiae Episcopum...... Silvanum Tarsi Ciliciae, & Theophilum Castabalorum, quae etiam Ciliciae Urbs est:*

mandantque ne in fide dissentiant à Liberio, sed cum Ecclesia Romana communionem ineant, fidemque Consubstantialis consensu suo confirment.

VIII. In Epistola autem, de qua Socrates, quaeque praedictarum omnium Synodorum nomine ad Liberium scripta est, continebantur quae legati egerant, anteaquam ad audientiam admitterentur. In libello enim Pontifici oblato haec sunt annotanda, ut praecipuus harum Encyclicarum scopus appareat in servanda fidei inter Pastores unitate, quae in mutuis hisce subscriptisque de fide Epistolis pro majestate elucescit. Rem ita aggrediuntur: *Propter insanas Haereticorum opiniones, qui Ecclesiae Catholicae offensionis caussam praebere non cessant, nos omnem illis occasionem adimere cupientes, profitemur & adseveramus, Synodum orthodoxorum Episcoporum, quae Lampsaci, & Smyrnae, aliisque in locis habita est, cujus Synodi legationem obeuntes, tum ad tuam benignitatem, tum ad universos Italiae, & Occidentis Episcopos literas adserimus. Catholicam fidem tenere, & custodire, quae in sacrosancta Synodo Nicaena..... hactenus integra, & inconcussa perpetuò permansit: in qua Consubstantialis vocabulum adversus pravam Arii doctrinam, piè sanctèque positum est.* Subjungunt deinde integram Nicaenam formulam, quam omnes se profiteri, & professos asseverant.

IX. Altera Liberii cautio fuit, ut iidem qui Catholici esse volebant, distinctè anathema dicerent Ariminensi Conciliabulo. Unde in laudata Synodica sic loquuntur Asiae Concilia: *Sed praecipue anathemate damnantes fidem illam, quae in Ariminensi Synodo recitata est, utpote contrariam supradictae fidei Sancti Concilii in Urbe Nicaea celebrati: cui ex oppido Thraciae Nice allatae, dolo ac perjurio circumventi Episcopi Constantinopoli subscripsere.* Pontifex imo, anteaquam legatos reciperet atque audiret, exegit, ut scripto libello eandem faterentur Nicaenam fidem, subdente Socrate: *Hoc libello cum Legatos, quasi cautione quadam, Liberio obligavisset, eos in communionem suscepit.* Exstat responsiva Liberii Epistola, qua fidem eorumdem laudat, *idque eò maximè quod sententiam vestram, atque doctrinam cum tenuitate nostra, cumque omnibus Italis, & Occidentalibus consentire prorsus, & consonare affirmarunt simul ac demonstrarunt.* Vides qua tandem

ratione

ratione mutuae hae epistolae dirigerentur ad unionem membrorum cum capite, ut una fides, perfecta animorum concordia, & unanimitas in Pastoribus primum, deinde in fidelibus stabiliretur. Unde libenter se epistolas hasce dedisse repetit, *praesertim cum ex professione Legatorum vestrorum cognoverimus, Orientales ad sanam mentem reversos, cum orthodoxis Occidentis Episcopis consentire.*

X. Monet quoque Occidentales omnes, ut, ejuratis Ariminensis Conciliabuli blasphemiis, utique postquam Liberius ipse Encyclicam dederat, Nicaenae fidei adhaerescant. *Significamus autem vobis, ne sitis nescii, omnes Ariminensis Concilii blasphemias ab illis ipsis, qui tunc per fraudem decepti fuisse videntur, anathemate damnatas esse, & universos in Nicaenam fidem conspirantibus animis consensisse. Sed & vos id omnibus indicare debetis, ut qui per vim ac fraudem detrimentum aliquod fidei suae passi sunt, nunc tandem ex haeretica caligine ad divinam catholicae libertatis lucem possint emergere.* Ex quo & illud eruimus, edentes, aut suscipientes Encyclicam, consuevisse & alios certiores reddere communis acceptationis, itemque alios aliis idipsum intimasse: Quia videlicet, si universis de communi Ecclesiarum, capitis, & membrorum consensione constaret, augustissimo hoc Magisterio omnis facile errorum caligo dissipabatur. Patet insuper medium hoc ab ipso Liberio ea mente fuisse laudatum, ut quum id adhibitum Ecclesiae cernerent, *ad divinam catholicae libertatis lucem possent emergere.*

Imo, ut nossent quam emittere professionem tenerentur qui Liberii & Occidentalium participes esse volebant, libelli ipsius exemplar responsivae epistolae adjunxit. *Cujus etiam exemplum his literis subjiciendum esse existimavimus, ne quam haereticis occasionem ad struendas iterum insidias relinquamus.* Cautiones hasce, & media in aliis plerumque fuisse adhibita, satis superque ostendent Encyclicae in particulari expendendae.

XI. Exitum porrò mutuarum istiusmodi epistolarum describit idem Socrates. Quum enim Liberii epistolam recitasset, illas addit Legatos ex Urbe regressos in Synodo Sicula retulisse. *His literis acceptis, qui cum Eustathio erant, in Siciliam proficiscuntur. Cumque illic Synodum Episcoporum* 366

*Siciliae fieri curassent, & Consubstantialis fidem coram ipsis con-
fessi essent, fidemque Concilii Nicaeni comprobassent, acceptis il-
lorum quoque literis in eandem sententiam scriptis, ad eos, à qui-
bus missi fuerant, reverterunt, qui, susceptâ Liberii epistola, le-
gatos per singulas Civitates miserunt ad eos, qui Consubstantia-
lis fidem propugnabant; hortantes ut Tharsum Ciliciae pariter
omnes convenirent, quo & Nicaenam confirmarent fidem, & om-
nes, quae postea exortae fuerunt, contentiones penitus abolerent.* Li-
berii itaque epistola per Asiam ubique & regionis illius
Provincias circumferebatur, ut unius omnes esse fidei, &
cum Occidentalibus commercia eos instaurasse ostenderetur.
425 Exstabat tunc Sabini Episcopi conciliorum & epistolarum
omnium collectio, quae, enatis concertationibus illis, ultro
citròque datae fuerant: unde & omnia ferme illorum tem-
440 porum monumenta eruit Socrates, qui sub capitis finem
addit. *Porro Macedonianos, missis ad Liberium legatis, cum
eo communicasse, & Nicaenam fidem comprobasse, ipse etiam
Sabinus fatetur in collectione gestorum Synodalium.*

XII. Eosdem Occidentalium omnium literas, qui Libe-
rii communionem obtinuerant, detulisse secum in Orien-
366 tem reduces, atque has omnes in Tyanensi Synodo pro-
440 posuisse, testatur Sozomenus l. 6. c. 12. ubi iis enarratis, quae
Socrati prodita vidimus, descriptoque Siculae Synodi coe-
tu, Legatos aït in patriam esse reversos. *Eodem tempore cum Sy-
nodus Episcoporum congregata esset Tyanis, cui intererant Eu-
sebius Caesareae Cappadociae Episcopus, Athanasius Ancyrae,
Pelagius Laodiceae, Zeno Tyri, Paulus Emesae, Otrejus Me-
letinae, Gregorius Nazianzi, & alii complures, qui, regnante
Joviano Antiochiae collecti, Consubstantialis doctrinam retinendam
esse decreverunt: Liberii & Occidentalium literae recitatae sunt.
Qua ex re ingenti gaudio affecti, scripserunt ad omnes Ecclesias,
ut Occidentalium Episcoporum decreta perlegerent, & Epistolam
tum Liberii, tum Episcoporum Italiae, Africae, Galliae, &
Siciliae: nam & istorum literas attulerunt Legati à Synodo Lam-
psacena missi; utque omnium illorum numerum considerarent. Mul-
to enim plures erant iis, qui in Ariminensi Concilio sederant.
Praeterea ut consentire cum illis & communicare vellent, seque ejus-
dem esse sententiae, per literas indicarent.*

Pontificis itaque Encyclica, quaedam velut praelucens

ſax aderat, & verae communionis teſſera habebatur. Eccleſiis inſuper communicabantur mutuo commercio literae Epiſcoporum omnium, eidem Pontificiae Encyclicae conſentientium. Quamobrem tametſi CCCC. Ariminenſes defeciſſent, nihilominus plurimi alii Occidentalium gloriabantur, ſe per epiſtolas Encyclicae Liberii ſubſcripſiſſe, & hinc urgebant, unam hanc fidem eſſe ab univerſis ſuſcipiendam. Quis autem in hac & epiſtolarum, & Synodorum ſerie non videat ideam certam judicii, & Encyclicae epiſtolae argumentum? quis non plane perſpiciat, qua cautela, quove pondere incederent authores Encyclicarum; ut dum Eccleſiis judicii veritas intimabatur, ſplenderet unanimitas, conſenſus, judicium, proindeque definitionis certitudo.

XIII. Synodus quaevis, ſeu Primas, ſeu Epiſcopus Encyclicam condens, eadem elaborabat forma, ut vicinioribus Eccleſiis mitteretur, examinaretur, recitaretur, eaedemque de ſubſcriptione & acceptatione certiores redderent authores, & alios, ad quos ſubinde erat mittenda. In Encyclica Alexandri Alexandrini Epiſcopi ad omnes Epiſcopos Orbis directa, certiſſima deprehenduntur veritatis hujus 319
indicia, quod in altera Diſſertatione dicetur. Sat modo erit laudaſſe Synodum Iconienſem, indictam, ut Encyclicae, quam 377
de Spiritu S. ediderat Baſilius M., & quam inter alias quas recenſet Encyclicas, Patrum Chalcedonenſium Adlocutio memorat, Epiſcopi ſubſcriberent. Sic autem in epiſtola Synodica Patres. *Et optabamus quidem maximè admirandum, omnique cum reverentia nominandum Epiſcopum Baſilium praeſentem excipere in noſtra Synodo, & ſocium ſeu potius principem habere in dandis ad vos literis*. Directa enim fuerat epiſtola haec, ut Epiſcopi reliqui editum à S. Baſilio Encyclicum de Spiritu S. tractatum ſubſcriberent, eo ad Eccleſias fine directum. 451

XIV. Encyclica autem Epiſcopi cujuſvis, doctrina & ſanctitate ſpectabilis, quantum priſcis temporibus haberet aeſtimii, colligere pronum eſt ex Baſilii M. epiſtola 51., 370
quae eſt ad S. Athanaſium, eo tempore data, quo Oriens & Occidens poſt ann. 362. graviſſimis diſputationibus conflictabantur, cum ob quaeſtionem de vocibus Hypoſtaſis, & Uſiae in expoſitione conſubſtantialis Trinitatis uſurpandis;

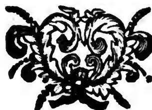
tum ob Schiſma Antiochenae Eccleſiae, quam tres ſimul Epiſcopi, Meletius, Vitalis, & Paulinus occupabant. Baſilius quidem epiſt. 50. ad eundem data, allatas per Silvanum aſſerit Occidentalium epiſtolas pro Meletio, in cujus partes ipſemet propendebat. Sed ad has terminandas diſceptationes Athanaſium hortatur, ut Encyclicam ſcribat, vehementi fiducia detentus, quod ſi ab illo ineundae concordiae exordium duceretur, facile adſtipulatores futuri eſſent Epiſcopi reliqui. Quum enim Eccleſiae ſtatum breviter Athanaſio expoſuiſſet, ita circa remedium affatur. *Et ad iſta quis ſufficiens gubernator? quis tantae fidei, ut credatur excitaturus Dominum, qui & ventum increpet & mare? quis alius, quam qui à puero in pietatis agonibus decertavit? quoniam igitur jam quicumque inter noſ ſani ſunt circa fidem, ad eorum, qui ejuſdem doctrinae ſunt, concordiam & unitatem jam dextre accedunt: bona fiducia ad conſolationem tuae clementiae venimus, ut omnibus nobis unica ſcribas epiſtola, quae, quid agendum ſit, admoneat. Nam ita volunt, ut abs te initium ipſis fiat, quid communiter dicendum, tenendumque ſit. Quoniam vero tibi propter memoriam praeteritorum ſuſpecti forſan & inimici videntur, hoc facito, pientiſſime Pater: Epiſtolas ad Epiſcopos factas mihi tranſmitte, ſive per aliquem illorum, quos illic habes Fideles, ſive etiam per Fratrem noſtrum, & Syndiaconum Dorotheum: quas acceptas non prius ad eos dabo, niſi reſponſa ab ipſis accepero. Quod ſi ita non fecero, peccator ero in te omnibus diebus vitae meae.* Ex quibus luculenter oſtenditur, quomodo in primitiva Eccleſia Encyclicae, tametſi à particulari, ſed gravitate doctrinae ſanctitatiſque conſpicua perſona miſſae, praeſtolari potuerint Epiſcoporum omnium ſubſcriptionem, atque conſenſum, & inculpatam in toto Orbe fidem teſtari.

XV. Martyres quoque ſcripſiſſe Encyclicas, ſupra vidimus, quas tamen non ipſi, ſed Epiſcopi intimabant. Ii enim epiſtolas Martyrum recipientes, eorumque monitis Eccleſiae ac fidelium bonum promoveri juvarique poſſe videntes, ſuis epiſtolis ſociabant, & ad Eccleſias dirigebant.
250 Id quod cum Presbyterio Romano feciſſe Novatianum vidimus, qui Martyrum epiſtolas cum ſua ad Cyprianum dedit: Viciſſim & alias in eadem cauſſa Lapſorum ſuis inſeruit

Cypria-

Cyprianus. Unde Africani illi Martyres, decreto edito, 248
poenam adversus Traditores statuerunt: idemque per Eccle-
sias ab Episcopis vulgatum, norma fuit poenitentialis, juxta
quam hujus criminis rei multabantur.

XVI. Imo nec Imperatoribus haec conscribendarum in
gravioribus diluendis controversiis Encyclicarum facultas
denegata est, quas Regiae Urbis Episcopus ad Ecclesias
mittebat. Ita Leo Imperator, ut Timotheo Aeluro & Aegy- 457
ptiis, Chalcedonensis Concilii hostibus, occurreret, Ency-
clicam exaravit Epistolam, mandavitque Anatolio, ut ad
Episcopos dirigeret; qui eam suscipientes, singuli in Syno-
dis propriam sententiam exposuere. Leguntur omnia in III.
Parte Chalced. Conc. Similiter quum Justinianus Tracta-
tum adversus Origenem & Origenistas edidisset, curavit, ut
à Menna in Constantinopolitana Synodo expensus, uni- 541
versis Episcopis dirigeretur. Moris ejusdem vestigium in
Constantio etiam habemus, qui cum Nicomediae Conci-
lium indixisset, quae terrae motu corruit, curam alterius
loci deligendi injunxit Ancyrano Basilio. Is autem jussa Im- 347
perialia impleturus id egit, quod refert Sozomenus l. 4. c. 440
16. *Scribit interim ad Basilium, ut ex omnibus Orientis Epi-
scopis sciscitetur per literas, quo in loco Synodum celebrare opor-
teret ...... Basilius itaque praefixis epistolae suae Imperialibus
literis, mandavit Episcopis per singulas Provincias constitutis,
ut quamprimum apud se deliberarent, & locum, qui ipsis videre-
tur aptissimus, indicarent.*

§. VII.

DE ECCLESIARUM ORIENTIS, ET OCCIDENTIS DIVISIONE.

Synopsis.

I. *Quando in Ecclesiam invecta sit haec divisio.* II. *Quando in Imperio.* III. *Orientis & Occidentis in Imperio limites.* IV. *Iidem in Ecclesiasticis limites.* V. *Divisio ab Eusebianis potissimum est profecta.* VI. *Quae illorum suasu praesumserit in Ecclesiasticis Imp. Constantius.* VII. *Ab iisdem Eusebianis nuncupari coepti sunt Orientales, & Occidentales Episcopi.* VIII. *Iidem ab eo tempore ab Occidentalibus dissociati.* IX. *Mortuo Constante Imp., apud Constantium egerunt, ut Occidentales Arimini in Occidente, in Oriente Seleuciae congregarentur Orientales.* X. *Constantii caussa, & Eusebianorum fraude lapsi sunt Ariminenses.* XI. *Grave Schisma Orientem ab Occidente distraxit.*

I. PRoposita ex Lampsaceno Concilio animadversio, atque ex subscriptione Encyclicae Liberii, per Occidentales primùm, deinde per Orientales facta, cogit in vocis hujus & divisionis rationes inquirere, quò facilius innotescat Encyclicarum scopus, ut scilicet Episcoporum in dogmatis consensus & unanimitas, doctrinaeque concordia manifestaretur, imo etiam decretum communi utriusque partis voto subscriptum, velut irreformabile ubique susciperetur. Vocum ergo illarum notitia audiri in Ecclesia coepit sub seculi IV. initium. Prioribus enim tribus seculis Encyclicae quotquot leguntur editae, mittebantur *ad Ecclesiam toto Orbe diffusam*, vel *ad Ecclesiam Catholicam*. Nec ulla Ecclesiarum in Orientem, & Occidentem memoratur divisio, nec epistolae vel ad Orientales, vel ad Occidentales datae: Occasio itaque invectae usurpationis accurate indaganda est, ut, gradu facto, authoritatem libremus petiti argumenti ex utraque parte Episcoporum in unum per vota & subscriptiones conspirantium; atque illustrius hinc emi-

neat pondus & aestimium consensus universalis Ecclesiae, qui tunc veritatis receptissimum erat argumentum.

II. In Imperio primitùs divisio Orbis in Orientalem & Occidentalem, vocumque istiusmodi usus coepit innotescere, quando scilicet Imperatores Romam Imperii caput relinquentes, varias sibi delegerunt Sedes. Hinc apud Stra- 15
bonem nulla Orientalis aut Occidentalis partis, aut similis divisionis mentio. Tunc primum quum XXX. Tyran- 261
ni Romanum Imperium sciderunt, & in occupatis perstitere regionibus, Orientis pars fuit audita. Legimus enim apud Pollionem. *Quum Odonatus in Orientis partibus cepisset Imperium*. Et alibi: *Ergo Macrianus, undique collectis exer-* 310
citibus, Orientis partes petiit. His enim in locis Orientalis Imperii pars, Oriens dicta, intelligi debet, quippe quem, seu illius saltem partem in potestatem suam redegerat Odonatus. Divisio re & nomine facta est, quum imperarunt Probus & Florianus, sed plenius Constantio, atque Gale- 277
rio dominantibus, quando Occidens Constantio cessit, Ma- 304
ximiano Galerio Oriens. Qua de re Eutropius lib. 10., ubi 345
abdicatione Maximiani Herculei, & Diocletiani narrata, subjungit. *His absentibus ab administratione Reipublicae, Constantius & Galerius Augusti creati sunt, divisusque inter eos Romanus Orbis*. Eadem Imperii divisio Eusebio etiam ob- 315
servata est l. 8. c. 13. ubi, praedicta abdicatione prodita, aït: *Vix haec gesta fuerunt, cum Imperium Romanum totum in duas partes divisum est, quod quidem nunquam ante factum esse memoratur*. Fuerant equidem antea duo Augusti, sed pari potestate, absque ulla imperii scissione concorditer imperantes. Scissio sub initium IV. Christiani seculi semel introducta, perseveravit inter Constantini M., & Theodosii M. filios, quorum uni Oriens, Occidens alteri tradebatur cum absoluto, nec invicem dependente regimine. Juxta priorem formam, qua duo dicebantur Augusti, & duo Caesares, ut in Diocletianea persecutione contigit, pari honoris & potestatis consortio praediti erant Augusti; Caesares autem, velut adjutores, adsciscebantur. Quod discimus ex oratione Maximiani Galerii, Diocletianum impellentis ad abdicandum Imperium. Illo enim dicente, posse simul omnes declarari Augustos, Galerius, ex Lactantio de mor- 304

tibus

tibus Persecut. c. 18. *Respondit, debere ipsis dispositionem in perpetuum conservari, ut duo sint in Republica majores, qui summam rerum teneant; item duo minores, qui sint adjumento: Inter duos facile posse concordiam servari, inter quatuor pares, nullo modo.* Illos autem quatuor distinctas habuisse, quas gubernarent, ditiones, mox subjicit, illud etiam urgens inter alia motiva, quibus Diocletianum ad Imperium dimittendum inducere nitebatur: *Jam fluxisse annos quindecim in Illyrico, vel ad Ripam Danuvii relegatus cum gentibus barbaris luctaret, cum alii intra laxiores, & quietiores terras delicate imperarent.*

III. Eodem tempore Orientis nomine Provinciae intelli-
375 gebantur, quas describunt illius aevi scriptores. Ammianus
etenim l. 14. c. 8. in hunc modum limites describit. *Orientis vero limes in longum porrectus, & rectum ab Euphratis fluminis ripis ad usque supercilia porrigitur Nili: Laeva Saracenis conterminatus gentibus, dextera pelagi fragoribus patens: Quam plagam Nicanor Seleucus occupatam auxit mirum in modum, cum post Alexandri Macedonis obitum successorio jure teneret regna Persidis.* De his eruditè differit Pancirolus in Notit. Dignit. Imper. Orient. c. 105. Videatur idem Marcellinus l. 26. c. 4., ubi prodit, Valentinianum cum Fratre Valente Orientem, atque Occidentem esse partitum: hunc sibi retinuisse, Orientem vero Fratri, quem Imperii socium declarabat, concessisse: exercitum quoque cum eodem divisis-
440 se. Hinc apud Socratem, Sozomenum, Theodoritum aliosque crebra nuncupatio Imperatoris Occidentalium, & Orientalium itidem Imperatoris.

IV. In Ecclesia quoque non una & eadem fuit vocum Occidentalis, Orientalisque usurpatio, non idem limes, nec eadem Provinciarum designatio. Quando divisio vindicari coepta est, sequebantur Imperii divisionem. Hinc
337 cum inter Constantini M. filios, in tres scilicet partes, Im-
perium divisum esset, Constantino deinde mortuo, duo re-
340 licti sint, Constans, & Constantius, totius Imperii summam obtinentes, Occidentis limes protendebatur ad Thraciae montes, & cum Sardica Urbe terminabatur: quae erat Constantis ditio. A Montibus, ubi Philippopolitana Urbs, Orientalis, quod tenebat Constantius, Imperii li-

mes incipiebat, ut ex duplici Concilio Occidentalium Sardicae habito, & Eusebianorum Philippopolitano anni 347. constat, & advertunt laudati Ecclesiasticae Historiae Scriptores. Tunc ergo qui Constantis Imperio subdebantur Episcopi, Occidentales dicti, reliqui Orientales. Numerum Provinciarum Orientalium sigillatim exhibent in sua epistola Eusebiani, quam Sardicensem vocarunt. V. Tom. 1. 347
Concil. edit. Harduini p. 671. Notio tamen haec in Ecclesiasticis videtur immutata: quippe Orientales illi deinceps propriè dicti sunt, qui Antiocheno Patriarchatui subdebantur, ut ex actis Conciliorum Ephesini, & Chalcedonensis facilè posset demonstrari.

V. Receptior itaque vocum usus in Ecclesiasticis coepit temporibus Julii Romani Pontificis, qui ad Orientales epi- 342
stolam dedit, quam integram Apologiae suae secundae inseruit S. Athanasius, & dein Labbeus in collectione Concil Cum enim Eusebiana factio increbuisset, atque Imperatorem perfidiae authorem, promotoremque delegisset; ut ille Orientis Imperator, & Orientalium Provinciarum dominus apud omnes celebrabatur; ita Eusebiani vocari maluerunt Orientales Episcopi, perinde ac si non Christum, sed Orientis Principem, ac Dominum sequerentur. Constantius insolentissimae superbiae vir, hisce Episcoporum assentationibus inflatus, eò devenerat, ut scripserit de illo Marcellinus l. 15. c. 2. *Qui summam Aulam tenebant, omni* 375
placendi studio in adulationem ex more collato, virtutem felicitatemque Imperatoris extollebant in Coelum...... quo ille studio blanditiarum exquisito sublatus, immunemque se deinde fore ab omni immortalitatis incommodo fidenter existimans, confestim à justitia declinavit, ita intemperanter, ut aeternitatem eam aliquoties assereret: ipse dictando scribendoque propria manu, Orbis totius se Dominum appellaret. Quapropter Athanasius de Synodis, ubi de Eusebianis, scripsit. *Omnia respectu suae haeresis scripserunt: deinde cum simularent se de Domino scribere, alium sibi Dominum, Constantium scilicet creaverunt......suumque Caesarem scilicet appellaverunt.*

Illustria alia idem Athanasius reliquit monumenta hujus assentationis Eusebianorum, praecipue post Sardicensem Synodum, quando ejusdem innocentia ubique proclamata 347

erat

erat, suaeque Sedi fuerat restitutus. Solicitare tum coeperunt Ursacium, & Valentem, ut pro Athanasii dejectione Constantium interpellarent; iidemque in habita ad Constantium allocutione, quum Episcoporum conspirantium pro Athanasii innocentia consensum, in Encyclicae Sardicensis subscriptione expressum, Imperatori enarrassent, subjungunt. *Nos interim deserti, destitutique relinquimur, neque leve periculum est, ne haeresis nostra palam innotescat, ac deinde tu nobiscum haereticus judiceris: quod si sit, vide ne cum Manichaeis in eandem classem computemur. Age igitur, incipe eos persequi, & suscipe patrocinium tuae sectae; siquidem illa te suum Imperatorem agnoscit.* Novum itaque erigitur in Ecclesia abominationis idolum, sedetque decretorum author, & Conciliorum Imperator, omnesque cogit Episcopos ad subscribendum placitis suis. Quam ob rem ipse, quum Paulinum Episcopum Trevirorum, Luciferum Calaritanorum, Eusebium Vercellensem, Dionysium Mediolanensem refragatores audiret, dicentesque *id non esse Ecclesiastici Canonis*, *statim subjecit. At quod ego volo pro Canone sit: ita enim me loquentem, qui vocantur Syriae Episcopi, sustinent. Aut igitur obtemperate, aut vos quoque exules estote.* Ex eodem Athan. p. 831., qui p. 861. addit. *Siquidem jam denuo in locum Ecclesiasticae cognitionis suum Palatium tribunal earum caussarum constituit, seque earum litium summum Principem & Authorem facit.* Et mox. *Quis enim videns eum in decernendo Principem se facere Episcoporum, & praesidere judiciis Ecclesiasticis, non merito dicat, illum eam ipsam abominationem desolationis esse, quae à Daniële praedicta est? Nam cum circumamictus sit Christianismo, & in loca sancta penetret, & inibi consistens devastet Ecclesias, abrogans Canones, vi cogens, ut sua obtineant, quis unquam audebit dicere, hoc tempus Christianis pacatum esse, & non potius persecutionis esse?* Alia plurima ibid. adducit, ut probet tum praesumtiones Constantii in Ecclesiasticis judiciis, tum foedas Orientalium Episcoporum assentationes; meritoque de eodem Imperatore concludit pag. 831. *Iste vero nulla ratione instructus, vi & potentia omnes cogit: adeo ut statim nulli non appareat, ipsorum sententiam non secundum Deum, sed humanam esse, & Arianos revera nullum habere Regem, nisi Caesarem: per eum enim omnia, quae*

volunt, *perpetrant isti Christi perduelles*. De eadem Orientalium fraude, qua Constantium fascinaverant, Sulpicius 401
l. 2. c. 54. agens, aït, Eusebianis *quodlibet audere atque agere facile erat*, *Regis amicitia subnixis*, *quem sibi pravis adulationibus devinxerant*. Haec itaque vera origo est scissionis Ecclesiarum in Orientalem atque Occidentalem.

VII. Adde apud eundem Athanasium, referentem Episcoporum dicta, Constantio adulantium, seque ipsius statuta ut Canonicas sanctiones venerari profitentium, vocari ab Imperatore authores suae sententiae Syriae Episcopos: quo nomine Orientales hauddubie indigetat. Oriens enim, Plinio l. 5. c. 12. teste, fuit plaga Veteribus, ubi sol oritur, à 75
Tigri fluvio usque ad Cyprum, & Thraciam versus Occidentem, & à Ponto Septentrionali usque ad Arabiam versus Meridiem: Quae tota regio Syria dicta est, & terrarum maxima: proindeque idem erat Syriae dici Episcopos, atque Orientales. Itaque ab Eusebianis Orientalium nuncupatio manavit, qua, ut se Constantii mancipia ostenderent, maluerunt ab Orientis domino, Orientales dici, quam Catholicae Ecclesiae Episcopi. Unde diro postmodum Schismate abs Occidentalibus divulsi, sectam fecere propriam, fide, moribus, atque Ecclesiastico regimine planè diversam.

VIII. Quam autem scissionem constituerant, opere compleverunt. Etenim quum Constans fratrem Constantium hortari coepit, ut totius Orbis Episcopi Sardicae ad motas concertationes terminandas convenirent*, plurimique jam ibi adessent, Eusebiani Orientales probe gnari, minimè sibi liberum futurum, vi ac potentia Domini sui, & Imperatoris abuti in decernendo, Sardica digressi, Philippopolim in 347
Thraciam commigrarunt, coetum habituri suum; & tunc primum duo haec promoverunt, ut scilicet utraque pars Concilia in suo tractu ageret, & quod uni foret placitum, ab altera minimè rescindi posset. Pravi hujus instituti rationes adducunt in epistola exarata in Philippopolitano conciliabulo, quam tamen sub Sardicensis conventus nomine evulgarunt. Haec autem habent. *Propterea banc novitatem moliebantur inducere*, *quam horret vetus consuetudo Ecclesiae*, *ut in Concilio Orientales Episcopi quidquid fortè statuissent*, *ab Episcopis Occidentalibus refricaretur*: *similiter quicquid*

Occidentalium partium Episcopi, ab Orientalibus solveretur. Sed hoc ex illo suo pravissimo sensu tractabant. Verum omnium Conciliorum justè legitimèque actorum decreta firmanda, Majorum nostrorum gesta consignant. Nam in Urbe Roma sub Novato, & Sabellio, & Valentino haereticis factum Concilium, ab Orientalibus confirmatum est: & iterum in Oriente sub Paulo à Somatis, quod statutum est, ab omnibus est signatum. Iis ge-
440 mina habet Sozomenus l. 3. c. 8. Subdolè autem abs Encyclicarum usu Ecclesiarum scissionem in Orientalem, & Occidentalem emanasse hariolantur. Ab hoc quidem tempore Orientales ab Occidentalibus dissociari coepti sunt, cum hùc usque in apertum desciscere veriti, Occidentalium semper communionem affectarint. Nunc demum, disrupto communionis commercio, erectoque Constantii vexillo, non sub Christo, ut antea, sed sub Principe militare coepere Orientales. Hinc Sozomenus, enarratis ibid. c. 13 Conciliorum Sardicensis, & Philippopolitani actis, concludit. *Post hanc Synodum Orientales, & Occidentales non amplius inter se commisti sunt, tanquam idem sentientes de fide, neque invicem communicarunt. Sed Orientales quidem in Thracia tenus, Occidentales vero usque ad Illyricum sese mutuò diremerunt. Ecclesiarum vero status dissensionibus perturbatus, & calumniis*
440 *obnoxius fuit*. Et Socrates l. 2. c. 20. de utriusque Synodi Episcopis. *Porro utrique rectè se, atque ordine fecisse existimabant: Orientales quidem, eo quòd Occidentis Episcopi eos, qui à se depositi fuerant, recepissent: Occidentales vero, propterea quod hi, qui istos deposuerant, ante caussae cognitionem aufugissent: & eo quod ipsi quidem Nicaenam fidem custodirent, illi vero eam adulterare ausi fuissent.*

IX. Haec quidem Eusebianorum machinatio fuit, quam, vivo Constante, ad effectum perducere prorsus non valuerunt, cujus timore perciti intra vallum constitere quotquot irruptionem moliebantur. Irruperunt autem, Constante interfecto, & rerum summam obtinente Constantio, impietatis duces, atque eò ferocius, quo diutius conceptam in Orthodoxos iram corde foverant. Quare subscriptionem primò Episcoporum, Encyclicae Sardicensi factam, irritam reddere sunt conati, Synodo deinde Ariminensi collecta, perfidiam approbari curarunt. Oecumenicam ergo Sy-

nodum

nodum à Constantio Eusebiani ipsi postularunt; sed ut meditatam scissionem inducerent, ipsi pariter authores fuere, ut Orientales in Oriente, in Occidente Occidentales Episcopi sejunctim cogerentur. Praecipuus divisionis hujuscemodi author fuit, & apud Imperatorem suasor Basilius Ancyranus; quod Sozomenus l. 4. c. 16. in hunc modum memoriae prodidit: *Dum Synodus ingenti studio acceleratur, Eudoxius, Acacius, Ursacius, ac Valens, & qui cum illis erant, cum apud se reputassent, ex omnibus ubique Episcopis, alios quidem Nicaenam fidem constanter retinere; alios vero eam praeferre, quae in dedicatione Antiochenae Basilicae edita esset: quarum utraque substantiae nomen haberet, & Filium Patri undequaque similem assereret, ac si fortè omnes in unum convenirent, opinionem Aëtii, quam ipsi probabant, eos procul dubio condemnaturos, utpote à duabus illis fidei formulis dissentientem; id evicerunt, ut Occidentales quidem Arimini, Orientales vero Seleuciae in Isauria congregarentur. Eo scilicet consilio, ut quoniam facilius est paucis, quam omnibus persuadere, ipsi bifariam divisi, utramque Synodum, si fieri posset, in suam sententiam pertraherent: sin minus, alteram saltem, ne communi omnium suffragio haeresis ipsorum damnaretur. Ad has autem res perficiendas subsidio illis fuere tum Eusebius Eunuchus, Praepositus Cubiculi, qui & necessarius Eudoxii, & ejusdem cum illo sententiae erat; tum alii primores viri, qui Eusebio gratificari studebant*. Scissio itaque, ac prophanus hic agendi modus, receptae consuetudini contrarius, non aliis quam Eunuchis patrocinantibus, similium plerumque fraudum architectis, introduci oportebat. Praeposteram agendi rationem ipsa adhibita vis satis commonstrat. Quare Eunuchorum potentia factum est, ut Arimini Occidentales, Orientales Seleuciae in coetum cogerentur, ut prolixe ibid. Sozomenus cap. 17. 347

X. Quod promovêre Eunuchi, id in ipsa Ariminensi Synodo per Ursacium, & Valentem egit Imperator, quibus ducibus Ariminenses Episcopi lapsi sunt. Ex Severo Sulpitio enim lib. 2. n. 59. haec discimus. *Valens & Ursacius affirmantes, praesentem fidem* (Ariminensis nempe perfidiae) *catholicâ ratione conceptam ab Orientalibus, Imperatore authore, prolatam, cum piaculo repudiari, ut quis discordiarum finis foret, si quae Orientalibus placuissent, Occidentalibus displice-* 359 401

rent

rent. Fraudem adhibitam aperit Sozomenus l. 4. c. 19. Tunc ergo conclamata perversitatis formula; actumque, ut quae Orientalibus ab Imperatore, perfidiae Patrono, edita placerent, eadem & Occidentales cum obsequio susciperent. Quod apostatici etiam Ariminenses Episcopi in sua Pseudo-Synodica ad Imperatorem directa, & exstante in fragmentis apud Hilarium, verbis hisce haud veriti sunt comprobare. *Quia & nos in praedicatione nominis Dei Orientalibus, & tuae dispositioni plenum reddidimus obsequium*. Quare germana scissionis Orientalem inter, & Occidentalem Ecclesiam origo, & perversa invecta methodus, ut ad placitum alterutrius partis, magis autem Imperatoris, fidei terminarentur controversiae, ex praedictis est repetenda. Formulam enim Ariminensem, sibi jam à Valente, & Ursacio oblatam, probaverat antea Imperator Constantius.

XI. Atque hinc quoque ortum est dissidium, quod fere
duravit deinceps inter Ecclesias Orientis, & Occidentis.
Divisio enim ex linguae primùm diversitate orta, per Ur-
sacium, Valentem, perfidiaeque socios aucta, in sequenti-
bus Ecclesiasticis conventibus vindicata legitur, usque quo
379 Oriens fere omnis ad Theodosii senioris Imperium gravis-
simis lacessitus haeresibus, à communione & fide divortium
fecit, qualibet parte res suas agere, & in suos coetus con-
cedere assueta. Quapropter in Concilio Aquileïensi, quum
381 Palladius, Arianorum signifer, disceptationem detrectaret,
quod soli ibi confiderent Occidentales, caussam S. Ambro-
sius protulit: *Quia scirent consuetudinem hujusmodi, ut in Orien-
te Orientale esset Concilium, intra Occidentem Occidentalium;
inde non putaverunt esse veniendum*. Quum deinde, quod Am-
brosius hîc asserit, apud omnes fere receptum id esset, post
instaurata unitatis, & communionis commercia, quadam ad-
hibita moderatione, constitutum est, ut ante Synodum in
Oriente indictam, Romae fieret Episcoporum Occidenta-
lium Concilium, quod controversiam suo calculo termina-
tam, Orientalibus per legatos reseraret. Hanc consuetudi-
381 nem in reliquis, post II. Oecumenicum, Orientis Conciliis
accuratissimè servatam legimus. Ut vero simul omnes in unam
fidem temporibus B. Damasi coïverint, in Comment. ad Patrum
Chalced. Adlocut., ubi de Tomo Occidentalium, enarrabimus.

§. VIII.

§. VIII.

DE ACTIS IN ENCYCLICARUM EVULGATIONE POST INDUCTAM ECCLESIAE ORIENTALIS, ET OCCIDENTALIS DIVISIONEM, EXEMPLO SARDICENSIS ENCYCLICAE.

Synopsis.

I. *Encyclica Sardicensis proponitur*. II. *Narratur caussa Athanasiana*. III. *Post Sardicensem Encyclicam jussu Constantis Imp. Paulus Constantinopolitanus restituitur*. IV. *Athanasius à Constantio revocatur*. V. *Sardicensis Encyclica à Julio Pontifice confirmata*. VI. *Episcopi ubique omnes Encyclicae subscribunt, & Athanasio communicant*. VII. *Illorum epistolae in Tomum Encyclicum sunt redactae*. VIII. *Ipse Constantius Encyclicam Sardicensem Dei Decretum appellat, & Athanasium suscipit*. IX. *Athanasius Alexandriam pergens, in variis Episcoporum Synodis, & in Hierosolymitana praesertim sub Maximo suscipitur*. X. *Quo jure Maximus Hierosolymitanam Synodum congregaverit*. XI. *Sardicensis Encyclica in Concilio Carthaginensi sub Grato subscribitur*. XII. *Valens, & Ursacius Nicaenam fidem, & Athanasium suscipiunt*. XIII. *Universalem Ecclesiae consensum, & secutam deinde pacem describit Athanasius*. XIV. *Arianorum duces turbantur, & ad Constantium confugiunt*. XV. *Antencyclica ab Imperatore vulgatur*. XVI. *Hanc à Liberio Pontifice confirmari elaborant*. XVII. *Liberii responsum expenditur*. XVIII. *Colligitur ex tota disputatione Encyclicarum auctoritas*.

I. QUae hactenus de Orientalis, & Occidentalis Ecclesiae divisione, deque nova celebrandorum Conciliorum forma per Eusebianos inducta, disseruimus, difficilem habent intelligentiam, nisi Encyclicae Sardicensis Concilii subscriptio tum in Concilio, tum extra ab Episcopis in Cathedris suis sedentibus facta, penitus introspi-

ciatur. Equidem vel ex hac unica deprehendi authoritas poterit, quae accedit controversiarum definitionibus, per Encyclicas ubique subscriptas, propositis. Hanc per partes juvabit descripsisse, ut ex ea reliquarum normam habeamus, simulque constet, quanti ponderis, & aestimii illa fuerit, cum ad ejus irritandas subscriptiones, machinas omnes promoverint Orientales, & dira saevâque persecutione Constantius grassatus sit in eos, quotquot datum consensum revocare detrectarunt.

II. Constantis itaque Imperatoris voto, Juliique Pontificis, & Maximini Trevirorum Episcopi zelo non interrupto,
335 Athanasius, Eusebianorum factione in Synodo Tyria depositus, intruso in ejus vicem Georgio Alexandrino, lupo verius quam Pastore, ad necem non semel quaesitus, Ro-
342 mamque velut ad aras profugus, & Romanae Synodi de-
347 creto innocens declaratus, tandem in Sardicensi Concilio caussâ ejusdem retractata, Sedi restituitur. In epistola enim à Synodo enucleata, & ad Orbis Episcopos data, Athanasiana caussa penitus fuit definita, idemque innocens communi Antistitum praesentium voto declaratur, necnon depositi Arianismi duces, Acacius Caesariensis, Theodorus Heracleensis, Narcissus Neroniadis, Valens, & Ursacius judicantur. Modus quo Encyclica Episcopis, & Ecclesiis Orbis denunciata fuit, à S. Athanasio, aliisque coaevis, & proximis Scriptoribus accuratè descriptus fuit, & nos eorum legentes vestigia descriptum exhibebimus, animadversiones identidem annectentes, quibus dati consensus authoritas dignoscatur.

III. Ut itaque Constans audivit Sardicensis Concilii unanimitatem in declarandis insontibus Athanasio praesertim Alexandrino, & Paulo Constantinopolitano, hunc Con-
440 stantinopolim, referente Socrate l. 2. c. 23. *cum duobus Episcopis, & reliquo honorifico apparatu mittit, tum suis, tum Synodi literis communitum*. Epistola ergo Sardicensis non poterat non publicari per Constantinopolitanum Tractum, & apud finitimarum Provinciarum Episcopos, qui, Macedonio, intruso Episcopo, tunc abdicato, novum restitutum Pontificem velut legitimum suscipere tenebantur, ac decreto, seu Encyclicae Sardicensi, ea quae supra diximus decernenti, subscribere.

IV. Duos alios Legatos una cum Synodica direxit ad Constantium Synodus, quorum acta describit Theodoritus 423
l. 2. c. 9., ubi calumnia per summum nefas à Stephano Antiocheno excogitata detegitur, ob quam depositus, successorem habuerat Leontium Castratum, quemadmodum à Sozomeno quoque, & Socrate proditum est. Constantius, susceptis honorificè legatis, triplici epistola Athanasium accersivit, spondens effecturum se, ut summo cum honore Alexandrinae Sedi restitueretur. Illas ut accepit Athanasius, Aquileïae tunc moras trahens, primò Presbyteros duos ad Ecclesias usquequaque omnes cum Encyclica Sardicensi misit, ut Episcopi subscriberent, atque in signum consensus Pacificas Presbyteris traderent; Romam deinde perrexit, ut Apostolicâ confirmatione obtenta, Encyclicae pondus suum, & aestimium accederet.

V. Dicebamus, Encyclicam quamlibet Pontificio calculo esse confirmandam, quatenus inter membra, & caput summa servaretur unitas, atque insuper Encyclica, ceu irreformabile decretum, susciperetur. Athanasius priscae consuetudinis gnarus, illicò ac Sardicensem Synodicam accepit, priores de Pontificia confirmatione curas suscepit, quam & obtinuit. Audiendus Socrates, qui adductis ibid. tribus 440
Constantii epistolis, quibus Athanasium Aquileïae commorantem, ad Alexandrinam Sedem vocabat, subjungit: *Ostensisque literis Julio Episcopo, Ecclesiam quidem Romanam maximo gaudio affecit. Jam enim credebant Orientalium quoque partium Imperatorem ipsorum fidei consentire, quippe qui Athanasium ad se evocaret.* Recitat deinde Julii epistolam, quâ commendat Concilii decretum de Athanasii restitutione, Alexandrinam Ecclesiam hortatur, ut Antistitem suum, tot pro fide exantlatis laboribus clarum, suscipiat, profusisque laudibus eundem afficit Athanasium. Necessum ergo erat ad totius Orbis consensum exprimendum, ut epistolae Encyclicae Pontificius calculus adderetur. Unde Socrates, cum Julii, tum Imperatoris enarratis epistolis, subdit: *His literis fretus Athanasius, in Orientem perrexit.* Ex quo & illud discimus, Episcopos aut subscriptione, aut altera epistola consensum testari suum consuevisse.

VI. De Presbyterorum delectu, qui Sardicensis Concilii

Encyclicam, & acta subscribenda deferebant, verba facit Athanasius ipse in epistola ad Solitarios. Hujusmodi autem fuit Episcoporum subscribentium unanimitas, ut scribat ibid. p. 826., quod post omnium subscriptionem, *erat in Ecclesia profunda, & admirabilis pax, invicem undecumque Athanasio Episcopo subscribentibus, iisdemque ab Athanasio consuetas Pacis & tranquillitatis literas accipientibus*. Addit imo Georgium, Acacium, Theodorum, & Narcissum, Eusebianorum primipilos, quos Sardicensis Synodus in eadem Encyclica deposuerat, videntes post omnium subscriptiones, & Athanasii restitutionem, & propriam depositionem ratas ubique haberi, seriò cogitare coepisse, ac vereri, ne praeterquamquod depositi fuerant, velut Haeretici etiam traducerentur. *Cum viderent tantum cum Athanasio animorum consensum, & pacem agitari: erant enim plures in hoc numero, quam quandringenti, tum è Magna Roma, atque universa Italia, Calabria, Apulia, Campania, Brutia, Sicilia, Sardinia, Corsica; tum ex universa Africa, Galliis, Britannia, Hispaniis, una cum magno illo Confessore Hosio, è Pannoniis, item è Norico, Siscia, Dalmatia, Dardania, Dacia, Misia, Macedonia, Thessalia, & universa Achaïa, Creta, Cypro item, & Lycia, plurimique ex Palaestina, Isauria, Aegypto, Thebaïde, & universa Lybia, & Pentapole*. Prodit deinde prava illorum consilia superius relata, quibus Constantio suaserunt, ut Orientalis Ecclesiae abs Occidentali scissionem permitteret, ipseque pro arbitrio Ecclesiis decreta figeret.

VII. Episcopi quoque sive epistolis, sive scriptis votis, quod egit Julius, Athanasianam innocentiam sunt testati. Epistolas hasce in Tomo Encyclico, ut moris erat, comprehensas, laudat idem Athanasius in Apologia 2., in qua propria absolutione in duplici Synodo, Romana scilicet sub Julio, & Sardicensi commemorata, haec ad rem habet. *Eorum autem, qui Synodo subscripserunt nomina, ceterorumque aliorum ista sunt: Osius ab Hispania &c.* Et reliquis subinde recensitis, aït. *Qui igitur decretis Synodi subscripserunt, sunt isti, plurimique item alii, qui ante hanc Synodum pro nobis scripserunt, tum ex Asia, tum ex Phrygia, tum ex Isauria, quorum singulorum nomina cum suis epistolis circumferuntur prope*

ſexaginta : in univerſum vero trecenti quadraginta quatuor. Ex quo & illud eſt animadvertendum, epiſtolas in codicem contractas, obvias fuiſſe, atque ad authoritatem faciendam ubique circumlatas. Unde argumentum innocentiae propriae promovit Athanaſius. De epiſtolis, hîc ab Athanaſio commemoratis, mentio occurrit in excerptis Athanaſianis, apud Photium cod. 258. pag. 1442. *Imperator Conſtans, adjunctis multis ſatellitibus, dimittit Magnum Athanaſium, & Julius Pontifex multis cum literis munivit* : quas ab Occidentalibus Epiſcopis habere potuit, cum Epiſcopi omnes ſubſcriptae Encyclicae exemplaria ad Primatem dirigerent, ut mox videbimus. Has ergo à Pontifice ultrò accepit Athanaſius, ut conſpirantem Occidentalium conſenſum apud Orientales demonſtraret. 858

VIII. Conſtantius ipſe in epiſtolis, Catholicae Eccleſiae inſcriptis, agens de Athanaſii innocentia, Encyclicam Sardicenſem, ſibi à Concilii legatis oblatam, divinum decretum vocat. In tertia quoque ex tribus, quas Imperator ad Athanaſium ſcripſit, Evocatoriis epiſtolis aït, ſe Alexandrinum Presbyterum una cum epiſtola direxiſſe, qui idipſum voce teſtaretur, quod ſcriptis aſſeveraverat. Imo addit. *Ad pleniorem autem notitiam, Achetam Diaconum miſimus ; ex quo diſcere poteris, & quodnam ſit mentis noſtrae propoſitum, & quod ea quae cupis, facile conſecuturus ſis*. Poſtremis hiſce verbis praecedentes noſtrae conjecturae de Diaconica epiſtola, Diaconis data, munus aliquod publicum ſuſcepturis, egregiè confirmantur. Quorſum enim omnis illa adhibita ab Imperatore cautio, niſi ut Diaconus publico diplomate, ſeu Diaconica munitus, Athanaſium de Imperatoris mente, ac ſententia quamcertiſſimum faceret? In quinta quoque, quam Alexandrinis ſcripſit epiſtola, haec duo recolit: I. jam Athanaſium inſontem eſſe probatum, utique Epiſcoporum ſubſcriptionibus, & epiſtolis. *Cum ante oculos ſemper habeamus veſtram in omnibus diſciplinam, nec ignari ſimus, jam pridem vos Epiſcopali providentia deſtitutos eſſe, aequum cenſuimus, Athanaſium Epiſcopum, virum ob vitae ſanctimoniam morumque probitatem omnibus cognitum, ad vos remittere*. II. Decretum Sardicenſe, ab omnibus jam tum ſubſcriptum, Dei decretum appellat. *Epiſcopum autem veſtrum Dei decreto, no-*

ſtraque ſententia ad vos directum, libenter excipite. Et mox. *Haec igitur duo contemplantes, tum noſtram, Deique ſententiam.* Imo etiam in quarta *Eccleſiae Catholicae* inſcripta, ut diximus, epiſtola, eodem modo loquitur. *Non eſt derelictus à Dei gratia reus Epiſcopus Athanaſius, ſed quamquam brevi temporis ſpatio humanae probationi ſubjacuit, divina tamen ſuffragante Providentia, juſtam meruit referre ſententiam, reſtitutus tum Dei voluntate, tum noſtro judicio, in Patriam ſimul & Eccleſiam, cui divino nutu praeſidebat.* Refert deinde Socrates, apud quem laudatae quinque Imperatoris epiſtolae exſtant, quomodo ſuſceptus ab Imperatore fuerit, & quàm honorificè dimiſſus, iter Alexandriam verſus ſuſceperit.

IX. Praetermittendae minimè ſunt circumſtantiae Athanaſiani itineris, in quo Epiſcopi omnes ejuſdem adventum praeſtolantes, oblata Sardicenſis Synodi acta turmatim ſubſcribebant, & lubentiſſimè acquieſcebant omnes, ut Epiſcopus, ac Chriſti athleta Sedi ſuae reſtitueretur. Noluit autem cum Leontio Antiocheno, quem agnoſcebat Arianiſmi fautorem, congredi, nec etiam cum Acacio Caeſarienſi depoſito, & quidem in eadem Encyclica Sardicenſi;
440 ſed Hieroſolymam divertit, ut Socrati proditum ibid. c. 24. *Athanaſius Epiſcopus, arrepto per Syriam itinere, in Palaeſtinam pervenit; ingreſſuſque Hieroſolymam, Maximo ejus Civitatis Epiſcopo, cuncta, quae in Sardicenſi Concilio geſta fuerant, expoſuit, ac qualiter Imperator Conſtantius decretis Synodi conſenſiſſet: deditque operam, ut Epiſcoporum illius Provinciae Synodus congregaretur. Maximus verò nihil cunctatus, quoſdam ex Epiſcopis Syriae, ac Palaeſtinae accerſit, celebratoque ex more Concilio, ipſe quoque communionem, & priſtinam dignitatem Athanaſio reſtituit. Sed & Synodus Alexandrinis, & univerſis per Syriam, & Aegyptum Epiſcopis, ea quae de Athanaſio ſtatuta, judicataque erant, per literas ſignificavit.* Exſtat Syno-
350 dalis epiſtola Epiſcoporum Syrorum, atque Palaeſtinorum de judicio Sardicenſi, à ſe confirmato, & Alexandrinae Eccleſiae intimato. Eadem de re ipſe Athanaſius in Apologia ad Conſtantium pag. 774. *Deductus igitur cum ſuis ad iſtum modum Athanaſius, in peragranda Syria, Syros, & Palaeſtinos Epiſcopos convenit, qui Synodo Hieroſolymis coacta, ſinceriter eum cum ſuis exceperunt, & cum pace deduxerunt: ſimul has*

literas

literas ad Ecclesiam, & Episcopos scripserunt.

X. Syriae dicuntur, atque Palaestinae Episcopi Hierosolymam convenisse; ac jure quidem Canonum. Leontius enim Antiochenus, qui Syriae praeerat, jam cum Eusebianis depositis societatem inierat, & ipse castratus, jure Canonum, praesertim Nicaenorum depositus, cum reliquis Eunuchis, qui à partibus Arianorum stabant, machinabatur novam Athanasii dejectionem. Acacius quoque Caesariensis, cui Hierosolymitana Ecclesia subjecta erat, depositus in Sardicensi Encyclica, primatialia jura amiserat: Spectabat proinde ad Episcopum viciniorem congregare Synodum Syrorum imprimis, atque Palaestinorum, qui in Tyria Synodo sententiam depositionis in Athanasium dixerant. Jure autem in 335
Nicaeno Concilio can. VII. constituto, prima Sedes in Pa- 325
laestinae tractu erat Hierosolymitana, cui, ut Protothrono, in absentia, aut alio canonico Caesariensis Primatis impedimento, facultas data erat, publico Ecclesiae, totiusque Dioeceseos bono invigilandi. Haec, reor, vera occasio fuit, cur *Concilio de more celebrato* per Maximum, quotquot olim Eusebianorum fraude decepti, sententiam dixerunt in Athanasium, in praesenti Hierosolymitana Synodo palinodiam recantaverint, & iniquam de sanctissimo Praesule sententiam Synodica emendarint. Veram hanc fuisse cogendae Synodi occasionem, prodit ipse Athanasius in epist. ad Solitarios pag. 823. *Omnes Palaestinae Episcopi, exceptis duobus, aut ad summum tribus, iisque suspectis, ita Athanasium exceperunt, & communionem ejus amplexi sunt, ut & scriptis, & verbis pro satisfactione protestarentur, omnia quae prius scripserant, ea se non voluntate, sed vi coactos fecisse.* Imo ut haec audivit factiosa Arianorum cohors, Maximo haud vitio vertit, quod inconsultis vel Antiocheno, vel Caesariensi Episcopis, Synodum hanc celebrasset, sed tantummodo, quòd à priori sententia cum suis recessisset, ex Socrate c. 24., ubi 440
relata Hierosolymitana Synodo, scribit: *Qua de caussa inimici Athanasii Maximum non mediocriter irriserunt, quod cum antea deposuisset Athanasium, tunc repente mutato consilio, perinde quasi nihil prius gestum esset, sententiam pro eodem tulerat, qua communio illi ac dignitas reddebatur.* Sed quantum ponderis accesserit interim ex ea Synodica Athanasianae caus-

ſae, infra c. 26. docet Socrates. *In hoc rerum ſtatu ingreſſus Alexandriam Athanaſius, Epiſcoporum Aegypti Concilia congregavit, qui quidem convenientem prorſus cum Sardicenſi Synodo, & cum ea, quam Hieroſolymis Maximus convocaverat, tulere ſententiam.*

XI. Sed ad Sardicenſem Encyclicam regrediamur. Afri-
348 cae ſex Provinciae in Carthaginenſi Synodo ſub Grato, una cum actis Concilii, eandem ſuſceperunt Encyclicam. Gratus enim in prima interlocutione in hunc modum Epiſcopos tum Africae, tum ubique reliquos eſt allocutus. *Gratias Deo Omnipotenti, & Chriſto Jeſu, qui dedit mali Schiſmatis finem, & reſpexit Eccleſiam ſuam, ut in ejus gremium erigeret univerſa membra diſperſa.* Adfuerat enim ille Sardicenſi Concilio, nec dubitandum, quin acta ſuarum Provinciarum Epiſcopis renunciaverit, quum Canones aliquot juxta Sardicenſia decreta in praeſenti, quam agebat, Synodo confirmaverit. Quin etiam S. Athanaſius in Apologia ad Conſtantium, Encyclicam Sardicenſis Concilii recolens, hoc praemittit ſcholion. *Haec epiſtola ad Aegyptios, & Africanos Epiſcopos per omnia ſine ulla mutatione deſcripta eſt.* pag. 760.

XII. Tandem quod luculentiſſime exhibet pondus, & vim praeſtiti hujus univerſalis conſenſus Encyclicae Sardicenſis Concilii, illud eſt, quod Valens & Urſacius, ejura-
348 to Philippopolitano conventiculo, in primo habito Mediolani Concilio, ſuamet profeſſione, & poenitentiae libello faſſi ſunt, quae injuſtè contra Athanaſium egerant. Deinde quum Athanaſii legatis occurrerent, epiſtolam Pacificam tum ſuam, tum reliquorum Epiſcoporum, illis etiam non poſtulantibus, adjunxerunt libello. Libelli illi duo legun-
354 tur in fragmentis apud Hilarium, annotantem, Romae idip-
349 ſum apud Julium in altera coacta Synodo ab iiſdem factum. Quod Athanaſius quoque advertit in epiſtola ad Solitarios, ubi praedictos libellos refert, & pag. 826. ſubjungit. *Has literas cum dediſſent, ultro ſcripſerunt epiſtolis Pacificis, quas Athanaſii presbyteri Petrus, & Irenaeus, & Ammonius Laïcus ad id circumëuntes colligebant, cum tamen Athanaſius nihil tale ab Urſacio & Valente poſtulaſſet.* Ubi vero meminit Athanaſius Ammonii laïci, intelligendus dubio

procul is eſt, qui Magiſtriani officio fungebatur, quo comite curſus publicus legatis Presbyteris patebat. Quemadmodum quum Leo ſuam, & Anatolii Encyclicam per Clericos Legatos direxit, ſocii aderant Magiſtriani, quorum in epiſtolis, 457
in Tomo Encyclico III. Parte Concil. Chalced. comprehenſis, mentio ſaepius occurrit. De epiſtolis illis vide & Sozomenum l. 3. c. 23. 440

XIII. Haec itaque, curſim deſcripta, facile demonſtrant, cujus authoritatis, ponderis, atque aeſtimii haberetur conſenſus Encyclicae datus; adeo quidem, ut Athanaſius, iis omnibus enarratis, argumenti vim hiſce verbis expreſſerit: *Quis igitur iſta, & tantam Eccleſiae pacem non admiratus eſt? Quis non gaviſus de tanta & tot Epiſcoporum inter ſe concordia? Quis Deum non glorificavit, conſpecta in Synaxibus tanta populi laetitia? Quot igitur inimici ſimultatem depoſuerunt? Quot prius calumniati, calumnias ſuas damnaverunt? Quot prius odio infeſti, Athanaſium poſtea dilexerunt? Quot palinodiam ſuorum in eum ſcriptorum cecinerunt? Multi, qui vi, non voluntate apud Arianos agebant, noctu ad Athanaſium venientes, ſeſe & purgabant, haereſimque ſimul anathemate exſecrabantur, & veniam de inſidiis ac calumniis ſuis poſtulabant, corporibus quidem ſe apud illos apparere, animo tamen cum Athanaſio Synaxim facere, ac ſemper cum eo eſſe, poſtulantes hac in re ſibi fidem haberi*. Equidem ſi argumenti vis in conſenſu Encyclicae praeſtito hic non emicat, nihil aio illuſtri quavis enarratione certo poſſe demonſtrari.

XIV. Quamquam verò haec librata ratione expenſa ſatis ſuperque ſint, ut tamen ſaluberrimum remedium hocce, per quod olim ſtetit animorum fideique concordia, magis eluceſcat, adſtruere illud ex adverſariorum perſuaſione conabimur. Contrariorum enim confeſſio exactior plerumque eſt veritatis oſtenſio. Inter haec itaque depoſiti in Synodica Sardicenſi Epiſcopi, Arianorum duces, Leontius videlicet, Georgius, Acacius, Theodorus, & Narciſſus, animadvertentes ex communi illo Orbis conſenſu, ultimum imminere Arianae cauſſae exitium, ſedulo meditari coeperunt, quid conſilii foret capiendum. Quod Athanaſius, novam expoſiturus tragoediam cum ſciſſionis Eccleſiarum, tum perſecutionis, quae mox ſecuta eſt, ita enarrat ibid. *Haec quum*

audi-

audirent, *&* *conspicerent sententiae Eusebianae*, *haereseosque successores*, *inter quos Leontius ille castratus*, *quem ne sub Laici quidem specie ad communionem admitti oportuit*, *eo quod seipsum abscidit*, *ut libere cum Eustobio dormiret*, *revera quidem ejus muliere*, *ut ipse praetendit*, *sed quae Virgo praedicatur*. Atque id Canonibus Nicaenis de Eunuchis, deque interdicto Clericis cum mulieribus contubernio, occasionem dedisse, probant illorum canonum commentatores; de quo etiam Theodoritus l. 2. c. 24. Prosequitur autem Athanasius. *Georgius item*, *&* *Acacius*, *Theodorus*, *Narcissus*, *qui in Synodo depositi exautoratique erant*, *magno pudore suffundebantur*. *Deinde quum viderent tantum cum Athanasio animorum consensum*, *&* *pacem agitari*, (Et hîc provincias omnes enumerat, quae, ut supra expositum est, Encyclicae Sardicensi subscripserant) *metu invidiaque anxii fuere*, *&* *quod tot Episcopi cum Athanasio communionem foverent*, *&* *quod formidarent*, *ut quos ipsi deceperant*, *à se deficerent*, *&* *huic unanimitati*, *communionique sese adjungerent*, *neve quod futurum videbatur*, *de eorum haeresi jam ubique famosa*, *triumphus ageretur*. Agnoverunt ergo adversarii ipsi, certum sibi ex *tanto consensu* imminere exitium: proindeque consensus, & Encyclicae subscriptio habebatur veritatis argumentum. Sed quoniam tunc imperabat Constans, opportunius inchoandae tragoediae tempus praestolabantur.

Constante autem Maxentii Tyranni proditione ann. 351. interfecto, ac pace fruentibus in toto catholico Orbe post Sardicensem Synodum Ecclesiis ad eundem usque annum, Constantio cessit Constantis universa ditio. Quare impostores rati opportunum advenisse tempus ad impia, quae animo fovebant, perficienda consilia, Ursacium, atque Valentem delegerunt, qui Imperatori suaderent, tum propria revocari oportere edicta, tum Antencyclicis Episcopos cogi ad damnandum iterato Athanasium. Abs consensu Encyclicae praestito, suasoriam aggrediuntur perjuri Episcopi, apud Athanas. ibid. pag. 828. *Quicquid terrarum est scriptis tuis*, *quibus nos impetit*, *adimplevit*: *&* *fere omnes cum eo communione sociantur*, cum reliquis, quae supra cum de prima occasione scissionis Ecclesiarum Orientalis, & Occidentalis actum est, prolixius reseravimus. Eadem attingunt

Socra-

Socrates l. 2. c. 25. & seqq., Sozomenus l. 4. c. 8., Theodoritus 440
l. 2. c. 13.

XV. Impii itaque tragoediae actores, videntes Sardicensem Encyclicam ab Orbis totius Episcopis subscriptam, in argumentum veritatis transiisse, nova condita Antencyclica, damnationi Athanasii subscribere sunt aggressi: secuti
in eo quidem Arii perfidiam, qui post Alexandri Encycli- 320
cam, cui potior Orbis pars subscripserat, egit apud Eusebium Nicomediensem, ut in Nicomediensi Synodo Antencyclicas per Orbem dirigeret, quibus pientissimi Alexandri conatus suere retardati, & non parum infracti, ut ex Socrate alio loco dicemus. Id quod ut facilius obtinerent his temporibus Eusebiani, mentionem quidem in Antencyclica Athanasianae ob nova crimina damnationis fecere, sed nuspiam Sardicensis Synodi, aut formulae cujuspiam subscribendae, ne videlicet fraus detegeretur. Antencyclica itaque per Ursacii, atque Valentis Clericos in Orbem mittitur, ipso referente in epist. ad Solitarios p. 829. Athanasio, qui & illud annotat, Episcopis, Clericis, aliisque ad Judices per vim adductis, fuisse saepius dictum. *Aut subscribite, aut ab Ecclesia recedite. Nam* [subjungit de sententiae illius executione] *& Magistratibus scriptum est, & multa pecuniaria denunciata, nisi quisque suae Civitatis Episcopum subscribere coëgisset*. Et mox pag. 830. *Existimans quod quemadmodum hominum sententias, ita quoque veritatem immutare posset*. Pergit enarrare tragoediae hujus acta, quaeve mala perpetraverint Judices, ut aut verbis blanditiisque, aut vi Episcopos Clericosque pertraherent in Athanasii damnationem.

XVI. Interim ad confirmationem principalioris conditionis, quam supra asseruimus requisitam ad statuendam Encyclicae cujusvis authoritatem, petitam scilicet ex necessaria Romani Pontificis confirmatione, ut in capite, atque membris totius Ecclesiae consensus ostenderetur, minimè praetermittimus annotare, quanto elaboraverint studio Eusebiani, ut ducem, aut consentientem in Athanasii damnatione haberent Romanum Pontificem. Noverant enim Ursacius, & Valens, struendi ac destruendi versipelles artifices, extortas licet omnium subscriptiones minimè oblitterare posse priorem consensum, nisi praesto esset Romani

Ponti-

Pontificis confirmatio. Quam ob rem ita apud se constituerunt: *Si Liberium in nostram sententiam traxerimus, omnes brevi superabimus*. Ex Athan. ibid. p. 832. Ea de caussa per Eunuchos primum, per se deinde Liberium aggressus est Constantius. Sed, re infecta, minis etiam atque exilio frangere voluit Pontificis solidum firmumque Orthodoxiae defendendae propositum. Quod docet ibi Athanasius, & pro-
423 lixius Theodoritus l. 2. c. 16. Quae similiter cum Osio egerint pro eadem extorquenda subscriptione, enarrant Athanasius ibi, & reliqui Ecclesiastici Scriptores.

XVII. Ex iis autem, quae innuimus de Antencyclica, per Valentis, Ursaciique Clericos in Orbem delata, solamque Athanasii damnationem promovente, absque alterius suscipiundae conditionis interpositione, quamluculentissimè ostenditur Encyclicarum authoritas, si ad Liberii colloquium cum Eunuchis habitum paulisper attendamus. Inter alia enim argumenta, quibus imperialia jussa rejicit, illud praecipuum erat, quod jam probatus à Romana Ecclesia fuisset Athanasius, nec absens condemnari posset. Subjungit autem, ex eodem Athan. p. 833. *Quod si omnino Imperator curam suam pro Ecclesiastica pace interponere quaerit, aut si scripta à nobis pro Athanasio deleri jubet, deleantur quoque ea, quae contra illum scripta sunt: fiatque deinde Ecclesiastica Synodus longè à Palatio, ubi nec Imperator praesto est, nec Comes se ingerit, nec Judex minatur, & ubi solus timor Dei ad omnia sufficit, & Apostolorum institutio, ut eo in loco ante omnia Ecclesiastica fides asseratur; quemadmodum à Patribus definitum est in Nicaeno Concilio ...... Neque fas est, prius quaestionem de factis alicujus, quam de fide Religionis haberi. Primum enim omnis fidei discordia rescindenda est, & tum quaestionem de negotiis fieri oportet*. Tanti faciebat Pontifex subscriptiones Encyclicae, pro Athanasii absolutione editae, ut omnino arbitraretur in eo facto necessarium, vel utramque partem à priori sententia recedere, atque in Concilio convenire, in quo Nicaenae fidei decretum confirmaretur, unde abs ejusdem professione agnoscerentur tandem qui puri, & qui noxii; vel omnino stare subscriptioni universi Orbis, qui in Episcopis consentientibus Sardicensis Concilii decretum roboraverat.

Anten-

Antencyclicae vero ſubſcriptionem eo ſcopo fuiſſe promotam, ut deinde Athanaſium, velut Epiſcoporum omnium ſubſcriptione damnatum, apud ignaros reum, ac depoſitum traducerent, ipſemet advertit Athanaſius, qui in eadem ad Solitar. epiſtola p. 842., ubi de Conſtantio, in hunc modum concludit: *Ceterum cum ille quicquid libuit in Eccleſias tum Italicas, tum alibi ſitas deſignaſſet, aliis in exilium ejectis, aliis vi in ſuam ſententiam pertractis, ubique per omnia ipſius terrore diffuſo, in Alexandriam furorem ſuum, veluti peſtem, convertit, & in ea re non levi calliditate uſi ſunt Chriſti perduelles, nimirum ut ſpeciem multorum Epiſcoporum ſubſcriptionis praeſeferrent, & ut Athanaſius nullum haberet in perſecutione ſua Epiſcopum, apud quem conqueri poſſet: ideo praeoccupantes omnia terrore impleverunt, terroremque quaſi ſubſeſſorem ſuis dolis aſſociaverunt. Ignari vecordes, ſe in iis ſubſcriptionibus non voluntates Epiſcoporum, ſed vim, quam paſſi eſſent, oſtentare.*

XVIII. Ex actis hiſce, atque Encyclicae Sardicenſis ſubſcriptione facile modus colligitur, in aliis ſubſcribendis Encyclicis obſervatus: Colligitur quoque authoritas, quae ex Epiſcoporum conſenſu, & Pontificia confirmatione eiſdem accedebat. Ex ſaeviſſima deinde perſecutione, in Epiſcopos mota, ut recederent à dato conſenſu, novâque ſubſcriptione priorem abolerent; ex minis, exiliis, aliiſque adhibitis conatibus adverſus eos, qui ſubſcribere detrectabant, magis emicat communis perſuaſio, Encyclicam nempe ſubſcriptam veritatis eſſe argumentum. Enimvero Lucifer, Euſebius, Dionyſius, aliique ſubſcribere renuentes, exilio quidem multati ſunt, ſed condignas quoque conſtantiae laudes ſunt promeriti. Quod ſi pro unius hominis innocentia per Encyclicam confirmata, & declaratâ, graviſſimas paſſi ſunt perſecutiones ſanctiſſimi doctiſſimique Epiſcopi, & piaculum exiſtimarunt à praeſtito conſenſu recedere, quanti ponderis, & authoritatis fuiſſe arbitrabimur Encyclicas, dogma quodpiam ex Epiſcoporum conſenſu definientes? Qua fidê, quove obſequio ſuſceptas? Quanta conſtantia propugnatas? Atque haec dicta ſint ad oſtendendam veram originem ſciſſionis Orientalem inter, & Occidentalem Eccleſiam, utque conſtaret, quanto conſenſus Epiſco-

porum

rum, in subscribenda Encyclica datus, esset in aestimio apud Primitivam Ecclesiam.

§. IX.

DE DOMINICIS CURSORIBUS.

Synopsis.

I. *Usus Dominicorum Cursorum*. II. *Cursus publicus à Cyro Persarum Rege inductus, eidemque addicti homines* Angari *dicti*. III. *Eorumdem pariter in Romano Imperio constitutio*. IV. *Privati Cursores*. V. *Cursores Ecclesiastici*. VI. *Ab Apostolis pro Synodica Hierosol. Concilii sunt adhibiti*. VII. *Paulus Tychico Dominico Cursore usus est*. VIII. *Dominicorum Cursorum in Ecclesiis electio, ex Ignatio, & Augustino expensa*. IX. *Illorum dotes atque praestantia*. X. *Eligendorum examen in Presbyterio instituendum*. XI. *Quomodo Cyprianus Saturum, & Optatum delegerit*. XII. *Eisdem Cursoribus Encyclicarum custodia tradebatur*. XIII. *Diaconi plerumque fuerunt Dominici Cursores*. XIV. *Id ex usu Eunomianorum confirmatur*. XV. *Cur exigita in Cursoribus doctrina, & cur iidem Presbyterii disputationibus interessent*. XVI. *Illustratur id exemplo Possidonii, Ecclesiae Alexandrinae sub Cyrillo Cursoris*. XVII. *Dominici Diaconico, ut Civiles Imperiali diplomate muniendi erant*. XVIII. *Horum celeritas*. XIX. *Ad Ecclesiasticas dignitates saepe assumti*. XX. *SS. Codices custodiebant, & Encyclicis subscribebant*. XXI. *Autographa Primicerio tradenda*. XXII. *Qui apud Impp. Magistriani*. XXIII. *Iis testimonium reddebant Episcopi*. XXIV. *Ad Clericatum assumti*. XXV. *Qui Subadjuva*. XXVI. *Subadjuvae Clerici Cursoribus cooptati*.

I. ENcyclicarum nomine, argumento, atque authoritate, ex Ecclesiarum consensu emanante, expensis, quae velut interiora Encyclicae epistolae sunt existimanda,

ad

ad exteriora modo describenda progredimur. Atque rem omnem à suis principiis repetentes & originibus, Cursorum conditiones primùm investigabimus: quasdam enim in illis fuisse exigitas, ipsa Encyclicarum dignitas facile suadet; quippe quae essent velut Ecclesiarum quaedam munitiones, pro unitate fidei, atque animorum sarta tectaque custodienda, destruendisque pravis consiliis. Quare ut haec illico, & tuto denunciarentur, latores erant instituendi, quorum operâ, egregia illa quidem & spectatissima, res definita innotesceret, quosque in Veteri Testamento fuisse institutos, §. I. n. X. est annotatum.

II. Qui vel primis labiis Populorum, & Rerumpublicarum priscos mores receptasque consuetudines delibarunt, optimè norunt, cursum publicum, & Cursores ad publica denuncianda decreta, Provinciarumque acta, semper fuisse in usu. Quotquot autem Orbis Monarchiam vel habuerunt, vel affectavere, sive etiam pacificum Regnorum dominium
quaesiverunt, ii quoque cultiore methodo officia Cursorum, Ante
& publici cursus dispositionem introduxerunt. Ad haec pri- Chr.
mus intendisse videtur Rex Persarum Cyrus. Is enim cer- 537
tas mansiones in via publica, dimensis itineribus, & miliaribus assignatis, constituit, in quibus homines, & equos collocavit, qui unius diei iter celerrimè possent conficere. Ii, ut ad proximam stationem pervenerant, sive epistolas, sive quid aliud sibi contraditum aliis ibi manentibus nun-
tiabant, tradebantque, atque illi statim aliis sequentibus, Ante
donec gestorum ordo & relationes ad Regem quantocyus Chr.
pervenirent. Qua de re Herodotus l. 5. & l. 8., & Xeno- 444
phon in Cyropaedia l. 8. Qui ministerio huic primitus de- 397
putati sunt, iidem dicti *Angari*, voce nec Latina, nec Grae-
ca, sed origine Persica. Hesychius, & Svidas ita eandem 290
explicant: *Angari*, *Tabularii*, *qui alii aliis succedentes*, *ali-* 980
quò mittebantur. Per hos publica decreta fuisse delata, pro-
dit Josephus l. 11. c. 6. *Misit Angaros dictos ad omnes gen-*
tes. De eisdem Gruterus de Off. Dom. Aug. 3. 14., Brisso- 67
nius de Regno Persarum 1. p. 147., Rhodiginus Antiq. Lect. 18. 8. Pancirolus in notitia dignit. Imper. Orient. c. 5. Gothofredus in Codicem Theodosianum, & alii qui de viis publicis tractatus ediderunt, in Tomo X. Thesauri Antiq.

Rom Graevii . Inde nata vox *Angariare* , pro compellere ,
vi cogere nolentem . Hoc sensu usurpatur L. Viae 4. §. 1.
D. de Veteran. L. Ab his 10. §. Angariorum 2. D. de Va-
cat. & excusat. mun. L. neminem 11. C. de Sacrosanctis Ec-
396 clesiis , & apud S. Augustinum l. 3. de consensu Evange-
240 list. c. 10. Ad legem dictam de privilegiis Veteran. Ulpia-
nus . *Viae sternendae immunitatem Veteranos non habere , Julio
Suffiano rescriptum est . Nam nec ab intributionibus , quae pos-
sessionibus fiunt , Veteranos esse excusatos , palam est . Sed & na-
ves eorum Angariari posse , Aelio Firmo , & Antonio Claro Ve-
teranis rescriptum .* Ubi interpretes explicant vocem *Anga-*
Ante *riari* , aliquid ad usum Reipublicae capi & compelli .
Chr. III. Morem eundem , Romana assumta Monarchia , ser-
40 vavit Augustus , de quo Svetonius in Augusto c. 49. *Quo ce-*
112 *lerius , ac sub manum annuntiari , cognoscique posset , quid in
quaque Provincia gereretur , juvenes primò modicis intervallis
per militares vias , dehinc vehicula disposuit . Commodius id vi-
sum est , ut qui à loco iidem perferrent literas , interrogari quo-
que , si quid res exigerent , possent .* Similiter de Trajano Aure-
345 lius Victor de Caesaribus c. 13. *Simul noscendis ocyus , quae
ubique è Republica gerebantur , admota media publici cursus .*
Hinc ratio constat , qua Principes tanta celeritate ad fines
usque Imperii miserint literas , easdemque receperint . Ete-
nim per militares vias ordine , debitaque distantia stationes
erant dispositae ; ut propterea Imperatori minimè opus fue-
rit , quaquaversum per Imperii partes literas dirigere , edicta ,
rescripta , aut mandata , quum haec , ut tradebantur , ce-
lerrimè per Cursores publicos essent delata . Hinc etiam
150 Aristides Orat. ult. Tom. 3. scripsit . *Quocirca nihil Impera-
torem opus est Imperium totum miserè pervagari , nec variis com-
meatibus singula stabilire , terram calcando , cum posset Orbem
totum commodissimè per epistolas regere ; quae mox ut scriptae
sunt , velocissime , tanquam ab avibus , deferuntur .* Eadem de
527 re audiendus Procopius , sub finem Arcanae Historiae ex
versione Johannis Vincentii Pinelli . *Romani Imperatores ,
qui antea fuerunt , modum excogitarunt , quo cuncta sibi quamce-
lerrimè possent nunciare , & , ut scirent quae ubique inter hostes
agerentur , & siqua in Civitatibus seditio , vel quid aliud im-
provisum è praesidibus , vel aliud quodcumque oriretur , & ut*

annua tributa velociter & tutò transmitterentur. Publicum ergò, & celerem quemdam ubique cursum hoc modo instituerunt: Viro expedito ad iter diei stationes constituerant quandoque octo, quandoque pauciores, non tamen minus quinque, quod primum eveniebat: quadraginta verò equi in singula mansione stabulabantur, & ibidem Hippocomi ad curandos quos poterant equos, erant destinati: succedentibus verò sibi ad stationes probatissimis equis, qui eos agebant, decem fermè dierum iter vicissim conficiebant, agentes quo modo significavimus. De publici cursûs introductione, usu, & desuetudine videndus Spanhemius Differt. 9. de praestantia, & usu Numismat.

IV. Nec publici tantùmmodo Cursores, ad Reipublicae mandata deferenda electi, sed privati quoque erant, quos longè commendatiores habebant, ad epistolas ultro citroque mittendas. Tacitus enim in Agricola cap. 43. *Supremo quidem die momenta deficientis per dispositos Cursores nunciata constabat*. Et Svetonius in Tito c. 9. *Confestim ad alterius Matrem, quae procul aberat, Cursores suos misit, qui anxiae filium salvum nuntiarent*. Et in Nerone c. 49. *Inter moras perlatos à Cursore Phaontis codicillos praeripuit*. Eorumdem frequens quoque mentio est apud Ciceronem in epistolis.

100 — 112 — A. C. 70

V. Adinstar publici hujusce cursus, Ecclesiae primitùs suos disposuere Cursores, non quidem mansionibus, stationibusque distributis, cum Ecclesia tunc non Respublica, sed in Republica esset: freti autem hospitalitate fidelium, quae tessera verae Ecclesiae erat, uberem habebant Cursores proventum, quo & itinera perficerent, & officiis omnibus exciperentur. Horum itaque in sacris originem, & antiquitatem juvabit exponere, unde & requisitae conditiones constabunt.

VI. Ut Encyclicarum exemplar quoddam in Hierosolymitana Synodo Act. 15., ita Ecclesiasticorum etiam Cursorum dederunt Apostoli, quos quidem Dominicos Cursores prisca illa aetas indigetabat. Directuri enim per tres Palaestinas, & confinitimas Provincias Synodicam, in qualibet Ecclesia recitandam, duos Presbyteros Paulum, & Barnabam, duosque velut Cursores, Judam, & Silam delegerunt. Sic enim ibi v. 22. *Tunc placuit Apostolis, & Senioribus cum omni Ecclesia eligere viros ex eis, & mittere Antio-* 47

chiam cum Paulo, & Barnaba Judam, qui cognominabatur Barsabas, & Silam, viros primos in fratribus. Hinc crescente deinceps fidelium, ministrorumque numero, factum est, ut, quoniam praeter epistolae denunciationem, plerumque instruendae erant Ecclesiae, Diacono Dominico cursori Presbyteri Doctores associarentur, qui praedicationis, aut disputationis munus, ut in §. sequenti dicemus, exercerent. In deligendis autem Cursoribus Sila, & Juda, qui Synodicam epistolam deferrent, adhibita sunt Judicum in eo coetu considentium vota, v. 25. *Placuit nobis in unum collectis eligere viros, & mittere ad vos, cum carissimis nostris Barnaba, & Paulo .... Misimus ergo Judam, & Silam*. Neque perperam diligentem rei hujus memoriam ab eo coetu factam existimandum. Quum enim dirigendarum Encyclicarum formam Ecclesiis traderent, instruere easdem voluere, quo modo Dominici cursores essent deligendi, ut videlicet illi tantùm assumantur, qui industria, diligentiaque *viri primi inter fratres* habebuntur. Et sanè propriam in officio diligentiam, initoque delectui respondentem, apud Ecclesias factis testati sunt Silas, & Judas: quippe Cursorum more Synodicam apud easdem recitantes, atque hortantes fideles, ut Apostolica, ac Conciliaria *praecepta*, atque *dogmata*, summo obsequio susciperent, ostenderunt reipsa primos se inter fratres esse, subdente Sacro textu: *Judas autem, & Silas, & ipsi cum essent Prophetae, verbo plurimo consolati sunt fratres, & confirmaverunt*. Donum illud Propheticum, quo dicuntur praediti, nemo non videt intelligendum esse de Prophetia illa secundi gradus, quam extraordinaria ratione collatam, *ad exhortationem, & consolationem fidelium*, Apostolus docet 1. Corinth. c. 13., & de qua abundè disseruimus in Tractatu de Prophetia, quem typis, si vita viresque suppetant, mandare consilium est.

398 Chrysostomus autem hom. 33. in Acta Apostol. rationem quaerit, cujus gratia, Synodicam emissuri, tanta circumspectione, & sollertia Apostoli versati sint cum in delectu Cursorum, cum in eorumdem trutinandis, morum, doctrinae, industriae, sanctitatisque dotibus; & concludit id merito factum, ut videlicet ex hisce personis, à quibus omnis suspicio vel minimae pravitatis aberat, universi fideles mit-

ten-

tentium Magisterium, anthoritatemque colligerent, fideique propositis definitionibus facilius assentirentur. *Oportebat enim* (inquit S. Doctor) *epistolam adesse solum, ne dicant quod dolo extorserint, quod alia pro aliis dixerint ...... Propter hoc enim neque Paulus venit solus, neque Barnabas, sed etiam alii ab Ecclesia, ne suspectus sit ..... Ostendit quomodo fide digni sint .... Post epistolam etiam ipsi sermonibus exhortantur. Nam & hac re opus erat, ut & ita omni suspicione liberarentur; & ipsi, inquit, cum essent Prophetae, sermonibus multis exhortabantur fratres. Ostendit hic fidelitatem illorum.* Haec Chrysostomus. Quibus illud addimus, diligenter proinde annotata haec fuisse, Spiritu Sancto dictante, ut officium hocce, Ecclesiis usque adeò profuturum, instituerent, rationemque examinis atque delectus edocerent.

VII. Apostolicam eandem diligentiam, & sedulitatem in eo, quod praeïverunt Dominicorum duorum Cursorum exemplari, habitoque tam anxie soliciteque delectu, ut nonnisi viris spectatissimorum in Ecclesia morum officium illud traderetur, exercuit deinde Paulus in suis emittendis Encyclicis. Epistolae enim ad Ephesios, & ad Collossenses, ut in Differt. II. dicemus, expressam habent Encyclicarum formam. Ambas ut in Orbem dirigeret, Tychicum Diaconum delegit, cujus dotes enumerans, spectatissimae fidelitatis esse asseverat. Ita ad Ephes. 6. v. 21. *Omnia vobis nota faciet Tychicus, frater charissimus, & fidelis minister in Domino*. Et in altera ad Collossenses 4. v. 7. *Omnia vobis nota faciet Tychicus, frater charissimus, & fidelis minister, & conservus in Domino*. Ut enim Apostoli, scripserint licet Synodicam, praecepta atque dogmata in coetu stabilita minimè scripserunt, sed, oretenùs denuncianda, missis Presbyteris, & Cursoribus consignarunt; ita Paulus, multis praeter epistolam oretenùs Tychico traditis, probatam ejusdem fidelitatem meritò commendat. In ceteris verò Pauli epistolis omissum ideò latoris nomen reor, quod ex primario earum instituto non ad universas Ecclesias essent dirigendae, sed quarumdam tunc Ecclesiarum institutionem spectarent. Id quod apud Patres posterioris aevì licet animadvertere, qui ubi in epistolis de communi Ecclesiarum utilitate agunt, Cursoris nomen, dignitatemque annotant; quod omittunt

privati negotii epistolam dirigentes.

VIII. Ex Ecclesiis deinde, Apostolico exemplo institutis, ut quaelibet, atque imprimis spectabilior, suum habuit Dominicum cursorem, ita nonnisi praemisso per Episcopum, aut Presbyterium examine, ad ejusdem delectum veniebat. Illustre perseverantis hujus solicitudinis exemplum habemus
101 in epistolis S. Ignatii Martyris. Ad Smyrnaeos enim, quum eorum zelum erga Antiochenos, Syriaeque Ecclesias diffusum commendasset, ut prosequantur, hortatur, & suspicionibus consulant, impostorumque fraudibus; atque ob id rationem Dominici Cursoris deligendi in hunc modum proponit n. 11. *Quò itaque opus vestrum absolutum sit tum super terram, tum in Coelo, decet ad Dei honorem, ut Ecclesia vestra eligat Sacrum Legatum, ut cum ad Syriam usque venerit, congratuletur illis, quod pacem consecuti sint, & suam receperint magnitudinem, & restitutum sit illis suum corpus. Digna igitur mihi res visa, ut aliquem vestrum mittatis cum epistola, quò unà cum illis glorificet Deum.* Quem hic *Sacrum Legatum* appellat, in epistola ad Polycarpum nuncupat *Divinum Cursorem*, suadetque ad Encyclicas, mutuasque Epistolas ultro citroque perferendas, virum eligi contestatae fidei, & pietatis. Speciatim quoque admonet, id, adhibito in consilium Presbyterio, fieri oportere. Sed ipsum Sanctum Martyrem audiamus. *Decet in Deo, Beatissime Polycarpe, Concilium cogere Deo decentissimum, & eligere aliquem, quem valde charum habeatis, & impigrum, qui poterit Divinus Cursor appellari, illumque eo dignari honore, ut profectus in Syriam, glorificet vestram impigram charitatem in gloriam Christi.* Quotquot hìc
396 in Cursore dotes requirit Ignatius, postulat & Augustinus epist. 10. ad S. Hieronymum. In ea enim Cyprianum Diaconum epistolae latorem ita collaudat, ut simul brevi oratione praecipuas in quolibet Dominico Cursore dotes accuratè describat. *Gratia in promendis epistolis, diligentia in custodiendis, alacritas in perferendis, & fides in reddendis.* Ex quibus liquet, quanti officium istud Ecclesiae penderent, & existimarent.

IX. Fidelitatem ceterasque in Cursoribus dotes, atque virtutes merito Apostoli, Paulus, Ignatius, & Augustinus commendarunt. Etenim in Ecclesia cum pace, fideique

unitate nihil ſit praeſtantius, tum ad utramque fovendam diſſitas inter, ingenioque, & moribus diverſas nationes, nihil Encyclicis eſt accommodatius;ut propterea neceſſe fuerit, media praeſto eſſe ad utrumque finem aſſequendum aptiora, cujuſmodi dubio procul eſt, viros tanto muneri exequendo pares adfuiſſe. Quam ob rem ad pacem atque Eccleſiarum commoda plurimum conferebat, ut principaliores Eccleſiae Curſorem Dominicum haberent, fidelem eum quidem, moribuſque probatiſſimum, qui epiſtolas circumquaque deferens, Eccleſiarumque inſerviens neceſſitatibus, ſibi & officio commendationem adſciſceret. Grande ſanè officium, in quo quicumque ultimum claudebant diem, inſigni velut honoris monimento, ſingulari ejus muneris commemoratione in ſepulcrali lapide inciſa cohoneſtabantur. Unde inter Chriſtianorum priſcas inſcriptiones Chriſtophorus Breuverius, & Manſenius in Antiquitat. Treviren. hanc adducunt: *Urſacius Curſor Dominicus*. Eundem titulum & nos plerumque uſurpabimus, ut noſtrum Encyclicarum latorem à publico Imperiali diſcriminemus.

Tandem, quoniam Dominicus Curſor ſubſcriptum Encyclicae exemplar apud Eccleſias relinquere tenebatur, imo & vota Epiſcoporum ſuſcipere, reſpondentem profeſſionem trutinare, conſenſum verum à ficto dignoſcere, profitentium fidem expendere, atque iis, quorum haec noſſe intererat renuntiare; vir equidem minimè illiteratus, ac indoctus eſſe debuit, qui haec exequi munera pro dignitate poſſet. Quamobrem mirum non eſt, ſi Eccleſiae, Apoſtolis praeeuntibus, in deligendo curſore examen praemiſerint, atque ad perſonae induſtriam, diligentiam, fidelitatemque attenderint, omniaque Candidatorum merita ad ſollertem ſeveramque criſin adduxerint.

X. Frequens apud Cyprianum occurrit mentio Curſoris cujuſdam Dominici, cognomento Saturi, de quo nos breviter, quoniam S. Antiſtes copioſius de eo diſſerit, illiuſque miniſterio ad deferendas epiſtolas plerumque uſus eſt; 48
nobiſque inſuper momenta ſuggerit, quibus, quae haſtenus diſputavimus, firmius adſtruantur, nec modica afferatur lux inſtitutioni, exigitiſque in Dominico Curſore conditionibus. Cernens diligentiſſimus Praeſul in ſuo receſſu, ob ſae-

vissimam vigentem persecutionem, & ob Cursorum inopiam, gravia incommoda, quae Ecclesiis imminebant tum ob Libellaticorum audaciam, tum ob ferendas necessariò Confessoribus suppetias, nec tamen praesentia sua collabenti Ecclesiae prospicere valens, saltem epistolis subvenire constituit. Gnarus autem, Cursorum delectum, inscio Presbyterio, legitimè fieri haud posse, gravi urgente necessitate, aliquos ipse delegit, atque Saturum inter alios Cursorem declaravit. Ne autem in spretum Presbyterii elegisse Saturum videretur, extemplo Presbyteros Carthaginenses Doctores habiti delectus certiores fecit, scribens epist. 24. *Sed & illud ad vos literis meis perferre debui, urgente caussa, Clero in Urbe consistenti, literas me misisse. Et quoniam oportuit me per Clericos scribere; scio autem nostros plurimos absentes esse, paucos verò, qui illic sunt, vix ad ministerium quotidiani operis sufficere; necesse fuit novos aliquos constituere, qui mitterentur*. Publica itaque negotia non nisi per Clericos intimabantur Ecclesiis, eaque potissimùm, quae fidei, ac disciplinae custodiam, pacisque vinculum respiciebant. Unde optimè censuerunt primi Religionis satores, ex Ecclesiae gremio Cursores esse deligendos. *Oportuit*, ait Cyprianus, *me per Clericos scribere*. Horum enim fides, atque integritas cum longè mittentibus Episcopis exploratior erat, qui non nisi probatissimos quosque ad Clerum assumebant; tum minùs dubia iis erat, ad quos mittebantur. Quod equidem facilè conjiciet, quicumque animo repetierit, quaenam esset primaevae Ecclesiae in examine assumendorum ad Clericalem gradum solicitudo, quantumque fideles ejusdem aevi Clericis deferrent venerationis, atque obsequii.

XI. Saturi verò, atque Optati electionem, in turbulentissimorum illorum temporum necessitate factam, describere pergit Cyprianus. *Fecisse me sciatis Lectorem Saturum, & Hypodiaconum Optatum confessorem, quos jam pridem communi consilio Clero proximos feceramus: Quando aut Saturo die Paschae semel atque iterum lectionem dedimus, aut cum Presbyteris Doctoribus Lectores diligenter probarentur, Optatum inter Lectores Doctorem Audientium constituimus: examinantes, an congruerent illis testimonia, quae esse debent in his, qui ad Clerum parabantur*. Clericatus ergo candidati ante ordinis cle-

ricalis susceptionem in aliquo gradu erant, probandi quidem, priusquam eorumdem petitiones admitti possent. Quanta porrò hinc ad ulteriorem systematis nostri ostensionem eruantur, nemo non videt. Edocemur etenim, publicas hasce Epistolas à Clericis tantummodo potuisse deferri: Delectum autem illorum ab Episcopis quidem habitum, ita tamen ut praesentes Presbyteros consulerent; absentes, quorum intererat, facerent certiores: imo nec alios in quavis necessitate fuisse electos, nisi quos praecedens coram Presbyterio examen dignos ostendisset, & jam proximè ad Clericatum probasset idoneos: atque haec omnia Presbyterii illius fuisse munera, quod *Doctores* Presbyteri constituebant. Videmus insuper Episcopi solicitudinem, semet purgantis, quod haec solus in ea circumstantia praestitisset. *Nihil ergo* (subjungit Cyprianus) *à me absentibus vobis factum est, sed quod jam pridem communi consilio omnium nostrum coeperat, necessitate urgente, promotum est*.

Promotio autem isthaec Saturi ad deferendas Encyclicas passim apud eundem Antistitem occurrit; eâque mente imprimis facta deprehenditur, ut vel quae spectabant Lapsorum caussam, eo aevo vexatissimam, vel quae Novatianum Schisma, denuntiarent. Quod idem planè est, ac delectum eundem Dominicum Cursorem Encyclicarum, quae ad controversias illas eliminandas à Cypriano, aliisque Episcopis mutuo fuerant editae, ut in sequenti Dissertatione expendendum. Legantur interim Epistolae S. Cypriani 32. 35., & 55. in quibus Saturi, latoris Encyclicarum, fidelitas, atque industria commendata pressius deprehenditur.

XII. Dominico eidem Cursori concredebatur Encyclicarum custodia, ut Episcopis, Clericisque eas exhiberet, unde Ecclesiarum consensum possent dignoscere. Nec immeritò Clericis cursoribus provincia haec demandabatur, qui subscriptas epistolas exhibentes, simul etiam testari poterant Ecclesiarum, quibus tradiderant, & à quibus mutuas subscriptas Encyclicas receperant, sententiam consensumque. Tanta porrò erat muneris hujus dignitas, ut qui ex Cursoribus solicitudinem hanc susceperant, iidem ab Episcopis facultatem obtinerent, qua exscribere volentibus copiam facerent exscribendi, quatenus hac ratione unanimitatem Ecclesia-

rum omnes agnoscerent. Icciroo Cyprianus epist. 32. de epistolis emanatis in praefatis controversiis verba faciens, hortatur omnes, ut exemplaria, per Provincias disseminata, legant, relegantque, & commodioris lectionis gratia, addit. *Quamvis & Saturo Lectori Fratri nostro mandaverim; ut singulis desiderantibus describendi faciat potestatem, ut in Ecclesiarum statu quoquo modo interim componendo, servetur ab omnibus una, & fida consensio*. Rectè profectò. Quod enim omnium maximè innotescere oportuit, occultari non debuit: Imò cum Encyclicae eo scopo emitterentur, ut omnes *unam, & fidam consensionem* agnoscerent, meritò è Clero constituti sunt, qui easdem servarent, cupientibus ostenderent, darentque exscribendi facultatem. Similiter quum idem Cyprianus tunc Cleri Romani responsa circa Lapsorum caussam accepisset, monet respondentem iis, quae & ipse facienda decreverat, aliaque publicae utilitatis tractantem Carthaginensem Clerum, apud quem epistola illa servabatur, hoc modo: *Et si exempla epistolarum transcribere, & ad suos perferre voluerint, facultatem transcriptionis accipiant*. Ex quibus omnibus non parum lucis adfertur iis, quae in superioribus de Diaconica, ejusque necessitate disputavimus. Quum enim tanti interesset, ad fidei integritatem, animorumque concordiam servandam, agnoscere, quid in Encyclicis fuisset constitutum, cumque illas Cursores plerumque ipsi custodirent in authentico, plurimum quoque intererat, ut Cursores diplomate sacro muniti, Provincias pervagarentur, certique universi essent tum de fidelitate, tum de munere, ad quod obtinendum tanti examinis praeparamenta Episcopi eligentes censuerant praemittenda.

XIII. Vulgaris tamen obtinebat consuetudo, ut Diaconi ipsi Dominici Cursores essent, eisdemque ex officio solicitudo haec committeretur. Cujus rei innumera praesto esse documenta, nemo ibit inficias, qui ad Encyclicarum latores animum adverterit. Quemadmodum autem Encyclicarum forma, ita quoque Dominicorum Cursorum ratio ab eodem fonte manavit. Idem enim D. Paulus & Encyclicas scripsit, & per Tychicum Diaconum apud Ecclesias recitandas transmisit. Scio equidem in vulgata Scriptura legi, Ministrum Tychicum; sed in Graecis Codd. vox Διάκονος

legitur,

legitur , quae tametſi & Miniſtrum , & ſacro Diaconatus
Ordine inſignitum ſignificet ex aequo, & generatim; nihilo-
minus apud S. Paulum de Diacono ordinato id eſſe intelligen-
dum, probat ad eum locum S. Johan. Chryſoſtomus. In quam 398
ſententiam eò lubentius adducor, quod eam abs aſſidua Ec-
cleſiae praxi videam confirmari, juxta quam, ubi licuit, Dia-
coni ad id muneris nunquam non ſunt adhibiti . S. Ignatius 101
etiam , ut in reliquis , ita in hoc quoque Magiſtros ſuos eſt
aemulatus . In epiſtola enim ad Philadelphios , hortatus , ut
Dominicum Curſorem eligant, Diaconum eligi jubet, ſcri-
bens num. 10. *Quoniam ſecundum orationem veſtram , & ſecun-
dum viſcera , quae habetis in Chriſto Jeſu , nuntiatum eſt mihi,
pacem habere Eccleſiam Antiochenam , quae in Syria eſt : Decet
vos , ut Dei Eccleſiam , eligere Diaconum , qui obeat ibi legatio-
nem Dei , & cum illis in unum congregatis ſimul gaudeat , &
glorificet nomen.* Mox autem ſeligendi Curſoris officium , di-
gnitatemque ſubjungit . *Beatus ille in Jeſu Chriſto , qui dignus
habitus fuerit ejuſmodi miniſterio .* Burrhum quoque Diaconum
ſuum , & Curſorem eadem emphaſi ex tanto miniſterio com-
mendat in epiſt. ad Smyrnaeos . *Salutat vos Charitas Fratrum,
qui ſunt in Troade , unde & ſcribo vobis per Burrhum , quem mi-
ſiſtis mecum una cum Epheſiis Fratribus veſtris , qui omni modo
me refocillavit . Atque utinam omnes illum imitentur , qui eſt
exemplar Divini miniſterii .* Dixerat ſupra , epiſtolarum lato-
rem eſſe , dicique Dominicum Curſorem ; hîc ejuſdem offi-
cium , Divinum miniſterium vocat , atque in Burrho exem-
plar reliquis Dominicis Curſoribus imitandum proponit. De
eodem in epiſtola ad Epheſios n. 2. ſcribit . *De Burrho autem
conſervo meo ſecundum Deum , Diacono veſtro in omnibus benedi-
cto , oro ut permaneat ad honorem veſtri , & Epiſcopi .* Quo loci
S. Martyr Burrhum, Curſoris munere defungentem, non ideo
tantum felicem , beatumque aſſerit , quod Diaconus eſſet
(erant enim & alii multi in eodem gradu conſtituti) ſed quòd
in hocce miniſterio , quod Angelorum eſt , ſupremarumque
Virtutum , paci in Eccleſia fovendae , ineundaeque etiam
concordiae operam locaret ſuam . Atque ab his temporibus
Encyclicae epiſtolae , paucas ſi demas , à Diaconis Curſoribus
ad Eccleſias fuere perlatae , ut vel earum praenotationes inſ-
piciendo , prorſus eſt in numerato .

XIV.

XIV. Enimverò doctrinae examen, & Diaconatus susceptionem praemitti necessariò debuisse, anteaquam Cursoris
425 Dominici munera quis obiret, liquet ex Philostorgio in Ecclesiastica Historia, quo referente, Haeretici ipsi haud aliter Cursores suos ad haec officia assumsere, quàm delectu primum & examine habito, per Diaconatus susceptionem probatos vidissent. Eunomiani enim, tametsi Arianorum successores, qui purum putumque Arianismum propugnabant, hostesque Homousianorum erant infensissimi, videntes nihilominus mittendos à se Cursores, ex communi receptaque Ecclesiarum consuetudine, non nisi praedictis conditionibus munitos fore recipiendos, disciplinam eandem minimè praetermiserunt. Philostorgius itaque, Eunomii indole, studiisque relatis, enarrat Eudoxum, Arianorum tunc primipilum, Sedisque Antiochenae invasorem, meditantem novas adversus Catholicos, & Semiarianos fidei formulas ad Ecclesias emittere, Eunomioque ministro, atque Cursore uti, eundem ad Diaconatus Ordinem promovere decrevisse. Notat autem Eunomium, non nisi emenso doctrinarum curriculo, Diaconatum suscepisse. Scribit enim l. 4. c. 5. *Eudoxum Eunomium ad Diaconatum promovisse*; *ipsum verò, priusquam accuratè ad doctrinam pervenisset, ministerium non suscepisse*. Quum autem Ba
347 silius Ancyranus, Semiarianorum dux, Ecclesiis ubique dispersis perfidiae Ariminensis formulam, Imperatoris Constantii potentiâ fretus, imponeret suscipiendam, Eunomius tunc jam idoneus factus, atque Antencyclicam Eudoxi ad Constantium, & ad Ecclesias perlaturus, Ordinationis munus accepit, ex Philostorgio ibid. c. 8. *Non multò post vero, quum Eunomius fama accepisset ea, quae à Basilio facta fuerant, Antiochiam profectus, Ordinationem Diaconi suscepit, Legatusque ad Constantium missus est, qui decretum solveret*. Itaque in Dominico quovis Cursore praerequisita sunt examen, doctrina, studium, & consecratio Diaconatus. Unde manet illustratum, quod ex Paulo, & Ignatio asseveravimus, qui Divini Cursoris delectum, summa adhibita sedulitate, ac peculiari electionis forma, ubi consiliarii adessent doctores Presbyteri, fieri oportere decernunt.

XV. Neque perperam, sed jure optimo Doctrinae studium in deligendo Cursore attendi voluere Sanctissimi Episcopi.

Ut

Ut enim assolet ubi partium studia, ac praejudicia vigent, intimata Ecclesiis per Cursorem Encyclica, qua motae quaevis controversiae definirentur, pronum erat oriri, aut à maleferiatis hominibus dubia excogitari. Quî autem amovere illa, ut par erat., Diaconus Cursor potuisset, subsidiis, adjumentisque doctrinae non praehabitis, atque antea comparatis? Hac sane de caussa factum est, ut istiusmodi Cursores Presbyterio adessent, quoties cum Episcopo urgentiores fidei, aut morum controversiae ad examen revocabantur. Atque de his intelligenda est Caldonii Episcopi, qui Decimo successerat, phraseologia de Diacono subministrante Presbyterium, apud S. Cyprianum epistola 19., in qua Caldonius 248
acta Martyrum Cypriano, & Carthaginensi Clero renuncians, inter reliqua scribit. *Ergo Felix, qui Presbyterium subministrabat sub Decimo, proximus mihi vicinus (pleniùs cognovit eundem Felicem) & victoria cognita ejus, & Lucius fideles extorres facti, reliquerunt possessiones, quas nunc Fiscus tenet*. Felix, cum sub Decimo, Caldonii in Episcopatu praedecessore, tum ipsi Caldonio vicinus, eidemque cognitus, subministrans Presbyterium dicitur, quòd velut Scriba adesset, ad Presbyterii acta excipienda, & conservanda. Nostram hanc expositionem confirmat id, quod legimus in epist. 109. S. Leonis, 440
ad quem Ravennius Arelatensis Primas pro controversia limitum Primatialium direxerat Petronium Presbyterum, & Regulum Diaconum. Quum enim ann. 450. ob motas ab Eutychete turbas, Presbyterium cogeret Pontifex, voluit, ut disceptationi interessent, adstarentque praedicti à Ravennio missi. Ita quippe epist. 110. *Diù filios nostros Petronium Presbyterum, & Regulum Diaconum in Urbe tenuimus, quoniam & de nostra hac gratia merebantur, & fidei, quae nunc quorumdam errore incessitur, ratio postulat. Voluimus enim eos nostro interesse tractatui, & universa cognoscere, quae per te cupimus ad omnium Fratrum, & Consacerdotum nostrorum notitiam pervenire. Hoc dilectioni tuae specialiter delegantes, ut solicitudine vigilantiae tuae, Epistola nostra, quam ad Orientem pro fidei defensione direximus, vel sanctae memoriae Cyrilli, quae vestris sensibus tota concordat, universis Fratribus innotescat, ut certiores effecti contra eos, qui Incarnationem Domini pravis persuasionibus aestimant temerandam, spirituali se virtute praemuniant*. Optimo sanè consilio

id factum nemo non perſpicit. Quam enim ſinceram de myſterio illo, ab Eutychete impetito, fidem in Presbyterio explanatam audierant Dominici laudati Curſores, eandem in regreſſu, varias Galliarum circumeuntes Provincias teſtari poterant, receptique dogmatis unanimem profeſſionem commodiùs denuntiare.

XVI. Receptiſſimam eandem conſuetudinem teſtatam facit laudatus Pontifex in epiſtola 81. ann. 450. Dioſcoro data.
430 Poſſidonius Diaconus Alexandrinus ſub S. Cyrillo, & Dioſcoro, ſimulque Divinus Curſor, ſaepius Romam directus fuerat ad Encyclicas Cyrilli, ſive quam adversùs Neſtorium
434 emiſerat, ſive alteram celeberrimam Pacis, deferendas, nec non alias fortaſſe in cauſſa Theodoriana editas, quae eodem tempore coepit agitari. Ad negotia expedienda, Coeleſtinus, Sixtus, ac deinde Leo, praeſente ipſo Poſſidonio, ſaepius Presbyterium contrahere voluerunt, quum in hiſce Legationibus Presbyter jam eſſet Poſſidonius. Idcirco ſcribit Pontifex: *Remeanti filio noſtro Poſſidonio Presbytero hanc ad Fraternitatem tuam epiſtolam dedimus, qui noſtris Proceſſionibus, & Ordinationibus frequenter interfuit, & toties ad nos miſſus, quid in omnibus Apoſtolicae autoritatis teneremus, agnovit.* Unde in Oecumenicis, aliiſque Conciliis, ubi gravis aliqua controverſia finienda erat, Epiſcopus quilibet Diaconum ſuum exceptorem ducere conſueverat, qui ipſi in Concilio adeſſet, imo & actis una cum ipſo ſubſcriberet, ut redux, quae audierat, & ſubſcripſerat, certiùs poſſet atteſtari. Quapropter in Concilio Are-
314 latenſi I., Conſtantini juſſu in cauſſa Donatiſtarum celebrato, per ſingulas fermè ſubſcriptiones Diaconi occurrunt ſubnotati. Atque hinc Apoſtolica Sedes, quoties in Oriente celebrabantur Concilia, quibus juxta morem receptum, de quo ſupra, Occidentalium duo, aut tres tantùm intererant, Diaconum inter illos mittere conſuevit, qui actis ſubſcriberet, atque in regreſſu Occidentalibus Epiſcopis eadem renuntiaret, quorum ipſe teſtis adfuit, adjutor, atque ſubſcriptor. Diacono tandem Eccleſiaſticae quoque tradebantur Chartae, quo tutiùs nemo de earumdem authenticitate teſtari poterat, quippe qui & in Encyclicis condendis auditor, & in denuntiandis Curſor, & in aſſerendo Eccleſiarum conſenſu ſecuriſſimus teſtis adeſſet. Quotieſcumque itaque Epiſcopi fidei ex-

poſi-

positionem aliquam suscipiebant, quam profiteri tenerentur, id ferè moribus receptum erat, ut Diaconus proprium nomen adscriberet. Exemplo est professio fidei, quam Paulinus Antiochenus, postquam suscepisset Synodicam Concilii Alexandrini, magno consensu emisit, atque E. in Tomo I. Concil. 362
pag. 783. Ad calcem verò habet: *Ego Carterius*. Haud dubiè Antiochensis Diaconus, qui chartam à Paulino susceptam esse, subscriptamque attestabatur. Eòdem respexit Eusebius 354
Vercellensis, quum in epist. ad Gregorium Boeticum, apud Hilarium in fragm. pag. 1356. sub finem scripsit. *Salutant te omnes, qui mecum sunt, maximè Diaconus*. Ille utique, cui custodia chartarum Ecclesiasticarum erat contradita. Occurrit in aliis infra censendis epistolis inter salutationes plerumque simplex Diaconi nomen, ut intelligeretur, hujusmodi scripta à Diacono vel exarata primum, vel postmodum ad Ecclesias delata, vel etiam in Ecclesiasticis Archivis custodita.

XVII. Atque ob id etiam Diaconica in Cursore Divino, ut supra diximus, requirebatur, qua officium obiturus, & tutò recipi, & parata Christianis omnibus, eòque magis Diaconis Cursoribus, hospitalitatis officia posset experiri. Non secus enim ac in Imperio cursus erat publicus, nec illo Cursores ad itinera uti poterant, nisi diplomate, quod Tractorium vocabant, unde Tractoria epistola dicta est, muniti incederent: Ita qui ad tantum ministerium eligebantur, idonei aptique per Diaconicam erant reddendi, ut Ecclesiae illorum munus, dignitatemque in Diaconica agnoscentes, Encyclicam reciperent, & Cursorem consuetis officiis prosequerentur. Equidem in Politicis tanti fiebat cursus publicus, ut hunc solus ipse Imperator concederet, ac ne Proconsules quidem hanc sibi facultatem arrogarent. Exstat
Plinii ad Trajanum epist. 22. l. 10., in qua vir Trajano summa necessitudine, familiaritateque conjunctus, maximaeque Provinciae Praefectura ornatus, veniam submissè, & anxiè petit, quòd Uxori suae, quae mortuo avo ad amitam se se quàmcitissimè conferre debuerat, ejusmodi cursus fecisset copiam. Unde subdit. *Usque in hoc tempus, Domine mi, neque cuiquam diplomata commodavi, neque in rem ullam, nisi tuam misi, quam perpetuam servationem meam quaedam necessitas rupit*. Nec omittendum hîc ejusdem rei alterum docu- 100

mentum

298 mentum, quod exhibet Aelius Capitolinus in Aelio Pertinace, qui electus Praefectus Cohortis Praetoriae, proindeque alterum ab Imperatore locum adeptus, diplomate tamen destitutus, pedibus iter facere, atque aliò commigrare coactus est. *Dein Praefectus Cohortis in Syriam profectus, L. Aurelio Imperatore, ac Praeside Syriae, quod sine diplomate cursum usurpaverat, pedibus ab Antiochia ad legationem suam iter facere coactus est.* Quo, similive modo Diaconica, ut reor, conficta, Diaconum illum Gallias circumeuntem, & ubique exce-
440 ptum, Leo Magnus gravi comprimendum animadversione decrevit in epistola 107. ad Ravennium data. *Circumspectum te volumus esse, atque solicitum, nequid sibi plectenda possit vindicare praesumtio, quae cum aditum falsa subreptione reperit, ad majorem se temeritatem nomine usurpatae dignitatis extendit. Petronianum quendam vagum, & erroneum certa nos Clericorum tuorum suggestione didicimus per Gallias se nostrum esse Diaconum jactasse, & sub bujus honoris obtentu, diversas bujus Provinciae Ecclesias circuire. Cujus audaciae tam nefandae Dilectionem tuam, Frater charissime, ita volumus obviare, ut eum, admonitis etiam totius Provinciae Episcopis, in sua falsitate detectum, ab omnium Ecclesiarum communione, ne ulterius hoc usurpet, expellas.* Petronianus itaque *falsa subreptione aditum reperit*, utique ficta Diaconica, & velut honoris, dignitatisque obtentae tessera, diversas Galliarum Ecclesias circuibat. Diaconicam ergo, quotquot obtinebant Cursores, iidem & summo honore, & omnibus hospitalitatis officiis ubique cumulabantur.

XVIII. Erat autem & altera Cursorum Dominicorum praerogativa, ut non minus ac Civiles, Encyclicas, mutuasque epistolas quàmcelerrimè deferrent. Iccirco Sardicensis
447 Synodus ad praepedienda frequentia Episcoporum ad Imperatorem itinera, quae cum Ecclesiarum jactura fiebant, quandoque etiam non sine praesentis Episcopi dedecore, sanxit. can. 8., ut si negotia in comitatu expedienda habuerint, *per Diaconum suum mittant, quia persona Ministri invidiosa non est, & quae impetrarit, celeriùs poterit referre*. Diaconi ergo proprium erat deferre epistolas, *& celeriùs referre*. Canon quoque IX. legatur, ubi de epistolis Diacono misso datis [quas & commendatitias vocat] ut ab Episcopis exciperetur.

XIX.

XIX. Quae porrò dignitas, qui honor Dominicorum Cursorum ab Ignatio passim, & laudatis Patribus annotatur, & commendatur, quantus posterioribus etiam esset temporibus, colligi facilè vel inde potest, quod ex iis plurimi, qui officium hocce gesserant, ad maximas Ecclesiae dignitates sint evecti. Hilarus, qui Romanae Ecclesiae Diaconus, & Cursor, Dogmaticam S. Leonis primus in Orientem detulerat, Pontifex 449
deinde electus est. Hermes delectus à Narbonensi Archie- 461
piscopo Archidiaconus, ut ad Leonem Magnum varias ortas controversias deferret, primo Bituricensis, Narbonensis deinde Episcopus fuit electus, de quo Martyrolog. Gallican. 7. Kalendas Novembris. Ita Eusebius Diaconus ad Laodicenam 259
Ecclesiam tandem assumtus fuit, qui pridem missus à Dionysio Alexandrino legitur cum sua adversus Paulum Samosatenum Encyclica. Ut propterea de Cursoribus hisce illud Ci- An. C. 70
ceronis l. 3. de Leg. 5. non incommodè dici possit.. *Qui benè imperat, paruerit aliquando necesse est, & qui modestè paret, videtur qui aliquando imperet, dignus esse.* Hinc Paulus actione II. 869
Synodi VIII., Hard. Tom. V. pag. 782., memoratus, qui Archiepiscopatu exciderat, ad quem illegitimè à Photio fuerat evectus, ob praeclara tamen merita, & Nicolaï Pontificis commendationem, Codicum hujuscemodi custos ab Ignatio Patriarcha creatus est. Praestat id Anastasii verbis audire in an- 870
notationibus ad eandem Synodum, ibid. p. 942.. *Paulus iste Archiepiscopus quondam fuit à Photio consecratus: sed quia cum ceteris, qui à Photio manus impositionem suscepere, secundum sententiam Papae Nicolaï condemnatus est; & quoniam is erat utilis, pro consolatione damnationis, ab Ignatio Patriarcha Cartophylax effectus est: Scripserat enim & Papa Romanus, ut alia illum, excepto Sacerdotio, quantacumque vellet, dignitate ditaret.* Quanta porrò esset ea dignitas, paucis complexus est ibid. Anastas. *Cartophylax interpretatur chartarum custos. Fungitur autem officio Cartophylax apud Ecclesiam Constantinopolitanam, quo Bibliothecarius apud Romanos. Indutus videlicet insulis Ecclesiasticorum Ministrorum, & agens Ecclesiastica cuncta prorsus obsequia, exceptis illis solis, quae ad Sacerdotale specialiter, ac propriè pertinere probantur officium. Sine illo praeterea nullus Praesulum, aut Clericorum aforis veniens, in conspectum intromittitur, nullus Ecclesiastico Conventui praesentatur, nullius epistola Patriarchae*

missa

missa recipitur, nisi fortè à ceteris Patriarchis mittatur, nullus ad Praesulatum, vel alterius Ordinis Clericatum, sive ad Praepositurum Monasteriorum provehitur, nisi iste hunc approbet, & commendet, atque de illo ipsi Patriarchae suggerat, & ipse praesentet. Hactenus Anastasius.

XX. Priscum quoque fuit eorumdem Cursorum munus,
publicos Sacros Codices reservare, pro occasione exscriben-
dos tradere, aut ob enatas Ecclesiasticas controversias, ad
Ecclesias deferre. Curam conficiendorum quamemendatis-
simè Sacrorum Codicum Caesariensi Eusebio demandaverat
316 Constantinus. Illos ad Comitatum per Caesariensis Ecclesiae
Diaconos, quibus duo concessit ex publico cursu vehicula,
voluit deferri. Qua de re exstat Imperatoris ad Eusebium
440 epistola, apud Socratem lib. I. c. 9., ubi pag. 35. inter alia
scribit. *Ceterum duorum publicorum vehiculorum usum autorita-
te hujus epistolae accipias. Sic enim quae eleganter descripta sunt,
ad conspectum nostrum commodissimè perferentur: Uno scilicet ex
Ecclesiae tuae Diaconis id ministerium obeunte. Qui quidem ubi
ad nos pervenerit, humanitatis nostrae experimentum capiet*. Et
629 Sophronius Synodicam suam directurus, Diaconum elegit,
ex eo praesertim munere commendatum, ut legimus act. II.
680 Concil. VI. pag. 1294. *Jure proinde supplico vestrae Fraternae
dilectioni, Leontium Deo amabilem Diaconum Sanctae Christi Dei
nostri Resurrectionis, & nostri venerabilis Secretarii Cancellarium,
primumque Notariorum, & Religiosum Fratrem nostrum Polyeu-
ctum, qui hujus nostrae Synodicae Scripturae Ministri sunt, pla-
cito vultu, & condecenti condescensione suscipere*.

Ita verò Ministri Scrinii Episcopalis Cancellarii erant, ut
etiam aut Synodicae, aut Encyclicae, siqua ad Ecclesias mit-
540 tebatur, subscribere tenerentur. Vigilius enim, quum in
controversia trium Capitulorum primum edidisset scriptum,
quod vulgò Judicatum dicitur, illud à Primicerio Scrinii Apo-
stolici, atque à Diacono Cursore subscriptum fuisse, docet in
damnatione Rustici, & Sebastiani, qui ejusdem fuerant
Diaconi, & quibus Judicatum tradiderat. Exstat sententia
553 Tomo III. Concil. in Synodo V. collat. 7. pag. 177.. *Nam
cum occasionem euntis ad Siciliam reperisses, & Judicatum no-
strum, laudesque ejus, ubi etiam filii nostri Diaconus, Primi-
ceriusque tecum manifestum est subscripsisse, filiis nostris Pelagio*

Diacono

Diacono, aliisque dirigere voluisses. Percurratur eadem sententia ad majorem rei hujus illustrationem.

XXI Autographum Encyclici cujusvis scripti ab eodem Primicerio in Ecclesiae scriniis erat reservandum, ejusdemque exemplaria Episcopi voluntate, & assensu mittenda. Quapropter Vigilius ibid. Rustico vitio vertit, quod Judicatum Primicerio tradere distulisset. *Quomodo etiam in Palatio, ut fratri nostro Menae, ad quem scripseramus, celeriter traderetur, institeris, nulli habetur incertum: ita ut filio nostro Surgentio Primicerio petenti schedam ipsam Judicati nostri, ut apud se pro loco suo secundum consuetudinem retineret, per multos dies dare penitùs noluisses, donec exemplaria per plurimos Sacerdotes, & Laïcos, sed & per gloriosum Virum Tyrannum, Magistrum Militum, aliosque Laïcos in Africam Provinciam destinares, quod in Ecclesia nostra à Diacono nunquam factum est; ac nobis nescientibus ejus exempla destinares*. Id autem antiquissimi moris est. Namque mittebantur etiam Presbyteri, quum Episcopi alicujus apostasia erat ceteris manifestanda. Usurparunt id Ursacius, & Valens, quum occasione Lampsaceni 365
Concilii, de quo nos in coment. ad Patrum Chalcedonensium Adlocutionem, intellexerunt, Germinium Sirmiensem Episcopum, ejurato Ariminensi conciliabulo, ad Orthodoxos commigrasse. Agebant illi Singedunense Concilium, 366
nullo fermè collabentis caussae praesidio, si reapse Germinius ad aliena castra transiisset. Id ergo sive ut certius dignoscerent, sive ut jacturae aliquatenus consultum irent, Sirmium miserunt *Secundianum Presbyterum, Pullentium Lectorem, & Candidianum Exorcistam*. Quod legimus in fragmentis Hilarii pag. 1361. Rescripsit ad haec tentamenta Ger- 354
minius, & à suscepta semel Orthodoxorum professione ne hilum quidem deinceps recessurum se fore testatus est in Epist. sua ibid. exstante pag. 1364., cujus postrema verba sunt annotanda. *Sanè intimo Caritati vestrae, me huic Epistolae propterea quod manus dolorem, subscribere non potuisse: Subscribendum autem mandasse Fratribus, & Compresbyteris nostris Innocentio, Octavio, & Catullo*. Id moris etiam Romae servatum legimus ad tempora Nicolai I. qui in epistolis ad Michaëlem Impera- 858
torem, exstantibus in actis Synodi VIII., asserit harum pu- 869
blicarum epistolarum exemplaria duo fieri consuevisse: Ita ut

Authographum in scrinio Apostolicae Sedis reservaretur, alterum Provinciis, aliisque dirigetur.

Diaconorum proinde id erat officium, qui, utpote Cursores, subscribebant; tum Primicerii scriptum publicum ad commune Ecclesiae bonum spectans, religiosè servantes, in enatis de eodem concertationibus ipsi testes adhibebantur indubii. Hinc quum Theognis Nicaenus cum Eusebio Nicomediensi (qui primi vexillum pro Ario erexerunt) ju-
335 dicium adversùs S. Athanasium vulgassent in caussa Mareotidis paludis pro Ischira impostore, idemque Ecclesiis intimassent, unde prima S. Athanasii depositio conclamata
347 est, Patres Sardicenses, excogitatam fraudem detecturi, & improbitatem judicii, Diaconos Theognitis vocarunt, eorumque testimonia exceperunt. Atque iccirco in Encyclica pro Athanasio, Tom. I. Concil. p. 665., promotae calumniae testes, Diaconos proponunt, eorumdemque testimonia. *Et haec convincebant ii, qui tunc Theogniti Diacones fuerant*.

XXII. Sed quae hactenus de Diacono, Cursore Dominico, disputavimus, qui vel epistolam responsivam ad eum, qui Encyclicam direxit, vel saltem delationis testimonium exigebat, vix intelligi pro merito possunt, nisi publicorum Cursorum, atque eorum praesertim, qui Magistriani dicti sunt, notitiam, atque munera exposita habeamus, & reserata. Magistriani itaque Ministri erant, qui Imperatorum magni ponderis edicta deferebant. Hinc in actis S. Abercii, exstantibus apud Baronium, legimus: *Valerianum, & Basianum Magi-*
402 *strianos divinorum nostrorum officiorum misimus*. Et Marcus Gazensis in vita Porphyrii Gazensis Episcopi. *Venit Magistrianus, epistolas afferens Imperatorum*. Eorumdem operâ Constantinus Nicaeni Concilii epistolas, quas ipse enucleaverat,
476 quaquaversum direxit, Gelasio Cyziceno teste lib. 3. Et
431 Johannes Antiochenus suum ad Urbem, & Ephesinum Concilium adventum Patribus significaturus, in contestatione ad S. Cyrillum, Parte I. Conc. Ephes. pag. 1349. relata, scribit: *Deest autem praesentiae Sanctae Synodi ..... Johannes Antiochenus Episcopus, qui & ipse jam in januis est, juxta quae nuper suis literis intimavit, & per eos, quos praemisit Praefectianos, atque Magistrianos nunciata sunt*. Unde

quum Leo Imperator ad omnes Orbis Episcopos Encyclicam direxit, ut Episcoporum judicium, & unanimem de Chalcedonensi Concilio professionem eliceret, opera Magistrianorum est usus, ut testantur epistolae Episcoporum responsivae. De hoc autem officio prolixe Pancirolus in notitia Imperii cap. 16. 457

XXIII. Episcopi autem continuò tenebantur respondere, ut demonstrant epistolae in Tomo illo Encyclico, ubi & acceptam à Magistriano fatentur epistolam, & simul datum eidem responsum: quod quidem si differri oportuisset, Magistriano tenebantur oblatae epistolae testimonium reddere, seque eandem tradidisse proprio Notario, testari. Rei hujus documentum exstat in Synodico Cassinensi c. 127., ubi Johannes Antiochenus per Magistrianum Alexandro 435
Hieropolitano intimavit, ut vel Pacificae epistolae, cui subscripserant Orientales, ipse quoque subscriberet, vel sedem relinqueret. Porrò in ejus capitis epigraphe legitur. *Epistola Alexandri Episcopi in personam Magistriani, qui praefatas attulerat literas*. Redditum autem testimonium hocce subjicitur. *Epistolam mihi reddebat admirabilitas tua Antiocheni. Quam non suscepi propter aliquas Ecclesiasticas quaestiones. Lecta verò mihi est à bonitate tua. Et ut hoc possis ostendere, hanc epistolam feci ad tuam nobilitatem, declarans, quod in his, quae praecepta sunt à piissimo, & amico Christi Imperatore nostro, permaneo: ut nec fatiger nunc ad ejus pium comitatum, & in mea Ecclesia persistam, orationes faciens pro ejus Imperio. Notarius verò qui mecum est, accepit ejus exemplar*. Ubi vides, Cursorem publicum delatam epistolam legere consuevisse, ejusdemque exemplar relinquere, quod Ecclesiae Notarius custodiendum accipiebat. Unde quae hactenus probata sunt, certiùs innotescunt.

XXIV. Quoniam verò istiusmodi homines quamaptissimi erant Dominici Ecclesiarum cursores, eosdem quandoque ad Clericatum eligere Episcopi consueverunt. Ita Alexandriae Diaconus à Cyrillo electus est Theodorus, qui Laïcus eodem officio defunctus fuerat, quod pariter, Clericus subinde electus atque ordinatus, egregiè Ephesini Concilii tempore obivit. Id ipsemet Theodorus testatur in libello Patribus Chalced. oblato Act. III. pag. 323. *Viginti &* 451

duos plus minus annos in schola devotissimorum Magistrianorum Subadjuva [ita ex Graecis codicibus legendum] *conversatus sum: nullam adversus memetipsum dans aliquando reprehensionem, aut querelam, sperans magnae illius scholae mereri privilegia. Sed & Sanctae, & Beatae memoriae Cyrillus .... deputatum me habuit, & maximè in tempore, quo facta est sub eo in Epheso Synodus; & sine ulla querela ministrans sancto illi, & per Deum facto Concilio, itaut pro sinceritate, & studio meo, magnae Alexandrinae Civitatis ab ipso mererer.*

XXV. Subadjuva is erat, qui in eodem Magistrianorum officio velut adjutor aderat, quò perspecta sedulitate ejus fidelitateque in his praestandis muneribus, privilegia, ut aïebat Theodorus Diaconus, Magistrianorum obtineret. Vocis ejusdem mentio, atque usus occurrit in altero libello, eadem Act. III. Chalced. relato. Accusatur ibi Dioscorus, quod Ecclesiae pecunias distraxerit, & Eunucho Chrysa-
449 phio dederit, per quem Ephesinae Latrocinalis Synodi tragoedia peracta est. Chrysaphius ergò Magistrianos misit. Sic enim in Actis pag. 334., ubi de pecuniis Ecclesiae à Dioscoro usurpatis. *Quas à nobis magnificentissimus, & gloriosissimus Nomus per virum devotum, Severum Magistrianum, & quondam Subadjuvam ejusdem devotissimae Magistrianorum scholae, accepit*. Subadjuvae itaque, velut Magistrianorum adjutores, exercebantur, ut & ipsi Magistriani fierent.

XXVI. Ecclesiastici tandem Magistriani officium Diaconus is exercebat, qui Diaconicam promerebatur, qua hujus fiebat muneris obeundi facultas. Magistrianus hic Ecclesiasticus, seculi more, suos habebat Subadjuvas, seu coadjutores, qui sua in deferendis Ecclesiasticis epistolis fide probata, viam sibi ad Dominici cursoris gradum, & Diaconatus ordinem sternerent: quos quidem inferiorum ordinum, ut Subdiaconi sunt, & reliqui, Clericos fuisse reor. Ut propterea, quoties per Subdiaconum, Acolytum, Lectorem, aut Exorcistam Encyclicas latas legimus, id de hisce adjutoribus, quos Subadjuvas ea aetas vocabat, sit intelligendum. Nostrae conjecturae argumentum est Libellus ci-
483 tationis missae à Felice Papa ad Acacium, & exstantis Tom. 11. Concil. pag. 829., ubi Uranii Subdiaconi, & Subadjuvae mentio fit. *Episcopali diligentia commonente* (inquit Pon-

tifex) *debuerat dilectio tua Ecclesiasticum morem secuta, quid responsio sanctae memoriae Praedecessoris mei per virum devotum Uranium Subadjuvam Subdiaconum apud clementissimum Principem, quid apud te quoque literae ipsius in caussa Alexandrinae Ecclesiae profecerint, indicare*. Tametsi ergò nuperus Conciliorum collector Harduinus τὸ Subadjuvam à textu submoveri debere conjecerit; quum nihilominus, & in antiquis Codd. exstet, & res ipsa in Ecclesia olim viguerit, qua de caussa ille à textu ad notas vocem rejecerit, minimè assequor. Quum autem Felix vitio vertat Acacio, quod Uranio Subadjuvae responsum tradere noluerit, magis adstruitur, quod ex Codicis Cassin. exemplo animadvertebamus, Episcopos videlicet obstrictos fuisse, publicis hisce Cursoribus testificari, & respondere. De Uranii missione loquitur quoque Eutychianistarum Breviculus, annotans haec fuisse gesta, *superveniente Uranio Subadjuva*.

In Synodo V. etiam Collat. 7. adducta est Vigilli Char- 535
tula, Tom. III. Concil. pag. 186., qui quaedam nosse cupiens ex Antiochenis Archivis, se illuc Thomam, ut perquireret atque deferret, misisse testatur, inquiens sub finem. *Pro hac etenim caussa destinavimus Thomam. devotissimum, agentem in rebus, & Subadjuvam*. Exigebantur enim rei confectae testimonia in Archivis Antiochenae Ecclesiae adservata: unde Subadjuvarum requirebatur officium, & opera, qua proinde voluit uti Vigilius. Notum quippe quod in Historia Miscella Edit. Canisii l. 17. pag. 528. legitur:
Qui Subadjuvae dignitate habebatur insignis. Adde quod Olym- 457
pius, & Gerontius, qui epistolas ad Leonem Magnum in caussa Timothei Aeluri, & Encyclicas pro Chalcedonensi Concilio detulerant, dignitate Subadjuvae legantur insigniti in epistola Leonis, edit. Quesnel. 27., ad Episcopos Aegypti. *Querelas tamen dilectionis vestrae praeveniens, Clementissimo, & Christianissimo Principi de tantorum malorum remediis supplicavi, & per filios nostros Gerontium, & Olympium Subadjuvas diverso tempore depoposci*. Et in epist. 98. ad Julianum Coënsem. *Et cum omnibus occasionibus scribere non quiescam, quibusdam tamen scriptis meis, id est, per filium nostrum Subadjuvam Rodanum, Domesticum filii nostri, viri illustrissimi Asparacii datis, nullum responsum tuae fraternitatis accepi*. De

410 eodem officio Synesius epist. 144. *Harpocratio quidam est Heracliani Satellitum ex eorum ordine, qui adjutores adjuvant; vox enim Subadjuva id significare creditur.*

§. X.

DE PRESBYTERIS DOCTORIBUS, DIACONO, DOMINICO CURSORI, ADSOCIATIS.

Synopsis.

I. *Cur Diacono Cursori adsociarentur Presbyteri.* II. *Morem praeformarunt Apostoli.* III. *Susceperunt Apostolicae Ecclesiae.* IV. *Exemplo Alexandri I. Pont., & Synodi Siculae illustratur.* V. *Ex S. Athanasii epistolis.* VI. *Ex Concilio Antiocheno II. contra Paulum Samosatenum.* VII. *Ex caussa Athanasiana apud Julium Pontificem agitata.* VIII. *Ex epistola Synodi Singedunensis.* IX. *Ex damnatione Joviniani à Siricio evulgata.* X. *Expenditur Ambrosii responsum.* XI. *Morem eundem Athanasio proponebat Basilius M.* XII. *Et accuratè observavit Apostolica Sedes.*

I. Diacono equidem, Dominico cursori, Encyclicas ad Ecclesias Orbis laturo, unum alterumve Presbyterum socium fuisse datum, cum in sequenti Dissertatione demonstrabitur, tum apud Ecclesiasticos Scriptores tam certum est, ut quod certissimum. Illud tantummodo disquirendum est, quo fine scilicet Diacono Presbyter comes sit datus. Presbyteri, qui cum Diacono mittebantur, delecti fere erant ex Presbyterio, quod, ut dictum est, Doctoribus Presbyteris constabat. Quoniam verò ii ob doctrinae excellentiam, morumque gravitatem consiliarii Episcopo aderant, intantum ut absque illorum votis nunquam ad deliberationem veniret, è re publica Ecclesiarum erat, ut graviori urgente controversia, aut regione aliqua infecta haeresibus, non scriptis tantum consulerent, sed unus insuper aliquis ex illis eligeretur, qui viva voce, & quae conscripta fuerant explanaret, & sensa tueretur, atque insanos gras-

ſantis haereſis impetus opportunè infringeret. Nemo enim melior, atque aptior ſeligi ad id poterat Doctore Presbytero, qui, ut nonniſi exercitatiſſimus ſcientiſſimuſque tractator deligebatur, ita in condenda Encyclica adſeſſor fuerat, & in Presbyterio approbator, non iners icc irco futurus, nec ignarus decretorum eorumdem aſſertor apud Eccleſias.

II. Si rei hujuſce inquiramus originem, Apoſtolica haec eſt, & in Encyclica Hieroſolymitana luculenter expreſſa, in qua deferenda Dominicis curſoribus ſocii dati ſunt Paulus, & Barnabas. Sic enim Actor. 15. v. 25. legimus. *Placuit nobis collectis in unum, eligere viros* (Curſores nempe Silam, & Judam) *& mittere ad vos cum chariſſimis noſtris Barnaba, & Paulo hominibus, qui tradiderunt animas ſuas pro nomine Domini Jeſu Chriſti.* Ad haec obſervat in Comment. Chryſoſtomus, merito praeter latores, miſſos quoque fuiſſe Doctores, cujuſmodi erant Paulus, & Barnabas, cum perbrevis eſſet epiſtola, & ad eos, qui Judaïzantium haereſi tenebantur, directa. Illos autem jam Presbyterii Antiocheni declaratos fuiſſe Doctores, notum oppidò erat, & cap. 13. Actorum v. 1. proditum, ubi, non ſecus ac in Encyclica Synodica, Barnabas, & Paulus hoc ordine recenſentur, ut Paulo Barnabas praeponatur. 398

III. Apoſtolicum inſtitutum primitivae Eccleſiae Patres ſunt ſecuti. Etenim in Paſchatis concertatione, Victorem inter, & Polycratem Aſianum Exarcham habita, Pontifice in jus ſummum propendente, Lugdunenſis Eccleſia Encyclicam adverſus quoſdam emiſit, qui tunc ad Fratrum perturbationem ultro vitam perſecutoribus offerendam aſſeverabant: unde plurimi lapſi ſunt. Irenaeum proinde Preſbyterum Eccleſia eadem dirigere voluit, ut motae controverſiae modum faceret. Irenaeus autem is eſt, qui antea epiſtolis ad humanius cum Aſianis agendum, Victorem adhortatus fuerat, teſte Hieronymo in libro de Viris Illuſtribus in Irenaeo. *Feruntur ejus & aliae ad Victorem Epiſcopum Romanum de quaeſtione Paſchatis epiſtolae, in quibus commonet eum, non facilè debere unitatem Collegii ſcindere.* Non abſimiliter quum Alexander Hieroſolymitanus Antiſtes electus eſt, Clementem Alexandrinum Presbyterum, Hieroſolymis tunc commorantem, cum epiſtola ad Antiochenſem 186 378 212

Ecclesiam direxit, in qua de sua agit ordinatione. In ea autem sic de latore. *Porro has literas, Domini fratres, per Beatum Presbyterum Clementem ad vos misi, virum virtute praeditum, & probatum; quem vos & nostis jam, & amplius cognoscetis. Qui quidem Dei nutu, ac Providentia, dum hic apud nos praesens esset, Ecclesiam Christi & confirmavit, & magnopere auxit.* Adversus Judaeos, nisi me fallit conjectura, de-
315 certans. Nam Eusebius qui lib. 6. c. 11. haec fragmenta epistolae refert, cap. 13. addit, Clementem librum edidisse *de Ecclesiastica Regula, seu adversus Judaeos.*

IV. Illustre exemplum cum Encyclicae, tum Diacono so-
125 ciati Presbyteri Doctoris, exstat in Synodo Sicula, cujus acta Authori Praedestinati debemus. Ille enim de haeresibus l. 1. c. 16. haec habet ad rem. *Sextadecima haeresis Heracleonitarum, ab Heracleone adinventa est, quae Baptizatum hominem, sive justum, sive peccatorem, loco Sancti computari docebat, nihilque obesse Baptizatis peccata memorabat, dicens: sicut non in se recipit natura ignis gelu, ita Baptizatus non in se recipit peccatum....... Hic in partibus Siciliae inchoavit docere. Contra hunc susceperunt Episcopi Siculorum Eustachius Lilybaeorum, & Panormenorum Theodorus: Quique omnium, qui per Siciliam erant Episcoporum Synodum exorantes, gestis eum audire decreverunt: Et universas adsertiones ejus dirigentes ad S. Alexandrum Urbis Episcopum, rogaverunt, ut ad eum confutandum aliquid ordinaret. Tunc S. Alexander ad singula quaeque capita hydri singulos gladios Dei Verbi de vagina Divinae Legis ejiciens, librum contra Heracleonem ordinans, ferventissimum in ingenio Sabinianum Presbyterum destinavit, qui & scriptis Episcopi, & adsertione sua ita eum confutaret, ut nocte media navis praesidio fugeret.* In quo facto ordo gestorum attendendus est. Mutuae primò Lilybaetanum inter & Panormitanum Episcopos scriptae sunt epistolae: Synodus deinde habita est, & Synodi Encyclica ad Pontificem delata: ac tandem Pontificis refutatio emanavit, missusque ab eo Sabinianus, Presbyter Doctor, qui etiam oretenùs frangeret haeresiarchae audaciam proterviamque.

V. Hinc moribus receptum fuit, ut Presbyteros quosdam mitterent in regiones, aliqua praesertim erroris labe infectas, qui zelo & doctrina fidelium, fideique caussam susci-

perent defendendam. Athanaſium diſciplinae hujus perquam 326
ſolicitum fuiſſe, ejus paſſim teſtantur epiſtolae. Exſtat inter alias illa, quam ad Johannem, & Antiochum Compreſbyteros ſuos dedit, Tom. 1. pag. 951., & in qua eos laudat ob miſſas ad ſe relationes circa Hieroſolymitanae Eccleſiae ſtatum, & ut idem proſequantur, hortatur. In alia ſimiliter, quam ad Palladium Presbyterum dedit, memorat quae ſibi de Cappadociae in S. Baſilium motibus denuntiaverat. Et, ut alia plura mittamus, quum Dracontius fuga ſeſe proripuiſſet, ne Epiſcopus fieret, hortatoriam ad eundem epiſtolam ſcripſit S. Doctor, oſtenſurus debitum ſuſcipiundi in iis circumſtantiis Epiſcopatus: atque inſuper praeter epiſtolam Presbyterum dirigit, de quo ſic pag. 959. *Hac de cauſſa dilectos noſtros Hieracem Presbyterum noſtrum, & Maximum Lectorem adhortatus ſum iſtuc ire, ut etiam verbis te incitarent, & ex illis cognoſcere poſſis, quo cum affectu iſta ſcripſerim, & periculum ſimul, quod tibi imminet ex iſta detrectatione ordinis ſacri.*

VI. Quum cauſſa Pauli Samoſateni Antiochiae agitare- 270
tur, duo Alexandrini Presbyteri, ambo doctiſſimi, Euſebius, & Anatolius in Syriam profecti (fortaſſe quando Dionyſius Encyclicae à Synodo miſſae reſpondens, eoſdem Dominico curſori ſociavit: Euſebii enim Presbyteri in exſtantibus apud Euſeb. in Hiſt. epiſtolarum fragmentis cum laude meminit Dionyſius) tanto zelo, ac doctrina ſplenduerunt, ut Laodiceni utrumque ſucceſſive in Epiſcopos
ſuos elegerint. De his praecitatus Euſebius l. 7. c. 32., ubi 315
Laodicenorum Epiſcoporum ſeriem referens, haec ſcribit. *Apud Laodiceam verò poſt Socratem Epiſcopus fuit Euſebius, domo Alexandrinus. Cauſſam ex Patria migrandi ei praebuit negotium Pauli Samoſateni. Cujus gratia cum in Syriam veniſſet, ab iis qui coeleſtium rerum amore illic flagrabant detentus, domum redire prohibitus eſt. Qui quidem noſtra memoria amabilis quidam Religionis theſaurus fuit, quemadmodum ex verbis etiam Dionyſii ſupra allatis facilè cognoſci poteſt. Huic deinde ſubſtitutus eſt Anatolius, bonus quod aiunt boni viri ſucceſſor, ipſe quoque domo Alexandrinus.* Pergit deinde eorumdem geſta referre. Plures enim Doctores Presbyteros cum Paulo Samoſateno diſputationes iniiſſe, idem advertit Euſebius.

Illi ergò cum responsiva ad Synodi Antiochenae Encyclicam mitti à Dionysio potuere, ut voce, & paraenesibus catholicum dogma propugnarent.

335 VII. Post Synodum Tyriam, in qua à factiosis Eusebianis bellum adversus S. Athanasium est conclamatum, complures hinc & inde epistolae missae sunt. Scribebant Eusebiani, ut Athanasium legitimè ob crimina depositum ostenderent, conflatasque in illum calumnias comprobarent: Catholici verò, ut illius, & simul fidei quam susceperant caussam propugnarent. Julius cum Occidentalibus utriusque
337 que partis scripta ad trutinam revocans, Athanasium in Sy-
342 nodo Romana innocentem declaravit. Eusebiani hinc delegerunt Macarium Presbyterum, Martyrium, & Hesychium Diaconos, qui epistolas deferentes, & quaerimonias, Pontificem, atque Occidentales Antistites adversus Athanasium excitarent. Adfuere quoque S. Athanasii Presbyteri, & instituta concertatio est. Summam illius hoc modo repraesentat Julius, ibi p. 741. in Apolog. ad Constant. *Vestri legati, Macarius nimirum Presbyter, & Martyrius Hesychiusque Diaconi nullo modo cum hùc venissent, pares Presbyteris ab Athanasio missis, ac semper ab illis convicti refutatique, Concilium indici à nobis postularunt, literasque & ad Eusebianos, & Athanasium Alexandriam, quibus convocarentur, mitti, ut coram omnibus justo judicio de caussa cognosci posset: tum enim se de Athanasio probaturos, quod jam nequirent. Publicè enim coram nobis Martyrius, & Hesychius refellebantur, Athanasii Presbyteris bona cum fiducia alacriter resistentibus. Martyrius verò cum suis, si vera dicenda sunt, ubique profligabatur, ac proinde Concilium generale postulavit.*

359 VIII. Eadem ratione post Synodum Ariminensem Valens, & Ursacius, qui Occidentales coëgerant, suscipere perfidiae formulam, epistolas ad alios quoque, qui non interfuerant, direxerunt, ut subscriberent. Exstat Synodi
366 Singedunensis (est Civitas in Hungaria inferiori, hodie Sigedin) epistola, quam reservarunt fragmenta operis Historici Hilariani pag. 1360. In ea primo asserunt, omnes Occidentis Episcopos assensum praestitisse, *cui etiam universi Orientis Episcopi consenserunt*. Sed Patribus, hasce omnes epistolas in ea Urbe, & conciliabulo discutientibus, Jovinia-

nus Diaconus, & Martyrius Subdiaconus retulerunt Germinii confessionem, de qua subdubitabant (illi autem Cursores fuisse videntur, ab impostoribus delecti ad hanc formulam intimandam, & subscriptiones extorquendas) Postulant proinde Patres ab eodem Germinio, ut distinctè propriam opinionem scripto prodat; & ita epistolam claudunt. *Haec per Secundianum Presbyterum, Pullentium Lectorem, & Candidianum Exorcistam transmisimus charitati tuae*. Presbyterum quidem dirigunt, ut reluctantem Germinium disputatione convincat; reliquos duos velut testes, ut reor, novae emittendae professionis, si fortè ad hanc induci Germinius potuisset. Grande enim Arianis erat perfidiae emolumentum, si Germinium, quem, ut Hilarius differit in 354
lib. adv. Auxentium, socium impietatis habuerant, quemque catholica professione apud eundem Hilarium ibid. pag. 1359. exstante, rescipiscentem viderant, denuo ad propria castra reducerent.

IX. Joviniani Haeresiarchae damnatio, & damnationis facta per epistolam intimatio, quam ad Italiae Episcopos Doctores Presbyteri Romanae Urbis detulerunt, luculentissimum suppeditat documentum prisci ejusdem moris, quo cum Encyclicis mitti Presbyteri consueverunt. Quis fuerit Jovinianus, quive ejus errores, prodit Hieronymus in duo- 378
bus libris adversus ipsum editis, & S. Augustinus de hae- 396
ref. c. 82. Errores ab ipso Hieronymo fortasse Siricio denunciati, Pontificem compulerunt, ut ad examen revocatos damnaret. Exstat epistola, quae tametsi in vulgatis Conciliorum collectionibus ex Isidori editione legatur cum epigraphe *ad diversos Episcopos*: In collectione nihilominus Isidori ejusdem MS., qua etiam usus est Baronius, & exstat hodieque in Vallicellana Bibliotheca, legitur: *Siricius universis Episcopis*. Rem itaque aggreditur Pontifex ab usu 385
epistolarum Pacificarum, quas ab Apostolica Sede recipiebant Episcopi. *Optarem semper, Fratres charissimi, dilectionis & pacis vestrae sinceritati gaudia nunciari, itaut vicissim discurrentibus literis, sospitatis vestrae juvaremur indicio*. Ex quo discimus, quod quemadmodum in Paschalibus Encyclicis quandoque denunciabantur, & oppugnabantur errores, ita in Pacificis quoque id fuerit observatum, de quibus ma-

nifestè

nifestè loquitur Siricius. Joviniani deinde recensitis erroribus, addit. *Facto ergo Presbyterio, constitit doctrinae nostrae, id est, Christianae Legi esse contraria. Unde Apostolicum secuti praeceptum, quia aliter quam quod accepimus, annuntiabant, omnium nostrum tam Presbyterorum, & Diaconorum, quàm etiam totius Cleri una suscitata fuit sententia.* Vel ut alii Codices legunt. *Unam scitote fuisse sententiam, ut Jovinianus, Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Plotinus, Martianus, Januarius, & Ingeniosus, qui incentores novae haeresis, & blasphemiae inventi sunt, Divina Sententia, & nostro judicio in perpetuum damnati, extra Ecclesiam remanerent.* Ad Encyclicum hocce decretum Provinciis intimandum, Romanae Ecclesiae Presbyteri delecti sunt, cujus delectus motiva in hunc modum proponuntur. *Quod custodituram sanctitatem vestram non ambigens, haec scripta direxi per Fratres, & Compresbyteros meos, Crescentem, Leopardum, & Alexandrum, qui religiosum officium fidei possint spiritu adimplere ferventes.* Postrema haec verba, quibus illorum fidei zelus commendatur, id quod dicebamus certo confirmant, eos videlicet directos fuisse ad defensionem decretorum, atque ad errorum refutationem, suscepta etiam disputatione, faciendam.

374 X. Ex epistola, quae unica exstat, responsiva S. Ambrosii, quaeque luculenter ostendit, septemdecim amplissimas Provincias tunc Episcopo Mediolanensi subjectas, Encyclicum Siricii decretum subscriptione firmasse, colligitur imprimis harum mutuarum epistolarum usus, dum omnium nomine ita aggreditur. *Recognovimus literis sanctitatis tuae boni Pastoris excubias, qui diligenter commissam tibi januam serves, & pia solicitudine Christi ovile custodias, dignus quem Oves Domini audiant & sequantur, & ideo quia nosti Oviculas Christi, lupos facilè deprehendis, & occurris quasi providus Pastor, ne isti morsibus perfidiae suae, feralique ullulatu Dominicum Ovile dispergant. Laudamus hoc, Domine Frater dilectissime, & toto celebramus affectu.* Errores deinde recensent, & urgentissima brevi animadversione rationes addunt, quibus prava singula Joviniani dogmata perstringuntur: denuntiant ipsum quoque Imperatorem exsecratum fuisse errorum authores, concluduntque missos Presbyteros id egisse demum, ut pravitatis sequaces damnarentur. *Quam & clementissimus*

exse-

exſecratus eſt Imperator, & omnes qui illos viderunt, quaſi quaedam contagia refugerunt: ſicut teſtes ſunt Fratres, & Compreſbyteri noſtri Creſcens, Leopardus, & Alexander, ſancto ferventes ſpiritu, qui eos omnium exſecratione damnatos Mediolanenſi ex Urbe quaſi profugos repulerunt. Sequebantur Epiſcoporum ſubſcriptiones, quorum tamen nomina exſcriptorum negligentia nobis invidit.

XI. Hos, ut reor, mittere ſuadebat Baſilius in epiſt. 48. 370
ad S. Athanaſium. Quum enim in aliis epiſtolis Orientis ſtatum expoſuiſſet, hortatur ut Legatos dirigat ad Occidentis Epiſcopos, qui literis ſuis Orientales excitent ad diſcordiarum occaſiones relinquendas tum circa dogmata, tum circa diſciplinam. Aſſerit quoque aptiorem ipſo eſſe neminem, & ſubjungit .. *Innumeros illos, quos pro pietate tuliſti labores, uno iſto opere confirma. Viros aliquos Eccleſiae tuae potentes in doctrina ſana ad Occidentales Epiſcopos mitte, qui quibus calamitatibus occupemur, ac premamur, illis exponant. Inſtrue illos forma narrandi qua utantur. Eſto Samuël Eccleſiis. Pete gratiam à Domino. Mnemoſynon aliquod pacis infer, & relinque Eccleſiis. Scio quam langueant epiſtolae ad conferendam operam tanto negotio. Verum neque ipſe aliorum ſolatio, & adjumento opus habes, non magis quam Athletarum dexterrimi puerorum acclamatione: neque nos ignorantem docemus, ſed ſedulo ac ſatagenti impetum conandi intendimus. Ad reliquas quidem Orientis res opus forſan habebis & plurium cooperatione, & neceſſarium fuerit exſpectare eos, qui ex Occidente venturi ſunt*. Tanti faciebat Baſilius harum epiſtolarum concordiam, qua feliciter cedente, poſt Athanaſii claſſicum, victoriam certo ſperabat, ſi *Presbyteri potentes*, & edocti *formam* Athanaſianam, Occidentalibus proximas Orientis jacturas aperirent. In epiſtola quoque 52. ad eundem data, quum commendaſſet Athanaſii zelum in edendis hiſce mittendiſque Encyclicis, ſubjungit Baſilius. *Et jam quoque è Sacro Cleri tui coetu miſſum venerandiſſimum Fratrem Petrum multo cum gaudio excepimus, bonumque peregrinationis ipſius laborem probavimus, quem juxta dignitatis tuae mandata exequtum eſſe ſe, conciliatis quae erant contraria, & conjunctis, quae erant divulſa*. Haud aliter Damaſus celebrem Tomum, qui 378
dicitur Occidentalium, tranſmiſit ad Illyricianos per Elpi-

dium Presbyterum, aut Episcopum, ut aliis placet; qua de re accuratius in Commentariis ad Patrum Chalcedon. Adlocutionem tractabimus. Id autem agebat Pontifex, ut illi Episcopi, qui cum aliis XXXIV. Asianis Episcopis adsociati, Encyclicam Lampsaceni Concilii suscipere detrectabant, ad meliorem frugem, si fieri aliquomodo posset, traducerentur. Synodum iccirco celebrarunt Illyriciani, & ad Asia-
372 nos Synodicam scripserunt, in qua de Elpidio. *Pluribus ad vos scribere noluimus, quia missus est unus ex omnibus Dominus noster & Comminister Elpidius, accuratè exploraturus praedicationem vestram....... docebit vos veram fidem praedicare.*

XII. Ad Concilia proinde Presbyterum semper dirigebat Apostolica Sedes, qui praeter legati munera, doctrinâ & industria fidei, disciplinaeque caussam tueretur. Equidem Presbyteros ad id missos eo munere pro dignitate functos, testantur acta Ephesina praesertim, atque Chalcedonensia.

§. XI.

DE PONTIFICIS, PRIMATUM, ET METROPOLITANORUM OFFICIIS IN ENCYCLICA QUALIBET SUSCIPIUNDA.

Synopsis.

I. *Ratio disquisitionis proponitur.* II. *Encyclicae ad Apostolicas Ecclesias dirigendae.* III. *Apostolicae Romanae Sedis sententia praesertim expetita.* IV. *Id in caussa Eutychetis ex Petro Chrysologo expenditur.* V. *Hinc acta Arelatensia, & Sardicensia diriguntur ad Pontifices confirmanda.* VI. *Basili testimonium in caussa Schismatis Antiocheni expensum.* VII. *Item Athanasii ad Basilii literas responsum.* VIII. *Encyclicas à Romana Sede seu conditas, seu probatas Suffraganeis intimabant Metropolitani.* IX. *Id ex Victore Pont. in Paschatis controversia expensum.* X. *Et ex epistola Coelestini ad Nestorium data.* XI. *Cujus ponderis esset apud Suf-*

fraganeos Metropolitanorum consensus. XII. *Expenditur formula, qua Arsenius, & Schismatici Meletiani ad unitatem sunt recepti.* XIII. *Deponitur in VII. Synodo Nacholiensis Episcopus, quod susceptam S. Germani Encyclicam Metropolitae suo non intimasset.* XIV. *Encyclicae in Metropoliticis Archivis servatae.*

I. IIs non indiligenter disputatis, quae ad Diaconos, Cursores Dominicos, spectabant, & ad Doctores Presbyteros, illis quandoque sociatos tum ad Encyclicam deferendam, tum ad id propugnandum, quod communi sanciebatur consensu, methodica ratio postulat, ut de personis inquiramus, quibus tradebantur Encyclicae, ut propria subscriptione roboraretur, quod erat definitum, idemque peculiari quadam ratione ab Ecclesiarum Pastoribus subjectis fidelibus promulgaretur, fide obsequioque suscipiendum. Cum enim Encyclicae ex scopo suo, & fine respicerent unionem animorum, fidei unitatem, unam dogmatum retinendam professionem, & impostorum commercia evitanda, nisi ordo interveniret ac servaretur aliquis, difficulter ea omnia obtineri potuissent; ac proinde activum in docendo Ecclesiae Magisterium innotescere in tanta Episcoporum multitudine, atque inter Ecclesias tanta terrarum mariumque latitudine dissitas, vix ac ne vix quidem potuisset. Quamobrem diligentiori criterio inquirenda sunt vetustatis monumenta, explorandaque prisca in iisdem recipiendis consuetudo: unde promulgationis modus eruatur.

II. Certum est, quoties ab Episcopo aliquo, aut quapiam Synodo emittebantur Encyclicae, deferri hasce ad Apostolicas Ecclesias, ac Primarias Sedes consuevisse. Non secus enim ac Irenaeus, Tertullianus aliique Apostolici, & vicinioris seculi Scriptores, quum agunt de fidei controversiis solvendis dirimendisque, consulunt, quinimo & jubent ad Apostolicas Sedes confugere: ita minimè ambigendum est, quin recepta eadem servaretur in Encyclicis consuetudo, per quas decreta Ecclesiis intimabantur, ut ipsae quoque proprio calculo suffragioque docerent, aut confirmarent, quod erat decretum,& fidelibus intimatum. Consuetudo ori-

47 ginem suam habet in Apostolica, & priori Encyclica Hierosolymitani Concilii, quae tametsi ad Palaestinae Syriaeque Ecclesias directa, primùm nihilominus in Hierosolymitana Ecclesia fuit promulgata. Morem hunc observans Antio-
270 chena Synodus, quae Paulum Samosatenum damnavit, ejusdemque proscripsit haeresim, epistolam ad Romanum Pon-
251 tificem, & ad Alexandrinum Antistitem direxit. Cornelius quoque Encyclicam adversus Novatianum à se editam, Fabio Antiocheno, & Cypriano Carthaginensi inscripsit: Si-
319 militer Alexander Alexandrinus Alexandro Constantinopolitano, ceterisque Patriarchis suam. Quod testatum relique-
368 re Epiphanius haer. 69. n. 1. Sozomenus l. 1. c. 15. Theodorit. l. 1. c. 4., qui & illud annotat, missam eandem ab Alexandro fuisse ad Philogonium Antiochenum, Eustathium Berroënsem, doctrina inter alios spectatissimum, &
352 ad Maximum Hierosolymitanum. Liberius autem in epistola ad Constantium asseverat, eandem ab Alexandro olim ad Silvestrum directam, suo adhuc tempore in Apostolicae Sedis scriniis conservari. Id ipsum de aliis quamcertissimè constabit ex his, quae & sparsim dicta sunt, & in seqq. Dissert. erunt disputanda. Rationem certè evulgandorum Scriptorum, quae ad publicum Ecclesiae bonum pertinerent,
527 non ineptè proposuit Justinianus Imp. in Epilogo ad Novellam VI. his verbis. *Sanctissimi Patriarchae uniuscujusque Dioecesis haec proponant in Ecclesiis sub se constitutis, & manifesta faciant Deo amabilibus Metropolitis, quae à nobis constituta sunt. Illi quoque rursus etiam proponant ipsi ea in Metropolitana Sanctissima Ecclesia, & constitutis sub se Episcopis haec manifesta faciant: Illorum verò singuli in propria Ecclesia haec proponant, ut nullus nostrae Reipublicae ignoret, quae à nobis ad honorem, & ad augumentum magni Dei, & Salvatoris Nostri Jesu Christi dispostia sunt.* Iis gemina sunt, quae habet Novell. 42. ad Menam Patriarcham Constantinopolitanum. *Custodiat itaque Beatitudo tua, quae rectè adnotata sunt, & mittat ipsa per suas Deo dilectas literas omnibus Sanctissimis Metropolitis sub ipsa existentibus, quorum cuilibet cura erit, ipsa manifestata facere Sanctissimis Ecclesiis sub ipsis ordinatis, ut neminem ex omnibus lateant quae Sacerdotio visa sunt, & ab Imperio confirmata.*

III. Romani autem Pontificis confirmatio requirebatur,
atque consensus; proindeque ad eum primò Encyclicae erant
dirigendae. Si enim Pacificae, atque Formatae tanta reli-
gione à Romana Cathedra postulari consuevêre, quanto ma-
gis Encyclicae, doctrinale decretum proponentes, atque Ec-
clesiam docentem repraesentantes, debuere saltem ab ea-
dem confirmari. Erat enim inter Apostolicas prima, pri-
mam habebat Ecclesiae dotem, Cathedram unam, ut Opta- 368
tus l. 2. aït, ac primum fuerat constituta doctrinalis aedi-
ficii fundamentum, utque cum Synodo Aquileïensi loqui- 381
tur S. Ambrosius in Epist. ad Imperatorem: *Inde in omnes
venerandae communionis jura dimanant*. Qua de caussa in ce-
lebri illa disceptatione de vocum Usiae, & Hypostasis usu,
ob quam totus Oriens circa ann. 362. contentionum procel-
lis vexabatur, tametsi Athanasius in Synodo Alexandrina, 362
Basilius epist. 43. ad Gregorium fratrem, Nyssae Episco-
pum, aliique exercitatissimi Tractatores per mutuas hasce
epistolas, rem difficultatesque unanimi consensu evacuassent,
statuissentque, Meletium legitimum esse Antiochenum Epi-
scopum, cum nihilominus Apostolica Sedes ad Damasum
usque pro neutra parte sententiam tulisset suam, S. Hie-
ronymus ad eundem Damasum scribens epist. 56. 57. & 58. 378
testatur, haesisse se hactenus, atque haerere dubium, cui se
parti addiceret, donec Cathedra Petri judicium suffragium-
que tulisset. Eadem de caussa Cyprianus omnes quotquot 248
edidit Encyclicas ad Romanum direxit Episcopum. Unde
quum in caussa Marciani Arelatensis literas à Gallicanis Epi-
scopis accepisset, sententiam suam postulantibus, ille con-
troversiam omnem ad Stephanum terminandam misit, in- 253
quiens in epist. ad eundem, quae est 67. *Quapropter facere
oportet plenissimas literas ad Coëpiscopos nostros in Gallia consti-
tutos, ne ultra Marcianum pervicacem & superbum, & divinae
pietatis, ac fraternae salutis inimicum, Collegio nostro insultare
patiantur*. Et ad calcem epistolae: *Significa plane nobis, quis
in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, ut sciamus ad quem
Fratres nostros dirigere, & cui scribere debeamus*.

Ex quo praeclare quod supra ex Paschalibus Theophili 385
Alexandrini differebamus, confirmatur, Patriarchas vide-
licet atque Primates, Encyclicas hasce ultro citroque mit-

tentes, admonitos simul etiam fecisse Episcopos omnes defunctorum siqui erant Coëpiscoporum; atque insuper recèns electorum nomina indicasse, ut per Pacificas communionis commercia prosequerentur. Non secùs Apostolica Sedes electorum noviter in Occidente Episcoporum nomina Orientalibus aliisque intimare consuevit: Cujus consuetudinis luculenter meminit laudato loco Cyprianus.

448 IV. Eutyches à Flaviano in Synodo Constantinopolitana damnatus, scripsit ad Dioscorum, ad Thessalonicensem Antistitem, ad Petrum Chrysologum Ravennatensem, aliosque; appellationem quoque apud Leonem M. interposuit, cujus exstat epistola, à Lupo sub finem Synodici Cassin. vulgata. Quemadmodum Flavianus quoque Pontificem factae damnationis reddidit certiorem. Petrus autem Ravennatensis judicium minime protulit: Quinimo epistolam, ad Eutychem scriptam, in hunc modum claudit. *In omnibus autem hortamur te, Frater honorabilis, ut his, quae à Beatissimo Papa Romanae Civitatis scripta sunt, obedienter attendas, quoniam Beatus Petrus, qui in propria Sede vivit, & praesidet, praestat quaerentibus fidei veritatem. Nos autem pro studio pacis, & fidei, extra consensum Romanae Civitatis Episcopi caussas fidei audire non possumus.* Patet hinc, eos omnes, qui pacem fidemque consectabantur, Petri Cathedram, in eminentissimo inter Apostolicas fastigio collocatam, nunquam non respexisse: Non secus ac Israëlitae iter per Arabiae deserta facientes, ne aberrarent, prae oculis Tabernaculum habebant, quod ut pergere, aut consistere cernerent, consistendo ipsi, aut pergendo imitarentur.

V. Ex recepta hac consuetudine, Acta Synodorum Arelatensis, & Sardicensis, quae jure merito Oecumenicis Conciliis comparantur, communi Episcoporum Orbis subscriptione firmata, supremam in Ecclesia authoritatem obtinue-
314 runt. Arelatensis enim nonnisi per Pontificem propria constituta denunciari voluit: In epistola quippe ad Silvestrum, ad quem Concilii acta mittunt, haec inter alia habent Patres: *Placuit etiam à te, qui majores Dioeceses tenes, per te*
347 *potissimum insinuari*. Synodus verò Sardicensis in epistola, cum universis Concilii actis ad Julium missa, haec suggerit. *Tua autem excellens prudentia disponere debet, ut per tua*

scripta

ſcripta qui in Sicilia, qui in Sardinia, & in Italia ſunt Fratres noſtri, quae dicta ſunt, & quae definita, cognoſcant: & ne ignorantes eorum accipiant literas Communicatorias, quos extra Epiſcopatum juſta ſententia declaravit. Perdurantem eundem morem, minimeq; omittendum, ad Leonem ſcripſit Flavianus 448
Conſtantinopolitanus, Eutychetis recolens damnationem. Exſtat inter epiſtolas S. Leonis, & haec ſuppeditat annotanda. *De iis, quae de eo dudum egimus, miſimus ad Beatitudinem veſtram literas, quibus docuimus, & Presbyterio illum eſſe nudatum ...... ut Sanctitas veſtra hoc cognoſcens, quod circa illum actum eſt, omnibus Epiſcopis ſub Beatitudine veſtra degentibus, manifeſtare dignetur illius impietatem, ut neſcientes aliqui, quid ille ſenſerit, quaſi ad Orthodoxum vel per literas, vel per aliquam conjunctionem loquantur.*

VI. Sed quid vetuſtatis documenta congerimus in argumento demonſtrando, quod per ſemet evidentiſſimum eſt? Ut enim Encyclicarum ſcopus eſt animorum concordia, Eccleſiarum pax, & unica fidei ſtatuenda profeſſio; unde Eccleſia ipſa conſurgit, acies quamrectiſſimè diſpoſita, atque in membrorum Capitiſque conjunctione perſiſtens; ita Pontificia praeſto fuerit confirmatio neceſſe eſt. Agnovit id cum in cauſſa diſſidioque Meletii, Vitalis, & Paulini, Antiochenorum eodem tempore Epiſcoporum, tum in aliis Orientis controverſiis, Baſilius M. Priorem enim, quod attinet, 370
ut finem aliquando acciperet, Romani Pontificis confirmationem imprimis praeſtolari oportere, ſuadet in epiſtola 52. ad Athanaſium, qua apud illum inſtat, ut Dorotheo Meletii Diacono & ipſe Diaconicam tribuat, ad Curſoris munus obeundum. *Viſum eſt autem mihi conſentaneum, ut ſcribatur Epiſcopo Romae, ut quae hic geruntur conſideret, detque conſilium: & quoniam difficile eſt, ut communi ac Synodico decreto aliqui illinc mittantur, ipſe ſua autoritate in iſta cauſſa uſus, viros eligat ad ferendas quidem itineris moleſtias idoneos, verum juxta ad hoc accommodos: ut manſuetudine, & facilitate ingenii, eos qui diſtorti, & obliqui apud nos ſunt, corrigant, aptè, ac diſpenſatoriè ſermonem attemperantes.*

Illuſtre hoc teſtimonium nos primò edocet neceſſitatem, ut in Encyclicis, ad Epiſcoporum oſtendendum conſenſum, atque ad docendum ordinatis, Pontificia confirmatio obti-

 neretur.

neretur. II. Pontifices in iis disponendis moderandisque, vel per Occidentalium Synodum, vel ipsos authoritate sua usos, cursores Dominicos, vel Doctores Presbyteros cum Encyclica direxisse. III. Quum Schismata, & frequentiores essent Episcoporum lapsus, Athanasium monet, ut ex Occidentalium, aut Romani Pontificis Encyclicis discat, qua ratione incedendum sit, summo ne, an remisso jure: propendet autem ipse, ut dispensatorie, atque ex Ecclesiastica Oeconomia potius, quam summo jure cum Schismaticis, Lapsisque agatur.

VII. Athanasius, acceptis hisce Basilii monitis, consensisse se Meletio Antiocheno epist. 57. scribit, hortaturque, ut ipse quoque epistolas Dorotheo tribuat, eique consentientes adjungat Episcopos, si non subscriptos, quod in promtu non erat, nominibus saltem compellatos. *Decretum est, ut hic ipse Frater Dorotheus Romam usque proficiscatur, & permoveat quosdam ex Italia, ut nos invisant, idque per mare, quò eos effugiant, à quibus poterunt impediri*. Valentem scilicet, Ursacium, Basilium Ancyranum aliosque, qui plurimum in aula poterant. Qua autem de caussa Ecclesiasticam Oeconomiam adhibendam in superiori epistola scripserit, hîc idem aperit. *Intellexi enim eos, qui apud rerum Dominos potentes sunt, nihil neque velle illis, neque posse de caussa ejectorum suggerere, sed hoc lucro deputare, si nihil in Ecclesiis pejus geri videatur*. De adjungenda autem Meletii epistola in hunc modum pergit. *Igitur si & prudentiae tuae consilium nostrum utile visum fuerit, dignabere, & epistolas formare, & monita dare, de quibus oporteat ipsum narrare, & ad quos & quando*. Videsis ea de re sequentem epistolam.

VIII. Quamlibet ergò Encyclicam epistolam, à Romano Pontifice in Provincias, ut subscriberetur, evulgatam, Metropolitanorum erat Suffraganeis, sive in sua omnibus Sede manentibus, sive in Coetum apud se collectis, subscribendam proponere, & communi suffragio suscipiendam. Hinc de Dogmatica S. Leonis epistola, per Orientem evulgata, le-
451 gimus Act. 4. Chalced. pag. 439. *Missa est epistola almi Archiepiscopi Leonis iis, qui ubique essent Metropolitis, & subscripta est*. Quod non absimiliter in Occidente factum. Eu-
451 sebius enim Mediolanensis eandem in Synodo proposuit,

rescripsitque Leoni. *Admonitis ergo Fratribus, & Coëpiscopis*
meis, habitoque conventu, vestram Formam tenuimus literarum.
Eadem pariter ad Ravennium Arelatensem perlata, in Sy- 452
nodo subscripta est. Responsiva utraque exstat inter Leo-
nis epistolas. Quin etiam Leo ipse in epistola ad Thessalo-
nicensem Primatem audacter asserit, id genus epistolarum
subjectis Episcopis à Primatibus esse preponendum. Scribit
enim pag. 225. *Plenius verò observari debent quae caveri ad*
ipsum Fratrem, & Coëpiscopum nostrum Anastasium scripsimus,
eaque in vestram notitiam literis ipsius volumus pervenire, à
quibus Fraternitatem vestram nolumus deviare. Meritò qui-
dem. Cum enim hae epistolae sartam tectamque intende-
rent fidei unitatem, animorumque concordiam, necesse
erat, ut à Capite in membra communionis, atque pacis
consortium diffunderetur. Quae equidem disciplina anti-
quissima est, & Apostolica, eâque imbuti gloriosissimi Mar-
tyres, quum in caussa Lapsorum sententiam suam proferrent,
Episcopis per Cyprianum intimandam esse arbitrati sunt; 248
qui proinde scribit epist. 18. ad Presbyt. Carthag. *Legi au-*
tem & universorum Confessorum literas, quas voluerunt per me
Collegis omnibus innotescere. Rescribere interim tenebantur Me-
tropolitae ipsi. Quod idem Leo in epist. ad Metropolitas
per Illyricum constitutos docet. Quum enim quarumdam
rerum observantiam illis injunxisset, monet insuper. *Haec*
verò, quae per filium meum Nicolaüm Presbyterum rescripta
direximus, recurrentibus literis, ut vos eadem sciamus accepis-
se, rescribite.

IX. In gravissima de die celebrandi Paschatis concerta-
tione, quae ex recepta, atque universaliori Ecclesiarum
consuetudine agitabatur, Victor, ut communem ab Apo-
stolica institutione ad illa usque tempora usum, disciplinam-
que perseverantem commonstraret, non ad Episcopum Hie-
rosolymitanum, omnium licet augustissimâ Episcopatus fun-
datione spectabilem, sed ad Theophilum Caesareensem Pa-
laestinae Primatem, scripsit. Testantur id apertè Actorum
Synodi Caesareensis fragmenta, apud Baluzium in nova Con- 196
ciliorum collectione. *Tunc Papa Victor, Romanae Urbis Epi-*
scopus, direxit, ut daret authoritatem ad Thophilum Caesarien-
sium Palaestinae Provinciae Episcopum, quia tunc non Hiero-

ſolyma Metropolis videbatur , ut inde Paſchalis ordinatio proveniret , ubi Chriſtus fuerat in corpore converſatus .

X. Inſtituti rationem reddiderat Leo in epiſt. cit. ad Illyrici Metropolitas , quòd videlicet per hoc *Charitas Dominica* cuſtodiretur , quae in unione membrorum cum Capite
430 ſuo perſiſtebat . Et ante ipſum S. Coeleſtinus in epiſt. ad Neſtorium, Tom. 1. Conc. edit. Hard. pag. 1307., trutinatis Neſtorii ſcriptis , & definitivam in Haereſiarcham ſententiam dicens , ſub finem haec addidit verba . *Quam Formam ad te noſtri judicii per Poſſidonium Diaconum cum omnibus chartis ad Sanctum Conſacerdotem meum , memoratae Alexandrinae Urbis Antiſtitem , qui ad nos ſuper hoc ipſo plenius retulit , deſtinavimus , ut agat vice noſtra , quatenus ſtatutum noſtrum , & tibi , & univerſis Fratribus innoteſcat : quia omnes debent noſſe quod agitur , quoties omnium cauſſa tractatur .* Equidem ubi haec ſervabatur forma , facillimè & illicò definita controverſia poterat innoteſcere . Similiter eiſdem de rebus Cyrillo ſcripſit , & epiſtolam claudit . *Eadem autem ſcripſimus & ad Sanctos Fratres , & Coëpiſcopos noſtros , Johannem , Rufum , Juvenalem , & Flavianum , ut nota ſit de eo noſtra , imo Chriſti noſtri divina ſententia .* Haec quidem ſedulo diligenterque expendenti continuò ſubit Apoſtolica commendanda inſtitutio, ſaepiſſimè commonens , ut idipſum ſapiamus , ut ordinatè omnia fiant , per unanimem ſcilicet in una fide profeſſioneque concordiam , quae iſtiuſmodi Encyclicarum ope & medio quamauguſtiſſimè ſervabatur . Per Capitis enim , & principalium membrorum influxum ad reliqua derivatum, & fidei manebat incolumitas , & erroribus quamcelerrimè adhibebatur modus .

XI. Quanti porrò facerent ſubjacentes Provinciarum Epiſcopi Encyclicas, ſibi à Metropolitanis propoſitas , quantive apud eoſdem ponderis eſſet praeſtitus à Metropolitanis conſenſus , propriaque ſubſcriptione firmatus , docent Epheſi-
431 ni , & Chalcedonenſis Concilii acta . In Epheſinis quidem legimus , Epiſcopos aliquos , fidei decreto ſubſcribentes , inter urgentiora motiva adducere Metropolitanorum ſubſcrip-
430 tionem , conſenſionemque . Miſerat Cyrillus , ante Synodum Epheſinam , Encyclicam , in Alexandrina Synodo conditam , ad Metropolitas , qui jam ſubſcripſerant , editam . Aſſenſum

illum,

illum, grande velut argumentum, urget Eutychius Erthororum Episcopus, quum iterum Act. 1. Ephesi habita, eadem subscribenda recitarentur, inquiens in sua interlocutione. *Sanctorum Patrum oraculis persuasus, diversarum Provinciarum Metropolitanorum, qui & fidei à Trecentis decem & octo Sanctis Patribus Nicaenis expositae, & epistolae nihilominus, quam Sanctissimus Episcopus Cyrillus ad...... Nestorium dedit, assenserunt, demonstrationibus inductus, & ego quoque eadem confiteor, & credo.* Eodem modo Dynatus, in Epiro veteri Episcopus, quum sciret Donatum Metropolitanum in Illyrico eidem epistolae subscripsisse, in plena Synodo Ephesina ipse quoque subscripsit, inquiens. *Quare quae Donatus Metropolis meae Episcopus sentit, affirmavitque, ego quoque sentio, & affirmo.* In Concilio pariter Chalcedonensi Act. 1. Il- 451
lyriciani, & Palaestini Episcopi, qui primùm à partibus stabant Dioscori, paullatim rescipiscentes, non singuli, sed Juvenalis primùm Palaestinorum Metropolita, & Nicopolitanus Illyricorum; ceteri autem illorum vota sequentes, ad Catholicos accesserunt. Et Act. IV., ubi iterum subscripta est S. Leonis Dogmatica, plures Episcopi testantur, se confirmare quod antea in proprii Metropolitae persona egerant.

XII. Sed receptissimae hujus, necessariaeque consuetudinis alia plurima documenta proferri possunt, quibus praestantissima haec Metropolitanos inter, & subscribentes subjectos Episcopos harmonia emineat. Mittimus, Petrum Chry- 448
sologum Eutycheti reposuisse, se, inconsulto Italiae Primate R. P., in caussis fidei nihil posse proferre. Ineluctabile nobis exhibet argumentum formula, qua Meletiani schismatici rescipiscentes ad Catholicam suscipiebantur unitatem. Ii, excuso Alexandrini Episcopi, cui parebant, jugo, proprias Ecclesias Acephalorum instar regebant, & in antiquis Metropolitanorum turbandis juribus errabant.
Compressi deinde per Nicaenum Concilium, quod antiqua 325
Alexandrinae Sedis jura confirmavit, hac formula rescipiscentes suscipiebantur, quam in Arsenio, antea Meletiano, deinde Catholico, videre licet apud Athanasium in Apolog. 326
2., ubi Arsenii conversionem, & Schismatis ejurationem ex ejus epistola sibi inscripta, ita prodit. *Athanasio Beatissimo Pa-*

pae Arſenius Epiſcopus Civitatis Hypſelitarum, cui aliquando praefuit Meletius, unà cum Presbyteris, & Diaconis, in Domino. Et nos quoque diligentes pacem, & unanimitatem cum Eccleſia Catholica, cui tu per Dei gratiam praefectus es; volenteſque Eccleſiaſtico Canoni pro veteri inſtituto ſubjici, ſcribimus tibi, Pape dilecte, promittimuſque in Nomine Domini, nos deinceps non communicaturos cum Schiſmaticis, aut cum iis, quibus nondum pax eſt cum Eccleſia Catholica, ſive Epiſcopi ſint, ſive Presbyteri, ſive Diaconi, neque cum illis in Concilio coituros, neque literas Pacificas ad illos daturos, neque invicem ab illis accepturos, neque citra tuam ſententiam, utpote Metropolitani Epiſcopi, ullum de Epiſcopis, aut alio dogmate communi, & Eccleſiaſtico decretum edituros, ſed ceſſuros Canonibus ante ſuſceptis. Erat ergo Metropoliticum jus *ex Eccleſiaſtico Canone*, & *pro veteri inſtituto*, ut *decretum nec ſuſciperetur, nec ederetur* ullum *pro dogmate, aut communi Eccleſiaſtico* negotio citra ſententiam Metropolitani. Quis hîc non videat & Canonis VI. Nicaeni ſenſum, & germanam ejuſdem explanationem, quippe quem ex Meletiano Schiſmate occaſionem habuiſſe, nulli non ſit exploratum? Quis non planè perſpiciat & Eccleſiaſticum Canonem vetuſque inſtitutum, quod tot monumentis, atque exemplis commonſtravimus; & quem tuemur Encyclicarum ſcopum, quo cum fidei animorumque concordia, tum modus & ordinata in publicatione, & ſubſcriptionibus diſpoſitio intendebatur? Hac equidem de cauſ-
645 ſa S. Maximus Martyr in diſputatione cum Pyrrho Patriarcha Conſtantinopolitano, & Monothelita, qui ad confirmandam Ecthesim in Synodo ſub ipſo editam, Encyclicam vulgaverat, atque adeo Monothelitica dogmata anathematizari amplius non poſſe colligebat, quae in Synodo, & in Ecthesi, atque in Encyclica à plurimis fuiſſent ſubſcripta; Maximus, inquam, modum ſtatuit, unde Encyclica irretractabile magiſterium ex Eccleſiarum conſenſu evadat. Aït enim. *Subit me admiratio, quomodo Synodum voces, quae non eſt babita, ut leges, & Canones Synodici, & jura Eccleſiaſtica jubent. Nec enim epiſtola Encyclica ex conſenſu Patriarcharum edita eſt, neque locus, neque dies conveniendi decretus: non fuit aliquis actor, aut accuſator: Qui convenerunt, epiſtolas Commendatitias non habuerunt nec Epiſcopi à Metropolitanis, nec Metropolitani à Patriar-*

chis: non epistolae, neque Vicarii ab aliis Patriarchis missi sunt. Quis igitur particeps rationis Synodum sustineat appellare, quae scandalis, ac discordia cunctum Orbem implevit. Legatur tota disputatio, quae E. in Tom. VIII. Annal. Baronii. Liquet interim, quanta cautione in condendis Encyclicis Ecclesia incederet, quatenus qui subscribebant, Primatibus censerentur conjuncti, atque adeo in mutua unione, ordine, doctrina, & professione Capitis, atque Episcoporum, subscriptio Ecclesiarum consensum, & irretractabile magisterium repraesentaret.

XIII. Eximius itaque laudatus ordo non prioribus tantum seculis Ecclesiastico Canone, & veteri instituto roboratus, exemplisque firmatus obtinuit, sed seculis etiam sequentibus, quibus retentae usque ad Nicaenam II. Synodum 787
consuetudinis illustre monumentum habemus in Nacholio Episcopo, ob posthabitam consuetudinem non leviter incusato. Ediderat Germanus Patriarcha Constantinopolitanus 715
Encyclicam pro cultu Imaginum, adversus quas tunc Manichaeorum instinctu bellum gerebatur. Nacholiensis Antistes, Iconomachis adsociatus, à S. Germano per Encyclicam & ipse fuit commonitus. Sed quam jure canonum Metropolitano suo insinuare debebat, ut cum ipso reliquisque assensum praeberet suum, vir improbus abscondit. Actio hinc instituitur in eadem Synodo VII., quae fuit II., & Tarasius advertit. *Has literas suscipiens Nacholiensis, abscondit, & non dedit eas Metropolitano suo.* Atque iccirco prolata est altera S. Germani epistola, in qua refractarium Nacholiensem objurgat, quod, posthabitis Metropoliticis juribus, Encyclicam epistolam absconderit. Addit autem ibi Germanus. *Hoc autem sciat, quod donec epistolam nostram tribuerit Deo amabilissimo Metropolitano suo* (erat is Synadensis Metropolita) *ex authoritate Sanctae, & Consubstantialis Trinitatis non habeat potestatem qualemcumque, contingere Sacerdotale officium.* Atque hinc Concilii Patres in suis interlocutionibus justam legitimamque Nacholiensis depositionem appellant, quod jura haec Metropolitica pessum fecisset.

XIV. Metropolitae autem erat, Encyclicas hasce, & autographa scripta in Ecclesiae suae Archivis religiosè diligenterque custodire. Id supra vidimus observatum à Cy-

priano,

248 priano, qui Saturo Diacono, cursori Dominico jussit, ut Encyclicas, emissasque ab Episcopis mutuas subscriptiones custodiret, & cupientibus exscribendi copiam faceret. Eo-
365 dem modo Encylica Concilii Lampsaceni, per Eustathium Sebastenum Romam allata, & à 500. Episcopis subscripta,
368 lecta quoque est in Tyanensi Synodo, & quemadmodum Ro-
370 mae, ita & Tyani fuit adservata. Quod testatur S. Basilius epist. 82. Patrophilo Episcopo data, ubi Eustathii Sebasteni apostasiam objurgans, eundem unà cum sociis convincit criminis ex subscripta Encyclica, quam in Romano, ac Tyanensi archivo reservari asseverat. *Non cogitant quod Romae scriptum ipsorum, quo Nicaenam fidem confessi sunt, reconditum habetur: nec quod è Roma acceptum libellum Tyanensi Synodo obtulerunt; quin & apud nos eandem hanc fidem habens, repositus est*. In Caesareensi nempe Ecclesia, quae, utpote Ecclesiastico Ponticae Dioecesis Exarchatu praefulgens, cui Tyanensis Metropolitica Urbs subdebatur, illius exemplar custodiendum acceperat. Passim occurrunt prisci hujus moris vestigia, de quo in seqq. Differt. sermo redibit. Quoniam ergo tanta fuit Primitivae Ecclesiae cautio, ut Encyclicas Metropolitae susciperent, subjectisque intimarent, unde ex unanimi omnium consensu, & subscriptione supremum Ecclesiae judicium eminebat; mirum hinc non videbitur, si, quum eadem Encyclica scripta in spectatissimarum Ecclesiarum archivis religiosa custodia servarentur, laudata in controversiis, atque adducta indubiam facerent fidem: quod infra singulari disputatione complectemur.

§. XII.

§. XII.

DE RECITATIONE ENCYCLICARUM.

Synopsis.

I. *Apostolico exemplo inductum, ut susceptae Encyclicae populis recitarentur.* II. *Inde etiam manavit, ut in Ecclesiis primùm, haeresi aliqua infectis, recitarentur, dein apud Metropolitam, qui subscribere tenebatur.* III. *Ubi Cursor repulsam pateretur, suo jure poterat recitare.* IV. *Statis anni diebus relegi consuevère.* V. *Quam arcte ad Encyclicarum publicam lectionem obstringerentur, in S. Leonis Dogmatica expenditur.* VI. *Eorumdem erat Encyclicas criterio expendere.* VII. *Acta recitationis Encyclicarum proponuntur in Unione Cyrillum inter, & Orientales Schismaticos sub Johanne.* VIII. *Refractarii post recitationem, aut haeresim ejurabant, aut Canonicis poenis subjiciebantur.* IX. *Recitationis, & Haereticorum palinodiae documenta proferuntur ex caussa Nestoriana.* X. *Siquid in factis errarent Encyclicae, denunciabat Metropolitanus.* XI. *Cursor recitatae Encyclicae exemplar subscriptum apud Ecclesias relinquebat.* XII. *Qui contrarias Encyclicas acciperet, Tractatoria respondere consuevit.*

I. QUum Cursor Dominicus, Diaconica munitus, ad Metropoliticam Sedem pervenisset, Metropolita epistolam illicò suscipiebat, quae in Presbyterio primùm lecta, & communi ejusdem voto probata, Populis tandem in Ecclesia recitabatur. Consuetudinis hujus primordia splendent in saepius laudata Apostolica Hierosolymitanae Synodi Encyclica, quae primùm delata est ad Antiochenam Ecclesiam, omnium tunc spectatissimam, Syriaeque Metropolim. De eadem Actor. 15. v. 3. *Illi ergo* (cursores videlicet Dominici) *dimissi, descenderunt Antiochiam, & congregata multitudine, tradiderunt epistolam, quam cum legissent, gavisi sunt super consolatione.* Ecclesiae ergo Antiochenae tradiderunt, ut custodiretur: Cursores autem, ejusdem acceptis 47

exem-

exemplaribus, civitates alias peragrabant, illam promulgantes, v. 40. *Paulus verò, electo Sila, profectus est ..... Perambulabat autem Syriam, & Ciliciam, confirmans Ecclesias: praecipiens custodire praecepta Apostolorum, & Seniorum.* Recitatam ergo fuisse perspicuum est.

II. Quod si regio quaepiam, haeretica labe infecta, per Encyclicam esset expurganda, in illam primùm recitanda dirigebatur epistola; ita tamen, ut ad viciniorem Metropoliticam Ecclesiam mitteretur, quae tenebatur, mutuo rescripto suam in profitendo definito dogmate unanimitatem testari. Quod apostolica quoque institutio edocuit. Quum Simoniani Collossenses, atque Laodicenses pravis doctrinis infectos, à recepta fide avertissent, Paulus confestim Tychico Diacono in Dominicum Cursorem electo, epistolam in eisdem Ecclesiis recitandam dedit. Ac proponit quidem in illa, primò se Christi esse Ministrum, & cum Collossensium, tum Laodicenorum curam se gerere. Instruit subinde illos de suscipiendis dogmatis, atque erroribus rejiciendis, concluditque tandem cap. ult. v. 16. *Et cum lecta fuerit apud vos haec, facite ut in Laodicensium Ecclesia legatur, & eam, quae Laodicensium est, vos legatis.* Tenebantur enim Laodicenses receptae hujus per Tychicum epistolae, una cum testificatione, quod Collossensis Ecclesia dogmata in ea definita recepisset, exemplar apud se retinere, ac simul etiam rescribere, se in eadem fide perseverare; quatenus mutua hac contesseratione ejusdem in fide, & doctrina sententiae censerentur qui fuerant per Simonianos circumventi.

III. Si verò Diaconus, Dominicus Cursor, Diaconica munitus, & cum Encyclica missus, apud Metropolitam quempiam repulsam pateretur, usque adeo, ut sibi recitandae epistolae locus minimè tribueretur, poterat ille suo jure Ecclesiis eandem legere, populisque denunciare. Quum proin-
248 de schisma ab aliquibus contra S. Cyprianum conflatum esset, iidemque Encyclicam ad Cornelium per Felicissimum direxissent, Pontifex quidem à Cypriano epist. 55. commonitus de rebelli ausu, recitationi obstitit: sed illi *Comminantes, si literas, quas attulerant, non accepisset, publicè eas recitarent*. Id, ut alibi annotabimus, à Novatianis factum est. Quod equidem tametsi, ceù à Schismaticis factum, violentiae potiùs sit

index,

index, cum nihilominus addubitaverit Cornelius, an id prorsus esset impediendum, ostendit in Cursoribus Dominicis hanc fuisse ex receptis moribus potestatem. Enimvero nisi persecutionum temporibus, quibus Ecclesia propriae potestatis exercitium liberum non habebat, id Cursoribus Ecclesiarum fuisset concessum, quotquot oves aliquo errorum contagio infectum habebant Pastorem, prorsus fuissent insanabiles: quippe eorumdem Pastorum artibus salubris porrecta medicina pro libito poterat impediri. Certè Romanum Episcopum, summum visibilis Ecclesiae Hierarcham, epistolas omnes Encyclicas ad se missas, Presbyterio primùm, deinde Plebi recitare consuevisse, indubia fide testatur in eadem ad Cornelium epistola Cyprianus. *Et quamquam sciam, Frater charissime, pro mutua dilectione, quam debemus, & exhibemus invicem nobis, florentissimo illic Clero, tecum praesidenti, & sanctissimae, atque amplissimae Plebi legère te semper literas nostras.* Praesidenti itaque Clero, seu Presbyterio, deinde Ecclesiae collectae Encyclicas recitare tenebatur Pontifex, ut eae per Presbyterium una cum ipso examinatae, & probatae, velut totidem fidei professiones, sive etiam expositiones, Fidelibus proponerentur.

IV. Ecclesiasticae istiusmodi servatae consuetudinis mentio occurrit in II., & praecedenti Seculo apud Dionysium 170
Corinthiorum Episcopum, qui simili suscepta à Romano Pontifice Encyclicâ, rescribit, apud Eusebium l. 4. c. 23., 315
& docet quemadmodum eam receperit, & publicè recitarit. *Hodie sacrum diem Dominicum transegimus. In quo epistolam vestram legimus, quam quidem perpetuò deinde legentes, perinde ac priorem illam nobis à Clemente scriptam epistolam, optimis praeceptis, ac documentis habebimus.* Ex quo discimus, priorem Clementis Encyclicam diligenter ad annum usque 180. fuisse custoditam. Quum autem haec Soteris Pontificis epistola ejusdem esset conditionis, se illam in Ecclesia recitasse, scribit Dionysius, ac cum altera Clementis spondet servandam, ut in posterum utraque legentibus prodesse queat. Utramque verò amplissimis Corinthiacae tunc spectatissimae Metropoliticae Sedis provinciis, subjectisque Ecclesiis fuisse intimatam, ambigendum non est. Sanè Cyprianus epist. 42. infra laudanda, testatur, Encyclicas cum de Cornelii electione,

tum de schismate Novatiani, ad se per diversos Dominicos Cursores allatas, in *Presbyterorum* conventu recitatas fuisse, & in *Altari positas*.

V. Enimvero obstrictos fuisse Primates, Encyclicae promovere recitationem, nec ullo modo intercedere, docent acta
451 Chalcedonensia Actione I., ubi judiciale examen institutum est adversus Dioscorum, qui subdola arte impediverat, ne Dogmatica S. Leonis ad Flavianum, ab Hilaro Diacono cur-
449 sore delata, in pleno coetu Ephesini Conciliabuli recitaretur. Examen ibid. legitur pag. 87. Tom. II. Concil. edit. Hard. atque in eo per multiplices testes probatum est, quod *septies juravit coram omnibus facere eam recitari, & non est lecta*. Quo de jurejurando testatus est Theodorus Claudiopolitanus Episcopus. *Quia juravit omnes scimus: & quia non est lecta, confitemur*. Hinc etiam Actione III., ubi iterum in eandem Dioscori personam examen institutum est, istud inter alia gravissimorum criminum capita recensetur: proindeque Paschasinus, Apostolicae Sedis Legatus, à Patribus, ut pro sententia damnationis ferenda primam haberet interlocutionem, rogatus inquit, ibi pag. 346. *Super hoc verò, neque epistolam legi permisit Beatissimi Papae Leonis, scriptam ad S. Memoriae Flavianum, & hoc frequens rogatus à Portitoribus recitari eam, & cum juramento fieri lectionem promittens: qua non lecta, scandalum, & laesionem S. Dei Ecclesiae per totum Orbem terrae pertulerunt*. Portitores, seu Dominici Cursores tenebantur quidem recitationem efflagitare. Sed si Metropolitanus caussaretur, ante recitationem se aliqua in Ecclesia expedire velle, id à Cursoribus concedebatur, dummodo idem Metropolitanus jurejurando affirmaret, se ad recitationem subinde deventurum. Iccirco in sententia damnationis Dioscori, quam unanimis Chalcedon. Synodus tulit, ibid. pag. 379. haec leguntur praemissa. *Primum quidem, quia epistolam à Sanctissimo Archiepiscopo senioris Romae Leone directam...... recitari probibuit reverentissimis Episcopis Ephesi congregatis, & hoc post promissiones suas, & juramenta plurima; sicut nos praesentes novimus*. Gravis equidem fuit haec depositionis, damnationisque poena, sed jure meritoque ei illata, cui nefas haudquaquam fuerat, Encyclicae recitationem inhibere. Cum enim id omne epistolarum genus pacem, concordiam, fi-

deique unitatem intendat, reus graviſſimi criminis jure declarandus, qui, praepedita earumdem evulgatione, reſecat ea omnia, atque ſolvit. Idem crimen Liberio Pontifici à Conſtantio fuit objectum, cui ille reſpondens (Conſtantio inquam, non Lucifero, ut feſtinanti calamo ſcripſit Du-Pin Novae Biblioth. p. 75.) aït: *Multi Eccleſiae membra lacerare feſtinant, qui confinxerunt me literas ſuppreſſiſſe, ne crimina ejus* (Athanaſii) *quem dicebant condemnaſſe, ad omnes paterent. At ſatis omnibus clarum eſt, nec quiſquam negat, nos Orientalium literas intimaſſe, legiſſe Eccleſiae, legiſſe Concilio, atque ad haec etiam Orientalibus reſpondiſſe.* 352

VI. Metropolitae deinde erat, quum Encyclicam epiſtolam ſuſcepiſſet, ſtylum, dicta, ſententias, alioſque characteres, priuſquam illam recitaret, ſedulo accuratèque trutinare. Quapropter Julius Pontifex, quum poſt Synodum Tyriam Euſebianorum epiſtolas recepiſſet, ab Encyclicarum ſtylo, genioque quammaximè diſcrepantes, cenſuit eſſe ſupprimendas. Teſtatur id in epiſtola ad eoſdem data, quae extat in Apolog. Athanaſij ad Conſtant. pag. 740. *Ego certè cum literas veſtras evolverem, poſt varias ultro citroque cogitationes, eas ſupprimendas putavi, ea ſpe, quod crederem, ſaltem aliquos ex veſtris adventuros, nec fore opus iſtiuſmodi epiſtolis, ne ſi illae in publicum promerentur, multos hìc dolore afficerent. Ceterùm ubi nullus veſtrum ſupervenerat, neceſſum fuit, ut eas proferrem.* En quanta Metropolitanos, atque Primates publicandarum Encyclicarum urgeret neceſſitas! Nomine enim Concilii Tyrii, & omnium aſſeclarum eas Pontifici dederant Euſebiani. Sed inſtitutum nihilominus examen, & quae in illis indigna deprehenſa ſint, pergit referare Julius. *Credite mihi, omnes admiratione pleni vix induci poterant, ut crederent, iſtiuſmodi literas à vobis profectas eſſe, in quibus rixandi potius, quàm charitatis affectus eminebat. Quod ſi ambitione eloquentiae oſtendendae, conſcriptae ſunt ab eo, qui dictavit, id certè ſtudium ad alios ſpectat. In rebus enim Eccleſiaſticis non ſpecimen eloquentiae, ſed Canones Apoſtolici requiruntur, operaque dari ſolet, ne quis ex parvis in Eccleſia ſcandalizetur.* Eundem morem, diſciplinamque eandem ſecutus eſt Cyrillus Alexandrinus, qui dum unio cum Schiſmaticis Orientalibus per Paulum Emeſſenum tractabatur, ſimiles à Johanne, & Synodo Antiochena dire- 337 335 433

ctas epistolas omninò rejecit, nec audire quicpiam passus est, nisi Johannes debita, ac peculiari Encyclicarum forma rescriberet: quod in epistolis ad Acacium Melitinensem Episcopum testatum reliquit ipse Cyrillus, & exstant in III. parte Conc. Ephesini.

VII. Verum anteaquam ad ulteriora gradum faciamus, animum intendamus oportet ad ea, quae in Encyclicarum recitatione praemitti consueverant, & quorum uberem exhibent censum acta promulgationis Encyclicae de Pace, quae primùm à Synodo Antiochena sub Johanne, Alexandriae deinde terminata est, atque completa. Paulus Emessenus primum pro ineunda pace apud Cyrillum legatione functus est, re tamen infecta, reversus. Quare in Synodo Antiochena iterum discussa controversiâ, alteram à Johanne Antiocheno Patriarcha, nomine omnium exaratam, & ab omnibus quotquot ex Orientalibus Schismati adhaeserant, subscriptam epistolam obtulit in secunda legatione Cyrillo, qui quum eam adprobasset, eodem Paulo Emesseno praesente, & Johannis epistolam, Orientalium omnium nomine conscriptam proferente, coetum indixit, cui adfuere Tractus Alexandrini Episcopi, & tota Plebis frequentia. Haec ex Tom. I. Concil. p. 1689.

434 Encyclicae evulgationi exordium in Synodo fecit Cyrillus, idibus Maii hisce verbis. *Eos qui pietate firmi sunt, & sacrorum dogmatum certissimam, atque ornatam babent fidem, terram uberem nominat Dominus, dicens: Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus Omnipotens, & benedicent vos omnes gentes. Terram verò uberem esse dicit foecundissimam, & fructiferam, & fructuum domesticorum matrem, atque nutricem. Hujusmodi autem est omnis Deo amabilis, & sancta anima, cultorem veluti quendam & seminatorem totius boni omnium sortita Christum, qui etiam sacrorum nobis dogmatum corruscat scientiâ. Sed omnium inimicus, boc est, Satanas, excitat per tempora superseminantes tritico maligna zizania. Verumtamen licet floreant, reciduntur: eritque sic ager purissimus. Expulsus igitur est ab omni Ecclesia Nestorius impius, amara Diaboli vera zizania: & concordant de cetero per omnem consistentes Orbem terrarum Dei cultores Episcopi, rectam, & unam confitentes fidem. Copulati siquidem sunt nostris Ecclesiis, magis autem totius Orbis terrarum, etiam apud Orientem constitu-*

tae.

tae. Confessi etenim sunt Deo amantissimi Episcopi ibi constituti rectam & sine profanatione fidem; Quae autem scripsit ad me Deo amantissimus, & reverentissimus Episcopus Antiochiae Johannes, quaeve ego ad eum scripserim, Deo favente, audietis.

Istiusmodi exordium consecuta est recitatio epistolae Johannis Antiocheni, in qua haec tria aperit. I. suscipiendam velut Oecumenicam, Ephesinam Synodum. II. Fidei formulam interserit, qua omnes profitebantur, cum Virginem Dei Genitricem esse dicendam, tum idiomatum communicationem, quae ex admirabili asserta illa hypostatica unione consequebatur. III. tunc primùm anathema in Nestorium ab Orientalibus omnibus prolatum est, suscipientibus, velut legitimam, Maximiniani in locum dejecti Nestorii in Sede Constantinopolitana electionem: testantur insuper, se cum universis catholicis Ecclesiis communicare. Epistolam illam Orientalium excepit recitatio Encyclicae Unitivae, seu de Pace S. Cyrilli. Quibus perlectis, Paulus Emessenus legatus pro coronide dixit. *Benedictus sit Deus, quod ego nunc primùm ad vos loquens, per pacis appellationem pietatem vestram salutare dignus habitus sum: qui pacem partim dederim, & pacem vicissim acceperim, pacem omnium bonorum caussam, pacem amabilem, & Deo charam, quam Orbi terrarum per Spiritum Sanctum largitus est Dominus Jesus Christus. Ipsi gloria, una & Patri, cum Sancto Spiritu, in secula. Amen.* More consueto eaedem epistolae directae sunt ad Coelestinum, ejusque successorem Sixtum, qui eisdem, ut ibid. legitur, suum addidere calculum, & adprobationem. Quae omnia prolixè explanabuntur in Dissertatione de Adlocutione Patrum Chalcedonensium, in qua istiusmodi Encyclicae cum reliquis, à tempore Nicaenae Synodi usque ad Chalcedonensem publicatis, indubiae velut fidei formulae, commendantur.

VIII. Quotquot autem haeresiarchae, aut haeretici per recitatam Encyclicam impetebantur, iidem aut errorem deponere, aut subjici poenis in Encyclica latis coäcti erant. Unde quum in Synodo Mediolanensi Synodica & Encyclica 348
Sardicensis legeretur, qua Valens, & Ursacius declarabantur haeretici, nullum illis effugium patuit, nisi poenitentiae libellum offerre, teste Socrate l. 2. c. 16., qui, lauda- 440
ta Sardicensi Encyclica, subjungit: *His compertis, Ursacius,*

& Valens, qui prius Arianorum dogmati mordicùs adhaeserant,
damnato priori studio, Romam se conferunt. Et libellum poeniten-
tiae Julio Episcopo porrigentes, vocem, ac fidem Consubstantialis
amplexi sunt; scriptisque ad Athanasium literis, affirmarunt se
cum illo communionem in posterum servaturos. In hunc igitur mo-
dum Ursacius, & Valens, prospero rerum Athanasii successu pro-
strati devictique, tunc temporis in fidem Consubstantialis consense-
re. Mediolani quidem id primum se fecisse, testantur ipsi in
354 libello, apud Hilarium in fragmentis pag. 1297. exstante,
cujus epigraphen hac formulâ expressa est. *Exemplum episto-*
lae, quam post renunciationem Orientalium, Athanasium reum non
esse, in Urbe Roma holographa manu Valens perscripsit, & Ur-
sacius subscipsit. Ex quibus patet cautio, adhibita in reorum
contumacia revincenda. Videantur quae antecedenter Hi-
larius ipse annotaverat.

IX. Hanc Haeresiarcharum post Encyclicas palinodiam
nobile testatur monumentum in caussa Nestoriana. Quum
post priorem Encyclicam, Nestorii scripta à Cyrillo exami-
ni iterum subjecta, atque ad Coelestinum per Possidonium
Diaconum fuissent transmissa, Pontifex una cum Occidentis
Episcopis, rescripsit, ut Nestorius aut errata abjuraret sua,
aut depositionis sententiam experiretur. Cyrillus, hisce ac-
430 ceptis epistolis, iterum coëgit Synodum, & cum Coelestini,
tum reliquorum Episcoporum denunciationes per quatuor
Episcopos Constantinopolim missos, Nestorio intimavit. De
448 praedictis utriusque Encyclicis loquitur Basilius Seleuciensis
Metropolita in Isauria, cujus Synodica exstat in Tomo En-
cyclico, post Synodum Chalcedonensem edito; atque inter alia
sic. *Beatus Cyrillus, dum apertè contra Nestorii vesaniam dimi-*
caret, & Beato Coelestino, Ecclesiae Romanorum Pastori, parti-
ceps esset .... pro veritatis defensione maximus propugnator
emicuit, quando uno fonte, & iisdem syllabis à se conscriptis, im-
pietatem Nestorii perculit. Episcopi die 7. Decembris ann.
430. epistolas attulerunt, quarum recitationem, responsio-
nemque per sex dies tergiversando, more Haeresiarchis sol-
lenni distulit Nestorius. Dies autem 7. Decembris anni 430.,
quo erat litera Dominicalis E, dies erat Dominicus; unde eo
die oblationem, ac recitationem Encyclicarum legimus fa-
ctam. Ex quo etiam roboratur proposita à nobis in superiori-

bus ex Dionysio Corinthiaco conjectura, istiusmodi scilicet epistolarum recitationes apud Populum diebus festivis fuisse institutas. Coäctus ergò Nestorius respondere, Legatis in Ecclesia considentibus, sermonem antea ad Populum habere voluit. De quo Marius Mercator, adducens Nestorii sermones, scribit. *Sermo duodecimus in Ecclesia habitus, in qua literas Coelestini Episcopi, & Cyrilli Alexandrini denunciationes accepit, septimo Idus Decembris, Consulatu Theodosii XIII., & Valentiniani III. Augustorum, post sextum diem, quam easdem literas sumsit.* Pars hujus sermonis ex alterius translatione legitur in Synodico Cassinensi, ubi antiquus Scholiographus cap. 3. pag. 17. annotavit. *Sermo Nestorii Constantinopolitani Episcopi, quem dixit, dum tardius intrasset ad mensas, eo quod necessitates poposcissent in secretario.* Secretarium erat Aula, in qua Episcopi cum Presbyterio Ecclesiastica negotia discussuri, solebant convenire. Scholion quidem non annotat (ex ignorantia ne, an data opera, non disputo; censetur enim illud esse Irenaei, atque ex Tragoediae libro, quem adversus Ephesinum Concilium edidit) non annotat, inquam, diuturnioris morae hujus legitimam caussam. Quae sanè non alia esse potuit, nisi quae fuerat à quatuor legatis Episcopis allata, qui, quum ante sex dies Coelestini, & Cyrilli Encyclicas Haeresiarchae intimassent, & quotidie, ut, semotis tergiversationibus, sibi quicpiam reponeretur, instassent, post altercationes tandem die sexto improbum, ac versipellem hominem Encyclicae respondere coëgerunt: quod ille ne per epistolam quidem, sed per concionem fecit. 428

Sed quoniam harum Encyclicarum recitatio argumentum, quod regerimus, mirum in modum illustrat, accuratiore indagine rem omnem excusisse juvabit. In Synodo itaque Ephesina recitatae sunt duae illae epistolae Coelestini, 431 & Cyrilli, quae per praedictos Legatos fuerant ad Nestorium delatae. Noverat Synodus quale obsequium Encyclicis deberetur: Proindeque examen Actione I. instituit, inquirens, quomodo & Nestorio illae sint traditae, & quid Haeresiarcha respondisset. Actio data est Petro Alexandrino, Primicerio Notariorum, cui ob id concredita erat Encyclicarum custodia, & apud quem delatio illa, seu intimatio fuerat pro ratione muneris annotata. Is autem in plena Synodo

dixit, ibid. pag. 1505. . *Non ea ſolum, quae Coeleſtinus ...... ad Neſtorium ſcripſerat, miſſa, & reddita ſunt eidem, verum etiam quae ..... Epiſcopus Cyrillus, & univerſa Aegypti Synodus per Theopemptum, & Daniëlem, & Potamonem, & Comarium .... Epiſcopos deſtinaverant*. Hi, jubente Synodo, rem in hunc modum atteſtati ſunt. *Die Dominico quum Synaxis ageretur, ad Epiſcopale Palatium aſcendimus, ibidemque toto praeſente Clero, cunctiſque ferè Illuſtribus adſtantibus, literas, de quibus hic ſermo eſt, Neſtorio tradidimus*. Synodus ad haec, probe conſcia Epiſcopos, quibus Encyclicae dirigebantur, reſpondere omnino debuiſſe, interrogavit: *Fuitne ergo literis ab eo ſatisfactum?* Repoſuit Daniël Epiſcopus. *Tunc nobis reſpondit, ut poſtero die veniremus, & privatim illum conveniremus. Porrò nobis redeuntibus aditum intercluſit, & reſponſum nobis dare non eſt dignatus*. Daniëlis interlocutionem excepit Theopemptus. *Literis, de quibus proximè dictum eſt, acceptis, conſtituit nobis, ſequenti die ſermonem cum eo haberemus. Abivimus ergo: ac poſtero die reverſos non admiſit, neque etiam ſatisfecit literis; ſed publicè pro concione eadem, quae ante, & his quoque deteriora dogmata propoſuit*. Hactenus acta de recitatione Encyclicarum Coeleſtini, atque Cyrilli.

Ex his I. diſcimus, Encyclicam die Dominico, & coram Clero tradi, ac legi conſueviſſe. II. Neſtorium tergiverſando per ſex dies reſponſionem protraxiſſe. III. culpae à Patribus Epheſinis eidem adſcriptum, quod literis ſatisfacere detrectaſſet. IV. conſtat Neſtorium in ea concione impietati modum aliquem adhibere voluiſſe; ſiquidem in illius fragmento, quod exſtat, ſubdolè eum docuiſſe legimus, Virginem dicendam eſſe Deiparam, & Chriſtiparam, quae utraque appellatio quo ſit accipienda ſenſu, ibidem ediſſerit. Partem hanc ſermonis una cum epiſtola Neſtorius ad Johannem Antiochenum direxit, qui Ruſo Theſſalonicenſi ſcribens, credidit Neſtorium reſipuiſſe. Verumtamen haec vaferrimum hominem ſubdola arte protrudiſſe, vel ex ipſa ejus contumacia planum eſt, qua in aliis ſermonibus, apud Ma-
428 rium Mercatorem exſtantibus, perfidiam apertè propugnat. Interim, quod ad inſtitutum noſtrum attinet, ſat fuerit hinc oſtendiſſe, Epiſcopum quemlibet, Encyclicam ſuſcipientem, Pontificia, & aliorum Epiſcoporum ſubſcriptione con-

ſenſuque roboratam, omnino reſpondere debuiſſe. Neſtorio enim meritò Epheſini Patres vitio vertunt, quod Encyclicae reſpondere noluerit; quippe noſſent ſubdolam Haereſiarchae artem, hanc modo, modo illam dogmatis expoſitionem proferentis, ut fucum veritati faceret. Quod Haereticis ſollenne eſſe, advertit Baſilius M. epiſt. 73. ſuis Monachis 370
data.

X. Siquem autem in Encyclicarum recitatione facti errorem Metropolitanus adverteret, mittenti denunciare tenebatur. Cujus rei nobile monumentum exhibet idem Baſilius M. epiſt. 52. Cum enim apud ſe haberet librum Marcelli Ancyrani, in quo haereticalis error certò luculenterque dignoſcebatur, id Athanaſio denuntians, ſpondet ſe Dominicis Curſoribus, quos in Orientem adventuros praeſtolabatur, oſtenſurum librum, ut qui in facto ignoranter decepti fuerant, Marcelli agnoſcentes errorem, illius relinquerent defenſionem. Sic enim ille. *Quoniam ad hunc uſquè diem in omnibus, quas ſcribunt, literis exſecrabilem quidem Arium ſurſum, ac deorſum verſantes, anathematizare, atque ab Eccleſiis eliminare non ceſſant: Marcellum verò, qui ex diametro reſpondentem Ario impietatem attulit ..... & hujus experimentum, & demonſtrationem reconditum apud me iniquae illius ſyngraphae libri continent. Attamen iſtum nequaquam accuſare viſi ſunt ...... Igitur & illius decenter fieri mentionem, praeſentia negotia expoſcunt. Itaque ne occaſionem habeant, qui occaſionem quaerunt ex eo, quod Sanctitati tuae conjunguntur qui fide ſani ſunt, manifeſtandi ſunt omnibus qui ad veram fidem claudicant: & ut poſthac agnoſcamus conſentientes, & non perinde, atque in nocturna pugna inter amicos, & inimicos ſine diſcrimine verſemur.*

XI. Recitatione peracta, Diaconus, Dominicus Curſor, Encyclicae exemplaria tradebat. Quod diſcimus ex Tomo Damaſi, Orientalibus per Sabinum directo, ubi legimus: 366
Sabinus ex authentico dedit. Ita in Collectione Holſteniana. Ille enim authenticum, ſive Archetypum retinens, apud Eccleſias, quas perluſtrabat, exemplaria à ſe ſubſcripta, ut illis adhiberetur fides, relinquebat. Hac ratione quando Proclus Tomum ad Armenios direxit, Theodoſius Diaconus, 434
Dominicus Curſor ab ipſo Patriarcha Conſtantinopolitano Proclo electus, ut Tomum in Armeniam deferret, atque in

itinere apud principaliores Ecclesias recitaret, Antiochiae il-
lum in Orientalium Synodo legi curavit, rogatusque fuit ab
Episcopis, ut exemplar relinqueret. Docet id ejusdem Con-
cilii Antiocheni Synodica ad Proclum, exstans apud Facun-
540 dum Hermian. l. 1. c. 1. *Tomum qui ad Armenios factus est à
*reverentissimo nostro filio Diacono Theodosio, qui dignus est tuis dis-
*positionibus ministrare, ob eam, quae inest ei super aetatem, dili-
gentiam, petivimus, [utique ad exscribendum, quem ille in
Synodo recitaverat, Tomum] *& cum omni delectatione ejus fe-
*cimus mentionem. Faciebat autem nobis delectationem non pulchri-
*tudo compositionis sola, neque argumentationum multitudo contra
*utramque partem adversantium pertractata, quantum ipsa sacro-
*rum dogmatum cautela simul, & pietas. Pietas quidem, quia
*regalem Divinarum Scripturarum in his, quae dicebantur, verbum
*veritatis rectè confitens, pergebas, non fine testimoniis Scriptura-
*rum praesumens aliquid ex potestate propria praedicare; cautela
*verò, quia cum divinis Scripturis etiam Patrum dicta ad probandum
quae dicebantur, proponebas. Quo ex loco elucet ordo in En-
cyclicarum susceptione observatus, ut examen primo, atque
argumenti expensio institueretur: Diaconi deinde officium,
& an debitis cautelis munitus incederet, disquirebatur: ac
tandem Encyclicae exhibitio, lectio, & exemplaris postu-
latio sequebantur.

XII. Si denique abs utraque contendentium parte adessent
Encyclicae, examini omnes suo cum Presbyterio Metropoli-
ta subjiciebat, & post examen Encyclicam dabat non simplici,
& epistolari methodo, sed, ut prisca illa aetas loquebatur,
251 per modum Tractatoris perscriptam. Hinc quum Cornelius
ex una parte, atque ex altera Novatianus Cursores ad Africa-
nos direxissent, amborum quidem lectae sunt epistolae;
sed Cyprianus doctrinali Encyclica subinde aperuit, quid es-
set sentiendum, ut infra dicemus. Hinc etiam quum Sabellius
sui dogmatis virus in Lybia effudisset, divisaque in duas partes
254 Provincia, epistolas Dionysio Primati Alexandrino direxis-
set, utriusque partis epistolas recitari voluit, advocato Pres-
byterio, Dionysius, & Encyclicam *Tractatoris more* conscrip-
315 sit, quam ad Sixtum Pontificem dedit, teste Eusebio l. 7.
c. 6. Ita factum, quum post istiusmodi Encyclicam, Anten-
cyclicam, de qua suo loco, maleferiati homines evulgassent.

§. XIII.

DE LIBELLIS, NONNUNQUAM ADNEXIS ENCYCLICAE.

Synopsis.

I. *Episcopi, ab Apostolis edocti, Cursoribus Doctores Presbyteros adsociare consueverunt.* II. *In ipsis Encyclicis Catholicae veritatis documenta congesta.* III. *Patrum testimonia, Encyclicis annexa, in duplici S. Leonis dogmatica expenduntur.* IV. *Facti pondus, & aestimium.* V. *Encyclicae Pacis S. Cyrilli annexa fuit Athanasii ad Epictetum epistola.* VI. *Libellus de Unitate Cypriani Encyclicae adversus Novatianos annexus.* VII. *Ejusdem Libellus de Lapsis in Orbem directus est, & ut Encyclicus habitus.* VIII. *Hinc Encyclicae & Tractatus dictae sunt, & Tractatoriae.* IX. *Encyclicus Turribii adversus Priscillianistas Tractatus.* X. *A S. Leone M. approbatur.* XI. *Idem mos à Novatianis contra Cornelium praesumtus.* XII. *Encyclicus Justiniani Tractatus contra Origenistas expenditur.* XIII. *Ejus approbatione damnantur in universali Ecclesia Origenistae.*

I. PRisci Ecclesiarum Antistites, Apostolorum in edendis Encyclicis vestigia secuti, qui una cum Encyclica Hierosolymitani Concilii Barnabam, & Paulum, Divino Spiritu plenos miserunt, ut non scriptis tantùm, sed etiam verbis dogmata, & praecepta Apostolica promoverent; Encyclicas in gravioribus quibuscumque controversiis ad Ecclesias missuri, quoties sacri deerant Tractatores, & Presbyteri Doctores, qui epistolam comitantes, controversiae per eam definitae momenta urgerent, dubia diluerent, & adversariorum plerumque fundamenta convellerent, horum velut Vicarium mittebant opusculum, seu libellum (sic enim generali nomine hasce lucubrationes prior aetas vocabat) quo dilucidius, atque prolixius controversia omnis definiebatur. Hujus sanè moris exemplum praebuit Apostolus in epistola ad Galatas, quae est instar dilucidationis ad Hiero-

ſolymitanae Synodi Encyclicam factae, & majoris propoſitae confirmationis, ad Judaïzantium haereſim penitus convellendam, quam in Synodo, & in Encyclica Apoſtoli, & Seniores brevius attigerant. In ea enim per modum tractatus rem omnem exponit, argumenta diluit, rationes cumulatiſſimè congerit, ut Judaïzantibus cum definitionis in Apoſtolica Encyclica propoſitae rectitudinem, tum ex propheticis locutionibus, & ſimilitudinibus legalia per Chriſtum antiquata eſſe commonſtret.

Patres itaque, & Paſtores Eccleſiarum, quoties controverſia aliqua jurgantium pertinacia celebris facta eſſet, adeo ut tenderet ad fidei, aut dogmatis alicujus identitatem, veritatemque evertendam, Encyclicam Sacrorum Bibliorum teſtimoniis, aliiſque graviſſimis momentis prolixo tractatu fulcientes, haereticorum reſeratis inſidiis, & definitionem tuebantur, & arma Eccleſiis, atque fidelibus praebebant, quibus in fide conſtantes, firmioreſque effecti, inſanos adverſariorum impetus per ſemet contererent.

II. Rem methodo noſtra monumentis adſtruamus. Quum
319 Ariana haereſis graſſari coepit, Alexander Alexandrinus Patriarcha celebrem emiſit Encyclicam, quam ad primarias Se-
423 des direxit, & exſtat apud Theodoritum. In ea autem pleniſſimo tractatu ſingula Arii argumenta, petitis ex Sacrorum Bibliorum fonte ſolutionibus, diluit: adeo quidem, ut illa ſacris reliquis Tractatoribus velut promtuarium ſubinde fuerit ad Arianam perfidiam conterendam. Id quod etiam in
270 Synodis Antiochenis adverſus Paulum Samoſatenum coäctis, ex fragmentis Encyclicarum exſtantibus, factum eſſe, colligere pronum eſt: nec ab eodem more aberrabit, qui tres epi-
385 ſtolas Paſchales Theophili Alexandrini ſedulò expenderit. Ita in aliis ſigillatim in proxima Diſſertatione cenſendis Encyclicis factum eſſe perſpiciemus.

III. Poſteaquam verò pleniore dogmatico tractatu veritas profitenda explanata erat, ad calcem Encyclicae Patrum teſtimonia longo contextu in propoſitae veritatis confirmationem addebantur. Plura rei hujus exempla in epiſtolari Eccleſiaſtica hiſtoria occurrunt. Inſignes ſunt argumento, &
440 ad Orbis Eccleſias propagatione duae S. Leonis dogmaticae epiſtolae, ambae adverſus Eutychianam perfidiam, ſed diver-

ſo motivo enucleatae. In priori probaturus, inter duas Chriſti naturas ineffabilem unionem abſque permixtione eſſe, totus eſt in illius ratione explananda. Atque ad calcem epiſtolae SS. Patrum teſtimonia ſubjungit, qui unionem adſtruunt ſine ulla naturarum confuſione. Haec primùm Metropolitanorum operâ per Provincias ab Epiſcopis ubique ſubſcripta, ſollenni tandem ritu in Concilio Chalced. Actionibus II., & IV. omnium voto, & ſubſcriptione roborata eſt. Patrum dicta, quae Dogmaticae annexa erant, legi poſſunt poſt Sermonem, ſeu Adlocutionem Patrum ad Marcianum in III. parte Concil. Chalced. cap. 1. 451

Altera S. Leonis dogmatica exſtat ex editione Queſnellii n. 134., & data eſt occaſione vehementiorum tumultuum, quos in Aegypto Eutychiani excitaverant ad Chalcedonenſis Concilii authoritatem labefactandam. Ut enim illius geſta in novo Oecumenico Concilio examini ſubjicerentur, preces obtulerant Leoni Imperatori, qui epiſtolam vulgavit, direxitque per Magiſtrianos ad omnes Chriſtiani Orbis Eccleſias, ut in mota controverſia, Epiſcoporum in propriis Cathedris ſedentium judicia, ſententiaſque audiret. Scripſit ad Leonem etiam Pontificem, qui reſpondit, primò quidem haud eſſe retractandum quod communi Eccleſiarum autoritate firmatum, judicium irreformabile evaſerat; promittit deinde, ſe novis ſubſidiis Chalcedonenſem fidei definitionem confirmaturum, atque inſuper ſollenni Encyclicarum more epiſtolam per Legatos quantocyus directurum. Legantur hac de re epiſtolae 130., & ſeqq. ibid. In hac autem dogmatica epiſtola, factam in priori ſupponens expoſitionem unionis hypoſtaticae inter duas naturas diſtinctas, nec confuſas, aut commixtas, ulterius diſtinctionem hanc citra omnem confuſionem probat admittendam, quòd, quum Incarnatio eò tota collinearit, ut hominum cum Deo obtineretur reconciliatio, pro qua Deus-Homo datus eſt, Mediatoris, ac Redemtoris officium impleri minimè potuiſſet, niſi ſtante unionis hypoſtaticae veritate, & omni naturarum confuſione ſublata. Infert quoque, ipſum Mediatoris officium ac munus eſſe luculentiſſimum factae Incarnationis documentum. Hac occaſione munera Mediatoris, partes ſatisfactionis, ſolvendi debiti neceſſitatem, & utriuſque in

(margin: 457, beside "obtulerant Leoni Imperatori")

Christo naturae proprietates grandi, ac Thelogico planè eloquio exponit, ut meritò norma censeri queat, ad quam Catholicum hocce dogma exigatur. Sub finem autem epistolae respondentia dictis SS. Patrum testimonia adjungit.

IV. Morem hunc, quem S. Leo est secutus, laudant anti-
484 qui Patres. Vigilius enim Tapsensis l. 5. contra Eutychem c. 32. haec habet. *Cunctos Ecclesiae Tractatores in medium adducamus, ex quorum multiplicibus dictis, pauca, & brevia excerpentes, huic operi subnectimus, ad latiores eorum, & diffusiores de hac confusione tractatus, quos Beatissimus Leo in unum testimoniorum cumulum provida diligentia congessit, studiosos quosque*
845 *mittentes*. Unde Hincmarus etiam in Tractatu de non Trina Deitate inquit. *Nam & Leo Sanctae Catholicae, & Apostolicae Sedis Pontifex, istorum dumtaxat, qui cum tempore, etsi non loco praecesserunt vel merito, pauca numero, sed magnae authoritatis, & rectae fidei genio testimonia Leoni Augusto ad confirmandam fidem Catholicam, credidit mittenda sufficere*. Ipse imò S. Leo epist. 104. ubi de nova prioris Dogmaticae epistolae Graeca interpretatione adornanda, Marcianum precatus, ut querelis Eutychianorum, qui illam falsaverant, occurreret, aït, simul etiam haec testimonia graecè adjungenda. *Obsecro venerabilem Clementiam vestram* (inquit Pontifex) *ut eandem epistolam per Fratrem meum Julianum Episcopum, vel eos, quos idoneos ad hoc opus pietas vestra delegerit, in graecum sermonem jubeatis integrè, diligenterque translatam, per idoneum perlatorem sub vestri signaculi impressione deferri tradendam Judicibus Alexandrinis, qui eam Clero, & Plebi ipsius Civitatis cum praedictorum Episcoporum praedicationibus, quibus mea scripta consentiunt, faciant recitari*. Et in epostola 68. ad Paschasinum, quam primus vulgavit Quesnellius, illum sic monet. *Ut autem in omnibus plenius tua sit instructa dilectio, SS. Patrum nostrorum de Sacramento Incarnationis Domini quid senserint, & quid Ecclesiis praedicaverint, ut evidenter agnosceres, aliqua ad dilectionem tuam scripta transmisi, quae Nostri quoque apud Constantinopolim cum ea epistola allegarunt*. Quando scilicet S. Abundius, & socii, ante Chalcedonense Concilium S. Leonis apud Constantinopolim Legati, Dogmaticam Anatolio obtulerunt, cui ille primùm subscripsit. Subscribendam deinde cum ad alios, tum ad Metropolitas Tractus Constantinopolitani dire-

xit, unde omnium subscriptionibus fuit confirmata, ut dicitur in fragmento vitae S. Abundii apud Baronium ad ann. 450., idemque legitur Actione IV. Concilii Chalcedonensis.

V. Encyclicae Pacis, cui omnes subscripserunt Orientis Episcopi (quotquot enim subscribere detrectarunt, depositione, exsilioque sunt multati) adjuncta fuit S. Athanasii ad Epictetum epistola, ut certa velut Catholicae professionis tessera esset. Qua de re in hunc modum Cyrillus sub finem laudatae Pacificae, Tom. I. Concil. p. 1706. *Quia verò didicimus, quosdam Orthodoxam praeclarissimi Patris nostri Athanasii epistolam, quam ad Beatum Epictetum scripsit, adulteratam depravatamque edidisse, multosque graviter hinc laedi; rati hoc utile, & necessarium Fratribus fore, ex vetustis exemplaribus, quae sincera, incorruptaque apud nos exstant, exempla ad Sanctitatem tuam transmisimus*. Et in literis ad Melitinensem Acacium, in quibus Pacis conditiones prolixè referat, haec inter alia habet. *Venit ad me Paulus Episcopus Emessenus, qui rogavit ex me, & quidem instanter, eisne assentirer, quae celebris memoriae Beatissimus Pater noster Athanasius ad Epictetum Corinthiorum Episcopum quondam scripserat? Ego verò respondi, me prorsus, & per omnia eis adsentiri, modo tamen scriptum illud apud vos exstet incorruptum: Multa enim ab inimicis veritatis in eo depravata esse. Tunc ille se quoque epistolam illam apud se habere aïebat, velle autem ex eis, quae apud nos erant, exemplaribus cognoscere, an ipsorum libri corrupti sint, an secus. Porrò autem cum vetusta ea exemplaria accepisset, eaque cum illis, quae secum attulerat, contulisset, invenit illa esse adulterata, petitque ex libris qui apud nos erant, exempla describere, ut ad Antiochenam Ecclesiam transmitteret. Quod & factum est.* Eadem repetit ubi factae corruptionis referat modum, in epistola ad Successum Diocaesareensem in Isauria Episcopum. Illius autem epistolae ad Epictetum mentio occurrit in Adlocutione Patrum Chalcedonensium, in cujus commentatione non pauca id genus alia ad incudem revocabimus. 434

VI. Quodsi vetustiora propositi argumenti monumenta inquiramus, ipsas videbimus adversus Haereticos disputationes integras una cum Encyclica ad Ecclesias fuisse directas: quas nos quidem congessimus in Tractatu de Ecclesiasticis Disputationibus, quem Typis paratum habemus. Sed lucu-

lentissimè

lentissimè conjecturas nostras, atque disquisitiones illustra-
248 bit Cyprianus, ex quo quamplurima ad hujusce argumenti dilucidationem depromsimus, & alia atque alia è tanto rerum Ecclesiasticarum fonte nos depromturos fore, securi gloriamur. Tempore Novatiani schismatis, in quo comprimendo dux merito laudatur & princeps Cyprianus, quum Encyclicae ubique per Ecclesias circumferrentur subscribendae, tum ad Schisma, tum ad Lapsorum excitas ea occasione controversias penitus sedandas, S. Doctor, ut Schisma, prosterni jam & confodi coeptum, funditus deleretur, & ad radicem controversia omnis exigeretur, quae sanè erat, ut omnes nossent, primam verae Ecclesiae dotem esse Cathedram unam, cui universi communione jungerentur, atque ab ea dissociatos, rebelles velut ac Schismaticos, fugerent; aureum de Unitate libellum edidit, & Encyclicis, quas adversus Novatianum emisit, annectere voluit, ut per Ecclesias vulgatus, Tractatoribus Sacris argumenta suggereret, quibus Novatianorum pertinax Schisma refelleretur. Cypriano rés ipsa ex voto cessit: quippe rationum pondere persuasi, in dies magis ad Ecclesiam regrediebantur. Testatur id in epistola 51., in qua conversos ex illius lectione in hunc modum alloquitur: *Sed & Catholicae Ecclesiae unitatem, quantum potuit, expressit nostra medioeritas, quem libellum magis ac magis nunc vobis placere confido, quando eum jam sic legitis, ut & probetis, & ametis. Siquidem quod nos verbis conscripsimus, vos factis impletis, quando ad Ecclesiam charitatis, & pacis unitate remeatis*. Addit, eundem Romam missum, plurimùm profuisse, ut dissidia, seditionesque per Novatianos motae, prorsus compescerentur. Ex eo Cypriani scopo, ut videlicet tanquam Encyclicus tractatus, libellus ille haberetur, *episto-*
396 *la Encyclica* à S. Augustino nuncupatur, & Ecclesiarum votis approbatus asseritur. Quum enim Cresconius nonnulla Augustino objecisset ex Cypriano ad Jubaïanum desumta, quibus Cyprianum ipsum Repabtizantium vitio laborasse urgebat; ille, ut Cypriani caussam vendicaret, eundemque ab haeresis macula eximeret, multa operosè congessit, atque imprimis ex libello de Unitate, inquiens. *Haec simplicitas magis, quàm duplicitas, Ecclesiae placuit universae, toto terrarum Orbe diffusae. Cui Cyprianus ipse quale testimonium perbibeat, audi ex*

epistola

epistola, quam de Unitate conscripsit. Libellum hunc de Unitate epistolam vocat, itidemque placuisse asserit Ecclesiae universae, toto terrarum Orbe diffusae, quod reipsa ad singulas principaliores Ecclesias illius exemplaria direxisset, quibus omnium calculo probatis, & subscriptis, Schismatici ab errore paullatim regredi coeperunt ad Catholicum, quod unum esse debet, ovile.

VII. Aderat eodem tempore in Ecclesiis omnibus multitudo Lapsorum, querulaeque passim audiebantur voces expostulantium praeproperam restitutionem communionis in Orationibus, ac Sacramentis; quam ceteroquin distinctè, varioque gradatim tempore ad propositi in agenda poenitentia mensuram concedi oportere, Ecclesiae sanxerat disciplina. Illi tamen variis usi praetextibus, & quolibet postposito ordine, plenae communioni omnes cujuscumque criminis reos restitui debere contendebant. Cyprianus, ut malo occurreret, alterum de Lapsis libellum edidit, in quo rationem suscipiendorum Lapsorum exhibet, & praeproperam restitutionem multis rationibus, Scripturarum testimoniis, atque exemplis damnat, confutatque. Eadem formâ hic quoque libellus ad Ecclesias directus est. De ambobus hisce libellis Romam missis, ita epist. 51. scribit. *Propter quod & nos temperamentum tenentes, & librum Domini contemplantes, & Dei Patris pietatem, & misericordiam cogitantes, diù multùmque, tractatu inter nos habito, justa moderatione agenda libravimus. Quae omnia penitùs potestis inspicere, lectis libellis, quos hîc nuper legeram, & ad vos quoque legendos pro communi dilectione transmiseram, ubi Lapsis nec censura deest, quae increpet, nec medicina, quae sanet*. Tractatus ergo illi non sine multorum consilio asseruntur editi: proindeque Presbyteriis communicati. II. lecti primum per Africanas provincias sunt, & probati. III. iidem Romam, ut confirmarentur, directi, utque subinde in Lapsorum medelam disseminarentur. Ubi autem editos asserit *pro communi dilectione*, satis innuit, tractatus fuisse Encyclicos, ac propterea lectos in Africa, & ubique legendos. Equidem norma velut, & exemplar libris Poenitentialibus & Canonibus aurea haec opuscula postmodum in Ecclesiis praefulserunt. Tractatum autem hunc, seu libellum Pacianus, licet in scriptis 370
Cypriani versatissimus, epistolam nominat, *lege* [inquiens]

totam

totam de Lapsis epistolam. Et mox. *Nam quod Cyprianum beatissimum mihi pro contrario testem proponit, quia in epistola, quae de Lapsis est, Moysem, & Danielem, & Job orasse pro peccatoribus, dicat*. Ita ille in epist. 3. ad Sempronianum.

VIII. Haeresum itaque, & graviorum concertationum tempore id moris atque instituti servatum deprehendimus, ut istiusmodi Tractatus Encyclicis adsociarentur; unde tractatus quandoque appellatae sunt Encyclicae ipsae epistolae, necnon Synodicae, & quae data opera fidei professionem explicabant. Quo sensu legi apud Scriptorem Praedestinati l. 1. haer. 89. jam supra annotavimus. *Consuetudo est namque, ut unum tractatum suum Episcopus Alexandrinus mittat ad Constantinopolim, qui recitatur in Pascha, & tractatum suum Constantinopolites, qui Alexandriae recitetur. In tractatu suo Constantinopolites Nestorius scripsit Mariam non esse Theoto-
511 con, sed Christotocon*. Et Concilium Aurelianense I. ad mores,
ritus, & Ecclesiae utiles sanciendas constitutiones coäctum, ita loquitur in Synodica. *Quia tanta ad Religionis Catholicae cultum gloriosae fidei cura vos excitat, ut Sacerdotalis mentis affectu Sacerdotes de rebus necessariis tractaturos in unum colligi jusseritis*. Hinc Tractatorum manavit vocabulum, quorum officium ita ad rem sub initium libri de Doct.
396 Christ. describit S. Augustinus. *Debet Divinarum Scripturarum Tractator, & Doctor, Defensor rectae fidei, & Debellator errorum, & bona docere, & mala dedocere*. Hi itaque, aliqua urgente haeresi, tractatum conscribebant, quem, si Episcopi ad terminandam controversiam, pro qua Encyclica erat edenda, idoneum existimarent, epistolae adsocia-
254 bant. Hinc Dionysius Alexandrinus Patriarcha epistolas
adversus Sabellium à se editas, omnes more recepto ad Xistum Romae Episcopum direxit: & quoniam Sabellianorum refellebant argumenta, atque Encyclicae erant, nuncupavit Tractatorias. *Cum ab utraque parte & literae ad me allatae essent, & Fratres mecum disserturi venissent, epistolas quasdam, quantum Deo juvante potui, Tractatoris more fu-
315 sius scripsi. Quarum exempla ad te misi*. Ita apud Eusebium
l. 7. c. 6.

IX. Priscillianistarum grassante per Hispanias lue, Tur-
446 ribius tractatum edidit, quem in Concilio publicatum, ad-

junxit Encyclicae epistolae, ad Hispanicas Ecclesias directae. Hanc autem unà cum libello ad Leonem Magnum transmisit. Rescripsit autem Pontifex epist. 93. *Nam & epistolae sermo, & commonitorii series, & libelli tui textus eloquitur Priscillianistarum foetidissimam apud vos recaluisse sententiam*. Tripliciter itaque occurrerat Turribius, epistolà primum, deinde commonitorio, ac tandem libello addito, seu tractatu, quo singula pestiferi dogmatis capita recensebat, convellebatque. Libellus fortasse ille erat, de quo Turribius loquitur in epistola ad Idacium, & Ceponium Episcopos, quae in Quesnelliana S. Leonis editione legitur pag. 232. In ea de Apocryphis libris agens, quos Priscillianistae temerario ausu, & adultero stylo Sacris Bibliis inserere tentaverant, haec ad rem habet. *Ex quibus Scripturis diversa testimonia blasphemiis omnibus plena, sub titulis suis adscripta digessi, quibus etiam, ut potui, pro sensus mei qualitate respondi. Quod ideò necesse habui paullo latius auribus vestris intimare, ut vel posthac nemo, quasi nescius rerum, dicat se simpliciter hujusmodi libros vel habere, vel legere*. Qua admonitione satis indicat libelli scopum, quem adinstar tractatus exaravit, ut Episcopi, ad quos erat deferendus, labem omnem agnoscerent, sibique & suis consulerent. Subjungit enim. *Vestrae autem existimationis, & censurae merito fuerit, universa perpendere; & ea quae sive ambiguitate veritati, ac fidei contraria videritis, cum aliis Fratribus vestris, quoscumque vobis zelus Catholicae Religionis, vel pium studium sociaverit, illam excusationem spirituali gladio, & ignita Divini Verbi virtute compescere*. De eodem opere Montanus Toletanus in epistola ad Valentinos, Concilio Toletano II. annexa, ita loquitur. *Hunc Priscillianum talem fuisse, plenius discet, qui Beatissimi, ac Religiosissimi Viri Theoribii Episcopi ad S. Papam Urbis Romae Leonem libros editos legit. In quibus hanc sordidam haeresim explanavit, aperuit, & occultam tenebris suis, perfidiaeque nube velatam, in propatulo misit. Ex ipsis enim libris qualiter cavere, quid respondere contra sacrilegos possit, pius lector inveniet*. 531

X. Ad Leonem verò Pontificem direxit, ut illius confirmatio, & concors in eodem dogmate sententia Encyclicam, & tractatum refutatorium errorum solidaret, quatenus tu-

tò per Ecclesias posset pervagari. Unde Leo in eadem epistola ad hasce Turribii petitiones respondet. *Quia ergo dilectio tua, fideli quantum potuit diligentia damnatas olim opiniones sexdecim Capitulis comprehendit, nos quoque strictim omnia retractamus, ne aliquid harum blasphemiarum aut tolerabile videatur, aut dubium.* Pontificia itaque confirmatione adjecta, haec omnia per Hispanias evulgari jussit, atque in Conciliis pro more in hisce edendis Encyclicis recepto, publicari, & subscribi, inquiens: *Dedimus itaque literas ad Fratres, & Coëpiscopos nostros Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitanos, atque Gallicos, eisque Concilium Synodi generalis indiximus. Ad tuae dilectionis solicitudinem pertinebit, ut nostrae ordinationis auctoritas ad praedictarum Provinciarum Episcopos deferatur. Si autem aliquid, quod absit, obstiterit, quo minùs possit celebrari generale Concilium, Galliciae saltem in unum conveniant Sacerdotes, quibus congregandis Fratres nostri Idacius, & Ceponius imminebunt, conjuncta cum eis instantia tua, quo citiùs vel Provinciali conventu remedium tantis vulneribus afferatur.* Turribii *instantia* illa erat, ut Encyclica, ac libellus refutationis per Hispanias ubique vulgaretur. Quod S. Pontifex *remedium tantis vulneribus* idoneum existimat. Quapropter Patres Concilii Braccarensis I., quod ad ejusdem haereseos
561 reliquias exscindendas celebratum est, Pontificiam Encyclicae confirmationem mirum in modum commendant. Ac primò quidem interlocutus haec est Lucretius. *Prius ergò de statutis fidei, sicut superius dictum est, conferamus. Nam licet jam olim Priscillianae haeresis contagio in Hispaniarum Provinciis detecta sit, & damnata; ne quis tamen aut per ignorantiam, aut aliquibus, ut assolet, scripturis deceptus apocryphis, aliqua adhuc ipsius erroris pestilentia sit infectus; manifestius ignaris hominibus declaretur .... Credo autem vestrae Beatitudinis Fraternitatem nosse, quia eo tempore, quo in his regionibus nefandissima Priscillianae sectae venena serpebant, Beatissimus Papa Urbis Romae Leo, qui quadragesimus fere extitit Apostoli Petri successor, per Turribium Notarium Sedis suae ad Synodum Galliciae contra impiam Priscilliani sectam scripta sua direxit. Cujus etiam praecepto Tarraconenses, & Carthaginenses Episcopi, Lusitani quoque, & Boetici, facto inter se Concilio regulam fidei contra Priscillianam haeresim cum aliquibus Capitulis*

conscribentes, ad Balconium, tunc hujus Braccarensis Ecclesiae praesulem, direxerunt. Instat mox Synodus, ut Capitula legantur, quibus omnes *abominata jam olim à Sede Beatissimi Petri Apostoli, & damnata Priscilliani haeresis figmenta cognoscant*. Vide sis Tom. III. Concil. Hard. p. 347.

XI. Illud autem praetereundum non est, Novatianos, quum Dominicorum Cursorum ope, variisque missis Encyclicis ad plerasque Orbis Ecclesias contra Cornelium, pertrahere omnes in Novatiani, legitimi velut Pontificis, partes curassent, librum etiam edidisse, quem per eosdem legatos direxerunt. De quo Cyprianus epist 42. ad Cornelium. 248
Quamquam mens nostra, & propositum jam tunc Fratribus, & plebi istbic universae manifestatum fuisset, quando literis nuper ab utraque parte susceptis, tuas literas legimus, & Episcopatus tui Ordinationem singulorum auribus intimavimus. Honoris etiam communis memores, & gravitatis Sacerdotalis, ac Sanctitatis respectum tenentes, ea quae ex adverso in librum ad nos transmissum congesta fuerant, acerbationibus criminosis respuimus: considerantes pariter, & ponderantes, quod in tanto Fratrum religiosoque Conventu, considentibus Dei Sacerdotibus, & Altari posito, nec legi debeant, nec audiri. Neque enim facilè promenda sunt, & incautè, ac temerè publicanda, quae discordioso stylo audientibus scandalum moveant, & Fratres longè positos, ac transmare constitutos incerta opinione confundant. Unde discimus, criminationes in Clericos factas & instituta judicia, praesente plebe, minimè legi consuevisse. Quod observatum fuit tum in Synodo Romana sub Melchiade, quando objectorum Ecclesiasticis viris criminum examen, absentibus Judicibus, est peractum; 313 tum in Chalcedonensi, ubi, absentibus quoque Judicibus, coram Episcopis tantùm Dioscori 451 facinora sunt relecta, ut dicitur Actione III., ubi & antiqua haec laudatur consuetudo. Ad eandem illustrandam facit quod paullò post idem Cyprianus subjungit. *Et iccircò, Frater charissime, quum ad me talia de te, & Compresbyteris tecum considentibus scripta venissent, quae religiosam simplicitatem sonabant, nec ullis maledictorum, & convitiorum latratibus perstrepebant, Clero, & Plebi legi praecepi.*

XII. Eadem posteriori aevo Encyclicarum ratio fuit: Quo quidem exscribentium Monachorum operâ illarum plura

conficiebantur exemplaria, commodiùsque abs Ecclesiarum Antistitibus ultro citroque mitti, ac recipi poterant. Hinc quum Justinianus, excitantibus primum Palaestinae Monachis, deinde suadentibus Pelagio Diacono, Apostolicae Sedis Apocrisario, & Menna Constantinopolitano Episcopo, adversus Origenistarum errores Encyclicum Tractatum edidisset, qui Tomo III. Concil. edit. Hard. legitur, in Synodo
541 Constantinopolitana probandum subscribendumque protulit, & ab Episcopis Tractus Constantinopolitani subscriptum, ad Vigilium Rom. Pont. direxit, ad Patriarchas,& reliquos Primates. Quamobrem communi voto, & subscriptione anathema in Origenem, & in ejusdem scripta conclamatum est.
553 Liberatus in Brev. c. 23. enarratis Nonni Monachi, Theodori Caesareensis Metropolitae, & Domitiani Ancyrae Episcopi improbis pro Origenismo conatibus; & libellis accusatoriis, quos adversus illos Catholici obtulerant Imperatori, commemoratis, de Concilii Encyclica, & Justiniani Tractatu haec habet. *Annuit Imperator facillimè, gaudens se de talibus caussis judicium ferre: jubente eo dicta est in Origenem, & in illa Capitula anathematis damnatio, quam subscribentes una cum Menna Archiepiscopo apud Constantinopolim reperti Episcopi, deinde directa est Vigilio Romano Episcopo, Zoïlo Alexandrino, Euphremio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano; quibus eam accipientibus, & subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui vivens fuerat ante damnatus.* Itaque laudatus Justiniani tractatus una cum Encyclica Synodi ad universalem Ecclesiam directus est, utpote in eadem probatus, & ad profana illa dogmata refellenda idoneus. Fragmenta quaedam Synodi illius refert Evagrius H. E. l. 4.
549 c. 38.

XIII. Enimverò cum per Encyclicam, tum per Justinia-
399 neum annexum tractatum iterum post Synodum Alexandrinam sub Theophilo, conditamque ibi eadem de caussa Encyclicam, damnata mansisse Origeniana placita, inter
540 multos testatur Facundus l. 1. c. 2. *Invenit autem desideratam occasionem* (Justinianum alloquitur) *ex furore quorumdam, qui sub nomine Christiano latenter in Ecclesia genitale Origenis dogma scrutantur. Et quia per instantiam tuae Religionis ejusdem profani dogmatis iterata damnatio est.* Et cap. 6 pro-

pugnat,

pugnat, damnationem hanc ritè legitimeque factam, cum Vigilius & tractatum confirmarit, & ad Reparatum Carthaginensem direxerit, cujus solicitudine per Africanas Provincias vulgatus est, atque susceptus. Unde ante Facundum scripserat Cassiodorus Divin. Lect. c. 1. de Origene. *Hunc* 514
licet tot Patrum impugnet authoritas, praesenti tamen tempore & à Vigilio Beatissimo Papa denuò constat esse damnatum.
Et Victor Tunnensis in Chronico Macarium notat fuisse 555
depositum, subjungens: *Dicebant enim eum Origenis amplecti dogmata.* Hosce institutae in hunc modum Origenistarum damnationis effectus repraesentat egregiè laudatus Facundus cap. 2. cit. inquiens. *Hinc ejus Sectatores exarserunt adversus Ecclesiam, quaerentes eam quacumque possent immissione turbare: & hoc totum publicam notitiam non effugit, praesertim cum haec Domitianus Ancyrensis Civitatis Episcopus primae Galatiae, qui fuit ipsius Origenianae haeresis manifestus assertor, per libellum, quem ad Beatissimum Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente, confessus est, quod ejus complices Origeniani, quum viderent se non posse proprium dogma defendere, nec sibi quicpiam spei de conflictu restare, ad ultionem eorum, quae circa Origenem gesta sunt, haec Ecclesiae scandala commoverunt.* Ob Tractatus ergò istiusmodi, Encyclicae annexos, reliquum nihil erat Haereticis, quam vel obsequi, vel abs Ecclesiae communione abscindi.

§. XIV.

DE VOTIS SUSCRIBENTIUM EPISCOPORUM ENCYCLICAE ADDITIS.

Synopſis.

I. *Diſquiſitionis ordo*. II. *Praecipuae partes in ſuſcipiendis, aut condendis Encyclicis Primatum erant*. III. *Quid vota Encyclicis, aut Conciliis addita*. IV. *Horum votorum pondus*. V. *Eorumdem uſus*. VI. *Ordo in iis emittendis ſervatus*. VII. *Primatum ultima erat ſententia*. VIII. *Collectae Epiſcoporum ſententiae, & ſubſcriptiones*. IX. *Sententiae etiam reciprocis literis exponebantur*. X. *Omnium conſenſus ſecure hac ratione manifeſtatus*.

I. QUoniam Epiſcoporum conſenſus univerſalis ſit oportet, ut definitio in Encyclica ſubſcripta fidem faciat indubiam, inſtituti noſtri ratio poſtulat, ut praeſtiti conſenſus formam & modum penſitemus, ex quo & Encyclica certo ab Epiſcopis approbata dignoſci poſſet, & hoc Eccleſiae Magiſterium fidei certitudinem apud omnes obtinere. Poſt recitationem itaque in Eccleſiis peractam, vel à Metropolita ſubſcribebantur Encyclicae, cui ſubjacentes omnes Epiſcopi aſſenſum cenſebantur praeſtitiſſe, vel illis literae Epiſcoporum, aut vota ſubjungebantur. Duo hinc ſubactiore diſquirenda veniunt indagine, quorum alterum votorum adjungendorum rationem, alterum ſubſcriptionis reſpicit formam: quibus ſedulo diligenterque diſcuſſis, cum ipſa Encyclicarum natura, tum authoritas aeſtimatioque in aprico erit, atque explorata.

II. Ac primo quidem jure optimo id moris in primitiva Eccleſia obtinuit, ut ſubjacentium Epiſcoporum nullus, niſi per ſuummet Primatem in gravioribus controverſiis publico ſcripto judicia auderet exercere. Hac enim ratione fortiore vinculo unitas inter partes perſiſtebat, nec ullus erat aut diſſenſioni, aut partium praejudiciis locus, quoties

judicia haec publica, quae fidem obtinerent indubiam, Primate tantum connivente, ab Episcopis emitterentur. Quae cum ita sint, pronum est intelligere, quemadmodum evulgatae Encyclicae brevi temporis spatio Ecclesiis circumquaque innotescerent. Quaelibet Princeps Cathedra, aliquam suscipiens Encyclicam, recitari eam quidem sinebat, tum probabat, ejusdemque subscriptum exemplar per quos habebat Dominicos cursores ad subjacentes transmittebat: atque adeo brevi facilique modo illius notitia Ecclesias toto Orbe dispersas poterat pervagari. Hinc in singulis plausibilioribus infra censendis Encyclicis animadvertere erit, quemadmodum, vel in ipso persecutionum fervore, per easdem ultro citroque datas controversiae ab Episcopis feliciter fuerint terminatae. Moris specimen exhibet Galliënus 262
Augustus, qui, ut motam à Valeriano parente suo persecutionem in Christianos sedaret, edictum ad praecipuas Sedes transmisit, ceteris intimandum. *Imperator Caesar P. Licinius Galliënus, Pius, Felix, Augustus, Dionysio, Pinnae, Demetrio, & reliquis Episcopis &c.* apud Euseb. l. 7. cap. 13. Noverat enim à praecipuarum Sedium nutu reliquos Episcopos 315
pendere, atque ab eisdem jura ad ceteros emanare. Quanti verò ponderis esset praestitus à Primate consensus, vel inde elucet, quod subjacentium reliquorum Episcoporum consensus praestitus hoc ipso censeretur. Id quod cum satis commonstrant quae supra de Encyclicis epistolis ad Primatem missis, disputavimus; tum interlocutio Flaviani Philippensium Episcopi Actione I. Concilii Ephesini luculenter evincit. Directus ille fuerat à Ruso Primate Thessalo- 431
nicensi, & quum relectam ibi Encyclicam S. Cyrilli epistolam, quam ex prima Alexandrina Synodo ad Nestorium dedit, suo calculo comprobasset, subjungit p. 1366. *His quoque Sanctissimum Patrem nostrum Rufum Thessalonicensium Metropolitanum subscribere affirmo. Nam cum propter aegritudinem huc venire non possit, mihi ad Sanctam, & Magnam hanc Synodum proficiscenti haec mandata dedit: Quin omnes quoque Illyrici Episcopi in meam sententiam concedere, nihilque de jam lectis haesitare, certò persuasum habeo.* Hanc quippe Encyclicam Cyrillus jam ad illos direxerat, ut ex epistolis constat, exstantibus prima Parte Conc. Ephesini. Porrò qui vel primis la-

biis Ecclesiasticam Geographiam attigerunt, norunt quibus amplissimis Provinciis, velut Primas, jura diceret Thessalonicensis Antistes, proindeque quot Episcopi in ea interlocutione laudentur, Cyrillianae Encyclicae consentientes, quos in eadem sententia persistere, persuasissimum habet Flavianus. Quum verò nullus ex Patribus dubium moverit de prolata tot Episcoporum nomine sententia, ore Thessalonicensis Primatis, perspicuum satis est, quammaximi fuisse ponderis Primatialium Sedium consensum. Non aliter Gregorius Cerasuntis Episcopus pag. 1370. *pro Neocaesariensi Metropolitano* spondet, proindeque nomine amplissimae totius Provinciae Ponticae.

III. Sed ad Episcoporum vota, Encyclicis addita, praefari nonnulla juvabit, ut prisca consuetudo receptusque usus intelligatur. Ac modum quidem facile dignoscemus, per-
258 lustrando Concilium à S. Cypriano in caussa Rebaptizationis celebratum. In eo, quod exstat inter ejusdem Cypriani opera, 87. Episcoporum vota legimus, quorum plerique rationibus, testimoniisque innixum consensum suum proponunt. Mos idem in Generalibus plerumque Conciliis fuit observatus. Post lectionem enim sive Encyclicae epistolae, sive etiam Conciliaris decreti, singuli Episcopi sua emittebant vota, sive, ut dicunt, interlocutiones, quarum plurimae in singulorum Conciliorum Actionibus prostant lectitandae, plurimae autem invidia temporum, & exscriptorum incuria, non sine gravi Ecclesiasticarum rerum detrimento, intercciderunt.

IV. Quanti verò ponderis istiusmodi essent interlocutiones, seu vota, in publico Conciliari coetu ab Episcopis emissa, ut alia omittamus, quae in disceptationem venêre occa-
553 sione trium Capitulorum ante, & in ipsa Synodi V. celebratione, adeo ut ob hasce subscriptiones, & vota in caussa Ibae prolata, detrectaverint aliqui trium Capitulorum exa-
451 men suscipere, rati hinc Chalcedonensis Concilii indefectibilitati derogatum iri; ex eo potest commonstrari, quod in Actione I. Chalcedonensi, in qua ad examen revocata sunt
449 acta Synodi Latrocinalis Ephesinae, plures interlocutiones, & vota Episcoporum, qui Dioscoro improbas dederant manus, severo examine sunt discussa. Quod sane istiusmodi pu-

blico-

blicorum votorum pondus demonſtrat cuilibet, accuratiſſimum inſtitutum ibi examen perpendenti.

V. Haec itaque vota olim epiſtolis Encyclicis fuiſſe appoſita, nihil eſt ambigendum. Sed, ut, ſi exſtarent hodie, certiori gradu liceret progredi ad hanc ipſam conſuetudinem illuſtrandam, ita iiſdem, ut diximus, temporum invidia, atque Amanuenſium oſcitantia aut obliteratis, aut omiſſis, conjectaneis plerumque, & teſtimoniis agendum eſt, ut dignoſcamus, Encyclicam recitatam modo ſuperius expoſito, excepiſſe plerumque Epiſcoporum adſtantium vota, quae collecta ad eum remittebantur, cujus ſolicitudine, controverſiaeque definiendae gratiâ, Encyclica miſſa fuerat. Vota autem ejus erant conditionis, ſeu formulis illis concepta, quarum exemplaria leguntur in Carthaginenſi S. Cypriani Concilio. Non enim nuda veritas authoritate ſubſcriptioneque Paſtorum confirmabatur, ſed Scripturarum, Patrum, rationumque momentis roborari conſuevit. Generalem illorum ideam quandam habemus apud S. Cyprianum epiſt. 42., ubi Feliciſſimi temerariam, & ſchiſmaticam audaciam ſugillans, ſocios habuit in damnatione ferenda Africanos Antiſtites, qui ſcriptis votis propriam ſententiam expreſſerant. Unde inquit. *Quantum verò hic ad Presbyterium quorumdam, & Feliciſſimi cauſſam pertinet, quid hic actum ſit, ut ſcire poſſes, literas ad te Collegae noſtri manu ſua ſubſcriptas miſerunt. Qui auditis eis, quid ſenſerint, & quid pronunciaverint, ex eorum literis diſces*. Et in epiſtola 46. ad eundem Cornelium data, Africanorum Antiſtitum ſenſa recolens circa Novatianum, atque aſſeclarum ſchiſma, & facinora, ſubdit, ſe ad epiſtolae calcem ſingulorum vota adnexuiſſe. *Et ut motum omnium, & conſilium ſingulorum dignoſceres, etiam ſententias noſtras placuit in notitiam veſtri proferri, quas & ſubjectas leges*. Haec ſanè, perierint licet, vota erant, ſententiae, & doctrinalia judicia, quae & facinus juſto calculo damnabant, & Eccleſiaſtica adhibenda remedia ſuppeditabant.

VI. Sed recolendus eſt ſervatus in hiſce ferendis ſententiis ordo. Cum, ut dictum eſt, Primatis, ſeniorisve Epiſcopi dignitas atque authoritas ſuo haberetur loco, ſi vota praemitterent ſubjacentes Epiſcopi; hinc factum eſt, ut illi primùm ſubſcriberent, votumque emitterent, Prima-

tis autem ultima esset sententia, qua, velut sigillo, publici habiti judicii gesta firmarentur. Iccirco in eo, quod laudavimus, Africano Cypriani Concilio votorum ultimum est quod ab eodem Cypriano fuit emissum, quodque ipse sententiam nuncupat. *Meam sententiam*, inquit, *plenissimè exprimit epistola, quae ad Jubaïanum Collegam nostrum scripta est: Haereticos secundum Evangelicam, & Apostolicam contestationem adversarios Christi, & Antichristos appellatos, quando ad Ecclesiam venerint, unico Ecclesiae Baptismo baptizandos esse, ut possint fieri de adversariis amici, & de Antichristis Christiani*. Ubi ita recolit epistolam ad Jubaïanum, quae est n. 73., ut illa, solius licet Jubaïani nomine inscripta, velut Encyclica, ad Africanos omnes Episcopos oporteat directa fuerit. In ea enim memorat alterius Carthaginensis Concilii acta, in quo idem fuit decretum. Atque ea sanè argumentis occurrit omnibus, imo rebaptizationem Haereticorum vocat, estque tractatus, & opusculi retinet
378 formam. Unde à S. Hieronymo *libellus* indigetatur in Dialogo adversus Luciferianos. *Ad Jubaïanum quoque* (de Cypriano loquitur) *de Haereticis rebaptizandis scribens, in fine libelli sic locutus est*. Eandem, opinor, direxit quum postre-
258 mum Concilium 87. Episcoporum indixit, & quidem una cum evocatoria ad Concilium epistola. Imo cum sub epistolae finem addat: *Servetur à nobis patienter, & firmiter Charitas animi, Collegii honor, vinculum fidei, & concordia Sacerdotii. Propter hoc etiam libellum de bono patientiae, quantum valuit nostra mediocritas, permittente Deo & inspirante, conscripsimus, quem ad te pro mutua dilectione transmisimus*. Id argumento est, non epistolam tantum ad Jubaïanum, sed insuper libellum de bono patientiae ad Africae Episcopos Cyprianum direxisse. Voluit scilicet S. Antistes eosdem pro instituenda iterum disceptatione praemunire, ne in celebrando Concilio limitem praetergredientes, vinculum fidei, & unitatis disrumperent cum Romano Pontifice Stephano, qui, ut nimium Africani ingenii ardorem atque aestum compesceret, acerbiores ad eosdem literas dederat.

VII Monumentum alterum, quo edocemur, Primates ultimum votum in hisce Conciliaribus, & publicis instituendis judiciis emisisse, suppeditat Synodus sub Melchiade ce-
313

lebra-

lebrata, in qua Caeciliano, & Majorino de Carthaginenſi Epiſcopatu contendentibus, Optato teſte, de judicii forma 368 lib. 1. p. 27. differente, *Caecilianus omnium ſupra memoratorum ſententiis innocens eſt pronunciatus; etiam Militiadis ſententia, qua judicium clauſum eſt*. Itaque poſt prolatam ab unoquoque Epiſcoporum ſententiam, ſuam eamque peremtoriam Melchiades protulit.

VIII. Inter multas Encyclicas in cauſſa Novatiani editas, quas Euſebius H. E. l. 6. c. 43. recenſet, notatu digna illa 315 eſt, de qua in hunc modum diſſerit. *Exſtant adhuc epiſtolae Cornelii ..... in quibus & Romanae Synodi geſta, & omnia per Italiam, & Africam, aliaſque locorum illorum Provincias ſententiae declarantur.* Et ad calcem capitis addit. *Sub finem autem epiſtolae numerum recenſet Epiſcoporum, qui in Urbem Romam convenientes, amentiam Novati condemnaverant, nomina quoque illorum, & quam quiſque regebat Eccleſiam adſcribens. Eorum item, qui Romae quidem minimè adfuerant, ſuperiorum tamen Epiſcoporum ſententiam literis ſuis approbaverant, vocabula ſimul, & Civitates, unde ſinguli literas dederant, accuratè commemorat.*

IX. Enimverò mutuas haſce ſententias, votaque haec reciproca ex obſervatis hactenùs unuſquiſque ea mente fatebitur edita, ut conſpirantibus animis dogmatum veritas, & unius diſciplinae conſenſio dignoſceretur. Hinc diſtracta in tot capita Orientali Eccleſia, quot fermè erant principaliores Orientis ſedes, quarum unaquaeque propriam fidei formulam protrudebat ſumma in unitatis fideique exitium diſſenſione, Damaſus, annitentibus Imperatoribus, Tomum 367 Encyclicum edidit, atque ad Orientales Eccleſias direxit adverſus Auxentium praeſertim, qui eo tempore Arianorum agmen ducebat. Illum per Occidentem jam evulgaverat, eidemque ſubſcripſerant Occidentales. Praeſcribit autem Orientalibus, ut, datis literis, mutuum hunc conſenſum declarent. In collectione enim Holſteniana p. 169. hanc ejus ad Epiſcopos monitionem legimus. *Concinat ergò cum omnibus Dei Sacerdotibus & veſtrae ſententia charitatis, in qua vos fixos, atque firmatos, ut benè credimus, ita etiam nos vobiſcum rectè ſentire debemus reciprocis Sanctitatis veſtrae literis approbare*. Mendum in ultimis Damaſi verbis cubare,

rectè advertit Valesius in not. ad Sozomen. l. *6*. c. 23. & paucis immutatis, sensum ita restituit. *Hoc etiam vos nobiscum rectè sentire debetis, reciprocis Sanctitatis vestrae literis approbare*.

X. Neque verò sedulitas haec in votis, sententiis, ac reciprocis literis conquirendis, exigendis, & absentibus, aut longè positis Fratribus denunciandis, frustra erat. Unitas fidei, animorumque concordia praecipuus erat harum Encyclicarum scopus. Quid autem est, quod unitati & concordiae magis obsit, & adversetur, sive in fidei exponendis dogmatis, sive in exortis sedandis concertationibus, quam partium praejudicia, animositates, fraudes, ac similes pestes, & dissensionum origines? Fraudibus equidem, ac dolis facile plerumque hisce in rebus obrepentibus, quam appositè, providè, opportunèque consultum ibant hac ratione Antistites? Sic cautum satis erat nequis falsa Episcoporum nomina excogitando, atque ementito subscribentium numero, adulterinae Encyclicae authoritatem aucuparetur, unde pravae sectae, dogmatum veritate depressa, authoritas aestimiumque accresceret. Quod olim à Donatianae factio-
411 nis hominibus fuisse tentatum, acta Carthaginensis Collationis testantur. Sic quoque quid singulae eaedemque dissitae Ecclesiae communiter certòque profiterentur, ii, quorum id nosse intererat, facillimè in votis, sententiis, ac doctrinalibus interlocutionibus poterant dignoscere: eò vel maximè, quod vota plerumque à Primate essent emissa, in cujus sententia unanimis subjacentium Episcoporum reliquorum consensus elucescebat.

§. XV.

DE ENCYCLICARUM SUBSCRIPTIONIBUS.

Synopſis.

I. *Subſcriptionum uſus, & utilitas*. II. *Accuratus Catholicorum Epiſcoporum cenſus apud Primates*. III. *Subſcriptiones ſolicitè exigebantur, & factae ſervabantur, ex Gelaſio Cyziceno*. IV. *Acta Nicaeni Concilii ad Romanum Pontificem, & ad omnes Orbis Epiſcopos diriguntur ſubſcribenda*. V. *Exigendarum ſubſcriptionum ſolicitudo Primatibus demandata*. VI. *Subſcriptionum numerus, quem memorant Scriptores, à Sciolorum cavillationibus vendicatur*. VII. *Dalmatii dictum de ſubſcriptionibus Cyrillianae Encyclicae expenditur*. VIII. *Item Cecropii de Dogmatica S. Leonis dictum*. IX. *Ordo in ſubſcriptionibus Hormiſdae aevo ſervatus*. X. *Epiſcoporum ſubſcriptiones conquiſivit Arius*. XI. *Similiter Euſebiani*. XII. *Cum iis Conſtantius Epiſcoporum, & imprimis Liberii Pontificis in damnatione Athanaſii ſolicitat ſubſcriptionem*. XIII. *Quomodo Pontifex, quomodo Epiſcopi ſubſcripſerint*. XIV. *Subſcriptiones accuratè cautèque examinatae*. XV. *Authenticae ſubſcriptiones in Eccleſiarum Archivis cuſtoditae*. XVI. *Pertinax earumdem cuſtodia*. XVII. *Qui Encyclicae ſubſcribere renuerent, Haeretici habiti*. XVIII. *Id expenditur ex Concil. Chalcedonenſi*.

I. HActenus de votis, ſententiis, ac reſponſivis epiſtolis Encyclicae adjunctis, pro unanimitate in dogmatis, atque conſenſione oſtendenda diſputavimus; ſequitur jam, ut de ſubſcriptionibus diſſeramus, in quibus Capitis, & Coëpiſcoporum, Eccleſiaeque Paſtorum doctrina, ac magiſterium auguſtiſſimè pro ſua majeſtate ſplendebat, omnibus ſuo calculo conclamantibus, rem in Encyclica determinatam, doctrinam eſſe Chriſti, & Dei: Unde declaratio propoſita fidelibus, erat fide obſequioque ſuſcipienda. Quoniam verò noſtrae huic lucubrationi non parum lucis allatum iri videmus, ſi modum, formam, adhibitaſque in tru-

tinandis subscriptionibus cautelas accuratè expenderimus, id imprimis praestare conabimur, ut illis probe discussis, atque ex venerandae antiquitatis monumentis in apricum deductis, praestitus ab Episcopis consensus, ex quo omnis emanat Encyclicarum vis & authoritas, facilius deprehendatur.

Meritò sanè, ut in eligendo ad Encyclicas perferendas cursore Dominico maxima adhiberetur industria, praecepe-
101 rat Ignatius; quippe cum ex illius opera, ut Augustini ver-
396 ba usurpem, in promendis epistolis, diligentia in custodiendis, alacritate in perferendis, fide denique in reddendis, grave hoc fidei unitatisque negotium penderet integrum.
540 Quod eleganter expressit Vigilius in damnatione Rustici, & Sebastiani Diaconorum Pontificiorum, sed ab ipso subinde rebellantium, dum de Judicato suo verba faciens, Rusticum his alloquitur. *Tu autem publica voce deposceres, dicens Dominum Leonem ita de epistola sua* (Dogmaticam ad Flavianum intelligit) *diversis exemplaria destinasse, nos facere debere similiter asserendo: quia metueres, nisi universitas Judicati nostri exemplaria de scrinio nostro edita teneret, qualibet ratione forsitan celaretur*. De recitatione autem Judicati, ita Sebastianum alloquitur. *Relegens tamen Constituti nostri seriem, quam de praefatis Capitulis ad Mennam hujus Civitatis Antistitem dedisse relegimus, in conspectu Diaconorum, Subdiaconorum, vel universorum Clericorum publica voce laudabas, ut de Coelo Judicatum nostrum ordinatum, atque prolatum omnibus, sicut praefati sumus, Clericis loquereris. Dicta verò Theodori Mopsuesteni asserebas te in Roma Urbe inter aliquos Codices invenisse, quae confirmabas omni exsecratione, & blasphemiis esse completa. Haec dicendo in nostro obsequio, & in Ecclesia publicè, & in Placidias officium Diaconatus implebas.* Haec munia, haec Diaconorum in recitatione cujusvis Encyclici scripti officia. Quod si tanta circumspectio, tantumque in deligendo ministro moderamen fuit exigitum, quantò id magis par fuit exigi in custodiendis epistolis, & Episcoporum subscriptionibus, quae Ecclesiae sensum, & controversi articuli veritatem demonstrabant?

II. Hinc subscriptiones à Primate plerumque sunt receptae, & siquando ab Episcopo, haec fuit adhibita cautio, ut de illius catholica communione certus esset qui subscriptiones postulabat. Neque verò id arduum in Primiti-

va Ecclesia fuit, quando Primates quotannis Pascha universis Episcopis suis denunciantes, salutem & pacem, nomina etiam defunctorum Episcoporum, & recèns electorum significabant, illorum etiam denunciaturi nomina, quibus à communione excisis, Pacificarum commercia interdicebantur. Hinc quotiés nova quaepiam dissidia, pacem ac unitatem dissociantia, per Provinciam emergerent, Primas illicò novum evulgabat Episcoporum catalogum tum, catholicis communicantium, tum ab eisdem recedentium.
Quamobrem Cyprianus epist. 55. similem catalogum ad Cor- 248
nelium emisit, ut nosset, cum quibus frequentanda essent epistolarum commercia. *Miserim tibi proximè nomina Episcoporum istbic constitutorum, qui integri & sani in Ecclesia Catbolica Fratribus praesunt. Quod utique ideo de omnium nostrorum consilio placuit scribere, ut erroris diluendi, ac perspiciendae veritatis compendium fieret; & scires tu, & Collegae nostri, quibus scribere, & literas mutuò à quibus vos accipere oporteret. Siquis autem praeter bos, quos epistola nostra complexi sumus, scribere vobis auderet, sciretis eum vel in sacrificio, vel libello esse maculatum, vel unum de Haereticis, perversum scilicet & profanum. Nactus tamen occasionem familiarissimi bominis, & Clerici, per Felicianum Acolutbum, quem cum Perseo collega nostro miseras, ita cetera, quae in notitiam tuam perferenda binc fuerant, etiam de Fortunato isto tibi scripsi.*
Hinc Cornelius quoque in sua Encyclica, Italorum vota de- 251
nuntians, qui steterant adversus Novatianum Schisma, Episcopalium pariter Urbium nomina percensuit, ut gnari in qua degerent Civitate Catholicae communionis Episcopi, literas possent ad eosdem, urgente necessitate, transmittere. Haec equidem rectissima, atque ad fidem, unitatemque servandam comparatissima methodus, dolis omnibus occurrebat, quibus vitiatae subscriptiones fucum suscipientibus facerent. Imo tanta haec diligentia grande est argumentum ad earumdem veritatem comprobandam. Solicita sane & anxia illa cautio à Primatibus adhibita in denunciandis catholicae communionis Episcopis, ut universi nossent, cui tradendae, aut à quo suscipiendae forent Encyclicae Pacificae, Formatae, aliaeque id genus epistolae, subscriptionum pondus, & authoritatem egregiè commendat.

III. Supersedemus hîc singularum Encyclicarum subscriptiones regerere, quarum prolixiùs redibit in seqq. Differt. mentio. Sat pro praesenti instituto erit, si in receptam primis temporibus exigendi subscriptiones, & factas custodiendi consuetudinem inquiramus. Quam quidem luculenter
325 exhibent Acta Concilii Nicaeni apud Gelasium Cyzicenum, quae breviter expensa, ideam certam ingenerabunt modi in Encyclicis subscribendis recepti. Edita à Constantino Encyclica in eodem Concilio probata est, & constitutum, ut ad universas Orbis Ecclesias mitteretur, quatenus qui Concilio non adfuerant, subscriberent definitis. Modum sanè hunc in promovendis subscriptionibus minimè à Concilio introductum, sed servatam ab eo veterem consuetudinem, nihil est ambigendum, & à priorum temporum monumentis exploratum est.

476 Gelasius itaque, ut Tom. 1. Concil. p. 451. legimus, necessarium ad Nicaenorum Actorum identitatem agnoscendam est arbitratus, subscriptiones, & consentientium Episcoporum numerum referre. Notitiae pondus ita exprimit. *Illud solum hîc addere existimavi [non extra rem esse arbitratus, sed valde accommodatum] eorum scilicet Episcoporum nomina, qui ex communi omnium Episcoporum consensu in Provincias ubique terrarum missi sunt, per quos quae à Synodo fuerant judicata, per Synodicas epistolas, & laudatissimas Regis literas ad omnes Sanctas sub Coelo Dei Ecclesias sunt transmissa.* Ergo Synodus accommodum Encyclicas mittere ad Episcopos, qui Nicaeae non convenerant, ut suomet assensu judicata firmarent; Gelasius necessarium, consentientium & subscribentium censum exhibere, judicarunt. Quorsum haec? hauddubie ut Ecclesiae totius Magisterium reluceret, & pleniore tractatu institueretur. Encyclicae porrò, praeter eam quae à Constantino ad omnes Ecclesias perscripta est, & cujus exemplaria iis fuisse tradita, qui in singulas regiones missi sunt, non est dubitandum, hoc ordine numerantur apud Gelasium.

IV. Primi delecti Episcopi, ut ad Occidentales absentes Encyclicam deferrent, ii sunt. *Osius Episcopus Cordubae, Sanctis Dei Ecclesiis, quae Romae sunt, & in Italia, & Hispania tota, & in reliquis ulterius nationibus usque ad Oceanum*

9

com-

commorantibus Sanctis Dei Ecclesiis per eos, qui cum ipso erant, Romanos Presbyteros, Vitonem, & Vincentium. Vides hîc Osium cum Vitone, & Vincentio conjungi, simulque omnes ad Romanum Episcopum directos, & per ipsum ad reliquos Occidentales. Equidem ex hoc uno testimonio satis luculenter probatur, quo titulo & gradu Osius adfuerit Synodo, & quamobrem Romam, atque ad omnes Occidentales plagas directus, ut actorum Synodi subscriptionem curaret.

Circa Diaecesim Aegyptiam delecti sunt *Alexander Alexandriae cum Athanasio tunc Archidiacono, Ecclesiis per totam Aegyptum, Lybiam, & Pentapolim, & Regiones finitimas usque ad Indiae Provincias.* Abyssinas videlicet, quae jam tum coeperant Dei verbum suscipere, atque ad Christum converti. Pro Diaecesi Palaestinarum. *Macarius Hierosolymorum cum Eusebio Pamphili Episcopo Caesareae Palaestinae, Ecclesiis in Palaestina, Arabia, & Phoenicia.* Etiamnum exstat Eusebii ad suam Diaecesim Encyclica, à se ea occasione directa, in qua manifestè testatur diligentissimum à Nicaenis Patribus examen de voce ὁμοούσιον fuisse institutum. Quae quidem Eusebii commonitio pernecessaria erat, quum priores qui ex Episcopis Ario adhaeserant, fuerint Palaestinae Episcopi. Pro amplissimis autem Sedis Antiochenae Provinciis curam suscepit *Eustathius Episcopus Antiochiae magnae, omnibus in Coelesyria, in Mesopotamia, & Cilicia utraque.* Pro Regionibus ultra Euphratem. *Johannes Persa, Ecclesiis in tota Persia, & Magna India.* Pro Exarchatu Pontico. *Leontius Caesareae Cappadociae, magnum Ecclesiae Domini ornamentum, Ecclesiis in eadem Cappadocia, Galatia, Ponto Diospo nti, Paphlagonia, in Ponto Polemaïco, Armenia parva, & magna:* plaga terrarum maxima, quam Exarcha Ponticus tunc regebat. Pro Exarchatu Asiatico. *Theonas Cyzici, Ecclesiis in Asia, & Hellesponto, Lydia, & Caria, per Episcopos, qui sub ipso erant, Eutychium Smyrnae, & Marinum Troadis.* Ex quo illud discimus, laudatos plerosque omnes Primates curam & executionem Episcopis duobus demandasse, ut singulas perlustrantes Urbes, subscriptiones promoverent. Pro amplissimo tractu, qui tunc Thessalonicensi suberat, Encyclicas subscribendas dedit

Ale-

Alexander Theſſalonicae per eos, qui ſub ipſo cenſentur, Eccleſiis in Macedonia prima, & ſecunda, cum iis quae in Graecia, & Europa tota, in utraque Scythia, & omnibus denique in Illyrico, Theſſalia, & Achaïa. Sequuntur deinde. *Numechius Laodiceae Epiſcopus, Eccleſiis quae in Phrygia prima, & ſecunda. Protogenes ille admirabilis Sardicae Civitatis Epiſcopus, in Dacia, Calabria, Dardania, & Provinciis finitimis. Caecilianus Carthaginenſis Epiſcopus, Sanctis Dei Eccleſiis in omnibus Provinciis Africae, Numidiae, & Mauritaniae utriuſque. Piſtus Marcianopolis Epiſcopus, Eccleſiis in Myſia, Athenarum, & Gallorum Gentibus & Civitatibus, quae his vicinae ſunt. Alexander Conſtantinopolis tunc ſolum Presbyter, poſtea verò Eccleſiae illius Epiſcopatum ſortitus, cum Paulo tunc lectore, atque ipſius notario, Eccleſiis omnium Cycladum Inſularum. Hi omnes Sancti, atque Apoſtolici Viri omnibus ſub Coelo Sanctis Dei Eccleſiis, quae in Sancta, Magnâ, & Generali Synodo acta ſunt, omnibus ubique terrarum tradiderunt.* Hactenus Gelaſius.

V. Exemplum hocce, quo nihil optari poteſt illuſtrius, graphicè repraeſentat ordinem in his ſubſcriptionibus obſervatum, ut emiſſae Encyclicae cura Primati demandaretur, qui ab Epiſcopis ſubſcriptiones poſtularet. Ut autem haec in decretis conciliaribus, apud abſentes evulgandis, ſervata conſuetudo eſt, ita nihil eſt ambigendum, eandem in Primitiva Eccleſia formam pro reliquis Encyclicis fuiſſe receptam: quippe cum non aliter inter ſeſe differrent, quam quod illa à convenientibus in unum Epiſcopis, invicem ore alloquentibus; Encyclicae verò à ſedente in ſua unoquoque Diaeceſi, & alloquente non ore quidem, ſed literis, quod eòdem redit, emitterentur. Utraque autem collineant ad unum exprimendum conſenſum, atque ad unam fidei ſtatuendam firmandamque profeſſionem. Illud etiam in tam ordinato ſubſcriptionum modo planum eſt, quomodo quamcitiſſimè ope Encyclicarum noſſet univerſus Orbis, quae profitenda, quaeve ut noxia eſſent refugienda. Gelaſius ſanè teſtatur ſuo adhuc aevo ſe Tomum harum ſubſcriptio-
326 num Nicaenae Synodo factarum vidiſſe; & S. Athanaſius eo potiſſimum utitur adverſus Arianos argumento, ex facta ſcilicet univerſi Orbis ſubſcriptione, laudans ultra 1000.

ſuffra-

ſuffragatores Epiſcopos. Hinc Concilium Alexandrinum 363
ſub eodem S. Athanaſio celebratum, jubente Joviano Imperatore, ut inter tot jactatas fidei formulas, quae vera, quaeque eſſet orthodoxa, addiſceret, in Synodica, quae E. Tom. 1. Concil. pag. 739., luculenter hanc veritatem confirmat. Proponunt itaque Patres Nicaenam fidem, de qua, ubique ſtatim poſt Nicaenum Concilium ſuſcepta, inquiunt. *Haec itaque fides per omnem Eccleſiam legebatur, & praedicabatur*. Et infra quae prolixè Gelaſius, paucis ipſi expendunt. *Cum hac conſentiunt omnes ubique Gentium Eccleſiae, quae ſunt in Hiſpania, & Britannia, & Gallia, & quae in Italia tota, & Dalmatia, Dacia, & Myſia, Macedonia, & tota Graecia, quaeque in Africa cunctae, & Sardinia, & Cypro, & Creta, Pamphylia, & Lycia, & Iſauria, & quae in tota Aegypto, & Lybia, & Ponto, & Cappadocia, & quae ſunt vicinae nobis, & Orientales Eccleſiae praeter paucos, qui cum Ario ſentiunt. Praedictorum enim omnium ſententiam experientia novimus, & literas habemus*. Quibus ſane poſtremis verbis teſtatiſſimum faciunt pondus ſubſcriptionum ad diſperſae Eccleſiae Magiſterium repraeſentandum.

VI. Deſcripti porrò in his & ſimilibus ſubſcriptionibus modi notitia, atque ordinis, quem accuratius ex Gelaſio dedimus, haud fruſtranea eſt cenſenda. Facit enim primo, ut univerſis ſit perſuaſum, in hiſce Encyclicis Eccleſiae magiſterium fuiſſe repraeſentatum: Siquidem docentibus per epiſtolas, vota, & ſubſcriptiones Epiſcopis, propoſitum dogma eſſe Eccleſiae, cujus eſt propria indefectibilitatis praerogativa, fideles tuto ſciebant credenda, & pravas impoſtorum doctrinas refugiebant. Facit inſuper, ut non aequè feramus, & citra reprehenſionem quoſdam non ignotae alioquin literaturae viros, quos aliquoties in congreſſibus literariis audivimus pronunciantes audacter, Scriptores exorbitaſſe in numero annotando ſubſcriptionum, ſive Encyclicis, ſive Conciliis factarum; aut ad minimum exceptorum oſcitantiâ menda plurima, eaque praeter modum irrepſiſſe. Hi ſane quod ſcribit Athanaſius, in Synodo Sardi- 347
cenſi modo 300., modo 400., & ubi de Nicaena formula, 1200. ſubſcripſiſſe Epiſcopos; quod alii de ſimilibus numeroſioribus ſubſcriptionibus referunt, inter quiſquilias ha-

bent. Ita iis fere contingit, qui addiſcendis ſacroſanctis Eccleſiae monumentis incumbentes, excerptores tantummodo legunt, ipſiſque (quod ſummum eſt Chriſtiano, eique literato homini nefas) fontibus relictis, conſuetudinum atque morum collationem, & ipſorummet monumentorum examen ſeponunt, aut parvi pendunt. Ea itaque in hiſce ſtudiis fixa ſit regula, ut ipſos imprimis fontes inquirant horum ſtudiorum Candidati, rerum origines perpetua collatione aſſequantur, modos penſitent, & excerptores deinde atque abbreviatores, quos velint, percurrant. Interim enucleatius de ſubſcriptionibus hiſce diſſeruimus, ut & antiquorum dicta tueremur, & ſimul indubia veritas exemplo quopiam illuſtri comprobaretur, numerum ſcilicet ab iiſdem laudatum minime Hiſtoriae fidem excedere. Ut propterea ſi aſſeveretur, 1200. Epiſcopos Nicaenae formulae ſubſcripſiſſe, ſciolis quidem id creditu arduum difficileque videatur, ex iis verò qui modum tum Encyclicarum, tum geſtorum poſt Nicaenum Concilium perſpectum habent, quique norint deſcriptam ſolicitudinem Primatibus fuiſſe impoſitam, nullus ambigat, qu in non 1200. ſolum, ſed plurimi etiam potuerint Nicaenae fidei ſubſcribere, & aſſenſum praebere. Eadem ratione nil mirum eſt, referri ab Athanaſio vel 300., vel 400., vel ſi omnes ſimul ſumantur, 700. Epiſcopos Sardicen-
347 ſi Synodo ſubſcripſiſſe, cum illius Encyclica per Orbem à Primatibus, deinde ab Athanaſio ſuorum Presbyterorum operâ fuerit Eccleſiis intimata: atque adeo nedum 700. ſed 1000., & 2000., & ultra dici potuerit ſubſcribentium Epiſcoporum numerus.

VII. Non ſecùs verum cenſebitur Dalmatii, Sanctiſſimi Monachi dictum, qui agnoſcens excitas ab Orientalibus Schiſ-
431 maticis in S. Cyrillum, & Synodum Epheſinam turbas, Imperatorem primùm admonuit de vi ſuorum Comitum contra legitimi Concilii libertatem, mox ſuggeſtum conſcendens, Populum pro concione advocavit, & ut legimus in Actis Epheſini Concilii, inter alia dixit. *Ceterum pro altera parte Cyrilliana coram omnibus dixi: Sex millia Epiſcoporum audire mavis, aut unum tantum hominem, eumque impium. Sex millia autem eos aiebam, qui ſub Metropolitanorum Sanctiſſimorum Epiſcoporum poteſtate degebant.* Idipſum anteaquam

populo

populo denunciaret, aſſeveranter dixerat, & coram Impe-
ratore probaverat. Reſpicit autem ad Cyrillianam Encycli-
cam, quam ante Epheſinam Synodum ad Ruſum Theſſalo-
nicenſem ſubſcribendam direxerat, à quo innumeri pende-
bant Epiſcopi: direxerat & ad Caeſareenſem Exarcham,
atque ad Occidentales omnes, praeter ampliſſimam Aegypti
Diaeceſim, & Africanas omnes Provincias. Quoniam vero,
Primatibus ac Metropolitanis ſubſcribentibus, de reliquo-
rum ſubjacentium Epiſcoporum aſſenſu nihil erat dubitan-
dum, minime videri debet incredibilis numerus ille, prae-
ſertim ſi advertamus, univerſam Aſiam, Africam, & Eu-
ropam Catholicae tunc fuiſſe Fidei, & innumerabiles par-
tium illarum Civitates ſuos Epiſcopos habuiſſe.

VIII. Id quod etiam circa Dogmaticam S. Leonis epiſto-
lam contigiſſe reor, quam à 1200. Epiſcopis ſubſcriptam,
aſſerere in plena Chalcedonenſi Synodo non dubitavit Ce- 451
cropius. Quum enim Actione IV. Chalced. Aegyptii XIV.
Epiſcopi tergiverſarentur ſubſcribere detrectantes, ceù re-
belles, non alio illos argumento proſcribendos aït Cecropius,
niſi quod jam 1200. Epiſcopi Dogmaticae ſubſcripſiſſent.
*Epiſtolae Leonis ſubſcribant, anathematizantes Eutychem, &
Dogma ejus; conſentiant epiſtolae Leonis: qui non ſubſcribit hae-
reticus eſt. Univerſalis haec Synodus Aegyptiaca major eſt, &
fide dignior. Non eſt juſtum, decem haereticos audire, & prae-
termitti mille ducentos Epiſcopos*. Porrò cum Synodo Chalce-
donenſi ſexcentos tantum atque triginta Epiſcopos inter-
fuiſſe certum ſit, nec in tanto conſenſu MSS. Codd. Grae-
corum, & Latinorum probabilis Cl. Baluzii conjectura, qui
Notariorum, atque exſcriptorum mendum ſuſpicatur, reli-
quum eſt, ut potior ille numerus de iis intelligatur, qui
per Orbem diſperſi, praecedenti anno tam per Orientis
Provincias, quàm Occidentis Dogmaticae Leonis ſubſcrip-
ſerant.

IX. Modus autem hic ſubſcriptionum, ut Encyclica ad
Primatem deferretur, qui eam ſive in Presbyterio, ſive in
Synodo probatam, ad Provinciae ſuae Epiſcopos ſubſcri-
bendam dirigeret; ſubſcriptiones autem ad eum remitteren-
tur, à quo Encyclica primùm prodierat; perſeveravit ad
Hormiſdae uſque tempora. Quod pariter ex actis in cauſ- 514

ſa Acaciana conſtat, quando Schiſmatici reſcipiſcere ſub Hormiſda coeperunt. Miſerat Pontifex per Dominicos curſores Encyclicam una cum Formulario ſubſcribendam; atque hanc curſoribus inſtructionem dedit, quae inter Hormiſdae epiſtolas Tom. II. Concil. pag. 1031. legitur. *Cum Dei adjutorio, & orationibus SS. Petri, & Pauli veniens Nicopolim, ſic debes agere, ut poſtquam Epiſcopus Nicopolitanus acceperit literas noſtras, Epiſcopos quos in ſua parochia habet, colligat, & faciat ſubſcribere libellum, quem in epiſtolis ſuis habet annexum. Si tamen dixerit praedictus Epiſcopus, eſſe laborioſum Epiſcopos colligere, dirigat tecum perſonas per ſingulos Epiſcopos, ut te praeſente ſubſcribant praedictum libellum. Sic tamen cum Dei miſericordia facere debes, ut epiſtolae, quae à nobis miſſae ſunt, publicè legantur, aut ſi videris prae timore hoc Epiſcopos facere nolle, ſaltem Clericis ſuis haec relegant; quae tamen in ipſorum dimitte poteſtatem. Et ſcripta Epiſcoporum, & illius Epiſcopi, hoc eſt, Johannis Metropolitani ad nos cum Dei miſericordia reporta.* Percurrantur & reliqua in eadem cauſſa edita, ſive commonitoria, ſive relationes, & abunde confirmata deprehendentur quae hactenùs diſſeruimus de jure Metropolitico, de ſubjacentium Epiſcoporum conſenſu, ad Metropolitani approbationem ſecuto, de publica Encyclicae recitatione in Presbyterio primùm, aut Synodo, deinde coram Populo, deque ſubſcriptionibus & ſubſcriptis chirographis ad eum miſſis, qui Encyclicam primus direxerat. Haec omnia loco laudato habes apud Conciliorum collectores.

X. Earumdem ſubſcriptionum ad fidem adſtruendam pondus ex ipſo Haereticorum ſtudio in eiſdem colligendis de-
320 ducitur. Poſteaquam Alexander una cum Alexandrina Synodo Encyclicam decrevit ad Orbis Epiſcopos dirigere, Arius Euſebii Nicomedienſis patrocinium expertus, cujus obſequiis ſe totum dederat, eidem author fuit, ut in Synodo Nicomedienſi Antencyclicam ſcriberet, cum pro impia doctrina fuco aliquo obtegenda, tum ut praecipitem atque injuſtam oſtenderet Alexandri ſententiam, ceterorumque Epiſcoporum animos à ſubſcribenda Encyclica averteret. Nicomedienſis itaque Euſebius, data ad Paulinum Tyrium Metropolitam, ad Caeſareenſem Euſebium alioſque

Palae-

Palaeſtinae Epiſcopos Antencyclica, id egit, ut iidem Ario reſcribentes, communicatorias epiſtolas traderent. Arii & aſſeclarum audaciam perſtringit in eadem epiſtola Alexander. *Iſtos verò à Fratribus anathemati addictos, nemo veſtrum excipiat, neque eorum verba, vel ſcripta audire ſuſtineat: omnia enim praeſtigiatores ementiuntur, veritatem loqui neſciunt. Nam per Urbes circumcurſant, non alio quidem ſtudio adducti, quam ut amicitia obtenta, & pacis nomine literas per ſimulationem aſſentationemque dent, accipiantque, quò per illas in errorem mulierculas paucas, peccatis oneratas, quas dolo deceperint, facilius inducant*. Omnibus itaque erat exploratum, Encyclicas ultro citroque miſſas, veritatis praebere argumentum, quum illarum ope fidem apud incautos aucuparint praeſtigiatores. Equidem Euſebii Antencyclica, à Paulino Tyrio, & Euſebio Caeſareenſi aliiſque ſubſcripta, in cauſſa fuit, quo minus ab univerſo Orbe continuò anathema adverſus Arium diceretur. Quin etiam, ut videbimus, Arii ſequaces epiſtolas haſce Antencyclicas in Tomum redactas, diligenter religioſeque ſervabant, & grande velut pro Arii defenſione argumentum, protrudebant.

XI. Ariomanitae deinde, hujuſmodi inhaerentes pravitatis veſtigiis in cauſſa Athanaſii, quum Sanctiſſimum Antiſtitem in Synodo Tyria per ſummum nefas nec auditum, nec praeſentem confictis calumniis damnaſſent, Encyclicas illicò ad Julium Romanum Pontificem, ceteroſque 335
per Orbem Epiſcopos dederunt, ut, ſi unanimiter ſubſcriberent, toto terrarum Orbe triumphum ageret Arianiſmus. Haec audiens Aegyptia Diaeceſis, gnara ſuarum eſſe partium, proprii abſentis Antiſtitis innocentiam tueri, congregati Alexandriae Epiſcopi Encyclicam ad omnes ubique Eccleſias emiſerunt, quae exſtat tum apud Athanaſ. in epiſt. ad Solitar., tum etiam Tom. 1. Concil. p. 587. *Nam & Diaconos* [ſcribunt Aegyptiaci tractus Epiſcopi] *ad Ariomanitas mittunt, qui palam cum ipſis conveniunt, literiſque ultrò citròque miſſitatis, Eccleſiam in Schiſma conjiciunt, & cum illis communicant, eaque paſſim ſcribunt, quae & haereſim commendant, & Eccleſias conviciis lacerant, ut ex literis eorum ad Romanum Epiſcopum, & fortaſſe ad vos ipſos ſcriptis, deprehendere poteſtis*. Annotentur verba illa, quibus aïunt,

Diaconos Cursores cum *Arianis convenirè*, sive in Sacrorum
usu communicare Arianis. Id enim ea mente faciebant, ut
Episcopi subjectis populis ostendere possent, se cum alia-
rum Ecclesiarum legatis communicantes, plures habere con-
sentientes. Tanti habebatur Dominici cursoris ad publicam
fidem faciendam communio.

XII. Subscriptio verò & Pontificia confirmatio ad supre-
mam authentitiam omnino exigebatur. Hinc in praecitato
476 catalogo subscriptionum apud Gelasium Cyzicenum anno-
tatur primo loco, Acta Nicaeni Concilii à Patribus in Ur-
bem Romam fuisse transmissa, utique subscribenda. Non
335 aliter Conciliabulum Tyrium prolatam in Athanasium dam-
nationem per duos Presbyteros Julio retulisse, Synodus Ale-
xandrina testatur. Sed receptissimi moris documentum, ac
Pontificiae subscriptionis pondus, etiamsi deessent alia, ex
attentata Liberii in Athanasium sententia sat luculenter
eruitur. Mortuo Constante Imperatore, rerum potitus est
Constantius, qui à Valente, Ursacioque, ducibus tunc Ario-
manitarum circumventus, decretum de Athanasiana dam-
natione vulgavit. Norant Ariani, universi Orbis Episcopos
Encyclicae Sardicensi subscripsisse, in qua innocens Atha-
nasius fuerat declaratus. Certe 700. Episcopos id propria
subscriptione egisse, indubium est. Nova itaque, eâque An-
tencyclica subscriptione opus erat, ut factum criminale ju-
dicium obliteraretur. Quare acrius bellum adversus Atha-
353 nasium in Arelatensi Concilio est proclamatum, agente ibi-
dem Constantio. Convenêre plures tum ex Oriente, tum
ex Occidente Episcopi, & quod magis est, ipse adfuit Vin-
centius Capuanus, primarius Liberii legatus. Dicta ergo
ibi fuit in Athanasium damnationis sententia, cui licet re-
fragarentur plurimi, minis tamen & terroribus victi sub-
scripserunt, ipso etiam manus dante Vincentio, atque uno
ferè totis viribus repugnante Paulino Trevirorum Episco-
354 po, qui ob id exsilio fuit multatus. Ita Hilarius lib. ad Con-
401 stantium, & in Fragmentis, ac Sulpitius Severus lib. 2. Post
extortas hasce, improbasque subscriptiones, Concilium aliud
eodem anno celebrari jussit ferocienti animo Imperator, ubi
quidem pauci Orientales, sed ex Occidentalibus (testes sunt
440 Socrates l. 2. c. 36., & Sozomen. l. 4. c. 9.) plusquam tre-

centi Episcopi interfuerunt. Omnes Athanasianae damnationi subscripserunt, demtis Eusebio Vercellensi, Lucifero Calaritano, & Dionysio Mediolanensi, qui exsilio quoque sunt multati. Qua de re Hilarius ibi, Athanasius ipse in epist. ad Solitarios, & acta Eusebii Vercellensis apud Baluzium in nova Conciliorum collectione pag. 29. Anno 356. alia duo Concilia eadem de caussa celebrata sunt: primum quidem Biturris, ubi Galli, Hilario duce, vehementer refragati sunt; proindeque in Phrygiam relegati, ipso teste Hilario in lib. de Synodis, ac Hieronymo de Scriptoribus, & Severo ibidem suffragantibus. Alterum eodem anno Concilium Antiochiae est habitum, ducibus Narciso Ciliciae Metropolita, Theodoro Exarcha Thracico, Menophanto Exarcha Ephesino, cum Eugenio Nicaeae, & Patrophilo Scythopolis Palaestinae Episcopo. Ii aliique omnes factas Occidentalium, & Orientalium subscriptiones expendentes, perinde ac si ritè depositus fuisset Athanasius, Georgium Alexandriae Episcopum ordinarunt, atque hac de re ad omnes ubique constitutos Episcopos literas dederunt, ut Sozomenus l. 4. c. 8. testatur.

Tantus subscribentium Episcoporum consensus Imperatori Constantio, & asseclis sufficiens minime visus est, nisi Liberii Romani Episcopi confirmatio accederet. Omnes itaque artis potentiaeque nervos intendit Imperator, ut Liberium pelliceret ad subscribendum, cogeretve. Noverat, Orbem quidem ferme universum subscriptione firmasse, quam in Encyclica Ariani proposuerant, Athanasii damnationem, sed cassum esse frustraneumque laborem omnem, nisi Pontificem haberet consentientem. Id quod ita describit Athanasius in epist. ad Solitar. p. 832. *Quum Liberium vidissent Orthodoxum, & osorem quidem Arianicae sectae, studiosum vero in hoc ut cunctos ab ea haeresi retraheret, mittit Eunuchum quendam Eusebium cum literis, & donis*. Referre pergit, quomodo Eunuchi verba spreverit, abjeceritque dona Liberius. Id ipsum Marcellino proditum, qui lib. 15. c. 7. ad haec 380
subjungit. *Id enim ille Athanasio semper infestus, licet sciret impletum* [prodiderat antea quae nos de totius Orbis Episcoporum subscriptione disseruimus] *tamen authoritate quoque, qua potiuntur aeternae Urbis Episcopi, firmari desiderio ni-*

tebatur ardenti . Imo cum ad comitatum Liberium adduci juberet Imperator , ibidemque esset *Epictetus* , *atrox & dirus de centum cellis Episcopus* , ut aïunt in libello precum Faustinus & Marcellinus ; Pontifex in Consistorio coram Imperatore , velut reus, constitutus, imperturbato constantique resistit animo , & quum Epictetus diceret . . *Quota pars es Orbis terrarum* , *ut tu solus homini impio* (Athanasium ita vera impietatis sentina vocabat) *suffragari velis* ? Optimè excepit . *Etiamsi solus sim* , *fidei tamen caussa non iccirco minuitur* . Exsilio itaque & ipse multatus est , & quam pro itinere pecuniarum summam sibi obtulerant Imperator , Imperatrix & alii , constantissimè respuit . Vide
423 sis hac de re Theodoritum l. 2. c. 16. Ex his perspicere est , quanto in pretio etiam apud Arianos fuerit aeternae Urbis Episcopi subscriptio, atque Encyclicae, ut haec fidem faceret indubiam , confirmatio .

XIII. Dictum est in superioribus , & ad praesens illustrandum argumentum quammaximè ducit , post divisionem Ecclesiarum in Orientalem, & Occidentalem, inductam fuisse consuetudinem , ut , si in Oriente Concilium celebraretur , Pontifex, adhibito Occidentalium Concilio, in Occidente rem controversam finiret ; subindeque Latini Episcopi in altera Encyclica epistola , omnium votis sententiisque subscripta , propriam sententiam exponerent , & Legatos dirigerent , duos quidem Apostolicae Sedis personam repraesentantes , alterum Concilii Occidentalium . Id
680 expressius videre licet executioni mandatum in Synodo VI. , ubi Actione IV. ambarum partium epistolae leguntur . Illi autem , quae est Occidentalium , adjunctae leguntur Episcoporum Occidentis subscriptiones . Eidem igitur Pontifex simul & Episcopi subscribebant . Haec erat subscriptionum forma , Pontificis quidem . *Agatho Episcopus S. Dei Catholicae* , *atque Apostolicae Ecclesiae* , *Urbis Romae* , *huic suggestioni cum generalitate totius Apostolicae Sedis Concilii*, *pro rectitudine Apostolicae confessionis factae* , *sicut superius continetur* , *consensi* , *& subscripsi* . Mox Episcoporum reliquorum subscriptiones in hunc modum leguntur factae . *Andreas gratia Dei Episcopus Sanctae Ostiensis Ecclesiae* , *in hanc suggestionem* , *quam pro Apostolica nostra fide unanimiter construximus* ,

simili-

ſimiliter ſubſcripſi. Eadem forma reliqui leguntur ſubſcripſiſſe in Actione IV., Tom. III. Concil. edit. Hard. p. 1126.

XIV. In ſubſcriptionibus porrò ii, quorum intererat, animadvertebant imprimis, an characteres adeſſent & ſigna, unde facilè dignoſci poterat, ullum ne eſſet falſationis periculum. Inde eſt quod Cyprianus, accepta à Clero Ro- 248
mano epiſtola Encyclica (cujuſmodi eam fuiſſe, prodit facta ab Authoribus ad calcem annotatio, ut videlicet ad omnes perferretur Eccleſias) eam abſque ulla inſcriptione exaratam videns, tametſi Dominicus adeſſet Curſor, id egit, quod ſcribit ad eundem Clerum epiſt. 4. *Legi etiam literas, in quibus nec qui ſcripſerint, nec ad quos ſcriptum ſit, ſignificanter expreſſum eſt. Et quoniam me in iiſdem literis, & ſcriptura, & ſenſus, & chartae quoque moverunt, nequid ex vero vel ſubtractum ſit, vel immutatum, eandem ad vos epiſtolam authenticam remiſi, ut recognoſcatis an ipſa ſit, quam Clementio Hypodiacono perferendam dediſtis*. Tanti erat de Encyclica decipi, ut ne viro quidem Eccleſiaſtico, vi ceteroquin officii & muneris commendatiſſimo, fides adhiberetur, ſi Encyclicam notis propriis atque ſignis deſtitutam prae ſe tuliſſet. Subjungit autem monitum digniſſimum annotatu, quo religioſiſſima in ſuſcipiundis Encyclicis cautio commendatur. *Per quam enim grave eſt, ſi epiſtolae Clericae veritas mendacio aliquo & fraude corrupta eſt. Hoc igitur ut ſcire poſſimus, & ſcriptura, & ſubſcriptio an vera ſit, recognoſcite, & nobis quid ſit in vero, reſcribite*. Quam ob cauſſam commiſerit Romanus Clerus, ut adeo vulgatam, tantique momenti conſuetudinem praeteriret, incautè ne, an data opera, prorſus compertum non habeo. Illud tamen certiſſimum eſt, & Romae, & per totum Eccleſiaſticum Orbem hunc viguiſſe morem, ut Encyclicae forma communis vulgariſque eſſet, atque ex uſitatis ſignis dignoſceretur. Quapropter quum poſt habitam Chalcedonenſem Synodum, diſciſsâ in duas partes Aegypto ſub Timotheo Aeluro, Alexandrinae Sedis invaſore, & S. Proterii Alexandrini Epiſcopi interfectore, Synodus ſeditioſorum coacta, epiſtolam ad Leo- 456
nem Imperatorem direxiſſet, ut ad examen Chalcedonenſis Concilii acta revocarentur, quae & in Aegypto, & in aliis regionibus jam reprobata jactabat; Epiſcopi Catholi-

ci libellum alterum ad Imperatorem direxerunt, in quo impostoris Timothei, & sociorum facinora referabant. Utramque epistolam ad Leonem Pontificem direxit Imperator. Pontifex autem illico in seditiosorum epistola fraudem detexit, de qua in epistola 75.: *Oblatae sunt pietati vestrae preces, quarum exemplaria literis vestris subdidistis. Sed in his quae Catholicorum sunt deplorantium subscriptio continetur; & quia caussa probabilis est, fiducialiter nomina singulorum, vel dignitas sui honoris aperitur. In illis autem, quas Orthodoxo Principi haeretica porrigere non formidavit obreptio, sub incerto confusae universitatis vocabulo, ideo certum nomen retrabitur, ne non solum paucitas personarum, sed etiam meritum detegatur. Latere enim sibi utile existimat eorum quantitas, quorum est qualitas judicata; nec incongruè cujus loci homines sint profiteri metuunt, qui meruerunt damnari. In una ergo Catholicorum supplicatio continetur, in alia Haereticorum commenta panduntur.* Unde constat hasce Encyclicas ex subscriptionibus etiam fuisse cognitas, atque ipsasmet subscriptiones diligenti criterio fuisse expensas. Hinc etiam factum reor, ut per Metropolitanum consensus Suffraganeorum denunciaretur, quòd Episcoporum characterem dignosceret primae Sedis Antistes, cujus itidem character apud Ecclesias erat notior ob frequenter datas ultro citroque Pacificas.

XV. Subscriptiones verò authenticae summa fide ac reli-
372 gione in archivis primae Sedis servabantur. Damasus ad petitionem S. Basilii & reliquorum egregiam navaverat operam per Dorotheum Diaconum ad Orientales directum (de quo crebra in epistolis S. Basilii, Meletio Antiocheno datis, mentio fit) ut tandem Antiochenum Schisma, ob controversiam de vocibus excitum consopiret. Direxerat etiam,
381 ut Synodus Oecumenica II. loquitur, *Tomum Occidentalium*, cui Meletius, aliique 150. Episcopi subscripserunt, quique in authentico reservabatur in archivis Apostolicae
378 Sedis subscriptus. Ejus extat memoria in Synodo Romana sub Damaso, in qua idem Tomus cum suis subscriptionibus est expensus. Synodi autem acta primus vulgavit in collectione Romana Holstenius, apud quem pag. 175. legimus. *Explicit haec epistola, vel expositio Synodi Romanae habitae sub Damaso Papa, & transmissa ad Orientem, in qua*

omnis Orientalis Ecclesia, facta Synodo apud Antiochiam, consona fide credentes, & omnes ita consentientes eidem super expositae fidei, singuli sua subscriptione confirmant. Subjiciuntur septem Episcoporum nomina, qui praeter subscriptiones, vota quoque addiderunt. Ex mox. *Similiter & alii* 146. *Orientales Episcopi subscripserunt, quorum subscriptio in authenticum hodie in archivo Romanae Ecclesiae tenetur*, seu custoditur. Haud aliter Encyclicum Tomum ad Armenios à Pro- 435
clo Constantinopolitano missum, in quo Theodori Mopsuesteni blasphemiae denunciabantur, ac damnabantur, Vigilii Pontificis temporibus in archivis Romanae Ecclesiae
fuisse adservatum, testis ipse Vigilius in sententia dam- 552
nationis contra Rusticum, & Sebastianum Diaconos lata, quae E. in Actis Concilii V. Collat. VII. Tom. III. Concil. Hard. p. 175 & seqq. Sic enim Sebastianum alloquitur. *Dicta verò Theodori Mopsuesteni asserebas te in Roma Urbe inter aliquos Codices invenisse, quae confirmabas omni exsecratione & blasphemiis esse completa. Haec dicendo in nostro obsequio, & in Ecclesia publicè, & in Placidias officium Diaconatus implebas.* Ut ergo Romana Ecclesia suas cum subscriptionibus Encyclicas, atque imprimis autographas & authenticas accuratissima custodiebat solicitudine; ita reliquas praesertim spectatissimas Sedes Encyclicas tum suas, tum aliarum in suis archivis ad indubium veritatis argumentum reservasse, nihil est dubitandum. Hinc quum
Zosimus Tractoriam, seu Encyclicam adversus Pelagianos 417
& asseclas ad Orbis totius Episcopos subscribendam dire-
xit, qua, ut aït S. Prosper contra Collatorem c. 2. *Africa-* 444
norum Conciliorum decretis sententiae suae robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dextras omnium armavit Antistitum: & quâ ubique suscepta & subscripta, Pelagiani in haereticorum censum sunt relati; id etiam obtinuit, ut eadem in Ecclesiarum omnium scriniis adserva-
retur, teste Mario Mercatore in commonitorio, ubi sic: 428
Atque ob hoc à Beatae Memoriae praedicto Zosimo Episcopo scriptis amplissimis, vel longissimis damnatus est. In quibus & ipsa capitula, de quibus accusatus fuerat, continentur, & omnis caussa tam de Coelestio suprascripto, quam de Pelagio, magistro ejus praviore, videtur esse narrata: Quorum scriptorum &

nos hic habemus exemplaria,& Orientalis Eccleſia, Aegypti Diaeceſim, & Conſtantinopolim, & Hieroſolyma ſimilia , eademque ſcripta ad Epiſcopos tranſmiſſa eſſe ſuggerimus : Aït autem Mercator : *Similia,eademque ſcripta ad Epiſcopos tranſmiſſa* : quibus ſignificare videtur , omnia , ſive primam Africani Concilii denunciationem , ſive *additum* per Zoſimi Tractoriam *robur* , ſive denique ipſa Epiſcoporum vota per Orbem fuiſſe directa, ut omnes conſpirantem agnoſcerent Epiſcoporum conſenſum . Non ſecus factas in cauſſa Acaciana ſubſcriptiones ad Apoſtolicam Se-
514 dem deſtinari , Dominicis Curſoribus mandavit Hormiſdas, earumque occurrit in exſtantibus relationibus mentio : &
649 Martinus I. jubet Theſſalonicenſi Primati , ut ſubſcriptiones Encyclicae , ab ipſo contra Monothelitas evulgatae, undequaque corrogatas dirigat Romam .

XVI. Quanti porro iſtiuſmodi Encyclicarum ſubſcriptiones ponderis aeſtimiique eſſent , ſat luculenter colligitur ex inſanis Acacianorum artibus , qui quas ad Hormiſdam reportabant Curſores , auferre ac ſupprimere omni conatu tentarunt , ut ſcribunt tum ipſe Hormiſdas , tum in ejus
870 vita Anaſtaſius . Id ipſum à Photianis tentatum, VIII. Sy-
869 nodi acta teſtantur . Sed id prae reliquis egregiè confirmat Concilium Antiochenum . Agebat anno 360. Antiochiae Conſtantius , Synodumque coëgerat , in qua Meletius dictus eſt ejuſdem Urbis Epiſcopus , & Ariani Filium Patri omnino diſſimilem pronunciarunt , unde Anomoei dicti ſunt & Exucontii ; quod ſcilicet Filium Πάντα ἀνόμοιον τῷ πατρί per omnia diſſimilem Patri , & ἐξ οὐκ ὄντων ex non entibus factum arbitrarentur : imo & formulam , communi omnium ſubſcriptione firmatam , Euſebio Samoſateno dederunt cuſtodiendam . Formulae ſubſcripſerant Ariani , Se-
423 miariani , & Homoouſiani , ex Theodorito l. 2. c. 3. ſubjungente . *Atque id decretum cum hi , tum illi , tanquam commune pactum Euſebio Samoſatenſi Epiſcopo ſervandum tradiderunt , generoſo veritatis propugnatori* . Sed poenitentia ex utraque parte ducti ſubinde Epiſcopi , ne per iſtiuſmodi ſubſcriptiones exſecrabilis illius blaſphemiae convincerentur , authenticum ſubſcriptionum exemplar repetere voluerunt ; ſed reſtitit Euſebius , ac ne ad ipſius quidem repetitas Conſtantii juſſiones ceſſit , eodem Theodorito teſte , qui enar-

ratis

ratis ſubſcribentium precibus, Conſtantio ob eam rem porrectis, ſubjungit *Quibus obſecutus Imperator, unum ex iis miſit, qui permutatis equis publicis itinera conficere, & quam celerrimè reſponſa perferre ſolent. Is cum ad Euſebium v.niſſet, & Imperatoris ei mandata expoſuiſſet, tunc admirandus Euſebius, non poſſum, inquit, commune depoſitum reſtituere, niſi congregatis prius univerſis Epiſcopis, qui mihi illud commendaverunt. Et nuntius quidem haec ad Imperatorem retulit. Hic verò ira ſuccenſus, denuo ſcripſit, decretum reddi jubens: Adjecitque, mandaſſe ſe, ut dextra illi manus abſcinderetur, niſi decretum reddidiſſet. Verum haec terroris tantum incutiendi cauſſa ſcripſerat. Perlatori enim epiſtolae mandavit, ne id quod ipſe minatus fuerat, exequeretur.. At divinus ille vir, perlectis Imperatoris literis, cum ſupplicium quod ipſi intentabatur, didiciſſet, una cum dextra ſiniſtram quoque manum protendit, ambas abſcindi jubens. Nam decretum, inquit, non reddam, quo Arianorum improbitas apertiſſimè convincatur. Hanc ejus fortitudinem cum Conſtantius cognoviſſet, & tunc laudans plurimum, & poſtea mirari non deſiit.* Hiſtoria quidem haec ſat evidenter commonſtrat, quo in pretio ad fidem faciendam haberentur ſubſcriptiones, quarum authenticum tradebatur cuſtodiendum, tantaque religione & conſtantia ſervabatur.

XVII. Si verò Encyclicae fieret univerſalis toto Orbe ſubſcriptio, aut potior ſaltem Epiſcoporum ſubſcriberet numerus, tum qui ſubſcribere detrectabant, Haereticis accenſebantur. Georgius injuſtus Alexandrinae Sedis, dejecto Athanaſio, invaſor, Arianiſmum cum Sede mordicus tuebatur: imo quum eodem tempore Aëtiana doctrina purum putum Arianiſmum proponens, adverſus Semiarianos aeque ac Homoouſianos decertaret, illam tunc profitebatur Georgius, quando lapſi Ariminenſes Epiſcopi Se- 359
miarianorum formulam probaverant, & quod egerant Occidentales Arimini, id ipſum Seleuciae praeſtiterant Orien- 359
tales; qui eandem formulam Conſtantinopoli cum Marci Arethuſii additionibus edentes, & imperiali decreto, propriaque ſubſcriptione firmantes, ubique per Orientem vulgarunt. De qua Socrates l. 2. capp. 42. 43. Degebat tunc 440
Alexandriae Aëtius, & Georgii patrocinio fultus, Aria-

norum tuebatur caussam, & propagabat perfidiam. Synodus interim Constantinopolitana Encyclicam cum formula
360 direxit, jubens, ut exsilio multaretur Aëtius, & Aëtiani speciatim omnes subscriberent. Epistolam ut accepit Georgius, veritus, ne tanquam Haereticus traductus, è propria Sede disjiceretur, Presbyterio advocato, ut alios, ita imprimis Aëtianos coëgit subscribere. Ita Philostorgius l. 7. n. 2. *Cum Georgius Alexandriae Episcopus Concilio*
425 *praesideret, & eos qui idem cum Aëtio sentiebant, epistolae adversus Aëtium, subscribere cogeret*. In Graeco Philostorgiano textu est, τόμον τὸν κατὰ Ἀετίου: ita vocat praedictam Encyclicam Synodi Constantinopolitanae, quam & refert
423 Theodoritus l. 2. H. E. c. 28. Pro Concilio autem est συνέδριον. Ad quae verba Holstenius: *De Presbyterorum Alexandrinorum Collegio, & prima inter ipsos Episcopi Cathedra, ex S. Hieronymo, & Hilari Diaconi sententia colligitur*. Quamquam rectius hoc loco Valesius συνέδριον non Collegium Presbyterorum, sed Synodum Episcoporum Aegypti interpretetur, quos Georgius Alexandriae collegerat. Interim en quanta persuasione, dum vigebat ut plurimum Encyclicarum medium & usus, refragatores post communem Episcoporum subscriptionem, Encyclicae factam, abs Ecclesiae communione putarentur rescissi. Quod adeo certum est, ut qui ausi quandoque sunt refragari, Canonicis illicò poenis subderentur. Hinc Pelagiani ab Africanorum Synodis (quarum decretis annexum erat Zosimi *Tractatoriae robur*) damnati, accedente Episcoporum subscriptio-
428 ne, Haeretici apud omnes sunt habiti. Icciroo Marius Mercator in laudato commonitorio scripsit. *Quae omnia suprascripta capitula .... continet illa beatae memoriae Episcopi Zosimi epistola, quae Tractatoria dicitur, qua Coelestius, Pelagiusque damnati sunt, quae & per totum Orbem missa, subscriptionibus SS. Patrum est roborata, cui Julianus, & reliqui complices ejus subscribere detrectantes, consentaneosque se nolentes eisdem Patribus facere, non solum Imperialibus legibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi atque exauthorati, ex omni Italia deturbati sunt*. Legantur S. Augustini libri adversus eundem Julianum exarati, ubi ex hisce Orbis subscriptionibus deducit, meritò Julianum, sociosque refragato-

res Episcopos, ceu Haereticos, atque depositos fuisse habitos apud omnes ubique terrarum Ecclesias.

XVIII. Exstat in Synodo Chalcedon. Act. IV. illustre ejusdem persuasionis documentum. Suscepta fuerat cum antea, tum in ipsa Actione IV. sollenni voto & subscriptione S. Leonis Dogmatica; adeo quidem ut in Tomo Encyclico 1200. Episcopi numerarentur subscripti. Quatuordecim Aegyptii Episcopi, Dioscori asseclae, & jam suis è Sedibus dejecti, subscribere detrectabant. Hos, quibuscum humanius agendum decreverat Synodus, hortationibus pellicere ad subscribendum aggreditur. Caussabantur illi tamen Aegypti consuetudinem, ut praeter Patriarchae consensum nemini liceret publicè edictis subscribere. Patres exceptionem hanc primò rejecerunt, communi voto obtestantes. *Qui non subscribunt haeretici sunt*. Sed post varias hinc inde interlocutiones, tandem Apostolicae Sedis Legati hocce ex humanitate, & condescensione temperamentum proposuerunt, pag. 518. *Episcopi Aegyptiorum non ut repugnantes Catholicae fidei, subscribere in praesenti distulerunt epistolae Sanctissimi Leonis, sed dicentes consuetudinem esse in Aegyptiaca regione, extra sententiam, & jussionem Archiepiscopi nihil tale esse posse: poscunt autem sustineri se, donec consecretur qui ordinandus est magnae Civitatis Alexandriae, rationabile nobis, & clemens esse apparuit, ut in eodem habitu expectent in regia Civitate, & dilationem habeant usque ad ordinationem Archiepiscopi*. Ex quibus primò quidem firmata manet, quam toties refricuimus, consuetudo, ut à Primate subscriberentur Encyclicae, cujus exemplo subjacentes Episcopos subscribere consuevisse, docet haec Legatorum interlocutio. Patet deinde, Aegyptiis concessam quidem ex clementia talem dilationem, ita tamen ut in Regia Civitate *in eodem habitu*, ut depositi videlicet, permanerent. Alia hîc supersedemus congerere, quòd haec subscriptionum materies, cum fusiori minimè videatur indigere explanatione, tum alibi in particularibus Encyclicis sit pertractanda. 451

§. XVI.

DE TOMIS ENCYCLICIS.

Synopsis.

I. *Universalis Ecclesiarum consensus quomodo exploretur.* II. *Ecclesiastici Scriptores multa ex Encyclicis epistolis Historiae capita collegerunt.* III. *Primorum fidelium votum, ut hae epistolae simul colligerentur.* IV. *Encyclicarum volumina, seu Codices apud Eusebium recensiti.* V. *Horum Codicum & Collectionum usus.* VI. *Et authoritas in rebus Dogmaticis, ex Eusebio.* VII. *Eas interpolare sategerunt Haeretici.* VIII. *Tomus Encyclicarum in controversia Paschatis editus.* IX. *Alter Encyclicus Tomus sub Cornelio Pontifice.* X. *Harum collectionum diligens custodia ex Athanasio expenditur.* XI. *Et in Ariminensium lapsorum palinodia.* XII. *Duplex fieri consuevit Encyclicarum exemplar, quorum in Archivis servabatur alterum, alterum ad Ecclesias transmittebatur.* XIII. *In difficultatibus ad archiva recurrebatur.* XIV. *Haeretici horum Codicum authoritate usi sunt.* XV. *Imprimis Eusebiani tempore Concilii Sardicensis.* XVI. *Iidem Encyclicam suam ad omnes Ecclesias miserunt.* XVII. *Orientales Schismatici tempore Concilii Ephesini hisce Tomis innitebantur.* XVIII. *Acephali improbant Tomos Encyclicos Catholicorum.*

434 I. QUoniam, ut Vincentius Lirinensis aït, Catholicorum proprium est depositum custodire, Patrum scita scrutari, & tradita velut per manus dogmata custodire, sollenne ex adverso apud omnes ferè haereses, antiquitatis semitas praeterire, ac per devia aberrantes, inter perniciosissimos omnium generum errores sordescere, mirum nemini videri debet, si in iis omnibus custodiendis, quibus Apostolica stat traditio, tanta sedulitate prisca Christi Ecclesia sit versata, pluraque ob id adinvenerit media, quae in mores inventa transierint. Cum enim inter tot tantasque imperiorum confusiones, Ecclesiarum singularium

tumul-

tumultus, omniumque rerum humanarum perturbationes, divinis eloquiis sententiisque ad coelestem veritatem ex hominum animis evellendam, eorumque mentes seducendas abusus semper sit communis hostis, mendaciique parens; quid verae Ecclesiae filiis reliquum erat, nisi ut divinum Canonem juxta priscas traditiones interpretantes, universitatem, antiquitatem, consensionem sectarentur, & corruptioni partis, integritatem universitatis praeferentes, simul etiam anteponerent profanitati novitatis, religionem antiquitatis, & paucorum temeritati, Ecclesiarum Apostolicarum professiones, & reliquarum consentientes doctrinas? Equidem, ut in omnibus societatibus, ita in Ecclesia, quae omnium augustissima societas est, pars major & antiquior minori praejudicat, & jus integri obtinere solet. *Quod major pars Curiae* (inquit Jus civile L. 19. ff. ad Municip.) *efficit, pro eo habetur, ac si omnes egerint*. Imo quidem haec inter communes juris illius regulas habetur. *Refertur ad Universos, quod publicè fit per majorem partem.* L. 160. ff. de regulis juris. Quod itaque vel à majori parte statuitur, aut affirmatur, jure illud Ecclesiae universali adscribendum est, multò magis quod conjunctis omnium, vel pene omnium testimoniis munitur. Hunc autem Magistrorum, & Ecclesiarum consensum undenam certius atque commodius eruere poterant fideles, quam ex Encyclicis, in quibus pro re nata editis, & à Capite, ac Pastoribus omnibus subscriptis, pro majestate elucescebat depositum dogmatum, eorumdemque recta intelligentia? Apud illos ab initio & perseveranter incredibili diligentia religioneque eadem sunt adservata; ut propterea tutiore nullo augustioreque medio dignoscere possent antiquitatem, universitatem, consensionem, cum quod est apud omnes, praescribente Tertullia- 196
no, non sit erratum, sed traditum. Has ergo Encyclicas Literas ad firmandam illustrandamque fidem, & disciplinam editas, moris erat conquirere, sedulo conquisitas in unum volumen digerere, & diligenti religiosaque custodia servare.

II. Istiusmodi voluminum Codicumque aestimium deprehendet facile quisquis Eusebianam Historiam percurrat, 315
quam ex epistolis hisce potissimum fuisse enucleatam, qua-

rum fides, & veritas erat tunc apud Ecclesias indubitata, exploratissimum est. Neque enim clarissimus vir, Ecclesiasticarum rerum primi aevi scriptor, fidem monumentorum ex hisce epistolis erueret, atque Orbi Christiano proponeret, nisi pervia, & authentica earum fuissent apud omnes
425 Ecclesias exemplaria. Sabinus pariter, qui primus Conciliorum acta conlegit, integras id genus epistolas Conciliis
440 annexas, copiosissimo tractatu adduxit, ex quo Socrates, & Sozomenus, quas Historiae inseruerunt, haud diffitentur exscripsisse. Quodsi haec fuere Scriptoribus Ecclesiasticorum Annalium certa priscarum rerum monumenta, has sublimioris saltem argumenti Encyclicas religiose fuisse custoditas, quis ambigat? Salutatoriarum certè epistolarum apud particulares Ecclesias custodia edocet, quid de reliquis sit judicandum. Quae cum ita sint, illud probandum aggredimur, easdem in distinctos Encyclicos Tomos, juxta varia controversiarum genera, fuisse compactas, atque in Ecclesiis saltem Apostolicis, & Matricibus adservatas. Hinc & earum constabit aestimium ac dignitas, simulque in aprico erit, qua potissimum via Apostolica Traditio in annexis insertisque professionibus potuerit sarta tectaque permanere.

III. Ab ipso autem Apostolico tempore vehemens propagatum est inter fideles desiderium colligendi virorum de Ecclesia optime meritorum epistolas, atque has & audiendi, & apud se, suarumque Ecclesiarum Archiva custodiendi. Commune hoc fidelium votum repraesentatur in Philippensium precibus ad Polycarpum destinatis, quibus hunc Deo plenum Antistitem solicitabant, ut cum ab ipso, tum ab Ignatio scriptas epistolas possent obtinere. Ita enim ad
108 illos rescribit Polycarpus. *Scripsistis mihi & vos, & Ignatius, ut siquis vadit ad Syriam, deferat literas meas, quas fecero ad vos; si habuerimus tempus opportunum, sive ego, sive legatus, quem misero pro vobis. Epistolas sane Ignatii, quae transmissae sunt vobis ab eo, & alias quantascumque apud nos habuimus, transmisimus vobis (secundum quod mandastis) quae sunt subjectae huic epistolae; ex quibus magnus vobis erit profectus. Continent enim fidem, patientiam, & omnem aedificationem ad Dominum nostrum pertinentem.* Verba haec, ut confoederationem demonstret, & Ecclesiarum contesserationem,

laudat Eusebius l. 3. c. 36. Mutuae enim erant, & Encyclicae hae epistolae; & tametsi uni inscriberentur Ecclesiae, ubique tamen deferri legique consueverunt. Unde Ignatianas omnes epistolas, superstite adhuc Ignatio, habebat Polycarpus, earumdemque exemplaria in unum collecta ad Philippenses transmisit. Easdem haberi, recitarique in Ecclesiis, arbitrabatur conducentissimum, quod *fidem continentes*, indubitata esse possent germanorum dogmatum monumenta, ac *patientiam* quidem, & *aedificationem ad Dominum* proponerent, utpote ab iis perscriptae, quos Dominus ipse Pastores, Doctoresque constituerat. 315

IV. Forma haec ab Apostolicis Viris invecta, successu temporum crevit, auctaque in dies, locum tribuit mutuis epistolis, Encyclicis, Formatis, Pacificis, atque Communicatoriis. Similibus enim iis, quas Polycarpus, Ignatiusque ediderant, epistolis, Antistites Apostolicarum Ecclesiarum tum proprias, tum ceteras dissitas Ecclesias informabant, atque hortabantur ad dogmata constanter profitenda, Religionemque Christianam defendendam. Hinc de Dionysio Corinthiorum Episcopo prodit l. 4. c. 23. Eusebius. 170 *Non solum populis sibi commissis, verum etiam aliorum Religionum, & Urbium incolis divinos labores suos prolixè communicavit, omnium commodis utilitatique inserviens in Catholicis illis, quas ad diversas Ecclesias scripsit, epistolis*. Catholicas, sive universales appellat, quas posterior aetas Encyclicas nuncupare consuevit. Illarum porrò argumentum erat, fidei disciplinaeque tesseram apud omnes promovere, & Ecclesias mutuis epistolis, concordiaeque vinculo fortius colligare.

Pergit subinde Eusebius epistolas recensere, quas ad suum usque tempus tot inter aetatum vicissitudines servatas, atque in unum Volumen compactas fuisse testatur. Identidem earumdem argumenta prodit, unde capita eruit Ecclesiasticae Historiae spectabilissima. Sanè ex illarum censu, & compilationis ratione suscepto argumento gravis accedit comprobatio. Itaque nonnullas recensens, hanc exhibet seriem. *Ex quibus una quidem est ad Lacedaemonios, rectae fidei instructionem continens, pacemque & unitatem insinuans*. Haec aevo Apostolis proximo exarrata, si hodieque exstaret, Encyclicarum formam certius & accuratius ostenderet, quippe

quae unitatem in fide, atque inter fideles concordiam promoveret: quae est potissima, ac fundamentalis Encyclicarum materies. Sequitur Eusebius. *Altera verò ad Athenienses scripta, excitans ad fidem, & ad vitam ex praecepto Evangelii traducendam: qua in re negligentiam arguit Atheniensium, quippe qui à fide propemodum descivissent, ex quo Publius ipsorum Episcopus in persecutionibus tunc temporis excitatis, martyrium subierat*. Hae quidem epistolae ad proximas Ecclesias sunt destinatae; ad remotiores tamen directas, inter plurimas, quae in eo Encyclico Tomo reservabantur, has recolit noster: *Ecclesiae praeterea Gortynensium, & reliquis simul Ecclesiis Cretae literas scribens, Episcopum ipsorum Philippum magnopere praedicat, quippe cujus Ecclesia egregiam laudem fortitudinis, & generosi animi omnium consensu retulisset, monetque, ut ab Haereticorum fraude, & versutia sibi caveant. In epistola verò, quam scribit ad Ecclesiam Amastrianorum, & ceteras simul Ecclesias Ponti, se quidem à Bacchylide, & Elpisto ad scribendum impulsum esse commemorat. Episcopum autem ipsorum Palmam nominatim appellans, Sacrarum Scripturarum expositionem affert. Multa quoque de nuptiis, & de castitate eis praecipit: & cunctos qui à quovis lapsu, sive delicto, sive etiam ab haeretica pravitate resiliunt, benigne suscipi jubet*. Jam enim caussa coeperat in graviorum criminum reos ventilari; coeperat & severior antiqua disciplina in controversiam vocari. Bacchylides fortasse, & Elpistus cupientes Dionysii mentem ea de re pernoscere, locum edendae huic Encyclicae praebuerunt. Quamobrem quum sub initium sequentis Seculi tertii, ut suo loco videbimus, agitari ea controversia coeperit, antiquiores hasce epistolas Patres adduxerunt, inter quas Dionysianam fuisse, nihil est dubitandum.

Hasce porro omnes epistolas non Dionysii tantum, sed quas etiam ab Ecclesiis mutuas acceperat, in uno quopiam Volumine sive Tomo fuisse conclusas, innuit disertis verbis Eusebius. *In eodem Volumine continetur etiam epistola ad Gnossios, in qua Pinytum Ecclesiae illius Episcopum monet, ne grave onus castitatis fratrum cervicibus tanquam necessarium imponat, sed ejus, quae in plerisque hominibus inest, infirmitatis rationem habeat. Cui epistolae respondens postea Pinytus, admiratione quidem & laudibus effert imprimis Dionysium; sed tamen hor-*

tatur,

tatur, ut solidiorem cibum tandem impertiat, & transmissis iterum perfectioris doctrinae literis, plebem sibi commissam alere velit: ne forte lacteis sermonibus perpetuo innutriti homines, in infantili quadam disciplina paullatim consenescant. Quae quidem epistola & rectam Pinyti fidem, & solicitudinem de profectu plebis ipsi commissae, eloquentiam quoque, & peritiam rerum divinarum, velut tabella quaedam picta, egregie commonstrat. Exstabant etiam mutuo datae, acceptaeque Romanorum atque aliorum epistolae. Interim constat Pinyti fuisse duas, easque instructivas; fuisse & alias Romanae Ecclesiae pariter instructivas, omnesque simul in uno Codice Eusebii aevo fuisse conclusas, 180. scilicet supra annos, à quo fuerant emissae. Quamobrem receptum erat, istiusmodi Encyclicas epistolas una cum responsionibus in unò quopiam Codice reservari, cum ad fidem faciendam, tum ut inde nossent Ecclesiae antiquam dogmatum professionem, atque ad instituendam probè disciplinam indubia haec exemplaria proferrent.

V. Anteaquam ad reliquos Encyclicos Codices gradum faciamus, recolere praestat Ecclesiarum propositum in Encyclicis, mutuisque clarissimorum virorum, & Episcoporum reservandis epistolis, unumque in codicem redigendis. Id enim cordatus nemo factum ambiget tum ut fidei, Ecclesiarum, Pastorumque unitas sarta tectaque custodiretur, tum imprimis, ut fideles ex usu tunc recepto, ad Apostolicas, & majores Ecclesias in dubiis recurrentes, illico haberent in sacris hisce codicibus antiquae perseverantis dogmatum professionis formam, & documenta tutissima. Hinc ortum, ut Patres Christiani quarti Seculi, dogmata comprobaturi, has saepius memorent, & magnopere commendent epistolarum collectiones. Enimvero Hilarius oppugnans Arianos, Se- 354
miarianos, Aëtianos, Eunomianosque, qui omnes agmine facto, bellum voci ὁμοούσιον indixerant, qua Orthodoxi unam eandemque Verbi cum Patre essentiam profitebantur, vocem, ejusque sensum ex communi primitivae Ecclesiae confessione adstruit, invictissimeque ex hisce Encyclicis eruit, atq; à novitate vindicat, qua per illos traducebatur vox, & vocis significatio. Haec enim in relicto ejus fragmento pag. 1301. ad amplissimam solidissimamque argumenti nostri illustrationem deprehendimus. *Cum & negotium Apostolicis Viris semper fuit,*

 con-

constanti, & publica perfectae fidei praedicatione conatus omnes oblatrantis haeresis comprimere, & exposita Evangeliorum veritate, perversitatem doctrinae errantis extinguere, ut audientium mentes quadam labe contaminans contagium vitii adhaerentis infligeret. Itaque diligenter epistolis variis, quae de Deo Patre opinio, quae de Dei Filio cognitio, quae in Spiritu Sancto sanctificatio oporteret esse, perfectè copiosèque complexi sunt. Apostolici itaque Viri, quorum erat *constanti & publica perfectae fidei praedicatione* religionem declarare, ac tueri, amplissima reliquêre argumenta in epistolis ea mente editis, *ut comprimerent omnes oblatrantis haeresis conatus, & extinguerent doctrinae errantis perversitatem*. Haec Hilarius Arianis, tum sub finem imperii Constantii ferocientibus, audacter opponit, certissimumque proinde facit, hosce Encyclicos codices extitisse, adservantes Apostolicorum Virorum literas, in quorum professionibus catholica veritas propugnabatur. Quidni enim potuissent illi regerere, vel confictas esse istiusmodi epistolas, vel temere, atque ex jactantia, nullaque bona fruge proferri. Ceterum cum inde Apostolicae & universalis fidei argumentum deducat, evidens est, codices hosce vulgatos fuisse, atque à Sacris Tractatoribus controversiarum occasione vindicatos. Eoque magis ad id asseverandum adducor, quod affirmet, *varias* esse *epistolas*, in quibus controversa veritas legebatur. Has sane in Codicem fuisse relatas, cujus plura fuerant exemplaria, videtur certum: alioquin illarum lectio omnem superasset particularium industriam, atque adversarios sagacissimus Trinitatis assertor ad difficillimam inquisitionem provocasset.

VI. Eusebius, ut potiora Ecclesiasticae Historiae monumenta ex illis derivavit, ita eas in dogmaticis scriptis adhibuit. In libris enim adversus Marcellum Ancyranum editis, lib. 4. opuscula censens, unde argumenta desumserit, ita habet: *Ego autem scriptionibus Ecclesiasticis quamplurimis perlectis, ab Origene antiquioribus olim elaboratis, & epistolis diversis Synodorum, & Episcoporum nomine scriptis, in illis singulis eundem fidei characterem per omnia deprehendi. Ut necesse sit, non parum secundum veritatem hanc accusationem instituisse nuperrime istam haeresim adinventam*. Praeter opuscula, & & Synodalia de fide decreta, aderant Episcoporum episto-

lae,

lae, in quibus totius Ecclesiae fides tutissimè dignoscebatur. Quamobrem Episcoporum epistolae, inter quas primum obtinebant locum Encyclicae, obviae fuerint oportet, ac pervulgatae, unde argumenta, ejusdemque fidei characterem eruebat Eusebius.

VII. Vim autem & auctoritatem argumenti ex hisce Encyclicis desumendi, probè agnoscentes Haeretici, siquas magno pretio atque existimatione ad fidem faciendam circumferri viderent, corrumpere satagebant. Quum enim eas de medio tollere ob diligentem Ecclesiarum solicitudinem perarduum difficileque videretur, corrumpere autem atque interpolare, pronum, corruptas in suae pravitatis patrocinium advocabant. Ita cum Encyclico Tomo Dionysii factum, qui ob id communi bono consulturus, epistolam èdidit, in eundem Tomum subinde relatam, in qua legentes sedulò commonet, ut sincerum ceterarum Codicem perquirant. Eusebius enim l. 4. c. 23. ubi supradictarum epistolarum censum instituit, ita ad rem. *Idem praeterea Scriptor epistolas suas à falsariis corruptas esse admonet*, *ita scribens*. *Epistolas*, *inquit*, *scripsi rogatus à fratribus: sed illas ministri quidam Diaboli zizaniis compleverunt, quaedam ex illis expungentes, quaedam adjicientes; Quos certè manet feralis illa sententia: Vae Vobis. Non mirum igitur videri debet, si Sacrosancta Domini scripta quidam adulterare aggressi sunt, quandoquidem in longè inferioribus scriptis idem ausi fuisse deprehenduntur*. Huic malo ut occurreret Ecclesia, nova subinde adjecit adminicula, quibus corruptionem caveret, praescripsitque conditiones, certosque characteres, unde illae ab omni fraude atque interpolatione quamtutissimè servarentur.

VII. Sed ad caput disceptationis hujus regredientes, eandemque Eusebianam Historiam perlustrantes, alios istiusmodi Encyclicos Tomos deprehendimus, qui ad illius usque tempora servabantur, & ex quibus, ut ille varia historiae capita conlegit, ita nos gravioris materiae documenta, & spectatissima monumentorum collectanea deprehendemus. Eodem Seculo, quo Dionysius Corinthi Episcopus florebat, gravissima mota est de die celebrandi Paschatis controversia, ob quam & Synodi coäctae, & epistolae ultrò citròque missae sunt plurimae. Omnia in unum simul Ecclesiae col-

legerant, omniumque censum reservavit Eusebius l. 5. c.
23. *Exstat etiamnum epistola Sacerdotum, qui tunc in Palaesti-*
197 *na congregati sunt, quibus praesidebat Theophilus Caesareae,*
& Narcisus Hierosolymorum Episcopus. Alia etiam exstat epi-
197 *stola Synodi Romanae, cui Victoris Episcopi nomen praefixum*
*est**. *Habentur praeterea literae Episcoporum Ponti, quibus Pal-*
ma, utpote antiquissimus, praefuit. Epistola quoque Ecclesiarum
Galliae exstat, quibus praeerat Irenaeus. Ecclesiarum quoque in
Osdroëna Provincia, & in Urbibus regionis illius constitutarum
literae visuntur. Hae Synodales erant, & responsivae viden-
tur fuisse ad Synodi Palaestinae Encyclicam antecedenter
editam. Annotandus autem, qui observatus est in illis, ordo,
ut praesidentis nomine dicantur emissae, simulque Episco-
pi omnes censeantur voto, & subscriptione in eandem sen-
tentiam concurrisse. Sed praeter laudatas Synodicas, lege-
bantur & aliae particularium Episcoporum, qui consen-
sum suum Encyclicis fuerant testati. *Seorsim verò Baccylli*
Corinthiorum Episcopi, aliorumque complurium epistolae exstant;
qui omnes eandem fidem, eandemque doctrinam profitentes, unam
edidere sententiam. Sequebatur tandem Victoris Encyclica,
qua Polycratem etiam, & aliter sentientes Asianos durius
perstrinxerat. Erat ergo distinctus aliquis Tomus, episto-
las hasce omnes complectens, quas Synodi, & Ecclesiarum
Antistites ea occasione emiserant.

IX. Sub Seculi III. initium, occasione tum Montanista-
rum, qui peccata aliquot irremissibilia esse dogmatizabant,
tum Libellaticorum, & Lapsorum*, qui è contrario disci-
plinae vigorem licentiùs enervare studebant; mota conten-
tio est, quae & primùm Ecclesias in varias sententias di-
straxerat, & erumpente Novatianorum Schismate, iterum
exsuscitata, dubios & ancipites non fideles tantum, sed &
251 Pastores agebat. Jacturae huic obviam iturus Cornelius
Pontifex, Encyclicam edidit, cujus prolatum judicium
probantibus mutuarum epistolarum ope undequaque Epi-
315 scopis, Encyclicus alter Tomus confectus est. De quo Eu-
sebius l. 6. c. 43. *Ob quam rem, quum Romae congregata es-*
set Synodus, in qua sexaginta quidem Episcopi, Presbyteri ve-
ro & Diaconi multo plures convenerunt, cumque in Provinciis
Antistites quid agendum esset, seorsim consultassent, hujusmodi de-

cretum

cretum cunctis promulgatum eſt . Novatum quidem , & eos qui una cum ipſo ſe ſe inſolentius extulerant , & quicumque inhumaniſſimae , & à fraterna caritate alienae ejus opinioni conſentire praeſumſerant , alienos ab Eccleſia habendos eſſe : Fratres verò , qui in calamitatem inciderunt, poenitentiae remedio curandos eſſe & confovendos . Exſtant adhuc epiſtolae Cornelii Romani Epiſcopi ad Fabium Antiochenſis Eccleſiae miſſae , in quibus & Romanae Synodi geſta , & omnium per Italiam, & Africam , aliaſque locorum Provincias declarantur . Reliquos Encyclicos Tomos commodiùs cenſebimus , ubi de Encyclicis ad Nicaenum uſque Concilium evulgatis . 325

X. Tametſi verò in ſuperioribus abundè commonſtratum ſit , publica haec ſcripta , & Synodicas imprimis atque Encyclicas , ſive quae ad rem primitùs denunciandam ſcriptae fuerant, ſive quae unanimem Eccleſiarum omnium profeſſionem communionemque teſtabantur ; authentica omnia apud primariam Sedem fuiſſe repoſita , derivataque hinc exemplaria ſedulò in ceterarum Sedium archivis adſervata fuiſſe ; pleniori nihilominus diſcuſſione diligentia haec examinanda eſt , ut quod aeſtimium , quam in gravioribus terminandis diſceptationibus authoritatem obtinerent iſtiuſmodi Tomi Encyclici , ſit deinceps exploratum .

Joviànus , poſt caedem Juliani , Imperator electus , univerſum Orientem miſerè in varias ſectas diſtractum invenit, 363
cum in una eademque Civitate multi plerumque ſederent diverſarum partium Epiſcopi , & Secta ferè quaelibet ſuum haberet . Formulas alii Antiochenam , alii Conſtantinopolitanam , hi Semiarianam , illi Eunomianam, aut etiam Macedonianam apud Imperatores promovebant . Senio quidem confectus , ſed zelo ferventiſſimus aderat Athanaſius, Dei providentia eouſque ſervatus , ut turbulentiſſimae Orientalis Eccleſiae conditioni medelam adhiberet , cui tametſi pauci , ſtrenuiſſimi ii tamen adſtabant in Oriente Nicaenae fidei aſſertores . Athanaſio imprimis provinciam eam demandaverat Imperator , ut veram fidei formulam praemonſtraret, quam ſuo quidem edicto Eccleſiis ſuſcipiendam imponere conſtituerat . Illo itaque praeeunte , ac Praeſide in Synodo Alexandrina , omnium votis, ſententiiſque 363
decretum editum eſt , ut , reliquis obliteratis , ſola Nicae-

na formula evulgaretur profitenda. Decretum nomine Synodi conscripsit Athanasius, atque inter alia, haec adducit motiva. *Cognosce igitur, Religiosissime Auguste, hanc esse quae à condito aevo praedicata fuit, & quam Nicaeae Patres congregati agnoverunt, ejusque suffragatrices esse omnibus in locis Ecclesias*. Innuit per haec ultima verba, Ecclesias omnes directis post Nicaenam Synodum Encyclicis per suos Metropolitanos subscripsisse. Quid ita? Nonne formulae fidei consensum praebuerant suum ex omnibus propemodum tunc dierum cognitis terrae Provinciis in hanc Synodum congregati Episcopi? Venerunt ex Aegypto, Thebaïde, Lybia, Palaestina, Syria, Arabia, Mesopotamia, Perside, Cilicia, Cappadocia, Armenia minori, majorique, Ponto Polemoniaco, Paphlagonia, Galatia, Asia proconsulari, Lydia, Phrygia, Pisidia, Lycia, Pamphylia, Insulari, Caria, Isauria, Cypro, Bithynia, Europa, Dacia, Mysia, Macedonia, Achaïa, Thessalia, Calabria, Africa, Dardania, Dalmatia, Pannonia, Galliis, Gothia, & Bosphoro, ut ex Actis perspicuum est. Et tamen cùm horum omnium, tum illorum qui non adfuerant Episcoporum suffragatrices literas, easque dubio procul Encyclicas, emissas subinde ad universitatem consensionemque demonstrandam regerit Athanasius. Imo & has eo adhuc, quo haec scribebat, tempore exstitisse in Ecclesiarum archivis asseverat, audacter subdens. *Omnium enim istorum, & adhuc longinquiorum animos cognovimus, & scripta habemus*. Omnium scilicet Orbis Episcoporum animos non in Nicaena tantum, cui interfuerat, & quibuscum disseruerat, Synodo agnovisse se aït Athanasius, sed etiam tum in illorum, tum aliorum omnium scriptis & epistolis, quarum subscriptarum vel autographa, vel publica exemplaria in Alexandrina Ecclesia servari adhuc, gloriatur, & legendarum copiam nullo negotio facere potuisset, si Imperator postulasset. Quamobrem post 37. annos à Nicaena Synodo in Tomo adhuc servabantur suffragatrices Episcoporum epistolae, susceptis Encyclicis respondentium.

359 XI. Non secus contigit, quum post Ariminensium lapsum generalia Liberii scripta per Orbem sunt evulgata. Subscripserunt primi Occidentales, qui factam per vim Arimi-

ni ſubſcriptionem antiquantes, & lapſum faſſi ſunt, & ſecunda profeſſione firmarunt, quam ſemper retinuerant, Nicaenam fidem. Opera deinde Euſtathii & ſociorum, qui ex Oriente ad Occidentales miſſi fuerant, eandem adverſus Ariminenſe conciliabulum Conſubſtantialis Trinitatis fidem & aſſertionem amplexi ſunt Orientales. Hae porro retractationes omnes, & ſubſcriptiones in Eccleſiarum archivis adſervabantur. Quod teſtatur S. Hieronymus in Dia- 378
logo adverſus Luciferianos, ubi lapſum Ariminenſium, & ſcripto factam errorum ejurationem enarrans, ſubjungit: *Quod ſiquis à nobis fictum putat, ſcrinia publica ſcrutetur: plenae ſunt certè Eccleſiarum arcae, & nunc adhuc rei memoria eſt*. Equidem Orientalium ſubſcriptiones in Synodo Tya- 366
nenſi examinatas, ſervataſque ſuo adhuc tempore authenticas in Caeſareenſi Eccleſia, teſtatur ſupra laudatus Baſilius. 370

XII. Commendanda in hanc quoque rem venit diligentia à Metropolitanis adhibita pro hiſce Encyclicis, earumdemq; Tomis ab omni erroris labe vindicandis, quâ exemplariorum, quae mittebantur authentica, duo plerumque erant, unum quod in Eccleſiarum archivis ſervabatur, alterum quod Dominico Curſori tradi conſueverat. Tradiderant Romani Pontifices Theſſalonicenſi Primati à tempore praeſertim, quo primae & ſpectatiſſimae Orientis Sedes, Alexandrina à Georgio, Antiochena, & Conſtantinopolitana ab Arianis tyrannicè occupabantur, Vicariam poteſtatem non tantum ſupra Provincias, quarum antea curam jure Canonum, & juxta receptam Eccleſiarum diviſionem, gerebat, ſed etiam ſupra alias, quas recenſet Innocentius I. 412
in epiſtola ad Rufum Theſſalonicenſem, quae pag. 1120. Tom. II. Concil. exſtat: adeo quidem, ut in propriis jure ordinario Primatiali, in reliquis juxta Sardicenſis Concilii definitionem, Interceſſoris jure ageret. Modum hunc regimi- 347
nis ſtabilitum, conceſſumque Theſſalonicenſi Primati, inquiſiviſſe ſe aït Innocentius ex Apoſtolicae Sedis archivis, eundemque cum epiſtola direxiſſe. *Omnem ſanè inſtructionem chartarum in cauſa archivorum cum Presbytero Senccione, viro admodum maturo, fieri juſſimus. Itaque ex priore noſtra epiſtola, & ex his carthulis benè recenſens quid agere debeas, recognoſce. Nam voluntatem hanc noſtram per unamquamque Pro-*

vinciam satis, ut decebat, literis manifestavimus. Corrigenda sunt priora verba, legendumque: *Omnem sane instructionem in capsa archivorum*. Qua phrasi usus quoque est loco citato Hieronymus, & qua admissa, germanus sensus facile ac per semet constat. Senecio à Thessalonicensi Primate Romam fuerat missus, quem proinde, velut Cursorem, adesse inquisitioni voluit Pontifex, quam in scriniis Apostolicis instituerat. Omnes subinde instructiones ex authentico requisitas, atque in eisdem archivis adservatas per eundem Senecionem ad Thessalonicensem Primatem direxit, inter quas pronum est suspicari, ipsos fuisse Sardicensis Concilii Canones, quorum sensum, & germanam interpretationem quoad concedendos Intercessores pro Ecclesiasticis alterius Provinciae terminandis controversiis, sat luculenter prolixèque exponit.

XIII. Quod siquae orirentur de epistolarum veritate contentiones, Apostolicae Sedis scrinia continuò inquirebantur. Quemadmodum in Synodo Romana sub Bonifacio II.
531 celebrata, quum Constantinopolitanorum Antistitum invasione, temporibus praesertim Acaciani schismatis, imminuta fuisset Ecclesiastica Thessalonicensis Primatis ditio, missi sunt qui pristinorum jurium restitutionem procurarent, juxta Praedecessorum Pontificum epistolas, & Imperatorum rescripta. Anteaquam vero prisca, quae adduxerant Thessalonicensium Legati, monumenta recitarentur, petierunt. *Et nota sunt vobis omnium praecedentium scripta Pontificum: Verumtamen quarumdam epistolarum exemplaria profero, quarum fidem fieri ex vestro nunc scrinio postulo. Bonifacius Episcopus dixit: Prolatae epistolae recitentur, & scriptorum fides in Sedis Apostolicae requiratur scrinio*. Ita in Actis Synodi hujus ab Holstenio primùm editis in collectione Romana pag. 26. Ex quo perspicuum est, Archetypa epistolarum in scriniis principalium Ecclesiarum fuisse adservata, dataque occasione, conferri cum exemplaribus consuevisse. Hinc in exstantibus, eademque in Synodo recitatis huiusmodi epistolis, saepius occurrit haec formula. *Sicut fides adserit scriniorum*. Appositè equidem, & consentaneè ad scopum hujus consuetudinis, quae iccirco obtinuerat, ut quaecumque ad publicum Ecclesiae bonum attinebant scripta, di-

ligenter

ligenter in Ecclesiarum scriniis, & capsis reservarentur, quatenus siqua dubietas insurgeret, extra omnem suspicionis aleam collatione Codicum veritas poneretur, & publica fides praestaret quod fieri privata autoritate non poterat. Unde Nicolaüs I. Tom. V. Concil. Hard. pag. 168. 858
ad Michaëlem Imperatorem scribit, Apostolicam Sedem duo authentica exemplaria conficere consuevisse, *Uno tenore exposita, & eisdem syllabis contexta per omnia*. Quorum videlicet alterum servabatur in scrinio Apostolicae ejusdem Sedis, alterum Ecclesiis intimabatur.

XIV. Ut autem in superioribus disceptationibus magni ponderis documenta ex ipso adversariorum usu collegimus, ita multa quoque in hanc rem ex recepto apud Haereticos usu differere possumus, qui mutuas hasce epistolas in Tomum Encyclicum pariter conferebant; hinc & veritati fucum facturi, & perfidiam non infelici successu promoturi. Quid enim praeclarius, magisque providentiae illius consentaneum, qui incontinenter Ecclesiam regit, quique mala sineret esse omnino nulla, nisi de malis bona posset eruere, quàm ut adversantium arma in ipsosmet convertantur, iisdemque illi confodiantur telis, quae in dilectam Christi Sponsam Ecclesiam stultè perinde atque impiè paraverunt? Haeretici atque impostores, praesertim Eusebiani, quos & usurpasse Encyclicas, earumdemque subscriptiones, & quod Ecclesiastica libertate non poterant, per publicos ac civiles Magistratus extorquere assuetos fuisse, alibi dictum est, Eusebiani, inquam, quò facilius incautiores circumvenirent, tantum abfuit ut Tomis hisce Encyclicis publicam autoritatem abjudicarent, quin potius & ipsi ejusmodi collectaneorum vim aestimiumque promoventes, id fere unum sibi proposuerunt, ut ex aucupatis undecumque Encyclicis libellum conflarent, eundemque imperitis, deceptisque populis ostentantes, invidiam crearent viris gravissimis, ac de religione meritissimis, ut adversus Athanasium factum est: vel eundem etiam ad fidei perniciem proponerent, ut factum vidimus de libello reservante tùm Eusebii Nicomediensis, & Paulini Tyrii, tum reliquorum Episcoporum Ario adstipulantium epistolas: quam quidem collectionem ad Socratis usque aetatem, per- 440

viam apud Arianos omnes manſiſſe, infra annotabitur.

XV. Sed nihil in hanc rem afferri poteſt luculentius Antencyclica, quam iidem Euſebiani Sardicenſem, ementito nomine, inſcripſerunt, quum Sardicâ auſugientes,
347 eam in Pſeudo-Synodo, Philippis in Thracia ſub idem tempus habita, quo vera Synodus Sardicenſis celebrata eſt, evulgaverunt. Gnari equidem, orthodoxos Sardicenſes Patres Encyclicam pro Athanaſio ad omnes Orbis Eccleſias direxiſſe, ipſi quoque Philippopoli, ut dictum eſt, adunati, rebelles ac contumaces Encyclicam emiſerunt ſuam, ut Catholici Conventus aut opprimerent authoritatem, aut eidem conſenſuras Orbis Eccleſias retardarent. Recolunt imprimis ſententiam damnationis, in Marcellum dictam
336 à Concilio Conſtantinopolitano, & ab adſtantibus univerſis Epiſcopis, quorum ſubſcriptiones, vota, longioreſque ſententias in unum volumen redegerant. In eodem collecta fuerant haereticalia è Marcelli libris excerpta capita, quorum ſequebatur cenſura. Haec omnia referunt in ſupradicta Philippopoli edita Antencyclica, quam reſervavit in fragm.
354 III. operis Hiſtorici p. 1309. Hilarius. *Condicitur namque in Conſtantinopolim Civitatem* [ann. ſcilicet 336.] *ſub praeſentia Beatiſſimae Memoriae Conſtantini Imperatoris Concilium Epiſcoporum, qui ex multis Orientalium provinciis advenerunt, ut hominem malis rebus imbutum ſalubri conſilio reformarent .... & videntes quoniam ſubverſus eſt à peccato, & eſt à ſemetipſo damnatus, actis eum Eccleſiaſticis damnaverunt, ne ulterius oves Chriſti peſtiferis contactibus magis macularet. Tunc namque etiam ejus aliquos praviſſimos ſenſus contra fidem rectam, Eccleſiamque Sanctiſſimam propter memoriam poſterorum, cautelamque, ſuis Sanctiſſimis Scripturis in archivo Eccleſiae condiderunt*. Haec illi de votorum, ſubſcriptionumque in archivis cuſtodia. Ut autem ſubinde probent, meritò in eo Concilio Marcellum, ejuſque ſcripta fuiſſe anathematizata, ſubjungunt. *Namque liber ſententiarum exſtat in ipſum ab Epiſcopis conſcriptus, in quo libro etiam iſti, qui nunc cum ipſo ſunt Marcello, atque illi favent, id eſt Protogenes Serdicae Civitatis Epiſcopus, & Siracuſanus*, (ſeu ut alii habent Mſſ. Codd. *Siriacuſanais*, pro quo lege, *Cyriacus Ariminenſis*) *in ipſum ſententiam* (ſic enim le-

gendum videtur, non, *in ipſa ſententia*) *manu propria conſcripſerunt*. Vaferrime quidem Euſebiani agunt, dum in Encyclico eo volumine non Epiſcopales tantum ſubſcriptiones reſervari urgent, ſed etiam vota, ſententiaſque, ex quo ſubſcriptionum genere judicantium, & conſentientium Epiſcoporum ſenſa ſolidiùs certiùſque deprehenduntur, ut in ſuperioribus explicatum eſt.

XVI. Hanc porrò Conciliabuli epiſtolam ad univerſas Eccleſias fuiſſe directam, vel ex ipſo conſtat initio. Incipit enim. *Gregorio Alexandriae Epiſcopo, Nicomediae Epiſcopo, Carthaginis Epiſcopo, Campaniae Epiſcopo, Neapolis Campaniae Epiſcopo, Salonarum Dalmatiae Epiſcopo, Anſioni, Donato, Deſiderio, Fortunato, Euthicio, Maximo, Sinferunti, & omnibus per Orbem conſacerdotibus noſtris, Presbyteris, & Diaconibus, & omnibus, qui ſub Coelo ſunt in Eccleſia Sancta Catholica*. Ibid. pag. 1307. Imo quum eodem anno 347. Conſtans Paulum & Macarium direxiſſet in Africam, ut diſſociatas Donatiano ſchiſmate Eccleſias ad unitatem reduceret, qua de miſſione loquitur Optatus l. 1., 368
ad eos ſpecialiter epiſtolam hanc tranſmiſerunt, Donatum Carthaginenſem in epiſtola compellantes, quatenus obfirmatos in ſchiſmate, ſocios ſibi peſtiferae labis, errorisque adjungerent. Quod eſt Auguſtino l. 3. contra Creſconium 396
c. 34. animadverſum. *Africanam haereſim Orientalis haereſis ſibi tentavit adjungere*. Et in epiſtola hodie 44. n. 6. aït: *Quoniam neſcio quando audieramus, Arianos, cum à communione Catholica diſcrepaſſent, Donatiſtas in Africa ſibi ſociare tentaſſe; ad aurem mihi hoc ipſum Frater Alipius ſuggeſſit*. Et ſanè Africani Schiſmatici hiſce Encyclicis ſubſcripſerunt, quarum in Encyclico Tomo collectarum exemplaria retinentes, gloriabantur ſe Orbis Eccleſias habere ſocias, ejuſdemque Tomi autoritate non ſemel uſi ſunt, ut incautioribus perſuaderent, ſe cum Eccleſia Catholica communicare, ſucum facientes tum ſubſcriptorum Epiſcoporum numero, qui perfidiae denunciativam Encyclicam firmaverant, tum ementita Sardicenſium Patrum autoritate, à quibus improbam ſuam Philippopolitanam factionem minimè ſecernebant. Quin etiam eò audaciae devenerat Fortunius Taburſicenſis, inter Donatiſtas praecipuus,

ut, quum ab Augustino schismatis postulari se, agnovit, propter quod Catholica per Orbem dispersa Ecclesia Donatistarum commercia detestabatur, ad Tomum hunc Encyclicum Philippopolitani conventus recurreret, atque illius autoritate, mutuisque epistolis ab eo acceptis, qui in praedicto Tomo Synodus Sardicensis dicebatur, eisdemque ad Donatum, & Donati asseclas datis, deduceret, Ecclesias omnes, quae per epistolas pravitati subscripserant, Donato, praecipuo Sectae duci, communicasse. Fraudem tamen reseravit Augustinus, ostendens, Tomum, seu collectionem epistolarum illarum Arianis autoribus prodiisse, ut alibi differemus prolixius. Sit in praesentiarum erit, Schismaticos etiam, atque Heterodoxos ex istiusmodi Encyclicis scriptis argumenta mutuasse.

431 XVII. Dum tempore Ephesini Concilii Orientalium exardesceret Schisma, ob Cyrillianam praecipuè epistolam excitatum, in qua XII. Anathematismos adversus Nestorium ediderat, pertinacior illorum insectator perstitit Theodoritus. Synodicum proinde edidit, eique 50. diversorum Episcoporum, anathematismos proscribentium, adjunxit epistolas. Unde scribit se habere *Synodica plusquam quinquaginta, quae duodecim Capitum accusationem continent*. Et in altera aït. *Nam & priusquam Ephesum iremus, Beatus Johannes ad Deo charissimos Episcopos scripsit, Eutherium Tyanorum, Firmum Caesareae, & Theodorum Ancyrae, Apollinaris doctrinam appellans haec capita. Et apud Ephesum Alexandrini* (Cyrilli) *& Ephesini* (Memnonis) *depositionis quam fecimus, caussa fuit istorum capitum expositio, & confirmatio. Synodica porrò Ephesi multa tum ad Victorem Imperatorem, tum ad summos Magistratus de eisdem scripta sunt. De his etiam ad Dei amantissimos Episcopos Occidentis, Mediolani, Aquileïae, & Ravennae scripsimus, Apollinarisque novitatis plena esse diximus*. Hae autem omnes epistolae ea

434 occasione datae, locum Irenaeo Comiti dederunt pestiferi evulgandi libri, quem Tragoediam inscripsit, & in quo, ut illarum patrocinio Nestorii caussam tueretur, epistolas easdem omnes collegerat. Theodoritus autem, qui post initam pacem minimè seposuerat conceptum in XII. Cyrillianos anathematismos odium, inter alia, quae saepius

refri-

refricat argumenta, illud palmare erat, ex Synodicis Epiſcoporum epiſtolis in Tomo quopiam collectis, petitum, in quibus anathematiſmi impugnabantur. Tomum equidem ſaepiuſcule appellat. Quod & facit Alexander Hierapolitanus Epiſcopus, Cyrillianis Capitulis, quam Theodoritus, infenſior, quippe qui Sedem amittere, exſilioque multari maluerit, quam Cyrillo quoquo modo reconciliari. In epiſtolis enim diverſorum Epiſcoporum, in Synodico Caſſinenſi exſtantibus, quas illi in Schiſmate ediderant, locat perverſitatis ſuae pertinaciaeque pondus; illud ſaepe regerens, ducentos & amplius Epiſcopos, plurimoſque ex iis Metropolitanos, Synodicis aliiſque epiſtolis in id conſenſiſſe, ut nuſquam Cyrillo communicarent. Tanti olim erat, Encyclicis hiſce Tomis inniti.

XVIII. Atque hinc, quòd pro repraeſentato in eiſdem ſupremo Eccleſiae Magiſterio, totidem velut Orthodoxae fidei ſymbola apud Eccleſias haberentur, calumniis etiam & cavillationibus hoſce Tomos inſectabantur Haeretici.
Quod à Severianis Acephalis factum, prodit Ephraemius 526
Patriarcha Antiochenus in libro 4. ad Orientis Monachos, Theopaſchitarum haereſi infectos, cuius, ut aliorum ejus
operum, inſigne fragmentum reſervavit Photius in Biblioth. 858
Cod. 219. p. 818. & ſeqq. Pertinaciter illi quidem tuebantur haereticale Eutychianiſtarum principium, in Latrocinali
Epheſino Concilio ſtabilitum, ut omnes fidei formulae, 449
una demta Nicaena, abolerentur; proindeque conditas cum in Encyclicis Athanaſii, Cyrilli aliorumque, tum in Chalcedo-
nenſi Synodo formulas vehementer deteſtabantur; atque 451
imprimis earumdem Encyclicarum collectiones, & Tomos, in quibus Orthodoxia, fideique integritas elucebat, aggreſſi ſunt calumniari. Illarum pondus proponit in hunc modum Ephraemius ibid. pag. 823. *Et non ſolum Cyrillus, ſed & alii SS. Patres, ut conſentientes in fide, ita & unius ſententiae cognoſcuntur.* Mox Theopaſchitarum calumniam referat, qui Encyclicarum Tomos, velut formulas Nicaenae diſſonas, traducebant. *Sed adhuc vide haereſeos impudentiam: reprehendit enim eum, qui epiſtolam ſuam Tomum vocaverat, neſcientes rudes, quomodo idem Cyrillus, & ſtrenuus Athanaſius, aliorumque Patrum coetus pios labores, Tomos*

vocent . Tomi itaque erant collectae SS. Patrum epiſtolae, quas pio labore conſcribebant, & in Orbem evulgabant ſubſcribendas, ut ſimul omnes conſentientes dignoſcerentur, & unius in fide ſententiae.

§. XVII.

DE TOMO ENCYCLICO EXSTANTE PARTE III. CONCILII CHALCED., IN QUO RELIQUORUM EXEMPLAR NUMERIS OMNIBUS ABSOLUTISSIMUM PROPONITUR.

Synopſis.

I. *Proponitur Tomus Encyclicus, ejuſque occaſio*. II. *Tumultus Alexandrinae Eccleſiae per Encyclicam terminari, poſtulat Synodus Alexandrina*. III. *Leo Imp. Encyclicam ad Leonem Pont., & ad omnes Orbis Metropolitas dirigit*. IV. *Illius ſumma enarratur*. V. *Quo jure ab Imperatore fuerit ſcripta*. VI. *Sollenne per Tomum Encyclicum de irretractabili Concilii Chalced. authoritate judicium*. VII. *Hinc Encyclicarum uſus à novitatis invidia, & quorumdam criminatione vendicatur*. VIII. *Facillimum fuit, citiſſimumque hocce remedium*. IX. *Vendicatur pariter Eccleſiae magiſterium, quod Tomus ille repraeſentabat*. X. *Encyclicam confirmat & probat Leo Pont., datis ad Imperatorem, & Anatolium epiſtolis*. XI. *Scribit eadem de re tum ad Julianum Coënſem, & Aëtium Presbyterum, tum ad Patriarchas, ac Primates*. XII. *Eandem Occidentalibus intimat, eorumque exigit vota*. XIII. *Reſcribit Imperatori Leoni*. XIV. *Novam ad eum cum Dogmatica epiſtola mittit legationem*. XV. *Duae Leonis epiſtolae, vid. CXXXIII. & CXXXIV. fuère Encyclicae* XVI. *Multae hujus Tomi epiſtolae interciderunt*. XVII. *Magna ejuſdem apud ſequentes Pontifices autoritas*. XVIII. *In Synodo V. laudatur*. XIX. *A Patribus quoque, & Scriptoribus commendatur*.

I. TAmetsi quae hactenus de Tomis Encyclicis disseruimus cum per semet luculentissima sunt, tum receptam priscis illis aureisque Ecclesiae temporibus consuetudinem abundè commonstrant; ut nihilominus vel ex uno exstante, & omnibus obvio, dignoscatur harum collectionum usus & aestimium, illum lubet proferre, qui in Parte III. Concilii Chalcedonensis exstat, in quo decurrendo uno velut intuitu plenissimè solidissimèque B. Lector confirmata deprehendet, quae nos conquisitis laboriosè hinc & inde monumentis adstruere conati sumus. Prodromus certè quidam est eorum, quae subinde latiùs erunt disputanda. Atque ut rem omnem abs origine sua, & ab edendi hujusmodi Encyclici Tomi occasione exordiamur, controversiae initium exponendum est, quod & fusè facit Liberatus, & paucis Breviculi Eutychianistarum Scriptor, quem in Tomo IV. Conciliorum inseruit Labbeus pag. 1079. 553
Mortuo Principe Marciano, collectis turbis Episcoporum, Timotheus [Aelurus] *& Petrus* (Moggus) *veniunt Alexandriam, ut ordinetur ab Haereticis Timotheus Episcopus in Dioscori, quem haeresi, variisque sceleribus convictum dejecerat Sede Concilium Chalcedonense. Duo igitur apud Alexandriam Episcopi esse coeperunt* [Timotheus nempe Aelurus, ab Haereticorum, & Proterius à Catholicorum partibus stantes]. *Ante triduum Paschae, quo Coena Domini celebratur, collecta multitudine Proditorum, occupatur Ecclesia, ad quam se Sanctae memoriae Proterius de more contulerat. Ubi supradicto die in Baptisterio occiditur, laniatur, ejicitur, & funus ejus inceditur, cineresque ipsius sparguntur in ventos. Leo sumit Imperium, ad quem tanti facinoris Catholicorum querela pervenit. Contra quos Haeretici supplicarunt, ut Chalcedonensis aboleretur. Illi autem vindictam tanti sceleris spectabant. Considerans Imperator nimis esse grave, vexari tantos iterum Sacerdotes, quorum plurimos aut aetas, & infirmitas, aut etiam paupertas hunc laborem subire prohibebat, dirigit Magistrianos per totum Orientem. Dirigit etiam Anatolius Episcopus Constantinopolitanus Asclepiadem Diaconum suum: Per quos & omnes illi Episcopi, qui Chalcedona fuerant congregati, quid Alexandriae factum fuisset, agnoscunt; interrogatique cum suis Provincialibus Episcopis, rescribunt, Chalcedonensem Synodum*

usque ad sanguinem esse defendendam, quia non alteram fidem statuit, quam Synodus Nicaena. Timotheum non solum Episcopum non haberi, sed Christiani appellatione privari. Quo deposito, sit alter Timotheus Catholicus Episcopus Alexandriae. Haec occasio est Tomi Encyclici, brevi quidem, germana tamen fidelique enarratione proposita, quae monumentis aliis confirmata, eandem, qua de agimus, consuetudinem enucleatius patefaciet.

II. Dioscori asseclae, probè gnari, salva permanente Concilii Chalcedonensis autoritate, quae Dioscorum, ejusque factionem damnaverat, ejusdem caussam vendicari nullatenus posse, nihilque ad eam instaurandam spei superesse, nervos omnes in id intendendos sibi esse existimarunt, ut ipsius Synodi decreta rescinderentur. Catholici ex adverso, apud quos nefas erat, quod optimè Oecumenica Synodus definierat, ad examen revocare, operam dederunt, ut citra omnem examinis dubietatisque aleam Concilii autoritas locaretur. Appellavit iccirco ad omnes Ca-
457 tholici Orbis Episcopos Synodus Alexandrina, ut videre est in III. Parte ejusdem Concil. p. 699., haec per Synodicam Anatolio insinuans. *Quatenus Sancta & intemerata fides posset ab omni haeretica sapientia custodiri, nostrosque gemitus Synodicis literis Sanctissimo Ecclesiae Romanae Pontifici Leoni, nec non & Antiocheno, & Hierosolymitano, atque Thessalonicensi, & Ephesino Dei amantissimis Episcopis, aut aliis, quibus fuerit visum Ecclesiis indicatis (quoniam hoc delictum est laesio communis) ut omnes totius Orbis Episcopi cognoscentes ea, quae praesumta sunt à Timotheo, & quia novitatem exercuit contra Sacras regulas, & religionem Orthodoxam literis Synodicis, Piissimo, & Christianissimo Principi nostro, vestraeque Sanctitati, Sanctorum Venerabiles Patrum regulas rescribentes dignam Formam, quae in hoc placuerit, praebere non differant.*

Ex hac Alexandrinae Synodi epistola constat, secundum regulas Sanctorum Patrum formam esse stabilitam, ut Romano Pontifici, Patriarchis reliquis, & Episcopis Metropolitanis enatae denunciarentur controversiae, qui *rescribentes, dignam Formam illis constituant.* Ut propterea Encyclicarum institutio, & scopus eò collinearit, quatenus communi consensu rescribentes Episcopi gravioribus contro-

verſiis

versiis finem facerent, nossentque omnes quid agendum, sentiendumve esset, atque obsequerentur fideles.

III. Ad singulos equidem totius Orbis Metropolitas epistolam fuisse directam, atque imprimis, ac peculiari quadam ratione Leonis Pontificis fuisse requisitam in mota controversia sententiam, acta ipsa loquuntur. Exstant non aliquot, sed multiplices Leonis Pontificis ad Leonem Imperatorem datae epistolae, in quibus quid agendum, quidve consilii capiendum sit, praescribit, ut videre est in Quesnelliana Operum S. Leonis editione. Sane id de Metropolitis dissertissimè annotavit Epiphanius Scholasticus, 510
qui primus Tomum hunc Encyclicum latio donavit. In nota enim Encyclicae huic praefixa, ubi eam à Leone ad Metropolitas directam aït, sic praefatur pag. 701. *Quibuscumque scriptum est à Leone piissimo Principe; simul cum ejus literis sunt adnexae duae petitiones Episcoporum Aegypti, & Clericorum Alexandrinae Civitatis, & eorum, qui ex persona Timothei Aeluri preces similiter obtulerunt, nec non & literae Anatolii Constantinopolitanae Civitatis Archiepiscopi. Et sic utique directae sunt Metropolitanis totius Orbis Episcopis. Quorum etiam omnium epistolae, sive relationes per ordinem sunt conscriptae, condemnantium quidem Timotheum Aelurum, tanquam adulterum, & homicidam pariter, & haereticum; approbantium verò, & concordiam confitentium Chalcedonensis Sancti Concilii cum Trecentorum XVIII., & Centum quinquaginta Sanctorum judicio Patrum*. In Codice Bellovacensi, in quo Encyclicus idem Tomus exstat, & cum quo editionem suam contulit Baluzius, subjungitur Sacrae Imperatoris. *Hoc modo scriptum est & aliis Metropolitanis Episcopis*. Nomina, eorumdemque Sedes recensentur ibid., & Tom. II. p. 690. Edit. Concil. Hard.

IV. *Formam* verò certam praestolabatur Imperator, per quam terminatâ controversiâ, suo ipse Edicto executionem, & obsequia debita promoveret. Haec enim erat Imperatoriae epistolae summa, ut Episcopi rescriberent. *Aut de praedicto Timotheo, aut de Chalcedonensi Concilio quid in commune sapitis, sine quolibet humano terrore, & absque gratia cujuscumque, vel odio, solummodo Omnipotentis Dei timorem vestris oculis proponentes (quoniam sicut nostis, de tali caussa*

intemeratae Divinitati rationem eritis sine dubio reddituri) cum omni celeritate meam facite cognoscere pietatem: ut ex omnibus vestris literis haec integrè cognoscentes, Formam congruam dare possimus, quatenus Aegyptiaca Diaecesis, & Alexandrinorum Civitas, pro cujus quiete nos prae omnibus convenit cogitare, tranquillitate Sanctarum Ecclesiarum, & disciplina, & inconcussa pace potiatur.

V. Quod si roges, quo demum jure Imperator Eccle-
siasticae huic finiendae controversiae semet ingesserit, id
à nobis responsum habeto. Eâdem scilicet ratione, qua
325 Constantinus se se gessit in ipsa Nicaena Synodo cum Epis-
copis quibusdam, acriter inter se disceptantibus. De quo
Eusebius in Vita Constantini l. 3. c. 13. *Multis igitur hunc
in modum ex utraque parte propositis, magnaque controversia in
ipso principio excitata, Imperator cuncta patientissimè auscul-
tans, intento animo propositas quaestiones excepit, & quae ab
utraque parte dicebantur, vicissim astruens, atque adjuvans,
pertinaciùs certantes paullatim conciliavit. Cumque omnes pla-
cidè alloqueretur, & graeca uteretur lingua, quippe qui ne hu-
jus quidem linguae ignarus esset, suavissimus, ac jucundissimus
fuit, dum alios vi rationum adductos, in suam sententiam tra-
hit; alios orat, & flectit; eosque qui recta dixissent, laudi-
bus affecit; & universos ad concordiam incitat. Donec tandem
eos concordes in omnibus, de quibus antea certabatur, & con-
sentientes effecit*. II. eâdem, qua illemet Constantinus, ra-
tione, judicium in Galliis postulantibus Donatistis, Mel-
313 chiadi Romano Pontifici, aliisque Episcopis controversiae
judicandae solicitudinem demandavit. III. tandem, ut alia
Theodosii, Marciani, ac plurimorum Orthodoxorum Prin-
cipum exempla mittamus, quemadmodum Justinianus Tra-
ctatum Encyclicum, quem adversus Origenem conscripse-
541 rat, probari primùm in Synodo Constantinopolitana vo-
luit, ac per illam subinde ad Vigilium, ad Patriarchas, &
reliquos Metropolitas direxit: non secus Leo Imperator En-
458 cyclicam Anatolio dedit, qui in Synodo probatam, Pro-
vinciis per Asclepiadem Diaconum intimari curavit. Suo
quodam videlicet ministerii jure, & protectionis id fuit ab
Imperatoribus usurpatum.

594 VI. Sed ad Encyclicas regrediamur, de quibus Evagrius

l. 2. cap. 9. *Scripſit etiam Circulares literas ad omnes Orbis Romani Epiſcopos , & ad eos , qui in vita excellebant , interrogans eos tum de Chalcedonenſi Synodo , tum de ordinatione Timothei Aeluri . Simul etiam miſit ad eos exemplaria libellorum precum , qui & ipſi oblati fuerant tam ex parte Proterii , quam ex parte Timothei Aeluri* . Quis autem in illis dirigendis ſervatus fuerit modus , quemadmodum Metropolitani, iiſdemque ſubjecti Epiſcopi examen inſtituerint , quam reſcribentes Formam ediderint, & quanti ponderis ab univerſali Eccleſia habita eadem fuerit,diſſertiſſimis hiſce verbis prodit Facundus Hermianenſis lib. 12. c. 3. *Per Metropolitanos* 540
Epiſcopos literas generales miſit , conſulens de Chalcedonenſi Synodo , ut convenientibus ſecum Coëpiſcopis ſuis , & Clericis , ſua reſponſione ſignarent , quid eis videretur . His acceptis , iidem Metropolitani cum ſuis Collegis , ſicut erant commoniti , de ſua quiſque Provincia reſponderunt tam concordi , atque conſtanti ſententia , quàm ſolet multos unire Spiritus veritatis . Nam licet è diverſis, longèque diſtantibus locis data , nihil tamen habuerunt omnium reſponſa diverſum , quibus decreverunt , irretractabiliter eſſe cuſtodienda decreta Concilii .

VII. Commendatiſſima ſanè haec Encyclicarum conſuetudo , & ὁμονοία , quam tot monumentis , & animadverſionibus illuſtravimus hactenus , & operoſiùs deinceps illuſtrare conabimur , poterat ne aut à nobis evidentius preſſiùſque proponi , aut ab ipſo Facundo , aliove ex priſcis Scriptore ſolidiùs confirmari ? Et tamen eò temeritatis delira hac aetate deventum eſt, ut quod per multa retrò Secula , & ab ipſis Eccleſiae primordiis ubique receptum fuerat , hiſce demum noſtris diebus in diſcrimen veniat , & perinde oppugnetur , ac ſi nos primi eſſemus Chriſtiani , omneſque Majores noſtri nudum Chriſti nomen prae ſe tuliſſent , & praeterea nihil ; aut ſaltem in graviſſimis perpetuò erroribus fuiſſent verſati quotquot fidem defenderunt , propagaruntque Sapientiſſimi , Sanctiſſimique religionis Athletae . Ad hoc unum exemplar intendant ſcioli , planique Homines , ac celebratiſſimum debellandis haereſibus remedium ex omni ſua parte expreſſum hìc animadvertant , deſinantque deſipere , qui , ut ipſi nihil habent novitate antiquiùs , ita ejus labis incuſare haud veriti ſunt

priſcam hanc Eccleſiae diſciplinam, quam Romae quidem in celebri Conciliorum Academia, quae ex Literatorum Urbis coetu in Collegio de propaganda fide, me diu praeeunte, haberi conſuevit, non ſine humaniori eorumdem judicio extemporanea Diſſertatione olim expoſui; & in hac Taurinenſi Academia, quam incredibilis Magni VICTORII AMEDEI Regis munificentia inſtauravit, lectiſſimis Candidatis Theologiae ſecundis curis expolitam edocui, velut medium, quo dogmatum, diſciplinaeque traditiones potuerint quamtutiſſimè aſſervari. En B. Lector quaecumque de illa protulimus, in hac una Encyclica adamuſſim oſtenſa, & comprobata: Encyclicae enucleatio, Aſclepiadis Diaconi, Dominici Curſoris, ad eandem perferendam delectus: ad Leonem primò Romanum Pontificem, atque ad reliquos Patriarchas, & Metropolitas delatio; inſtitutum apud ſingulos examen Synodicum; relatio per eoſdem Dominicos Curſores ad autorem tranſmiſſa; decreti *Forma*, quo ſancivêre, irretractabiliter cuſtodienda Chalcedonenſia decreta; ac tandem praeſtita univerſitati Catholicorum Epiſcoporum in decernendo Spiritus Sancti aſſiſtentia, qua eò ſecuriùs & conſtantiùs Leo Imperator, omneſque fideles exceperunt judicium, quod *à Spiritu veritatis*, *qui multos ſolet unire*, profectum eſt. Niſi, quantum res patitur, demonſtrata hinc eſt, nihil aïo prorſus in rebus hiſtoricis poſſe qualicumque criterio demonſtrari.

VIII. Atenim quod alicubi aſſeruimus, per haſce Encyclicas, citiſſimo velut expeditiſſimoque medio, aliquoties imo & plerumque controverſias fuiſſe ſopitas, & Epiſcopos longè plurimos, quam ſi Generale Concilium fuiſſet congregatum, in iiſdem definiendis conſenſiſſe, id in praeſenti Encyclica luculentiſſimè eſt comprobatum. Uno eodemque anno & Encyclica emiſſa eſt, & epiſtolae omnes reſponſivae Conſtantinopolim delatae, ac 1600. Epiſcopi ſubſcripſiſſe deprehenduntur. Rei hujus teſtem adducimus
581 omni exceptione majorem, Eulogium Patriarcham Alexan-
590 drinum, cujus doctrinam praeclarè commendavit Grego-
858 rius Magnus. Ille autem in excerptis Photianis Cod. 230. pag. 874. de Eutychianis differens, qui Aegyptum infecerant, haec habet. *Quorum inſanum furorem reprimens Leo*,

Concilii Chalcedonensis, actaque cum Encyclicis, seu Circularibus mandatis per totum Orbem misit, singulisque Episcopis....... praecepit, ut sententiam suam scripto profiterentur. Quod Episcopi numero mille sexcenti promtè sanè executi sunt, nemine qui aliter sentiret, deprehenso. Enimverò si Concilia omnia Orientis, & considentium Episcoporum numerum scrutemur, nusquam in uno ex iis quopiam tantam Episcoporum multitudinem deprehendemus collectam. Ut proinde perspicuum sit, quanta facilitate potuerint deferri Encyclicae, quàm subacto examine discuti controversiae; quantoque Ecclesiastico vigore Ecclesiae, tametsi dissitae, pro ejusdem fidei unitate decertaverint.

IX. Hinc quoque & augustius, & supra reliquas huc usque evulgatas Encyclicas evidentius splendet cum repraesentatum in iisdem Ecclesiae magisterium, tum requisita ob id Romani Pontificis confirmatio, ut in eodem profitendo, docendoque dogmate, quod ab Imperatore postulabatur, membrorum cum suo Capite unio in aprico sit, atque consensus. Quam quidem conditionem in laudata Encyclica enarrare diligentius, scrutarique juvat, non tam ut quorumdam amoveamus scrupulum, quàm ut praejudicatarum mentium animositatem sugillemus, qui Ecclesiasticae Historiae capita in compendiis aliorumque abbreviationibus percurrere assueti, fontibus valedicunt, atque adeo & ipsi a recta rerum intelligentia longè absunt, & alios ad calumniandum pelliciunt, gravatè ferentes eos, qui in rerum origines, & doctae vetustatis rudera pro suo more studiorum, atque instituto inquirentes, nihil quidem novum, sed siquid est obsoletum, aliisque non animadversum, in Studiosorum notitiam, Religionisque defensionem novè proferre elaborant. Tametsi ergo in hujus Dissertationis decursu plurima jam protulerimus documenta, necessariam istiusmodi supremi Hierarchae confirmationem demonstrantia, pro coronide nihilominus totius tractationis parumper & hìc liceat, re ipsa exigente, detineri.

X. Quum Anatolius Imperatoris Encyclicam in Synodo Constantinopolitana ob eam rem convocata, probasset, ut Principi morem gereret, ejusque commendatissimo zelo, Asclepiadem Diaconum elegit ad eam Patriarchis, & Me-

tropolitis deferendam; alium verò cum ejusdem exemplari ad Leonem Pontificem direxit. Leo ut epistolam legit, illicò respondit epistola 115. Edit. Quesnel., in qua solius Anatolii relationem se accepisse memorat; de epistolae autem argumento sic alloquitur Imperatorem. *Nam talia in Alexandrina Ecclesia perpetrata, Fratris, & Coëpiscopi mei relatione cognovi, ut omnis Christiana religio sentiat se impeti, atque violari, nisi in universa fidei vestrae devotione prospiciatur, & memoratae Ecclesiae, quae antea Catholicis fuit clara Rectoribus, reddatur Christiana libertas, & cessantibus Haereticorum impugnationibus, Evangelica doctrina, quae illic ante Dioscorum viguit, unita cum totius Ecclesiae pace reparetur. Quod opus virtutibus vestris, gloriaeque conveniens, celerem & Deo placitum habebit effectum, si Sanctam Chalcedonensem Synodum, de Domini Christi Incarnatione firmatam, nulla permiseritis retractatione pulsari: quia in illo Concilio per Spiritum Sanctum congregato tam plenis, ac perfectis definitionibus cuncta firmata sunt, ut nihil ei Regulae, quae ex divina inspiratione prolata est, addi possit, aut minui, gloriosissime Imperator*. Postulare pergit, ut electioni alterius, ejusdemque probi viri, in Alexandrinae Ecclesiae Episcopum consulat.

Eadem occasione rescribit Anatolio, memorans & susceptam Encyclicam, & oblatas Leoni Imperatori preces, ejusque laudat hac in re propositum atque consilium. *Satis claret Fraternitatis tuae sermone, quem sumsimus, quàm piam, & probabilem curam dolori Ecclesiarum omnium nuper impenderis, manifestando nobis quae apud Alexandriam in Christianae Religionis opprobrium gesta didicisti, ut Gloriosus, & Clementissimus Imperator de prospiciendis remediis etiam meis precibus posceretur*. Ex mox. *Secutus ergo tuae dilectionis hortatum, in quantum de his Glorioso Principi supplicavi*. Reperit argumenti, quod erat illius epistolae, summam, & subdit. *In quem autem provectum hujus pietatis cura procedat, frequentibus tuae dilectionis literis me debebis instruere*. Quatenus scilicet finem nosse posset transmissarum Encyclicarum, & exitum.

XI. Scripsit quoque ad Julianum Coënsem Episcopum, atque ad Aëtium Presbyterum. Ille quidem Apostolicae Sedis vices in Oriente cum ante Chalcedonensis Concilii ce-

lebra-

lebrationem gesserat, tum hoc tempore idem vicarium munus obibat. De quo haec, ad eundem data epist. 98., scribit: *Cum enim in te quandam mei Constantinopolitani habeant portionem, dignum est...... pro totius Ecclesiae dilectione incessabili te vigore prospicere, nequid possit de statu fidei latere.* Aëtius autem tunc inter Presbyteros Ecclesiae Constantinopolitanae Doctores adlectus, ille est, qui Archidiaconus in Chalcedonensi Concilio sese adeò strenuè adversus Dioscorum, & Eutychianos gesserat. Hos itaque adhortatur Pontifex, ut apud Imperatorem fidei caussam promoveant, novique Alexandrini Episcopi electionem, quatenus illicò Haereticorum machinae abrumpantur; jubet insuper, ut secutam ejusdem Alexandrini Orthodoxi Antistitis electionem sibi denuncient, *cui cum securitate concordiae communio Sedis Apostolicae praebeatur.*

Neque verò praetereunda hîc sunt ulteriora, eaque amplissima solicitudinis Ecclesiarum omnium ab Apostolica Sede susceptae specimina. Tametsi enim nosset Leo, Encyclicam per Asclepiadem ad Patriarchas, & ad Metropolitas fuisse directam, se nihilominus socium praestare voluit in communi promovendo decreto. Quamobrem scripsit primum epist. 118. ad Basilium Antiochenum Episcopum, eumque imprimis redarguit, quod ordinationis suae nuntium ad Apostolicam Sedem transmittere neglexisset; commonet deinde, ut zelo, & Literis armetur adversus nova Haereticorum molimina; tum subjungit: *Ut autem haec adhortatio ad omnium Fratrum, & Coëpiscoporum nostrorum possit notitiam pervenire, diligentiae vestrae cura prospiciat.* Aliam, quae est n. 119., ad Euxitheum Thessalonicensem dedit, & ad Juvenalem Hierosolymitanum Episcopum, mandans similiter, ut eadem monita subjacentibus Episcopis intiment.

Quin etiam, ut ad Patriarchas, & ad Primates directae epistolae securiùs pervenirent, unde universi ad Encyclicam subscribendam impellerentur Episcopi, certiorem hac de re fecit laudatum Julianum Coënsem epist. 120. his verbis. *Sciat autem dilectio tua, ad aliquantos Fratres, & Coëpiscopos nostros Metropolitanos literas nos dedisse, quae ut confestim ad unumquemque perveniant, tuae, vel Filii nostri Aëtii Pres-*

byteri debet diligentia providere. Si enim Episcopalis constantia à Sanctae Synodi Chalcedonensis definitionibus non recedit, certus sum, quod Clementissimus, & Christianissimus Imperator libenter tuebitur sententiam suam, & quod sponte jam praestitit, multò magis rogatus efficiet, ne benè definita, atque composita aliqua possint novitate violari. Leo itaque Pontifex suscipiendae Encyclicae non socius tantum, sed & promotor accessit, judiciumque universalis Ecclesiae, cui suomet ipse praeïverat, per Episcopos in Cathedris propriis sedentes, evulgandum certò sperat, sibique spondet optatissimum apud Imperatorem finem, atque exitum controversiae.

XII. Hinc ultro sese altera offert animadversio circa vehementem illam solicitudinem, qua Pontifices in id incubuerunt, ut susceptas Encyclicas Occidentalibus Episcopis subscribendas proponerent, quatenus universalis Ecclesiarum consensus elucerer. Unde Eulogii roboratur dictum, asserentis, in hujusmodi Encyclicarum subscriptione concordes 1600. Episcopos fuisse deprehensos. Enimverò Leo Pontifex, ut evulgatae per Orientem Encyclicae nuncia accepit, Occidentalibus & ipse Episcopis generalia, & Encyclica scripta direxit, ut universi testatum in epistolis facerent proprium circa Chalcedonensis Concilii decreta, eorumdemque irretractabilem firmitatem judicium. Illi verò morem Pontificiis jussibus gerentes, illicò scripta dederunt consonantia, quorum exemplaria ad Aëtium Constantinopolitanum Presbyterum Leo direxit. Sed ipsum audiamus Pontificem in epist. 121. *Placuit etiam nobis, ut ad Metropolitanos Episcopos generales literas mitteremus, quae animum eorum firment, atque corroborent: ut sciant ad defendendam Chalcedonensem Synodum aequali studio, & concordi unitate nitendum*. Mox addit. *Nos autem ad Illyrios Episcopos similia jam scripta transmisimus*. Et paullò post. *Exemplaria quoque literarum, quas Galli ad nos, atque Itali Episcopi concordi credulitate miserunt, pariter direximus, ut quam etiam illorum nobiscum sit fides una, non lateat*. Equidem ut hinc universalis Ecclesiarum solicitudo, quae Caput decet, augustissimè splendet, ita quoque apparet, quemadmodum tum hae, tum aliae in primitiva Ecclesia evulgatae Encyclicae confirmatione Apostolicae Sedis fuerint roboratae: Siquidem &

univer-

universalem Occidentalium partium consensum promovebat Pontifex, & subscriptarum concorditer epistolarum exemplaria ipse Orientalibus dirigebat, ut hoc pacto unanimitas fidei pro dignitate emineret, & concorde in dogmatis, atque universale Ecclesiae judicium certiùs deprehenderetur. Hac porrò occasione iterum Imperatorem ad fidei excitat defensionem, Anatolium ut benè coeptis insistat, ac denique sequentibus tribus epistolis Aegyptios Episcopos ob fidei caussam extorres, ad patientiam, atque ad constantiam impellit.

XIII. Leo tandem, acceptis ab Imperatore Aegyptiorum utriusque partis precibus, omniumque ab eodem certior factus per epistolam ab Olympio delatam, rescribit, nihil esse de Chalcedonensis Synodi decretis retractandum, decretorum eorumdem osores Antichristo accenset, Eutychianorum Aegyptiorum in precibus fraudes detegit, promittitque, se ampliorem fidei expositionem pro eisdem confirmandis decretis editurum, epist. 125. *Ac ne hujus epistolae pagina in nimiam longitudinem tenderetur, aliis literis, quae assertioni Catholicae fidei congruunt, comprehendi*. Quaenam autem illae sint, mox dicemus.

XIV. Quum ergo hisce epistolis, periclitanti Orientali Ecclesiae consulturus, ea omnia ostendisset Leo, quae ad patefaciendum universalis Ecclesiae consensum exigebantur, ut novis armis subsidiisque omnium Episcoporum manus roboraret, novam destinavit legationem, de qua Imperatorem in epist. 132. commonuit, sic tamen excipiens. *Praenoscat igitur Pietas tua, hos, quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec ad certandum contra ullos à Sede Apostolica profecturos..... Instructioni autem parvulorum nostrorum, qui post lactis alimoniam cibo desiderant solidiori satiari, ministerii nostri praesidium non negamus*. Domitianum itaque, & Geminianum Episcopos delegit, de quibus scribit epist. 133 ad Imperatorem data. Hos una cum ea, quam promiserat, quaeque legitur n. 134. epistola misit in Orientem, & ut spoponderat se solidiorem fidelibus cibum allaturum, mirabili planè facundia graphicè Mediatoris describit officium, necessitatemque Hypostaticae duas inter naturas Unionis tuetur, ut plena perfectaque esset Christi sa-

tisfa-

tisfactio: quibus omnibus ad majorem illustrationem confirmationemque, SS. Patrum testimonia subjungit. Epistolam sanè hanc, per legatos transmissam, ubique ab Orientis Episcopis fuisse subscriptam, nihil est ambigendum. Enimverò, edicto paullò post evulgato de irretractabiliter retinendis Chalcedonensis Concilii decretis, Timotheus Aelurus exsilio multatur. Unde Imperatorem, ob restitutam Ecclesiis pacem, laudibus hisce in epist. 137. cumulat. *Si gloriosum pietatis vestrae in fidei defensione propositum tanta prosequi laude cupiamus, quanta rerum ipsarum magnitudo deposcit, invenimur impares in actione gratiarum, si nostri tantum oris angustiis universalis Ecclesiae gaudia celebremus. Sed dignior illis remuneratio vestris actibus meritisque servatur, in cujus caussa, & speciali excellitis animo, & optato triumphatis eventu gloriae. Sciat igitur Clementia vestra, omnes Ecclesias Dei cum laude vestra exsultare, & laetari, quod ab Alexandrinae Ecclesiae jugo improbus parricida depulsus est. Et Populus Dei, cui praedo nefarius incubabat, in antiquam fidei libertatem reductus, potest jam in salutis viam fidelium Sacerdotum praedicatione revocari, cum videat omne seminarium venenorum in ipso auctore projectum.* Vide seqq.

XV. Epistolas autem duas, scilicet CXXXIII., & CXXXIV. simul per Julianum Coënsem, & Aëtium Presbyterum ad reliquos Patriarchas, atque ad ipsum Timotheum fuisse directas, plura videntur comprobare. Ac primo quidem, quum istiusmodi Dogmaticae epistolae ad illustrandam fidem emitterentur, Legatorum partes erant, easdem Episcopis denunciare. II. Quòd ex CXXXIV. praesertim, ceu ex Dogmatica, seqq. temporibus testimonia
540 fuisse deprompta animadvertamus. Id quod factum est à Vi-
579 gilio in suo Constituto, à Pelagio II. in epistola ad Eliam
846 Aquileïensem, & à Prudentio Episcopo Tricassino, qui catholicam de Praedestinatione, & Gratia Christi doctrinam adversus illius aevi Novatores propugnaturus, in libro de Praedestinatione, edito contra Johan. Scotum Erigenam cap. 1. amplissimum ex ea fragmentum adducit, ut videre
540 est apud Gilbertum Mauguinum. Imò Facundus Hermianensis l. 2. c. 6. non modicam ejusdem epistolae partem inseruit. III. Idem Pelagius II. ex cap. 3. hujus epistolae S.

Leonis teſtimonium deſumit, eam laudans, velut ad Baſi-
lium datam. Baſilius tunc erat Antiochenus Epiſcopus.
Credibile admodum reor, Sanctum Pontificem quo tem-
pore haſce epiſtolas ad Leonem Imperatorem exarabat, Ba-
ſilii, reſpondentis priori Leonis epiſtolae, votum, ſenten-
tiamque accepiſſe, & more apud Pontificem recepto, ſimul
omnia Encyclicae huic inſeruiſſe, ex qua teſtimonia deſu-
mit Pelagius; quamque, utpote ad Patriarchas tranſmiſ-
ſam, epiſtolam ad Baſilium datam appellat. Saepius enim
iſtiuſmodi Encyclicae, quòd ad omnes directae ſint, ſub
aliis, atque aliis nominibus, tituliſque laudantur. IV. Tan-
dem, quia Evagrius l. 2. c. 9. haſce omnes epiſtolas cenſens, 594
quum primo loco Leonis hanc laudaſſet epiſtolam, ſubjun-
git: *Primùm igitur Leo Epiſcopus ſenioris Romae ſcripſit pro
defenſione Synodi Chalcedonenſis, & ordinationem Timothei, ut-
potè illegitimè factam, improbavit. Quam Leonis epiſtolam Im-
perator Leo ad Timotheum Alexandrinum Epiſcopum mittit per
Diomedem Silentiarium, Regalium bajulûm praeceptorem. Cui
reſcripſit Timotheus, Chalcedonenſem Synodum, & Leonis epiſto-
lam reprehendens.* Quae autem alia epiſtola, Chalcedonen-
ſis Concilii de fide decretum doctrinali, & Theologica con-
firmatione illuſtrans, objectum eſſe poterat haereticae re-
prehenſionis, niſi haec CXXXIV., quae tanto argumen-
torum pondere Catholicam veritatem de officio Mediatoris,
& Chriſti ſatisfactione probabat, Synodique Chalcedonen-
ſis definitioni lucem, ac robur addebat? Iccircò cum am-
bae ſupradictae Leonis epiſtolae Incarnationis Myſterium
dogmaticè explicarent, Synodus IV. Act. IV. inter laudata 680
SS. Patrum teſtimonia pro dogmate duarum voluntatum,
& operationum in Chriſto, utramque commendavit, & re-
legi decrevit, ut videre eſt pag. 1099. Tom. III. Concil.
edit. Harduini; & ex ſecunda ad Imperatorem Dogmati-
ca denuò Act. X. pag. 1202., & pag. 1226. allata ſunt
teſtimonia.

XVI. Omnes itaque hujuſmodi epiſtolae in Tomum Encyclicum compactae, unum efformabant volumen, quod maximi fuiſſe in Eccleſia aeſtimii, ſat luculenter quae mox adducentur, commonſtrant. Interim vehementer dolendum eſt, plures ex eiſdem epiſtolis temporum invidia periiſ-

se. Desiderantur enim cum ex Orientalibus Basilii Antiocheni, Juvenalis Hierosolymitani aliorumque complurium, tum Occidentalium exemplaria, Gallorum, Italorum, & Illyricorum, quae exstitisse suadent & suscepta à Leone solicitudo, & facta ab eodem mentio transmissorum exemplarium in Orientem, quae Illyrici, Galli, atque Itali exaraverant. Tametsi vero ea fere exciderint omnia, quae si exstarent, magnum nobis facerent laboris, & inquisitionis compendium, ut nihilominus aureum hoc Antiquitatis monumentum, quod sicco hactenùs pede praeteriêre Scriptores, accuratè, ut par est, post solicitos, ac diuturnos hac in re discutienda labores, illustremus, hùc nonnulla revocabimus, quae extra omnem dubitationis aleam susceptum argumentum locent, ceteraque hactenùs disputata evidentius confirment.

XVII. Hujus equidem Tomi aestimium, & in eo repraesentatum universalis Ecclesiae judicium, cum multa Ecclesiastica monumenta evincunt, tum imprimis Romanorum Pontificum testimonia, qui eo ad fidem confirmandam usi deprehenduntur. Ac primò quidem trutinanda venit Aca-
483 cii Constantinopolitani Episcopi citatio, jubente Felice Rom. Pontifice facta. Inter alia objecta crimina, illud imprimis diluendum erat, quòd sibi demandatam ab Apostolica Sede tuendorum Chalcedonensis Synodi decretorum provinciam posthabuisset. *Ut Catholica Fides apud Chalcedonensem Synodum roborata, & iterum Formata responsis omnium, qui in eadem resederant, Domini Sacerdotum, quam inopinatò rursus Haereticorum pravitas inquietat, communi opere inimicis propriis subjacere non permitteretur, oppressa. Quod cum diù omittitur &c.* Acacio crimini vertit Pontifex, quod fidem Chalcedonensem, *iterum Formatam responsis omnium Sacerdotum*, tueri neglexisset. Unde perspicuum est, quo in pretio fuerit apud Apostolicam Sedem istiusmodi Encyclicus Tomus, in quo iteratam velut fidei formationem Pontifex agnoscebat. Imo
579 Pelagius II. in epist. 3. ad Episcopos Histriae, testimonia ex eodem Encyclico Tomo mutuantes, scribit. *Cui suspicioni in scriptis vestris ex Sancti Praedecessoris nostri Leonis epistolis, & Encycliis testimonia adjungitis, ut Sanctam Chalcedonensem Synodum illibatam debere observari monstretur.* Tan-

tum verò abest, ut laudatum magisterium improbet Pontifex, quin potius & probat, & extollit, subdens. *Cum constet, quod de Sanctae Chalcedonensis Synodi illibata veneratione, & Praedecessorum nostrorum assertio innumera, & multorum Patrum consensus in Encycliis, quasi quaedam lux mundo, se nobis infudit.* Quas verò laudet Encyclicas, declarat in altera ad eosdem epistola. *In Encycliis verò, quod est Episcopalium collectio literarum.* Et eadem phrasi Liberatus cap. 16. 553
Breviarii. *Et hae epistolae, vel relationes Episcoporum omnium in uno Codicis corpore vocantur Encyclia.*

XVIII. Synodus V. pariter ex eodem Encyclico Tomo 553
mutuat argumentum. Haec enim Collatione V. Tom. III. Concil. p. 145. legimus. *Nonnus in Sancta Synodo consedit, ut Edessenae Ecclesiae Episcopus: qui etiam postea cum sua Osroëna Synodo ad Leonem piae recordationis, interrogantem de Chalcedonensi Concilio, & aliis quibusdam rescribens, pars fuit eorum, qui in Concilio epistolas Encyclicas scripserunt.* Unde quemadmodum ex Conciliorum Actis, decretisque fidem rebus adstruere, sequiora Concilia consuevere, ita Synodus V. in suae sententiae confirmationem Encyclicum istiusmodi Tomum adscivit, & Orthodoxae Chalcedonensis Synodi defensionem in eundem rejecit.

XIX. Tandem Cassiodorus, ut totius Orbis consensum 514
in suscipienda Oecumenica Chalcedonensi Synodo demonstraret, ex Codice istiusmodi, atque Encyclico Tomo argumentatur l. 1. Instit. cap. 2. *Chalcedonensis Synodi testis est Codex Encyclicus, qui ejus reverentiam tanta laude concelebrat, ut sanctae auctoritati merito judicet comparandam. Quem Codicem Encyclion, id est, totius Orbis epistolarum, à viro doctissimo Epiphanio fecimus in latinum de Graeco sermone converti.* Eundem
in modum loquitur Rusticus in Dialogo adversus Acepha- 550
los, ubi annotat, Synodum Chalcedonensem primò Episcoporum considentium assensu, dein per Encyclicas hujus nostri Tomi, & tandem sub Hormisda fuisse susceptam, quando formulae, à Pontifice transmissae, innumeri subscripsêre Episcopi. *Licet sufficeret sibi* (inquit Rusticus) *unica Synodus Universalis, quae numero superat universas, Chalcedonensis Synodus, totius cunctarum Ecclesiarum consona sententia confirmata est, tam per Encyclicas, regnante Leone, quàm per*

Libellos Sacerdotum forsan duorum millium, & quingentorum, imperante Justiniano, post Schisma Petri Alexandrini, & Acacii Constantinopolitani. Hoc uno ergo Enyclicarum exemplo, atque insigni exstante Episcopalium Literarum Tomo, ut ea, quae hactenùs à nobis sunt disputata, luculenter confirmantur; ita jure merito argumentari possumus, reliquas spectabiliores Encyclicas priscis temporibus evulgatas, ad communem ostendendum consensum, receptamque de dogmatis doctrinam, praesetulisse eandem formam, idemque magisterium repraesentasse.

§. XVIII.

DE EPISTOLIS ANTENCYCLICIS.

Synopsis.

I. *Quid Antencyclicae*. II. *Antencyclica à Novatiano contra Cornelium edita, expenditur*. III. *Expenditur & Donatistarum contra Melchiadem, & Caecilianum Antencyclica*. IV. *Eodem medio usus est Arius, ab Alexandro damnatus*. V. *Usi eo deinde sunt Ariani, & Eusebiani*. VI. *Basiliscus contra Tomum Leonis Imp., & Concilium Chalced. Antencyclicam edidit*. VII. *Innovat Eutychianum principium, quo statuebant, nullam, praeter Nicaenam, fidei formulam esse suscipiendam*. VIII. *Publicatâ Constantinopoli Antencyclica, triumphat Timotheus Aelurus*. IX. *Resistit cum Populo Constantinopolitano Acacius, & ad Simplicium scribit*. X. *Pontifex ad Basiliscum mittit Tomum Leonis, & Acacio rescribit*. XI. *Volumen Actorum mittit ad Simplicium Acacius*. XII. *Synodum Constantinopolitanam ab Acacio congregatam fuisse, ostenditur*. XIII. *Commendatur Monachorum zelus*. XIV. *Romana Synodus congregatur*. XV. *Orientales Basilisco suffragantur*. XVI. *Eidem suffragatur una cum Timotheo Pseudo-Synodus Ephesina*. XVII. *Subscribit & Fullo cum tractu Antiocheno*. XVIII. *Resistit vehementius Simplicius*. XIX. *Basiliscus retractare cogitur Antencyclicam*.

XX.

XX. *Alterius Antencyclicae ſumma*. XXI. *Sub Zenone pax redditur Alexandrinis*. XXII. *Et Antiochenis*. XXIII. *Reſipiſcunt Aſiani Epiſcopi*. XXIV. *Concinunt Palaeſtini*. XXV. *Eundem morem arripiunt Monothelitae*.

I. COmmemoravimus ſaepius Antencyclicas Literas, quarum nomine eas intelligimus, quas maleferiati homines, ut ſubſcribentium pro fidei veritate Orthodoxorum Epiſcoporum numero parem, aut majorem numerum opponerent, propoſitumque antiquarent Eccleſiae in Encyclicis Magiſterium, edi, vulgarique adlaborabant. Quoniam verò accurata illarum diſquiſitio ſuſceptum argumentum quammaximè illuſtrat, authoritatemque ſpectatiſſimi hujus Encyclicarum adverſus haereſes remedii in aprico locat, exigit inſtitutum noſtrum, ut ad Diſſertationis complementum earumdem rationes brevi diſputatione complectamur. Sanè ſi conſtabit Haereticos Encyclica quapiam fractos, medelam Antencyclicis jacturae ſuae adhibere conatos fuiſſe, id non aliam ob rem factum jure exiſtimabimus, niſi quòd argumenti praeſtantiam agnoſcerent, & vim Eccleſiaſtici judicii experirentur.

II. In Antencyclicarum exemplar proferimus Novatiani
Synodicam. Quum enim adverſus ipſum Cornelius fuiſſet 251
electus, Novatianus, conflato Schiſmate, propriam propugnaturus electionem, inſurrexit, ac probè gnarus, quantum ſibi patrocinii poſſet accedere, ſi primus factae electionis nuncia tranſmitteret, direxit unâ cum Synodica Maximum Presbyterum, & Augendum Diaconum, alioſque, ut reor, inſuper duos, velut teſtes, Machaeum, & Longinum, qui illicò, quantum ſcimus, Synodicam dederunt Cypriano, Dionyſio Alexandrino, aliiſque. Moribus enim receptum erat, ut electus majoris Sedis Epiſcopus, ejuſdem honoris conſortibus, ſpectatiſſimis Sedibus, factam denunciaret electionem, quatenus ii Pacificas, & Paſchales reciperent, darentque epiſtolas. Quam conſuetudinem, ut multa in ſu-
perioribus adducta commonſtrant, ita egregiè atteſtatur Leo 440
M. in epiſtola ad Baſilium Antiochenum inter Queſnellianas 118. *Ordinationem equidem dilectionis tuae, ſecundum Eccleſiaſticum morem, tuo, vel Fratrum noſtrorum Provincialium Epiſco-*

porum debueramus sermone cognoscere: sed quia non defuerunt caussae, quae possent hanc diligentiam praepedire, & Sanctae memoriae Marcianus Princeps suis scriptis consecrationem nobis cognitam fecit, nec de tuo possumus merito dubitare, quem novimus. Ex quo & illud claret, Synodicas id genus epistolas receptae fidei professionem complecti debuisse, quippe quae ad propriam uniuscujusque Episcopi fidem edocendam transmitterentur, ut nimirum, probatâ fidei unanimitate, Pacificas reciperent, darentque epistolas. Hinc illas, quod ad fidem faciendam in Ecclesiarum archivis reservarentur, saepius in testimonium adductas legimus. Quod de praedicta
579 Leonis epistola factum, perspicere est ex Pelagio II. ad Eliam Aquileïensem scribente.

Sed ad rem nostram. Cyprianus, qui Novatiani epistolam primus recepit, quum peculiares istiusmodi Synodicarum characteres minimè deprehendisset, assensum suspendit suum, nec Pacificis ad mittentem rescripsit, quemadmodum diximus ex ejus epist. 41. Cornelio data. *Venerunt ad nos, Frater charissime, missi à Novatiano Maximus Presbyter, & Augendus Diaconus, & Machaeus quidam, & Longinus. Sed enim cum ex literis, quas secum ferebant, & ex eorum sermone, atque asseveratione Novatianum Episcopum factum comperissemus, illicitae & contra Ecclesiam Catholicam factae ordinationis pravitate commoti, à communicatione eos nostra statim cohibendos esse censuimus, refutatis interim, ac retusis, quae obstinatè, & pertinaciter asserere tentabant*. Isthaec ergò Synodicae literae etiam falsitatis, quum recitarentur in Carthaginensi coetu redargutae sunt; ut proinde characteres fuisse adhibitos necesse sit, unde dijudicari illae possent. Quae autem Dio-
254 nysius scripserit, habes apud Eusebium l. 6. c. 46. Unde & illud ediscere est, quemadmodum spectatissimarum Ecclesiarum, & Sedium Antistites Synodicas ab Episcopis noviter electis reciperent, & post diligens cum literarum, tum Dominicorum Cursorum examen, Pacificis rescriberent, easdem vel probando, vel improbando Synodicas.

Cornelio sedente, & in legitimum Pontificem ab Ecclesiis ubique suscepto, controversia Libellaticorum, Cornelio eodem & Cypriano praeeuntibus, decreto Encyclico terminabatur, & ad consensum omnium demonstrandum

ubique circumferebantur epiſtolae, quando Novatianus Antencyclicam edidit, cujus ſuffragatores plurimos habuit tum ex Epiſcopis, tum ex Confeſſoribus. Unde in Eccleſia, ipſoſque inter Confeſſores gravis contentio orta eſt, quae Cypriani, & plurium Africae Synodorum zelum excitavit ad inſanos Novatiani impetus retundendos. Hoc ergo primum Antencyclicarum exemplar eſt, cujus memoria ad nos pervenerit. Turbas ſanè maximas, quas iſthaec Novatiani Encyclica excitavit, tum ſuo loco enarrabimus, tum brevi in Schiſmaticorum ad Catholicam reditu accuratiſſimè deſcribit Cyprianus epiſt. 46.; in qua & miſſarum per Novatianum, atque aſſeclas epiſtolarum numerum recolit, & emiſſas ſimul à Novatianorum plurimis fidei profeſſiones adducit, & ſolerter expendit.

III. Donatiſtae, Romanae Synodi ſub Melchiade ſententiâ damnati, quum Concilii Synodica, ut moris erat, per 313
Univerſam Africam deferretur una cum integris Epiſcoporum votis, & ultima Melchiadis, qua judicium clauſum eſt, ſententia; ut fucum facerent, ſubſcriptionemque, & obſequia Catholicorum praepedirent, hanc inivere viam. Majorinus cum Lucilla Ingentium publicum ſcribam (pecuniis jam pridem corruptum, ut falſaret Proconſularia acta, quatenus infamaretur Felix Aptungitanus, Caeciliani ordinator, Sacros Codices tradidiſſe) habitu Dominici Curſoris induentes, cum Antencyclica per Provincias direxerunt, ut idem delator ſimul & teſtis, perfidiam populis tutiùs propinaret. Mira etenim celeritate Donatiſtae antevertentes Caeciliani adventum, & Romanae Synodicae promulgationem, id effecerunt, ut, animis per hujuſmodi calumniam praeoccupatis, praviſſimâque hac arte faſcinatis, potior populorum, Africanarumque Eccleſiarum numerus ad Schiſma pertraheretur. Unde Veteratores illi, compoſitis per Romanam Synodum rebus, nedum Encyclicae refragari ſunt auſi, ſed magis magiſque furere, turbas ciëre, totumque Africanae Eccleſiae ſtatum ſusdeque vertere. Quod & in ſuperioribus jam innuimus, & in Diſſertatione II. prolixius diſputabitur.

IV. Novatianorum, & Donatiſtarum exempla ſecutus Arius, ob haereſim ab Alexandro Epiſcopo damnatus, de- 320

que Alexandrina Ecclesia ejectus, eodem ipso tempore, quo Alexandri Encyclicae Literae ad omnes Orbis Episcopos directae circumferebantur, per Antencyclicam id egit, quod in altera enarrat Alexander, Tom. 1. Conc. p. 295., atque imprimis. *Circumcurrere hâc illâc, quò nobis obtrectent, deflectere ad Collegas nobiscum in eadem fide consentientes, specie quidem pacem, & concordiam simulatè petere, sed revera moliri, ut per sermonis lenocinia nonnullos eorum in sui morbi contagionem pertrahant: literas quoque ab illis blandiores petere, ut coram iis, quos errore implicarint, eas legentes, sine suae prolapsionis poenitentia maneant, atque ad impietatem assuefiant, quasi Episcopos suae sententiae, & opinionis consentientes haberent. Unde fit, ut nonnulli, qui eorum literis subscribunt, in Ecclesia eos recipiant*. Quod etiam sub finem repetit. Nicomediensi enim Eusebio praeeunte, in varias partes Episcopi divisi sunt, & per hasce Encyclicas, atque Antencyclicas gravissimum fidei vulnus inflictum est, quippe Alexandri Encyclica felicem resecandae omnis controversiae exitum ex more usuque re-
440 cepto minimè obtinuit, ut fusiùs Socrati proditum, & nos in II. Dissert., ubi, accuratius veteratoriam Eusebii Nicomediensis, & Arii artem aperiemus, qui per Licinium, Eusebio affinem, seditionem in Constantinum hac via machinabatur. Sed haec cursim attigisse sufficiat, quae ibi latius Ecclesiasticis monumentis expendemus.

V. Usus & numerus istiusmodi Antencyclicarum magis apparuit Arianorum, & Semiarianorum occasione. Hi etenim Imperatoris potentia freti, quas Catholici pro fide Nicaena defensanda Encyclicas dabant, eas illico perversi homines Antencyclicis enervare satagebant. Hinc primùm orta est Ecclesiarum Orientalis, atque Occidentalis nuncupatio, & divisio, eo quidem invecta scopo, ut si pars una Catholicam tueretur veritatem, altera editis continuò Antencyclicis contrarium decerneret, ne videlicet demonstratus in Encyclicis Ecclesiarum consensus jugulum errori inferret, quemadmodum hactenus in primitiva Ecclesia fuerat observatum, ipsique magna caussae jactura probaverant.
335 Vidimus enim, quomodo post Tyriam Synodum, in qua damnatio Athanasii conclamata est, epistolas ad Julium, ceterosque Orbis Episcopos ediderint, quibus tamen mi-

nimè

nimè suffragium dedere suum Ecclesiae per Orbem dispersae. Illud quoque vidimus, quemadmodum in Roma- 342
na licet, & Sardicensi Synodo per Encyclicam epistolam 347
Athanasii innocentia fuisset declarata, Ariani nihilominus, Semiariani, iisque adsociati Aëtiani multis in Synodis, adhibita etiam Judicum secularium potentia, verberibus, & exsiliis Episcopos coëgerint subscribere prolatam in Antencyclica contra Athanasium, damnationis sententiam.

Et fuit equidem solers usque adeo & frequens hujuscemodi Arianorum ausus, quo Encyclicis Catholicorum suas passim Antencyclicas, symbola symbolis, & professiones professionibus opponere consueverunt, ut cum fideles, quorum in partes concederent, aegrè admodum dijudicare jam possent; tum sub Virorum sanctissimorum nominibus ipsamet Orthodoxa fides per summam Novatorum vafritiem in discrimen adduceretur. De ea temporum iniquitate agit Basilius Magnus in epistolis ad Meletium, in qui- 370
bus de adversariorum Antencyclicis accuratè, & luculenter edisserit. Proposuerat in epist. 59., ut Meletius ipse ob eam, qua inter ceteros pollebat, autoritatem & sanctimoniam, transmitteret in Occidentem literas suas, easque ab Orientalibus primùm subscriptas. *Itaque, si videtur, epistola ad Occidentales necessarium quid complecti, postquam eam fide dignam scripsisti, ad nos transmitte, ut curemus ab omnibus consentientibus subscribi, & parata habeatur subscriptio, chartae impressa; quam conjungere possumus ei, quae à Fratre Sympresbytero circumfertur*. Consilium hoc sane à veteribus Ecclesiasticis institutis, & quotidiano usu erat comparatum. At quid si pars adversa illud ipsum arripuisset? aut quae tandem ratio suppetebat, cur Episcopi longius dissiti has susciperent Meletii Encyclicas, & aliorum Antencyclicas detestarentur? *Illud verò* (pergit ibid. solertissimus Doctor) *mibi argumentum velut intactum adhuc esse, locumque dare scribendi visum est, admonere illos, ne sine discrimine quorumvis communionem ex Oriente venientium accipiant: sed una semel electa parte, reliquos ex consentientium testimonio admittant, & non cuivis sub praetextu Orthodoxae doctrinae fidei formulam scribenti adstipulentur. Nam isto pacto deprebendentur cum adversariis facientes: qui eadem saepenumero*

verba praetexunt quidem, inter se verò pugnant, ut qui plurimum divisi, dissidentesque fuère. Scilicet optimum factu judicabat Basilius, si ad vim Antencyclicarum infringendam, Occidentales susciperent eas dumtaxat Encyclicas, quas nossent ab iis subscriptas, quorum oppido cognita erat exploratàque communio, & consensio. Inter eos nimirum arcana quaedam scribendi forma velut ex condicto servari poterat, quae adversariorum fraudes, & corruptelas evaderet, atque insuper Episcopos, secreti consortes, tutò securèque Ecclesiasticorum tractatuum commonefaceret. Quod in hunc modum idem Basilius suggerit. *Ne igitur amplius haeresis eorum, qui inter se mutuo dissident, per ipsorum scripta, quae praetexere, & objicere solent, incautos seducat, admonendi sunt, ut arcanas accedentium communiones, & scriptis juxta formam Ecclesiasticam comprehensas faciant*. Cujusmodi autem esset arcana ea forma Ecclesiasticarum literarum, nescio, an eruditorum cuipiam sit hactenus exploratum. Quid nobis hac in re nequaquam absonum, & verosimilius videatur, in §. XX. num. XV. divinando conjectandoque dicemus. Id modo unum in numerato haberi volumus, maximum scilicet caussae praesidium, non sine Catholicae communionis detrimento, & Ecclesiarum jactura, Meletii, & rectae fidei adversarios in usu Antencyclicarum posuisse, eòque Catholicos Episcopos adegisse, ut si Encyclicarum vim & dignitatem suo haberi loco vellent, ad arcanas scriptionum formas debuerint aliquando confugere, perinde atque Ethnicarum persecutionum temporibus egerant Sanctissimi religionis Antistites. Multa id genus documenta ad usum Antencyclicarum haereticalium patefaciendum, congerere in promtu esset: Sed quoniam in amplissimum tractatum abiret haec disquisitio, si singulas tunc temporis editas Antencyclicas recensere hîc constitutum haberemus, ab iis ulteriùs discutiendis supersedemus, tum quod quae diximus, rem satis pro praesenti instituto illustrent, tum quod multa eadem de re in Commentariis ad Adlocutionem Patrum Chalcedonensium simus differturi.

VI. Unum idemque sat illustre Encyclicae, atque Antencyclicae exemplum minimè praetereundum est, in quo

consue-

consuetudinis hujus ratio argumentumque proponitur, atque Encyclicarum apud fideles, haereticosque pondus, & aestimium constat luculentius. Atque ut rem ab ovo
exordiamur, quum Leo Junior ob turpem, quam agebat, 473
vitam, sub ipsa imperii primordia Zenone Patre suo Imperatore dicto, post decem imperii menses ultimum diem
obiisset, atque adeo imperium solus regeret Zeno, Veri- 474
na Leonis uxor, quòd ipsa insciâ, huic, illive traderetur Imperium, ad vindictam excitata, in Thracia, ubi commorabatur Heracleae, adversus Zenonem conspiravit, fratremque Basiliscum Imperatorem dixit, tanto quidem appara- 476
tu, ut Zenonem, ejusque uxorem Ariadnam in Isauriam loco refugii recipere sese, coëgerit. Erat Basilisco conjux Zenonides, Chalcedonensi Concilio infensa, utpote Eutychiana labe infecta, quae proinde duo imprimis fieri suasit, ut videlicet Timotheum Aelurum ab exsilio revocaret, & proposito deinde imperiali edicto, anathema Chalcedonensi Concilio diceret. Noverat impostor Timotheus haud facilè executioni mandari haec posse, nisi Encyclicae sub Leone Imperatore editae, & Episcoporum totius Orbis manu roboratae, publico edicto obliterarentur, & contraria Episcoporum omnium subscriptione priores antiquarentur sententiae. Primò itaque Constantinopolim accersivit Timotheum Basiliscus, eodemque suadente, Encyclicum
edictum ipsimet Timotheo inscriptum, vulgavit. Haec Theo- 518
dorus Lector compendio prodit, & fusiùs Evagrius lib. 3. 594
c. 4., ubi subjungit. *Igitur Timotheus cum in Urbem Regiam venisset, persuasit Basilisco, ut Encyclicas literas ad omnes ubique Episcopos mitteret, & ea, quae Chalcedone gesta fuerant, & Leonis librum anathemati subjiceret. Literae autem sic habent. Encyclica epistola Basilisci. Imperator Caesar Basiliscus, Pius, Victor, Triumphator, Maximus, semper Augustus, & Marcus nobilissimus Caesar, Timotheo Reverendissimo, & Dei amantissimo Archiepiscopo magnae Urbis Alexandrinorum.* Marcus Basilisci filius erat, atque ut ex Nobilissimi titulo eruitur, dictus tunc solum Caesar. De quo tamen haec habet Chronicon Alexandrinum. *Extemplo Domina Verina Imperatorem creavit Basiliscum fratrem suum .... Porrò Basiliscus simul ac coepit imperare, coronavit filium suum Marcum, & Impe-*

ratorem renunciavit. De imperiali porrò Antencyclica haec ibi n. 31. Theodorus. *Basiliscus Chalcedonensem Synodum damnans, eique apertè repugnans, cum imperiali diplomate Timotheum Alexandriam dimittit, & Petrum Fullonem Antiochiam*.

VII. In ea porrò Basiliscus damnationis Encyclici Tomi autoramentum ex fundamentali Eutychianistarum principio petit, quod nos in Epistola nostra II., pro irretractabili Dogmaticae S. Leonis judicio adversus Galli scriptoris cavillationes defendendo, Italico idiomate exarata, & jampridem Neapoli typis edita, exposuimus, quodque statuebat, Ephesino Canone interdictum esse, aliam fidei expositionem condere; contra quem abiisse Patres Chalcedonenses cum Eutyches & asseclae perperam hariolabantur, tum perurget in praesenti Antencyclica Imperator, subjungens. *Quoniam verò Imperialis providentiae proprium est, non praesenti solum, sed futuro etiam tempore securitatem subditis suis provida mente largiri, decernimus, ut omnes ubique locorum sanctissimi Episcopi Encyclicae epistolae nostrae ipsis exhibitae, subscribant, perspicuè declarantes, se soli Trecentorum, & octodecim Sanctorum Patrum divino Symbolo inhaerere* .... *Quemadmodum Sanctissimi Patres, qui in Ephesiorum Metropoli postea convenerunt, decreto suo definierunt, solum videlicet sacrum Symbolum Trecentorum & octodecim Sanctorum Patrum, tanquam regulam fidei, sequi oportere, anathematizantes, ac penitus rejicientes à sanctis Ecclesiis quicquid apud Chalcedonem factum est offendiculum Orthodoxae Plebi, quippe quod totius Orbis, Nostraeque privatim felicitati fuerit impedimento. Qui verò post hosce nostros divinos apices, quos ex Dei sententia promulgatos à nobis esse confidimus; quippe qui optatam ab omnibus unitatem sanctissimis Dei Ecclesiis conciliant; novitatem, quae adversus fidem Chalcedone facta est, aut inter disputandum, aut inter docendum, aut in scriptis suis quocumque demum tempore, & modo, ac loco proferre unquam, aut omnino nominare tentaverint, eos tanquam tumultus, ac seditionum sanctis Dei Ecclesiis, & universis, qui nostro imperio parent, auctores, Deique, ac nostrae salutis hostes, juxta leges, quae jampridem de ejusmodi improbitate latae sunt à Beatae, ac Divae memoriae Imperatore Theodosio, quas etiam & huic nostrae sacrae epistolae Encyclicae subjicimus*. Hactenus Imperialis Encyclica,

qua non Concilium tantum Chalcedonenſe obliterari, an-
tiquarique jubet, ſed etiam innovat jampridem à Marcia-
no abolita Theodoſii junioris edicta, quibus Chryſaphii,
& Dioſcori ſuaſione, fundamentale Eutychianiſtarum
principium, in Latrocinali Epheſino publicatum, de uni- 449
verſis fidei formulis, demta Nicaena, inhibendis, fue-
rat confirmatum. Quae omnia leguntur in III. Parte Con-
cilii Chalcedonenſis. Illud hinc quoque diſcimus, Ency-
clicis inſerta annexaque fuiſſe quaecumque ad concilian-
dam illis fidem opportuna cenſerentur.

VIII. Encyclica publicatur Conſtantinopoli, ac Timo-
theus triumphantis in morem ſatellitio Eutychianiſtarum
ſtipatus, ac legitimus velut Epiſcopus, ingenti faſtu ad
Eccleſiam proceſſit. Rerum ordinem, ubi de imperii in-
vaſione per Baſiliſcum facta, hiſce verbis deſcribit Theo- 792
phanes. *Ac ſtatim Zenodiae maximè verbis ad id impulſus,
rectae fidei bellum indicit. Quare Timotheum Aelurum, pro-
mulgato edicto, revocavit exſilio, Petrumque Fullonem in In-
ſomnium monaſterio latitantem, Sedi reſtituit: quotquot autem
ſanctam Synodum Chalcedonenſem adverſarii reſpuebant, ii
liberrimè impugnabant veritatem. Aelurus ad haec perditis ac
ſceleratis Alexandrinis, qui forte Conſtantinopoli hoſpitabantur,
collectis, è Palatio ſupplicatione ducta, Aſino vectus, ad Ec-
cleſiam profectus eſt: cumque ad aedem, Octagonum dictam
adveniſſet, Aſino lapſus, attrito pede, cum ignominia retromea-
re coactus eſt*. Octagonus locus fuit octo conſtans concame-
ratis porticibus, ubi ingens aderat Bibliotheca, & cum aliis
XII. commorabatur Doctor, Oecumenicus nuncupatus;
quos ſimul omnes, teſte Theophane, quum adverſarios ex-
pertus eſſet edicto ſuo adverſus Imagines evulgato, una
cum Bibliotheca incendit Iſauricus Leo. Aeluri tyranni- 716
dem breviùs perſtringit Theodorus Lector. *Porro Aelurus* 518
*cum ſeditioſam ac incompoſitam Alexandrinorum turbam colle-
giſſet, una cum illis ex aedibus Baſiliſci ſupplicans ad Eccle-
ſiam proceſſit, ipſe Aſino vectus. Cumque ad locum, qui Octa-
gonus dicitur, perveniſſet, graviter prolapſus eſt; & fracto pe-
de, cum ingenti ignominia receſſit*. Supplicationem hanc in-
dictam à Timotheo reor, ut ipſe Baſiliſci Encyclicam in Ec-
cleſia publicaret. Moribus enim receptum erat, ut ſi quae

de Ecclesia edicta conscriberent Imperatores, ea non Magistratus, sed in Ecclesiis Episcopi promulgarent; ut de
457 Leonis Encyclica factum, cujus evulgationem Anatolium promovisse, supra monuimus, & alia Principum exempla commonstrant.

IX. Sed modum jam inquiramus, quo Encyclica Ecclesiis fuerit intimata, & quae ob plurium acceptationem mala sint consecuta, perspiciamus. Acacio primùm subscribendam, & subjacentibus Episcopis intimandam, direxit Imperator, qua suscepta, id ille egit, quod ibid. num. 32. refert Theodorus. *Basiliscus generali sanctione Chalcedonensem Synodum rejici jussit. Operam autem dabat, ut idem quoque faceret Acacius. Verùm id perficere nullo modo potuit, cum universa Civitas una cum mulieribus, & parvulis in Ecclesiam conveniens, Basilisco obstitisset. Quin etiam Acacius semetipsum, & Cathedram, & Altare nigris vestibus obtexit...... Basiliscus furorem populi metuens, ex Urbe regia discessit, cum interdixisset Senatoribus, ne cum Acacio colloquerentur. Minabatur autem populus, se Urbem incensurum.* Haec priora sunt adversus Basilisci Encyclicam gesta, in quibus populi zelus commendandus est, qui probè conscius fidei confirmationem per Encyclicum Tomum sub Leone fuisse factam, in quo & roborata Chalcedonensis Concilii professio fuerat, & anathema Timotheo Aeluro dictum, arbitrabatur haec omnia non sine gravi fidei discrimine tentari, ac promoveri.

X. Acacius autem de improbo Imperatoris, Timothei, & Eutychianistarum ausu Simplicium Romanum Pontificem certiorem fecit: Qui continuò epistolas ad Basiliscum dedit. Perperam enim Zenoni inscriptas circumferri, sed ad Basiliscum fuisse directas, pluribus probant Pagius, & Coustantius in novissima epistolarum Romanorum Pontificum collectione. In ea itaque epistola, quam refert Baronius ad ann. 476., asserit Simplicius, se Leonis Magni epistolas, quas supra recensuimus, dirigere, Dogmaticam scilicet ad Anatolium, atque aliam ad Imperatorem Leonem de officio Mediatoris datam. Remittit autem ad archiva, in quibus Tomus ille Encyclicus Episcoporum totius Orbis exstabat. *Suppetunt affatim Clementiae tuae [si in Palatii sui requiri mandet archivis] cum nostrorum coëun-*

tium

tium definitione Majorum documenta copiosa . Neque enim conscientiam vestram latere credendum est , quae per cunctas Provincias Orientis ex Imperii vestri arce diffusa sunt ; illa scilicet , quae vel ad Augustae memoriae Marciani , nihilominus & Leonis , vel ad Chalcedonensis Concilii Beatae recordationis Praedecessor meus Leo consulta direxit : quibus ita planè ac dilucidè Sacramentum Dominicae Incarnationis exposuit , ut non modo Catholicus , sed ne Christianus quidem valeat nuncupari , quisquis illic Redemtionis suae caussas non evidenter agnoscat . Certè ut facilis vobis non desit instructio , earumdem exemplaria literarum ad Fratrem , & Coëpiscopum nostrum Acacium missi , vestris sensibus offerenda . Duae itaque illae Leonis epistolae , prima ad Flavianum, ad Leonem Imp. altera, in qua de Mediatoris officio tractabatur , circumferebantur , velut communis ac certissimus index , in quo Redemtionis caussae luculenter possent dignosci . Pergit deinde . *Haec igitur pietas tua recensere dignetur , vel quae totius Orientis Episcopi de hujus praedicationis consensione rescripserint : aspiciet profectò examinata diligenter , & veraciter promulgata , atque ideo pestiferae falsitatis ambagibus nequaquam debere pulsari .* Quibus equidem laudatum Encyclicum Tomum ejusque irretractabilem autoritatem proponit . Quo autem in censu cum Encyclicus ipse Tomus , tum Dogmaticae S. Leonis epistolae haberi debeant , in hunc modum ostendit : *Quapropter clementiam vestram ..... precor atque obsecro , ut imitatores facti tantorum ac talium Praedecessorum , nefandae praesumtionis operarios Catholico pectore respuentes , regia censeatis potestate cohiberi . Quisquis , sicut praedixit Apostolus , praeterquam accepimus , seminare molitur, anathema sit . Nullus ad aures vestras perniciosis mentibus surrependi pandatur accessus : nulla retractandi quicpiam de veteribus constitutis fiducia concedatur . Quia , sicut saepius iterandum est , quod Apostolicis manibus cum Ecclesiae universalis assensu acie meruit Evangelicae facis abscindi , vigorem sumere non potest renascendi , nec in Dominicae Vitis fructiferam valet redire propaginem , quod igni deputatum constat aeterno .* De epistolis autem à Leone Magno ant editis , aut susceptis , quas Basilisco legendas transmisit Simplicius , ita in epist. ad Acacium, apud Baronium p. 371. scribit . *Nota namque , & omnibus*

illis potestatibus celebrata, quae sanctae memoriae Praedecessor meus Leo ad consultationem Augustae recordationis Leonis scripserit, & quam veneranter accepta sint, recognoscat. Unde lucem foeneratur quod supra aïebamus, epistolam per duos legatos à Pontifice ad Imperatorem transmissam, deque Christi Mediatoris officio tractantem, velut Encyclicam fuisse susceptam, atque omnium subscriptione munitam, fidei decretum evasisse.

XI. Quid ad haec egerit Acacius, quidve Simplicio Romano Pontifici rescripserit, ignorabatur Patrum nostrorum aetate: sed posteaquam à Cl. Holstenio inventa est epistola, Acacio subinde data, in qua Pontifex ad ea respondit, quae sibi per Legatos, & per epistolam de Basilisci, Timotheique Aeluri nefandissimis ausibus ab illo fuerant renuntiata, apparuit cum Acacii zelus, tum antiqua illa, & peroptima consuetudo, ut praepostera istiusmodi adversùs fidem acta ad Ecclesiae Caput referrentur. Sic autem Simplicius in ea epistola, quae hodie legitur in Collectione Romana Holstenii pag. 194. rescribit Acacio. *Literis tuae dilectionis, quas per filium nostrum Epiphanium Diaconum probatae fidei direxisti, ea, quae strictim religiosissimi filii nostri Presbyteri, Archimandritae cum Monachis, vel ante scripserant, latiùs indicasti, & prolixo quidem volumine, sed sermone necessario retulisti; ut quid vel Constantinopoli, vel in aliis regionibus ab Haereticis gestum est, disceremus; ac singula quae contra Ecclesiasticas regulas, & contra ipsam Catholicam fidem ubicumque commissa sunt, ante nostros oculos collocasti, quatenus videatur, quo etiam remedio subveniretur Ecclesiis, quibus vim sub occasione Tyrannicae dominationis per absentiam Christianissimi Principis perniciosus latro, & recidivus invasor Alexandrinae Ecclesiae, lapsus exsiliis, irrogavit.* Directum ad se aït Simplicius Actorum volumen. Ex quo conjicimus, una cum Basilisci Encyclica, eadem persecutione saeviente, gesta omnia direxisse Acacium, quatenus plenissimè de rebus Orientalibus Pontifex instrueretur: quod ipsamet epistolae verba commonstrant.

XII. In Synodo Constantinopolitana Acacii zelo ea
518 omnia fuisse peracta, quae Theodorus Lector, atque iisdem,
792 quibus ille, verbis regerit Theophanes; adeo ut populus om-

nis adversus Basiliscum sit commotus, testantur Acta Daniëlis Stylites cap. 40. & seqq., quae apud Surium die II. Decembris leguntur. Ac propterea Synodus haec Constantinopolitana, quae communiter à Collectoribus omittitur, huic anno 476. restituenda est, & prior censenda, quae statim ab evulgatione Encyclicae, perfidiam decernentis, & haereticum edictum rescidit, & populum, ne assentiretur, universum commovit. Enimverò Synodum hanc cum Episcoporum multitudine, tum fidei defensandae ardore celebrem fuisse, sat innuunt verba Pontificis, eidem Acacio scribentis, ibid. pag. 196. *In quo nec nostrae preces apud Religiosissimum Principem, nec dilectionis tuae suggestio, aut tantorum Fratrum nostrorum, quos advenisse Constantinopolim reperimus, imploratio Sacerdotum, aut supplicatio Monachorum, laborare poterit. Quin quicquid ad integritatem Catholicae fidei pertinet, in qua Ecclesiarum est constituta securitas, regressu pietatis suae, Domino se ubique prosequente, omnium praeveniens vota restituit. Et apud mentem Christianissimam facilis est impetrandi gratia, ubi Religionis est caussa. Sicut ergo literis nostris, ita tuae dilectionis, vel omnium Fratrum, qui se ad documenta fidei suae Christianissimi Principis praesentavere conspectui, suggestione repetendum est, ut Timotheus cum sequacibus suis ad irremeabile dirigatur exsilium.* Et mox: *Diu autem Fratres, & Coëpiscopos nostros apud Constantinopolim non convenit demorari; nunc praecipuè, cum propter concussionem persecutionis, quae mota fuerat, solicitae, atque attonitae sunt in suprascriptis Ecclesiis Civitates.* Subjungit deinde irretractabilia esse Chalcedonensis Concilii acta, eâque inter alias de caussa, quod Encyclico edito Tomo sint firmata. Unde pro ejus fidei custodia postulat, ut Episcopi, in Concilio adunati, ad Ecclesias proprias regrediantur. *Ne aliquis dubius rationis, ac trepidus mentis exspectet novi aliquid post Chalcedonense Concilium contra definitiones ipsius retractari: quia per universum Mundum insolubili observatione retinetur, quod à Sacerdotum universitate est constitutum, & sicut apparuit, Coelestis totiens ultionis assertione firmatum. Unde divino judicio reluctatur quisquis ejusdem venerabilis definita Concilii post tot divinae indignationis exempla non sequitur.* Et in Actis Daniëlis Stylites, ubi de Acacio. *Pontifex autem quum omnes*

470

ferè eximios congregasset Episcopos . Horum autem aliqui cum Acacio degentes Constantinopoli , Populum suis decretis instruxerunt ad Encyclicum spernendum edictum, alii ad Daniëlem excitandum perrexêre , ut fidei patrocinium susciperet . Quae autem egerit Daniël , & qua Apostolica in objurgando Basilisco libertate , quibusve etiam praedictionibus sit usus , prolixè enarrant Acta .

Mirum sanè est celeberrimi hujus Constantinopolitani Concilii Acta à Scriptoribus fuisse penitùs omissa , quorum ideo plerique omnes harum rerum seriem , historiamque nec perspicuè , nec accuratè satis proposuerunt hactenus , discusseruntque . Operae autem pretium Concilii hujus explanatione fieri patet , tum quòd ejusdem Acta ex Simplicii epistola , & Vita Daniëlis sat superque constent, tum quòd illius solicitudine in Tractu Constantinopolitano sarta tectaque perseveraverit Chalcedonensis Concilii autoritas ; factumque , ne totus Oriens in haeresim prolaberetur . Nos interim Concilii hujus Acta eò libentiùs in Eruditorum conspectum protulimus , quòd subinde Tomi Encyclici , de quo superiori §. disputatum est , ex iis autoritas aestimiumque eruatur , quippe cum à Romano Pontifice , tum ab universis Tractus Constantinopolitani Episcopis , in praesenti coetu collectis , argumentum ex eo desumtum sit ad irretractabile Chalcedonensis Concilii judicium demonstrandum .

XIII. Monachorum Constantinopolitanorum zelus, eodem Concilio praeeunte , enituit in Chalcedonensi defendendo Concilio , & Encyclio , ut Evagrius loquitur , oppugnando . Praeter Daniëlem Stylitem , Olympius pariter Monachus , non impari Sanctitatis fama , fideique zelo nobilis , summa libertate Basiliscum objurgavit . Utriusque hac in
518 re labores paucis complexus est Theodorus Lector . *Magnus autem Daniël , zelo fidei succensus , è columna descendit , & una cum plebe , atque Acacio conventus Ecclesiasticos frequentavit ..... Daniël verò Monachis , & quibusdam ex Populo secum assumtis , perrexit ad locum , in quo erat Basiliscus . Et Olympius Monachus magna cum libertate Basiliscum*
792 *allocutus est* . Eadem repetit illius fere exscriptor Theophanes in Chronico .

XIV. Romanam autem Synodum à Simplicio fuisse indictam ad Basilisci, Timothei Aeluri, atque Eutychianorum nefarios infringendos conatus, suadent illae, quas emisit, epistolae. Hae quippe recepto more in Romana Synodo condebantur, quibus & Orientalium ausibus modum faciebat Pontifex, & Occidentales solicitè commonebat, ut à perditissimorum hominum nequitia caverent, atque in avita fidei professione persisterent. De Synodo equidem sub Simplicio habita, haec Synodicus libellus Pappi n. 94. *Similiter Simplicius, qui Leoni Romae successerat, Divina, & Sancta constituta Synodo, Dioscorum, & Timotheum anathemate notavit, & Sanctam Chalcedonensem Synodum confirmavit*. Cum universo itaque Constantinopolitano Tractu Occidentales Episcopi, Romano Pontifice praeeunte, in retinenda irretractabiliter Chalcedonensis Synodi autoritate perstiterunt.

XV. Publicato interim Encyclio, improbas manus dederunt reliquae Orientis Provinciae, quarum elenchum prodit Evagrius l. 3. c. 5. *His Encyclicis literis, ut scribit Zacharias Rhetbor, Timotheus, qui paullò ante reversus ab exsilio fuerat, consensit. Petrus quoque, cognomento Fullo, Episcopus Antiochiae, qui una cum Timotheo erat Constantinopoli. His ad hunc modum gestis, ut Paulus quoque Archiepiscopalem Ephesi Sedem susciperet, decreverunt. Porrò idem Zacharias refert, Anastasium etiam Hierosolymorum Episcopum, qui Juvenali successerat, iisdem Encyclicis subscripsisse, aliosque item complures: adeo ut circiter quingenti numero fuerint, qui Leonis epistolam, & Chalcedonense Concilium damnaverunt*. 594

XVI. Timotheus itaque Aelurus, cui istiusmodi Basilisci Encyclicae inscriptae fuerant, earum praecipuus factus executor, Ephesinum Concilium indixit, in quo improbi Episcopi vulgatae Encyclicae subscripserunt. De Ephesino hoc conciliabulo ita ibid. Evagrius. *Idem Zacharias ait, Timotheum Constantinopoli digressum, in Ephesiorum Urbem venisse, atque illic Paulum in Archiepiscopali Sede collocasse. Qui, cum jam priùs ab Episcopis illius Provinciae juxta antiquiorem consuetudinem ordinatus fuisset, Sede exciderat*. In eo itaque malignantium Concilio sub haeretico, & infensissimo Chalcedonensis fidei hoste Timotheo, post

Pauli reſtitutionem, omnes ſubſcripſerunt. Imo decretum, ſeu potius libellum ad Imperatorem direxerunt, in quo ſe liberrimè ſubſcripſiſſe atteſtantur. Fragmenta libelli hujus reſervavit ibid. Evagrius; atque ex iis dignoſcimus, poſtulaſſe eos Imperiale patrocinium adverſus Acacium, & Epiſcopos Conſtantinopoli conſiſtentes, quos haud obſcurè ſugillant. *Sed calumniis* (inquiunt) *ac mendaciis nos inſectantur, quaſi vi quadam, ac neceſſitate compulſi, Sacris veſtris, & Apoſtolicis Encyclicis literis ſubſcripſerimus*. Haec illi, Acacii, & Conſtantinopolitani Concilii comminationes veriti, quum Exarchatus Aſianus tunc Patriarchali Conſtantinopolitanae Sedi ſubderetur. Pergunt deinde pro editae Encyclicae defenſione. *Nihil igitur aliud praeter Sacras veſtras Encyclicas literas proponi ſinatis: pro certò habentes id, quod jam dixi, univerſum Orbem rurſum everſum iri, & quod mala, quae à Chalcedonenſi Synodo importata ſunt, levia eſse videbuntur .... Proteſtamur coram Servatore N. J. C. liberam eſse pietatem veſtram, rogamus, ab ea, quae illis irrogata eſt, juſta, & Canonica, & Eccleſiaſtica condemnatione, ac depoſitione: praeſertim verò ab ea, quae irrogata eſt ei, qui per multa facinora deprehenſus eſt Regiae Urbis Epiſcopatum non ritè adminiſtrare*. Quibus ſatis indicant, ab Acacio, & Synodo Conſtantinopolitana decreta fuiſſe directa, nequis haereticali Baſiliſci Encyclicae ſubſcribere auderet; ut propterea Epheſini praevaricatores patrocinium Imperatoris poſtularint, ne Acacio ſuccumberent.

XVII. Haud aliter Antiochenus Tractus, Fullone claſſicum praecinente, & ſubſcripſit Encyclicae, & anathema in Chalcedonenſe Concilium, ejuſque aſſeclas dixit. Qua
792 de re Theophanes in Chronico. *Ceterum Julianus Antiochiae Praeſul, ex rebus geſtis dolore concepto, vitam amiſit. Petrus autem Fullo Thronum invadens, ſe ad anathemata, & tumultus excitandos convertit*. Eadem de Fullone habet Eutychianiſtarum Breviculus. Quod autem ad Hieroſolymitanum Antiſtitem attinet, praeter Zachariam, & Evagrium, narrantes, Anaſtaſium Hieroſolymorum Epiſcopum Baſiliſci En-
555 cyclicae ſubſcripſiſſe, Cyrillum etiam habemus teſtem in Vita S. Euthymii, quam & pridem Surius ad diem Ja-

nuarii XX., & deinde Bollandiani edidêre. Ibi enim prolixiùs narrat excitas ab Eutychianis Monachis seditiones, haudquaquam iis inferiores, quas nefarius ille Theodosius ipso Chalcedonensis Concili tempore contra edita decreta commoverat: quaeque descriptae sunt in III. Parte Conc. 451
Chalced. Haec autem ad rem nostram Cyrillus. *Cum verò Basiliscus occupasset Imperium, fecit Conciliabulum adversùs S. Synodum Chalcedonensem; quo quidem nitens pars eorum, qui erant Schismatici in Sancta Civitate, cum sibi Gerontium quendam praefecisset Archimandritam, multa innovat adverversùs Ecclesiam, nec minora iis, quae priùs ausus fuerat Theodosius*. Quid autem pro hac haereticali Encyclica egerit Alexandriae Aelurus, in Synodico num. 97. legimus. *Quum autem Zeno Leoni utrique, & magno, & parvo in Imperio successisset, Basiliscus, & Harmatius id invadentes, eum expulerunt: & cum proposuissent, Synodum Chalcedonensem planè evertere, generali decreto Timotheum, cui Aeluro cognomen erat, ex Chersone evocarunt; qui quum Alexandriam venisset ..... impia congregata Synodo, multis anathematismis Sanctam Chalcedonensem Synodum subjecit*. Eadem refert Evagrius l. 2. c. 594
6. Atque haec priora fuêre Tragoediae hujus acta, quibus adversùs Chalcedonensem Synodum conclamatum est, praecinente Zenodia, Eutychianistarum laqueis irretita, improbitatem juvante per Encyclicam Basilisco, & Timotheo Aeluro, omnium pridem Episcoporum decretis per Encyclicum Tomum damnato, impietatis exsecutore, & promotore delecto.

XVIII. Hactenus de Basilisci Encyclica: de Antencyclica Catholicorum sequitur disserendum. Simplicius, ut ab Acacio de Basilisci conatibus adversùs fidem fuit commonitus, non desiit epistolis, atque insuper comminationibus Tyrannum solicitare ad haereticalia revocanda edicta. Equidem, quod mox videbimus, Simplicii hortatu permotum fuisse Imperatorem ad Encyclii vim omnem infringendam, manifestè innuit in epistolis ad Episcopos Dardaniae Gelasius Pontifex. *Nam si Basiliscus, ut dictum* 492
est, Tyrannus, & Haereticus, scriptis Apostolicae Sedis vehementer infractus est, & à plurimis revocatus excessibus. Et mox. *Sanctae memoriae Papa Simplicius non solùm Basiliscum*

Tyrannum .... pro iisdem ipsis excessibus auctoritate libera saepius increpasse noscitur. Periêre quidem istiusmodi, quae magno rei huic illustrandae adjumento esse poterant, Simplicii epistolae: nihilominus merita laude minimè defraudandus est, qui, emissis duabus laudatis epistolis, & commemorata Encyclici Tomi autoritate, competenti zelo elaboravit, ut per Acacium, & Synodum Constantinopolitanam Episcopi Tractus illius non ab haeretica tantùm communione abstinerent, sed insuper adeo strenuè Basilisco obsisterent, ut Encyclicam novo Encyclio antiquare cogeretur.

XIX. Itaque Basiliscus, qui à Synodo Constantinopolitana, à Monachis, & Populo, minarum seditionisque metu, ex Urbe Constantinopolitana recedere coäctus fuerat, de
792 evulganda Antencyclica coepit cogitare. Theophanes quidem scribit, ipsum etiam Acacium, Populi tumultus veritum, dissimulanter in Basiliscum invehisse. Sic enim ille ad ann. 477. *Acacium territum Cleri, & Monachorum Constantinopolitanorum agmine, pro Chalcedonensi Synodo decertante, & in unam cum eis ire sententiam dissimulantem, ea de caussa adversùs Basiliscum, & Zenonem ex Ecclesiae suggestu perorasse. Quo comperto, Populi furorem Basiliscus metuens, excessit Civitate*. Sed quum Acacius solicitè Constantinopolitanam Synodum coëgerit, adjutores adhibuerit sanctissimos Monachos, volumen ad Simplicium miserit, atque ab eodem commendationis literas acceperit, aegrè admodum assentimur Theophani, praesertim cum Acacius idem in Synodi Chalcedonensis defensione ad obitum usque permanserit. Audiendus itaque Zacharias potius, & ex eo Evagrius ibid. cap. 7. *Scribit etiam idem Zacharias, Acacium Constantinopolitanum Episcopum, ob eas res dolore perculsum, Monachos, & Populum Urbis Regiae adversùs Basiliscum, ut qui Haereticus esset, concitasse: Basiliscum verò literas suas Encyclicas tandem abnegasse, & lege lata constituisse, ut ea, quae per subreptionem facta fuerant, irrita essent: literas denique prioribus Encyclicis contrarias misisse, quibus Chalcedonensis Synodus confirmabatur*. Hasce quidem Antencyclicas omisit Zacharias, reservavit autem Evagrius.

XX. Porrò Antencyclicarum tenor istiusmodi erat, apud

eun-

eundem Evagrium ibid.. Ἀντεγκύκλιον Βασιλίσκου. *Antencyclicae literae Basilisci. Imperatores Caesares, Basiliscus, & Marcus. Apostolicam, & Orthodoxam fidem, quae ab initio in Catholicis Ecclesiis viguit, & quae ad nostrum usque Imperium obtinuit, quae & nunc sub Imperio nostro obtinet, & in perpetuum deinceps praevalitura est ...... solam, illaesam, & inconcussam praevalere, & in omnibus Catholicis, atque Apostolicis Orthodoxorum Ecclesiis perpetuò manere decernimus, nec quicquam aliud praeterea requiri. Hanc igitur ob caussam cuncta, quae fidei, vel disciplinae Ecclesiasticae caussa sub Principatu nostro facta sunt, sive Encyclicas, sive alias epistolas, sive aliud quodlibet, irrita & cassa esse praecipimus: Nestorio simul, & Eutyche, & cunctis aliis haeresibus, nec non & iis, qui idem cum illis sentiunt, anathemate damnatis. Ac de hoc argumento nec Synodum fieri, nec amplius quaestionem ullam moveri volumus, sed ea firma, atque inconcussa remanere.*
Theodorus autem Lector Antencyclicam in Ecclesia Constantinopolitana primùm innuit lectam & publicatam, n. 34. 518
Assumta Uxore Zenonide, in Ecclesiam profectus, excusavit se Acacio, & Clero, ac Monachis ...... alio Edicto abrogans ea, quae priùs constituerat. Illud praeterea hinc docemur, alias huc & illuc missas epistolas, Encyclioque priori decreto annexas, per hoc Antencyclion irritari, nec non damnatos declarari consentientes Eutycheti, ubi Timotheum ipsum apertè sugillat, quem Haeresiarchae perditissimè adhaerere, noverant omnes. Zeno deinde, recuperato Imperio, eadem haereticalia omnia acta novo edicto obliteravit cassavitque, referente Chronico Alexandrino, quod, post illius enarratam restitutionem, subjungit. *Mox legem sancivit, qua decreta Basilisci Tyranni, in literis generatim ad omnes praescriptis, comprehensa, abrogata fuère.* Quod equidem fieri in epistolis ad Zenonem datis, postulaverat Simplicius.

XXI. Ecclesiam autem Alexandrinam, ejusque invasorem Timotheum quod attinet, praestat audire Breviculum Eutychianistarum. *Quum Basiliscus occupasset Imperium, damnare coepit Chalcedonensem Synodum, & Catholicos persequi. Tunc denique Timotheus ille damnatus, accepta libertate, venit Constantinopolim, & damnatos Haereticos locis suis reddit. Vadit Alexandriam; fugit Timotheus Catholicus, & in*

Monasterio latet .... Redit Zeno Imperator ad Regnum; Basiliscus opprimitur. Mittitur Alexandriam, ut pulso pervasore, Timotheus Catholicus redderetur Ecclesiae. Sed Timotheo damnato morte praevento, Petrus (Moggus scilicet, Diaconus Aeluri, quo in facinoribus, & haereticalibus Encyclicis utebatur) *consors ipsius, ab uno Haeretico Alexandrinis Episcopus ordinatur. Quem nihilominus dejici jussit Christianissimus Imperator* [Zeno] *& reduci Timotheum Catholicum.* Quo autem tempore, quave ratione Sedem occupa-
792 verit Moggus, in hunc modum prodit Theophanes. *In his Timotheus Aelurus moritur, & in ejus locum Petrus Mongus inducitur, Vir nequam, & veritatis adversarius, olim depositionis poena multatus. Hic ab uno Episcopo, eoque pariter deposito, consecratur. Hunc Dei zelo moti Monachi quidam adorti, sex tantùm & triginta dies Pontificatus honorem assecutum deturbant: & iterum Timotheum Salophaciolum, Virum Throno di-*
553 *gnum restituunt.* Paullò aliter Liberatus in Breviario c. 16. ubi de Zenone. *Scripsit Anthemio Augustali, ut Petrum quidem Sacerdotio privaret, Timotheum verò in Episcopatum reduceret, & Autores inthronizati Petri puniret. Anthemius verò, accepta Imperiali jussione, expulsit Sacerdotio Petrum, tanquam adulterum, & contra leges Ecclesiae Catholicae factum, & in Episcopalem Sedem Timotheum Salophaciolum revocavit. Qui Episcopatu recepto, misit quosdam Clericos, gratias agens Imperatori.* Nobilis enimverò fuit veritatis Chalcedonensis Synodi triumphus iste, adeo quidem, ut, eodem testante Liberato, Timotheus Aelurus prae Zenonis metu sibi mortem veneno consciverit.

XXII. Antiochenae Ecclesiae status, atque in evertendis Encyclicis resipiscentis Tyranni, zelus est aperiendus. Persistebant Antiochiae adhuc Eustathiani, acerrimi Nicaenae fidei defensores, qui electos Constantii potentia Patriarchas nusquam passi sunt. Illi itaque effecêre, ut Fullo ejiceretur. Asseclae equidem Eutychianorum Johannem Apamenum elegerunt: sed, eo post tres menses pulso, substitutus est Stephanus, quemadmodum referunt Theophanes, Gelasius in gestis de nomine Acacii, & Liberatus in Breviario. Illi autem successit Calendio, quo Patriarcha, *Hi, qui Eustathii caussa ad id usque temporis se-*

paratim collectas egerant , Ecclesiae adunati sunt , post annos centum ab obitu Eustathii . Quod Theodorus Lector l. 2. n. 1. testatur . Grande ergo hocce commodum Antiochenis accessit ex restituta Chalcedonensis Concilii professione, & haereticalibus Basilisci cassatis Encyclicis . Unde Evagrius l. 3. c. 10. *Ejecto autem Petro , Stephanus Antiochensis Ecclesiae Episcopatum sortitus est ...... Post Stephanum verò , ejusdem Sedis administratio Calendioni commissa est . Hic omnibus, qui ipsum adibant , persuasit , ut Timotheum una cum Encyclicis Basilisci literis sub anathemate damnarent* .

XXIII. Restat ad spectabiliorem triumphi hujus exitum commonstrandum , ut Asianorum conversionem recolamus . Cum enim iidem prae reliquis decretum in Synodo edidissent , ad haereticalem defendendam Encyclicam , aequum erat , ut resipiscentes , perfidiam clariùs ejurarent . Quod sanè praestitêre , ut author est ibid. c. 9. Evagrius . *Interim verò Episcopi Asiae , ut Acacium placarent , excusatione apud eum usi sunt , veniamque petierunt , missis ad illum Poenitentiae libellis : quibus asseverabant , se necessitate adactos , non autem sua sponte Encyclicis literis subscripsisse : jurabantque non ita se habere , nec se aliter , quam juxta Chalcedonensis Synodi formulam credere nunc , & ante credidisse* . Adjecerunt autem & hanc in praedictis libellis professionem . *Adjuvantibus enim precationibus vestris , Deo acceptis , & Divino Numine , ita credimus , sicut à Luminaribus Orbis terrarum Trecentis illis & octodecim , & à Centum & quinquaginta Sanctis Patribus accepimus . Credimus praeterea quae Chalcedone piè ac rectè definita sunt à Sanctis Patribus illic congregatis* .

XXIV. Sub idem tempus , Anastasio Hierosolymitano vita functo , Martyrius successor electus , fidei , atque imprimis Chalcedonensis Concilii professionem illico edidit , quod fusè refert Cyrillus in Vita S. Euthymii . Annotat 555
autem , eundem epistolas Zenoni , & Acacio per Phidum Diaconum dedisse , ut Gerontium , ceterosque Eutychianos , qui subscripserant haereticali Encyclicae , comprimerent : Novisse eum in itinere ex S. Euthymii visione, brevi futurum , ut Haeretici expellerentur : ac denique Episcopos omnes , Gerontio , & Romano exceptis , Catholicis professionibus unitos , anathematizatis iis , quae con-

tra Chalcedonensem Synodum acta fuerant, sollennem egisse festivitatem.

Atque hic exitus fuit Encyclicae, atque Antencyclicae Basilisci. Ex hac interim gestorum serie luculentissimè dignoscitur, quanta persuasione, quantoque molimine Romani Pontifices, Catholicique Episcopi, Encyclicum Tomum sub Leone editum, promoverint: constat insuper, quomodo Episcoporum consensus, & in ipsa Synodo datus, idemque per Encyclicas confirmatus, pari jure, aestimio, & pondere fuerit exceptus, atque ex utroque perinde capite adversùs haereticalem Basilisci Encyclicam promotus. Haec verò Imperatorum Leonis, & Basilisci gesta prolixiùs, & accuratiùs expendimus, tum ut quae hactenus de evulgatione, autoritateque Encyclicarum, de Tomis Encyclicis, deque Antencyclicis asseruimus, diluciùs hinc confirmentur; tum quòd hoc pacto commodiorem viam sternamus Historicis, quas huic subjiciemus, Dissertationibus.

XXV. Perseverantem Seculo VII. Encyclicarum morem, usumque Antencyclicarum haud minus solicitè arripuerunt pravi Homines, protrudendarum Ecclesiae novitatum cupidi. Unum producimus hoc loco Pyrrhum Patriarcham Constantinopolitanum, perfidum Monothelismi antesignanum.
639 Is publicatam in Synodo Constantinopolitana Imperialem Ecthesim Heraclii, nec tamen omnium eousque subscriptione firmatam, in alia Synodo confirmari voluit, deditque hac de re ad Episcopos Orbis Encyclicam. Utriusque Synodi Constantinopolitanae fragmenta leguntur Secret.
649 III. Lateran., Tom. III. Concil. pag. 798., & in fragmento Synodi II. sub Pyrrho pag. 802. haec leguntur. *Decernimus itaque, cum gratia in praesenti quidem convenientes nobiscum sanctissimos Episcopos, qui necdum Imperialis praedicationis insinuationi subscripsisse probantur in tempore praecedenti, ut proprias subscriptiones post nostram subscriptionem actibus subjungere debeant: nec non & eos, qui in hac Regia, & à Deo conservanda Urbe postmodum conjunxerunt, & minimè subscripserunt per solicitudinem, quorum interest subscribere, Praesules. Curavimus autem nihilominus, Deo donare, & ad eos, qui absentes sunt, apud nos gesta cum Encyclia nostra sine dubio destinare epistola, quatenus & eorum unusquisque per suam simili-*

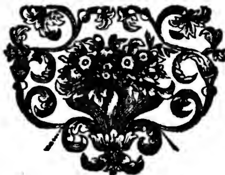
ter

ter ſubſcriptionem eidem Orthodoxae praedicationi conſentiat, & ſuam per ſubſcriptionem praecedentibus conjungant mentem: ut nobis inturbulentus fons, & ſuaviſſimus ſalutiferorum permaneat Dogmatum: Ex quo haurientes rationales oves Domini ſolitae ſunt bibere, & abundantia Divini laticis incraſſantes, atque ſitis penitus ſine experimento permanentes. Qui hoc facere paratus minimè fuerit, ſed permanens in inobedientia, condemnationi ſeparantium ſe de integritate Corporis Chriſti ſemetipſum miſerrimè ſubmiſſurus eſt, & judicium contra ſe irrecuſabile ex authoritate Apoſtolicarum Sedium ſibimet provocans, donec per ſubtiliorem intentum ſemetipſum ad viam ſalutiferam revocarit. Hactenus Haereſiarcha, pietatis, religioniſque perſonam gerens, ut receptiſſimo in Eccleſia medio Ecthesim, & Monothelifmum univerſo Orbi propinaret, ſubindeque in fidei regulam cruda ejus inſomnia tranſirent. Ex his interim multa colliguntur, quae ſuſceptum argumentum extra omnem ambiguitatis aleam locant. Patet ſcilicet primò, Encyclicam à Patriarcha, ejuſque Synodo ſubſcriptam, dirigi conſueviſſe, ut abſentes ceteri omnes ſubſcriberent. II. poſt univerſalem ſubſcriptionem, magiſterium Eccleſiae fuiſſe in illis repraeſentatum. III. conſenſum hunc ſecutum, indicem fuiſſe veritatis, unde Populi, & Paſtores certò cognoſcerent puritatem, veritatemque Dogmatum. IV. tandem liquet, decreti Encyclici refragatores *judicium irrecuſabile* Apoſtolicarum Sedium ſibi provocaſſe, deque integritate Corporis Chriſti fuiſſe ſejunctos.

Haec ex effectu lucidiùs etiam apparent. Direxerat Pyrrhus Encyclicam ſuam, Ecthesis confirmatricem, non ad Johannem IV. tantummodo, ſed etiam ad Occidentales Epiſcopos. Ii verò, qui pacta ſancita inter Honorium, Sophronium, Sergium, & Cyrum ignorabant, ut Honorii nomen, & quod gravius erat, decretum velut ab ipſo editum de una in Chriſto voluntate, prout Pyrrhus in ſua Encyclica aſſeverabat, viderunt; dubii, & anxii conſuluerunt Johannem Pontificem. Unde is ad amovendam calumniam Typum rectae fidei edidit, ut aït Libellus Synodicus, ad Heraclium, Davidem, & Conſtantinum, Heraclii filios, una cum Apologia, in qua Honorium à calumnia vendicat. Excitatorum per Orientem tumultuum

memi-

meminit in Apologiae initio, ita fcribens, apud Sirmondum Tom. III. Opp. pag. 474. *Quantum enim ex diverfis fuggeftionibus, quae ad nos catervatim venerunt, quinimo & ex ipfo quoque auditu didicimus, omnes Occidentales partes fcandalizatae, Fratre noftro Pyrrho Patriarcha per literas fuas huc atque illuc tranfmiffas, nova quaedam, & praeter regulam fidei praedicante, & ad proprium fenfum, quafi fanctae memoriae Honorium Papam Decefforem noftrum attrahere feftinante, quod à mente Catholici Patris penitus alienum erat.* Hanc epiftolam fuam plurimorum fubfcriptionibus roboratam, in Orientis Ecclefiis appendi juffit Pyrrhus, ut refert Theodorus
641 Pontifex in epift. ad Paulum Conftantinopolitanum, qui à Conftante, ejecto Pyrrho, ad Sedem Conftantinopolitanam fuerat evectus. Pontifex enim recenfens motiva damnationis Pyrrhi, hoc praefertim elevat, quod Encyclicam, ita fubfcriptam, ad populos decipiendos appendi in Ecclefiis curaffet, atque in erroris fubfidium nominaffet Honorium. Eodem de argumento agitur in difputatione Pyrrhi cum Maximo Martyre habita, ut fupra nobis eft annotatum.

§. XIX.

§. XIX.

DE TESTIMONIIS, QUAE A PONTIFICIBUS, CONCILIIS, ET PATRIBUS MUTUARI EX ENCYCLICIS CONSUEVERE.

Synopsis.

I. *Disquisitionis usus, atque praestantia.* II. *Encyclicum de Lapsis decretum laudat Romanus Clerus, ad Cyprianum scribens.* III. *Laudatur à Julio Pontifice Synodi Alexand. pro Athanasio Encyclica.* IV. *Encyclicus Leporii libellus à Pontificibus, Conciliis, & Patribus laudatus.* V. *Zosimi Tractoriam commendat Coelestinus.* VI. *Encyclicarum authoritatem commendant Generalia Concilia.* VII. *Imprimis Ephesinum.* VIII. *Athanasius contra Georgium se tuetur authoritate Encyclicae.* IX. *Theophili Alex., & Justenian: Imp. adversus Origenistas Encyclicae, suprema velut decreta habentur.* X. *Id multis comprobat Basilius M. in epistolis, in caussa Eustathii Sebasteni editis.* XI. *Quid vox* Παρ"εισία *apud eundem in epistola ad Damasum.* XII. *Damaso praebuit occasionem celebris Tomi evulgandi.* XIII. *Expenditur ejusdem Basilii epistola ad Patrophilum.* XIV. *Encyclicarum remedium commendat Alexander Alex.* XV. *Ad Eustathium frangendum, unum Basilio opportunum erat Encyclicarum remedium.* XVI. *Eusebius Dorylеensis ex Encyclica Concilii Antioch. contra Paulum Samosat. Nestorium coärguit.* XVII. *Marius Mercator ex Zosimi Tractoria Pelagianos praejudicat.* XVIII. *Arius caussam suam fidit Encyclicis.*

I. Argumenta, quae ex Tomo Encyclico, sub Leone
Imperatore edito, repetit Simplicius ad obliterandam 467
Basilisci Encyclicam, adversus Chalcedonensis Concilii authoritatem publicatam, praebuere nobis institutae disquisitionis locum, quam eò accuratiùs persequi decet, quum hoc sacrum quoddam velut signaculum, cui non prorsus

fidere,

fidere, Christiano homini nefas, Encyclicarum pondus, & praestantiam firmet, roboretque. Enimverò argumenta, rationesque ad terminandas controversias propositae, si irrefragabilis judicentur autoramenti cum ab iis, qui proponunt, tum quibus proponuntur, rem simul etiam conficere omnem judicantur. Hinc quum Simplicius Pontifex autoritate Encyclii sub Leone Imperatore conditi, in quo omnium Episcoporum Orbis consensu Chalcedonensis Synodus fuerat confirmata, Basilisci Antencyclion contenderit antiquandum, planè consequitur, adductum ex Encyclica quavis argumentum testatissimae veritatis criterium apud omnes praeseferre. Quod autem de Tomo illo Simplicius, & post ipsum Eulogius, Cassiodorus, Facundus, aliique supra laudati fecère, id aliis à Pontificibus, Generalibus Conciliis, gravissimisque Patribus eadem persuasione factum, multis monumentis est nobis exploratum: ut propterea operae pretium facturi simus, si quotquot Ecclesiasticis decretis statutisque autoramentum ex aliis Encyclicis repetiêre, quatenus multa lectione deprehendere valuimus, in eruditi Lectoris conspectum proferamus.

250 II. Ac primò quidem occurrit Cleri Romani epistola ad Cyprianum, in qua, quid in Libellaticorum caussa sit agendum, exponunt. Exstat inter Cyprianicas n. 31., & in hunc modum incipit. *Quamquam bene sibi conscius animus, & Evangelicae disciplinae vigore subnixus, & verus sibi in Decretis Coelestibus testis effectus soleat solo Deo Judice esse contentus, nec alterius aut laudes petere, aut accusationes pertimescere: tamen geminata sunt laude condigni, qui cum conscientiam sciant Deo soli debere se judici, actus tamen suos desiderant etiam ab ipsis suis Fratribus comprobari. Quod te, Frater Cypriane, facere non mirum est, qui pro tua verecundia, & ingenita industria, consiliorum tuorum nos non tam judices voluisti, quàm participes inveniri: ut in tuis rebus gestis laudem tecum, dum illas probamus, inveniremus, & tuorum consiliorum bonorum cohaeredes, quia & affirmatores esse possimus.* Edita superioribus temporibus pro Lapsis jam fuerant *Encyclica* decreta, eaque tanti autoramenti, ut eorum vigore subnixis nihil esset pertimescendum. Id quod luculentius seqq. verbis declarant. *Nec hoc nobis nunc nuper consilium co-*

gitatum est, nec haec apud nos adversus improbos modo supervenerunt repentina subsidia, sed antiqua haec apud nos severitas, antiqua fides, disciplina legitur antiqua: Quam videlicet Catholicus Orbis in Encyclicis scriptis constituerat, ut prolixius, ubi de Encyclica adversus Libellaticos edita, disputabimus. Quamobrem antiqua haec disciplina, per Encyclicas constituta, tantae erat securitatis, ut & Coelestium Decretorum nomen obtineret, atque in ea afferenda nullas pertimesceret accusationes Romanus Clerus. Tametsi verò epistola haec à Novatiano perscripta fuerit, stylo & elegantia Cyprianicis hauddubie aequanda; quoniam nihilominus apud eundem Clerum recitata fuit, & suscepta, omnium quoque nomine ad Cyprianum directa est: quod ipsemet Cyprianus in epist. ad Antonianum, illius verba commemorans, apertè testatur. *Additum est etiam, Novatiano tunc scribente, & quod scripserat, sua voce recitante, & Presbytero Moyse tunc adhuc Confessore, nunc etiam Martyre, subscribente, ut Lapsis infirmis, & in exitu constitutis pax daretur.* Deque ejusdem epistolae cum argumento, tum authore verba facit Pacianus ad Sempronianum Novatianum epist. 3. 370
Novatianus vester cum adhuc in Ecclesia degeret, & scripsit, & suasit, & legit. Eandem, quam ipsi sequebantur disciplinam, observandam proposuerunt Siciliae Episcopis per epistolam, quae huic erat subjecta, quaeque intercidit. Romani etiam Confessores literas suas ad Cyprianum adjecerunt, quae pariter desiderantur, nisi quod earum memoriam reservavit ille in epist. 32. Hi omnes antiquam disciplinam, in Encyclicis exstantem, legi in Ecclesiis consuetam, suo calculo, & usu confirmarunt. Atque hoc primum est exemplum, exstans illud quidem, & sat commonstrans receptas in prioribus Encyclicis consuetudines, quae velut Coelestia decreta suscipiebantur. Eas quidem ad Africanos omnes Episcopos fuisse à Cypriano subinde directas, ipsum habemus testem in epist. 32. laudata.

III. Haud aliter Encyclicam epistolam, quam pro tuenda Athanasii innocentia ediderunt Alexandrinae Synodi Patres, laudat Julius Pont. in epistola ad eosdem data, quam 339
recitat Socrates l. 2. c. 23. p. 111. *Nam & vestra, & illius* 440
fides ea ratione ab universis cognita, & comprobata est. Nisi

enim tot, ac tantae contigissent vexationes, quis unquam crederet, aut vos de tanto Episcopo tale tulisse judicium, tantoque charitatis ardore eum complexos esse: aut illum tot, ac tantis virtutibus ornatum fuisse: propter quas Coelestium etiam praemiorum spe minime fraudandus est. Sanctissimus idem Pontifex, quantopere in fidei tractatibus vim Encyclicarum consecutus fuerit, quove in pretio easdem haberet, sat luculenter demonstravit in epist. ad Orientales, quam recitat Athanasius in Apolog. ad Constant. Imp. pag. 744. Scribit enim. *Quod si igitur (quemadmodum scribitis) pro exemplis in Novatum, & Paulum Samosatensem editis, decreta Synodorum observari oportet, certè minimè oportuit, calculos Trecentorum Episcoporum irritos haberi. Aequè enim illi Ariani haeretici sunt, & calculi contra istos dati paris sunt momenti cum calculis, quibus illi damnati sunt.* Pergit ostendere, Encyclicas à Cornelio contra Novatum, & à Synodo Antiochena contra Paulum Samosatenum editas, idem planè robur, eandemque vim in illorum Haereticorum damnatione habuisse, quam habuerint adversus Arium, & asseclas Nicaenorum Patrum Conciliaria decreta. Quid luculentius, & evidentius optes?

IV. Sed id omne, quod contendimus, in uno Leporii li-
532 bello factum à Pontificibus deprehendemus. Johannes equidem II. in epistola ad Eviënum Senatorem, ad Liberium aliosque Encyclicum hunc Leporii libellum commendat. *Leporius in epistola, quam Aurelius Episcopus Carthaginensis, & B. Augustinus, & Synodus Africana firmavit.* Ejus subin-
540 de recitat testimonium. Quod & fecerat Facundus Hermianensis Episcopus l. 1. c. 4. *Scripsit libellum satisfactionis Leporius ad Galliae Episcopos, quem Venerabiles Patres Aurelius, & Augustinus, & ceteri sic probaverunt, ut ad faciendam veritatis fidem etiam suas ei subscriptiones adjicerent.* Ejus & ipse prolixum excerpit testimonium. Quapropter in suppli-
431 catione à Basilio, & à reliquis Monachis Theodosio oblata, quae in Synodo Ephesina Parte I. c. 17. p. 1335. legitur, inter celebriora Patrum opuscula, qui duarum in Christo naturarum, & unionis hypostaticae dogmata orthodo-
420 xè luculenterque explanarunt, Leporius recensetur, idemque in Libello emendationis hauddubiè, in quo ante hanc

Synodum, Catholicam de Verbi Oeconomia ſententiam fuerat profeſſus. Imo in ipſa Chalcedonenſi Synodo Act. II., 451
ubi Dogmatica S. Leonis ad Flavianum lecta eſt, inter ea quae ab eodem adjecta ſunt Veterum Patrum teſtimonia, legimus. *Item ejuſdem Auguſtini in ſermone de expoſitione fidei*. Ubi ampliſſimum ex Leporii libello fragmentum adducit Leo, ſub Auguſtini nomine quidem, quod ab Auguſtino imprimis fuiſſet ſubſcriptus, & adprobatus, ſeu, quod vult Queſnellius in notis ad epiſt. 134. S. Leonis, quoniam author ejus fuerit Auguſtinus, quem ſubinde Leporius eſt profeſſus, ceterique Epiſcopi ſubſcripſerunt. Non ſecus quippe in altera ad Leonem Imperatorem Dogmatica de Mediatoris officio, ampliora adjiciens Leo Pontifex SS. Patrum teſtimonia, & illud pariter Auguſtini nomine laudat. *Item ejuſdem ex libro aſſertionis fidei: Noſtrum namque eſt credere*. Et reliqua, quae in eodem Libello ſatisfactionis, ſeu emendationis Leporii leguntur Tom. II. Conc. p. 306. Ex quo habes, Leonem Pontificem in ſua utraque epiſtola ex eo libro teſtimonium adduxiſſe, qui in Archivis Apoſtolicae Sedis ſub Auguſtini nomine ſervabatur, fortaſſe quòd Auguſtinus ad Apoſtolicam Sedem, ut confirmaretur, ipſe direxerit. Interim fatetur S. Leo, ſe teſtimonia illa adducere, quibus Patres in opuſculis ad Eccleſias directis, doctrinam Catholicam expoſuerunt. Ac de hoc quidem teſtimoniorum delectu intelligenda ſunt quae habet in epiſtolis 53. 54. 55. 56. Edit Queſnel., ubi aſſeverat, directam à ſe Paternarum authoritatum ſufficientem inſtructionem. Quemadmodum & in epiſt. 68. ad Paſchaſinum c. 3. ſcribit. *Ut autem in omnibus plenius tua ſit inſtructa dilectio, SS. Patrum noſtrorum de Sacramento Incarnationis Domini quid ſenſerint, & quid Eccleſiis praedicaverint, ut evidenter agnoſceres, aliqua ad dilectionem tuam ſcripta tranſmiſi, quae noſtri quoque apud Conſtantinopolim cum mea epiſtola allegarunt*. Quum videlicet Dogmatica per Anatolium quaquaverſum tranſmiſſa, ante Synodi congregationem à Metropolitanis fuit ſubſcripta, ut dicitur Act. IV. Chalced. Concilii; quod teſtimoniis ſimilibus ex aliorum Patrum Encyclicis utitur in aurea ad Marcianum Adlocutione, ut in Differt. III. monſtrabimus.

V.

430 V. Coelestinus etiam in epist. ad Nestorium, Parte I. Concilii Ephesini c. 7., Encyclicam laudat adversus Pelagium editam. Sic enim eam orditur. *Aliquantis diebus vitae nostrae, post nefandum, & saepe damnatum dogma Pelagii, atque Coelestii, Catholica Fides quietem habuit, quando eos cum sanae opinionis sequacibus, telis unitae sententiae Oriens, Occidensque percussit*. Atque hinc quidem pessimè Nestorium ipsum egisse colligit, qui Julianum susceperat, ejusque socios, Pelagianae consortes haeresis, à quibus hactenus Zosimi Tractoria minimè fuerat subscripta, Tractoria inquam, ab Attico, Sisinnioque, Nestorii in Constantinopolitana Sede praedecessoribus, veneranter suscepta, atque ab Universi Orbis Episcopis adprobata. Unde Oriens, & Occidens unitis sententiis Pelagianae pravitatis asseclas omninò prostraverant.

VI. Concilia Generalia depromtis ex Encyclicis documentis usa plerumque fuisse, exploratum est. Synodus
451 equidem Chalcedonensis Pacificam Cyrilli epistolam, cui
434 Pacis tempore Orbis Episcopi subscripserant, ceu Canonicam recepit, eandemque, peremtorium velut decretum, regerit, infringendae Eutychianorum perfidiae opportu-
325 num. Et multò pridem Nicaena Synodus non aliis verbis sententiisque Samosatenianos improbavit, quàm quibus An-
270 tiochena Synodus in Encyclica ad universas Ecclesias dire-
431 cta, usa est. Id produnt Basilius, ceterique Monachi in laudato libello, ubi Catholicum Unionis, & distinctionis naturarum in Christo dogma asseverant definitum *A Sancta Synodo Antiochiae contra Paulum Samosatenum congregata, quae centum octoginta numero Patres complexa, illum propter suam impietatem (negabat enim Christum natura esse Deum, & Dei Patris filium) exauctoravit, à Magna, & Sancta Trecentorum decem, & octo Episcoporum Synodo apud Nicaeam habita, quae sententiam eorum, qui Antiochiae contra Paulum Samosatenum convenerunt, confirmavit, & approbavit*. Hinc fragmentum illud, quod sub nomine Concilii Nicaeni contra Paulum Samosatenum in Synodo Ephesina adductum est, demonstrabimus ex Encyclica Concilii Antiocheni reipsa fuisse desumtum, quum de eadem opportuniùs sermo redibit.

VII. In Synodo verò Ephesina Actione I. Patres, exa- 431
men de Cyrilliana ad Nestorium Encyclica instituentes,
testimonia imprimis adduxere ex Encyclicis Athanasii ad 326
Epictetum, duabus Theophili Alexandrini Paschalibus, 385
Gregorii Nazianzeni ad Cledonium, & Basilii de Spiritu 370
Sancto, quae quidem scripta, Encyclicos libellos Chalcedo-
nensium Patrum Adlocutio indigetat. Pauca enimverò vi-
deri haec poterant testimonia, ex duodecim tantummodo
Patribus prolata, ut Vincentius Lirinensis in II. Commo- 434
nitorio adverterat: Sed quoniam desumta illorum quatuor
praesertim ex Encyclicis deprehendebantur, in quibus uni-
versitas, atque omnium Episcoporum in eadem doctrina
consensio sat poterat commonstrari, Patribus peridonea vi-
sa sunt ad universalis Ecclesiae sensum repraesentandum,
Nestoriique perfidiam refellendam. Id quod ut ostenderent,
continuò Nestorii asserta subjecerunt, ut Haeresiarchae per-
versitas, lydio velut lapide, cum Encyclicis Athanasii,
Theophili, Gregorii Nazianzeni, & Basilii collata, certius
innotesceret. His adjecta est Capreoli Carthaginensis Pri- 431
matis epistola, in qua edita illa superioribus temporibus En-
cyclica decreta proponit Patribus Ephes., iisque urget sedulò
accuratèque inhaerendum, cujusmodi fuerant sive Concilii
Antiocheni adversus Paulum Samosatenum Encyclica, si-
ve adversus Pelagianos Innocentii I., Zosimique Tracto-
riae, quarum subscriptione universi Orbis Episcopi ortho- 402
doxam doctrinam satis superque expresserant. Synodum au- 417
tem his commonet. *Novas doctrinas priscae auctoritatis robo-
re instructi, è medio profligetis, atque ita quibuscumque novis er-
roribus resistatis, ne hos, quos pridem impugnavit Ecclesia, his-
ce temporibus repullulantes, Apostolicae Sedis auctoritas, Sa-
cerdotumque in unum consona sententia repressit, secundae dis-
putationis praetextu vox jam dudum ablata renovare videatur.*
Recolit priscam autoritatem Capreolus, quâ consona in
unum Sacerdotum sententia, nova haec Pelagianorum, at-
que Nestorianorum deliria repressit. In quibus equidem
graphicè proponit cum Encyclicarum pondus autoritatem-
que, tum dogmata per easdem semel constituta, praetextu
secundae disputationis nullatenus ad examen esse revocan-
da. Atque hac eadem de caussa Capreolus ipse dogmaticam

ad Vitalem, & Torantium in Hispania Episcopos scripsit epistolam, in qua catholicum adversus Nestorianos dogma pluribus adstruit, atque hanc Ephesinae Synodo datam epistolam laudat, ut videre est Tom. I. Opp. Sirmondi pag. 362., qui hanc Capreoli adversus Nestorianos dogmaticam primus vulgavit. Cyrilli autem Encyclicas, alteram scilicet ad Nestorium, ad Orientales de Pace alteram, & utramque concordi Episcoporum Orbis subscriptione firmatam, fidei regulam evasisse deinceps in Ecclesia, luculenter de-
533 monstrat Hypatius Ephesinus Archiepiscopus in Collatione Constantinopolitana, jussu Imp. Justiniani cum Severianis habita. Illis enim proferentibus Cyrilli epistolas, in quibus duas in Christo subsistentes naturas post unitionem abdicat; quasque nec Encyclicas, nec ab Episcopis fuisse subscriptas constabat; reposuit Hypatius, Tom. II. Concil. Hard. p. 1165. *Nos ea, quae Epistolis ejus Synodicis consentiunt, suscepimus: quae autem non consentiunt, neque damnamus, neque velut legem Ecclesiasticam sequimur. Synodicas autem ejus dico...... Epistolas, quae à Sanctis Conciliis & susceptae, & confirmatae sunt: idest, tam eam, quae ad Nestorium, quam eam, quae ad Orientales scriptae sunt. Nam contraria his neque damnamus, neque sicut illius suscipimus*. Quumque id explicuisset, Apostolorum exemplo, qui ante decretum Synodi Hierosolymitanae multa oeconomicè egerant, quae ad exemplum, & regulam trahenda minimè sunt, velut est ipsum decretum, huic comparat Encyclicas Cyrilli, earumdemque evehit testimonia, & inconcussam autoritatem affirmat.

VIII. Sed & apud sacrorum Tractatorum celeberrimos ea viguit consuetudo, ut ad dogmata confirmanda, & statuenda Ecclesiasticae disciplinae capita, si quae occurrerent ejusdem argumenti, Encyclicas adhiberent. Ita S. Athanasius, quum potentia Constantii, & Arianorum persecutione, Alexandrinam Sedem relinquere coactus fuisset, sub-
356 stituto illi abs Arianis eisdem Georgio, epistolam *ad Orthodoxos Episcopos, quum per Arianos persecutio fieret*, direxit, in qua alteram ad eosdem datam laudat Encyclicam, occasione qua in priori alia persecutione Romam aufugerat, ut
341 Conciliabuli Antiocheni sententiam revocaret, cujus vi &

ipſe fuerat damnatus, & Gregorius Alexandrinus creatus Epiſcopus. Per quam ergo priorem Encyclicam, omnium Orbis Epiſcoporum ſubſcriptione firmatam, ejus innocentia conſtiterat, fueratque Alexandriae intruſus Georgius anathemati ſubjeƈtus, eam in praeſenti laudat Encyclica. *Nam quoniam Gregorium, quem antea Euſebiani Arianis Epiſcopum conſtituerant, poſtquam de illo ſcripſiſſem, omnes vos Eccleſiae Catholicae Epiſcopi jure merito ob impietatem anathemate percuſiſtis, & abdicaſtis, quemadmodum probe ſcitis: ob eam cauſſam Georgium nunc iiſdem Arianis miſerunt Epiſcopum*. Ex ea itaque nervosè coärguit, non ſecus ac Gregorium, Georgium ſimiliter intruſum, eſſe anathematiſmis pleƈtendum. Huic autem ſecundae adverſus Georgium Encyclicae addidit epiſtolam, quae quidem in vulgata Athanaſii Opp. editione inſcribitur, Oratio I. adverſus Arianos, reipſa Apologia eſt, & cauſſae communis adverſus Georgium, & Arianos defenſio, ad Epiſcopos omnes Alexandrinae Diaeceſeos tranſmiſſa. Quod animadvertit Cl. Valeſius in obſervationibus ad Socratem cap. 7. p. 388. *Quare ſupradiƈta Athanaſii epiſtola Circularis ad omnes Orthodoxos, non adverſus Gregorium ſcripta eſt, qui jam pridem obierat, ſed adverſus Georgium recens intruſum in Sedem Alexandrinam. Contra quem etiam ſcripta eſt ab eodem Athanaſio altera Circularis epiſtola ad Epiſcopos Aegypti, & Lybiae, quae in vulgatis editionibus perperam inſcribitur, Oratio prima adverſus Arianos, cum tamen ſit epiſtola Encyclica, ſicut dixi, ad omnes per Aegyptum, & Lybiam Epiſcopos, quae jungi omnino debeat epiſtolae Circulari ejuſdem Athanaſii ad omnes Orthodoxos. Eſt enim ejuſdem utraque argumenti*. Haƈtenus ille. Epiſtola porrò haec ad Orthodoxos ſequioribus temporibus aeſtimii tantum obtinuit, ut die 2. Maii feſtiva S. Athanaſii publicè in Sacris conventibus legeretur; quod in Codd. ejuſdem Mſſ. antiquum Scholion annotavit.

IX. Anteaquam de Aegypto egrediamur, illud quoque annotare praeſtat, à Theophilo primùm per Encyclicas in 385
Origeniſtarum errores anathema fuiſſe diƈtum, unde haeretici habiti deinceps ſunt aſſeclae eorumdem. Atque ex
communi hac perſuaſione Theodorus Alexandrinae Eccle- 451
ſiae Diaconus, Aƈtione III. Concilii Chalced., inter alia ac-

cuſationum capita, in libello contra Dioſcorum comprehen-
ſa, probaturum ſe jurejurando ſpondet, quod ille, *exercens
inimicitias adverſus ejus rectam fidem, haereticus conſtitutus,
& ſemper quae Origenis ſunt ſapiens: & haec homo neque San-
ctae Trinitatis blaſphemiis abſtinens*. Quînam ſanè probare id
poterat Theodorus, unde pravitatis, & haereſis poſtulat
Dioſcorum, niſi ex Theophili Encyclica, quam totius Or-
bis conſenſu probatam diximus, & qua haeretici declarati
ſunt aſſeclae? Haud aliter reviviſcentis Origenianae haere-
ſis occaſione, Juſtinianus evulgatam Theophili definitionem
confirmaturus, edidit tum celebrem Encyclicam à Menna
541 in Concilio Conſtantinopolitano primùm adprobatam, at-
que ad reliquos ſubinde Patriarchas directam, quam illi
ſuo pariter calculo probatam, ſubſcribendam per Provin-
cias direxere; tum dogmaticam diſtinctim alteram ad Zoï-
lum Alexandrinum Antiſtitem, ex qua teſtimonium ſumſit
680 Synodus VI. Act. X., ubi inter alia Patrum teſtimonia, pag.
1231. legimus: *Item relectum eſt ex eodem Codicillo teſtimo-
nium ejuſdem Sanctae memoriae Juſtiniani, ex Dogmatica epi-
ſtola ad Zoïlum Sanctiſſimum Patriarcham Alexandriae, cujus
initium: Literas relegentes; continens ita*. Haec quidem epi-
ſtola ab illis, qui ſcriptorum Juſtiniani ſeriem, & catalo-
gum contexuerunt, plerumque fuit omiſſa. Perperam ſanè.
Et illam enim diſtinctim ab Imperatore ſcribi, exigebant
imprimis Aegyptii Monachi; & tanto ſubinde in pretio fuit
habita, ut Synodus VI. graviſſimum ex ea teſtimonium de-
ſumſerit. Atque ut ad Theophili Encyclicas redeat ſermo,
ipſe Juſtinianus in Tractatu Encyclico adverſus Origenem,
eas generatim laudat, atque illam praeſertim, quam, Pa-
399 triarchali probante Alexandrina Synodo, in Origeniſmi
damnationem evulgavit. Id legere eſt in eo Tractatu Tom.
III. Concil. p. 362. ipſo in lemmate. *Ex expoſitione Synodi-
cae epiſtolae Epiſcoporum Aegypti, atque Alexandriae adverſus
Origenis doctrinam*. Vides ergò, quantum obtinerent aeſti-
mationis iſtiuſmodi Encyclicae, ex quibus à Pontificibus,
Conciliis, atque etiam ab aliis Encyclicarum autoribus va-
lidiſſima depromta ſunt argumenta.

X. Sed ne in ampliſſima per ſemet materia, de qua &
nonnulla jam in iis, quae Typis Vaticanis prodierunt, Ob-

ſerva-

servationibus ad Anastasium Bibliothecarium diximus, & sparsim deinceps dicturi sumus in seqq. Differt., temerè vagetur oratio, seligere lubet ex Patribus Basilium M. qui 370
editarum Encyclicarum autoritate plerumque disputavit. Inter multas ejus epistolas, praesertim eas laudabimus, quas edidit in caussa Eustathii Sebasteni Episcopi. Innuimus in superioribus, quid ille egerit, legatione pro Synodo 365
Lampsacena functus, & quemadmodum Episcoporum Occidentis, Orientisque subscriptiones corrogaverit, quibus in Synodo Tyanensi relectis, Basilio duce proclamata 368
fuit Nicaena fides, & confirmata. Eustathius deinde per extortas Episcoporum omnium subscriptiones ea simulatione usus, Episcopatui quidem, à quo ob crimina exciderat, est restitutus: sed ad vomitum reversus, atque Arianis, & Macedonianis adsociatus, fidei puritatem, Ecclesiarumque unitatem divexare satagebat. Mala haec Damaso, & Occidentalibus Episcopis, quorum praecipuè subscriptionibus fultus Eustathius, adversus Nicaenam fidem grassabatur, denunciare constituit Basilius; quod egit in epist., quae E. n. 74. In ea porrò caussam dicit, cur antea iis de rebus nihil conscripsisset, tum quod videlicet, velut Ponticae Diaecesis Exarcha, zelo fidei, & ministerii officio, confinitimae primùm Armeniae succurrere teneretur; tum quod malae suspectaeque fidei ab Haereticis fuisset postulatus: Ceteroquin quantum securitatis Encyclica, ab illis emittenda, periclitanti Orientali Ecclesiae sit allatura, in hunc modum aperit. *Vos vero quanto ab illis habitatione remotiores estis, tantò plùs apud Plebem habetis fidei: ad quod & hoc accidit, quod ad curandos oppressos, adjumento vobis est gratia Dei. Quodsi plures quoque unanimes eadem decreveritis, manifestum est, quod multitudo eadem decernentium indubitatam omnibus efficiet Dogmatis susceptionem.* Qua Magni Basilii testificatione nihil equidem splendidius afferri potuit ad Encyclicarum pondus aestimiumque commendandum.

Retecturus itaque priores Eustathii simulationes, dolos, & perjuria, quibus propria subscriptione, & libello Romae apud Liberium fidem suam testatus fuerat; atque in aprico locaturus, quemadmodum ad veteres blasphemias

regressus, Provinciarum illarum pacem turbare, & incautiores pertrahere ad exitium elaboraret, rem omnem ab ovo, quod aïunt, aggreditur, & nervoso quo solet dicendi genere, ita pergit. *Est itaque unus ex illis, qui plurimùm excitant turbarum, Eustathius è Sebasta minoris Armeniae. Hic olim institutus ab Ario, cum is Alexandriae florens, impias adversùs Unigenitum Dei blasphemias strueret, sectator illius & inter selectissimos discipulos connumeratus fuit. Postquam verò ad suos reversus, à beatissimo Hermogene Caesareae Episcopo, propter impiam opinionem condemnaretur, confessionem illi obtulit sanae fidei, atque ita manus impositionem ab ipso obtinuit. Ubi verò dormitionem accepit Hermogenes, mox ad Eusebium Constantinopolitanum se se contulit: qui & ipse nihilo minus atque quisquam alius, impium Arii dogma tuetur. Inde post quibusdam de caussis pulsus, ad patriam se se recepit: illique denuo erroris purgationem obtulit: sed ita celata & obtecta mentis impietate, ut quandam exhiberet verborum rectitudinem. Mox verò ubi utcumque adeptus esset Episcopatum, anathematismum contra* ὁμοούσιον *in Synodo Ancyrae habita, scripsisse deprehenditur. Ex illa ad Seleuciam profectus, cum illis, quos ejusdem habet opinionis, ea gessit, quae omnes norunt. Constantinopoli verò iterum ad ea, quae ab Haereticis proposita sunt, consensit. Atque ita Episcopatu ejectus, propterea quod jam in Meletina Synodo depositus esset, viam sibi ipsi, per quam restitueretur, excogitavit; eam videlicet, ut ad vos proficisceretur. Quae verò sint illi à Beatissimo Liberio proposita, & ad quae consenserit, nobis clam est: nisi quod epistolam attulit, per quam restitueretur: eam ubi Tyanae Synodo exhibuit, in suum locum restitutus est. Iste itaque jam fidem eam, in quam receptus est, depopulatur, cum illis facit, qui* ὁμοούσιον *condemnant. Deinde & Pneumatomachorum quoque haeresi patrocinatur. Quoniam igitur istbinc vires accepit laedendi Ecclesias, ac* παῤῥησίᾳ, *quam vos dedistis, ad subversionem multorum usus est, necesse est, ut istbinc quoque veniat malorum istorum correctio, scribaturque Ecclesiis, quibus quidem conditionibus ad communionem susceptus sit: semel verò adjiciatur, quomodo jam immutata sententia, gratiam à Patribus, qui tum erant, acceptam, irritam reddat.*

XI. Basilius oratoriè utitur voce παῤῥησίᾳ. Nam ut aït

Suidas noviſſimae editionis Tom. III. p. 50. Παῤῥησία. *Fiducia , Poteſtas , Libertas .... Oratores vocem* Παῤῥησία *abuſivè dicunt de illis , qui in auditores invehuntur , ſive iiſdem aliquid exprobant , dum eorum , quae perperam facta ſunt, mentionem faciunt. Sic Aeſchines in Oratione contra Timarchum: Nicodemus autem ab Ariſtagora violenta morte necatus eſt , ambobus oculis miſero erutis , & lingua , qua , legibus fretus , liberiùs locutus fuerat* (graecè eſt ᾗ ἐπαῤῥησιάζετο) *exſecta . Et in oratione de falſa legatione . Decrevi intrepidè & palam , quae dicenda ſunt* (graecè Παῤῥησιάσασθαι) *dicere , liberèque vera loquens , vitam ſervare .* Haec cum Aeſchine Suidas , utut Iſocrates, & Harpocratio dixerint . Παῤῥησίας ἀντὶ τῆς βλασφημίας καὶ λοιδορίας . Illud autem ad rem noſtram quammaximè facit , Baſilinm Occidentalium Encyclicam , Euſtathio, ceteriſque Lampſaceni Concilii legatis datam, nuncupaſſe Παῤῥησία , 980 innuens ex Plebis , Eccleſiarumque perſuaſione , indubitatam Dogmatis ſuſceptionem . Qua phraſi apud Plutarchum 90 Apophtegm. Imperat. p. 324. Paryſatis Darii Nothi uxor jubebat : τὸν Βασιλεῖ μέλλοντα μετὰ Παῤῥησίας διαλέγεσθαι βυσσίνοις χρῆσθαι ῥήμασι . *Eum , qui Regem admoniturus eſset , byſſinis uti verbis .* Et Epiſcopi Orientales in libello , quem Agapito Romano Pontifici obtulerunt adversùs Severum , & Anthimum Acephalos, poſt ejuſdem Pontificis Encyclicam , quae E. in actis Concilii Conſtantinopolitani ſub Menna Act. I. 536 Hard. Tom. 2. p. 1226. , ita loquuntur ibid. pag. 1218. *Ex quo Chriſtus Deus noſter pro debitis vobis praemiis propter ipſius in omni tempore cum vera fiducia* (graecè eſt Παῤῥησίας) *ſua inviſibili , ac terribili virtute divulgatam confeſſionem , &c.*

XII. Tomus interim Occidentalium , in Oecumenica II. Synodo laudatus , nec non ejuſdem evulgandi occaſio (qua de re in III. Diſſertatione diligentiore criterio , quàm hactenus ab aliis factum ſit , Deo dante , differemus) vix ac ne vix quidem intelligi poteſt , niſi cauſſa illa Euſtathiana in ſua hac origine introſpiciatur . Enimvero quanti faceret nova haec , quae poſtulat Baſilius , Encyclica ſubſidia , ſat hiſce commonſtrat verbis , quibus claudit epiſtolam . *Horum curam à vobis requirimus . Eam adhibebitis , ſi univerſis Orientis Eccleſiis ſcribere dignabimini , ut eos , qui veritatis doctrinam ad hunc modum adulterarunt , tum demum*

ad communionem admittant, si quando errata correxerint. Si verò contentiosè rerum novationi immorari voluerint, ab illis secedant. Ceterum haud ignoramus & ipsi, quod oportuerat nos vestrae prudentiae assessores, communi de his rebus consideratione tractare: verum quoniam nec temporis id ratio permittit, & dilatio perniciosa est, propterea quod Hominum istorum pestis radices agit, necessitate adacti, Fratres hosce misimus, ut simul quaecumque literas fugiunt, de suo vos perdocentes, pietatem vestram eò pelliceant, ut quaesitum Ecclesiae Dei auxilium exhibeatis. Vides ergo Basilium arbitrari, ex aequo auxilium pestiferis Haereticorum ausibus infringendis afferri posse per Concilia, ac per Encyclicas, atque postremum hocce remedium tunc praesertim esse adhibendum, quum mala celerrimam, expeditissimamque opem videntur exigere.

XIII. Alterum porrò se se offert non minoris efficaciae ex eodem Basilio argumentum, quod pondus, autoritatemque Encyclicarum luculenter commonstrat. Scripserat pressus Eustathianorum calumniis atque criminationibus, epistolam ad Patrophilum Episcopum, quae est n. 82. In ea autem enarrata Eustathii, sociorumque apostasia, nec non rejectis, quibus per illos traducebatur, calumniis, refert quae adhibuerit media, ut Apostatas, ac perjuros ad bonam frugem reduceret, eosque ex Encyclicis epistolis, quas illi ipsi detulerant, redarguere se voluisse testatur, quarum vim minimè valentes evertere, falsaque veris commiscentes, judicium declinarunt. *Hoc in ipsis admiratus sum. An propterea quod exhibito à nobis Libello subscripserunt, tanto diffidendi studio usi, ut exsistentia, & non exsistentia commiscuerint, quo delatoribus fidem facerent, non cogitant, quod Romae scriptum ipsorum, quo Nicaenam fidem confessi sunt, reconditum habetur: nec quod e Roma acceptum Libellum Tyanensi Synodo obtulerunt. Quin & apud nos, eandem hanc fidem habens, repositus est*. Pronum est ex hoc loco colligere, quum in laudata superius ad Occidentales epistola dixerit Basilius, ignorare se, quam confessionem Eustathius Romae edidisset, Occidentales dum rescriberent, ad eum transmisisse exemplar Libelli, quem versipellis Homo, sociique Lampsaceni Concilii Legati ediderant, propriaque manu subscripserant, quodque in archivis Caesareensis Ecclesiae repositum, exscriptumque ad

Patrophilum ipse transmittit .

Caussam mox aperit simulati illorum ab Arianis recessus, quo ementitis legationibus , imo & Nicaenam fidem professi , Liberium , atque Occidentales appellaverant : repetitque rem omnem ab Eudoxii Constantinopolitani Episcopi, & sociorum persecutione, patrocinante Imperatore Valente, apud quos, ut latam in se eluderent depositionis sententiam , à Synodo Constantinopolitana confirmatam , simulaverant poenitentiam . *Quin* [pergit Basilius] *& propriae orationis obliti sunt ; qua cum in medium tum constituti essent , de seductione conquerebantur , quâ illecti , consensissent Volumini , quod ab Eudoxii congregatione compositum fuerat . Quocirca & erroris illius istam excogitaverunt apologiam , ut Romam abeuntes , Patrum inde fidem acciperent : atque ita noxam, qua Ecclesias ex mali consortio laeserant , per melioris inductionem corrigerent . Sed qui tam longinquarum profectionum laborem sustinuerunt , tamque sapienter tum ista concinnati sunt , nunc conviciantur , quasi dolosè ambulemus , & sub praetextu Charitatis , insidiantium fraudem occultemus . Et quae jam circumferuntur , manifestum faciunt , quod Nicaenam fidem condemnaverint . Viderunt enim Cyzicum , & mox , mutata fide , reversi sunt . At quid de verborum immutatione dico , cum ex ipsis rebus factam esse ad contraria inversionem , multis potioribus demonstrare queam argumentis ? Qui enim quingentorum Episcoporum contra se promulgato decreto non obedierunt , nec ab Ecclesiarum administratione amoveri sustinuerunt , cum tot consentientium Episcoporum sententia ab officio depositi essent : propterea quod illi , ut aïebant , Spiritus S. non erant participes , nec per gratiam Dei Ecclesias gubernabant , sed per humanam potentiam , ex inanis gloriae desiderio , Ecclesiarum gubernationem rapuerunt : hi nunc eos , qui ab illis ordinati sunt , pro Episcopis agnoscunt .* Colligit ergo ex Encyclica epistola ut Eustathii improbitatem , qua perjurus , & ab Ecclesia extorris factus , sententia depositionis fuerat multandus ; ita calumniatori hujusmodi ac perjuro Homini fidem minimè esse adhibendam . Sed quae hic cursim tetigimus , ubi de Tomo Damasi , librata lance expendentur .

XIV. Quod autem auxilium in Encyclicis praestolari se aïebat Basilius , idipsum pridem gravissimum , aptissimum-

que

360

320 que remedium judicaverat Alexander Alexandriae Episco-
pus ad contumaces, rebellesque motus comprimendos, quos
Arius excitaverat. Quum Haeresiarcha cum asseclis, parvi
pendens latam à proprio Antistite excommunicationis sen-
324 tentiam, in Palaestinam aufugisset, in secunda Encyclica
errorem denuncians Alexander, contumacemque ejus men-
tem, innuit quas mutuas ab Orbis Episcopis suscepisset
epistolas, & post brevem quidem, sed doctrinalem erro-
rum oppugnationem, concludit, inter cetera remedia per-
opportunum esse Encyclicarum usum. Ita enim legimus
in ea epistola, quae exstat ante Concilium Nicaenum,
Tom. I. p. 307. *Et cum multae aliae curationes ad hos sa-
nandos, qui hoc errore vulnerati sunt; tum istud etiam remedium
ad medicinam populo ab istis decepto faciendam, inventum est
obtemperanti, & cum consensum Collegarum nostrorum intelli-
gant, eorum autoritate ad poenitentiam se seriò recipient.* Qua-
propter non secus ac Populis, ut Oecumenici Concilii au-
toritas nota, manifestaque facta est, praestanda injungun-
tur obsequia; ita Alexander, & post eum Basilius asseve-
rant, declaratum per Encyclicas epistolas consensum, unam-
que doctrinae professionem efficax esse remedium, quo &
Populi consonam Episcoporum in suis Cathedris sedentium
definitionem audientes, obtemperarent, & ad poeniten-
tiam adducerentur rebelles.

XV. Sed ad Basilium regrediamur, qui in eadem episto-la ad Patrophilum data, quum de Eustathii, sociorumque apostasia fuisset locutus, in hunc modum pergit. *Parem circa fidem inconstantiam, quam in illis video, haud scio, an in aliis ipse viderim hactenus, aut ex aliis audiverim. Arium primum secuti, postea ad Hermogenem sunt mutata sententia conversi, qui ex diametro hostis erat Arii Cacodoxiae: quemadmodum manifestum est ex fide, quae ab illo Viro Nicaeae pronunciata est. Post dormitionem Hermogenis, iterum immutati ad Eusebium defecerunt, Virum, qui omnium eorum, qui Arium sectantur, Coriphaeus est, sicut asserunt qui experti sunt. Inde elapsi, incertum quibus de caussis, iterum ad patriam reversi, denuo Arianam sententiam celarunt. Ubi Episcopatum nacti sunt [ut quae interea temporis gesta sunt ab illis, omittam] quoties fidem exponendo novarunt? Ancyrae dede-*

*runt aliam , Seleuciae aliam , aliam Constantinopoli , divul-
gatam illam , & aliam in Lampsaco : postea & quam dede-
runt in Nicaea Thraciae , & jam aliam in Cyzico : de qua etsi
reliqua ignoro , hoc tamen audio , quod pressa* Ὁμοίου *confessione ,*
τὸ κατὰ οὐσίαν ὅμοιον, *jam circumferant . Et praeterea blasphemias
contra Spiritum Sanctum cum Eunomio conscribunt . Istae au-
tem fidei formulae , quas recensui , etiamsi non omnes , sibi ipsis
inter se contrariae sunt , nihilominus sententiae produnt inconstan-
tiam ; propterea quod nunquam iisdem verbis contenti , stabiles
persistunt* . In hoc ergo Orientis statu , & qui recèns con-
tigerat Ariminensium lapsu , non opportunius aliud reme- 359
dium Basilio suppetit , nisi Occidentalium excitare zelum,
ut , factâ ab Episcopis lapsis Ariminensis formulae per En-
cyclicas ejuratione , scriberent unanimes , Legatosque in
Orientem dirigerent , editas omnes formulas , una demta
Nicaena , antiquaturos. Iccirco scripsit & ad S. Athanasium
epist. 52. , in qua cum ejus pro Nicaena fide zelum extol-
lit , tum imprimis hortatur , ut Dominicum Cursorem ad
Occidentales dirigat , apud quos in summa erat nominis
gloria , quatenus ejusdem hortatu compulsi , Encyclicas
vicissim ipsi in Orientem dirigerent , atque legatos , *om-
nia secum habentes , quae in Arimino ad necessariam gestorum,
quae illic facta sunt , evacuationem*. Quoniam verò sat nove-
rat , Valentem Imperatorem , tunc ab Arianis partibus stan-
tem , legationem , & epistolas impediturum , haec more
consulentis subjungit . *Et hoc nemine sciente , absque strepi-
tu , tacitè , per mare ad eos , qui hic sunt , veniant ; ne qui
pacis sunt inimici , adventum eorum praesentiscant* . Imperator
quippe dubio procul remedium auxiliumque hoc Encyclica-
rum , Arianorum suasionibus , praepedivisset.

XVI. Dixerat Alexander , & Magnus Basilius firmave-
rat , Populorum animis facilè revincendis aptissimum per
Encyclicas *remedium auxiliumque* afferri , quatenus *indubita-
tam Dogmatis susceptionem admittant* . Alio id exemplo , eoque
sat insigni , venit demonstrandum . Quum Nestorius suamet 428
improba scita, fretus Chrysaphii, imo & Theodosii Imperatoris
potentia , apud quem strenuus erat fidei Athleta , liberè in
Urbe Constantinopolitana disseminaret , nemo unus audebat
improbum Haeresiarcham , grandia loquentem , fascinan-

temque Plebem, impetere. Euſebius tunc laïcus, Doryleenſis ſubinde creatus Epiſcopus, tacito libello Populum peſtiferae haereſis commonendum duxit, in quo quidem non alio documentorum genere uſus eſt, quam collatione facta inter errores Pauli Samoſateni, & Neſtorii, aſſumens in ampliſſimum documentum veritatis, Encyclicam
270 à Synodo Antiochena evulgatam. Haec itaque Conteſtatio, tacito autoris nomine, totam brevi Conſtantinopolitanam Urbem pervagata eſt. Legitur in Parte I. Concilii Epheſini p. 1271., atque hanc praeſefert epigraphen. *Conteſtatio propoſita in publico contra Clericos Conſtantinopolitanos, & in Eccleſia inſinuata, quia ſectator eſſet Neſtorius Pauli Samoſateni, anathematizati ante annos CLX. ab Orthodoxis Epiſcopis*. Brevis illa quidem, ſed vehemens, & ſucci plena in hunc modum orditur. *Conjuro accipientem hanc chartam, per Sanctam Trinitatem, ut eam palam faciat Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus, Lectoribus, Laïcis habitantibus Conſtantinopolim, inſuper etiam exemplar eis praebeat ad increpationem haeretici Neſtorii, qui ſimilia ſapit anathematizato Paulo Samoſateno*. Pergit deinde Neſtorii verba cum erroribus in Encyclica Antiochena deſcriptis, conferre, atque alia aliis velut è regione locare, concludens. *Propterea deſignavi tibi, o Zelota Sanctae fidei, & partem mathematis* [hoc eſt, Encyclicae fidem ſtatuentis] *Eccleſiae Antiochenae*. Videbat ergo Euſebius, Encyclicam Antiocheni Concilii ad Plebem ſuadendam, quod Neſtorius haereticalia doceret, efficax illud eſſe remedium, quo praemuniti, ab illius labe praecaverent. Certè tam vehementes motus apud Urbem Conſtantinopolitanam, & Plebem excitavit Conteſtatio haec, ut fundamenta jecerit ſecutae damnationis Neſtorii.

XVII. Eodem hoc tempore Julianus & aſſeclae, earum probè gnari, quae Coeleſtinum inter & Neſtorium motae erant de fide contentiones, ad Neſtorium confugientes,
428 ejuſque patrocinium adepti, Mario Mercatori, Conſtantinopoli tunc agenti, locum dedere, ut, edito commonitorio, publicè apud Conſtantinopolitanum Clerum, & Populum reſeraret Haereticorum illorum contumaciam. Non alia autem in commonitorio profert veritatis ſubſidia, quam ex
417 Encyclica Zoſimi, ſubſcriptionibus Patriarcharum Con-

ſtantino-

stantinopolitanorum Attici, Sisinniique, Nestorii decessorum, Theodoti Antiocheni, Prayli Hierosolymitani, ceterorumque Africanorum Antistitum roborata. Imo vel ex hisce tantum Encyclicis publica disputatione se contumaces illos Episcopos spondet revicturum. *Hos igitur in hujusmodi impiissimis erroribus deprehensos ...... ad satisfactionem Ecclesiae Julianus, & ceteri sui participes, vel modo condemnent, & si quos confidunt adversùs Catholicam fidem non rectè sentire, nominatim designare non dubitent, & Ecclesiastico ordine à nobis accipient pro nostra possibilitate responsum, aut ab eo certè, quem dicunt à sensu Catholico deviare*. Haec sanè, & alia plurima, quae in hanc rem afferri possent, sed in seqq. Differt. commodius expendenda reservamus, sat demonstrant, quali quantoque pondere istiusmodi Encyclicae adhiberentur, & quam obvia Plebi etiam & Populo essent veritatis subsidia.

XVIII. Tandem quòd argumentum ex ipso adversariorum usu petitum quandoque efficacius urgeat, animo paulisper versari lubet persuasionem, qua, si per istiusmodi epistolas, ultro citroque datas, Episcopi perfidiam firmarent, caussam omnem se tulisse, existimabant Haeretici. Dixerat Alexander in secunda sua Encyclica, Arianos, ut 324
asseclis ostenderent, priori Alexandrinae Encyclicae haud fuisse praestitum ab Episcopis consensum, corrogasse hinc & inde epistolas, quibus non modicam Alexandrinorum partem seditiosè ad impietatem protraxêre. Pravissimae huic arti vires addidit profecta è Nicomediensi Concilio, 318
praecinente Eusebio, haereticalis Encyclica, cui semet, suosque suffragatores dedit Paulinus Tyri; atque simul omnes, confictis in Alexandri zelum odii livorisque calumniis, injustam multis persuaserunt latam ab eo in Arium sententiam, & ab iisdem Episcopis literas obtinuêre plures, quas in Codicem Encyclicum compactas, cum Ariani primitus, tum deinceps asseclae, grande velut perfidiae autoramentum, jactitarunt. Discimus id ex Socrate, qui, 440
enarratis Arianismi primordiis, ita de epistolis ab utraque parte emanatis, loquitur l. 1. c. 6. *Ceterum quibus Arii opinio absurda videbatur, ii prolatam ab Alexandro adversùs illum sententiam approbarunt, eosque qui ita sentirent, jure dam-*

natos

natos esse censuerunt . Eusebius verò Nicomediensis , & quotquot opinionem Arii amplectebantur , ad Alexandrum scripserunt , ut latam jam excommunicationis sententiam dissolveret , & Excommunicatos ad Ecclesiam revocaret : neque enim illos malè sentire . In hunc modum cum contrariae utrimque literae ad Episcopum Alexandriae mitterentur , utriusque Partis literae in unum Corpus collectae sunt . Et Arius quidem eas , quae caussae suae faciebant ; Alexander verò contrarias in unum Volumen redegit . Atque hinc Sectae illae , quae nostra aetate plurimùm vigent , Arianorum scilicet , Eunomianorum , & eorum , qui Macedoniani vocantur , defensionis suae ansam arripiunt . Singuli enim Sectae suae epistolas, tanquam testes idoneos , laudant. Ex his jam mihi dijudica B. Lector , quam profundum sapiant tralatitiae quidam , & proletariae eruditionis Homines , qui palam asserere sustinuerunt , Pontificum , Patrumque Veterum neminem, petitis ex Encyclicarum magisterio sententiis,Dogmata,disciplinamque constituisse . Vah malum ! nihil praetermittunt nostrates Historici : nihil ignorant : dumque vana se imagine ludunt, apprimè docti , & intelligentes perhibentur .

§. XX.

§. XX.

DE PRIMARIO ENCYCLICARUM, ET SIMILIUM EPISTOLARUM SCOPO, FIDEI UNITATE, ET ANIMORUM CONCORDIA.

Synopsis.

I. *Animorum unio, fideique concordia à Christo, & Apostolis commendata, ex Cypriano expenditur.* II. *A violata ea unitate praesumtio Antencyclicarum manavit.* III. *Ad candem servandam Encyclicae institutae.* IV. *Ratio hujus adfertur.* V. *Duo imprimis harum epistolarum genera.* VI. *Unitas epistolis Paschalibus promota est.* VII. *Idem Pacificarum usus.* VIII. *In his fidei professio exigebatur.* IX. *Id exemplis confirmatur.* X. *Et ex actis Cyrilli cum Paulo Emesseno tempore Pacis.* XI. *Quid caverent, & à quibus darentur Pacificae; Formataeque.* XII. *Commendatitiarum usus & origo.* XIII. *Harum à communicatoriis discrimen, per quas multiplex data communio.* XIV. *Formatae unde dictae.* XV. *Quae, quidve earum Forma.* XVI. *Quibus essent tradendae.* XVII. *Earum ex Augustino usus.* XVIII. *Et ex Leone M.* XIX. *Has praetexuerunt Schismatici.* XX. *Calumnia in Basilium conflatur, quod Formatam Apollinario dedisset.* XXI. *Formatam quoque obtinuit Marcellus.* XXII. *Data Apollinario Formata ex Nazianzeno expenditur.* XXIII. *Formatarum commercia urget contra Donatistas Optatus.* XXIV. *Iis destitui, Schismatis erat character.* XXV. *Easdem Haereticis tradere, grave nefas.* XXVI. *Illustratur id in causa Petri Lambesitani.* XXVII. *Flori testimonium de Encyclicarum usu, autoritate, & scopo.* XXVIII. *Dissertationis Conclusio.*

I. REdemtor, coena peracta, quum in Divino illo sermone Trinitatis, Redemtionisque complendae mysteria reseraffet, Orationem ad Patrem dixit, atque inter alia, quae ab eo ad Ecclesiae incolumitatem,

& revelatorum Dogmatum custodiam efflagitavit, aptissima velut media, *ut sint & ipsi sanctificati in veritate*. Johan. 17. v. 19., & seqq., illud imprimis rogavit. *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint ...... ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis*. Supremam hanc Christi voluntatem illico à gloriosa ejus in Coelum ascensione, relictam velut sanctissimam arrham, veraeque Ecclesiae signaculum, exsecuti sunt, & amplexi Discipuli, & Fideles, adeo ut dixerit Lucas Act. 7. v. 44. *Omnes, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia*. Et c. 4. v. 32. *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una ..... & virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis J. C. D. N., & gratia magna erat in omnibus illis*. Praestat hoc de Divino praecepto differentem audire
248 Cyprianum in libro de Unitate. *Inter sua divina mandata, & magisteria salutaria, Passioni jam proximus Dominus addidit, dicens: Pacem dimitto vobis, pacem meam do vobis. Hanc nobis haereditatem Christus dedit: dona omnia suae pollicitationis, & praemia in pacis conservatione promisit. Si haeredes Christi sumus, in Christi pace maneamus. Si Filii Dei sumus, Pacifici esse debemus: Beati, inquit, Pacifici, quoniam ipsi Filii Dei vocabuntur. Pacificos esse oportet Dei Filios, corde mites, sermone simplices, affectione concordes, fideliter sibi unanimitatis nexibus cohaerentes. Haec unanimitas sub Apostolis olim fuit: sic novus credentium populus, Domini mandata custodiens, charitatem suam teneat. Probat Scriptura divina, quae dicit: Turba autem eorum, qui crediderunt, anima, & mente una agebant. Et iterum: & erant perseverantes omnes unanimes in oratione cum mulieribus, & Maria, quae fuit Mater Jesu, & Fratribus ejus, & ideò efficacibus precibus orabant, ideò impetrare cum fiducia poterant, quodcumque de Domini misericordia postulabant*. Atque hinc quotquot eveniunt mala, sive in exitiali quovis fidei discrimine, sive in rebus aliis, ubicumque sarta tectaque disciplina grande emolumentum tribuit Religionis incolumitati, ea contingere asseverat omnia ex sacratissimi moniti hujus neglectu. Quod urget idem Cyprianus epist. 8., ubi in Tractatu quopiam Ecclesiastico, conqueritur, *fuisse dissonas voces,*

*& dispares voluntates : & vehementer displicuisse illi, qui di-
xerat : Petite, & impetratis ; quod plebis inaequalitas discre-
paret, nec esset Fratrum consensio una, & simplex, & juncta
concordia, cum scriptum sit : Deus, qui inhabitare facit una-
nimes in domo. Et in Actis Apostolorum legamus : turba au-
tem, qui crediderant, anima, ac mente una agebant. Et Do-
minus sua voce mandaverit, dicens : Hoc est mandatum meum,
ut diligatis invicem. Et iterum : dico autem vobis, quoniam
si duo ex vobis convenerint in terra, de omni re quamcumque
petieritis, continget vobis à Patre meo, qui in Coelis est. Quod si
duo unanimes tantum possunt, quid si secundum pacem, quam
nobis Dominus dedit, universis Fratribus conveniret ? Jam pri-
dem de divina misericordia impetrassemus quod petimus, nec
tantum in hoc salutis, & fidei nostrae periculo fluctuaremus ani-
mo ; verò nec venissent Fratribus haec mala, si in unum Fra-
ternitas fuisset animata.* Jam quippe invaluerat multorum
adversus unitatem seditiosa praesumtio : jam conscribenda-
rum Antencyclicarum obtinebat prurigo, & id genus epi-
stolae coeperant usurpari, quae, autore Basilio M. in epist. 80. 370
Recusatrices nuncupabantur, ut alibi accuratius expendemus.

II. Doctores pariter, atque Pastores iccircò à Christo
constituti sunt, aït Apostolus ad Ephesios 4. v. 13. *Ut oc-
curramus omnes in unitatem fidei*. Quam in rem praemiserat
v. 3. *Soliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis, unum
Corpus, unus Spiritus*. Quae quidem verba laudatus Cypria-
nus Novatiano opponit, qui primus pessimum morem illum
invexerat, ut in Ecclesiis, ubicumque schismatis gregales
habebat, suarum partium Episcopum constitueret, à quo
& reliquae deinceps sectae suos pariter Pseudo-Episcopos
creare didicerunt. Quantum verò praepostera haec agendi
ratio Ecclesiae incolumitati obesset, edisserit in epistolà 52.,
quae est ad Antonianum, laqueis Novatianorum irretitum.
Ac primò illius carpit doctrinam : *Scias, nos primo in loco nec
curiosos esse debere, quid ille doceat, cum foris doceat. Quisquis
ille est, & qualiscumque est, Christianus non est, qui in Christi
Ecclesia non est*. Verae subinde Ecclesiae, verique Episcopa-
tus, & Pastoratus certiorem proponit indicem, & chara-
cterem. *Jactet se licet, & Philosophiam, & eloquentiam suam
superbis vocibus praedicet, qui nec fraternam caritatem, nec*

Ecclesiasticam unitatem retinuit, etiam quod prius fuerat, amisit. Mox autem ad rem nostram pressius. *Et cum sit à Christo una Ecclesia per totum Mundum in multa membra divisa, item Episcopatus unus, Episcoporum multorum concordi numerositate diffusus, ille post fidei traditionem, post connexam, & ubique conjunctam Catholicae Ecclesiae unitatem, humanam conatur Ecclesiam facere, & per plurimas Civitates novos Apostolos suos mittit, ut quaedam recentia institutionis suae fundamenta constituat; cumque jam pridem per omnes Provincias, & per Urbes singulas ordinati sunt Episcopi in aetate antiqui, in fide integri, in pressura probati, in persecutione proscripti, ille super eos creare alios Pseudo-Episcopos audeat*. Ab hisce autem superinductis Episcopis mutuas recipiebat, dabatque epistolas Novatus, atque, ut in superioribus annotavimus, quatuor direxit cum Encyclica cursores, ut illorum etiam, qui ab Orthodoxia, & unitate stabant, mutuas acciperet, ac Schisma prolataret. Atque ab hoc quidem Novatiano Schismate inductam primùm reor Antencyclicarum consuetudinem, quam subinde Ariani arreptam miris artibus propagarunt. Exscribere ad hanc nostram firmandam animadversionem juvat sequentia Cypriani verba. *Quasi possit* [inquit ille] *aut totum Orbem novi conatus obstinatione peragrare, aut Ecclesiastici ordinis compaginem discordiae suae seminatione rescindere; nesciens, Schismaticos semper inter initia fervere, incrementa verò habere non posse, nec augere quod illicite coeperint, sed statim cum prava sua aemulatione deficere: Episcopatum autem tenere non posset, etiamsi Episcopus prius factus, à Coëpiscoporum suorum corpore, & ab Ecclesiae unitate desciscceret: quando Apostolus admoneat, ut invicem nosmetipsos sustineamus, ne ab unitate, quam Deus constituit, recedamus, & dicat: sustinentes invicem in dilectione, satis agentes servare unitatem Spiritus in conjunctione pacis. Qui ergò nec unitatem Spiritus in conjunctione pacis observat, & se ab Ecclesiae vinculo, atque à Sacerdotum Collegio separat, Episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem, qui Episcopatus nec unitatem voluit tenere, nec pacem*. Enimverò quae à Novatiano inducta est pravissima consuetudo, ut per Antencyclicas fucum veritati faceret, eadem in alio Schismate, sub idem tempus per Africanam Ecclesiam grassante, Felicissimo duce, praesumta le-

gitur

gitur apud eundem Cyprianum, adverſus quem factioſa illa turba per extortas iſtiuſmodi Antencyclicas ſeditionem conflare, diutiùs elaboravit. Haec itaque prior eſt Antencyclicarum origo; quibus quarto ſubinde ſeculo Ariani, Semiariani, Aëtiani, Macedoniani, Apollinariſtae, Eunomiani, ſimileſque peſtes perfidiam propagare ſunt conati. Ubique enim quum haud aliter conſtituiſſent propriae ſectae Epiſcopos, ab iis epiſtolas in variis diſſitiſque Provinciis ſubſcriptas, apud plebem, & populum oſtentabant, perverſitatis pomoeria uſquequaque extenſuri.

III. Liquet jam hinc, animorum concordiam, fidei unitatem, & conſonam, conſtantemque dogmatum profeſſionem harum Literarum praecipuum fuiſſe ſcopum; quippe quibus facilius, tutiuſque, perſecutionum praeſertim tempore, unitas haec ſervaretur. Haud aliter enim, ac epiſtolae, inter abſentes ultro citroque datae, praeſentes velut, converſantes, confabulanteſque amicos repraeſentant: unde frequens illarum commercium ad amorem fovendum, ſervandamque animorum unionem; mirabile quoddam illicium, aptiſſimum medium, & arctiſſimum cenſetur apud omnes vinculum: ita Apoſtoli, atque Apoſtolici deinceps Viri, poſteaquam ad ultima terrarum Orbis confinia Chriſtianam Fidem, & Religionem propagarunt, mandati à Chriſto traditi memores, unitatis fideique ſervandae gratia, epiſtolas ultro citroque dare coepêre: quod illorum ſubinde exemplo ab Epiſcopis factum eſſe, ampliſſimis animadverſionibus, niſi fallor, à nobis prorſus eſt demonſtratum. Hoc ſane aptiſſimum velut medium fuiſſe habitum, vel unus docere poteſt Cyprianus, qui, quum Novatianus, miſsâ per Orbem Antencyclica, una cum volumine calumniis oppleto, quas in S. Cornelium conflaverat, populos, & Provin- 250
cias in factionem pertraheret, Encyclicarum mutuarum remedio occurrendum ratus, cum Africanos Antiſtites, tum Cornelium ipſum, ad fovendam per haſce epiſtolas concordiam eſt adhortatus. Scribit hinc ad Cornelium epiſt. 41. *Cui rei ſopiendae neceſſarium duximus, ut ſcribentium nobis inde Collegarum noſtrorum firma, & ſolida autoritas pararetur: qui moribus, ac vitae, & diſciplinae tuae condigna literarum ſuarum teſtimonia praedicantes, aemulis quoque, & rerum vel no-*

vitate, vel pravitate gaudentibus, omnem ambigendi, & discrepandi scrupulum sustulerunt: & secundum consilium nostrum, salubri ratione libratae in hoc fluctu aestuantium Fratrum mentes, sincerè, ac firmiter tuum Sacerdotium probaverunt. Hoc enim vel maxime, Frater, & laboramus, & laborare debemus, ut unitatem à Domino, & per Apostolos nobis successoribus traditam, quantum possumus, obtinere curemus, & quod in nobis est, palabundas & errantes oves, quas quorumdam pervicax factio, & haeretica tentatio à Matre secernit, in Ecclesiam colligamus, illis solis foris remanentibus, qui in obstinatione sua, vel furore perseveraverint, & ad nos redire noluerint, discretionis; & separationis à se factae, & Ecclesiae derelictae ipsi rationem Domino reddituri. Hisce autem literis ex multiplici subscribentium Episcoporum copia pondus, autoritatemque conciliari, atque adeò felicius improbos Novatianorum conatus, & legitimam ex adverso Cornelii electionem populis, ceterisque omnibus suaderi posse, scribit eidem Cornelio epist. 45. *Ne in Urbe Schisma factum absentium animos incerta opinione confunderet, placuit, ut per Episcopos, retenta à nobis rei veritate, & ad comprobandam ordinationem tuam, facta autoritate majori, tum demum scrupulo omni de singulorum pectoribus excusso, per omnes omninò istbic positos literae fierent (sicut fiunt) ut te universi Collegae nostri, & communicationem tuam, id est, Catholicae Ecclesiae unitatem pariter, & caritatem probarent firmiter, & tenerent. Quod divinitus evenisse, & consilium nostrum providenter profecisse, gaudemus. Sic enim tunc Episcopatus tui, & veritas pariter, & dignitas, apertissima luce, & manifestissima, firmissima comprobatione fundata est, ut ex rescriptis Collegarum nostrorum, qui ad nos literas inde fecerunt, & ex relatione, ac testimoniis Coëpiscoporum Pompei, & Stephani, & Caldonii, ac Fortunati ordinationis tuae origo necessaria, & ratio justa, & gloriosa quoque innocentia ab omnibus nosceretur. Quod ut simul cum ceteris Collegis nostris stabiliter, ac firmiter administremus, atque ut Ecclesiae Catholicae pacem concordiae unanimitate teneamus, perficiet divina dignatio. Ut Dominus, qui Sacerdotes sibi in Ecclesia sua eligere, & constituere dignatur, electos quoque, & constitutos sua voluntate, atque opitulatione tueatur, gubernantes inspirans, ac subministrans, & ad improborum contumaciam fraenandam, vigorem,*

&

& ad Lapsorum fovendam poenitentiam, lenitatem.

IV. Haec quidem erat Ecclesiastica consuetudo. Restat ut in eius rationes exemplis, & animadversionibus inquiramus. Quod cum per semet jucundum est, & scitu dignum, tum quod suscepimus pertractandum unitatis, concordiaeque argumentum, mirum in modum illustrat. Episcopi enimverò, & supremi quicumque Ecclesiasticae gubernationis moderatores, animo versantes fidei unitatem, Ecclesiarum concordiam, atque unam eandemque populorum professionem servare; & ad id omne expeditissimè tutissimèque obtinendum, peropportunas esse videntes mutuas hasce epistolas, variis inductis earumdem epistolarum generibus, institêre proposito, atque adeò castam illibatamque dogmatum, & disciplinae custodiam posteris tradiderunt. Quae quidem varia genera partiri, & expendere, quatenus ad hanc rem faciunt, constituimus.

Communior autem, & usitatior Encyclicarum forma ea fuit, qua in gravioribus Ecclesiasticis fidei, disciplinaeque controversiis omnes Ecclesiarum Antistites commonebantur, ut in fidei unitate perseverarent. Quoties enim Ecclesia impostorum procellis jactabatur, velut ad aciem, indicto per Encyclicam epistolam classico, omnes Ecclesiastici, Christianique agminis vires excitando, hostilemque improborum hominum contra dogmata animum referando, & populos ad constantiam susceptae fidei adhortabantur, & istorum Rectores, Duces, & Episcopos excitabant, quatenus eorum operâ, unionis vinculum solidaretur, hostium tela praecaverentur, & per communem definitionem, unamque dogmatis professionem, tutissimo Encyclicarum subsidio, fidei unitas victrix perseveraret. Quod quam feliciter, atque ex voto Ecclesiis cesserit, monumentis cum adductis, tum in proxima Dissert. pressius expendendis, omninò constabit. A. C.

V. Optimè scripserat Cicero 2. Famil. 4. *Epistolarum genera multa esse non ignoras: sed unum illud certissimum, cujus caussa inventa res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, siquid esset, quod eos scire, aut nostra, aut ipsorum interesset..... Reliqua sunt epistolarum genera duo, quae me magnopere delectant: unum familiare, & jocosum; alterum severum, & grave.* Non secus apud Antistites, & Ecclesiarum Pastores grave 70

unum erat epiſtolarum genus, nec niſi in gravioribus fidei, diſciplinaeque contentionibus, aut, ut diximus, adhibitum, aut adhibendum; alterum verò familiare, quod quidem Eccleſia, omniſque Chriſtiana Reſpublica nuſquam praetermiſit. Hic enim Epiſcoporum ſcribendi uſus eò collineabat, ut certis anni tempeſtatibus familiares ultro citroque dantes epiſtolas, mutuum amorem, & affectum, conſtantiam fidei, atque unam profeſſionem, quae in illis plerumque inſerebatur, in dies magis augerent.

VI. Paſchales equidem epiſtolae, quae à Primate, & Epiſcopis ſive ejuſdem, ſive confinitimarum regionum quotannis mutuò dari conſueverunt, vulgare medium erant ad animorum fovendam conjunctionem, & neceſſitudinem. Hinc Primas, eaſdem dirigens, ut Suffraganei noſſent, ad quos traderent, & à quibus tutò reciperent, quotannis pariter ad epiſtolae calcem nomina recèns electorum Epiſcoporum ſignabat, necnon eorum, qui à fide erant extorres, quatenus cum illis Eccleſiaſtica haec commercia interrum-
385 perent. Quod ex Theophili Paſchalibus ſat diſcimus. Sollenne equidem Epiſcopis fuiſſe, per dies Paſchales hoc epi-
490 ſtolarum genere vinculum charitatis fovere, docet Avitus in epiſt. 67. Ea autem occaſione denunciari conſueviſſe Eccleſiarum ſtatum, & fidei inſeri profeſſiones, demonſtrant
254 argumenta epiſtolarum Paſchalium Dionyſii Epiſcopi Alexandrini, apud Euſebium lib. 7. c. 20. *Praeter ſupradictas epiſtolas, idem Dionyſius Paſchales illas, quas habemus, epiſtolas tunc temporis conſcripſit: Encomia in illis, & Panegyricos ſermones de Paſchali feſto contexens*. Erant itaque in Codice quopiam compactae, & quarumdam ex illis argumentum
315 cum ibi, tum cap. 21. laudat Euſebius, oſtenditque haſce
378 epiſtolas ad varios fuiſſe directas. Exſtabant aevo etiam Hie-
326 ronymi conſcriptae à S. Athanaſio Paſchales epiſtolae, quarum unius tantum ſupereſt nobis fragmentum, in quo Sacrorum Bibliorum Canon exhibetur: quum ceteroquin exploratum ſit, emiſſas quotannis ab eodem Paſchales in quopiam olim codice fuiſſe adſervatas. Diſcimus id ex autore libri, cui titulus: *Deſcriptio Mundi univerſi, ex mente Chriſtianorum, XII. libris diſtributa*; Quemque ex Codd. Vaticano, & Florentino Pariſiis edidit ſuperioribus annis Ber-

nardus Montfaucon Benedictinus. Author ab Eruditorum plerisque creditur Cosmas Indodopleustes, qui, teste Photio cod. 36., Justino imperante vivebat, atque adeò circa ann. 524. Is autem lib. 10. à pag. 316. ad 319. ex Athanasii epistolis laudat Paschales, seu Festales 2. 5. 6. 22. 24. 38. 39. 40. 42. 43. 45., quas equidem in codicem aliquem fuisse relatas, nihil est ambigendum. Exstant hodieque XXX. S. Cyrilli Paschales, ex quibus epistolarum istiusmodi argumentum licet ediscere. Per eas equidem quotannis emissas, cum animorum promotam fuisse concordiam, tum commonitos Primates, siquae adversus dogmata novitates irrepsissent, declarant, quae supra laudatae sunt, Theophili Paschales. Imo, quod ex gestis Silvani deprehendimus, qui in Cirtensi Traditorum Episcoporum Numidiae Concilio Episcopus fuerat electus, quum subinde perpetratum ab eodem traditionis crimen probandum esset, monumenta ex Paschalium Literarum codice fuisse extracta, dignoscimus. Gesta correctiora publicavit Baluzius in II. Miscellan. Tomo.

858 412 320

VII. Pacificis (quod erat alterum epistolarum genus) mutua haec Episcoporum concordia, continuato velut societatis, pacisque foedere, sanciebatur. Atque hae plerumque dabantur, ubi simultates inter ipsos Episcopos exarsissent. Quemadmodum quum Athanasius per Sardicensis Synodi Encyclicam Ecclesiae restitutus est, illud contigit, quod ipsemet in epist. ad Solitarios pag. 826. memoriae prodidit. *Eratque in Ecclesia profunda, & admirabilis pax, invicem undecumque Athanasio Episcopo pacis, & tranquillitatis literas accipientibus. Quin Ursacius, & Valens, quasi à sua ipsorum conscientia flagellati, poenitentiam professi sunt, Literasque & amicas, & Pacificas ad Episcopum, tametsi nullas ab eo acceperant, m sere.* Pacificae itaque generatim ab Episcopis mutuò ad concordiam mittebantur. Athanasius enim Encyclicam Sardicensem epistolam per suos Dominicos Cursores quaquaversum direxerat, tum ut Episcopi subscriberent, tum ut Pacificas quoque susciperent. Hinc recensitis Valentis, Ursaciique Pacificis, in quibus antiquarum Pacificarum elucet forma, horum aperit scopum. *Has literas cum dedissent* (Ursacius, & Valens) *ultro subscripserunt epistolis*

347

Pacificis, quas Athanasii Presbyteri, Petrus, & Irenaeus, & Ammonius Laïcus ad id circumeuntes colligebant, cum tamen Athanasius nihil tale ab Ursacio, & Valente postulasset. Quis igitur ista, & tantam Ecclesiae pacem non admiratus est? Quis non gavisus de tanta, & tot Episcoporum inter se concordia? Quis Deum non glorificavit, conspecta in Synaxibus tanta populi laetitia? In his conspice Pacificarum scopum, in eo situm, ut unitas, atque concordia inter Episcopos constitueretur; unde & simultates deponebantur, & una apud populos fidei professio servabatur. Viderunt sanè haereseos antesignani malum, quod ex nobili illo triumpho, per Pacificas acto, Arianae caussae imminebat. *Metu propterea, invidiaque anxii fuere, & quod tot Episcopi cum Athanasio communionem foverent, & quod formidarent, ne, quos ipsi deceperant, à se deficerent, & huic unanimitati, communionique sese adjungerent, neve, quod futurum videbatur, de eorum haeresi jam ubique famosa, triumphus ageretur.* Id ergò erat Pacificarum Encyclicarum argumentum, scopus ille, ut ex conspirantium Episcoporum omnium communione, & fide, certissima haberent veritatis documenta.

VIII. Si quos verò in communionem per epistolas Pacificas suscipiebant Episcopi, soliciti imprimis erant, cavebantque, an in literis esset fidei professio; sin minus, ut eam emitterent. Utrumque praestitere in epistolis ad Julium, & Athanasium datis, Valens, & Ursacius, addentes & ejurationem Arianae haeresis, & calumniarum, quas in Athanasium conflaverant, palinodiam. Et haec quidem antiquis-
170 sima fuit primitivae Ecclesiae solicitudo, quam Lucianus in Dialogo, cui titulus, Peregrinus, notat, recolens Christianorum ritus, & servatam in suscipiendis hospitio quibuslibet, consuetudinem. *Apud illos omnia ex aequo habentur contemtui, existimanturque esse communia, quae circa fidem exacte exploratam in communem usum à quocumque deferentes suscipiunt.* Aït ille, *exacte*; quo ostendit, priscos illos fideles, quum ad charitatem fovendam hospitalitatis officia exercerent, neminem admisisse, qui scriptum ab Episcopo de sua fide, atque integritate documentum non protulisset, quatenus, quam ille profiteretur Religionem, constaret. Qua de solicitudine in hisce tradendis epistolis, cautum

etiam fuit in Concilio Illiberitano Can. 58., ut Epiſcopi, 313
anteaquam haſce epiſtolas darent, à Primate, vel ab antiquiore in qualibet Provincia Epiſcopo docerentur de poſtulantium fide. *Placuit, ut ubique, maximè in eo loco, in quo primae Cathedrae conſtitutus eſt Epiſcopus, ut interrogarentur hi, qui Communicatorias literas tradunt, an omnia rectè habeant? Et ſuo teſtimonio comprobent.*

Ex quo confirmatam habemus, quam in ſuperioribus propoſuimus, animadverſionem de Diaconica, Curſoribus Dominicis tradita. Etenim ſi Epiſcopi, & Corepiſcopi (his
enim quoque diſtribuendarum Pacificarum jus à Synodo 341
Antiochena tributum eſt) ut publicè eas traderent, vel à Primate, vel à Seniore Epiſcopo [qui in canone Illiberitano primae Cathedrae vocatur Epiſcopus, apud Graecos Protothronus; quae nuncupatio ſaepius in Conciliis Africanis occurrit] prius probandi, rogandique erant de Catholicorum dogmatum profeſſione, qua quidem probata ex Primatis teſtimonio, tunc demum facultatem illam obtinebant: multò magis in Dominicis Curſoribus, ad perferendas Encyclicas deſtinatis, id erat exigendum, ut ex ſcripto diplomate agnoſcerent omnes illorum officium, adminiſtrationem, integritatem, & fidem. Cujus rei rationem tra-
dit Synodus Chartaginenſis I. ſub Grato Can. 8., quod vi- 348
delicet, niſi in hiſce tradendis epiſtolis diligens ea cautio adhibeatur, *Communio fiet paſſiva*, ſeu promiſcua, nec Encyclicarum harum epiſtolarum obtinebitur finis, unitas ſcilicet fidei, & vinculum charitatis.

IX. Canones itaque, qui leguntur plurimi, cum ordinem ſtatuant ſive reſpectu Dominicorum Curſorum, ſive Epiſcoporum, quibus facultas quidem tradendarum Encyclicarum, Pacificarum & ſimilium conceditur, modo vel Primatis, vel primae Sedis, ſeu antiquioris Epiſcopi teſtimonium de propriae fidei integritate habeant; oſtendunt pariter, quanti ponderis eſſet illarum uſus, nobiſque locum tribuunt, ut quod ex Canone Illiberitano deprehendimus, exemplis roboremus, validiſſimis licet teſtimoniis in ſuperioribus jam comprobatum. Et primùm quidem hac de cauſſa Liberius minimè ad communionem ſuſcepit Euſta-
thium, Legatoſque Synodi Lampſacenae, niſi tradito li- 365

bello, anathema dicerent Arianae perfidiae, & Nicaenam Synodum profiterentur. Quo tunc demum annuit, ut Siciliam peragrantes, ceteraſque Occidentis, & Aſiae Provincias, mutuò darent, reciperentque Pacificas. Sic Valens,
347 & Urſacius in Mediolanenſi primum Synodo, deinde in
349 Romana pronunciati ſunt à communione alieni, niſi ſcripto libello Arianam perfidiam anathematiſmis confoderent, admitterent Nicaenam formulam, & palinodiam calumniarum recantarent, quas Athanaſio impoſuerant. Sic, ut alia
432 mittamus, quum Johannes Antiochenus Patriarcha tempore Schiſmatis Paulum Emeſſenum direxiſſet Alexandriam, ut ineundae paci proſpiceret, minimè ſuſcipiendus videbatur Cyrillo, quòd nec in epiſtolis Johannis, nec in illis, quibus jura legationis Paulo concedebantur, ſuſcipi ab Orientalibus anathematiſmos deprehenderet, quos in Neſtorium
431 Oecumenica Epheſina Synodus Conciliari decreto ſanciverat. Duo hinc egit Cyrillus, quorum alterum fuit, propriae fidei profeſſionem à Paulo exigere, anteaquam ad audientiam admitteretur; alterum decernere, quid à Johanne, & Orientalibus, in Synodo Antiochena adhuc congregatis, eſſet agendum, ad laeſam Eccleſiaſticae pacis unitatem reſtituendam.

X. Sed rem ſubactius expendamus. Paulus, ut Alexandriam advenit, delegationis quidem ſcripta protulit, ſed abſque neceſſaria, ac ſufficienti tunc à Catholicis receptae poſt vulgatam Epheſinam Synodum unius fidei profeſſione. Quare, eo haec in Eccleſia recitante, ac proponente, obſtitit Cyrillus, & abrupiſſet ſane communionis commercia, niſi Paulus, oblata in ſcriptis profeſſione, catholicum dogma ibidem coram populo teſtatiſſimum feciſſet. Rei hujus & in ſuperioribus dedimus aliqua, & alia in praeſentiarum addimus documenta, ex epiſtola praeſertim ipſius Cyrilli, data Apocriſariis ſuis, Conſtantinopoli degentibus apud Imperatorem, Theognoſto, & Charmoſyno Presbyteris, & Leontio Diacono, qui ſcripſerant, traduci eum vulgò, quòd iis omiſſis, quae in ſuſcipiendis Encyclicis neceſſaria ſunt, Paulum, & Orientales praepoſterè ad communionem ſuſcepiſſet. Oſtendit iccircò Cyrillus, ſe Paulum minimè ſuſcepiſſe, anteaquam ratam haberet Maximiani Conſtanti-

nopolitani Episcopi electionem, & Encyclicae de eadem editae, atque ubique subscriptae consentiret: quippe qui post Nestorii depositionem electus, à Coelestino, ceterisque Catholicis Episcopis communicatorias acceperat, licet à Schismaticis statim post Ephesini Concilii celebrationem, in ipsa Synodo Antiochena fuisset depositus, imo & fuissent depositi quotquot illi communicarent. Insuper ostendit, se illud quoque à Paulo exegisse, ut professionem scripto ederet, distinčteque profiteretur, Virginem dicendam esse Deiparam: quod erat Ephesini Concilii fundamentalè dogma. Scribit itaque, in Cod. Cassin. cap. 85. *Omnia sunt formata suaviter quidem, atque pacificè, cautè verò, sed sicut oportuit. Nec enim depositionem Dei colentissimi Episcopi Maximiani receperimus, aut communicatores habere, aut absolvere (à sententia) quae prolata est super eis. Neque simpliciter praefato Paulo communionem dedimus pro sua persona tantummodo, nisi obtulisset prius chartam, confitens, quia Dei Genitrix est Sancta Maria, & quia anathematizat Nestorii dogmata. Sumens verò dicendi in Ecclesia locum, magna voce dixit: Quia Dei porticem Sanctam Virginem confitemur, & quia anathematizamus eos, qui non dicunt hoc, & quia unus Christus Dominus, non duo.* Clarius id urget, & luculentius in epistola ad Donatum Episcopum, quae E. in eodem Cod. c. 204. *Mittunt ad Alexandriam Emesenum Episcopum...... Paulum ferentem literas ad me, communicatorias quidem, non tamen valde competenter dictatas. Simulabant enim, & reprehensiones inferre, tanquam non rectè quaedam dicta, & gesta in Sancta Synodo fuerint. Et epistolas quidem tales minimè attendi, sed dixi, quia illi, qui & veniam postulare in his, quae acta sunt, debuerunt, quoniam & secundas injurias inferunt. Excusante autem praedicto religiosissimo Episcopo, & cum Sacramento affirmante, quod talem non habuerint intentionem, sed potius ex simplicitate ad has venerint literas, pro charitate & illud omisimus. Non autem prius ei Missas nobiscum celebrare concessi, nisi libellum dans in scripto, anathematizasset Nestorii dogmata, & confessus fuisset, eum se habere depositum, & consentire ordinationi reverentissimi, & religiosissimi Episcopi Maximiani.* Haec quidem cum Paulo Emesseno acta sunt publicè, sollenniterque, & specimen sunt nobilissimum prisci moris, quo tum de ordinationibus, tum

aliis

aliis de rebus ad subscribendum dirigebantur Encyclicae.

Quod autem ad Johannem, ejusque epistolas attinet, rejecit eas quidem Cyrillus; caussas verò proponit ipsemet in epistola ad eosdem Apocrisarios, scribens: *Quia verò non venit chartam habens, quod anathematizaret Johannes Nestorii dogmata, & confiteretur, quod depositum haberet, sed erant simpliciter epistolae, quae ab eo directae sunt, nihil necessarium habentes, dixi, quia non ei possumus communionem reddere, anteaquam faciat haec..... Scripsimus communicatorias literas: dictata est verò charta cum consilio reverentissimi Episcopi Pauli, in qua debeat subscribere & Antiochenus. Et misi cum admirandissimo Aristolao duos Clericos, itaut si subscriberet Johannes dejectioni, vel damnationi Nestorii, & anathematizaret dogmata ejus, daret ei communicatorias literas, alioquin detineret eas*. Et in epist. cit. ad Donatum. *Subscribente igitur religiosissimo Episcopo Johanne, & his, qui cum eo sunt clarioribus* [Metropolitanis videlicet Antiocheni tractus] *& anathematizantibus Nestorii dogmata, & confitentibus, eum se habere depositum, consentientibus quoque ordinationi religiosissimi Episcopi Maximiani, communionem reddidimus*. Et mox. *Scripserunt verò eandem epistolam, quam direxerunt ad me, & ad Religiosissimos, & Sanctissimos Episcopos tam Xixtum magnae Romae, quam Maximianum Sanctae Ecclesiae Constantinopolitanorum. Et necessarium fuit, ut de his subtiliter doceretur perfectio tua*. Subjecit deinde exemplaria epistolarum, quibus de istiusmodi Encyclica Episcopos omnes edoceret. Quum verò loquens de Johannis Antiocheni epistola, scribit, eam à se omissam, quod *nihil necessarium* haberet, sat innuit, caruisse illam signis, & characteribus, quibus Communicatoria judicari posset, atque Pacifica; proindeque communi dogmatis professione, quae potissima id genus epistolarum nota erat, caruisse. Atque adeò dubitabit nemo, cum in Communicatoriis reliquis inseri eam consuevisse, tum merito Antiocheni Concilii epistolam abjecisse Cyrillum, ut receptae in his suscipiendis epistolis consuetudini obsequeretur. Quare necesse fuit, ut in Encyclicis, quae mittebantur subscribendae, controversi dogmatis clara adesset, distincta, minimeque fucata professio.

XI. Itaque Pacificarum, quibus in universa Ecclesia pax

fanciebatur, fideique unitas, & inter Episcopos concordia servabatur, conditio haec potissima erat, ut sancito in illis controverso dogmate, utraque diffidentium pars conveniret, atque ambarum una esset certa professio, & ab omni suspicione tunc vigentium praejudiciorum libera. Ex quo & illud statuendum est, tam in Encyclicis, quàm in Pacificis tradendis (de his enim loquimur, quae publicam faciebant fidem) duo haec imprimis fuisse requisita. I., ut Suffraganei, consulto Primate Episcopo, subscriberent, ne videlicet dissonae circumferrentur Episcoporum ejusdem Diaecefeos subscriptiones, sed quàm fieri poterat, Primatem inter & Suffraganeos unitas servaretur. Quod pluribus jam à nobis expensum est. II. ut, si vel Clericis, vel Fidelibus, vel etiam Episcopis peregrinantibus epistola Pacifica, Communicatoria, aut Formata tradenda esset, id ab Episcopis illis tantummodo fieri posset, quibus à Primate, vel ab antiquiori in Provincia Episcopo (qui apud Latinos primae Sedis Episcopus, apud Graecos Protothronus dicebatur) jus factum esset earumdem tradendarum. Nec immeritò quidem cautio haec fuit adhibita. Quum enim peregrini Episcopi cum Civitatum Episcopis, apud quos diversari contingebat, sacra concelebrarent, atque ad Populos sermones haberent, necesse erat, ut Civitatis Episcopus fidem illorum, doctrinamque posset dignoscere. Quod secus, quam per Formatas, ab Episcopis Provinciae concessas, fieri haud potuisset. Pariter quum Clerici, & Cursores peregrinantes, hospitalitatis officia apud Fideles, quibuscum diversabantur, & incredibilia experirentur charitatis munera, ne sub eo praetextu maleferiati Homines fidei candorem contaminarent, cautum est & circa fidem Episcoporum, hasce epistolas concedentium, & circa Formam, qua pro Personarum qualitate uterentur. Unde in Concilio Turonensi II. can. 6. decernitur. *Nullus Clericorum, vel Laicorum praeter Episcopos, epistolas facere praesumat*. Quod & antiquissimus Canon inter Apostolicos XXXIII. jubet; & quum ea, quae hactenus differuimus, constituisset, rationem subjungit hanc inter alias. *Multa enim per subreptionem fiunt*. Et in veteri Scheda de officio, & ordinatione Episcoporum, quam vulgavit Baluzius, 567

perti-

pertinere ad Episcopos asseritur *earum conscriptio epistolarum, quae Formatae dicuntur*.

Inter multa autem epistolarum genera, illae, de quibus diximus, quasque Communicatorias prior aetas indigetavit, frequenter occurrunt. Hae autem prae ceteris eò collineabant, ut mutuam animorum concordiam, charitatisque vinculum servarent. Hinc eaedem pro rerum tractandarum qualitate dicebantur aliae Commendatitiae, aliae Formatae, Canonicae aliae, & similes, quarum multa vestigia in Canonibus, & apud sacros Ecclesiasticae disciplinae Tractatores deprehenduntur. Harum aliquas ad eorum, quae dicta sunt, confirmationem, breviter expendemus, easdemque directas considerabimus ad fidem, doctrinaeque unitatem statuendam.

XII. Ab ipso nascentis Ecclesiae primordio Communicatoriarum origo est repetenda. Meminit autem Apostolus Commendatitiarum epistolarum, easque asseverat datas, ut ad communionem susciperentur quicumque iis muniti de una in aliam Ecclesiam commigrarent. Scribit enim in epist. 2. ad Corinth. c. 3. v. 1. *Incipimus iterum nosmetipsos commendare? aut numquid egemus, sicut quidam, Commendatitiis epistolis ad vos, aut ex vobis*. Supponit hîc apertè obtinuisse ab eo tempore, ut epistolas hasce Commendatitias darent alii, alii reciperent, ad dogmatum, & communionis unitatem, & ad ministeria obeunda. Respicit insuper ad morem, jamdudum apud Hebraeos vigentem. Pontifex enim, seu quis alius Patriarcha dictus, aliquos deligebat, qui & *Apostoli* nuncupati sunt, & ad Synagogas missi pro eleemosynis corrogandis; quorum meminit Epi-
368 phanius, & L. 14. C. Theodosiani de Judaeis. *Qui ad exigendum aurum, atque argentum à Patriarcha certo tempore diriguntur*. Unde, ut in superioribus commemoravimus,
250 quos Novatianus miserat Dominicos Cursores ad usurpatae Pontificalis dignitatis nuncia perferenda, Apostolos nuncupat Cyprianus. Commendatitiarum sanè epistolarum specimen quoddam exhibitum videtur in priori ad Corinth. c. 16., ubi idem Apostolus. *Si autem venerit Timotheus, videte, ut sine timore sit apud vos: opus enim Domini operatur, sicut & ego: nequis ergo illum spernat: deducite autem illum*

in pace . Et in epist. ad Rom. c. 16. *Commendo autem vobis Phoeben Sororem nostram , quae est in ministerio Ecclesiae, quae est in Cenchris : ut eam suscipiatis in Domino dignè Sanctis : & assistatis ei in quocumque negotio vestri indiguerit* . Haud aliter de Onesimo ad Philemonem . *Tu autem illum , ut mea viscera, suscipe* . Et mox. *Si ergo habes me socium, suscipe illum, sicut me . Si autem aliquid nocuit tibi , aut debet , hoc mihi imputa . Ego Paulus scripsi manu mea* . Subscriptio porrò haec , distinctè à Paulo proposita , sat innuit , quod aiebamus , dantem scilicet istiusmodi epistolas , manu propria debuisse subscribere , ut dignosceretur , eum tradendi autoritate frui , proindeque in omnibus securè communicarent .

XIII. Commendatitiae autem à Communicatoriis sunt secernendae . Illae enim communiter Christianis omnibus (exceptis Haereticis , & Poenitentibus) dabantur : iis autem tantummodo Commendatitiae , quorum perspectam haberent fidem , mores , & opera : & suscipientes ex illarum lectione agnoscebant , quemadmodum esset cum peregrinis agendum , & qua eos donari communione oporteret . Unde Canon Chalcedonensis XI. statuit . *Omnes pauperes , & indigentes Ecclesiasticis auxiliis , cum proficiscuntur , sub probatione epistolii , sive Pacificis , quae dicuntur Ecclesiasticae , tantummodo commendari statuimus , & non Commendatitiis epistolis : quia Commendatitias epistolas , quas dicimus , eos tantum accipere convenit , qui in opere sunt clariores* . Et jure sanè optimo . Erat siquidem communio ad Sacrificii participationem , quae dicebatur perfecta , & plena communio ; erat & illa , qua venientes cum hisce epistolis ad orationes tantummodò admittebant , non verò ad Sacramentorum , & mysteriorum praesentiam , participationemque . Qua de re exstat Dionysij Alexandrini epistola apud Eusebium l. 7. c. 9. , ubi de quodam peccatore locutus , subjungit . *Verum ille nullum legendi finem facit , & ad mensam accedere penitus exhorrescit : vixque rogatus , interesse orationibus sustinet* . Erant hae itaque distinctae communiones , ad mensam simul & ad publicas orationes , & ad orationes tantummodo . Cujus discriminis clariora reperies vestigia in Canonibus poenitentialibus , qui in epistola S. Pe-

[margin: 451 (beside "ret . Unde Canon Chalcedonensis XI."), 254 (beside "que . Qua de re exstat Dionysij"), 301 (beside "vestigia in Canonibus poenitentialibus")]

tri

tri Episcopi Alexandrini exstant, quaeque legitur in Codice Canonum Ecclesiae Graecae. Sed & insuper erat Peregrina, atque Laïca communio, de quarum discrimine disserit Gabriël Albaspinaeus Observation. l. 1. c. 3. Omnibus enim Peregrinis cujusque status, cum hisce epistolis venientibus, victui necessaria subministrabant Ecclesiae, inhumanum censentes, eos sine hospitalitatis officiis dimittere. Ad communionem tamen admittebant neminem, nisi priùs, discussa epistolarum Forma, agnoscerent, cujus esset communionis dignus. Quapropter de istiusmodi Peregrinantibus in Canone, vulgo Apostolico. 33., cautum est. *Cum scripta detulerint, discutiantur attentius, & ita suscipiantur, si praedicatores veritatis extiterint*. Atque eandem ob
398 caussam Johannes Chrysostomus, quum Monachos Origenistarum Dogmatum sequaces, ex Aegypto venientes, exciperet, iidemque se manifesta calumnia premi, conquererentur, re perspecta. *Johannes verò illos honorificè excepit, & à precum communione minimè exclusit: Sacrorum verò mysteriorum communionem indulturum se, negavit, antequam caussa cognita esset*. Ut
440 scribit Socrates l. 6. c. 9. Clarius autem Sozomenus l. 8. c. 13. *Johannes verò illos ad se venientes benignè excepit, & in pretio habuit, & in Ecclesia orare nequaquam probibuit. Cum illis tamen haudquaquam communicandum sibi esse existimavit, propterea quod ante caussam cognitam id fieri non liceret*. Atque hinc Con-
465 cilii Venetici Canon V. lucem foeneratur non modicam, statuentis. *Clericis sine Commendatitiis epistolis Episcopi sui, licentia non pateat evagandi: & in omni loco, ad quem sine epistolis Episcopi sui, ut dictum est, venerint, à communione habeantur*
517 *alieni*. Et Concilium Epaonae habitum, quae celebris olim in Sabaudia Urbs, vicus hodie tenuis est ad Rhodanum, *Jenna* vulgò dictus, statuit Can. VI. *Presbytero, vel Diacono sine Antistitis sui epistolis ambulanti, communionem nullus impendat*. Scopus itaque & finis Communicatoriarum is erat, ut qui vel sui, vel aliorum causa dissitas perlustrarent regiones, ope earumdem ab Episcopis agnoscerentur, cujus fidei essent, & instituti; Formam autem quum exhibuissent, jura obtinerent aut plenae, aut alterius speciei communionis, qualem ipsamet Communicatoriae epistolae Forma exigebat. Hinc
314 decreverat jam Arelatense Concilium I. Can. 7., ut Praesides

ipsi, qui ad munus suum obeundum, longinquiores Urbes adibant, à proprio Episcopo *Literas accipiant Ecclesiasticas Communicatorias*. Quatenus scilicet loci Episcopus, ubi Magistratum acturi erant, qua dignus quisque esset communione, dignosceret.

XIV. Inter Communicatorias primum sanè locum sibi vendicant quae in primitiva Ecclesia Formatae epistolae sunt nuncupatae. Nomen autem Formatae traxisse videtur originem à publicis illis epistolis, quas Imperatores pro Reipublicae negotiis emittebant. Has *Formales* vocat Svetonius 112
in Domit. c. 13. *Pari arrogantia quum Procuratorum suorum nomine Formalem dictaret epistolam, sic coepit : Dominus, & Deus* A. C.
noster sic fieri jubet. Qua notione apud Ciceronem l. 7. epist. 12. 70
legimus. *Ubi porrò illa erit formula fiduciae, ut inter bonos benè agier oportet*. Ad quae verba Scholiographus annotat. *Hoc est Lex fiduciaria : Formula enim pro lege, & institutione ponitur.* Unde & 2. de Orat. *Norma juris, aut judicii Formula*. Et ibidem occurrit : *Praescriptum aliquod, aut Formulam exprimere*. Nec aliter pro Cecinna. *Formula pacti, & conventi*. Et 4. contra Verrem. *Postulationum Formulae usitatae*. Atque eodem
sensu Ammianus l. 14. scripsit. *Ut Formula missa laibelali ...., occideretur*. Ecclesiae itaque, & Ecclesiarum Pastores, quibus jus istiusmodi tradendarum epistolarum ad publicam faciendam fidem, concessum erat, ne fraus intercurreret ulla, verba quaedam, & certam formulam inserebant : unde & Epistolae genus, & conscribentis autoritas dignoscebantur; pariterque Formatarum nomen manavit. 375

XV. Formam porrò epistolarum attendisse Ecclesias, Episcopos, & Concilia, docet Facundus, qui quum laudasset tres 540
Synodi Antiochenae sub Johanne epistolas, Proclo, Cyrillo, & Theodosio Imperatori datas; nec non ejusdem Procli Tomum ad Armenios transmissum (quae sanè scripta omnia erant Encyclica) asseverat, illas ex Forma à Chalcedo- 432
nensi Synodo in Adlocutione ad Marcianum fuisse laudatas. 451
Sic enim ille l. 2. c. 2. *Et quum Johannes Antiochenus, & ceteri Orientales Episcopi .... in eisdem epistolis, quarum Formam se attendisse in suis definitionibus, Chalcedonensis Synodus fatetur, tanquam Apostolicam declarantem doctrinam, ut epistolam B. Leonis acciperet*. Synodus itaque ex modo, seu Forma, quae

ab Antiocheno Concilio servata in scribendo est, collegit, epistolas fuisse Encyclicas. Hinc in eadem Chalcedonensi Synodo Act. XIV., ubi dissidium de Perrhenorum Episcopatu inter Athanasium, & Sabinianum compositum est, Athanasius, qui Sedem primò sponte repudiaverat, & repetere deinde contra Sabinianum volebat, haec habet de Literis Formatis, quas à Cyrillo Alexandrino, & Proclo Constantinopolitano ad Domnum Antiochenum eo fine obtinuerat. *Mea caussa à longo tempore inchoata est: & hanc audierunt Beatae memoriae Cyrillus, & Proclus, & certas Formas scripserunt Domno, qui fuit Antiochenus Episcopus.* Et mox de Sabiniano. *Et quum cognovisset mortem Beati Cyrilli, resilivit, & ad judicium me vocavit: ego rescripsi, quia si vellet permanere in datis sententiis ab Archiepiscopis, paratus essem: si verò vellet aliud aliquid, non audire me ejus citationem. Semel enim praecedentes Episcopi rem certissimam decreverunt.* Quas supra *certas Formas* appellaverat, hîc *Sententias* indigetat, iisdemque adeo fidit, ut Synodicas citationes spernere se hinc posse asseveret. Imo & illae Formatae Cyrilli, & Procli epistolae in plena Synodo ibid. relectae sunt, ex Collect. Hard. Tom. II. p. 575. Quae autem esset istiusmodi Forma, vix determinari potest. Quidam volunt, sitam eam fuisse in certis, conceptisque verbis, & sollennibus formulis, quibus epistola ab aliis discriminaretur: alii à notis quibusdam; ab apposito Sigillo alii: unde & veteres Glossae, ubicumque vox Formatae occurrit, explicant, *Sigillata*. Verosimilius putaverim, à Cursore Dominico, ab epistola Diaconica, à Metropolitani subscriptione, & similibus Formatas hasce discriminari potuisse. Eò vel magis in hac sententia confirmor, quod Sigilla sub mediam Ecclesiae aetatem coepta sint adhiberi. Sed de his Carolus Labbeus ad Synopsim Basilic., Franciscus Bernardinus Ferrarius de antiquis Eccles. Epist., Bignonius in Formulis Veter.; Stephanus Baluzius in Appendice ad Capitularia Regum Francorum, & in nova Collectione Formularum, & Philippus Priorius in Differt. de Literis Canonicis. Non tamen abnuerim, varios fuisse pro diversa epistolarum Forma characteres. Atque ut in ceteris, ita in Pacificis potissimum, & Communicatoriis ab ipso Christianae Religionis exordio signum illud opinor usurpatum, quod è primis Graecis literis nominis Christi

compa-

compactum est ☧ χρίσιμον, & ab eruditis Antiquariis monogramma Christi appellari solet. Neque enim arbitrandum est, quod multis placuisse novimus, signum illud sub Constantino primitùs aut revelatum, aut inventum. Namque & Eusebius in ejus Vita lib. 1. c. 31. hoc monogramma absosolutè, ac generatim σωτηρίου ἐπηγορίας τὸ σύμβολον, *signum salutiferae appellationis* indigetat; ideoque rem vulgò notam, exploratamque innuit: & Constantinus in Occidente natus, & commoratus, non Graecis, sed Latinis characteribus invexisset. 315
Igitur divinare lubet, hoc monogramma tunc primum à Fidelibus excogitatum, quum Antiochiae, & per Orientem Christiani appellari coeperunt: Insuper ad illud Johannem in Apocalypsi respexisse, ubi de insigni Electorum, quod cap. 7. v. 2. *signum Dei vivi*, & cap. 14. v. 1. ipsum Agni nomen appellat, mentem hauddubiè referens ad literam T. ab Ezechiële cap. 9. praedictam, quae à veteribus Samaritanis pingebatur, velut nostrum X, leviori discrimine ab eo, quo de agimus, monogrammate Christi. Equidem hujuscemodi tesseram in Epistolis commendarunt Apostoli: & si id hoc loco ageremus, monumentis vetustissimarum Inscriptionum docere in promtu esset, eandem sepulchris Martyrum fuisse insculptam, ùt in pace, & communione Ecclesiae obiisse illos, dignosceretur. Quod & in Gemmis annularibus Antiquorum viderunt non semel Antiquarii; & proclive est observatu in Titulis sepulchralibus Marii sub Hadriano, Alexandri sub Antonino Pio, Caii sub Diocletiano, aliorumque apud Bosium, Severanum, Arringhium, & Fabretum. Romae in vetustissimo B. Constantiae Templo Volumen opere musivo expressum visitur, quod Redemtor nescio cui Apostolorum tradit, additis hisce verbis: DOMINUS PACEM DAT ☧. Unde artificem ad formam Literarum Pacificarum mentem intendisse, acutè conjiciebat Vir multa eruditionis laude insignis, Philippus Buonarotta. Quamobrem quum diu ante invectam Orientalis, & Occidentalis Ecclesiae divisionem pro Symbolo communionis, & pacis, & pro Arcani disciplina servanda adversùs Ethnicorum fraudes, & criminationes, sacrum illud monogramma inter Fideles obtinuerit, nullus dubito, quin illud ipsum inter ceteros Pacificarum, Communicatoriarum, aliarumque id genus Li-

terarum characteres, & formas ab Episcopis adhibitum fuerit. Sed hac de re prolixius ex Veterum monumentis alibi fortasse disputabimus.

XVI. Formatae Episcopis praesertim, & Clericis dabantur, quoties extra regionem, seu Provinciam peregrinabantur, ut cum reliquis Orbis Episcopis commercia haberent, non quo ad jura tantummodo hospitalia, Fidelibus reliquis concessa, affatimque suppeditata, sed & plenae, perfectaeque communionis jura. Unde quum post liberationem persecutionis Wandalicae, Episcopi Africanarum Provinciarum, qui Romam aufugerant, ibidem persisterent, Concilium Car-
532 thaginense postulavit à Johanne II., tum ut ad Sedes illi regrederentur, tùm ut quod ediderant decretum, confirmaretur, ne absque Formata reciperentur deinceps Episcopi. *Beatitudini tuae credimus intimandum, Fratres aliquantos è nostro Collegio, relictis sine caussa plebibus suis, ad transmarinas navigare saepius regiones. Hoc diutius Ecclesia toleravit, excusante eos violentia temporis mali: petimus nunc, ut quicumque forsitan Episcopus, aut Presbyter, sive Diaconus, aut cujuslibet inferioris ordinis Clericus sine nostra Epistola venerit, & non approbaverit, se pro utilitate Sanctissimarum Ecclesiarum fuisse directum, similis Haeretico judicetur: neque vestra communione dignus exsistat, ut in omnibus, & per omnia Beatitudinis vestrae di-*
535 *sciplina laudetur*. Postulationi huic Agapetus, Johannis successor, ita respondit. *Illud quoque, quod Catholicos, qui praesunt, aut militant Ecclesiae, sine Sacerdotum suorum literis suscipi à nobis minimè debere mandatis, & Canonibus est congruum, & disciplinae prodesse judicamus*. Ambae exstant epistolae in Tomo IV. Collectionis Labbeanae Concil. Annotandum interim est, fateri Pontificem, id Canonibus esse congruum, quod scilicet pluribus Conciliorum decretis cautum jam esset. Formatae verò epistolae Clericis tantummodo tradebantur:
472 quod innuit illud Sidonii Apollinaris lib. 6. epist. 8. *Agnoscitis, profecturo civi, me epistolam clerico debuisse Formatam*. Ex quo nihil est dubitandum, discrimen fuisse inter epistolas, quae Laïcis, quaeque Clericis tribuebantur: illae simpliciter epistolae, hae autem Formatae sunt appellatae. Imò si audiamus Sidonium, Formatae non dabantur nisi Episcopis; reliquis autem Clericis adinstar Formatarum. Scribit enim l. 7.

epist. 2. *Literas meas ad Formatae vicem, scilicet ut Lector, elicuit.* Nec sanè immeritò. Quum enim Formata specialem contineret Formam, atque modum, publicumque esset, & indubium probitatis, & fidei ejus, cui tradebatur, testimonium, tradi imprimis, & principaliter debuit Populorum Pastoribus, quatenus cum illa ad unamquamque Diaecesim accedentes, susciperentur ad fidem in concionibus testandum, & ad sedendum in Conciliis Episcoporum Provinciae, si fortè convenissent.

XVII. Hinc lucem foeneratur dictum illud S. Augustini in disputatione cum Fortunio Tubursicensi Donatistarum Episcopo habita. Agebatur de Ecclesia, per Orbem diffusa, quae cum Catholicis communicabat, & Schismaticorum Donatistarum commercia exsecrabatur. Inter alia, adducta ab Augustino argumenta, quibus universalem Catholicarum totius Orbis Ecclesiarum inter se communionem probat, unum erat, quod per Formatas invicem communicarent ubique Pastores: adeo ut, siquis Catholicae partis Episcopus ad Ecclesias omnes pergere voluisset, ilicet ad plenam communionem admitteretur. Id experimento probandum Fortunio offert; audacter affirmans, Episcopos Ecclesiarum Apostolicarum ultrò eis communionem daturos, qui cum Formata incederent; à commercio è contra rejecturos, qui sine illa accessissent. Sed Augustinum ipsum praestat audire. *Quaerebam, utrum epistolas Communicatorias, quas Formatas dicimus, posset quo vellem dare: & affirmabam, quod manifestum erat omnibus, hoc modo facillimè illam terminari posse quaestionem. Parabam autem, ut si consentiret, ad illas Ecclesias literae mitterentur, quas in Apostolicis autoritatibus pariter legeremus, jam illo tempore* (quo nempe ob Caeciliani ordinationem Schisma conflatum erat) *fuisse fundatas*. Supponit equidem Augustinus, Formatas epistolas tunc inter Episcopos fuisse frequentatas: insuper ex factis ad easdem rescriptis cognitum illicò, quibus communicarent Apostolicae Ecclesiae, & quorum refugerent communionem, iis minimè respondendo. Quae sanè omnia haudquaquam contingere potuissent, atque ut manifestum veritatis argumentum ab Augustino assumi, nisi peculiaris fuisset istiusmodi Communicatoriarum forma, qua Catho- 396

licae partis Episcopi à ceteris, extra Ecclesiam positis, discriminari possent.

XVIII. Quod de Formatarum usu, scopo, & effectu Fortunio Donatistae proposuerat Augustinus, praesertim ubi fidei, disciplinaeque caussa agitur, idem expressit S.
440 Leo in epistola ad Anastasium Thessalonicensem. *Omnium quidem literas Sacerdotum grato nos relegere animo, Fraterni Collegii charitas facit; quum per spiritalem gratiam tanquam praesentes amplectimur, quibus sermone, epistolis mutuo commeantibus, sociamur*. En Formatarum usus, quibus fidei, animorumque concordia, quodam velut arctissimo vinculo, inter Episcopos fovebatur, graphicè expressus! Moris autem necessitatem sic pergit exponere. *Sed major in his videtur esse affectus, in quibus de statu Ecclesiarum certiores effecti, ad exercendae solicitudinis vigilantiam, officii nostri consideratione compellimur; ut in speculis, quemadmodum Deus voluit, constituti, & pro voto nostro currentibus rebus nostrum commodamus assensum; & ea, quae depravari aliqua usurpatione prospicimus, adhibitae correctionis remediis corrigamus*.

XIX. Haeretici, Schismatici, & impostores, agnoscentes Formatarum apud Ecclesias aestimium, ubi merito non poterant, fraude elaborarunt, ut hasce epistolas quomodolibet extorquerent, surriperent, aliosque subinde in errorem pertraherent. Id quod factum videmus à Schismaticis illis, qui, ut adversus Cyprianum insurgerent, subdole ab Apostolica Romana Sede Formatam habere curarunt. De quo
248 ipse Cyprianus epist. 55. ad Cornelium, ubi monet, ut Formatam Pseudo-Episcopo tradere caveat, qui ad Urbem hac de caussa navigare statuerat. *Post ista adhuc insuper, Pseudo-Episcopo sibi ab Haereticis constituto, navigare audent & ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam Principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est, à Schismaticis, & profanis literas ferre, nec cogitare, eos esse Romanos, quorum fides Apostolo praedicante laudata est, ad quos perfidia habere non potest accessum*. Idipsum egit postea Coelestius, qui quum subdola
417 professione apud Zosimum visus esset Catholici Dogmatis assertor, epistolam obtinuit ad Afros Episcopos. *Atque ob hoc ipsum nonnulla illius Sancti Sacerdotis humanitate dignus*

est

est habitus;& sic epistolam quamdam benignitate plenam ad Afros
Episcopos meruit , qua ille abusus est , vel adhuc abutitur ad
multorum ignorantium deceptionem . Ut observat in suo Com-
monitorio Marius Mercator . 428
XX. Inter accusationis capita , quae Basilio Magno ob- 370
jecta fuêre , non leve illud erat , quod epistolam Apolli-
nario dedisset . Ita enim Patrophilo scribit epist. 82. *Haud*
verò multum temporis intercessit , confestim in Ciliciam legatio ,
atque inde reditus : mox literae adsunt , communionem nobis de-
negantes . Abruptionis autem hujus , ac secessus caussam assi-
gnarunt , quod Apollinario scripserimus , & quod Sympresbyte-
rum nostrum Diodorum habeamus consortem. Quomodo verò ,
quantâve celeritate dispersae fuerint literae , quibus Basi-
lii epistola Apollinario data denunciabatur , monebantur-
que ceteri Episcopi , ne Formatam à Basilio susciperent ul-
lam , neve mutuò responderent , mox ita describit . *Et*
praeterea affixerunt nos & aliae literae , ad Dazizam quen-
dam in speciem , reipsa verò universis Mortalibus scriptae :
cujus indicium est , quod tam festina distributione sparsae sunt ,
ut paucis diebus totam Pontum , & Galatiam pervagatae sint .
Sunt qui istos bonarum rerum nuncios & Bithyniam percurrisse
dicant , atque ad ipsum pertigisse Hellespontum . Abutebatur
enim Apollinarius hac Basilii epistola . Unde qui ad mo-
dum , formam , textumque ejusdem haudquaquam atten-
derunt , in Basilium conflavêre calumnias , ceu qui For-
matas Apollinario dedisset .
XXI. Eadem ratione quum Marcellus pravos libros , ut
aït Basilius M. , fraudulenter occultasset , solosque Ro-
mae ostenderet eos , quos tueri poterat ; unde edita fidei
professione , Formatam à Julio obtinuerat , qua simpliciores
subinde in errorem inducebat ; Eusebiani in sua Synodica 347
conventus Philippopolitani , apud Hilarium in fragmentis 354
pag. 1310. scribunt . *Etenim Marcellus, quum apud nos Haere-*
ticus haberetur , peregrinationis auxilia requisivit , scilicet ut
& illos falleret , qui & ipsum , & ejus scripta , sensusque pro-
fanos occultat ; falsa pro veris apponens , quaestum sibi de sim-
plicibus , atque innocentibus fecit ; quippe sub praetextu Eccle-
siasticae regulae multos Ecclesiae Pastores induxit . Formata
itaque erat peregrinationis *auxilium* , eatenus datum , ut pro-

ferentem Paſtores recognoſcerent . Quapropter Marcellus
ſub praetextu Eccleſiaſticae regulae multos Eccleſiae Pa-
ſtores ſeduxit . Apertiſſimè hinc patet, Formatarum uſum
inter Eccleſiaſticas regulas obtinuiſſe locum , eaſdemque
fuiſſe Epiſcopis auxilia peregrinationis : atque adeo eas
conquiſivit Marcellus , ut falleret illos , qui ſua ſcripta
ignorarent , unicèque ad Literarum formas incautè reſpi-
cerent .

XXII. Mirum ergo deinceps non videbitur , ſi Forma-
tae illae , quarum uſum , vim , & aeſtimium ipſi agno-
ſcebant Haeretici , fuerint apud Eccleſias , Patres , & Fi-
deles grande communionis argumentum . Eas iccircò Gre-
370 gorius Nazianzenus epiſtola 1. ad Cledonium vocavit com-
munionis indices , ex quibus dignoſci poterat , Apollina-
riſtas , eorumque haereſim ab omnibus ubique Epiſcopis
fuiſſe improbatam , qui Formatas illis denegarant . *Ac qui-
dem ſi vel nunc , vel ante ſuſcepti ſunt , qui Apollinarii placita
ſectantur , hoc oſtendant , & nos acquieſcemus . Perſpicuum
enim erat , eos , ut novae doctrinae aſſentientes, ſuſceptos fuiſse:
nec enim aliter res ſe habere poteſt , ſi hoc conſecuti ſunt . Om-
ninò autem oſtendant , vel per Synodalem libellum , vel per epi-
ſtolas communionis indices . Nam hic Synodorum mos eſt . Si
autem hoc merus ſermo eſt , ac figmentum ſpecioſi cujuſdam co-
loris cauſsa , & ut fidem ſibi ob perſonarum autoritatem apud
multitudinem concilient , ab ipſis excogitatum , quieſcere ipſos
doce , ac coärgue . Tuae quippe vitae , rationi , ac rectae fidei
hoc convenire exiſtimamus : ne Homines iſti alios decipiant , vi-
ciſſimque ipſi decipiantur .* Diù equidem cauſſam ſuam pro-
moverunt Apollinariſtae per epiſtolam imprimis Baſilii, per-
inde ac ſi illa Formata fuiſſet , & publicae autoritatis ,
non autem privatim ſcripta : deinde ex Synodo Occiden-
talium , ut ipſi jactitabant . Iccircò Gregorius ad fraudem
referandam ſcribit , monetque Cledonium , ut eos ad alio-
rum Epiſcoporum Formatam , aut libellum Synodicum
proferendum cogeret . Gravi enim acerboque animo Theo-
logus ille ferebat , quod Apollinariſtae pravam doctrinam
ſubdolè ac veteratoriè ſimpliciorum animis inſtillare cona-
rentur , quodque Epiſcopos traducerent , ceu qui per For-
matas , communionis indices , ſecum ipſis commercia fre-

quen-

quentarent. Insuper audacter asserit, oportuisse eos recipere, ut rectae doctrinae assentientes, si, quae ab illis proferebantur Formatae, figmentum excogitatum non praetetulissent. Hoc vel inde arguit, quod nullibi in communionem suscepti sint: pariterque sat ostendit, quanta circumspectione Formatae ab Episcopis traderentur.

XXIII. Optatus, ut probaret, Ecclesias Africanas, Caeciliani ordinationem defendentes, in vera esse Ecclesia, ab hisce Formatis, ut communionis, veraeque Ecclesiae indicibus, id adstruit, aïendo, easdem Ecclesias cum Cathedra Petri, ceterisque per Orbem Episcopis mutuo Formatarum commercio fuisse semper, atque esse unitas: Donatistas verò ab illis divulsos esse, quòd mutuas hasce epistolas nec darent, nec reciperent. Libro enim 2. quum probasset, Ecclesiam meritò Catholicam dici, & esse, quae per universum Mundum multiplicata, fidei, & animorum concordiâ una est, quaeque, licet in remotissimas partes disterminata, commercio nihilominus Formatarum conjungitur, Parmenianum Donatistam ita interpellat. *Igitur negare non potes, scire te in Urbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam: in qua sederit omnium Apostolorum Caput, Petrus. Unde Cephas appellatus est: in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: ut jam Schismaticus, & peccator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocasset. Ergò Cathedra unica, quae est prima de Dotibus. Sedit prior Petrus.* Mox omnes ad Siricium usque, tunc sedentem, enumerat, subjungitque: *Siricius hodie, qui noster est Socius, cum quo nobis totus Orbis commercio Formatarum, in una communionis Societate concordat.* Quòd videlicet ad ipsum sive in ordinationibus, sive in Paschate quotannis, sive in aliis plerumque controversiis epistolas mitterent, mutuasque acciperent. Quamobrem concludit. *Igitur quum manifestum sit, & ipsa luce sit clarius, nos cum tot innumerabilibus populis esse, & tot Provincias nobiscum: jam videtis, vos, in parte unius regionis positos, & ab Ecclesia vestris erroribus separatos, frustra vobis solis hoc nomen Ecclesiae cum suis dotibus vendicare: quae magis apud nos sunt, quam apud vos: quas constat ita sibi connexas, & individuas esse, ut intelligatur unam ab altera separari non posse. Etenim nume-*

rantur

adverſus eoſdem Schiſmaticos differentes, & potiora hinc ad eorum infringendos conatus, ſubſidia repetunt.

XXV. Epiſcopos enimvero ſedulam navaſſe operam in Formatis tradendis, ne qua fraus intercurreret, facile unuſquiſque deprehendet, qui earum ſecum reputet ſcopum, in eo conſtitutum, ut fidei unitas, vigor diſciplinae, atque Paſtorum integritas eſſent incolumes: quatenus ſiquid plebi, & Populis communi calculo proponerent Epiſcopi, id ſumma fide, conſenſione, obſequioque ſuſciperetur. Levis ſuſpicio, eaque calumniosè Baſilio impoſita de Formatarum cum Apollinario communione, ampliſſimam Diaeceſim Ponticam, plurimorumque Epiſcoporum, & populorum animos ita diſtraxit, perturbavitque, ut brevi Exarchae proprii communionem evitarint. Et tamen ante XX. annos Baſilius viſus fuerat Apollinario communicaſſe, idque per epiſtolam, quae omnibus Formatae notis erat deſtituta. Quod Euſtathio objicit epiſt. 79., qui calumniae fuiſſe videtur architectus. *Jam una epiſtola, eaque ambigua (neque enim dices te illam ex certis ſubſcriptionis notis cognoviſſe, quum non eam, quae primum ſcripta, ſed quae poſtea tranſcripta eſt, in manus acceperis) ex unis inquam, literis, iiſque vetuſtis periclitatur inter nos amicitia.*

Ut autem Euſtathium, ſocioſque Lampſaceni Concilii Legatos, Formatam poſtulantes, ad audientiam nequaquam admiſit Liberius, niſi poſtquam, ſubſcripto libello, Nicaenam fidem profeſſi eſſent; quo demum praeſtito, & Formatam obtinerent, & ceterorum Epiſcoporum communionem promererentur: ita Baſilius eoſdem non admiſit, niſi primùm ampliori fidei profeſſioni ſubſcripſiſſent, cujus exemplar ediderat Baſilius, & exſtat epiſt. 78., ſub cujus finem legitur eorum ſubſcriptio. *Euſtathius Epiſcopus tibi Baſilio. Legi, agnovi, & probavi haec praeſcripta. Subſcripſi autem cum his, qui mihi aderant Fratribus, Phortone, & Corëpiſcopo Severo, atque aliis nonnullis Clericis.* 352

XXVI. Privatus Lambeſitanus ob multa, eaque graviſſima delicta damnatus fuerat, ut eſt S. Cypriano epiſt. 55. proditum. Id quod ipſe Eccleſiis omnibus denunciaverat, ut fidei unitas ſervaretur, & damnatis intercluderentur epiſtolarum commercia. Ille verò clanculùm à Romano Cle- 248

250 ro Formatam extorquere tentavit. Clerus tamen, Sede tunc vacante, Ecclesiam moderans, solicitis Dominicorum Cursorum nunciis à Cypriano commonitus, rescripsit epist. 40. *Quod autem pertinet ad Privatum Lambesitanum, pro tuo munere fecisti, qui rem nobis solicitam nunciare voluisti: omnes enim nos decet, pro corpore totius Ecclesiae, cujus per varias quasque Provincias membra digesta sunt, excubare. Sed nos etiam ante literas tuas fraus callidi hominis latere non potuit. Nam cum antehac quidam ex ipsius nequitiae coborte venisset Vexillarius Privati, & furto, ac fraudulenter literas à nobis elicere curaret, nec quis esset latuit, nec literas, quas volebat, accepit.* En quanta indagine Romani Presbyteri in fraudes, & machinationes inquirunt; qui Formatam epistolam hoc uno denegarunt, quod missus ad se Cursor, Privati Vexillarius, characteribus illis, & notis destitueretur, quibus id hominum genus insigniri consueverat.

Haec potiora erant Ecclesiasticarum epistolarum genera, quae publici exercendi officii gratia dabantur ab Ecclesiarum Praesulibus. Nos quidem eas hîc tantummodo censuimus, quae vel fidei controversias proponebant, vel datae existimantur, ut Pastores, quorum erat probata fides, atque integritas, necessitate compellente, possent suo assensu, & subscriptione, sententia, & voto, ut par erat, dogmata confirmare, & fideles cum à noxiis, novisque doctrinis avertere, tum in Majorum traditionibus erudire. Istiusmodi autem omnes epistolae, qualescumque essent, eò collineabant, ut una fides, dogmatum eorumdem una professio, & illibata animorum concordia, juxta Christi praeceptum, & Apostolica exempla servaretur. Quod exemplis hactenus, variisque animadversionibus ostendere conati sumus.

XXVII. Sed unum pro Dissertationis coronide testimonium minimè est praetereundum, quo, quae hactenus de Encyclicarum usu, & scopo disputata sunt, egregiè, & luculenter confirmantur. Florus Magister, nomine Lugdu-
837 nensis Ecclesiae opusculum edidit adversus Johannem Scotum Erigenam, qui plurimos induxerat contra dogma Praedestinationis errores. Atque imprimis circa liberum Arbitrium, Gratiam, & Praedestinationem, tres aïebat fuisse Sectas, in quarum tertia multas effutierat propositiones con-

tra receptam Ecclesiarum doctrinam. De tertia itaque haeresi, juxta Johannis assertionem, haec ad rem Florus. *Tertiam haeresim ponit, Praedestinationibus necessitates, & vim inferentem: cujus, ut sibi videtur, autorem non tacet, vocans eam Gotteschalcanam, à quodam videlicet miserrimo, & infelicissimo Monacho, jamdudum (illic nescimus quo ordine) damnato, & annis jam plurimis carcerali ergastulo retruso, nomine Gotteschalco, qui si aliquid tam grande, & periculosum contra Fidem Catholicam docere praesumsit, ut necessario judicio tali, ac tanta damnatione plecteretur, profecto dignum fuerat, juxta antiquum Ecclesiae morem, ut tantus error, propter cautelae studium, ne eo plures inficerentur, ceteris Ecclesiis in diversis Regni partibus constitutis, etsi non initio, quando tantum malum est deprehensum, vel in fine, quando tanta est severitate damnatum, saltem postea per literas Synodicas, & Ecclesiasticas ad omnium Fratrum, & Coëpiscoporum notitiam perferretur. Quod si more, ut diximus, Ecclesiastico, semper à Patribus observato, factum fuisset, melius nunc sciremus, & paratiores essemus ad redarguenda, & convincenda, quae iste eum docuisse proponit.* Hactenus ille cap. 4. pag. 609. ex Editione Mavguini Tom. I. Veterum Auctorum, qui IX. Seculo de Praedestinatione, & Gratia scripserunt.

In hoc quidem testimonio graphicè proponuntur quaecumque de epistolis Encyclicis, earum usu, utilitate, necessitateque hucusque ex Veterum monumentis asseruimus. Erat, ut Florus, & Ecclesia Lugdunensis testantur, *Antiquus Ecclesiae mos, & à Patribus semper observatus*: Ut quum nova oriretur haeresis, novus error, damnationi abs Episcopo quovis subjiceretur: quae sententia *ceteris Ecclesiis perferretur, & per literas Synodicas, & Ecclesiasticas ad omnium Fratrum, & Coëpiscoporum notitiam perveniret*. Morem autem hunc invectum ea de caussa asserit, quod apprimè conduceret ad occurrendum erroribus, atque impediendum, *ne iis plures inficerentur:* quippe *Judicio*, quod universa probarit Ecclesia, omnes fideles ultrò acquiescebant. Denique conscribebantur Ecclesiasticae illae epistolae, quatenus emergebant fidei defensandae opportunitates: atque ex iis repeti consueverant argumenta, ad *redarguenda, & convincenda* quaecumque vel pridem docuerant, vel deinceps docere pos-

sent proscripti hisce Encyclicis, damnatique Haeretici. Nihil hoc Flori loco illustrius, nihil dilucidius afferri potest, ad praeclarissimam hanc Ecclesiarum disciplinam, dogmatum, Traditionisque custodem, commendandam, & pro merito suo, nostroque instituto illustrandam.

XXVIII. Atque haec quidem nos pro modulo nostro de saluberrimo, & antiquissimo Encyclicarum more disseruimus. In quibus tantum abest, ut aliis omnino factum satis credamus, ut ne nobis quidem omni ex parte satisfecerimus. Plurima enim occurrunt alia, quae accuratiorem, diuturnioremque meditationem, & solicitam rerum collationem efflagitant; quaeque in sequentibus Dissertationibus explanare conati sumus, ut quam hìc habes communiorem prisci hujus moris ideam, justam subinde, numerisque omnibus absolutam in censu Encyclicarum Primitivae Ecclesiae deprehendas. Nosti equidem ita hominum animis comparatum esse, ut segnius rerum contemplatione, quam experimentis, difficiliusque ratiociniis, quam factis, exemplisque ad assensum trahantur. Haec interim aequi consule, quae nobis vel recèns lectio, vel vetustioris observationis memoria suggessit: dijudica etiam si lubet. Ut enim id nobis concedi non postulamus, ut regnemus in literis (quod ab iis, & inique quidem fit, qui opprimunt judiciorum libertatem, atque in verba, legesque suas homines adigunt) ita Eruditorum placita aequo animo patimur, sint modo subacta, &, quod exigit veritatis amor, ac Religionis studium, post solers, diutinumque monumentorum examen prolata. Modo itaque candidè judicetur, sat est: quid censores, quid nasutuli, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ.

FINIS.

INDEX

RERUM, CONCILIORUM, ET VIRORUM ILLUSTRIUM.

A

Aliud

E

Euſe-

Ju-

P

Petrus

Z

Z

